EX PRIMO TOMO OPUSCULORUM TRACTATIO DE VARIJS...

Bartolomeo Amico, Josè Maria Fonseca de Evora

Digitized by Google

BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
FONDO EBORENSE
32
9 B
26

. SUP. 23. Pl.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ex Primo Tomo
OPVSCVLORVM
Tractatio
De varijs Formalitatum, & Diſtinctionum generibus dilucida, & exacta.

Ex Thomiſt. Scot. Aegid. Nominalium, ac Recentiorum mente, omnibus ſcientijs perutilis, & neceſſaria.

AVTHORE,

P. BARTHOLOMÆO AMICO,

Societatis IESV Theologo.

Neap. Typis Franciſci Sauij, 1638.

32.9.B.26

Digitized by Google

Eminentiſſ. & Reuerendiſſ.
PRINCIPI
F. ANTONIO BARBERINO,
S.R.E. CARDINALI
Ampliſſimo.

Bartholomæus Amicus Soc. IESV, F. P.

POſt Philoſophicas diſputationes in lucem editas (Eminentiſſ. Princeps) Theologicas promulgaturus, operæpretium me facturum arbitror, ſi de rerum diſtinctionibus, ac formalibus rationibus Tractationem præmiſero; ſine quarum abſoluta, perfectaque notione, vix aliquem in Theologicis progreſſum poſſe fieri, & ab antiquioribus illis ducibus, ac Theologiæ anteſignanis, & à Neotericis quoque, experientia duce, com-

Digitized by Google

pertum eſt. Eandem verò Tractationem vel ad tui patrocinij vmbram, vel ad tuæ ſplendorem purpuræ in lucem prodire volui; quo fiet vt omnes mihi inuſtę ab obtrectatoribus maculæ, nouam ad lucem ab humanitatis tuæ repercuſſu deductam, tamquam nebulæ diſſoluantur, & euaneſcant. Atque in hoc ſanè libello conſcribendo tuarum Apum conſuetudinem, moremque ſeruaui, quæ ex omnibus per vniuerſum agrum hinc illinc diſperſis floribus, dulciores colligunt ſuccos, cellas conſtruunt, componunt fauos, mel elaborant, tum omnium palato gratiſſimum, tum etiã medica præſtantiſſimum virtute, morbiſque depellendis aptiſſimum. Simile quiddam mihi dixerim contigiſſe; nam cùm omnes Theologicæ ſcholæ Principes ſedulò volutaſſem, eorumque doctrinã ſæpius interrogaſſem, quid ſinguli ſentirent, in ordinem redegi formamque, vt ea omnia dulciſſimum tamquam mel legentium mentibus apponerem.

Quo-

Digitized by Google

Quocirca non immeritò tibi hoc qualecumque Opuſculum fateor debitum, vel quod in gentilitio tuæ familiæ ſtemmate mellis parentes Apes oſtentas, vel qnod mel ipſum in corde tanquam in fauo recondis, vt facilè tuorum ſuauitas morum, comitaſque ſatis ſuperque demonſtrat. Teſtantur id ſanè ij, quos tuæ conſuetudinis æſtus abſorbet, quorũ animi tam mira redundant exuberantis tuæ dulcedinis copia, tantaque reſiciuntur, ac recreantur voluptatis illecebra, vt nunquam à te ſine doloris ſenſu poſſint auelli. Poſſem hic multa recenſere ad tui exornationem nominis, vt ſunt prudentia in rebus agendis, in cauſarum iudicijs iuſtitia, in gynęceis pietas extruendis, alijſque pijs operibus magnificentia; quę omnia patuiſſe, ac patere nunc, vt cùm maximè ſentit Roma. Sed non opus eſt, vt exteros adhibeam teſtes, fidem facturus ego ipſe, oculatus ſcilicet tuarum virtutum teſtis; nam cùm bis ac ter me alloquio

dignatus ſueris tuo, obſtupui certè ad oris manſuetudinem, ad animi æquitatem, ad ſermonis prudentiam, à quibus omnibus tantam ſum in admirationem, voluptatemque traductus, ac tot deniq; vinculis ad tui amorem obſtrictus; vt à tuo mihi ſemper iucundiſſimo conſpectu vix paſſus fuerim diſtrahi. Nunc verò cùm tibi præſens eſſe, & coram alloqui nequeā, volui hoc potiùs amoris, quàm ingenij monumento tuam mihi præſentiam comparare. Meæ igitur, quidquid eſt, paupertatis hoc munus, à magna certè voluntate natum, tibi dico, & vt authoritate ſplendeſcat tua, & vt mei erga te ſit amoris, & obſeruantiæ pignus; illud excipe peramanter, Eminentiſſime Princeps, dum grauiora ex Speculatiua, & Morali Theologia tibi paro, Teque ad virtutes promouendas natum, incolumem ſerua, vt Eccleſia tuis adiuta conſilijs, maiora in dies ſumat incrementa.

MVTIVS VITELLESCVS Societatis IESV PRAEPOSITVS GENERALIS.

CVm Primum Tomum Opuſculorum P.Bartholomæi Amici, noſtræ Societatis, diſputationes aliquas, Theologis, & Philoſophis communes complectentem; aliquot eiuſdem Societatis Theologi, quibus id commiſſum fuit, recognouerint, & in lucem edi poſſe probauerint; facultatem concedimus, vt typis mãdetur, ſi ita ijs, ad quos ſpectat, videbitur. In quorum fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus, Romæ 2. Auguſti 1625.

Mutius Vitelleſcus.

Loco † ſigilli.

DIlucidam, exactam, ac perutilem de omnibus formalitatum, & diſtinctionum generibus Tractationem, ex D. Thomæ, Scoti, Nominalium, atq. Recentiorum mente à R. P. Bartholomęo Amico Societatis Ieſu Theologo Emerito decerptam, & in vnum conflatam, fidei, boniſque moribus non obnoxiam, typis cudendam fore exiſtimo, necnon ſummopere exopto. Datis ex Conuentu S. Crucis Neapolis die 18. Iulij 1636.

Fr. Dionyſius de Carphaneis à Canuſio Reformatus Ord. Minorũ de Obſeruantia Deput.

Idem cenſeo D. Thomas de Aquino Cleric. Reg. Deput.

Imprimatur.

Felix Tamburellus Vic. Gener.

INDEX QVÆSTIONVM

Quæ in hoc Opuſculo continentur.

Quæſt.1. *De natura identitatis, & eius ſpeciebus*, p. 2.

Dub.1. *Quid ſit identitas*, p. 2.

Art.1. *Explicantur termini, & ſenſus quaſtionis*, p. 2.

Art.2. *Opiniones Doctorum*, p.10.

Art.3. *Opinio Authoris*, p 16.

Art.4. *Oſtenditur qualis ſit identitas relatiua*, p.21.

Art.5. *Afferuntur variæ definitiones identitatis, & diſtinctionis ex varijs Authoribus*, p.30,

Dub.2. *Quid ſit identitas*, p.34.

Dub.3. *An identitas, & diſtinctio ſint adæquata paſſio entis*, p 46.

Art.1. *Opiniones Doctorum*, p 41.

Art.2. *Opinio Authoris*, p 43.

Art.3.

Art. 3. *Soluuntur argumenta Aduerſariorum*, p. 46.

Quæſt. 2. *De conceptu diſtinctionis*, p. 49.

Dub. 1. *Quomodo diſtinctio in communi definiatur*, ibid.

Dub. 2. *An diſtinctio formaliter ſit ratio poſitiua, an negatiua*, p. 60.

Art. 1. *Explicantur termini, & ſenſus quæſtionis*, ibid.

Art. 2. *Opiniones Doctorum*, p. 63.

Art. 3. *Opinio Authoris*, p 67.

Art. 4. *Soluuntur argumēta ſecūdæ opinionis*, p 69.

Quæſt. 3. *De conditionibus exigitis à conceptu diſtiuctionis, & eius proprietatibus*, p. 71.

Dub. 1. *Quot conditiones exigat diſtinctio*, p. ead

Dub. 2. *An diſtinctio exigat extrema poſitiua, & exiſtentia*. p. 73.

Dub. 3. *Quot ſint proprietates diſtinctionis*, p. 82.

Dub. 4. *An idem, & diuerſum immediatè opponantur*, p. 86.

Art. 1. *Explicantur termini, & ſenſus quæſtionis*, p. 87.

Art. 2. *Opiniones Doctorum*, p. 90.

Art. 3. *Opinio Authoris*, 93.

Art.

Art.4. *Soluũtur argumẽta aduerſariorum*, p 99.

Quæſt.4. *De principÿs diſtinguendi res*, p. 101.

Dub.1. *De cauſa diuerſitatis, & diſtinctionis*, p. 101.

Art.1. *Explicatur ſenſus quæſtionis*, ibid.

Art.2. Opiniones Doctorum, p. 103.

Art.3. Opinio Authoris, p 107.

Art.4. *Afferuntur, & ſoluuntur argumenta aduerſariorum*, p. 111.

Dub.2. *De principÿs diſtinctionis rerum*, p. 113

Art.1. *Explicãtur aliqua ſuppoſitiones* ibid.

Art.2. Opiniones Doctorum, 117.

Art.3. *Quæ ſunt quæ extrinſecè diſtinguuntur*, p. 119.

Art.4. *In quo explicantur, quæ diſtinguuntur per principia intrinſeca*, p. 124.

Art.5. *Soluũtur argumẽta ſecundæ opinionis*, 128.

Quæſt.5. *De numero diſtinctionum apud Ariſtotelem*, p. 129.

Dub.1. *Quid ſentiat Ariſtoteles de rerum diſtinctionibus*, ibid.

Dub.2

Dub.2. *An diuiſio diſtĩctionis in realẽ, & rationis ſit adæquat*, p. 131

Quæſt.6. *De varÿs modis diſtinctionum apud Thomiſtas*, p. 138.

Art.1. *Probatur, duo genera eſſe diſtinctionum*, p 138.

Art.2. *De varÿs modis diſtinctionis realis apud Thomiſtas*, p. 140.

Art.3. *Explicatur diſtinctio realis, & eſſentialis*, p. 146.

Art.4. *Explicatur diſtinctio accidentalis, & modalis*, p. 148.

Art.5. *Explicatur diſtinctio formalis*, p. 151.

Art.6. *Explicatur diſtinctio per ſe ipſa, ſeu ſe totis*, p. 161.

Art.7. *De diſtinctione ſubiectiua*, p. 167.

Art.8. *De diſtinctione rationis*, p. 169.

Art.9. *De diſtinctione grãmaticali*, p. 181

Quæſt.7. *De identitatibus, & diſtinctionibus iuxta doctrinam Scotiſtarum*, p 184.

Dub.1. *De numero diſtinctionum*, p. 186.

Dub.2. *De diſtinctione rationis ex Scotiſtis qualis ſit*, p. 191.

Art.1. *Explicantur termini, & ſenſus quæſtionis*, p. 191.

Art.2.

Art.2. *Opiniones Scotiſtarum circa identitatem, & diſtinctionem rationis, p. 195.*
Art.3. *Modus intelligenpi diſtinctionem rationis, ex Scotiſtis, p. 226.*
Dub. 3. *De diſtinctione modali ex natura rei ex Scotiſtis, p. 209.*
Art.1. *Quid ſit modus, p. eadem.*
Art.2. *Quomodo diſtinguantur modi inter ſe, & à quidditate, pagina 259.*
Art.3. *Quot ſunt genera modorum intrinſecorum, p. 223.*
Art.4. *An diſtinctio modalis ſit eadem, ac diſtinctio ex natura rei, p. 228.*
Art.5. *Quid ſit diſtinctio ex natura rei, quàm alij vocant modalem, p 231*
Art.6. *De regulis inueſtigãdi diſtinctionẽ ex natura rei ex Scotiſtis, p. 235*
Dub. 4. *De diſtinctione formali ex Scotiſtis, p 237.*
Art.1. *Vnde dicatur, & quid ſit formalitas, ibid.*
Art.2. *Explicatur identitas, & diſtinctio formalis, quid ſit, & quotuplex, 241.*
Art.3. *Quomodo formalitas diſtinguatur à quidditate, & realitate*

obiecti-

obiectiua, & modo intrinſeco, p. 247.
Art. 4. *De regulis inueſtigandi diſtinctionem formalem,* p. 254.
Dub. 5. *De diſtinctione, & identitate reali ex Scotiſtis,* p. 255
Art. 1. *Quid ſignificet res, ex qua ſumitur realitas,* p. 256
Art. 2. *Quid ſit realitas, vnde dicitur diſtinctio realis ab aliis diſtincta ex* Scotiſtis, p. 260
Art. 3. *De regulis eorum, quę ſunt idem vel diſtincta realiter,* 262
Art. 4. *Quotuplex eſt diſtinctio realis,* p. 269.
Art. 5. *De modis inueſtigandi diſtinctionem realem,* p. 270
Dub. 6. *De identitate, & diſtinctione eſſentiali ex mente Scotiſtarum,* p. 271.
Art. 1. *Quid, & quotuplex ſit identitas, & diſtinctio eſſentialis,* p. eadem
Art. 2. *Quomodo diſtinctio eſſentialis diſtinguatur à reali, & formali,* p. 274.
Art. 3. *De modo inueſtigandi diſtinctionem eſſentialem,* p. 276.
Dub. 7. *De identitate, & diſtinctione ſubie-*

ſubiectiua, pag. 278.
Dub. 8. *De identitate, & diſtinctione obiectiua, pag. 280*
Art. 1. *Explicãtur aliqua ad faciliorem cognitionem huius identitatis, & diſtinctionis, 280*
Art. 2. *Explicatur identitas, & diſtinctio obiectiua, p. 281*
Art. 3. *Quomodo primus modus diſtinctionis ſe totis ſubiectiuè prædicationis diſtinguatur à diſtinctione ſe totis obiectiuè, 283*
Dub. 9. *De comparatione tam identitatum, quàm diſtinctionum inter ſe, pag 285.*
Art. 1. *De identitatibus mutuo comparatis, ibid.*
Art. 2. *De comparatione diſtinctionum mutua, p. 290.*
Quæſt. 8. *Quanta, & qualis ſit diuerſitas inter Thomiſtas, & Scotiſtas, circa materiam diſtinctionum, p. 293*
Dub. 1. *Quomodo differant inter ſe circa diſtinctionem realem, p. 294.*
Dub. 2. *De varietate illorum circa ea, quæ pertinent ad diſtinctionem formalem, p. 302.*

Dub.3. *Devarietate circa diſtinctionē ſe totis obiectiuam*, p. 310
Dub.4. *De varietate circa diſtinctionē ſubiectiuam*, p. 313
Quæſt. 9. *De identitatibus, & diſtinctionibus ex Schola Aegidianorum, & Nominalium*, p. 314
Dub. 1. *Quotuplex eſt diſtinctio apud Aegidium*, pag. 314.
Art. 1. Explicatur *diuiſio quadam diſtinctionis traſcendentalis*, p. 315.
Art. 2. *An genus diſtinctionis realis, & rationis conſiſtat in indiuiſibili, an verò habeat latitudinem*, p. 417
Art. 3. *An, & quid apud Aegidium ſit diſtinctio formalis, & ex natura rei, & eſſentialis*, p. 330
Dub. 2. *De diſtinctione rationis, ex ſententia Aegidij*, p. 332
Art. 1. *De diſtinctione rationis innata gradibus*, p. eadem
Art. 2. *Quid ſit diſtinctio rationis fabricata immediatè ab intellectu*, pag. 334
Art. 3. *Quotuplex eſt diſtinctio immediatè à ratione fabricata*, 335
Art. 4. *Quid ſentiant de modis eſſendi Aegidiani Authores*, p. 341

Art. 5.

Art. 5 *In quibus differant Aegidiani à Scotiſtis*, p 358

Dub 3 *De diſtinctionibus ex opinione Nominalium*, p 359

Art. 1 *Explicantur termini, & principia cognoſcendi veritatem diſtinctionum*, p. 359

Art. 2 *De gradibus diſtinctionis ex Nominalibus*, p. 362

Art. 3 *Explicatur natura diſtinctionis formalis*, p. 368

Art. 4 *Proponuntur aliqua difficultates contra rationes, quibus probant diſtinctionem formalem, & eius conditiones*, p. 371

Art 5 *Afferuntur argumenta contra poſitionem, & definitionem diſtinctionis formalis*, p. 377

Art. 6 *Explicans opinionem Aureoli*, p. 388

Quæſt, 10. *Qui ſunt in ſingulis opinionibus defectus in genere*, p. 389

Quæſt. 11 *De numero diſtinctionum ex opinione Authoris*, p, 394

Art. 1 *Explicantur termini, & ſenſus quaſtionis*, p. 394

Art. 2 *Opinio Authoris*, p. 397

Art. 3 *Afferuntur, & ſoluuntur argu-*

menta aduerſariorum, p. 399

Quæſt. 12 *De natura diſtinctionis realis, & ys, quę realiter diſtinguuntur*, p. 418

Dub. 1 *Quid nomine diſtinctionis realis intelligatur, & quid exigatur ad realem diſtinctionem*, p. 418

Dub. 2 *Quibus ex ſignis cognoſci poſſit, diſtingui realiter extrema inter ſe*, p. 425

Art. 1 *De ſignis diſtinctionis realis realitate traſcendenti*, p. 326

Art. 2 *Vnde cognoſci poſſit diſtinctio realis entitatiua*, p. 438.

Art. 3 *An ſeparabilitas ſecundùm vnionem, vel exiſtentiam, vel oppoſitionem relatiuam conueniat omnibus entibus diſtinctis realiter*, p. 450

Quæſt. 13 *De natura diſtinctionis modalis*, p. 454

Quæſt. 14 *De natura diſtinctionis formalis*, p. 474

Art. 1 *Quid ſit diſtinctio formalis*, ibid.

Art. 2. *Probatur dari diſtinctionem formalem diſtinctam à reali, & modali* p. 478

Art. 3. *Afferuntur argumenta aduerſariorum, & ſoluuntur*, pag. 486

Art. 4.

Art.4 *Afferuntur aliqua corollaria ex prædicta doctrina*, p.502

Art.5. *Signa diſtinctionis formalis propria*, p.513

Quæſt.15 *De diſtinctione rationis*, p.516

Dub.1 *Quid ſit diſtinctio rationis, ibidem.*

Art.1. *Opiniones Doctorum, ibidem,*

Art.2 *Opinio Authoris*, p 519

Dub 2 *An detur diſtinctio rationis*, p. 524

Art.1 *Opiniones Doctorum, ibid.*

Art.2. *Opinio Authoris*, p 561

Art.3 *Soluuntur argumenta primæ opinionis*, 535

Dub.3 *De extremis inter quæ eſt diſtinctio rationis, qualia debent eſſe*, p. 539

Art.1. *Explicantur termini, & ſenſus quæſtionis, ibidem*

Art.2 *Opiniones Doctorum* p 545

Art.3. *Opinio Authoris*, p.561

Art.4 *Reſpondetur ad argumenta primæ opinionis*, 564

Dub.4 *An ad diſtinctionem rationis exigatur pluralitas rationum obiectiuarum, an ſufficiat pluraitas conceptuum*, p.571

Art.1. *Explicantur termini, & ſenſus quæſtionis, ibidem.*
Art.2. *Opiniones Doctorum, p.573*
Art.3. *Opinio Authoris, p.579*
Art.4 *Soluuntur argumenta ſecundæ opinionis, p 599*
Dub.5 *Quotuplex eſt diſtinctio rationis, p 602.*
Dub.6 *An diſtinctio rationis rectè diuidatur in diſtinctionem ratiocinantis, & ratiocinatæ, p.605*
Dub.7 *Quid ſit diſtinctio rationis ratiocinantis, & ratiocinatæ, & quomodo inter ſe diſtinguantur, pag. 607*
Art.1 *Opinio Authoris, p.614*
Dub.8 *An detur diſtinctio rationis ratiocinatæ, p.628*
Art.1. *Explicantur termini, & ſenſus quæſtionis, ibid.*
Art.2 *Opiniones Doctorum, p. 633*
Art.3. *Opinio Authoris. 641*
Art.4 *Referuntur, & ſoluuntur argumenta aduerſariorum, p.650*
Dub.9 *Quot ſunt ſpecies diſtinctionis rationis ratiocinatæ, p 666*
Dub.10 *De ſubiecto diſtinctionis rationis, p.678*

Art.1.

12

QVAESTIONVM

Art. 1. *Quomodo definitio diſtinguatur à definito*, 679
Art. 2. *An concretum diſtinguatur ratione ratiocinata ab abſtracto*, pagin. 682.

FINIS.

INDEX RERVM NOTABILIVM

Totius Tractationis.

A

Abſtractum à ſuppoſito ſumi poteſt vel in actu ſignato, vel exercito, q. 15. dub. 10. art. 2. fol. 685

Abſtractum, & concretum, quomodo diſtinguantur, quæſt. 2. dub. 4. art. 2. fol. 245.

Accidens quomodo poſſit exiſtere, q. 11. art. 3. fol. 415.

Accidens tunc inhęret, cùm exiſtit per propriam exiſtentiam, quęſt. 11. art. 3. fol. 416.

Accidens vt ſic eſt ignobilius ſubſtantia; vt tale eſt, aliquando eſt nobilius, quęſt. 6. art. 2 fol. 144.

Actio, & paſſio quomodo diſtinguantur, q. 6. art. 2. fol. 143.

Actio recipitur in agente mediante inhęrentia

rentia

rentia ſimplici, quæſt. 12. dub. 2. art. 1. fol. 428

Actus adęquatus circa obiectum non poteſt cauſare diſtinctionem, & in quo eius perfectio conſiſtat, quæſt. 15. dub. 4. art. 3. fol. 597. & dub. 7. art. 2. fol. 620

Actus, & potentia per quid diſtinguãtur. q. 4 dub. 2 art. 3. fol. 120

Actus intelligendi triplex, quæſt. 1. dub. 2. art. 1. fol. 103

Actus intellectus cur dicitur ratio, quæſt. 15. dub. 1 art. 2. fol. 520

Actu diſtincta ſtant dupliciter, q. 9 dub. 8. art. 1 fol. 390

Ad diſtinctionem rationis ſufficere pluralitatem conceptuum formalium, qui nam affirment, & quo diſcrimine, q. 15. dub 4 art. 2. fol. 574. & 575

Aegidianorum de ratione ratiocinante opinio, quæſt. 15. dub. 7. art. 1. fol. 608

Afferuntur variæ definitiones identitatis, & diſtinctionis, q. 1. art. 5. fol. 30

An ad verificanda contradictoria ſatis ſit minima diſtinctio, ſeu non identitas q. 9. dub. 3. art. 1. fol. 360

An detur nulla diſtinctio realis, niſi ſecun-

cùm

dùm exiſtentiam, quæſt 9. dub. 1. art. 2. fol. 322
An diſtinctio ex natura rei ſit appellanda realis, q. 12. dub. 1. fol. 418
Auerrois ſententia de diſtinctione rationis q. 15. dub. 3. art. 2. fol. 554.

B

Bacconi de fundamento diſtinctionis ſententia, eiuſque confutatio, quæſt. 15. dub. 4. art. 3. fol. 588. & ſeq.

C

Cauſa virtualis quomodo poſſit dare eſſe formale effectui, quæſt. 15. dub. 8. art. 4. fol. 655
Conceptus formales non poſſunt eſſe diuerſi, niſi illis correſpondeant diuerſæ rationes obiectiuæ in obiecto, q. 15. dub. 4. art. 4. fol. 601
Concretum ab abſtracto alij ratione ratiocinante, alij ratiocinata diſtinguunt, quæſt 15. dubit. 10. artic. 2. fol. 682. 683. &c.
Cognitio noſtra non poteſt ponere in obiecto cognito diſtinctionē ex natura

ra

ta rei, q. 15. dub. 3. art. 1. fol 541

Conditiones diſtinctionis formalis, q. 9. dub. 3. art. 2 fol. 367

Connotatiua dupliciter ſumi poſſunt, ſcilicet vel vt connotatiua, vel vt res ordinatæ ad connotata, quæſt. 15. dub 9. fol. 675

Connotatio diuerſa non infert diſtinctionem realem iuxta connotata realiter diuerſa, quæſt. 15. dub. 9. fol. 675. & 676

Connotatio diuerſa quomodo fundare poſſit diſtinctionem rationis, q. 15. dub. 9. fol. 677

Contradictio eſt medium cognoſcendi diſtinctionem, quæſt. 9. dub. 3. art. 1. fol. 359

Contradictoria non poſſunt verificari de ſubiecto eodem toto, & totaliter; ſed de toto non totaliter ſumpto, q. 12. dub. 2. art. 1. fol. 432

Contradictoria realia indicant diſtinctionem realem, non verò contradictoria rationis, quæſt. 15. dub. 8. art. 4. fol. 663

Cur inter perſonas diuinas ponatur realis diſtinctio, quæſt. 9. dub. 3. art. 5. fol. 386

Datur

D

DAtur diſtinctio formalis diſtincta à reali entitatiua, & modali, quæſt. 14. art. 2. pag. 418
Dantur etiam gradus diſtinctionis ſecundùm quid, prẹter gradus diſtinctionis realis ſimpliciter, quẹſt. 9. dub. 1. art. 2. p. 324
De identitatibus, & diſtinctionibus iuxta Scotiſtas. quæſt 7. p. 184
Definitio diſtinguitur à definito ſolùm ratione ratiocinante, cùm dicat partes, vt vnitas, & ſit diſtincta cognitio totius, quæſt. 15 dub. 10 p 579
Definitio diſtinctionis eſſentialis, q. 7. dub. 6. art. 1. p. 273
Definitio diſtinctionis realis, q. 7. dub 5. art. 3. p 268
Definitio identitatis realis præſuppoſitæ, q. 7. dub. 5 art. 3. p. 269
Demonſtrationis medium eſt cauſa paſſionis ſolùm ſecundum noſtrum modum concipiendi, quẹſt. 15. dub. 10 art. 1. p. 681
Dei eſſentia cur diſtinguatur à relationibus, q. 7. dub. 4. art. 2. p. 245.

Di-

Differunt diuerſum eſſe, & non eſſe idem, q.1.dub.3.p.44
Diſcrimen inter diſtinctionem formalem, & eſſentialem, quæſt.9 dub. 1. art. 2. pag.329
Diſcrimen inter principia intrinſeca, & extrinſeca, quæſt.4. dub. 2. art. 1. pag 116
Diſtinguibilitas non poteſt eſſe ſine omni diſtinctione ex natura rei, quæſt.9 dub.2 art 3.p.359
Diſtintio accipi poteſt triplicitet, q. 5, dub.2 p.176
Diſtinctio eſt quid ſuperius ad diuiſionē, q.1.art.1.pag.3
Diſtinctio, & identitas non ſunt membra contradictoria, quæſt. 5. dub 2 pag. 157
Diſtinctio, & identitas an ſit adæquata paſſio entis, q. 1. dub. 3. pag. 40
Diſtinctio, & identitas rationis conſequitur rem, vt eſt ſubiectiuè in intellectu, q.7.dub.2.art.1.pag.240
Diſtinctio, & identitas realis in quo fundatur; quæſt. 7. dub. 6 art, 1. pag. 214
Diſtinctio eſt tam inter eſſentias ſecundùm ſe, quàm vt exiſtentes, q.12.dub. 1 pag.424

Diſtin,

Diſtinctio ex natura rei an ſit eadem ac modalis, q. 7. dub. 3. art. 4. pag 229.
Diſtinctio ex natura rei duplex, q. 7. dub. 3. art. 5. pag. 231
Diſtinctio ex Nominalibus diuiditur in genericam, ſpecificam, & numeralem; in eſſentialem, realem, & formalem, q. 9. dub. 3. art. 2. pag. 362
Diſtinctio exigit extrema poſitiua exiſtentia; q. 3. dub. 2. pag. 43
Diſtinctio immediatè à ratione fabricata, altera ficta, altera fundata, q. 9. dub. 2. art. 3 pag. 335
Diſtinctio in communi quomodo definiatur, q. 2. dub. 1. pag. 49
Diſtinctio inter extrema, quorum vnum eſt reale, alterum rationis, qualis ſit, q. 15. dub. 3. art. 2. pag. 543. 544. & dub. 5. pag. 604
Diſtinctio non eſt realis, quando vnum ex extremis non exiſtit, quæſt. 6. art. 2. pag 141
Diſtinctio non eſt rebus eſſentialis, q. 4. dub 1. art. 1. pag. 101
Diſtinctio quando eſt adæquata, q. 7. dub. 4. art. 2. pag. 246
Diſtinctio quomodo eſt ab intellectu, q. 6. art. 8. pag. 172

Di-

Diſtinctio quomodo eſt negatio, q. 2. dub. 1. pag. 59
Diſtiuctio actualis eſt duplex, q. 6. art. 4. pag. 149
Diſtinctio actualis explicatur, q. 6. art. 4. pag. 148
Diſtinctio eſſentialis quæ ſit, q. 6. art. 3. pag. 146
Diſtinctio eſſentialis eſt diuerſitas ſecundùm eſſentiam, quæ poteſt eſſe dupliciter, quæſt. 7. dub. 6. art. 1. pag. 213
Diſtinctio eſſentialis inter quæ ſit, q. 7. dub. 6. art. 1. pag. 274
Diſtinctio eſſentialis quot modis inueſtigatur, quæſt. 7. dub. 6. art. 1. pag. 276
Diſtinctionis eſſentialis diuiſio, q. 6. art. 3. pag. 148
Diſtinctio formalis quid, quæſt. 6. art. 5. pag. 151
Diſtinctio formalis vt varietur, q. 8. dub. 2. pag. 303
Diſtinctio formalis diſtinguitur ab eſſentiali, quęſt. 7. dub. 6. art. 1. pag. 276
Diſtinctio formalis eſt realis realitate tranſcendentali, q. 11. art. 3. pag. 402

Di-

Diſtinctio formalis, & eſſentialis ſunt idem, q. 14. art. 1. pag. 475.
Diſtinctio formalis quinque modis diſtinguitur, quęſt. 7. dub. 4. art. 4. pag. 214
Diſtinctio formalis præciſa à reali vbi eſt concedenda, quæſt. 9. dub. 3. art. 3. pag. 368
Diſtinctio formalis ex qua formalitate accipitur, quæſt. 14. art. 3. pagin. 498
Diſtinctio fundamentalis an ſit eadem cum diſtinctione ex natura rei, q. 8. dub. 2. pag. 306
Diſtinctio fundamentalis quomodo intelligitur, q. 6. art. 5 pag. 155
Diſtinctio innata altera eſt conſequens extrema realia, altera extrema rationis, q. 9. dub. 1. art. 1. p. 315
Diſtinctio innata vnde apparet, q. 9. dub. 1. art. 1. pag. eadem
Diſtinctio modalis in quibus reperitur, q. 6. art. 4. pag. 150
Diſtinctio modalis diuerſa à reali, q. 13. pag. 361
Diſtinctio modalis quare ſtat cum identitate formali, quæſt. 9. art. 1. pag. 281

Di-

Diſtinctio numerica vnde ſumitur ex Thomiſtis, quæſt. dub. 2. art. 4. pag. 526

Diſtinctio partialis, & totalis diuerſa ab alijs, q. 14. art. 3. p. 496

Diſtinctio potentialis, & actualis, ibidem.

Diſtinctio rationis quid ſit, quæſt. 6. art. 8. pag. 171

Diſtinctio rationis qualis ex Scotiſtis, q. 7. dub. 2. art. 1. pag. 191

Diſtinctio rationis non eſt per denominationem extrinſecam, quæſt. 15. dub. 1. art. 2. pag. 521

Diſtinctio rationis cauſatur dupliciter, ſcilicet ex ratione ſubiectandi, & terminandi, quæſt. 15. dub. 3. art. 4. pag. 565

Diſtinctio rationis accipitur tripliciter, q. 15. dub. 1. art. 1. p. 517

Diſtinctio rationis per quid habeatur formaliter, quæſt. 15. dub. 8. art. 4. pag. 654 657. & 658

Diſtinctio rationis diuiditur in innatam extremis, & in fabricatam immediatè à ratione, quæſt. 9. dub. 1. art. 1. pag. 316

Diſtinctio rationis admittenda ex varijs

capi-

capitibus neque à Nomiralibus omnino negatur, quæſt.15.dub.7. art. 2. pag.61p

Diſtinctio rationis neceſſario requirit duos actus, cùm conſiſtat in ratione terminandi actus diuerſos, quæſt. 15. dub.7.art.2.p.618

Diſtinctio rationis altera dropriè accepta, altera impropriè, & quibus conuenit, q.dub.3.art.2 pag.365

Diſtinctio rationis ratiocinabilis quomodo admittitur à Scotiſtis, q.7.dub. 2.art p.201

Diſtinctio rationis ratiocinantis quomodo fundatur in re, quæſtio 7. dub.2. part.202.

Diſtinctio rationis ratiocinantis à varijs variè impugnatur, & aeijcitur, q. 15. dub.6,pag.905.606.ab alijs rectiùs admittitur,ibid.

Diſtinctio rationis ratiocinatæ non eſt pes demonſtrationem extrinſecam, neque eſt intrinſeca realis,q.15.dub.8. art.1.p 929

Diſtinctio rationis ratiocinatæ variari poteſt tripliciter, quæſtio dub.9 part. 666

Diſtinctio rationes ratiocinatæ ſex conditio-

ditiones requirit, quæſt. 15. artic 1. pag. 630.
Diſtinctio realis habet plures gradus, q. 3. dub. 3. pag. 78
Diſtinctio realis ſumitur dupliciter, q. 9. dub. 3. art. 2. pag 363
Diſtinctio realis diuiditur per aliquos in mutuam & non mutuam, quæſt. 7. dub. 5. art. 4. pag. 269
Diſtinctio realis entitatiua quid requirit, q. 12. dub, 1. p 482
Diſtinctio realis ſemper infert formalem obiectiuam, quæſt. 6. artic. 5. pagin. 159.
Diſtinctio ſe totis ſubiectiuè eſt quid inferius ad diſtitctionem ſe totis obiectiuè, quæſt. 7. dubitat 8 artic, 3. pag. 283
Diſtinctio ſecundum eſſentiam vt dicitur ab Ariſtotele, quæſt. 9. dub. 1. art. 2. pag. 323
Diſtinctio ſubiectiua, quid ſit, quæſt. 6 art. 7. pag. 167
Diſtinctio ſubiectiua quomodo inueſtigatur, q. 8. dub. 7 p. 279
Diſtinctio totalis eſt duplex, q. 6. art. 6. pag: 164

Diſtinctio virtualis quæ ſit, quæſt.8.dub.2.pag.306.
Diuiſio immediata quænam ſit, q.6.dub. 2. pag 136
Duo genera diſtinctionum ponuntur ex Thom. q 6.art.4.pag.138
Duplex eſt ſpecies eſſe ſecundùm quid, q.9.dub.1.art.2.pag.320
Duplex ratio entis,& eſſentiæ q. 14. art. 5.pag.493

E

ENs actu ſtat dupliciter, q. 3. dub.2. pag.80
Ens,& res conuertuntur, quæſt.6.art.1. pag.149
Entia rata,& forma quibus prædicamentis conticantur, quæſt.12. dubit. 1. pag.425
Eſſe reale ſimpliciter duplex, q.9.dub.1. art.2.p.319
Eſſe reale ſecundum quid dicitur modus eſſendi realis, quæſt.9. dub. 1. art. 2.pag.390
Eſſentia in diuinis quomodo non dicitur relatio, vel contra, quæſt. 9. dub 3. ar-

artic. 5. pag. 385
Eſſentia Dei cur diſtinguatur à relationibus, quæſt.7. dubit. 4. art. 2. pag. 245
Eſſentialiter determinatum poteſt accidentaliter determinari, quæſt.11.art. 3.pag.406
Exiſtentia entis modalis pendet in genere cauſæ formalis à re, quam modificat q.11.pag.413
Extrema diſtinctionis rationis poſsūt eſſe realia dupliciter, quæſt.15.dub.1, art. 2.pag.419.
Extrema quomodo ſe habent ad rationem diſtintionis, quæſt.7.dub.3. art.5. pag. 233.

F

Figura quomodo non eſt ens, ſed modus, quæſt. 11. artic. 3. pag. 406.
Formalitas accipitur primò extrinſecè, ſecundò propriè quæſt.7.dub. 4. art. 1. pag. 238
Formalitas eſt ratio obiectiua, ibidem.
Formalitas diſtinguitur à quidditate vt

quid ſuperius, quæſt. 7. dubit. 4. art. 3 pag 261
Formalitas eſt quid commune ad realitatem, & quidditatem, quæſt. 6. dub. 4. art. 3. pag. 248
Formalitas, & modus intrinſecus in quo conueniant, quæſt. 7. dub. 4. art. 3. pag. 252.
Formalitas propriè diſtinguitur à realitate ſecundùm Scotiſtas, quæſt. 7. dub. 5. art. 1. pag. 260
Formalitas quibus conuenit, q. 7. dub. 4. art. 3. pag. 249
Formaliter accipi poteſt vel prout dicit formalitatem explicitam, vel implicitam. quæſt. 15. dubit. 8. art. 4. pag. 664.
Fundamentum in re extrinſecum obiecto non eſt neceſſarium ad diſtinctionem rationis ratiocinatæ, neque eſt ſufficiens ad fundandam diſtinctionem reſpectiuam, quæſt. 15. dub. 8. art. 3. pag. 647. 648

Gra

G

GRadus diſtinctionis majoris vnde ſumitur, quæſtio 9. dub. 2. art. 2. pag. 333.

H

HAbitus diſtinguitur ſecundùm principia actiua, ſecundùm naturas, ad quas ordinatur, & ſecundùm operationes conſequentes illos, q.4.dub. 2.art.3.pag.121

I

IDem, & diuerſum ſunt paſſiones immediatè conuenientes illis, quibus cõ ueniunt, quæſt. 9. dub.3, art. 1. pag. 361,

Idem & diuerſum an opponantur immediatè, quæſt. 3.dub 4.pag.80.

Idem & diuerſum quomodo dicuntur paſſiones diſiunctæ entis, quæſt.3.dub. 4.art.1.pag.98

Identitas abſoluta probabilius non eſt idem

idem formaliter cum relatiua, q. 1. art.4.pag.22
Identitas alia propria, alia impropria, q.7.dub.4.art.2.pag.247
Identitas alia per accidens, alia per ſe, q. 1.art.1.pag.7.
Identitas, & diſtinctio ſubiectiua duplex, q.7.dub.7.pag.277
Identitas, & relatio rationis fundatur ſuper ſecundam opinionem intellectus, non ſuper primam, quæſt. 7.dub. 2.art.2.pag.198
Identitas formalis quorum nam eſt, q.7. dub.9.art.1.pag.286
Identitas formalis alia adæquata, alia inadæquata, quæſt.7. dubit. 4. art.2. pag.246
Identitas formalis eſt maior, & prior in eſſendo identitate reali, ſed non in conſequendo, quæſt. 7. dub. 9. art. 1.pag.389
Identitas numeralis eſt relatio rationis q.1.art.3.pag.18
Identitas maxima quæ, quæſt. 7. dub. 9. art.1.p.285
Identitas minima quænam eſt, quæſt. 7. dub.9.art.1.pag.285
Iden-

Identitas rationis cur dicatur abſolutiſſima, quæſt.7.dub.2.art.2.p.204.
Identitas relatiua, non ſolùm eſt ratione diſtincta ab abſoluta, ſed etiam formaliter, quæſt.1. artic. 4. pag. 27
Identitas ſecundùm aliquos eſt vnitas aliquorum, vel alicuius in ſubſtantia, q.1.art.2 pag.10
Identitas ſpecifica, ſiue generica eſt relatio realis, quæſt. 1. artic. 4. pag. 21.
Identitas ſubiectiua inexiſtentiæ inter quæ eſt, q. 7.dub,7.pag.278
Identitas ſubiectiua poteſt dupliciter contingere, quæſt.7. dubit. 7. pag. 279
Identitas ſubiectiua prædicationis in quo conſiſtat; q.7. dub. 7.pag.277
Identitatis relatio quid exigat, & quare non omnis propoſitio, inter extrema quæ ſunt idem à parte rei, ſit identica, quæſt. 15. dubit. 4. pag. 509.600
Indiuidua eiuſdem ſpeciei fundant relationem diſtinctam, non vt ſunt eiuſdem ſpeciei, ſed vt ſtant diuerſa indiuidua.

uidualiter, q. 2. dub. 1. pag. 8.
Intellectus, & voluntas cur diſtingũantur, q. 7. dub. 4. art 2. pag. 245.
Iudicium virtuale non cauſat diſtinctionem rationis, alioqui eſſet in eo falſitas, quæ non eſt in iudicio formali, q. 15. dub. 4. art. 3. pag 598.

M

Materia quo pacto dicatur idem numero cum priuatione, q. 1. dub. 2 pag. 39.
Medium demonſtrationis eſt cauſa paſſionis ſolùm ſecundùm noſtrum modum concipiendi, quæſt. 15. dub. 10. art. 1. pag. 681
Modi intrinſeci prædicantur per ſe primò de re, q. 13. pag. 457
Modi intrinſeci quot ſunt, q. 13. p. 459
Modus quid ſit, q. 13. p. 455.
Modus dupliciter poteſt diſtingui ab alio q. 13. p. 472
Modus duplex, vnus conſequens naturã ſpecificam, alius conſequens indiuidualem, q. 7. d. 3. a. 1. p. 216.
Modus extrinſecus eſt inſeparabilis à re, ſed

ſed non eſt de quidditate illius, q. 13. p.458

Modus intrinſecus, & formalitas in quo conueniunt, q.7.d.4.a.3.p.252.

Modus intrinſecus quomodo diſtinguatur à formalitate, quæſt.7. d.4.art.3.pag. 252.

N

NOmen rationis aliquando ſumitur ſtrictè, aliquando largè, quæſt.15 dub.10.art.2.pag.685

O

OBiecto ſimplici repugnat multitudo à parte rei, non per intellectum; neque intellectus fingit in eo perfectiones, quas concipit, quæſt.15 dub.8.ar. 3.pag.646.

Obiectum ante cognitionẽ continet ſubſtantiam formalitatum, & pluralitatem virtualem non formalem, q.15.d. 8.art.4. p.655.

Obiectum concipi pluribus conceptibus

vnde

vnde oritur, quæſt. 14. artic.3.pagin. 489.

Obiectum habet eſſe cognitum formaliter à cognitione, ſed eſſe terminum cognitionis habet ex ſe, quæſt.15.dub.8. art.4.pag 660

Obiectum in ratione obiecti non reduplicat cognitionem, quæſt. 15. dub.3. art.1. pag 542.

Obiectum quomodo habeat diuerſitatē fundamentaliter à cognitione, proximè ex rationibus obiectiuis, quæſt.15 dub.8.art.4. pag.657.

Oppoſita prædicata indicant diſtinctionem, q.12.dub 1.art:1.pag.427

Oppoſitio contradictoria indicat diſtinctionem, quæſt. 12. dubit. 2. art. 2. pag 430

Oppoſitio relatiua actiui, & paſſiui quomodo conueniat eidem, quæſt.12. dub.2.art.1.pag.429

P

PErfectiones rei ſimplicis alio modo ſunt in obiecto ac in intellectu, q. 15.dub.8.art.1.pag.929

Per-

Perfectum duplex, vnum excludens perfectum indigentiæ, alterum habens perfectum totius, quæſt. 15. art. 3. pag. 590

Perſonæ diuinæ quomodo diſtinguantur realiter, quæſt. 6 art. 2. pag. 142

Pluralitas rationum obiectiuarum non fundatur proximè, ſed remotè, in perfectione motiui intellectus ad diuerſos conceptus, præciſa cognitione q. 15. dub. 4. art. 3. pag. 587

Potentia poteſt reſpicere plures actus immediatè, quæſt. 11. artic. 3. pag. 414.

Prædicatum conuenire ſubiecto quid eſt ex Thomiſtis, quæſt. 6. artic. 5. pag. 153

Principia diſtinguendi, quæſt. 4. dub. 1. art. 1. pag. 101

Principium Phyſicum, & Metaphyſicum ſubſtantiæ compoſitæ, q. 4. dub. 2. art. 4. pag. 125

Priuatio diſtinguitur ab habitu negatione, non poſitione, quæſt. 2. dubit. 2. pag. 66

Proprietates diſtinctionis ſunt quinque q. 3. dub. 3. pag. 82

Quæ

Q

QVæ differunt entitatiuè, non differunt realiter ſemper ex Thomiſtis, q.6.art.5.p.159
Quę diſtinctio inferat maiorem, q.6.dub. 9.art.2.pag.292
Quæ diſtinguantur realiter, & vnde cognoſcatur hæc diſtinctio, quæſt.7.dub. 5.art.2.p.266
Quę diſtinguantur vniuocè, q. 6. art. 6. pag.163
Quæ formalitas dicatur eſſe, q. 8. dub. 2.pag.302
Quænam eſt maior diſtinctio, q. 7. dub. 9.art.2.pag.290
Quæ ſunt idem realiter ſemper ſunt talia ſecundum eſſe reale, ſed non ſecundùm eandem rationem, q.7. dub. 5.art.2.pag.275
Quæ ſunt in potentia obiectiuè, nec ſunt idem, nec diſtinctæ, quæſtio 7. dub. 5.art 2.pag.565
Quę ſunt primò diuerſa, quæſt. 6, artic. 6.pag.163
Qui ſit modus intrinſecus, quæſt.7.dub. 3.art.

3.art.1.pag.213
Quid ſit modus quæſt. 13 artic. 3.pag. 152
Quidditas non exiſtens quomodo ſit ens, q.8.dub.1.pag.300
Quidditas quomodo dicatur forma, q.7. dub.4.art.1.pag.239
Quidditas rei an ſit idem ac formalitas, q 6.art.5.pag.154
Quod aduenit formæ, non variat eius formalitatem, quæſt. 7. dubit, 3. art. 1.pag.110
Quid ſit obiectum intellectus ex Scoto, q.7.dub.2.art.1.pag.192
Quomodo diſtiuguitur à formalitate modus intrinſecus, quæſt. 7 dubit.4 art. 3.pag.252
Quomodo philoſophantur de formalitate Scotiſtœ, queſt. 8 dubit. 2. pag. 3P7
Quomodo conueniat eidem relatiua oppoſitio actiui, & paſsiui, quæſt. 12. dub.2.art.1 1.pag,429
Quomodo modus dicatur intrinſecus, q.7.dub;3.art.1.pag.211
Quomodo ratio formalis communiter ſit ratio obiectiua, quæſt, 8. dubit. 2, pag.303
Quot

Quot ſunt modi intrinſeci, quæſt. 12. pag. 459

Quotuplex diſtinctio rationis ex Scotiſtis, quæſt. 7. dubit. 2. art. 2. pag. 299.

R

Ratio dupliciter accipitur. quæſt. 15. dub. 3. art. 4. pag. 569

Item alio modo tripliciter accipi poteſt, ibid. dub. 4. art. 1. pag. 571

Item variè ſubdiuiditur, ibid. pag. 572. & 573.

Ratio formalis duplex, quæſt. 6. artic. 5. pag. 251

Ratio quot modis accipiatur à Scotiſtis, q. 7. dub. 2. art. 1. pag. 294

Ratio termini in obiecto reſpectu cognitionis dicit relationem rationis, quæſt. 15 dub. 8. art. 4. pag. 655. 649. & 663.

Rationis nomen aliquando ſumitur ſtrictè, aliquando largè, quæſt. 15. dub. 10. art. 2. pag. 685

Rationum obiectiuarum pluralitas non fundatur proximè, ſed remotè, in per-

ſectione motiua intellectus ad diuerſos conceptus, præciſa cognitione, q. 15 dub. 4. art. 3. pag. 587
Reale ſumitur dupliciter, quæſt. 8. dub. 1. pag. 294
Reale accipitur tranſcendentaliter, & ſubprædicamentaliter, quæſt. 11. art. 3. pag. 400
Realitas diuiditur ex Thomiſtis in obiectiuam, & ſubiectiuam, quæſt. 8. dub. 1. qag 296
Realitas obiectiua dupliciter accipitur, q. 7. dub. 4. art. 3. pag 250
Regulæ cognoſcendi diſtinctiones, q. 7. dub. 3. art. 6. pag. 256
Relatiua identas, non ſolùm eſt ratione diſtincta ab abſoluta, ſed etiam formaliter, q. 1. art. 4. pag. 27.
Relationes vt ſic quomodo diſtinguantur ſpecie, quæſt. 4. dubit. 2. art. 3. pag. 123
Relatiua oppoſitio actiui, & paſſiui quomodo conueniat eidem, q. 12. dub. 2. art. 1. pag. 429
Res à quo habeat vnitatem, quæſt. 4. dub. 2. art. 1. pag. 116
Res accipitur tripliciter vt ens, quæſt. 7.
du-

dubit.6. artic. 1. pag. 256
Res eſſentiæ an ſit realitas à qua ſumitur diſtinctio realis, quæſt. 7. dubit. 5. art. 2. pag. 269
Res, & realitas differunt pluſquam ratione & modo ſignificandi ſecundùm Scotiſtas, q. 8. dub. 1 pag. 296
Res rata tripliciter accipitur apud Scotiſtas, q. 7. dub. 5. art. 1. pag. 258
Res vna ſecundùm ſubſtantiam poteſt eſſe plures in eſſe obiectiuo, & ſecundùm rationem, non tamen ideo erit plura entia rationis, quæſt. 15. dubit. 8. art. 4. dag. 664

S

Scotiſtæ tripliciter accipiunt rem ratam. quæſt. 7. dubit. 5. artic. 1. pag. 258.
Secundùm Scotiſtas, res, & realitas differunt pluſquam ratione, & modo ſignificandi, quæſt. 8. dubit. 1. pag. 296
Separabilitas duplex, quæſt. 14. artic. 3. pag. 488
Signa cognoſcendi diſtinctionem realem

lem entitatiuam, quæſt. 12. dub. 2. art. 2. pag. 438

Simplex obiectum cognitum duplici cognitione directa, ante reflexionem duplicem habet terminationem actiuam per meram denominationem extrinſecam, quæſt. 15. dub. 8. art. 4, pag. 656.

Simplex quomodo diuidatur in plura, quæſt. 15. dubit. 2. artic. 3. pagin. 538

Species eſſe ſecundùm quid duplex eſt, q. 9. dub. 1. art. 2. p. 320

Specifica identitas, ſiue generica, eſt relatio realis, quæſt. 1. artic. 4. pag.

Subiectiua identitas inexiſtentiæ inter quæ eſt, q. 7. dub. 7. pag. 271

Subiectiua identitas poteſt dupliciter contingere, quæſt. 7. dubit. 7. pag. 279.

Subiectiua identitas prædicationis in quo conſiſtat, quæſt. 7. dubit. 7. pag. 277.

Sbiectiua diſtinctio quid ſit, quæſt. 6. art. 7. p. 167

Subiectiua diſtinctio quomodo inueſtigatur,

gatur, q.8.dub.7.p.279

Sufficere pluralitatem conceptuum formalium ad diſtinctionem rationis quinam affirment, & quo diſcrimine, quæſt.15. dub.4. art.2. pag.574. & 575.

T

TErminare, & non terminare cognitionem poſſunt conuenire eidem ſecundùm rem, ſed non in ratione obiecti, quęſt.15. dub.8. artic. 4. pag.663.

Terminare poteſt dupliciter obiectum duas cognitiones, ſcilicet ex aptitudine veluti extrinſeca, & ex rationibus formalibus contentis in ipſo, quæſt.15. dub. 7. art.2. pag.626.

Termini ratio in obiecto reſpectu cognitionis, dicit relationem rationis, quæſt.15. dub.8. art 4.pag.655.656. & 663

Thomiſtæ diuidunt realitatem in obiectiuam, & ſubiectiuam, quęſt. 8.dub. 1.pag.296.

Thomiſtæ ponunt duo genera diſtinctio-

ſtionum, q.6.art.4.p.138
Thomiſtæ vnde ſumunt diſtinctionem numericam, quæſt.15. dub.2. art.4. pag.526.
Totalis diſtinctio eſt duplex, q.6.art.6. pag.164.
Totalis, & partialis diſtinctio diuerſa ab alijs, q.14.art.3.p.496
Tripliciter accipitur res vt ens, quæſt. 7 dub.5.art.1.p.256.
Tripliciter accipitur diſtinctio rationis, quæſt.15.dub.1.art.1.p.517.

V

VAriæ definitiones identitatis, & diſtinctionis afferuntur, quæſt.1. art.5. p.30.
Varietas circa diſtinctionem ſubiectiuam, q.8.d.4.p.313.
Varietas circa diſtinctionem ſe totis obiectiuè, q.8.dub.3.p.311.
Verificari non poſſunt contradictoria de ſubiecto eodem toto, & totaliter, ſed de toto non totaliter ſumpto, quæſt. 12. dubitat.2. artic.1. pagin. 430.

Virtualis cauſa quomodo poſſit dare eſſe formale effectui, quæſt. 15. dub. 8. art. 4. pag. 655.

Virtualis diſtinctio quæ ſit, q. 8. dub. 2. pag. 306.

Vnde ſumitur diſtinctio numerica ex Thomiſtis, quæſt. 15. dub. 2. art. 4. pag. 526.

Vna res ſecundùm ſubſtantiam poteſt eſſe plures in eſſe obiectiuo, & ſecundùm rationem; nec tamen ideo erit plura entia rationis, q. 15. dub. 8. ar. 4. p. 664.

Vnitas non ſufficit ad denominationē formalem identitatis poſitiuæ, quæſt. 2. d. 2. p. 10.

Vnitas, & pluralitas immediatè opponuntur, quæſt. 2. dubitat. 3. pagin. 46.

Vnitas conſtituitur per indiuiſionem in ſe, & diuiſionem ab alio, quæſt. 1. art. 1; p. 1.

Vnitas numeri duplex aſſignatur, q. 1. dub. 2. pag. 36.

Vniuerſalitas quare ſit ens rationis, q. 9. dub. 2. art. 1. pag. 333.

Vnum realiter, quomodo eſt multiplex ratione, quæſt. 6. artic. 8. pag. 171.

Vtrum diſtinctio formaliter ſit ratio poſitiua, aut negatiua, quæſt. 2. dub. 2. pag: 60.

FINIS.

DE FORMALITATIBVS,
& Terminorum ad Philoſophiã, & Theologiã pertinentiũ explicatione, & vſu.

LIBER PRIMVS.

Prima Tractatio de varijs Formalitatum, & diſtinctionum Generibus dilucida, & exacta.

Ex Thomiſt. Scot. Aegid. Nominaliũ ac Recentiorum mente, omnibus ſcientijs perutilis, & neceſſaria

AVTHORE
P. BARTHOLOMAEO AMICO
Societatis IESV Theologo.

DE hac materia Sirectus compilator formalitatum Scotiſtarum, vbi Vallon. Trombet. Aret. Mairon. Zerb. Mauritius, & plerique alij, Bonetus lib. 3. ſuæ Metaph. per totum Auguſtinus Muſęus tract.de diſtinctionibus ad mentem Aegidij, Bartholomæus Manzolius de formalitatibus ſecundum mentem D.Tho.

Soncin 4. Met. q. 28. 29. & 30. & alibi, Flandr. 5. met. q. 9. artic. 8. Heru quodlib.4. & alibi ſparſim, Scolaſtici in 1.d.8.Gillius c. 19. lib. 2.tract. 6. Suarez diſp. 7. metaphyſ. Mendozza diſp. 6. Metaph. Fonſeca 5. met. c. 6. q. 6. Vazqu. 1. par. diſput. 117. & ſeqnent. Aquarius tract. de hac re.

QVAESTIO I.

De natura identitatis, & eius ſpeciebus

DVBITATIO I.

Quid ſit identitas.

ARTICVLVS I.

Explicantur termini, & ſenſus quæſtionis.

PRIMO Nota de identitatibus, & diſtinctionibus nobis eſt accuratè agendum, tum quia harum cognitio eſt maximè neceſſaria non

non ſolum Philoſophis, ſed etiã Theologis, tum quia maximis difficultatibus eſt implicita, vt patet ex varijs doctorũ ſententijs, & explicationibus.

Secundo. Nota cum ex Cic. 1. de offic. omnis noſtra inſtitutio, quæ à ratione ſumitur, primo à definitione proficiſci debeat; quòd omnes recte philoſophorum principes ſeruaſſe videntur, ideo in hoc tractatu à definitione diſtinctionis incipiemus; & quia diſtinctio opponitur identitati; ideo primum identitas eſt explicanda, cum ſe habeat reſpectu diſtinctionis, vt habitus reſpectu priuationis.

Tertio. Nota apud Doctores eſſe vſum trium vocabulorum .ſ. diuiſionis, ſeu ſeparationis; diſtinctionis, ſeu differentiæ, & non identitatis, ex quibus diſtinctio eſt quid ſuperius ad diuiſionem, nam omnia diuiſa ſunt diſtincta; non tamen omnia diſtincta ſunt diuiſa, nam diuiſio eſt inter partes quantitatiuas, vel entitatiuas, vnde reperitur ſolum in rebus materialibus; at diſtinctio reperitur etiam in rebus immaterialibus, vnde duo Angeli ſunt diſtincti, ſed non diuiſi; at partes phyſi-

cæ quantitatis ſunt diuiſæ, & diſtinctæ, & aliquando ſunt indiuiſæ, & diſtinctæ;
3 At non identitas eſt quid ſuperius ad diſtinctionem ex Zerbio §.Propter primum in fine, nam diſtinctio exigit vtraque extrema poſitiua, at non identitas eſſe poteſt inter extrema vtraque negatiua, vel altero, vnde inter duas negationes, vel inter negationem, & habitum, vel fundamentum, eſt non identitas, non tamen eſt diſtinctio. Hęc Scotiſtæ. Sed Mãzol. tract. de formal. ſecundum D. Thom. paulo aliter; nam diſtinctionem putat accipi primo pro actu intellectus, quo vnum negatur de alio; vel quo terminus, vel propoſitio in plura ſignificata diuiditur,& ſic pertinet ad prædicamentum qualitatis. Secundo pro diuiſione reali rerum ſecũdum formam, vel quantitatem, quia omnis multitudo, & per conſequens diuiſio eſt ſecundum formam, vel quãtitatem ex Auer. 1. phyſ. com. 6. & D. Thom. 3.phyſ. lect.11. & in 1 d. 26.q. 2. art. 2. nam diuiſio formalis cauſat multitudinem tranſcendentem, in qua non proceditur in infinitum, ſed diuiſio ſecundum quantitatem cauſat multitu-

titudinem numeralem, in qua procèditur in infinitum, ſicut continuum eſt diuiſibile in infinitum, ex quo patet idem eſſe diſtinctionem, & diuiſionem, nam diſtinguere propoſitionem eſt illã diuidere in ſua ſignificata, ſic diſtinctè legere eſt verba diuiſim, & ſeparatim pronunciare. Hoc autem intelligitur de diuiſione formali, vel materiali, ſeu numerali; non autem eſt Phyſica, quæ eſt actio, vel paſſio. Dices. Si diſtinctio eſſet diuiſio; ſequeretur in diuinis eſſe diuiſionem, ſicut eſt diſtinctio perſonarum contra D. Thom. 1.d.24.& q.9.de poten. Reſp. in Deo non eſſe diuiſionẽ phyſicam totius in partes, quæ eſt per negationem vnionis, quia hoc repugnat ſimplicitati; ſed eſſe diuiſionem metaphyſicam, quæ eſt per negationem identitatis, non quidem eſſentialis, ſed perſonalis, nam cum quælibet perſona ſit vna, neceſſariò erit indiuiſa in ſe, & diuiſa ab alia perſona, licet hæc diuiſio non accipiatur propriè, ſed communiter. Ita Bartholomæus Mãzol. tract. de 3
form. c. 1. ſed non probatur Trombetta, quòd dixerit diuiſionem reperiri tantum in materialibus, quia inſequi-

tur quantitatem, nam licet hoc ſit verum de diuiſione materiali, & phyſica; non tamen de formali, quæ inſequitur conditionem terminorum propriam.

Quarto. Not. dubitari à Doctoribus an diſtinctio ſit idem, ac diuerſitas, ſed affirmant aliqui, quod vtraque ſit ad aliud. Neque obſtat auctoritas D. Tho. in 1. d 8 q.1.art.2.ad 3. & 1 p.q.3.art. 8.ad 3. dicentis diuerſum eſſe abſolutum, ſicut differens eſt relatiuum, nam non loquitur de abſolutione à termino cum omnino diuerſum ſit ab aliquo diuerſum, ſed abſolutione à principio diuerſificante; quia non omne diuersũ eſt per aliud diuerſum, quia poteſt eſſe ſeipſo diuerſum. At omne proprie differens per aliud differt .ſ. per differentiam aliquam Sed magis placet non eſſe idem, nam non omnis diſtinctio eſt diuerſitas, quia ex 10. met. diuerſitas exigit vtrumque extremum poſitiuum, at non ſic diſtinctio, & diuiſio, cum eſſe poſſit per affirmationem, & negationem ex D. Thom. ſuper Boet. de Trin. q. 4 ar. 1. Hinc Mãzolus putat erraſſe Trombettam dum ait, diuiſionẽ ſolum reperiri in rebus materialibus,

nam

nam differentia per ſe diuidit genus, at genus, & differentia reperiuntur etiam in ſpiritualibus, vnde falſum eſt omnem diuiſionem ſequi quantitatem; quia licet id concedatur de diuiſione materiali, non autem de formali, quæ ſequitur formam. At Zerb. putat diſtingui per hoc, quod diſtinctio, ſeu differentia eſt inter illa, quæ in aliquo conueniunt, & in alio differunt, ſiue conueniant in eodem numero, vt Puer, & Senex; ſiue in genere, & differant per differentias ſpecificas, ſiue in ſpecie, & differant per differentias indiuiduales. At diuerſa dicunt quæcunque non eadem ſiue genere, ſiue ſpecie, ſiue numero, vel proportione. Hinc ſequitur omnia diſtincta eſſe diuerſa, non contra, nam diuerſum, aliud eſt primo diuerſum, aliud non primo, ſed per aliud, quod idem eſt, ac diſtinctum, quod eſt conforme D.Thom.q.7.de poten.art.3. ad 1.

Quinto. Nota ex Ariſt. 5. met identitatem dici dupliciter. Primo per accidens. Secundo per ſe. Per accidens autem dicitur adhuc dupliciter. Primo quando ſimplex de ſimplici prædicatur

4 ſiue quia accidens de accidente prædicatur; vt album eſt muſicum; ſiue quia ſubiectum de accidente, vt muſicum eſt homo, ſiue quia accidens de ſubiecto prædicatur, vt homo eſt muſicus. Secundo quando prædicatio eſt inter ſimplex, & compoſitum; ſiue quia compoſitum de ſimplici prædicatur, vt Sortes eſt homo muſicus; ſiue ſimplex de compoſito, vt homo muſicus eſt albus. In quibus notat Ariſtoteles non eſſe identitatem vniuerſaliter, quia non poteſt dici, quod omnis homo eſt idem cum muſico, quia huiuſmodi prædicata non verificantur ſecundum ſe de vniuerſalibus, ſed ratione ſingularium.

Sexto. Not. identitatem per ſe dici dupliciter. Primo ratione vnius materiæ ſecundum ſpeciem, vel numerum, & hoc ſiue ſit vnitas numeralis numeroſitate ſubiecti, vt duo accidentia inter ſe differentia in vna numero materia ſunt, ſiue ſit eadem numero numeroſitate eſſentiæ, quia eſt vnum, & idē ſecundum eſſe; vnde aliquid dicitur idem ſibi. Secundo dicitur identitas per ſe ratione vnius ſubſtantiæ, ſiue ratione continuitatis, ſiue ratione vnius indi-

indiuiſibilis rationis, ſeu definitionis. Quæſtio non eſt de identitate per accidens, ſed per ſe.

Septimo Not. ex D. Thom.q.8. de poten.art.vlt.ad 5.& 1.2.q.7.art.5.poſſe aliquid remanere idem genere, etiam ſi non remaneat idem numero, nam ſicut in definitionibus ſubſtantiarum ablatis differentijs remanet genus, ita in definitionibus accidentium remoto accidente manet idem ſubiectum; ſed aliter, & aliter; nam ibi remanet genus; ſed non idem numero; ſed remoto eo quod in definitionibus accidentium ponitur loco differentiæ manet idem numero ſubiectũ, vt idem naſus abſoluta curuitate, quia accidens non complet rationem ſubiecti, vt differentia complet eſſentiam generis. 5

Octauo. Not. ex Soncin. Vnitatem, quæ eſt fundamentum identitatis formalis, conſtitui per indiuiſionem in ſe, & diuiſionẽ ab alio, vnde negationem huius indiuiſionis aliqui vocant identitatem relatiuam, ſicut indiuiſionem in ſe vocant abſolutam, nam cum de ratione vnitatis ſit indiuiſio in ſe,& diuiſio ab alio, ſuper vtraque indiuiſione

fun-

fundari poteſt identitas vna in ſe,& altera cum alio, de quibus dubitatur an ſint diſtinctæ.

ARTICVLVS II.

Opiniones Doctorum.

PRima opinio eſt dicentium identitatem eſſe vnitatem alicuius, vel aliquorum in ſubſtantia, ſicut ſimilitudo eſt vnitas aliquorum in accidente, quia ſicut datur ex 5. met. t. 12. vnitas numeralis, ſpecifica,generica,& analogica; ita datur identitas, qua aliqua dicuntur idem numero; aliqua,ſpecie; aliqua genere, & alia idem analogia. Ita colligitur ex Auguſtino Muſęo loc. cit.cap. 1.

Sed hæc opinio non placet alijs,quia quæ ſunt idem,habent eadem oppoſita, Sed vnum, & identitas non ſic, nam vnitati opponitur multitudo ex 10. met. t. 3. At identitati opponitur negatio identitatis, vel diſtinctio ex 4. met. t.21. Reſp. aliqui non eſſe abſurdum eidem opponi aliqua diuerſo modo oppoſitionis, ſcilicet contrarie, &

con-

contradictorie, ſeu priuatiue, & ideo vni opponitur multitudo contrariè, & negatio identitatis, ſeu diſtinctio priuatiuè, & contradictoriè. Sed contra, quia licet poſſit vnum habere plura oppoſita diuerſo genere oppoſitionis: tamen argumentum non hoc petit, ſed quod vnitas, & identitas non habent eadem oppoſita, nam vnitati opponitur multitudo; non autem diſtinctio, contra vero identitati non opponitur multitudo; ſed diuerſitas, ſeu diſtinctio, vel negatio identitatis. Reſp. alij diuerſitatem, ſeu diſtinctionem opponi identitati indiſtinctionis, non aũt indiſtinguibilitatis. Sed contra, quia ſiue ſubiectum, cui conuenit identitas, ſit diuiſibile in plures partes; ſiue ſit ſimplex, & indiuiſibile in plures partes, ſemper illi opponitur diſtinctio, & diuerſitas, quia hæc duo ſe mutuo excludunt ab eodem ſubiecto reſpectu eiuſdem, reſpectu cuius ſpectatur identitas, & diſtinctio. Confirmatur, nam vnus palmus ita eſt indiuiſibilis in plures palmos, vt vnus Angelus in plures Angelos, quare eadem eſt ratio identitatis, indiſtinctionis, & indiſtinguibili-

tatis, ſolum eſt diſcrimen, quod compoſitum eſt diuiſibile in plures partes; non ſic ſimplex. Obijcies, nam ſicut
6 diſtinctio non eſt pluralitas, ſed conſequitur pluralitatem, ita identitas non eſt vnitas, ſed ſupponit, & conſequitur vnitatem ex 10. Met.t.10. *eadem* .n. inquit, *dicuntur, quæ ſunt vnum in ſubſtantia*. Confir. quia vnitas formaliter negat diuiſionem, ſeu pluralitatem, at identitas formaliter ſupponit plura extrema, quæ habeant negationem diuiſionis in aliquo, ſecundum quod plura ſunt idem. Vnde identitas numeralis, quæ minus, quam aliæ videntur excludere pluralitatem, ſupponit illam, quatenus idem ſubiectum per rationem comparatur cum ſe ipſo. Denique hæc opinio reijci poteſt ijſdem rationibus, quibus reijcitur opinio Nominalium negantium relationes.

7 Secunda opinio eſt dicentium identitatem eſſe relationem æquiparantiæ fundatam in vnitate, quia eſt habitudo quædam ad aliud, & quia denominat vtrumque extremum eodem modo eſt relatio æquiparantiæ. Ita Scotiſtæ ex Scoto 5. met. q. 11. vbi negat eſſe rela-

tiuum, ſed eſſe rationem referendi, per quam aliquid eſt idem alteri. Sequitur Sonc. 5. met. q. 35. & 10. met. q. 5.

Hi tamen inter ſe diuiſi ſunt, nam aliqui abſolutè dicunt eſſe relationem rationis, quia relatio realis exigit extrema inter ſe diſtincta à parte rei. Sed identitatis non ſic, vt patet ex identitate eiuſdem ad ſe ipſum, nam non diſtinguitur à ſeipſa, niſi per intellectũ.

At alij aſſerunt identitatem numeralem eſſe relationem rationis, ſicut etiã ſpecifica, & generica, qua aliquid dicitur idem ſpecie ſibi ipſi ob rationem dictam; at identitas ſpecifica, qua aliquid dicitur idem alteri eſt relatio realis. Eſt Soncin. & tribuitur D. Thom. apud Flandr. 5. met. q. 9. art. 1. not. 1. & ſequitur Flandr. q. 16. art. 16. ex D. Th. 1. p. q. 28. art. 1. ad 2. quia extrema ſunt realia, & diſtincta à parte rei, & eiuſdem ordinis, & ſunt exiſtentia vt ſupponitur. Ergo inter illa eſt relatio realis, quia habet omnia requiſita ad relationem realem. Confirmatur, quia à parte rei plura ſunt idem in ſpecie ergo. Confirm. 2. quia oppoſitum identitati .ſ. diſtinctio eſt relatio. Ergo etiã 8

iden-

identitas , quia oppoſita pertinent ad idem genus. Confir. tertio, nam non eſt rõ, cur ſimilitudo, & æqualitas ſint relationes reales, & non identitas poſitis ſimilibus conditionibus in terminis; nam licet hæc in duobus ex Soncin. 5. met. q. 35. diſtinguantur. Primo quia æqualitas, & ſimilitudo exigunt diſtinctionem ſuppoſitorum. Secundo non poſſunt habere idem numero fundamẽtum in vtroque extremo, at identitas non ſolum numeralis, ſed etiam ſpecifica poteſt habere idem ſuppoſitum, & extremum, cum Sortes ſit idem ſibi, nõ ſolum numero, ſed etiam ſpecie, & genere. Tamen hæc diuerſitas vt non aufert quin poſito fundamento, & termino conſurgat relatio ex natura rei, ita neq; confert realitatem relationis quãdo extrema ſunt diſtincta cum cæteris conditionibus.

Tertia opinio eſt dicentium identitatem diuidi in abſolutam, & relatiuã nam licet idem formaliter dicatur ad aliud, atque adeo videatur dicere relationem realem, vel rationis; tamen fũdamentaliter non ſemper eſt ad aliud, ſed aliquando eſt quid abſolutum, quod

du-

dupliciter explicant, nam aliqui dicũt ſumi diuerſitatem ex fundamento, nam cum fundamẽtum relationis ſit vnitas, quæ duo includit .ſ. indiuiſionem in ſe, & diſtinctionem à quolibet alio: aliqui indiuiſionem in ſe vocant identitatem abſolutam, ſed eſſe indiſtinctum, ſeu indiuiſum ab alio, quod opponitur diſtinctioni ab alio, vocant identitatem relatiuam, vt vna pars continui ab alia; & accidens à ſubiecto, & materia à forma in compoſito, quæ omnia ſunt idẽ per indiuiſionem vnius ab alio. Vnde alia eſt identitas, qua aliquid dicitur indiſtinctum ab alio, ab ea, qua dicitur indiuiſum in ſe. Ita Bonetus l. 3. ſuæ met. c.7. vbi addit indiuiſionem relatiuam eſſe triplicem, nam aliqua ſunt actu indiuiſa, ſed poſſibilia diuidi ex parte vtriuſque extremi, vt partes continui: aliqua poſſibilia diuidi ex parte vnius, vt ſimitas, et naſus, aliquando actu indiuiſio eſt cum impoſſibilitate diuiſionis ex parte vtriuſque extremi, ſicut dicerent philoſophi de anima cæleſti, & ſic etiam quidditas à ſuo modo intrinſeco, & propria paſſio cum ſubiecto.

At

At alij identitatem, qua aliquid dicitur idem ſibi ipſi, eſſe abſolutam, ſed qua quid dicitur idem cum animali eſſe relatiuam, & has Soncin. ait ratione diſtinctas, atque adeo illas eſſe duas relationes inter ſe à parte rei diſtinctas, quod ſi quæris quomodo poteſt dici abſoluta, cum ſit relatiua formaliter, nam indiuiſio eſt negatio diuiſionis, quæ eſt relatio. Reſp. indiuiſionem poſſe comparari tum ad terminum, quem negat, & ſic poteſt dici relatio cum Soncin. 10 met. q. 5. art. 2. tum ad fundamentum, & ſic dicitur abſoluta, quia fundatur in re ſumpta in ſe, & in ordine ad aliud. Hi tamen inter ſe diuiſi ſunt, nam aliqui ponunt has relationes diſtingui tãtum ratione, non tamen à parte rei, vt Sonc. q. 5. art. 2. at alij ponunt diſtingui à parte rei.

ARTICVLVS III.

Opinio Auctoris.

9 PRima Concl. Omnis identitas formaliter ſumpta dicit conceptum relatiuum. Patet quia non poteſt concipi

cipi, niſi vt habitudo ad aliud. Confirmatur ex dictis contra primam opinionem, & ex dictis in 2. not. Confir. 2. ex 5. met. tex. 20. vbi numerat inter relatiua dicens. Eadem dici, quorum ſubſtantia eſt vna, nam ſicut ſimilitudo eſt conuenientia in qualitate, ita identitas eſt conuenientia in ſubſtantia, ex quibus patet identitatem diſtingui ab vnitate, quod vnitas eſt quid abſolutum, & ad ſe, quia dicit indiuiſionem in ſe, at identitas quid relatiuũ. Confirmatur quia vnitas eſt fundamẽtum identitatis vt docet Henr. in ſum. a.51. q.1. ad 1. Baſſ. 1.d. 22. q.4. ar. 2. Mairon. d.8. q.7. ar.2.1.p. Dices, quælibet res ſe ipſa eſt idem cum ſeipſa, vel cum alia, ſecluſo quocunque accidente, vel modo ſuperaddito, vt dicitur de diſtinctione, ergo non eſt neceſſaria relatio ad hanc denominationem. Reſpondetur, id verum fundamentaliter; non tamen formaliter, ſicut album ex ſe ipſo eſt ſimile alteri fundamentaliter, non tamen formaliter, vnde cum Ariſt. loc cit. dixit identitatem eſſe quandam vnitatem eſſentiæ, intelligitur fundamentaliter, non formaliter.

10 Secunda Concl. Identitas numeralis non eſt relatio realis, ſed rationis. Eſt communis, quia talis eſt relatio, qualis eſt diſtinctio extremorum, inter quæ eſt relatio. cum relatio ſit habitudo inter duo extrema, quod ſi extrema ſint diſtincta à parte rei, quorum vnum ſit fundamentum, & alterum terminus erit relatio realis, poſitis reliquis requiſitis. Si ſint diſtincta ratione, erit relatio rationis. Sed in identitate numerali extrema nõ ſunt diſtincta à parte rei, ſed ratione, quæ vnum apprehendit vt duo, vt docet D.Thom.apud Flandr. 5.met art.1.not.1.q.5. ex qua ratione colligit Sonc. identitatem ſpecificam, & genericam, qua aliquid dicitur idem ſpecie, vel genere ſibi ipſi, eſſe relationem rationis, quia extrema non diſtinguuntur, niſi ratione.

Dices quidquid eſt idem à parte rei, habet in ſe identitatem realem, quia ſicut album à parte rei eſt tale per albedinem realem, ita quidquid eſt idem à parte rei, eſt tale per identitatem realẽ Sed Sortes ſibi ipſi dicitur idem à parte rei. Confir. quia alioqui nihil eſſet idẽ per ſe, quia in hoc includeretur ens ra-

tionis, quod per accidens conuenit.

Confirm. 2. quia diſtinctio numeralis eſt relatio realis, ergo & identitas, quia ſi vnum contrariorum eſt reale, & reliquum, at diſtinctio, & identitas opponuntur contrariè. Confir. quia differentiæ diuiſiuæ entis ſunt reales. Sed identitas, & diuerſitas ſunt diuiſiuæ entis, ex 10. met. t. 10. 11

Reſp. Soncin. negando maiorem, nam in hoc diſtinguitur denominatio formæ abſolutæ à relatiua, quod abſoluta ſecundum ſe ponit formam in ſubiecto denominato, ſine qua nulla eſſe poteſt denominatio. At relatiua ex ſua ratione formali non ponit aliquid in ſubiecto, ſed in fundamento, & hinc fit, vt poſſit fieri denominatio relatiua à parte rei, non ſolum ex forma reali relatiua, ſed ex fundamento reali, vt patet inductione. nam Deus dicitur realiter creator ex creatione reali, & realiter Dominus ex potentia coercitiua, vnde quia fundamentum identitatis numeralis eſt vnitas numeralis, quæ eſt realis; ideo fit illa denominatio à parte rei, licet identitas ſit relatio rationis. Sed ſi fundamentum ſufficeret ad

hanc denominationem, nulla eſſet relatio realis, quam probauimus ex huiuſmodi denominatione. At replicari poteſt, poſſe ex fundamento ſumi denominationem relatiuam à parte rei, etiamſi relatio ſit rationis, quia intellectus apprehendit relationem ex tali fundamento ſimilem relationi reali. At ſi nulla eſſet relatio realis, non poſſet intellectus ſic apprehendere relationem ex tali fundamento. Ad primam confirm. Reſpondet concedendo, nullum ens eſſe idem ſibi realiter per ſe; quia nullum ens eſt formaliter ſua identitas, ſed fundamentaliter, quia quodlibet ens eſt in ſe vnum. Ad ſecundam negatur conſequentia, quia diſtinctio habet extrema actu diſtincta, at non ſic identitas, neque identitas, qua Sortes eſt idem ſibi, & diſtinctio, qua diſtinguitur à Platone, ſunt oppoſita, quia conueniunt eidem ſubiecto. Sed illi identitati opponitur diſtinctio Sortis v.g. à ſe ipſo: quæ diſtinctio non ſolum non eſt realis, ſed impoſſibilis. Ad tertiam confir. Reſp. negando membra diuidẽtia debere eſſe entia realia, quia prima diuiſio eſt per contradictoria, at negatio

tio non eſt ens reale poſitiuum. Reſp. ſecundo negando diſtinctionem realē, quæ eſt ab altero, opponi identitati rei ad ſe ipſam.

ARTICVLVS IV.

Oſtenditur qualis ſit identitas relatiua.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

TERTIA Concl. Identitas ſpecifica, vel generica vnius rei cum altera eſt relatio realis. Patet ex dictis in ſecunda opinione. Confir. quia ſicut diſtinctio ſpecifica, quia habet extrema realia, eſt relatio realis, ita identitas ob eandem rationem. 12

Quarta Concluſio. Datur identitas relatiua, quia ſiue identitas relatiua accipiatur reſpectu graduum intrinſecorum illi; quod denominat idem; ſiue reſpectu terminorum extrinſecorum, ſemper fit talis denominatio, quod ſcilicet Sortes eſt idem cum alijs realitate ſibi intrinſeca, & eſt idem cum equo, cum ab eo non ſit diuiſus, ſicut eſt diuiſus, & diuerſus à lapide.

Contrarium videtur docere Soncin. 13

5. met.q.5.art. 1. quia ſicut membrum oppoſitũ in indiuiſione abſoluta .ſ. diuiſio à ſe eſt impoſſibilis, ita indiuiſio relatiua, quæ opponitur diuiſioni à nõ ſe, ſeu ab alio, eſt impoſſibilis, nam quando ſunt plures diuiſiones correſpondentes, in quarum vna vnum mẽbrum eſt poſſibile, & alterum impoſſibile; etiam ſimile quid debet poni in alia diuiſione, ſed diuiſio ab alio eſt poſſibilis, ergo indiuiſio ab alio eſt impoſſibilis, quæ eſt identitas relatiua.

Reſp. identitatem cum alio non eſſe identitatem cum ſe ipſo, quia poteſt ſeruari cum hac identitate ſecundum vnam rationem, diſtinctio ab alio ſecũdum aliam rationem vt v.g. album muſicum poſſunt eſſe idem ſubiecto, & differre eſſentialiter, & homo, & aſinus idem genere, & differre ſpecie. Hinc Soncin. non negat dari identitatem relatiuam ſecundum quid, ſed negat idẽtitatem ſimpliciter ex illo argumento, nec mihi diſplicet.

14 Quinta Concluſio probabilius mihi eſt, identitatem abſolutam non eſſe formaliter idem cum identitate relatiua, cum alio extrinſeco. Eſt contra Soncin.

q. 1. art. 1. Probatur à Boneto, quia identitas abſoluta eſt vna in vna re, & relatiua multiplex pro qualitate extremorum, inter quæ eſt identitas, nam vt poteſt à multis diuidi; ita & cũ multis vniri, nam indiuiſio non eſt aliud, quam carentia diuiſionis, quæ eſt relatio, cui opponitur vnio.

Secundo probatur, quia relationes, 15
quæ habent diuerſa fundamenta, non ſunt idem formaliter, ſed diuerſæ, ſed identitas abſoluta, & relatiua habent diuerſa fundamenta, ergo, minor probatur. Identitas abſoluta fundatur ſuper vnitate intrinſeca, & ſingulari, vnde eſt omnimoda identitas, at relatiua ſuper vnitate extrinſeca, quæ ſunt diuerſæ rationis, quia vnitas abſoluta eſt coniuncta cum diuiſione ab alio, at vnitas relatiua dicit indiuiſionem ab alio; tum quia vnitas abſoluta negat diuiſionem impoſſibilem, quia impoſſibile eſt idem diuidi à ſe ipſo, at vnitas negat diuiſionem poſſibilem, nam vel eſt vnitas continui, & eſt diuiſibile non ſolum in partes illud componentes, ſed etiam in partes illi coniunctas, vel vnitas ſpecifica, vel generica, & hanc di-

ſtingui ab abſoluta, qualis eſt numeralis, non ſolum quia numeralis non cōpatitur diuiſionem numeralem vt vnitas ſpecifica, vel generica, ſed etiam quia abſoluta non habet terminum extrinſecum, vt habet ſpecifica, & generica. Confirm. quia huiuſmodi identitates tripliciter diſtinguuntur. Primo abſoluta negat diſtinctionem rei à ſe ipſa, at relatiua negat diſtinctionem ab alio. Secundo abſoluta diſtinctionem negat intrinſecam, quia in ſe non continet plura, at relatiua negat extrinſecam. Tertio relatiua ſupponit abſolutam vt paſſio ſubiectum.

16 Dices. Identitas relatiua negat idem ac abſoluta, ergo non diſtinguuntur conſequentia probatur, quia cum negatio ſit eiuſdem rationis in vtraque, erit vtriuſque eadem ratio formalis, nam negatio prædicta, vel eſt ratio formalis identitatis, vel conſequitur ad rationē formalem. Antecedens patet, nam identitas ex ſua ratione negat diſtinctionē, & alietatem, vel vna earum identitatū negat diſtinctionem, & non alietatem; & implicat; quia alietas non poteſt eſſe ſine diſtinctione; vel vtraque negat

vtrum,

vtrumque. Reſp. vtrumque negari ab ab vtraque identitate, ſed reſpectu diuerſorum, nam abſoluta dicit indiuiſionem à ſe, at relatiua indiuiſionem ab alio. Sed contra, quia illud, à quo identitas relatiua dicit indiſtinctionem eſt ipſummet, quod ſic denominatur, ergo eſt identitas abſoluta, quæ eſt reſpectu ſui ipſius. Confirmatur, quia quando aliqua ſunt oppoſita immediata ſi vnum negatur, aliud ponitur, ſed ly aliud, & terminus à quo dicitur aliud, ſunt immediatè oppoſita, ſicut aliquid, & nihil, ergo per negationẽ alietatis ab ipſo ponitur ipſum, nã cũ dicitur vnũ indiſtinctũ in ſe, & diſtinctũ ab omni alio, ly alio, quod eſt relatiuũ diuerſitatis, opponitur immediatè ad ly ſe, & eſt ſenſus, quod eſt diſtinctum ab omni alio à ſe, ſiue non eſt ipſum, ergo ſi negatur hæc diſtinctio ab alio, ponitur identitas ad ſe, quæ eſt identitas abſoluta.

17 Reſpondeo negari eundem terminũ formaliter per vtramque identitatem, quia per abſolutam negatur diſtinctio à ſe ipſo, quæ eſt impoſſibilis, & ideo identitas abſoluta eſt maximè neceſſa-

ria

ria. At identitas relatiua negat diſtinctionem ab alio, quæ non ſolum non eſt impoſſibilis, ſed eſt maximè neceſſaria: quare per vtramque identitatem negatur diſtinctio, & alietas, ſed quæ negatur ab abſoluta, eſt diuerſæ rationis ab ea, quæ negatur à relatiua, vndè fallitur Soncinnas, dum putat illud, à quo dicitur indiſtinctũ eſſe ipſummet, quod denominatur idem, ſed aliud extremum ſecundum aliquam rationem diuerſam, vt dictum eſt.

Ad confirm. reſpondetur, facilè concedi ex oppoſitis immediatis reſpectu alicuius ſubiecti vno negato alterum affirmari, & nihil, & aliquid opponi cõtradictoriè, ſed negatur extrema alietatis ſic immediatè opponi. Tertio etiã poſita hac immediata oppoſitione non ſequitur per negationem alietatis poni ipſum, quia non negatur alietas ſecundum omnem rationem, ſed ſecundum determinatam retenta alietate ſecundum alteram rationem.

Difficultas manet de identitate relatiua inter ſubiectum, & prædicatum intrinſecum, vt Sortes eſt idem cum animalitate ſibi intrinſeca.

Sexta

Sexta Concluſio Hæc identitas relatiua non ſolum eſt ratione diſtincta ab abſoluta, vt concedit Sonc. loc. cit art. 2. ſed etiam formaliter à parte rei; Nā ſicut eſt ratione diſtincta, quia termini inter quos eſt, ſunt ratione diſtincti, ita quia ſecundum nos ſunt diſtincti à parte rei, vt oſtendimus in Logica tr. 4. q. 3. d. 4. debent diſtingui à parte rei iuxta diſtinctionem terminorum; nam licet gradus metaphyſici realiter ſint idem, tamen formaliter inter ſe diſtingui ibi probauimus. Confirmatur quia habent diſtinctionis conditiones, tùm quia identitas abſoluta eſt conuertibilis, & adæquata, at relatiua eſt inconuertibilis, & inadæquata, quia licet omnis homo ſit idem cum animali, non tamen omne animal eſt idem cum homine, hoc autem diſcrimen oſtendit terminos earum identitatum eſſe diuerſos, tum quia identitas abſoluta excludit omnem diſtinctionem inter terminos, & extrema, at relatiua permittit diſtinctionem, nam Sortes diſtinguitur ab animali formaliter, cum quo eſt idem realiter, non autem diſtinguitur à ſe ipſo, nec realiter, nec formaliter. 18

Con-

19 Contrarium docet Soncin. primo ex identitate terminorum. Confir. quia alioqui in Sorte v. g. eſſent tot vnitates diſtinctæ, quot ſunt gradus,& prædicata. Confirm. ſecundo, quia relatio non diſtinguitur à fundamento, at identitas omnis eſt relatio, ergo idem cum fundamanto, atque adeo omnes inter ſe ſunt idem. Confirm. ſecundo, quia termin⁹ formalis identitatis eſt extremũ, non vt eſt diſtinctum; ſed vt habet vnitatem cum alio, ergo non vt habet diſtinctionem, & diuiſionem ab altero extremo.

Respondeo primo ex dictis patere, terminos vtriuſque identitatis eſſe diſtinctos. Secundo; etiamſi eſſent diſtincti ſolũ ratione, adhuc relationes poſſent diſtingui à parte rei, vt patet, nàm bonum, & verum ſecundum multos ſunt diſtincta ſolum ratione, tamen ſpecificant potentias, ſcilicet intellectũ, & voluntatem diſtinctas à parte rei.

Ad primam confirm. dico tot eſſe identitates, quot ſunt gradus, quod
20 non eſt abſurdum, nam eadem difficultas poſſet fieri de identitate relatiua cum extremo diſtincto ſpecie, nam po-

teſt

teſt homo v. g. habere identitatem ſecundum varios gradus cum varijs ſpeciebus.

Ad ſecundam reſpondeo inde ſequi identitatem non eſſe relationem realē, quia non eſt ad terminum vt diſtinctū, ſed vt vnum, quarè ſicùt non eſt relatio realis eiuſdem ad ſe ipſum, ità neque ad aliam ſpeciem, quæ habet vnitatem cum altero extremo. Secundo ſicut ſufficit ad terminos relationis realis identitatis habere ſimpliciter diſtinctionem ab altero extrinſeco, ità etiamſi habeat vnitatem ſecundum quid, & in aliquo, ſufficit ad diſtinguendas illas identitates, quod extrema, etiamſi ſint idem in vno genere identitatis .ſ. in aliquo adhuc tamen habeant diſtinctionem in alio genere diſtinctionis, ſcilicet formalis ex quibus patet ad fundamenta ſingularum opinionum, nàm prima opinio ſatis confutata eſt ibi, & ad eius fundamenta patet ex dictis de diſtinctione relationum à fundumamento, at ſecunda,& tertia opinio nobiſcum magna ex parte ſentit; neque omnis identitas aufert omnem diſtinctionem, ſed ſolum oppoſitam, vt identitas numera-

lis

lis opponitur diſtinctioni numerali, & ſpecifica deſtruitur per diſtinctionem ſpecificam, non autem per diſtinctionem numeralem, vt benè Soncin. 4. met. q. 28. ad 4.

21 Hinc ſolui poſſunt variæ quæſtiones, an identitas ſit vna, & eadem, qua eſſentia diuina dicitur idem ſibi ipſi, & qua perſona eſt eadem ſibi ipſi, de qua Heru. quolib. 6.q. 4. Secundo an identitas conuertibilis, & inconuertibilis ſint in diuinis modi ex natura rei diuerſi, de qua Heru. quodl. 4.q. 7. Tertiò an in diuinis ſit diſtinctio realis, de qua Heru. quodl. 7. q. 1. an in Deo ſint tantum tres identitates Heru. tract. de Relat q.4. 5. an eſſe diſtinctum ab alio conſequens vnum tranſcendens poſſit auferri à re, remanente ipſa re. Heru. quodlib. 4. q. 2.

ARTICVLVS V.

Afferuntur variæ definitiones identitatis, & diſtinctionis ex varijs Auctoribus.

PRIMA definitio ab Auguſtino Muſæo c. 1. quod ſit vnitas alicuius, vel

vel aliquorum in ſubſtantia, ex qua infert identitatem præciſam ab inferioribus opponi contradictoriè, non identitati; Neque ex eo quod vnitas ex 10. met.|t. 9. opponitur contrariè multitudini, fit non opponi contradictorie nõ identitati, quia non repugnat aliquid opponi duobus diuerſo modo, sicut vnitas, & opponitur multitudini, & negationi vnitatis: Dicitur autem idẽtitas quod ſit vnitas non quidem prædicamentalis,quę eſt principium quantitatis, ſed tranſcendentalis, quę conſiſtit in priuatione diuisionis 10.met.t. 21. vnde cnm Ariſtoteles 4. met. t. 21. docet identitatem opponi priuatiue, diuersitati, ſeu diſtinctioni, non loquitur de identitate indiſtinguibilitatis, ſed indiſtinctionis, nam hęc opponitur diſtinctioni, ſeu diuisioni, qua illud, quod habet identitatem, poteſt diuidi in plura, & ideo non loquitur de identitate vt eſt communis ad identitatem indiſtinguibilitatis, & indiſtinctionis. At in hac definitione accipitur identitas vniuerſaliſſimè, & traſcendentaliſ-cui dicimus opponi negationem identitatis, quæ conuenit enti traſcenden-

tali ſſimo prius natura, quam diuidatur in ens reale, & rationis, tanquam eius paſſio.

32 Secundo ab alijs definitur, quod ſit relatio rationis æquiparantiæ fundata in vnitate, quę aliquando eſt numeralis ex Scoto 5. met. vt quæ eſt eiuſdem ad ſe ipſum, aliquando ſpecifica, &c. nam quod ſit relatio patet; quia eſt habitudo quędam ad ſuum correlatiuum, & quia denominat eodem modo vtrũque extremum, dicitur relatio æquiparantiæ, ex quibus patet formaliter non eſſe vnitatem. Secundo non eſſe relatiuam, ſed eſſe rationem referendi, per quam aliquid eſt idem alteri, non tamen ipſa eſt eadem ſibi ex Scot. 5.met. q. 11. & quia conuenit rei vt per intellectum ſibi comparatur, dicitur relatio rationis. At Zerb. in formal. §. Propter primum, docet diſtinctionem ſumi dupliciter. Primo communiter: & eſt alietas, ſiue diuerſitas, ſiue extremorũ conuenientium in aliquo quidditatiuè, ſiue non. Secundo propriè, & dicitur differentia, quæ eſt alietas extremorũ in aliquo cõuenientium ex natura rei, vel per actum collatiuum intellectus, vel

vel alterius potentiæ ſibi inuicem comparatorum, vnde idem videtur dicendum de identitate.

Tertio Flandr.5.met.q.9.ar.1. dicit identitatem eſſe relationem,qua vnum & idem ſecundum eſſe,& diuerſum ſecundum intellectum refertur ad ſe ipſum;vnde dicitur idem ſibi ipſi;nam cū relatio non poſſit intelligi,niſi inter duo extrema,& in re non ſit, niſi vnum, oportet, vt fiat duo per intellectum. Hinc infert identitatem aliquando non eſſe relationem realem, ſed rationis, quia habet duo extrema per rationem, at in ijs,quæ dicuntur idem genere,vel ſpecie, identitas non eſt relatio addita extremis, quia daretur progreſſus in infinitum,quia implicat ſecundum rem, licet non implicet per intellectum ob vim illius reflexiuam,ſed eſſe ipſa extrema cum vnitate. At ego non video, cur,poſitis omnibus requiſitis, non ſit realis relatio, ſicut eſt ſimilitudo, & æqualitas,vt recte Sōc. 5.met.q.36.vbi oſtendit numeralem eſſe relationem rationis,at ſpecificā eſſe realem,omnis.n. identitas vel eſt rationis, vel realis relatio ex Soncin.10.met.q.5.not.1.

Identitas aliquando non ē relatio realis,ſed rationis.

DVBITATIO. II.

Quoluplex ſit Identitas.

De hac Ariſt.5.met.16.vbi Flandria q. 9.Soncin.q.35. Albertus tract 2.c.6. Zerb.10.met.q.6.vbi Soncin.q 5.

1 PRima Concluſio, identitas poteſt diuidi in tot membra, in quot diuiditur vnitas, quia vnitas eſt fundamentum identitatis, ergo ſi multiplicatur vnitas, debet multiplicari identitas, nam relatio variatur ad variationem fundamenti.

Relatio variatur ad variationẽ fundamenti.

Secunda concl identias diuiditur in identitatem ſimpliciter, & in identitatẽ ſecundum quid; identitatem ſimpliciter appellant, quæ omnibus modis facit aliqua manere idem ſine vlla diſtinctione, & hanc Flandr.7. met. q. 23. art. 3. tripliciter ait contingere. Primo, quia idem ſecundum rem, & rationẽ, vt ſynonima, 2. quia idem realiter omnibus modis, quibus aliqua dicuntur idẽ realiter, cuius identitatis vnus modus eſt, quando ſic ſe habet, quod vnum non includit in ſuo ſignificato formali aliquid

quid

quid determinatiuum principiorum eſſentialium alterius, quod alterum non includat, tñ aliquid poteſt accidere vni quod non eſt de eſſentia eius, & per oppoſitum illa differunt realiter, quorum vnũ includit &c. quod eſt propriè differre realiter. Alio modo aliqua dicuntur eſſe idẽ realiter magis ſtrictè, quod .ſ. ſic ſe habent, quod nihil attribuatur vni, quod non cadat in eſſentia alterius, & quia hoc modo natura, & ſuppoſitũ in Angelis non ſunt idem, ſed ſolum in Deo, ideo non habent hujusmodi idẽtitatem realem. Tertio modo aliqua dicũtur eſſe omnino idem realiter, quia non differunt realiter propriè loquendo, & intrinſecè, vt in Angelis ſuppoſitum, & natura ſunt omnino idem realiter, & ad hanc identitatem realem pertinet identitas rei ſingularis cum ſe ipſa, quę fundatur in identitate numerica. Hæc autem identitas ſumitur ex vnitate materię ex Ariſt. quod à nobis infra explicandum eſt, vnitas .n. materiæ eſſe poteſt vel ſecundum ſpeciem qualis eſt materia Sortis, & Platonis, & hæc non fundat vnitatem numericam, vel ſecundum numerum, & hæc dupli-

Vnitas numeri ea duplex.

citer, nam vel eſt vna numero numeroſitate ſubiecti, quomodo accidentia inter ſe differētia ſpecie poſſunt dici vnũ numero ratione vnius ſubiecti, vel eſt vnitas numerica numeroſitate eſſentiæ, quia ſunt vnum sm̃ eſſe, & in hac vnitate fundatur idētitas rei cum ſe ipſa, dupliciter aũt idẽ numero dicit ex Flãdr. 8. met. q 1. ar 4. ad. 2. 1. numeroſitate ſuppoſiti, vt materia nõ eſt eadẽ numero in corrupto, & genito. 2 numeroſitate eſſentiæ, & ſic eſt eadẽ numero in illis

2 Quid identitas ſecundũ quid.

At idẽtitatẽ sm̃ quid dicũt eſſe illã, q̃ eſt coniuncta cũ diſtinctione, vt identitas ſingulariũ in ſpecie, vel genere, q̃ eſt maior, vel minor iuxta vnitatem in qua fundatur. Hinc maior eſt identitas ſpecifica, quã generica, & hæc quã proportionalis, nam vnitas ſpecifica eſt maior generica, & hæc quã proportionalis Et quia prædicatũ, in quo aliqua identificantur poteſt eſſe eſſentiale, & accidentale, hinc oritur diuerſa ratio identitatis, nã maior eſt identitas in gradu eſſentiali ẽt generico, quã in gradu accidentali. ẽt ſpecifico, licet ex cõi Philoſophorũ vnitas in accidẽte non fundet identitatem, ſed ſimilitudinem, vel inæqua-

qualitatem. Hinc 2. diuiditur identitas in identitatem per accidens, & identitatē per ſe ex Ariſt. 5. met. vbi D. Tho. lect. 9. Flandr. q. 9. ar. 1. cuius diuiſionis membra, & explicatio cum pateant ex dictis de diuiſione vnius, ideo non eſt cur hic replicentur, nam ſicut ibi diuiditur vnum, ita diuiditur identitas, quæ fundatur in vnitate.

Tertia concl. diuiditur primo in idētitatem indiſtinguibilitatis, & identitatem indiſtinctionis, prima dicitur quæ eſt vnitas, qua aliquid, vel aliqua ſunt vnū indiſtinguibiliter, id eſt, quod neq; actu, neq; aptitudine eſt diuiſibile, & hoc eſt rōne ſimplicitatis, quæ eſt in ipſo ſic indiſtinguibili. Altera eſt, quę negat actualē diuiſionē, nō tn̄ aptitudinalē. Hinc fit vt ſicut identitas diuiditur in prædicta membra, ita ēt non identitas, quæ contradictoriè illi opponitur, abſtrahit à non identitate indiſtinguibilitatis, & indiſtinctionis, quæ ſpecies opponūtur contradictoriè duabus ſpeciebus identitatis. Hinc 2. patet, quod ſicut identitas, & nō idētitas ſumi poſſunt abſtractè, & contractè, ita ēt diſtinctio, & ſicut alia eſt definitio prædicati vniuerſalis, &

ſpecifici ita aliter definiri debet diſtinctio in communi, & ſpecifica.

Idētitas prę dicamentalis, vt traſcēdentalis.

Quarta cōcl. idētitas ex alijs diuidit in traſcendentalem, & prædicamentalē & quidē primo modo identitas, & diſtinctio ſunt paſſiones entis ſub diſiunctione in quo ſenſu Ariſt. 10. met. dicit omne ens alteri comparatū, vel eſſe idē vel diuerſū: at ſecundo modo pertinet ſolū ad prædicamētum ſubſtantiæ ex 5. met. t. 20. vbi identitatē putat fundari ſuper ſubſtantiā, licet aliqui velint nomine ſubſtantiæ ibi intelligi eſſentiā, vt Anton. Andreas 5. met. q. 1. ad 4. notat. Quare diſtinctio, quæ eſt ſciſſio entis opponitur entitati traſcendentali, non prædicamentali, quia illa reperitur in Deo, in quo nullū p̄dicamētale reperit̄.

Quinta conc. diuiditur in identitatē rōnis, & realē illa eſt ex vi intellectus hæc eſt à parte rei, & quidem diſtinctio rationis diuiditur in abſolutiſſimam ſecundū Scotiſtas, vel ſimpliciter ſecundū alios, quod conſiſtit in negatione alietatis alicui q̄dditatis, vel formalitatis, vel entitatis à ſe ipſa, cuius entitatis nō ſunt duo, niſi per actū rōnis, & in quidditatē ſm̄ quid, quod eſt qn̄ vnū extre-

morũ, vel vtrunq; eſt ens rõnis, vel vtrũque reale non exiſtens realiter, ſed per rationem.

Sexta concl. diuiditur idẽtitas in numeralẽ ſpecificã, & genericã Soncin. 5. met. q. 35 Fland. ar. 3. numeralis duplex ex Sonc. 10. met. q. 17. ad 3. vno modo poſitiuè qñ vtrunque dicit realitatẽ, & illa eadẽ eſt in vtroque, vt Sortes, & hic homo ſunt idem numero, & Marcus, ac Tullius. 2. negatiuè, vt quando vnũ alteri tribuitur, ſed nõ ponit in numerũ cũ eo, cui tribuitur, non quia eſt idem ei, ſed quia non dicit aliã realitatẽ, vt materia dicitur idẽ numero cũ priuatione, licet ſint duo, cũ quodlibet habeat rõnẽ ſuã in intellectu, vt lapis, & negatio hominis illi addita, quæ ex 1. phyſ. t. 66. diſtinguũtur rõne, numerica. n. plus exigit, quam ſpecifica ex Sonc. 5. met. q. 18. ad 1. nam numeralis exigit vt ſit per eandẽ numero ꝓductionẽ, ſed fallitur, quia alioqui Deus non poſſet reproducere idem numero.

Quomõ materia dicatur eſſe idem numero cũ priuatione.

Septima cõcl. diuiditur in identitatẽ formalẽ, & fundamẽtalẽ ex Soc. 4. met. q. 23. ad 1. & de formali 10. met. q. 5. not 2. formalẽ appellãt relationẽ actualẽ q̃ exigit

Idẽtitas formalis, & fũdamentalis. Reſp. Aduerſarii.

exigit duo extrema, ſed formaliter vnũ, fundamentalẽ vero dicunt eſſe ipsũ fũdamẽtũ, cui non repugnet identitas ad ſe ipſũ, q̃ eſt ipſa vnitas rei, q̃ eſt entitas indiuiſa, hæc. n. entitas ſm̃ ſe nullũ dicit reſpectũ, neq; vt ens, neq; vt indiuiſa, & de hac idẽtitate, & diſtĩctione illi oppoſita negat Sõc. 10. met. q. 5. habere mediũ

4 Octaua cõcl. aliqua eſt identitas ſm̃ rẽ, & non ſm̃ rõnem, aliqua vero ſm̃ rẽ, & rationẽ, & quæ ſic ſunt idẽ non põt vnũ eorum eſſe paſſio alterius, vt docet Flandr. 4. met. q. 3. art. 6. ad vlt.

Nona concl. diuiditur in identitatem abſolutam, & relatiuam, de qua Soncin. 10. met. q. 5. & nos ſupra.

DVBITATIO III.

An identitas, & diſtinctio ſint adæquatæ paſſio entis.

De hac Zerb. 10. met. q. 6. vbi examinat illud Ariſt. *10. met. 11. omne ens alteri cõparatũ eſt idẽ, vel diuerſum*, qui dici põt eſſe adequatam paſſionẽ diſiũctam ſed de hac re in Metaph. & aliqua afferemus infra, nunc aliqua tm̃ attingemus ad tractationis complementum,

ARTICVLVS I.

Opiniones Doctorum.

PRima opinio negat eſſe paſſiones, nam paſſio conſequitur neceſſario naturam rerum ex vi ſuæ generationis, at identitas & diſtinctio non ſic conueniunt rebus, nam vtraque ſupponit alterum ens tanquam terminum, vnde ſi per impoſſibile non eſſet niſi vnum ens, in eo non eſſet identitas, nec diſtinctio, ergo conuenit neceſſario, nec ex ui ſuæ generationis, nam vt accidit vni, quod ſit alterum ens, ita accidit identitas, vel diſtinctio.

Hinc Meliſſus, & Parmenides, qui ponebant eſſe tantum vnum ens, in mundo, conſequenter negabant hanc paſſionem conuenire enti. Meliſsi opinio.

Secunda opinio eſt dicentium, has relationes conuenire quidem enti, ſed nõ ſecundum ſe, at vt alteri comparato, ſed non adæquatè. Primo, quia identitas ſequitur vnitatem, quæ eſt in ſubſtantia ex Ariſtotele *10*.met.t.*10* ergo non poteſt conuenire omni enti ſiue ſe- 2

cundum ſe, ſiue vt alteri comparatur. Confirm. quia diuerſum non conuenit omni enti, ſed tantum ijs, quæ ſe totis differunt, nam differentia, & diuerſitas ſunt diuerſi modi pluralitatis 10. met. t. 11. Conf. 2. quia inter identitatem relatiuam, & diuerſitatem mediat identitas abſoluta, ergo illæ relationes non adæquant ens. Confir. 3. quia chimæra nec eſt idem cum homine, nec diuerſa, nam diuerſitas eſt relatio realis, quæ exigit fundameutum, & terminum realem Confir. 4. quia vnitas eſt paſſio adæquata entis, ergo & identitas, quæ in illa fundatur, atque adeo hæc duo membra excedunt ens.

Chimęra neque idem eſt cum homine nec diuerſa.

3 Tertia opinio eſt dicentium identitatem, & diuerſitatem late ſumptas, eſſe paſſiones adæquatas entis, non ſecundum ſe, & ſolitariè ſumpti, vt rectè probat prima opinio, ſed vt comparatur alteri ex 10. met. t. 10. vbi ait idem & diuerſum opponi immediatè, non quidem contradictoriè, quia ſic conuenirent tam enti, quam non enti, at non ens, nec dicitur idem, nec diuersũ, ſed contrariè, vt ibi oſtendit Flandr. q. 5. ar. 1. & t. 66. & Zerbius q. 5. & ideo

Idem, & diuerſum quomodo opponantur.

inuenitur hæc oppoſitio ſolum vbi eſt ens, omne igitur ad omne, aut idem, aut diuerſum. Confir. quia oppoſitio, quæ eſt inter hæc, ſequitur oppoſitionem, quæ eſt inter vnum, & multa, at illa adæquatur enti, & non conuenit nō entibus, vt dicitur 4. & 10. met. t 9.

ARTIC. II.

Opinio Auctoris.

PRima Concluſio, ſi hæ relationes propriè ſumantur, non adæquant ens, neque ſecundum ſe, neque vt alteri comparatur, nam non poteſt conuenire enti accidentali, quia hoc neceſſario fundat relationem identitatis propriè dictam, nec diuerſitatis.

Confirm. quia relatio diuerſitatis propriè, vt differt à relatione differentiæ non conuenit entibus compoſitis, vt Ariſtoteles oſtendit 10. met. t. 11. & ſeq.

Secunda concluſio hæ relationes impropriè, ſeu largè ſumptæ non conueniunt enti ſecundum ſe, nam vt rectè oſtendit prima opinio, ſi poneretur 4

vnum tantum ens, ibi nec eſſet identitas, nec diuerſitas, quia ibi non eſſet terminus relationis. Neque dicas ibi fore identitatem abſolutam ad ſeipſam quia illa non eſt à parte rei, ſed tantũ per intellectum, à quo entitas vna apprehenditur vt duplex.

Confirm. quia ibi non eſt niſi vnitas traſcendentalis, quæ non fundat relationem identitatis, quia hæc ſupponit vnitatem cum alia. Confir. quia etiam ſi concederetur identitas, non tamen diuerſitas, ergo non eſſet paſſio diſiũcta, ſed ſimplex vt eſt vnitas, quod ſi dicant ibi eſſe diuerſitatem à non ente tunc obſtat, quia diuerſitas poſitiua, etiam large ſumpta ſ. vt eſt communis ad diuerſitatem proprie, & differantiã, non eſt in non ente, vel reſpectu non entis, nam aliud eſt ens non eſſe idem non enti; aliud eſſe diuerſum, quia idẽ, & nõ idẽ cũ opponantur contradictoriè conueniunt tam enti, quam nõ enti, at non sic idem, & diuerſum, quæ non opponuntur contradictoriè, ſed poſitiue, vt vnum, & multa; addit tamen Zerbius loc. cit. ad 4. ens comparatum non enti vt sic nec eſſe idem nec

Ai,ud eſt nõ eſſa idem liud eſt eſſe diuerſum.

diuer-

diuersum,at cōparatio nō enti vt enti; quomodo chimæra cōparata hirco ceruo,quę concipiuntur , vt quædā entia in propoſitione affirmatiua,vt ſi dicatur:hirco cernus eſt chimæra , ſic fundant identitatem , & diuerſitatem eo modo,quo illis tribuitur ens.

Tertia Concluſio identitas , vel diuerſitas largè ſumptæ ſunt paſſio ade- 5
quata entis diſiuncta vno ente comparato cum alio ente;patet ex dictis in tertia opinione . Confir . quia quando membra diſiunctiua ſunt immediate oppoſita circa aliquod ſubiectum, neceſſario conueniunt,& adæquate illi ſubiecto,vt patet inductione ex alijs,ideo .n.omnis numerus eſt par,vel impar , quia hæc membra circa numerum ſunt immediate opposita , & idem patet in priuatiuè oppoſitis,vt viſus,& cęcitas reſpectu hominis,& aliorum ſimilium animalium .

Sed identitas,& diuersitas ſunt immediate opposita reſpectu entis,ergo neceſſario,& adæquatè enti cōueniūt ; ſed non conueniunt ſimul , quia ſunt opposita,ergo ſub disiunctione ; Minor probatur,tum quia fundamenta

illarum relationum.ſ.vnitas, & pluralitas ſunt immediate oppoſita ex Ariſt. loco citato, vbi Flandr. Soncin. Zerb. & alij. Tum quia membra diuiſionis, quæ neceſſario ſequuntur ex cōtradictorijs, ſunt immediate oppoſita reſpectu ſubiecti, ſed hæc membra neceſſario ſequuntur ex contradictorijs, nam omne ens cōparatum alteri, vel eſt idem, vel non eſt idem, ſed ex negatione identitatis inter duo poſitis omnibus requiſitis ad relationem ſequitur diuerſitas, nam diuerſitas non eſt aliud, quam relatio inter duo poſitiua eadem.

Vnitas, & pluralitas immediatè oppoſita ex Ariſt.

Quid ſit diuerſitas.

ARTICVLVS III.

Soluuntur argumenta Aduerſ.

6 AD argumentū primæ opinionis, reſp. recte inde probari has relationes non eſſe paſſiones entis ſecundum ſe, ſed non vt eſt alteri cōparatum. Ad replicam reſp. primo ſecundum aptitudinem conuenire neceſſario; etiā ſi vnum ens eſſet in mundo, quia ſi nō eſſent alia entia, adhuc tamen eſsent poſſibilia, & apta exiſtere; atque ens exi-

exiſtens cum illis vel eſt aptũ eſſe idem vel diuerſum. Reſp. ſecundo neceſſitatem paſſionis non eſſe æqualem in omnibus, nam aliæ conueniunt neceſſario abſolutè, aliæ ex ſuppoſitione ſicut par vel impar in numero, nam ſi eſſet tantum vnum binarium ibi non eſset par, & impar, at poſito alio numero, neceſſario ſequitur inter illa paritas, vel imparitas.

At inquies, hæc neceſſitas nõ aufert contingentiam, ergo illa paſſio contingenter conueniet. Reſp. quod qñ ſuppoſitio eſt neceſſaria non aufert cõtingentiam, ſed eſt neceſſaria eo modo, quo illa ſuppoſitio eſt neceſſaria, vnde cum metaphyſicè illa ſuppoſitio ſit cõtingens, phyſicè vero neceſſaria, vt patet ex ordine cauſarum naturalium, & vniuerſi, conueniet illa paſſio metaphyſicè contingenter ſimpliciter, phyſicè neceſſario ſimpliciter. Ad primum ſecundæ opinionis reſp. sicut accidentia participant rationem entis à ſubſtãtia, quæ eſt principale analogatum, ita idẽtitatem, & diuersitatem fuudatam in ſubſtantia, vt recte Zerb. ad 3. Reſp. 2. identitatem, & diuersitatem ibi accipi 7

 largè.

Diuerſitas quomò poſſit ſumi largè.

largè. Ad primam confir. diuerſitatem accipi largè, vt eſt communis ad primo diuerſa, & differentia. Ad ſecundam identitatem illam abſolutam eſſe reiectam, vt dicit relationem realem, quia eiuſdem ad ſe ipſum non eſt relatio realis, ſed rationis, & fundamentaliter dicitur à parte rei idem ſibi ipsi. Ad tertiam, hanc paſſionem conuenire enti reali, non autem non enti, & ideo vtrunque membrum negatur de non ente. vt autem illa analogicè participant rationem entis, ita & huiuſmodi paſſiones, ſcilicet per opus intellectus. Ad 4. vnum eſſe adæquatam paſſionem entis ſecundum ſe, at diſiunctum illud eſſe paſſionem adæquatam entis, vt comparatur cum alio, de qua re fuſius in Metaphysica.

QVAE

QVAESTIO II.

De conceptu Diſtinctionis.

DVBITATIO I.

Quomodo diſtinctio in communi definiatur.

PRimo Aliqui dicunt eſſe diuiſionẽ vnius ab altero, quia diſtinguere eſt ſeparare, & diuidere vnum ab alio, nam diſtinguere propoſitionem multiplicem eſt diuidere illam in multas ſignificationes, & ſeparare vnam ab altera, & ſimiliter diſtinguere terminum vniuocum eſt diuidere illum in plura ſignificata, item diſtinctè legere eſt diuiſim, & ſeparatim dictiones pronunciare. 1

Secundo Zerb.§. propter primũ, diſtinctionem large acceptam, eſſe alietatem, ſeu diuerſitatem aliquorum ſiue conuenientium in aliquo quidditatiuè, ſiue non, dinctionem vero propriè, quæ dicitur differentia, eſſe alietatem ſiue non identitatem extremorum in aliquo

aliquo conuenientium ex natura rei, vel per actum collatiuum intellectus, vel alterius potentiæ ab intellectu ſibi inuicem comparatorum, & addit diſtinctionem, ſeu differentiam, diuerſitatem, ſiue alietatem ſeparationem, ſeu diuiſionem inter ſe inuicem non omnino identificari, de qua re nos infra.

Eſt quid reſpectiuum.

Tertio definitur formalis, ſeu eſſentialis à Muſæo, quod non ſit eſſentialiter quid & abſolutum, ſed ad aliquid & reſpectiuum, vel interſtitium quoddam inter aliqua, quorum vnum habet rationem termini, & aliud rationem fundamenti, ſeu ſubiecti, nam nullum diſtinctum eſt ad ſe diſtinctum, ſed ad aliud, & ab alio, vt quod eſt tale eſt reſpectiuum, & hinc fit, quod non ſit eſſentialiter quid abſolutum. Conf. nam ſi vnum oppoſitorum eſt relatiuum ſimiliter & alterum, ſed idem, & diuerſum ſunt oppoſita, vt patet, ergo cum idem ſit relatiuum ſimiliter erit & diuerſum. Confir. ſecundo, quia diuerſitas, ſeu diſtinctio eſt quid reale, ergo in prædicamento, & non ſubſtantiæ, quantitatis, ergo in prædicaméto relationis

a Dices, reſpectus eſt in determinato

gene-

genere,ſed diſtinctio circuit omne genus,ergo non eſt reſpectus. Confirm. quia hac ratione 9.met. tex. 1. & ſeq. actus,& potentia non ſunt in determinato genere; quia circumeunt omne genus.Reſpondet Muſæus obit.negans diſtinctionem eſſe reſpectum prædicamentalem,ſed eſſe traſcendentalem, conuenit enim enti traſcendentaliter ſumpto,quia omne ene, vel eſt idem, vel diuerſum, atque adeo non mirum ſi non ſit in determinato genere. Reſp. ſecundo,quod circuit omne genus eſſentialiter,non eſſe in determinato genere, at quod circuit denominatiuè, poſſe eſſe in terminato genere; & huiuſmodi,eſt diſtinctio.

Dices 7.ex D.Thom.1.1.d.8.q.1.ar.2.ad 3. 1.& p.qu 3. art.8. ad 3. diuerſum eſſe abſolutũ quid,at differens eſſe relatiuum. Reſp. abſolutum dici dupliciter primo à principio,& ſic diuerſum eſt abſolutum,quia non omne diuerſum eſt diuerſum per aliud, quia poteſt eſſe ſe ipſo diuerſum,at omne differens eſt per aliud principium differens; Secundo abſolutum dicitur à termino,& ſic diuerſum non eſt abſolu-

Non omne diuerſum eſt diuerſum p aliud,

lu-

luſum, quia omne diuerſum eſt ab alio diuerſum.

Dices tertio hinc ſequitur in diuinis eſſe plures relationes, quam quatuor, quia ibi eſſet diſtinctio, atque adeo tot relationes, quot ſunt diſtincta. Reſp. cum in relatione non fundetur relatio, diſtinctionem, quæ eſt inter relationes perſonales diuinas non eſſe realem, ſed rationis, cuiuſmodi relationes sũt multæ in diuinis vt relatio principij. Reſpondent ſecũdo alij etiam ſi diſtinctio illa eſſet realis cum ſequatur ex conditione terminorum eam nõ ponere in numerum cum relationibus determinatis, ſicut numerus numerorum nõ ponit in numerum cum numero, & vnitatibus fundamentalibus.

3 Dices quarto an diſtinctio talis ſit relatio realis, an rationis, Reſpondetur, ex dictis patere, & magis patebit ex dicendis.

Ex Ariſt. diuerſitas exigit extrema poſitiua.

Dices quinto, an diuerſitas ſit idem, ac diuiſio, ſeu diſtinctio. Reſp. negatiue, quia diuiſio eſt inter ens, & non ens inter quæ non eſt diuerſitas, quia hæc ex Ariſt. 10 met. exigit extrema poſitiua, verum D. Thom. ad diſtinctionem

non requirit extrema poſitiua, ſed de hac re infra.

Quartò Mairon in 1.d.8. q.1.art.1. & in formalitatibus ad prædictam accedit dicens, diſtinctionem eſſe quid reſpectiuum traſcēdens intrinſecus adueniens, & diſquiparantiæ. Prima pars probatur, tum quia per ſuam rationem formalem, eſt ad aliud, tum quia quando oppoſita poſſunt alicui conuenire in ordine ad diuerſa, tunc illa ſunt relatiua, vt patet ex paruo, & magno, cum eadem res reſpectu montis ſit parua, reſpectu milij ſit magna, ſed talis, eſt diſtinctio oppoſita identitati, nā rationale eſt idem realiter cum animali, & diſtinctum realiter à lapide. Dices relationē ſupponit extrema diſtincta, nam idē ad ſe ipſum non refertur, licet vnum & idem poſſit diuidi, at diuiſio ſi eſſet relatio præſupponeret diuiſionem extremorum, & ſic in infinitum; Reſpondet Maironus præſupponere diuiſionem formalem, vel fundamentalem extremorū, ſed non placet, quia exigitur actualis, & formalis diuiſio extremorum. Reſpondetur 2. hic procedendum eſſe, vt proceditur in ſūmo gene-

4 Ex Scotiſtis eſt quidem reſpectiuum traſcendens intrinſecus adueniens, & diſquiparantiæ.

genere relationis, quod hæc diſtinctio præſupponit hæc extrema, quę per illam diſtinctionem ſunt diſtincta, ita diſtinctio in communi eſt inter duo, quæ per illam diſtinctionem in communi ſunt diſtincta, quia diſtinctio conſequitur ad vnitates, quæ ſunt plures, & priores natura diſtinctione, vide quod diximus ſupra numero 2. Secunda pars probatur; nam quæ conueniunt enti antequam deſcendat ad inferiora, ſunt traſcendentia, quia adhuc non eſt determinatio prædicamentalis, ſed ſic eſt diſtinctio, nam ens diſtinguitur à ſuis paſſionibus, & paſſiones inter ſe antequam intelligatur aliquod prædicamētorum. Confirmatur, quia traſcendit per omne prędicamentum, immo etiā Deo conuenit; ergo non poteſt eſſe in aliquo determinato genere. Dices diſtinctionē ēē accides, q̃a adeſt, & abeſt præter ſubiecti corruptionē, vt homo diſtinguitur à roſa exiſtente, non diſtinguitur à roſa non exiſtente. Reſpondetur, quod ſicut relatio in communi eſt traſcendens ita & diſtinctio, & ſicut aliqua relatio eſt accidens, ita & aliqua diſtinctio poteſt eſſe accidens. Tertia

pars, quia oritur poſito fundamento, ac termino abſque alia diſpoſitione, nã poſita ratione formali hominis, Leonis oritur ſtatim diſtinctio, non ſic relatio extrinſecus adueniens, nam poſito corpore, & loco, non ponitur vbi, niſi adſit actio agentis mouentis corpus. Quarta pars, quia relatio, quæ habet extrema diuerſæ rationis, & diſquiparantiæ ſicut æquiparatiæ habet extrema eiuſdem rationis, ſed talis eſt diſtinctio vt inter extrema eiuſdem vt ſic non poteſt innaſci, niſi identitas, ita inter aliqua vt plura non poteſt innaſci, niſi diſtinctio, at pluralitas non poteſt eſſe niſi cum aliquo principio diuerſificante.

5 Dices indiuidua, quæ ſunt ſub vna ſpecie, ſunt eiuſdem rationis, & tamen inter illa eſt diſtinctio, ſed hęc non poteſt eſſe diſquiparantię, ergo. Reſpondet Mairon. indiuidua eiuſdem ſpeciei non fundare relationem diſtinctam, vt ſunt eiuſdem ſpeciei, ſed vt ſunt diuerſa indiuidualiter, quæ diuerſitas oritur ex principijs diuerſæ rationis, quia aliqua ratio eſt vnius, quæ nõ eſt alterius. Confirmatur ex Zerbio tract. de diſt. in

Indiuidua non vt ſunt eiuſdem ſpeciei non fundant relationem, ſed identitatem, ſed vt habẽt principium diuersificãs.

præ-

præambul. ante quæſt. verſ. *ſuper quodcunque* vbi ait ſuper quodlibet fundari poſſe relationes, æquiparantiæ, vt identitas ſimilitudo, & æqualitas, & ſimiliter diſquiparantiæ, vt diuerſitas diſſimilitudo, inæqualitas.

Hinc patet quid ſentiendum ſit de definitione, qua diſtinctio definitur, quod ſit non identitas aliquorum extremorum, eſt enim cauſalis, quia ſcilicet diſtinctio ſequitur ex negatione identitatis extremorum. Dices, diſtinctio opponitur identitati in communi,
7 ſed identitas eſt communis ad identitatem indiſtinguibilitatis, & indiſtinctionis, cui nõ opponitur diſtinctio hic definita, nam actualis diſtinctio opponitur identitati indiſtinctionis; ergo hic non definitur diſtinctio iu communi. Reſpondeo hic definiri diſtinctionẽ, vt opponitur adæquate identitati in communi, quia definitur diſtinctio vt eſt communis ad aptitudinalem, & actualem, ſed de hac re infra.

Hinc patet an bona ſit definitio ab alijs tradita, quod diſtinctio ſit eſſentię cuiuſcunque rei explicata per negationem alterius conceptus. Non. n.

for-

formaliter eſt eſſentia,quia licet princi-pium diſtinctiuum,ſit perincipium con-ſtitutiuum eſſentiæ,tamen ipſum prin-cipium non eſt formaliter diſtinctio, ſed origo diſtinctionis, atque adeo eſt cauſaliter diſtinctio. Confir. quia vna eſſentia diſtinguitur ab alia,ergo eſſen-tia non eſt formaliter diſtinctio,quia concretum nō eſt ratio abſtracta,ſicut album formaliter non eſt albedo, ſed eſt habens albedinē, ita diſtinctum eſt habens diſtinctionem. Confir.2. quia eſſentia ſecundum ſe neque fundat præ-ciſe diſtinctionem,neque identitatem, ſed prout comparatur ad diuerſos ter-minos fundat illas, ergo eſſentia for-maliter non eſt diſtinctio,quia,quę cō-ueniunt eſſentiæ ſecūdum ſe ſemper illi conueniunt,ſiue ad hunc ſiue ad illum terminum comparetur. Antecedēs pro batur,quia eſſentia reſpectu ſui ipſius, vel reſpectu termini,cum quo conue-nit fundat identitatem,& reſpectu alte rius fundat diſtinctionem,vt patet,nam eſſentia equi eſt idem in animali cum eſſentia Brunelli,& diſtincta à lapide in animalitate.Reſp.eſſentiam non eſſe diſtinctam, niſi connotata diſtinctione

vnius

vnius ab alio, per quam explicatur diſtinctio, vnde D. Thom 1. d. 5. q. 1. ar. 1. ad 1. dixit *vbicunq. eſt aliqua diſtinctio, ibi eſſe oppoſitionem contradictoriam*, nam ſubſtantiam diſtingui ab accidente, explicatur per hoc, quod ſubſtantia non ſit accidens, ſed cōtra, tum quia negatio non explicat rationem formalē eſſentiæ, vt ſic, ſed vt diſtinctæ, ergo negatio eſt formaliter diſtinctio, nam ingreditur definitionē diſtinctionis, ſicut quia diſgregatiuum viſus explicat eſſentiam hominis, vt albi dicitur eſſe ratio formalis non hominis, ſed albi, tum quia poſita negatione, ablato per impoſſibile omni alio ponitur diſtinctio, & contra ablata negatione poſito omni alio non ponitur diſtinctio, ergo ratio formalis diſtinctionis conſiſtit in negatione, quod argumentum ſumitur ex regula poſterioriſtica, quod illud ſit ratio formalis rei, quo poſito, ablato omni alio, ponitur res, & quo ablato poſito omni alio, aufertur.

Impugnantur.

7 Dices negatio oritur ex diſtinctione, ergo non eſt ratio formalis diſtinctionis, antecedens probatur, quia ex eo, quod dicitur Petrus, eſt Petrus, ſequitur

non eſſe Paulum, nam Petreitas ſecundum ſe eſt alia à Pauleitate, & æquinitate, nam ſecundum ſe non eſt alteri ſimilis, vel diſſimilis. Confir. quia diſtinctio fōalis eſt à formis, vt indiuidualis ab hæcceitate, ergo rō formalis diſtinctionis, eſt ipſa natura determinata rei. Confir. 2. nam vt ſubiectum eſt prius, quam negatio in eo fundata, & habitus eſt prior priuatione, cum pendeat ab habitu in cognitione; ita prius intelligitur aer, & lux, quam negatio lucis in aere, ſed in illo priori intelligitur aerem, & lucem eſſe duo entia, ergo vt diſtincta, ante quam intelligatur vnum habere negationem alterius, ſed Reſp. inde potius probari oppoſitum, nam diſtinctio non eſt aliud, quam negatio, qua vnum non eſt aliud, nam licet hæc negatio oriatur, & fundetur in principio conſtitutiuo, & diſtinctiuo, non tamen oritur ex ipſa formali, & actuali diſtinctione, ſed eſt formaliter ipſa diſtinctio, vnde patet ad primam confirmationē eo, quod probetur diſtinctionem oriri ex principio diuerſo, & talē eſſe diſtinctionē, qualē exigit principiū.

Oſtenditur quomodo diſtinctio ſit negatio.

Ad 2. concedit eſſentiam fundare negatio-

gatio-

gationem, & eſſe priorem illa, tamen in illo priori præſcindere à formali diſtinctione; ſed ſolum habere fundamẽtalem ſicut eſsẽtia quęlibet in ſtatu eſſentiæ eſt prior paſſione, & in illo priori præſcindit à formali paſſione, ſed hæc melius probantur ex ſequenti dubitatione, in qua hæc quæſtio examinanda eſt.

DVBITATIO II.

An diſtinctio formaliter ſit ratio poſitiua, an negatiua.

ARTICVLVS I.

Explicantur termini, & ſenſus quæſtionis.

PRimo nota diſtinctionem poſſe accipi primo negatiuè, & ſignificat negationem identitatis, quæ eſſe poteſt tam inter entia, quam inter non entia, de qua D. Thom, qu. 4. ſuper Boet. de Trinit. art 1. intelligitur dum ait, hoc ens non diuiditur ab illo ente, niſi per hoc, quod in hoc ente includitur nega-

tio

tio illius. Secundo poſitiuè, & eſt inter duo extrema poſitiua dicũtur diuerſa, de qua q̃ritur ꝙ ſit, & hæc eadẽ diſtinctio applicari poteſt ad diuiſionem, vnde de poſitiua diuiſione dicit Porph. c. de diff. quod differentia addita generi diuidit hominem à bruto, quæ vt intelligantur. Secundo nota, diſtinctionem aliquando accipi pro actu intellectus diuidentis terminum, vel propoſitionẽ in ſua ſignificata, & conſtat eſſe quid poſitiuum pertinens ad prædicamentum qualitatis. 2. pro diuiſione rerum ab inuicem ſecũdum formam, vel quãtitatem ex 1. phyſ. 6. & D. Tho. 3. phyſ. lect. 11. & 1. d. 26. q. 2. art. 2. & ita accipitur in quæſtione, vnde diſtinctio hæc cum ſumatur ex parte obiecti dici põt obiectiua cum altera, quæ ſumitur ex parte intellectus dici poſſit intellectualis. 3. Nota, diuiſionem formalem ex Thomiſtis cauſare multitudinem traſcendentalem, in qua non proceditur in infinitum, quia rerum ſpecies de facto ſunt finitæ. At diuiſio ſecũdum quãtitatem continuam cauſat numerum, & eſt multiplicabilis in infinitum, vt patet in diuiſione quantitatis. 4. Nota hanc

gerum

rerum diſtinctionem, ſeu diuiſionem, ſiue ſecundum ſe, ſiue ſecundum formã, ſiue ſecundum quantitatem, ſeu, vt alij ſecundum ſingularitatem eſſe diuerſitatem generaliter acceptam, vt ſe extendit ad omnem alteritatem, ſiue eſſentialem, ſiue accidentalem. 5. Nota diuiſionem, aliam eſſe phyſicam, aliam metaphyſicam, phyſicam appello, quæ fit per actionem phyſicam, quæ ſi actiuè accipiatur, eſt actio, ſi paſſiuè, eſt de prædicamento paſſionis. Diſtinctio autem, de qua quæritur non eſt phyſica diuiſio, ſed Metaphyſica, q̃ negat identitatem, quæ oritur ex conditione terminorum, ſeu propria ratione terminorum.

3 Diſtictio aptitudinalis, & actualis quid.

6 Nota diſtinctionem ab aliquibus diuidi in aptitudinalẽ, & actualem, aptitudinalem dicunt eſſe aptitudinem quandam reſpectiuã fundatam in entitate non actu diuiſa, ſed diuiſibili, vt dicunt aliqui de partibus continui indiuiſis, in quarum qualibet fundatur aptitudo quædam reſpectiua ad aliam in eſſe poſſibiliter diſtincto ab eodem, & contra, quæ aptitudo expectat terminari per actum diuiſionis, & hæc oritur ex negatione identitatis indiſtinguibilita-

mu:ra ... lita-

licatis. Secundo pro actuali, quæ formaliter eſt reſpectus actualis inter aliqua actualia extrema, vt inter partes continui actu diuiſas, quæ oritur ex negatione idẽtitatis indiſtinctionis. Ex quibus patet definitionem competere diſtinctioni, vt adæquatè opponitur identitati in commuui; ſed hæc doctrina de diſtinctione aptitudinali infra erit examinanda.

ARTICVLVS II.

Opiniones Doctorum.

PRima opinio eſt dicentium formaliter, & in ſe eſse rationem poſitiuam, licet ſequatur negationem vnius ab altero; quia omnis ratio reſpectiua, pręſertim traſcendens eſt poſitiua, cum illi conueniat ratio entis, & non ſit nihil. Confirm. quia diſtinctio ſupponit multitudinem, ſiue extrema, inter quæ eſt, ergo ſupponit negationem vnius ab alio; quia ideo duo diſtinguuntur, quia vnum habet principium diſtinctiuum, quod non habet aliud. Ita Manz. c. 1. in fine, vbi ait errasse Trombettam 4

dum

dum omnem diſtinctionem ait eſſe non identitatem. Confir. 2. quia licet omnis diſtinctio includat negationem in ſua ratione, tamen ratio eius eſt poſitiua ex Porph. c. de diff. quod differentia addita generi diuidit illud ab alijs ſpeciebus .i. diſtinguit. Hi tamen diuiſi ſunt nam aliqui volunt eſſe modũ quendam poſitiuum additum rebus, quæ diſtinguuntur, ſed non video huius neceſſitatem, ideo alij dixerunt eſſe reſpectum quendam additum rebus, quia eſſentiæ rerum ſecundum ſe nõ ſunt relatiuæ, & ideo debet addi forma relatiua, per quam referantur ad aliud, alij volunt rationem illam poſitiuam nõ diſtingui à natura extremorum, nam hæc ſeipſis diſtinguuntur. Tribuitur D. Thom. 1. d. 26. q. 2. ar. 2. ſed hi falluntur ex dictis, quia eſſentiæ formaliter ex ſe non ſunt relatiuæ, neque D. Thom. id docuit, ſed ſolum res habere ex ſe aliquam diſtinctionem radicalirer, non tamen formaliter, nec mirum, quia Authores huius opinionis putant materiam non diſtingui à forma non exiſtente, & fieri actu diſtinctam, dum exiſtit forma, quod eſſe falſum infra patebit.

eſſe

Secunda opinio eſt dicentium formaliter eſſe rationem negatiuam, quia ſuppoſita pluralitate vnitatum ex ipſo, quo vnũ intelligitur non eſſe aliud præciſo omni poſitiuo ſuperaddito intelligitur diſtinctio inter illa, ergo diſtinctio formaliter conſiſtit in negatione. Confirmatur, quia eo ipſo, quod aliqua intelliguntur non eſſe idem, intelliguntur eſſe diſtincta, tribuitur Trombettæ; ſed falsò, nam ipſe art. 1. initio ait, licet omnis diſtinctio ſit non identitas, non tamen contra, quia diſtinctio eſt relatio poſitiua præſupponens fundamentum, & terminum poſitiuum, ex quo infert inter habitum, & priuationem non poſſe fundari diſtinctioné, ſed ſolum negationem identitatis, videatur Trombet. de formalitatibus art. 3. ſequitur Hurtad. diſp. 6. ſect. 1.

Tertia opinio eſt dicentium diſtinctionem poſſe accipi primo negatiuè, & eſt idem, ac non identitas, nam diſtinctio propriè eſt inter poſitiua extrema, vt .n. negationes propriè non ſunt, ita neque propriè diſtinguuntur, quia licet inter ens, & non ens ſit maxima diſtinctio, nam opponuntur con-

tradictoriè, tamen quia non fundatur in vno extremo poſitiuo, non dicitur poſitiua, ſed negatiua. 2. poſitiuè, & eſt ratio poſitiua, ſiue realis, ſiue rationis inter duo extrema poſitiua, vnde priuatio diſtinguitur ab habitu negatiuè, non poſitiuè, ſed inter hos eſt diſcrimen, nam alij volunt eſſe rationem abſolutam, alij vero reſpectiuam, ita Manzolius, & communis opinio. 2. diſferunt, nam diſtinctio inter poſſibilia ſiue ſit vnum extremum poſſibile, ſiue ſit vtrumque, non eſt actualis, ſed potentialis, quia extrema non ſunt actu, ſed potentia, ita Hurt. diſp. 6. ſect. 1. At alij dicunt diſtinctionem eſſe ſemper actualem, quia vnum non eſt actu aliud, diuiſio .n. poteſt eſſe vel actu, vel potentia, at diſtinctio ſemper eſt actu, ita communis, ſed eſt diſcrimen in modo loquendi. Alij vero cum Aureol. in 2. d. 12. art. 3. verſ. *alia imaginatio.* putant diſtinctionem in rebus partibilibus, vt inter partes quantitatis non eſſe formaliter meram negationem, ſed poſitiuam, quia ipſa diuiſibilitas partium eſt aliqua ratio poſitiua, at vero in rebus non quantis diſtinctio eſt merè ne-

Priuatio diſtinguitur ab habitu negatiuè, non poſitiuè.

ga-

gatio, cum illa diſtincta materialiter, ſint omnino immaterialia atq; adeo im partibilia, nec poſſunt conſtituere vnũ totum, ſicut duæ partes quantitatiuæ.

ARTICVLVS III.

Opinio Authoris.

PRima concluſio diſtinctio negatiuè accepta eſt ratio negatiua, patet, quia ex vſu idem eſt formaliter ac negatio identitatis, ſeu vnum non eſſe idem cum alio, & in hoc ſenſu loquitur D Thom. ſuper Boet. de Trin q. 4. art. 1. dicens, quod hoc ens non diuiditur ab alio ente, niſi per hoc, quod in hoc ente includitur negatio illius entis, quę diuiſio eſt cauſa pluralitatis, & diuerſitatis. 6

Secunda concluſio diſtinctio poſitiua eſt ratio quædam poſitiua conſequens ad negationem vnius ab alio, patet ex dictis in prima opinione. Cõfirmatur, quia ſicut diſſimilitudo præter negationem vnitatis in qualitate eſt ratio poſitiua conſequens ad negationem illam, ita diſtinctio præter ne-

Diſtinctio poſitiua eſt rõ poſitiua conſequens ad negationẽ vnius de alio.

gationem vnius eſſentiæ ab alia eſt poſitiua, nam vt diſſimilitudo opponitur ſimilitudini, ita diſtinctio opponitur identitati, & ſicut præter vnitatem in qualitate datur ſimilitudo, ita pter vnitatem in ſubſtantia, ſeu eſſentia datur identitas. Confir. ſecundo quia identitas non eſt formaliter diſtinctio, nam eſſentia aſini in primo ſigno non eſt idē cum eſſentia equi, & tamen in primo ſigno non eſt diſtinctus, vt communiter volunt. Hinc patet quomodo diſtinctio ſe habeat ad negationem identitatis, nam negatio identitatis eſt quid ſuperius ad diſtinctionē poſitiuam, nā omne poſitiuè diſtinctum eſt nō idem, ſed non contra; chimæra .n. eſt non idem Sorti, non tamen diſtinguitur, vel differt à Sorte, vt patet ex explicatione verbi *Diſtinguitur*, ſeu *Differt*, nam ſenſus illius verbi eſt *chimæra differt à Sorte* .i. chimæra eſt, & Sortes eſt, & chimæra non eſt Sortes, ergo differt, ſeu diſtinguitur à Sorte. At conſtat falſo dici de chimæra quod ſit.

Tertia concluſio diſtinctio eſt ratio poſitiua reſpectiua, quia ita ſe habet ad extrema ſecundum eſſentiam, vt diſſimi-

ſimilitudo inter extrema ſecundum qualitatem, ſed hæc eſt ratio reſpectiua, ergo. Confirmatur, quia diſtinctio opponitur identitati, non purè contradictoriè, quia contradictio non exigit extrema poſitiua, qualia exigit diſtinctio, neque contrariè, quia hæc sũt actiua ad inuicem, vel oriuntur ex actiuis, ergo relatiuè. Confir. 2. quia ibi ſunt omnia requiſita ad relationem, nã ibi ſunt extrema poſitiua, 2. ratio fundandi, quæ eſt negatio vnius ab alio 3. denominatio relatiua, nam ſicut identitas non eſt rei ad ſe ipſam, ſed vnius rei ad aliam, cum qua habet vnitatem, ita diſtinctio eſt ab altero diſtincto. Cõfirmatur ex dictis d. 3. vbi de hac re plura.

ARTICVLVS IV.

Soluuntur argumenta ſecundæ opinionis.

Reſpondetur ad argumenta ſecundæ opinionis, nam argumenta primæ opinionis non ſunt ſoluenda, cum probent ſecundam cõcluſionem, 7

vnde ad primum reſpondetur negando illam negationem ſufficere ad denominationem formalem relatiuam, ſicut neque negatio inter qualitates ſufficit ad formalem denominationem diſſimilitudinis, negatio enim fundat quidem denominationem formalem negatiuã, non tamen poſitiuam cuiuſmodi eſt relatiua denominatio fundata in illa negatione præuia,& idem patet de idẽtitate, nam vnitas non ſufficit ad formalem denominationem identitatis poſitiuæ, ſed ad fundamentalem, eſt.n. in hac denominatione relatiua procedendum, ſicut in alijs relatiuis.

Vnitas non ſufficit ad formalẽ denominationem identitatis positiuæ.

Ad confirm. reſpondeo, quod ſicut eo ipſo, quod Sortes genetat Frãciſcũ intelligitur Sortem eſſe patrem fundamentaliter, non tamen formaliter, niſi concipiatur aduenire paternitatẽ ita eo ipſo, quod intelliguntur aliqua nõ eſſe idem, intelliguntur quidem diſtincta formaliter negatiuè, non tamen formaliter poſitiuè idem fundamentaliter, nam formaliter non denominãtur diſtincta, niſi adueniente relatione, quæ eſt diſtinctio. Quæ doctrina confirmari poteſt, quia in aliquo priori cõ-

uenit

uenit aliquibus negatio identitatis, pro quo non conuenit diſtinctio relatiua; nam homo v.g. conceptus præcisè ſecundum quidditatem eſſentialiter non eſt aſinus, & tamen in illo ſigno non eſt diſtinctus ab aſino, quia in illo ſigno non poſſunt de re enunciari, niſi prædicata per ſe primi modi, at diſtinctio relatiua non eſt talis, ſed ad ſummum eſt paſſio conſequens negationem idẽtitatis. Confirmatur 2. quia oppoſitio contradictoria prius conuenit rebus, quam oppoſitio contraria, vel relatiua at idem, & non idem ſunt oppoſita contradictoriè, at idem, & diſtinctum ſunt oppoſita contrariè, vel relatiuè.

QVAESTIO III.

De conditionibus exigitis à conceptu dinctionis, & eius proprietatibus.

DVBITATIO I.

Quot conditiones exigat diſtinctio?

RESpondeo exigere 1. duo extre- 1

ma, cum enim diſtinctio ſit relatio, & non eiuſdem ad ſe ipſum, quia implicat idem à ſe ipſo diſtingui, ergo ab altero, at vbi eſt vnum, & alterum, ibi ſunt plura, ſiue ſint ſubſtantiæ, ſiue accidentia.

Secundo exigere fundamentum, ſubiectum, & terminum, nam omnis denominatio exigit ſubiectum, & terminum; nam omnis denominatio exigit ſubiectum denominatum, & quia non quęlibet forma denominat quodlibet ſubiectũ, neceſſariò debet dari ex parte ſubiecti ratio, quare hoc ſubiectum denominetur ab hac forma; & non aliud ſubiectum. Illa autem ratio dicitur fundamentum, quia eſt ratio cur conueniat tali ſubiecto talis denominatio, & quia hæc denominatio eſt relatiua, ideo exigit terminum, quem reſpicit relatio, vnde fit vt ſint duo extrema, ſubiectum, & terminus.

Non quælibet forma denominat ꝗlibet ſubiectum.

Tertio pręter fundamentum requiritur ratio fundandi, patet primo ex communi ratione relationis. Cõfirmatur, quia cum eidem ſubiecto ratione eiuſdem entitatis, & fundamenti conuenire poſſint variæ denominationes,

debent

debent in illo reperiri variȩ conditiones fundandi, vt ſuſcipere poſſit varias illas denominationes, vt v. g. Petrus fundat relationem identitatis ſpecificȩ cum Sorte, & relationem diſtinctionis ab equo, quia .ſ. habet eadem humanitas diuerſas rationes fundandi .ſ. vnitatem, & negationẽ vnitatis. Quare difficultas manet qualia eſſe debeãt extrema requiſita ad conceptum diſtinctionis, vnde ſit.

DVBITATIO II.

An diſtinctio exigat extrema poſitiua, & exiſtentia.

PRima opinio communis affirmat, quia quod non eſt in ſe, non põt referri, & comparari ad aliud, ſed entia, quȩ non exiſtunt; non ſunt in ſe, ergo neque poſſunt habere identitatẽ, & diſtinctionem reſpectu aliorum, quia hȩc dicunt comparationem quandam vnius cum alio. Confirm. quia diſtinctio eſt relatio realis, at hȩc exigit & extrema realia, & accidentia, quia nõ poteſt habere maius eſſe res, quȩ eſt in 1

Res, quæ in alio non habent maius eſſe ſuo ſubiecto.

alio, quam habet ſubiectum, vel fundamentum, in quo eſt illa res. Ita Thomiſtę apud Manzolum c. 8. & Scotiſtę apud Tromb. tr. de formalit. art. 4. ſequitur Hurtad. ſect. 1. quia conceptus negatiui vt propriè non ſunt, ita nec propriè diſtinguuntur.

Secunda opinio eſt negantium requiri exiſtentiam realem ad rationem
2 diſtinctionis non ſolum, quia datur diſtinctio rationis ex omnium ſententia, quę eſt inter extrema non realia, nec ſemper poſitiua, ſed etiam, quia datur diſtinctio realis inter eſſentias ſpecificas, & indiuiduas non exiſtentes, quia nõ minus diſtinguuntur Equus, & Leo, dum non exiſtunt, ac dum exiſtunt. Nã diſtinctio cõſequitur ad proprias quidditates illorum, quę abſtrahunt ab exiſtentia, Neque dicas inter illa dari negationem identitatis, non autem diſtinctionis, quia diſtinctio non eſt aliud quàm negatio identitatis vnius rei cum alia. Confir. vnitas conſequitur ad conceptus cuiuſcumque entis ſiue in vniuerſali, ſiue in ſingulari, ſiue exiſtat, ſiue non, at vnitas eſt coniuncta cum diſtinctione ab alio. Neq; dicas cũ

Quid ſit diſtinctio formaliter,

quod

Hurtado ibi eſſe diſtinctionem poſſibilem, non autem actualem, nam ſi per actualem intelligant actualitate exiſtētię verum eſt, quia extrema in quibus exiſtit, non ſunt actu, at ſi intelligant actualitate negationis vnius ab alio ibi eſt actu, quia licet duæ ſpecies nō exiſtant actu, tamen vere nunc actu vna non eſt alia, neque .n. ſunt in potentia ad talem negationem, immo diſtinctio conſequens eſſentiam extremorum ſemper illis conuenit, ſiue exiſtant, ſiue non, & ſi non conuenit illis dum non ſunt, non poteſt illis conuenire poſtquam exiſtunt, nam prædicata neceſſaria non conueniunt rebus ex poſitione exiſtentiæ, ſed præſcindendo ab exiſtentia, vt ego fuſe alibi probaui.

Hinc fallitur Hurtadus dum negat Deum ante creaturas habuiſſe diſtinctionem actualem à creaturis, neque identitatem cum illis, Sed contra quia ſi non habebat identitatem, ergo habebat negationem identitatis, at hæc eſt proprijſſime diſtinctio.

Inter hos tamen eſt diſcrimen, nam aliqui licet non exigant extrema exiſtentia exigunt tamen extrema poſiti-

ua, vnde negant inter duas priuationes, & negationes eſſe diſtinctionem, quia hæc dicit aliquid poſitiuum, quod non poteſt conſequi ad negatiuum. At alij negant eſſe neceſſariá exiſtentiam, & rationem poſitiuam, nam eo ipſo, quod res habent proprium conceptum ſiue ſint poſitiuæ, ſiuæ negatiuæ, diſtinguuntur ab alijs, quæ carent illo conceptu, vnde dicunt illam diſtinctionem eſſe innatam extremis, ita Auguſt. Muſæus loco infra citãdo fundamentum, quia vbi eſt maxima oppoſitio ibi eſt maxima diſtinctio, ſed inter extremum poſitiuum, & negatiuum eſt maxima oppoſitio, quia opponũtur contradictoriè, vel priuatiuè, ergo inter illa eſt maxima diſtinctio, atque adeo diſtinctio non exigit vtrunque extremum poſitiuum, & quia eadem oppoſitio eſſe poteſt inter duos terminos negatiuos, vt inter vnitatem, & negationem illius, ideo neque exigit vnum extremum poſitiuum.

3 Diſtinctio accipitur tripliciter.

Tertia opinio eſt dicentium diſtinctionem accipi tripliciter. Primo negatiuè, quatenus vnum non eſt aliud, vel non eſt idem cum alio, & ſic non requirit

quirit exiſtentiam, vel extrema poſitiua, quia hic modus diſtinctionis oritur ex natura cuiuſque extremi ſiue ſit reale, ſiue rationis, ſiue exiſtat, ſiue non, vt probat argumentum ſecundæ ſententiæ, & confir. quia in creatis exiſtētia non eſt de ratione eſſentiæ, ſed illi eſt accidentalis, ergo non poteſt addere, vel demere eſſentijs diſtinctis, vel identitatem eſſentialem, ergo hæc conueniunt eſſentijs sm̃ ſe. 2. relatiuè traſcendentaliter, & hæc non exigit extrema exiſtentia, & patet ex cōceptu relationis traſcendentalis, ſed non eſt ita certum an requirat extrema poſitiua cum huiuſmodi relatio ſæpe inbibatur in conceptu rei relatæ, vnde videtur abſtrahere à ratione poſitiua, & negatiua reali, vel rationis. Tertio relatiuè prædicamentaliter, & hæc exigit extrema exiſtentia, vt probant argumenta primæ opinionis, & confirm. ex requiſitis ad relationem prædicamentalem, vt diximus in Logica, nam hæc non cōſequitur ad extremum sm̃ ſe, ſed poſito alio extremo tanquam termino, & hoc probat confirmatio primæ opinionis, & hæc opinio mihi

placet, vnde ad argumenta primæ opinionis.

Reſp. negando, extrema ante exiſtētiam nō habere ſuum eſſe eſſentiæ antequam exiſtant, nam dum concipiuntur obijcitur intellectui aliquod ens, cum intelligibilitas ſit paſſio entis, at concipiuntur antequam res exiſtāt, aliud. n. eſt aliquod prius eſſe in ſe exiſtētialiter, aliud eſſe in ſe eſſētialiter, nā illud conuenit rebus contingenter, & ab extrinſeco, hoc autem neceſſario, & ab intrinſeco.

4 Dices, licet diſtinctio vt eſt communis ad omne ens ſiue reale, ſiue rationis, ſiue poſitiuum, ſiue negatiuum, & abuſiuum non exigat extrema realia, & exiſtentia, tamen diſtinctio realis, neceſſario illam exigere debet, quia non reperitur conceptus entis realis, niſi in ordine ad exiſtentiam, quę enim nec exiſtunt, nec poſſunt exiſtere non ſunt entia realia, vnde diſtinctio realis habet varios gradus ex diuerſo modo participandi exiſtentiam.

Diſtinctio realis habet varios gradus.

Confirm. quia ſicut ens in potentia non eſt actu ens, ſed poteſt eſſe ens, ita diſtinctio, quæ conuenit enti in potentia

tia non eſt actualis, ſed poſſibilis, ſed ante exiſtentiam nullū ens dicitur eſſe actu, cum omnis actualitas ſit ab exiſtentia, ſed in potentia, ergo neque diſtinctio illis extremis conueniens in eo ſtatu poſſibili eſt actualis, ſed poſſibilis.

Reſp. concedendo, omnem diſtinctionem realem ſupponere ens reale, hoc autem non dicitur illud ſolum, quod exiſtit, ſed etiam quod poteſt exiſtere, ex quo fit diſtinctionem realem dicere ordinem ad exiſtentiam, ſiue illa ſit actu, ſiue non, vnde intelligitur quomodo ex diuerſo modo participādi exiſtentiam ſit diuerſa ratio diſtinctionis realis, nam non ſolum diſtinguuntur realiter realitate mutuæ ſeparabilitatis, quæ ſunt actu ſeparata ſecundum actualem exiſtentiam, ſed etiam, quæ poſſunt ſeparari, vt ſuo loco patebit. Ad confir. reſp. ens actu ſimpliciter dici, quod habet exiſtentiam, quod poteſt dici ens actu actualitate incomplexa. Sed ens actu sm̄ quid dici, quod includit in ſua eſſentia ſua prædicata, quod poteſt dici ens actu actualitate complexa, quia eſſentia 5

non eſt in potentia ad illam incluſionē, ſed eſt in actu, alioqui eſſet nihil eſſentialiter, vnde nunquam poſſet fieri aliquid eſſentialiter, vbi notanda eſt diſtinctio Arimin. 2. d. 12. q. 1. art. 1. ens actu dupliciter accipi primo cōiter ꝓ eo, de quo verificatur ly, eſt in propoſitione de præſenti, & ſecundo adiacēte, dicendo, homo eſt, i. exiſtens, & dici poteſt ens in actu actualitate pręſentiæ, contra vero dici ens in potentia, de quo ly eſt, non ſic verificatur, ſed per propoſitionem de poſſibili, dicendo homo poteſt eſſe .ſ. exiſtere, de quo Aug. 5. de Trin. c. 2. *ab eo, quod eſt eſſe, dicta eſt eſſentia*, ſeu ens, quod idem ſignificat. Secundo ſpecialiter pro eo, quod eſt ens actu primo modo, & eſt ens integrum, & ſpecies perfecta, vel perfectio complens eſſentiam in determinata ſpecie, & pōt dici ens in actu actualitate perfectionis, & contra ens in potentia dicitur, quod licet ſit ens actu primo modo, tamen eſt ens imperfectum, & potentiale, & perfectibile per aliud, ad cōſtitutionem ſpeciei perfectæ, & ſumitur ab eo, quod dicitur eſſe, non quidem

(margin: ex Ariminēſ. ens actu dupliciter accipitur.)

6

dem

dem abſque additione alterius termini, ſed cum adiunctione alterius termini, vt v. g. ligna poſſunt dici lectus in actu dum ſunt compacta ſecundum formam lecti, at vero eadem ligna non compacta, ſeu compoſita, ſed in potẽtia dicũtur, lectus in potentia. i. imperfectus, & poſſibilis, ſiue id fiat per ſolam mutationẽ localem partium, ſiue eductionẽ nouæ formæ, ſiue per adiectionem nouæ formæ, ex qua Arimin. diſtinctione colligi poteſt noſtra diſtinctio, de actualitate incomplexa, & cõplexa, licet aliter explicetur ab ipſo cum in omni actualitate exigat exiſtẽtiam, quam nos non requirimus. Neque audiendus Manzolius tract. de diſtinct. c. 5. dũ ait creaturas ante creationem non fuiſſe entia realia intrinſecè, & in ſe, ſed extrinſecè, & per denominationem extrinſecam, nam erãt entia poſſibilia, non per potentiam intrinſecam, ſed per potentiam Dei, ſed alibi oſtendi falſitatem, quia potentia Dei non poteſt denominare ipſũ nihil, ſed aliquid.

Actualitas incomplexa, et complexa.

7 Dices 2. homo, & aſinus ante creationem nullam habebant naturam ſiue

crea-

creatam, quia nulla præceſſerat creatio, ſiue increatam, quia eſſet Deus, ergo inter illos nō poterat eſſe diſtinctio ex natura rei. Reſp. ante creationem nullam habuiſſe naturam exiſtentem, ſed habuiſſe naturam eſſentialem, quia hæc includitur in conceptu rei dū res obijcitur intellectui.

DVBITATIO III.

1 *Quot ſint proprietates diſtinctionis.*

Diſtinctionis proprietates quinque.

RESpond. quinque poni diſtinctionis proprietates ab aliquibus. Prima eſt, quod diſtinctio poſitiua ſequitur negationem, nam prius hoc nō eſt hoc, quam quod ſit ab illo diſtinctum, nam vnumquodq; prius opponitur ſuo contradictorio, quam contrario, cum cōtradictio ex *1*. poſt. tex. *5*. ſit prima, & maxima oppoſitio extremorum, inter quæ non eſt medium, & omnes contineat ſub ſua amplitudine ex Aegid. *1*. d. *11*. p. 1. q. 3. ad *3*. & & d. *33* p. 1. q. *1*. ad 2. Secundo principaliter ſignificat reſpectum, vt Aegid. 1. d. *9*. princ. p. q. 1. cōfuſe probat ex eo,

quod proprium eſt relationis diſtingue re, nam tota ratio relationis ſumitur per comparationem ad oppoſita, cum relatiuorum eſſe ſit, ad aliud ſe habere, vnde eius ratio non ſumitur per id, ꝙ ineſt, ſed per id, quod refertur, vt ſciẽtia non ad ſcientem, ſed ad ſcibile refertur 5. met. 20. legite ipſum. Tertio diſtinctionẽ comitatur pluralitas, quia nõ poteſt intelligi ſine pluribus extremis, ſiue illa pluralitas ſit per rationẽ, 2
ſiue realiter. Quarto opponitur contrariè identitati, nam idem, & diuerſum directè opponuntur vt vnum, & multa contrariè opponuntur. Quinto opponitur priuatiuè indiſtinctioni, quia negatio diſtinctionis ſecundum ſe non eſt quid poſitiuum, ſed negatiuum. Sexto ab alijs additur quod diſtinctio etiam negatiua eſt poſterior vnitate, probat Hurtad. disp. 6. ſect. 1. §. 7. nam unitas eſt intrinſeca cuique rei, nam vel eſt unitas ſimplicitatis, & eſt ipſa ratio rei, quæ eſſentialiter eſt ſimplex, vel eſt compoſitionis, et conſiſtit in vnione partium, per quam conpoſitum eſt vnum, At diſtinctio ſiue poſitiua, ſiue negatiua connotat aliquid

extrin-

3 extrinſecum ſed in rebus prius ſunt prędicata, quæ conueniunt ſecundum ſe, quam, quæ in ordine ad aliud, Sed hæc ratio diſplicet, quia cum vnitas ſit paſſio entis, non poteſt eſſe intrinſeca.i. eſſentialis rebus poſitiuis. Confirm. quia negatio non poteſt eſſe eſſentialis poſitiuis rebus, at vnitas formaliter dicit negationem, ergo neque poteſt conſiſtere in actualitate ſimplicitatis, nec in vnitate compoſiti, Ego probo, quod vnitas ſit prædicatum adueniens rebus ſecundum ſe, quia eſt prædicatum abſolutum, diſtinctio vero in ordine ad aliud, at rebus prius inſunt, quæ adueniunt ſecundum ſe, quã quæ in ordine ad aliud, tum ex conceptu ſimilitudinis, & diſſimilitudinis quæ ſupponunt rem in ſe ipſa, tum quia ordo ad aliud ſupponit ſubiectũ, in quo eſt, nã quod dicitur de productione creaturæ quod prius ſit cõueniens, quã exiſtat, id oritur ex eo, quod productio eſt præexigentia ad exiſtentiam ſimpliciter, nam exiſtentia creaturæ

Negatio non poteſt eſſe eſſentialis poſitiuis rebus.

4 eſt eſſentialiter ab alio. Septimo, quæ ſemel ſunt eadem non poſſunt fieri diſtincta diſtinctione oppoſita illi identi-

tati

tati etiam per potentiã diuinam,quod
ſi intelligatur de identitate, & diſtin- 5
ctione rationis non placet, vt patebit
ex dicendis. Si autem de diſtinctione
reali exiſtimo eſſe euidens, quia vbi
eſt identitas realis, ibi eſt vnitas con-
ceptus, ſeu realitatis, ſed non poteſt
eſſe ibi diſtinctio, niſi fiant duæ realita-
tes, at implicat vnum fieri duo, nam
illud vel habet vnitatẽ ſimplicitatis,vt
Angelus, & non apparet quomodo ex
vno fiant duo,quod ſi dicant addi alte-
rum,tunc nõ illud erit duo,ſed illud,&
additũ; Neque dicas priorem Angelũ
virtute eſſe plura, nam vel illa plurali-
tas erat intra Angelum, & tunc non
erat vnus, nam vel rationes propriæ
per quas fiunt duo erant intra illum
Angelum,& nõ erat vnus,ſed duo, vel
non preerãt ſed de nouo producũtur,
& tunc non ille Angelus,& alij Angeli
diſtinguũtur,quia habẽt alias proprias
rõnes cõſeruata ꝓprietate, vel deſtru-
cta alterius Angeli; præterquamquod
huiuſmodi cõtinentia implicationẽ in-
cludit, vt alibi oſtendam, vel illud vnũ
habet vnitatem cõpoſitionis, & hoc
licet poſſit diuidi in plures partes,non
tamen

tamen in plura tota talia, quale eſt totum diuiſum, vt patet tum ex compoſitis phyſicis vt v g.homo diuidi quidē poteſt in materiam, & formam, non tamen in plures homines, ſicut eſt diuiſum, tum ex compoſitis continuis, quæ diuidũtur in plures partes continuas non tamen in plura talia continua, quale eſt diuiſum, vt v.g.ſi diuiſum, eſt palmare, non poteſt diuidi in duos palmos, ſed ſemipalmos. Confirmatur, quia de ratione unitatis eſt vt faciat ſubiectum indiuiſibile in plura talia, nam unum definitur, quod negat diuiſionem in ſe.

Quid ſit de ratione vnitatis.

DVBITATIO IIII.

An idem, & diuerſum immediatè opponantur.

1 De hac Doctores 10.met.tex. 9. & alij in 5. met.cap. 9. Suarius diſp. 7.met. ſect. 3. Soncin. 10.met.q.6.vbi Zerb. q.6.Heru.quodl.4.q.3.

AR-

ARTICVLVS I.

Explicantur termini, & ſenſus quæſtionis.

PRimo notandum idem accipi negatiuè, ſeu fundamentaliter,& relatiuè, ſeu formaliter. Negatiue quidẽ dicitur id, quod non eſt ab alio diuerſum, ſeu diſtinctum, & differt ab vno quod hoc dicat negationem diuiſionis in ſe, idẽ vero negationẽ diſtinctionis à ſe, ſeu ab eo, cum quo identificatur hinc 5.met.16.*identitas dicitur vnitas quadam ipſius eſſe*, formaliter vero idẽtitas importat relationem, vnde diſtinguitur ab vnitate

Secundo notandum identitatem negatiue acceptam diſtingui ab identitate relatiue accepta, tum quia negatiua conuenit rei præciſo opere intellectus quia à parte rei aliquid non eſt à ſe ipſo diuerſum; at vero relatiua cum ſit eiuſdem ad ſe ipſum, non conuenit præciſo opere intellectus, cum illa relatio ſit tautum rationis, nam inter extrema relationis realis requiritur oppoſitio, qualis nõ eſt eiuſdem ad ſe ip-

Identitas negatiuè accepta diſtinguitur à relatiue accepta.

ipſum, niſi per intellectum. 2. identitas negatiua numeratur inter paſſiones entis, etiam ſi conueniat non ſolum enti vero, ſed etiam ficto, & nõ ſolum enti per ſe, ſed etiam aggregato per accidens. Binarius enim eſt idem ſibi ipſi, ſicut eſt unius numerus. At vero relatiua non eſt talis paſſio, ſed hoc ſuo loco examinabitur

2 Tertio notandum ex dictis patere identitatem diſtingui in abſolutam, & relatiuam, non quidem eodem modo explicatas, quo explicatæ ſunt negatiua, & relatiua, ſed alio modo, nã abſolutam appellant, qua vna res dicitur idem ſibi excluſo reſpectu ad aliam rẽ, relatiuam vero vocant, qua vna res dicitur eadem alteri in aliquo prædicato, ſiue diſtinguantur à parte rei, ſiue ratione. De quibus ſupra diſputatum eſt, an inter ſe diſtinguãtur realiter, affirmãte Scoto apud Thomiſtas, & negantibus Thomiſtis, vt videre licet apud Heru. quodl. 4. qu. 2. Soncin. 10. met. q. 5. & Iauel. q. 7. quos Suarius cõcordat dicens, quando identitas reſpectiua eſt inter res ratione tantum diſtinctas, vt inter hominem, & Petrum,

illæ

ille duæ idẽtitates nõ diſtinguũtur realiter, ſi autem identitas reſpectiua ſumatur inter res realiter diſtinctas, tũc dici poſſunt diſtingui realiter, ſaltem negatiue, quia relatio, qua Petrus eſt idem ſibi, eſt rationis, qua vero eſt idẽ Paulo, eſt realis, & de hac relatione intelligitur illud, quod docet Ariſt. 5. met. c. 9. eadem eſſe, quæ in aliquo vnũ ſunt, vel genere, vel ſpecie, vel in aliqua ratione analoga, nam inter illa cum ſit realis relatio, eſt identitas ſimpliciter. An autem fundamentum illius relationis ſit vnitas rationis, an realis, diſputatum eſt cum de vniuerſalibus, vbi oſtẽdimus illam vnitatem eſſe realem.

Aliud diſſerre ab eſſe diuerſo ex Ariſtotele.

Quarto notandum differre, & eſſe diuerſum non ſignificare idem ex Ariſtotele 5 met. c. 9. & 10. met. c. 5. nam differre dicuntur, quæ non diſtinguuntur ſe totis, ſed in aliquo conueniunt, & in alio diſtinguuntur; eſſe vero primo diuerſa dicuntur illa, quæ non conueniunt in aliquo, ſed ſe totis diſtinguuntur, vnde eſſe diuerſum eſt quid ſuperius ad differre, & ad eſſe primo diuerſa, vt ſignificat Ariſtoteles 4. met. c. 2. quare cum quæritur an idem, & diuer-

uerſum ſint immediatè oppoſita, ſumitur diuerſum hoc modo, & pro diuerſo accipitur eſſe diſtinctum. Dices vna imago dicitur diſtincta ab alia, & tamen ſi ſunt ſimiles non dicitur imago diuerſa ab alia, ergo eſſe diſtinctum non eſt idem, ac eſſe diuerſum. Reſp. vocum vſum eſſe varium, nam ſæpe eadem vox diuerſo modo accipitur, vnde non mirum ſi diuerſum aliquãdo accipitur pro eodem, ac eſſe diſtinctum, quatenus vtrunque ſignificat negationem identitatis, aliquaudo vero huic negationi additur negatio ſimilitudinis, & in hoc ſenſu vna imago, quæ eſt diſtincta ab alia, tunc dicitur diuerſa, quãdo .ſ. non habet ſimilitudinem, ſed potius diſſimilitudinẽ, verum cum de terminorum cõparatione diſputatur, vel eorum ſignificatis, debent accipi eodem modo proportionaliter.

ARTICVLVS II.

Opiniones Doctorum.

4 PRima opinio eſt dicentium, idem, & diuerſum eodem modo propor-

tio-

tionaliter accepta inter ſe immediatè opponi, primo, quia ſicut vnũ, & multa immediatè opponuntur ex 4. met. c.2. eo quod vnum includit negationẽ alterius; ita dicendum de identitate, & diuerſitate. Confirmatur, quia ex Ariſt. 10. met. tex. 11. habetur *omne ad omne, aut idem, aut aliud eſſe*, quibus verbis ſignificatur, quod omne ens alteri enti comparatum, vel eſt idem, vel diuerſum; at hoc eſſet falſum ſi inter idem, & diuerſum non eſſet oppoſitio immediata.

Omne ad omne, aut idẽ aut aliud eſt.

Secunda opinio eſt dicentium, idem, & diuerſum non immediatè opponi, primo, quia identitas fundatur in vnitate ſubſtantiæ, ſicut ſimilitudo in vnitate qualitatis, & æqualitas in vnitate quantitatis, & diuerſitas in pluralitate ſubſtantiæ, ergo non poſſunt immediatè opponi reſpectu entis, quia non omne ens eſt ſubſtantia. Confirmatur, quia ens comparatum non enti, nec eſt idem, nec diuerſum, ergo non sũt immediate oppoſita. Quod ſi dicas nõ immediatè opponi reſpectu cuiuſcũque ſubiecti, ſed reſpectu entis, Tunc contra, nam idem, & diuerſum ſe extẽdunt

In omni propoſitione p̃dicatum eſt idem cum ſubiecto.

dunt etiam ad non entia, quia in omni propoſitione prædicatum eſt idem cũ ſubiecto, & in negatiua eſt diuerſum, ſed huiuſmodi propoſitiones poſſunt fieri ex terminis fictitijs, vt chimæra eſt chimæra, & non eſt hircoceruus, hoc ſequitur Flandr. 10. met. q. 5. art. 2. not. 4. vbi negat opponi contradictoriè, ſed contrariè, quæ oppoſitio eſt inter entia, vt probauit 5. met. q. 11. art. 1. & 3. diuerſum .n. non dicitur de non entibus, licet dicatur, non idem, At vero fatetur reſpectu entium habere oppoſitionem immediatam, nam omne ens vnum in ſe comparatum alteri, vel eſt illi vnum, & eſt idem, quia identitas fundatur in vnitate, vel non eſt vnum, aptum tamen eſſe vnum, & ſic eſt diuerſum.

5 Tertia opinio eſt dicentium idem, & diuerſum ſumpta relatiuè, non immediatè opponi, nec neceſſariò conuenire omni enti, tum quia nec relatio rationis neceſſariò exiſtit, tum quia nec poſito vno ente, neceſſariò ponitur aliud, ad quod referatur relatione reali identitatis, vel diuerſitatis, vt patet in Deo, qui ſolus fuit ab æterno.

At vero ſi identitas,& diuerſitas ſumātur ſundamentaliter, ſeu negatiuè, ſic non habent medium, & ſi vnum comparetur alteri, vel eſt idem, vel diuerſum, nam omne ens eſt idem ſibi, & diuerſum à quolibet alio, ſiue ſit ens fictum, ſiue reale, ſiue exiſtens, ſiue poſſibile, quia de quolibet horum negari poteſt, ita Suar. loc. cit. Hi tamē inter ſe diuiſi ſunt, nam aliqui volunt prędicta eſſe vera reſpectu diuerſorū, non autem reſpectu eiuſdem. At vero alij volunt immediatè opponi etiam reſpectu eiuſdem, nam ſi identitas, & diuerſitas proportionaliter accipiātur eodem modo includunt contradictionem, atque adeo omne ens reſpectu eiuſdem, vel eſt idem, vel diuerſum. Alij vero dicunt, immediatè opponi reſpectu eiuſdem, non autem reſpectu diuerſorum, nam vnum ens ex eo, quod habet identitatem cum aliquo, non neceſſariò debet habere diuerſitatem ab alio, quia poteſt etiam illi eſſe idem.

ARTICVLVS III.

Opinio Authoris.

Pri-

6 PRima concl. Identitas, & diuerſitas formaliter ſumpta, .i. vt ſunt formaliter relatiua, habent medium, primo accipiendo identitatem relatiuam eo modo, quo accipit Scotus, vt diſtinguitur ab idẽtitate abſoluta, quæ ſumitur in ordine, vel ad ſe ipſum, vel ad aliud, vnde identitatem abſolutam vocat, qua Sortes eſt idem ſibi ipſi, relatiuam vero, qua Sortes eſt idem cum homine, nam ſecũdum Scotum paſſio, & ſubiectum, homo, & animal ſunt idẽ identitate reſpectiua; at hæc non ſunt diuerſa realiter, nec ſunt idem identitate abſoluta, quia identitas abſoluta eſt eſſe indiſtinctum in ſe ipſo, & à ſe ipſo, ergo datur medium, .ſ. eſſe idem identitate relatiua, quę identitas eſt media inter identitatem abſolutam, & diuerſitatem realiter. Sic etiam inter identitatem relatiuam, & diuerſitatem datur medium, .ſ. identitas abſoluta, nam Sortes reſpectu ſui ipſius nec habet identitatem relatiuam, nec diuerſitatem. Secundo probatur concluſio in omnium opinione, nam cum tam idẽtitas relatiua, quam diuerſitas exigant duo

Identitas abſoluta, et relatiua quid.

duo extrema diſtincta, vbi non ſunt hæc extrema, neutra relatio eſſe pōt, vnde Deus v.g. ab æterno, nec habuit relationem identitatis, nec relatio nē diuerſitatis ab alio immo cùm non ſit capax relationis realis temporalis, de facto abſtrahit ab vtraque relatione.

Secunda concluſio, identitas, & diſtinctio ſumpta fundamentaliter, ſunt immediatè oppoſita, patet quia vnum includit negationem alterius, at vbi ſunt extrema contradictoriè oppoſita, ibi non poteſt eſſe mediū, quarè quodlibet ſiue ens reale, ſiue fictum, vel eſt idem, vel non eſt idem cum alio, vel cū ſe ipſo, at non eſſe idem, eſt eſſe diſtinctum, ſeu diuerſum.

Dices ex Ariſt. 10. met. tex. 11. dicitur, omne ens alteri enti comparatum, vel eſſe idem cum eo, vel diuersū ab illo. Reſpond. rectè id dici ab Ariſt. ſi fiat comparatio entis cum ente, non autem ſi fiat comparatio entis cum nō ente, nam reſpectu non entis non poteſt eſſe relatio realis identitatis, nec diuerſitatis, poteſt tamen eſſe identitas, vel diuerſitas fundamētaliter, quia omne ens reſpectu non entis, vel non 7

ens

ens reſpectu entis, vel eſt idem, vel nõ eſt idem.

Dices ſecundo, an quando vtrumque eſt poſitiuum dici posſit omne ens comparatum cuicunque enti, vel eſſe idem cum eo, vel diuerſum, non ſolum in identitate, & diuerſitate fundamentaliter, ſed etiam formaliter sũptis. Reſpondeo negatiue, quia non ſemper in illis extremis ſunt omnia neceſſaria ad terminandam, vel fundandam relationem, quod ſi ponatur capacitas ex parte extremorum, tunc inter illa reſpectu talium extremorum non eſſet medium, nam neceſſario illa entia, vel habent fundamentum identitatis, vel fundamentum diuerſitatis, quia hæc duo fundamenta contradictoriè opponuntur, fundamẽtum enim identitatis eſt negatio vnitatis, & fundamentum diuerſitatis, eſt diuiſio.

8 Dices tertio cum Iauello, ſumo Sortem, & *P*latonem, de quibus conſtat, quod ſunt diuersi, cum sint diſtincti realiter; tunc ſic, Sortes, eſt diuerſitate diuerſus à Platone, & Plato eſt diuersitate diuerſus à Sorte, quęro de iſtis diuerſitabus ſunt ne ęadem diuerſitas

ſitas an diuerſæ, non eadem, quia ſicut vnumquodque eſt ens, & vnum entitate, & vnitate ſibi intrinſeca, ſic eſt diuerſum, & diſtinctum ab alio diuerſitate, & diſtinctione ſibi intrinſeca, ergo Sortes eſt diuerſus à Platone diuerſitate ſua propria, & ſimiliter *Plato*; non ergo ſunt eadem diuerſitas; Non ſunt diuerſæ, quia ſi ſunt diuerſæ, ergo diuerſitatibus ſunt diuerſæ, quæro de illis diuerſitatibus, ſicut de primis, aut ſunt eadem diuerſitas, aut diuerſæ; non eadē ea ratione, qua ſupra: Nō diuerſæ, quia diuerſitatibus eſſent diuerſæ, & quærā de illis, ſicut de præcedentibus, & conſequenter eſſet proceſſus in infinitum, qui non admittitur ex 2. lib. met. ergo falſum eſt, quod omne comparatū omni ſit idem, aut diuerſum.

Reſpondet Iauellus quod omne ens comparatum alteri enti, vel eſt idem cum eo, vel diuerſum ab eo, vel eſt id, quo aliquid eſt idem, vel diuerſum. Ad argumentum ergo dico, quod diuerſitas Sortis non eſt diuerſitas Platonis, nec ipſę ſunt diuerſæ per aliam diuerſitatem ne procedamus in infinitū, ſed ſūt quo Sortes eſt diuerſus à Platone,

& quo Plato eſt diuerſ' à Sorte, & hoc eſt quod alij dicunt .ſ. ad ſaluandam determinationem factam, quod omne comparatum omni ſit idem, aut diuerſum, aut ſit identitas, aut diuerſitas, & ſic non cogimur ponere medium, quare dicendum eſt ſecũdum hanc doctrinam, relationem non fundare relationem, quod ſi illa accipiantur fundamẽtaliter multo minus dicunt aliquid ſuperadditum, ex quibus patet quomodo idem, & diuerſum dicantur paſſiones disiunctæ entis, nam primo vniuerſaliter dici poteſt eſſe paſſiones fũdamentaliter acceptas, quod ſi formaliter, & relatiuè accipiantur ſunt paſſiones vt dicunt relationem realem, & rationis. Quod ſi accipiantur relatiua realiter, non poſſunt eſſe paſſiones entis vniuerſaliter accepti, vt dictum eſt, ſed entis determinati, quod ſcilicet eſt aptum fundare relationem realem.

Quomõ idẽ, et diuerſum dicantur paſſiones disiũctæ entis.

A R

ARTICVLVS IV.

Soluuntur argumenta Aduerſ.

AD argumẽta primæ opinionis ſatis patet ex dictis cum oſtenderimus identitatem, & diuerſitatem fundamẽtaliter accepta carere medio.

9 Ad argumenta ſecundæ opinionis reſp. ad primum identitatem, & diuerſitatem propriè acceptas diſtingui à ſimilitudine, æqualitate, &c. at verò analogicè acceptas comprehendere prædicta, nec mirum, quia ſicut ſubſtantia, quæ eſt radix omnium generum terminat attributionem omnium, quæ habent rationem entis, ita quidquid eſt principaliter in ſubſtantijs per poſterius, & minus principaliter eſt in accidentibus. Vnde identitas, & diuerſitas licet principaliter inſint ſubſtantijs, per attributionem conueniunt alijs generibus, imo etiam extenduntur ad negationes, & priuationes in quantum participant rationem entis. Neque dicas idem debere dici de ſimili, & diſſimili æquali, vel inæquali, quia non omnia

Qnicquid eſt in ſubſtãtijs, quomò ſit in accidẽtibus.

habent attributionem ad quãtitatem, vel qualitatem, ratione quatum illæ relationes conueniunt. Ad confirmationem reſp. ex Soncin. concedi, chimærã non eſſe idem cum homine, non tamen propriè eſſe diuerſam, quia diuerſitas requirit extrema realia, & ideo Ariſt. dixit omne ens omni enti comparatum eſſe idem, vel diuerſum, & ſimiliter chimæra, & Tragephalus, licet non ſint idem, non tamen ſunt diuerſa. Reſp. 2. diuerſitatem accipi dupliciter, primo large, vt eſt quid commune ad differens, & non idem, & ita conuenire non entibus, & fictitijs, & ita accipit Ariſt. 2. propriè, & ita conuenit entibus realibus, ſed non ſic accipitur ab Ariſt. Reſp. 3. ex Zerb. 10. met. q. 6. ens comparatum non enti, in quantũ non ens, nec eſſe idem, nec diuerſum, at vero comparatum non enti in quãtum ens habere eſſe idem, vel diuersũ.

Chimæra nõ eſt proprie diuerſa ab homine.

Ego reſpondeo identitatem, et diuerſitatem hic non accipi formaliter, ſed fundamentaliter, quæ vt ſic conueniunt tam enti, quam non enti.

QVAE-

QVAESTIO IV.

De principijs diſtinguendi res.

DVBITATIO I.

De cauſa diuerſitatis, & diſtinctionis.

ARTICVLVS I.

Explicatur ſenſus quaſtionis.

PRimo notandum, cum diſtinctio ſit prædicatum conueniens rebus in ordine ad alia nõ poſſe eam eſſe rebus eſſentialẽ, quia rerũ abſolutarũ eſſentia eſt abſoluta à termino, homo.n. eſſet homo, ẽt ſi equus eſſet impoſſibilis, & ideo requirenda eſt cauſa, cur illi conueniat. 1

Diſtinctio non põt eſſe rebus eſſentialis.

Secundo notandũ, poſſe multiplicẽ causã quæri, poteſt .n. quæri cauſa formalis, & fundamentalis, & materialis proxime, & efficiens remote, ex quo oritur magna diſſentio inter Doctores, cum tamen non ſit, nam alius reſpon-

det de cauſa formali, alius de fundamẽtali proxima, & ideo vt diſtinctè procedamus, explicandus eſt ſenſus quęſtionis.

Tertio not. cauſam formalẽ cur extrema dicantur diſtincta eſſe ipſam diſtinctionẽ, quia cauſa formalis cõcreti eſt forma abſtracta, ſed quæri poteſt de cauſa formali diſtinctionis, de qua dictum eſt ſupra, & dicitur eſſe definitio ipſius, quam alij explicant per negationẽ vnius ab alio, alij per relationẽ, de qua cum dictum ſit ſupra, nõ eſt hic diſputandum, vndè manet, diſputationem intelligi de cauſa fundamentali, ſeu originatiua proxima, cur rebus cõueniat vel negatio illa, vel relatio.

Quid dicat vnitas, et ſimplicitas.

Quarto notandum vnitatem, & ſimplicitatem, & diſtinctionem inter ſe diſtingui, ꝙ vnitas, & ſimplicitas ſint in ordine ad ſe. Diſtinctio autem in ordine ad aliud, nam omne diſtinctum ab alio diſtinguitur, at vnitas dicit indiuiſionem in ſe, & ſimplicitas carentiam partium, neq; ex eo quod negatio ſit alteri⁹ negatio, dicit quid relatiuũ, quia partes. quę negantur habent potius rationem connotati vt in omnibus priuatio-

uationibus, quæ ſic definiuntur, at cō-notari aliud, non eſt ſignificari ad aliud, tamen ad aliud ſignificari conuenit rebus etiam confuſe ſignificatis, at ſimplex non dicitur alicuius ſimplex, vel ab aliquo, ſicut neque cœcus eſt ab aliquo cœcus.

ARTICVLVS II.

Opiniones Doctorum.

2 Cauſā diſtinctionis eſſe negationem, diuerſitatis vero eſſe rationem poſitiuam.

PRima opinio eſt dicentium, cauſam diſtinctionis eſſe negationem aliquā. At cauſam diuerſitatis eſſe poſitiuum fundamentum, quia diſtinctio pōt eſſe tam inter entia, quam non entia, nam ſicut homo, & Leo diſtinguuntur, ita negatio, & priuatio, vel duæ priuationes, vel duæ chimæræ, & ſimilia. At diuerſitas non poteſt eſſe niſi inter entia poſitiua. Vnde fit vt non omnis diſtinctio ſit diuerſitas, ſed ſolum diſtinctio realis, & poſitiua, quæ ſolum conuertitur cum diuerſitate, ergo adæquate cauſa diſtinctionis non poteſt eſſe poſitiua, quia debet eſſe adæquata diſtinctioni, quę reperitur in nō entibus, & en-

& entibus, at ratio poſitiua non reperitur in non entibus, ſicut reperitur negatio tam in entibus, quam in non entibus, vnde ex D. Thom. quæcunque diſtincta ſunt, includunt oppoſitionem affirmatiuè, & negatiue, nam quę hęc non includunt omnino ſunt indiſtincta. Cõtra vero diuerſitatis cauſa adæquate eſt poſitiua ratio qua illa conſtituũtur, nam per idem principium res diſtinguuntur, quo conſtituuntur.

In ſimplicibus eſſe negationem.

2. opinio eſt dicentiũ cauſam diſtinctionis, & diuerſitatis in ſimplicibus eſſe oppoſitionem sm̃ negationẽ, & affirmationẽ, vnde 1. intelligitur ens. 2. non ens, & ſicut primũ ens vt indiuiſũ eſt vnum, ita vt diuiſum per negationẽ ſit plura, hanc aũt pluralitatem ſequitur diuerſitas, nam ideo vnũ eſt diuerſum ab alio, quia non eſt illud, vnde licet diuiſio præcedat pluralitatem, non tamen diuerſitas, quia diuiſio non exigit vt vtrũq; extremũ cõdiuisũ ſit ens, cũ fieri poſſit per affirmationẽ, & negationẽ, ſed diuerſitas exigit vtrũq; extremũ eſſe ens, ita D. Th. q. 4. ſuper Boet. de Trin. art. 3. At vero in compoſitis cauſam eſſe diuerſitatem primorum, &

& ſimplicium ex D. Thom. loc. cit. nam componentia diuidũt inter ſe compoſita, vt v. g. homo eſt diſtinctus ab equo, quia habet diuerſas differentias conſtitutiuas, ita Flandr. 5. met. q. 9. art. 3. vbi ex D. Thom. probat pluralitates cauſari per receſſum ab vnitate, ſed ab vnitate non receditur niſi per diuiſionem ex 10. met. vbi D. Thom. lect. 1. nã indiuiſio diuiſioni opponitur, vnde fit vt quidquid eſt cauſa diuiſionis, ſit cauſa pluralitatis, ſed in compoſitis cauſa diuiſionis eſt diuerſitas principiorum ſimplicium, nam homo diuiditur ab equo per differentiam. At in ſimplicibus cauſam eſſe affirmationem, & negationẽ, quia vt nihil diuiditur ab ente vt ſic, niſi contineatur ſub non ente, ita nihil diuiditur ab hoc ente, niſi cótineat negationem huius entis, vnde in primis terminis negationes mutuæ sũt quaſi immediatæ, vt vna videatur includi in conceptu alterius, & iuxta hæc habent locum, quæ diximus ſupra de modo intelligendi, vt primo ens intelligatur ſecundo non ens &c.

Tertia opinio eſt dicentium, pluralitatem, ſeu multitudinem eſſe cauſam

3 diuerſitatis, ſeu diſtinctionis, nam ſicut vnitas eſt cauſa identitatis ex 5. met. ita multitudo, quæ opponitur idẽtitati eſt cauſa diuerſitatis, ſeu diſtinctionis, nam contrariorum cuiuſmodi ſunt identitas, & diuerſitas, eſſe debẽt contrariæ cauſæ, nec obſtat dictum Ariſt, 10. met. vbi diuiſio dicitur cauſa multitudinis, ex quo D. Thom. q. 4. ſuper Boet. de Trinitate art. 3. ait aliquid eſſe plura ex hoc, quod eſt diuiſum; Nã loquitur de diuiſione, quæ opponitur vnitati compoſitæ, quæ fit per vnionẽ, non de ea, quæ opponitur vnitati ſimplicitatis.

Pluralitas eſt cauſa diſtinctionis in ſimplicibus.

Cauſa diſtinctionis tũ remota tũ proxima, quæ ſecundum aliquos.

Quarta opinio eſt dicentium cauſã originariam diſtinctionis remotam eſſe extremorũ proprias rationes, proximam vero reſpectu diſtinctionis negatiuæ eſſe vnitatem traſcendentalem propriã rationis, ſeu negationem indiuiſionis in ſe, at vero diſtinctionis poſitiuæ eſſe negationem identitatis cum alio. Diſtinctionem negatiuam appellant, quæ conſiſtit in negatione identitatis, per quam formaliter vnum nõ eſt aliud, poſitiuam appellant relatiuã diſtinctionem, quæ opponitur relatio-

ni

ni identitatis, quæ opinio mihi placet.

ARTICVLVS III.

Opinio Authoris.

PRima concluſio dantur aliqua in rebus diſtincta ſecũndum ſe, nam 4
cum aliqua conſtet eſſe diſtincta, ergo vel ſunt diſtincta ſecundum ſe, & habetur intentum, vel per aliud, & tunc de his quæritur per quid diſtinguantur, quare vel procedendum in infinitum, vel ſiſtendum ad diſtincta ſecundum ſe.

Secunda concluſio, cauſa materialis ſunt ipſa extrema, quæ denominantur diſtincta, nam cauſa materialis accidẽtis eſt ſubiectum, quod denominatur, maxime, vbi denominatio eſt intrinſeca, ſicut cauſa materialis relationis eſt ſubiectum relatum.

Tertia concluſio prima cauſa effectiua diſtinctionis inter ea, quæ ſunt diſtincta eſt Deus, quia prima cauſa effectiua eſſendi eſt etiam prima diſtinctionis, nam vnitas ſequitur ad eſſe, at vnitas dat diſtinctionem, nam vnum dicitur, quod eſt in ſe indiuiſum, & a

quocumque alio diuiſum, ſeu diſtinctū; at cauſa, quæ dat eſſe, dat etiam conſequentia ad eſſe.

Remota cauſa fundamētalis eſt propria ratio extremorum;

Quarta concluſio, omnis diſtinctio, & diuerſitas inter aliqua extrema oritur remote ex ratione propria extremorum, probatur, nam vel extrema, inter quæ eſt diſtinctio ſunt negatiua, vel poſitiua, vel vnum poſitiuum, alterum negatiuum; ſed hæc omnia ideo diſtinguuntur, quia habent ſuas proprias rationes, quæ fundant negationem idētitatis vnius ab altero, propria enim ratio alicuius dicitur, quæ ita conuenit illi, vt non conueniat alteri. Confirm. quia ſi ſunt negatiua diſtinguūtur, quia reſpiciunt diuerſos terminos negatos, in quo reſpectu cōſiſtit ratio negationis, & negatio diſtinguitur à priuatione, quia hæc includit in ſua ratione cōnotationem ſubiecti, non ſic autem negatio, & idem dicitur dum negatio diſtinguitur à ſuo termino positiuo, quia per proprias rationes sibi repugnant, si vero extrema ſunt positiua, vel ſunt ſimplicia, & cum hæc non conſtent ex varijs partibus, diſtinguuntur ſe totis, ſecundum totam rationem ſui

co-

cōſtitutiuam, ſi vero ſunt compoſita, cum propria ratio horum ſit differentia conſtitutiua, per quam res diſtinguuntur, etiam compoſita diſtinguuntur per proprias rationes. Hinc patet diſcrimen inter ſimplicia, & compoſita, quia in ſimplicibus ratio fundans diſtinctionem eſt tota ratio rei ſimplicis, at in compoſitis nō eſt tota ratio, ſed ſolum ratio formalis, vel quaſi non autem materialis. Confir. quia vel diſtinctio conſiſtit in negatione, & hæc oritur ex ratione ſubiecti; ideo .n. Petrus dicit negationem Pauli, quia Petreitas dicit Petreitatem, Petreitas aūt non eſt Pauleitas, vel conſiſtit in poſitiuo reſpectu, & hic oritur ex fundamento poſito termino: Dices Petrus habet Petreitatem vt propriam rationem, & tamen non exiſtente Paulo nō diſtingueretur à Paulo; ergo Petreitas non eſt proximum fundamentum diſtinctionis. Reſpondetur Petreitatem fundare negationem Pauli etiam non exiſtente Paulo, & habere reſpectum tranſcendētalem diſtinctionis ad Paulum etiam non exiſtentem, licet non habeat diſtinctionem, quæ ſit relatio

Quomō fundent diſtinctionem ſimplicia, et cōpoſita.

realis prædicamentalis, quia hæc exigit terminum exiſtentem, & ſubiectũ exiſtens, cum ſit accidens prædicamẽtale contingenter conueniens.

5 Quinta concluſio diſtinctio negatiua fundatur immediatè in vnitate trãſcendentali, quia diſtingui ab alio ſupponit extrema habere in ſe vnitatem transcendentalem, quia vnitas conuenit enti ſecundum ſe, at diſtinctio cõuenit in ordine ad aliud. Confirmatur quia vnum dicitur, quod eſt in ſe indiuiſum, & deinde ponitur diuidi ab alio, ergo diſtinctio ſupponit indiuiſionem in ſe, per quam conſtituitur vnitas, vnde diſtinctio dici poteſt paſſio vnitatis. Confirmatur 2. quia propriæ rationes ſingulorum entium vt dicunt conceptum ſecundum ſe, præſcindunt per non incluſionem ab identitate, & diſtinctione ab alio, quia hæc non sũt de cõceptu illorum, in quo ſenſu dixit Auic. equinitatem ſecundum ſe eſſe equinitatem, nec vnã, nec plures; ergo cur potius fundent identitatem, quam diſtinctionem, & contra debet dari aliqua ratio determinata ad vnũ potius, quam ad aliud. Hinc falluntur dicentes

vbi fundetur diſtinctio negatiua.

diſtin-

diſtinctionem negatiuam fundari in multitudine, quia licet exigat ſubiectũ, & terminum, tamen ſubiectum exigit vt fundamẽtum, & aliud vt terminum.

Sexta concluſio diſtinctio relatiua fundatur immediatè in diſtinctione negatiua probatur, quia ſicut identitas fundatur in indiuiſione cum alio, ita diſtinctio oppoſita relatiuè identitati debet fundari in diuiſione ab alio. Cõfirmatur quia identitas, & diſtinctio ſe habent reſpectu eſſentię, vt ſimilitudo, & diſſimilitudo reſpectu accidentis, & ſubiecti, nam quę eſt ſimilitudo inter duo alba, eſt identitas inter duas albedines, & pariter dicendum de diſſimilitudine, vt patet ex dictis de relatione in logica, ſed ſimilitudo fundatur in vnitate ſecundum accidentia, & diſſimilitudo in negatione vnitatis, quæ eſt diuiſio, ergo ſimiliter identitas, & diſtinctio.

Diſtinctionis relatiuæ fundamentum proximum.

ARTICVLVS IV.

Afferuntur, & ſoluuntur argumenta Aduerſariorum.

6 PRimo obijcitur, illud in ſimplicibus eſt cauſa diuerſitatis, ob quod, vnũ alteri comparatum dicitur diuerſum ab illo, ſed ſimplicia dicuntur diuerſa, & diſtincta propter oppoſitionem affirmationis, & negationis, quia .ſ. vnũ eſt hoc ens, & alterum nõ eſt hoc ens, ſed negatio, & affirmatio nõ ſunt propriæ rationes ipſorum extremorum, quia hæc ſupponũt proprias rationes, ex quibus affirmatio, & negatio oriuntur; ergo &c. Confirmatur, quia vnum ens non diſtinguitur ab alio in quantũ ens, quia vt ſic conuenit, ergo diſtinguitur quatenus vnũ eſt, illud aliud nõ vnũ, atq; adeo negatio eſt cauſa diſtinctionis. Confirmatur ſecundo, quia id eſt cauſa diſtinctionis, quod præcedit diuerſitatem, ſed non identitas ſimplicium præcedit diuerſitatem, quia ideo aliqua ſunt diuerſa, quia ſunt diuiſa per affirmationem, & negationem.

Reſp. rationem, qua vnum dicitur diuerſum ab alio, eſſe duplicem, vnam formalem, & hæc eſt ipſa diuerſitas, ſeu diſtinctio, vt rectè probat argumentũ, vt albedo eſt ratio formalis albi, vt dictum eſt; Alteram fundamentalem, &

hæc

hæc nec remotè, nec proximè eſt oppoſitio ſecundum negationem,& affirmationem reſpectu diſtinctionis negatiuæ, cum hæc potius ſit ipſa negatio vt dixi; reſpectu vero diſtinctionis relatiuæ eſt quidem proxima, at remota ſunt propriæ rationes extremorum. Ad primam confirm. hic recte probari fundamentum radicale diſtinctionis eſſe propriam vniuſcuiuſque rationem, quę conſiſtit in determinata ratione entis.Reſp.2.concedi negationem eſſe cauſam, & conditionem, ſine qua non diſtinctionis relatiuæ,non tamen diſtinctionis negatiuæ. Ad 2. confirmationē reſp.præcedere quidem diuerſitatem relatiuam, non tamen negatiue,vt patet ex dictis.

DVBITATIO II.

De principijs diſtinctionis rerum.

ARTICVLVS I.
Explicantur aliquæ ſuppoſitiones.

PRimo conſtat, omne principium diſtinctiuum, vel eſſe intrinſecum

rebus

rebus diſtinctis, vel extrinſecum, patet quia hæc membra vel ſunt contradictoria formaliter, vel virtualiter, ex quibus alia diſtinguunt abſolutè, & hæc diſtinguunt ab omnibus alijs, vt rationale hominem, alia diſtinguunt relatiuè, & hæc non neceſſario ab omnibus, ſed à correlatiuo diſtinguunt, nam ſpiratio actiua diſtinguit Patrem à Spiritu ſancto, ſed non à filio.

Quodnā ſit primum diſtinctiuum.

Secundo conſtat illud eſſe primum diſtinctiuum, quo poſito, ablato omni alio ponitur diſtinctio, & quo ablato, poſito omni alio, aufertur diſtinctio, ita colligitur ex Ariſt. regula poſterioriſtica, vt explicat Vazq. *1*.p. diſp. *142*. num. *16*. & 19.

Tertio conſtat, aliqua diſtingui per principia intrinſeca, nam multa diſtinguūtur vel per differētias, vel p̱ formā, vel materiā, at hæc ſunt intrinſeca rebus. Confirmatur quia principium conſtitutiuum, eſt diſtinctiuum, at multa conſtituuntur per principia intrinſeca, ergo &c. nā vt notat Vaſq. 1. p. q. *47*. art. *2*. rerum eſſentiæ ſe ipſis formaliter diſtinguuntur, non .n. rerum eſſentiæ pro voluntate Dei tales ſunt,

licet

licet ſola Dei voluntate producantur, vt diſp.1004.c.4.oſtendit.

Quarto conſtat, multa diſtingui per principia extrinſeca, nam multa diſtinguuntur per obiecta, per actus, per efficiens, & per finem, vt infra, ergo aliqua diſtinguuntur per extrinſeca: Hoc autem non ita accipiendum quaſi in rebus ſic diſtinctis non ſit ratio aliqua intrinſeca diſtinguens illa, nam conſtat vt habent propriam rationem, & entitatem, ita per illam ab aliis proxime diſtingui, ſed intelligēdū eſt per extrinſeca diſtingui, vel nō vt à prima radice diſtinctionis, vel vt ſignum diſtinctiuū intrinſecum nobis ignotum, vt ait Gabriel 1.d.2.q.1.art.1. 2

Quinto ſuppono ex Caiet. 1.p.q.77. art.3. diſtinctionem fieri per aliquid, ſic per aliquid poſſe dicere principium intrinſecum eſſentiale, principium indicatiuum principij diſtinctiui. 2. diſtinctiuum omnino extrinſecum 3. principium intrinſecum definitiuum, quod eſt quidem extrinſecum rei, ſed non definitioni, & dicitur modalis diſtinctio, quo pacto potentiæ diſtinguuntur per actus à priori, non tanquam per

prin-

principium intrinſecum rei, nec omnino extrinſecum cum includatur in definitione potentiarum, potentiæ .n.cũ ordinentur à natura ad actus,& obiecta 9. met. tex.1. non ſunt abſolutæ ab actu , & obiecto.

3 Præcipuum diſcrimen inter diſtinctiua intrinſeca et extrinſeca

Sexto inter diſtinctiua intrinſeca,& extrinſeca hoc eſt pręcipuum diſcrimẽ, quod intrinſeca non magis diſtinguunt conſtituta , quam ipſa inter ſe diſtinguautur ex D.Thom. 1.d.13.art. 2. ad 4. quare ſi inter ſe realiter , vel ratione diſtinhuuntur , ſic etiam conſtituta diſtinguunt , at diſtinctiua extrinſeca magis diſtinguunt , quã inter ſe diſtinguantur, vt patet ex vero , & bono, q̃ inter ſe ratione diſtinguuntur,& tamẽ diſtinguunt duas potentias non ſolum ſpecie, ſed realiter,vel formaliter,nam ſicut plures ſcientiæ realiter ſunt circa idem obiectum, vt habet diuerſas rationes , ita & potentiæ diſtingui poſſunt realiter.

AR.

ARTICVLVS II.

Opiniones Doctorum.

PRima opinio eſt dicentium, non eſſe quærenda principia diſtinctiua rerum, nam quodlibet ens per ſe ipsũ formaliter, & intrinſecẽ diſtinguitur ab alio; ergo non eſt quærendum principium illius diſtinctiuum ab alio, quia hoc deberet eſſe aliquid illi additum; antecedens prob. tum quia res ab illo habeant vnitatem, à quo habent entitatem, cum vnitas ſit paſſio entis, ſed quodlibet habet entitatem ſe ipſo formaliter, non enim eſt ens per aliud formaliter, ſed ſe ipſo, ſed vnitas dat ſubiecto indiuiſionem in ſe, & diuiſionem à quolibet alio, nam ad diſtinctum ſufficit hoc non eſſe aliud, nec oportet quærere medium diſtinctiuum. Confir. nam ſumantur duæ res .ſ. A, & B remotis omnibus alijs, A eſt idem ſibi ipſi A, & B eſt idem ſibi ipſi B, & A non eſt B, at A eſſe idem ſibi A eſt eſſe A & eſſe diſtinctum ab ipſo B, eſt A non eſſe B, ſed hæc vera ſunt etiam ſi nihil 4 eſſet 3

Res ab illo habẽt vnitatẽ, à quo habent entitatẽ

eſſet in mundo niſi A & B. Vnde quoties aliqua dicuntur diſtingui per extrinſeca intelligitur arguitiuè, quia per illud cognoſcitur, vel deſcribitur diſtinctiuum intrinſecum, vt cum dicuntur potentiæ diſtingui per obiecta, & cauſæ per effectus, ita ſignificat Gabriel. 1.d.2.q.1.ex Ocham.q.2.& 3.

Secunda opinio eſt dicẽtium, neceſſario eſſe ponenda principia diſtinctiua, non ſolum intrinſecà, ſed etiam extrinſeca, quia licet vnaquæque res proxime diſtinguatur per ſuam entitatem ab alia, tamen vnaquæque res habet ſua principia extrinſeca, per quæ conſtituitur, atque adeo per illa diſtinguitur, nã idem eſt principium diſtinctiuum, ac conſtitutiuum, & quia hæc principia intrinſeca aliqua ſumũtur ſecũdum rationem ſpecificam ab aliquo extrinſeco, vt eſt motus, potentia, & actus, & his ſimilia: ideo radicaliter, & remote dicitur diſtinctio non ſolum arguitiuè, ſed ſpecificatiuè, & formaliter extrinſeca per aliquid extrinſecum, ita communis opinio.

Tertia opinio eſt dicentium, quod rerum, aliæ ſunt ſimplices, & hæ vt carent

rent principio intrinſeco conſtitutiuo realiter, ita principio diſtinctiuo. At vero compoſitæ vt habent principium conſtitutiuum, ita diſtinctiuum intrinſecum proximum, vel etiam remotum, quando earum ſpecificatiuum pendet ab extrinſeco, vt ait 2. opin.

ARTICVLVS III.

Quæ ſunt, quæ extrinſecè diſtinguũtur.

PRima concluſio, motus, paſſio, & actio diſtinguuntur ex terminis, ad quos 1. pars patet ex 5. phyſ. text. 31. vbi ait, genus, & ſpeciem motus ſumi ex termino. Secunda pars probatur à D. Tho. 1. 2. q. 1. art. 3. quia id, quod ponitur in definitione loco differentię eſt principium diſtinctiuum, ſed terminus, ad quem eſt talis, nam calefactio, vt paſſio, eſt motus ſubiecti ad calorẽ, & ſic de alijs. Tertia pars eſt D. Tho. q. 6. de pot. art. 8. vbi ait actionem habere naturalitatem à principio actiuo, ſed à termino habere propriam ſpeciẽ, & ratio eſt, quia actio eſt vnius ſpeciei, quæ habet eundem ſpecie terminum, 5

Quod ponitur in definitione loco differentiæ ẽ principium diſtinctiuum

etiam

etiã ſi principia actiua varientur. Dices cõtrariũ D. Tho. *1*. p. q. 14. art. *5*. quod agens ponitur in definitione actionis loco differentiæ, nam calefactio non eſt motus à calore procedens, vt frigus à frigore.

Reſp. rationem genericam ſumi ab agente, vt rationẽ genericã paſſionis à ſubiecto, quia actio eſt motus huius ab hoc, at paſſio, motus huius in hoc, at ſpecifica non põt ſumi ab illo, quia eſt indifferens ad plures actiones, de qua re alibi.

Per quid diſtinguuntur tum potẽtiæ tum actus.

Secunda concluſio potentiæ diſtinguuntur per actus, & actus per obiecta, ita D. Thom. *1*. p. q. 77. art. 3. & q. 1*5* de verit. art. 2. vbi ait actus, & obiecta non ſolum eſſe ſigna diſtinctionis, ſed etiam cauſam. Probatur primo ex 2. de Anima tex. 33. & *9*. met. tex. *5*. vitã habemus, vt videamus. 2. quia quod ordinatur ad finem recipit diſtinctionem ab illo in genere cauſæ finalis, vt patet tum inductione, nam ſerra exigit talem materiam, & talem formam, quia eſt ordinata ad ſecandum, at cathedra nõ ſic, quia non eſt ordinata ad talem finem, tum ratione, quia media recipiũt

à fine

à fine perfectionem, nam debēt coaptari fini, tum quia ex 2. phyſ. 89. et 7. eth.c.8.ita ſe habet finis in practicis & operabilibus, vt principium, .i.mediū in demonſtrationibus,ſed potentiæ sūt propter actus ex 2.cœli 17.et 11. met. ſum.2.c.1.et ſum.3.c.1.nam fruſtra eſſet potentia, cuius nullus eſt actus, et actus diſtinguuntur per obiecta, nam comparantur ad actus vt termini, vel eorum principia, vt alibi. Dices, in quo genere cauſæ obiecti diſtinguunt potentias. Reſp.in triplici genere, .ſ. efficientis,quia mouent per ſpecies; 2. finalis, quia ordinantur ad actus,et hi ad obiecta. 3.formalis,quia ſunt termini, at hi vt forma extrinſeca dāt ſpeciem, de qua re alibi. 6

Tertia concluſio, habitus vt ſic diſtinguitur ſecundum principia actiua ſecundum naturas, ad quas ordinatur, et ſecundum operationes conſequentes illos, ita D.Thom. 1.2.q.54. art 2. Nam habitus habet rationem formæ, et ſic diſtinguitur ex principio actiuo, quia forma ſic diſtinguitur, cum omne agens faciat ſibi ſimile ſecundum ſpeciem.2.habet rationem habitus, et ſic

diſtin-

diſtinguitur ſecundum naturam, namque dicuntur ad aliquid, diſtinguuntur ſecundum diſtinctionem eorum, ad quæ ſunt, at habitus vt ſic ordinatur ad naturam, in qua eſt, cum ſit diſpoſitio illius, et quia diſponit illā ad operationem, ſumit etiam rationem habitus in tali ſpecie ex operationibus, ita autem diſtinctio obiectorum non debet oſtendi ſecundum differentiam materialem, quæ eſt in ratione rerum, ſed formalem, .ſ. in ratione cognoſcibilis.

Ex Thomiſtis formæ quomodo diſtinguuntur ſpecie.

Quarta concluſio, formæ ex Thomiſtis diſtinguuntur ſpecie ex principijs actiuis, quia omne agens, in eo, quod agit intendit aſſimilare ſibi paſſum, agit autem per principium actiuū, hoc autem explicatur de formis, et effectibus, qui fiunt per propagationē, reſpectu principij principalis, et proximi, nā nō oportet formā eſſe eiuſdem ſpeciei cum forma Solis, quæ eſt principiū remotum, & inſtrumentale, vt eſt ſemen. 2. de effectu ex primaria naturæ intentione, non autem ſecundaria, vt cum Equus generat Mulum, cum nequeat in tali materia ſubminiſtrata ab

equo producere aſinum: At vero de formis accidentalibus per ſe primo intentis, ad quas motus per ſe primo terminatur. Sed hæc doctrina non recipitur ab omnibus, quia neque agens poteſt eſſe diſtinctiuum per ſe, ſed per accidens, vel indicatiuum, de qua re nos alibi, vide Doctores 10.met.

Quinta concluſio relationes vt ſic diſtinguuntur ſpecie nõ per fundamẽta ſed per terminos ex D.Thom.1.d.17. art.1.& d.19.art.3.& 1.p.q.8.art.1.ad 1.& art.2.quia totum ſuum eſſe habẽt in ordine ad terminum, ſed vt reales diſtinguntur per fundamenta, quia ab illis habent realitatem ex D.Thom.1. d.46.q.2.art.2.ad 4.Confirmatur quia D. Thom.5.met.tex 20. diſtinctionem genericam relatiuorum ſumit à fundamentis.

Relationes vt sic quomodo diſtinguuntur ſpe

Sexta concluſio principia diſtinctiua generum ſuperiorum ſunt modi eſſendi, quia prima diuiſio entis in genera eſt per modos eſſendi per ſe, & in alio diuerſimode afficiendo ſubſtantiam, ex D.Thom.q.1.de Verit. art. 2. & alibi principia autem diſtinctiua ſuperioris, ſunt diſtinctiua inferioris. 7

ARTICVLVS IV.

In quo explicantur quæ diſtinguuntur per principia intrinſeca.

SEptima concl. ſubſtantiæ ſeparatæ ſpecie diſtinguuntnr ſecundum totam ſingularum eſſentiam acceptam ratione huius gradus perfectionis eſſentialis, quia differentiæ ſpecificæ ſumuntur in illis à tota eſſentia ſecundum vltimum gradum talis perfectionis eſſentialis, nam non poteſt ſumi ab extrinſeco cum habeant eſſe omnino abſolutum, nec ſumi à parte eſſentiæ, quia ſunt ſimplices, ſed à tota, & non ſecundum gradum potentialem, quia inde ſumitur genus, ergo ſecundum vltimum gradum proprium. At vero an idem dicendum ſit de indiuiduationis principio, maxima eſt diſſenſio inter Doctores, nam Thomiſtæ putant indiuiduari ſe ipſis, quia ſunt formæ irreceptibiles in alio, cum per ſe ſubſiſtãt; At formæ tales ſunt per ſe indiuiduæ, per Ariſt. 7. met. c. 17. vbi contra Platonem ſi Ideæ inquit ſunt abſtractę, neceſ-

ceſſario ſunt ſingulares, quia non sũt in alio receptibiles, tum quia omne, quod eſt receptibile, vel eſt vniuerſale, & non, quia vniuerſale eſt aptum eſſe in alio, atque adeo receptibile in alio, vel ſingulare, & tum vel ſunt ſingulare per aliud, vel per ſe; non primum, quia forma, q̄ ꝑ aliud indiuiduatur eſt indifferens ad eſſe vniuerſale, vel ſingulare, atque adeo poteſt recipi in alio, ergo. Tum 3. quia principium indiuiduãs facit rem non eſſe in alio, ſed ſubſtantiæ illæ ex ſe habent nõ poſſe in aliquo recipi, ergo. At Scotiſtæ ad hæc omnia multa reſpondent, quæ non eſt huius loci examinare.

Octaua concluſio in ſubſtantijs cõpoſitis principium phyſ. diſtinguendi eſt forma; metaph. vero eſt differentia. prima pars patet ex Ariſt. 10 met. & ratio eſt, quia materia cum ſit communis pluribus ſpeciebus non poteſt eas diſtinguere, ergo diſtinctio oritur à forma, quæ eſt propria illius ſpeciei, videndus Ariſt. 10. met. tex. 24. & 25. Secunda pars patet ex munere differẽtiæ, vt docet Porph. c. de differentia, nã idem eſt principium conſtitutiuum, & diſtin

8 In ſubſtãtiis compoſitis quodnam sit principium tum phisicũ, tum metaph. diſtinguendi

diſtinctiuum, & contra in abſolutis, quod Thomiſtæ limitant ad principia formaliter conſtitutiua, nam quæ materialiter conſtituunt, non neceſſario diſtinguunt, vt indiuidua conſtituuntur per materiam, & tamen diſtinguũtur non per materiam, ſed per quantitatem ex D. Thom. 4. d. 12. q. 1. art. 1. quæſtiuncula 3. ad 3. Sed hoc non placet alijs, nam indiuidua vt conſtituuntur per materiam, ita etiam per formã, atque adeo per vtrumque diſtinguuntur, & ſupra oſtendimus quantitatem non poſſe eſſe principium diſtinctiuum ſubſtantiæ; dici tamen poſſet, diſtinctionem tunc ſolum eſſe per ſolam materiam, quando eſt inter partes eiuſdem corporis habentes eandem animam indiuiſibilem, vt diſtinctio inter caput, & manus hominis, vt bene Gabriel loc. cit.

Diſtinctio numerica ſumitur à materia signata per Thomiſtas.

Difficultas duplex eſſe poteſt, Prima de diſtinctione ſecũdum genus, Altera de diſtinctione numerica, quam Thomiſtæ dicunt ſumi à materia ſignata, quod Scotiſtæ mordicus negant, ſed nos in met. quare de diſtinctione ſubſtantiarum ſecundum genus phyſ.

ſumi ex materia putant Thomiſtæ, tū ex 10, met. loc. cit. vbi quæ habent diuerſas materias, genere diſtinguuntur, tum ex D. Thom. q. 4. ſuper Boet. de Trin. art. 2. quod licet materia ſecundum ſe non ſit apta diſtinguere, quia in fundamento naturæ nihil eſt diſtinctum, tamen vt habet analogiam ad formam, poteſt diſtinguere ſicut vt ſic eſt cauſa cognitionis.

9 Verum hæc diſtinctio non omnibus placet tum quia locus Ariſt. vel non loquitur de materia phyſica, vel ſi de hac loquitur explicatur, de differentijs materiæ cęleſtis, & elementaris, tum quia in omnibus inferioribus eſt eadē materia ſecundum ſpeciem, ergo nō poteſt eſſe principium diſtinctiuum ſecundum genus, quia quod facit conuenire ſecundum ſpeciem, non poteſt tribuere diuerſitatem genericam: immo conſtat aliquando in rebus genere diſtinctis eſſe eandem numero materiam; tum quia genus non ſumitur à materia phyſica, ſed à toto compoſito ratione formę, vt dat gradum potentialem, & determinabilem, quod dicitur ſumi à materia ratione cuiuſdam

ana-

analogiæ, eo quod omne determinabile participat conditionem materiæ proportionalem.

ARTICVLVS V.

Soluuntur argumenta ſecundæ opinionis.

AD primum recte inde probari vnumquodque ens diſtingui ab alio per ſuam entitatem, hęc autem diſtinctio eſt per entitatem totam adæquate in ſimplicibus, quæ à Scotiſtis dicuntur diſtingui ſe totis obiectiuè, vt explicetur peculiaris modus diſtinctionis, quem habent huiuſmodi entia. At vero in compoſitis non eſt per totam entitatem adęquate, quia ſæpe per aliquid entitatis conueniunt, ſed diſtinguuntur per aliquid entitatis, quod habent, vel ratione formæ phyſicę, vel metaphyſicę, vel ratione materiæ, vt dictum eſt de diſtinctione inter partes integrantes corporis humani. Ad cõfirmationem recte inde probari, principium diſtinctiuum proximum eſſe in ipſis rebus, at non inde probari non dari

dari reſpectu aliquarum rerum princi-pium diſtinctiuum extrinſecum, non quidem proximum, ſed remotum, nam cum rerũ nauræ ſint diuerſæ rationis, non poteſt principium diſtinctiuum habere reſpectu omnium eandem rationem, cũ enim aliqua entia ſint abſoluta, & aliqua relatiua, ſiue prædicamentaliter, ſiue traſcendentaliter, neceſſariò aliquod printipium diſtinctiuum erit illis intrinſecum, & aliud partim intrinſecum, partim extrinſecum, remotum ſcilicet, & proximum.

Principium diſtinctiuum in omnibus non etiam intrinſecum.

QVAESTIO V.

De numero diſtinctionum apud Ariſtotelem.

DVBITATIO I.

Quid Ariſt. ſentiat de rerum diſtinctionibus.

Reſpondetur, ex Ariſt. doctrina colligi varios modos vnitatum, ſeu identitatum, & diſtinctionũ. Nam primo dicuntur eadem, vel diuerſa ſu-

biecto, ſeu ſuppoſito, & hæc diuiđũtur in abla, quæ ſunt diſtincta ſubiecto, & eadem ratione, vt Sortes, & Plato, vel duo alia, & in illa, quæ ſunt vnum in ſuppoſito, & in ratione, vt Sortes eſt idē ſibi ipſi, quia à ſeipſo, nec habet diuerſitatem ſuppoſitalem, nec ſecundum rationem, vel alia dicuntur idem in ſuppoſito, & diuerſa in ratione, vt ſubiectum, & ſuum accidens, ita Ariſt. 7. met tex. 10. 2. identitas, & diſtinctio diuiditur ab Ariſtotele in numericam, ſpecificam, genericam, & analogicam, ita 5. met tex. *16.* 3. apud *A*lenſem eſt identitas, & diſtinctio materialis, & eſſentialis, & quantitatiua, ita *A*lenſ. 8. met tex 4 q 1. § *4* definitio. *Alij* cum Henrico in ſumma art. 27. q. *1.* M. & quodlib. 5. q *6.* & 17. agnoſcũt ex *Ariſt.* triplex genus diſtinctionis, vnum ſecundum intentionem, alterum ſecundum rem 3. ſecundum rationem, vt ipſe explicat. videri poteſt apud Gillium 1. p. lib. 2 tract. 5. vbi explicat, quid ſit diſtinctio ſecundum intentionem.

DVBITATIO II.

An diuiſio diſtinctionis in realem, & rationis ſit adæquata.

NEgant aliqui, tum ex eo, quod diſtinctio rationis non eſt propriè diſtinctio, ſed per analogiam impropriam, nam diſtinctio propriè eſt diſtinctio, quæ conuenit rebus præciſo opere intellectus, cum ex proprijs rationibus habeant, vt vnius conceptus non ſit alius, tum quia præter realem, & rationis dantur alia genera diſtinctionis, vt infra, ſed in hac diuiſione, reale ſumitur large, vt comprehendit omnem diſtinctionem, quæ eſt à parte rei, & licet diſtinctio rationis non ſit realis, tamen verè ibi ſunt duo cōceptus, quibus reſpondet obiectum non eodem modo conceptum. Vnde alij affirmant hanc diuiſionem eſſe adæquatam, nam ſicut ens diuiditur in ens rationis, & reale, licet ens rationis nō ſit, niſi metaphoricè ens, ita licet diſtinctio rationis nō ſit vera diſtinctio, ſed metaphoricè, tamen poteſt diſtinctio diuidi in realem, & rationis, nam

Diſtinctio rationis nō eſt propriè di-ctio per aliquos.

vt prædicatum vniuocum commune diuiditur in ſua vniuocata, ita prædicatum commune analogicum rectè diuiditur in ſua analogata, vt ens diuiditur in ſubſtantiam, & accidens. Tertiò alii putant, & rectè diuidi ex fundamẽto ſecundæ ſententiæ, & addunt diſtinctionem rationis ratiocinatæ inter extrema realia poſſe dici impropriè diſtinctionem, quia enti reali non conuenit diſtinctio propriè; niſi à parte rei, quare diſtinctio, quæ illi aduenit, ſeu tribuitur, vt ſtat ſub varia conceptione non eſt propriè diſtinctio, ex parte obiecti, ſed dicitur talis extrinſecè per quandam ſimilitudinem cũ diſtinctione reali. *At* verò diſtinctio rationis, quæ conuenit entibus rationis eſt ita intrinſeca illis, vt eſt intrinſeca diſtinctio conceptibus realibus. Vnde fit, vt illa propriè diſtiuguantur in ſuo genere, nam licet illis conueniat eſſe ab intellectu, tamen poſitis, & fabricatis entibus rationis conuenit diſtinctio ex natura ipſorum, & hæc opinio mihi, aliquando placuit, quæ videtur fuiſſe Ægidianorum, quia licet ſit analogice communis, tamen non eſt analogia

Diſtinctio rationis eſt rationis cũ entibus rationis.

cum

cum improprietate, neque enim omnis analogia eſt cum improprietate, ſicut patet ex analogia entis reſpectu ſuorum analogatorum, nam accidentia ſunt propriè entia, vt alibi oſtendi. At nunc videtur poſſe diſtingui duplex genus diſtinctionis rationis, vnum poſitiuum, alterum negatiuum.

Quarta opinio eſt dicentium rectè diuidi, primò in diſtinctionem realem, & rationis, ſi reale accipiatur, vt ſignificat quicquid eſt à parte rei, & non rectè diuidi, ſi accipiatur reale determinatæ ſignificationis pro eo, quod ſignificat id, quod poteſt exiſtere ſine alio, à quo diſtinguitur, nam ita diuiſio hæc non adæquat diuiſum, nam multa ſunt entia, quæ non poſſunt exiſtere ſine coniunctione inter ſe, & tamen ſunt diſtincta, & hæc mihi placet, quã explicant & Thomiſtæ, & Scotiſtæ, Vaſq.p p diſp. 117 num 25. Gillius lib. 2.trac.6 num. 1. ex qua varia acceptione realitatis ortæ ſunt omnes fere diſſentiones inter Scholaſticos de numero diſtinctionum, cum ſæpè eorum diſſentio ſit de nomine, vt cõſtabit ex dicendis. 2

Dices formæ analogicę, ſiue etiam vniuocę abſtractè ſumptæ comparatę inter ſe habent aliquam diſtinctionem, vt v.g. ſapientia, et potentia, non realem, neque rationis, quia ſi illæ formę in communi diſtinguerentur realiter, vel ratione, deſcenderent ad inferiora cum eadem diſtinctione: *At* conſtat in inferioribus illa non diſtingui realiter, vt patet in Deo, neque ſolum ratione, vt patet in creaturis, ergo debet dari alia ratio diſtinctionis conueniens formis illis in cõmuni. Maior patet, nam omne ens comparatum alteri enti, vel eſt idem, vel diuerſum 10. met. tex. 12. ſed illę rationes ſunt entia, et poſſunt mutuo comparari, quia omne intelligibile poteſt comparari cũ alio ſub terminis immediatis, vt eſt identitas, et diſtinctio, cum igitur illę duę formæ nõ ſint idem re, et ratione, quia ſic eſſent ſynonima habent aliquam diſtinctionem.

Omne intelligibile poteſt comparari cum alio ſub terminis immediatis.

3 *R*eſpondent aliqui illa diſtingui ratione, nec tamen ſequitur in omnibus inferioribus diſtingui ſola ratione, nam dupliciter aliqua poſſunt diſtingui ratione, primo, vt non ſolum excludant

actua-

actualem ex natura rei, ſed etiam aptitudinem ad illam propter aliquem ſtatum illius rei, quomodo aliqui dicunt diſtingui ſpeciem, & differẽtiam, quibus putãt repugnare eſſe in aliquo ſtatu, vt diſtinguantur ex natura rei. Secundo, vt actu, quidem diſtinguantur per intellectum, nec includendo, nec excludendo actualem ex natura rei, & talis eſt diſtinctio rationis inter prædicata illa abſtracta, quæ ex varietate inferiorum deſcendere poſſunt cum diſtinctione rationis ſolum, & cum diſtinctione etiam reali, vt patet in natura animalis comparata cum differẽtijs contrahentibus, nam rationale nõ diſtinguitur realiter ab animali, quod eſt in homine, & diſtinguitur realiter ab animali, quod eſt in bruto, quæ doctrina vera etiam eſt, ſi concedatur rationale diſtingui formaliter ab animali à parte rei, quia non diſtinguitur realiter à ſibi coniuncto, & diſtinguitur realiter à coniuncto cum alia differentia. Hinc Gillius infert, diuiſionem illã non eſſe adæquatam, ſi diſtinctio rationis accipiatur excluſiuè, ob argumentum propoſitum, eſſe verò adæquatã,

 ſi

ſi diſtinctio rationis accipiatur abſtra-
ctiuè, & permiſſiuè, quia inter diſtin-
ctionem rationis permiſſiuè acceptam
non datur diſtinctio media ex Albert.
in 1.d.8.art.3.Bonauent. art. 1.q.1.ad
vltimũ D.Th.d.2.q.vn.art.2.& opuſc.
9.q.prima, quia omnis diuiſio per op-
poſitas differentias habẽtes annexam
contradictionem eſt immediata, quia
inter contradictoria non datur me-
dium, ſed diuiſio diſtinctionis in actua-
lem ex natura rei, & ex vi rationis ita
ſe habet, nam diſtinctio rationis in-
uoluit negationem diſtinctionis ex na-
tura rei, nam hoc eſt diſtingui ſola ra-
tione, quod excludat diſtinctionem ex
natura rei.

Omnis diuiſio per oppoſitas differentias habentes contradictioné eſt immediata.

Verum hæc doctrina non caret dif-
ficultate, nã omnis diſtinctio rationis
excludit diſtinctionẽ ex natura rei, nã
diſtingui ſola ratione eſt carere alio ge
nere diſtinctionis, ex quo fit, vt ſi ſapiẽ-
tia, & potentia in communi diſtinguũ-
tur ſolũ ratione [illegible]
bus ad[illegible]

ueniat, nec tamen dicitur inter illa membra dari medium, quia mediatio, vel immediatio inter membra diuidētia non debent attendi reſpectu prædicati communis diuiſi, ſed reſpectu rerum determinatarum, vt patet ex diuiſione entis in per ſe, & in alio; nam ens in communi, nec eſt per ſe, nec in alio, ita dicēdum videtur de diſtinctione illorum attributorum, quia in communi accepta diſtinguuntur quidem, ſed ſecundum ſe non diſtinguuntur determinato genere diſtinctionis, quia illam determinationem diſtinctionis habent ex determinatis differentijs, nam ſi contrahantur per creatas differentias, determinato genere diſtinctionis diſtinguuntur, ſcilicet ex natura rei; ſi verò per increatam diſtinguũtur ratione, & ſunt idem ex natura rei. Verum neque hæc reſponſio ſatis placet. Vnde 3. dici poteſt illa attributa ſic accept… ſtrahere à di… ctione, & iden… t anima… nali, & irr… hæc … on-tradi… acci… tra- … poſ… eſt … r, an … tio; … c,

Identitas, et diſtinctio nō ſunt mēbra cōtradicto-ria,

nale, an non ſit rationale. Reſpondebitur negatiuam eſſe veram, non tamen inde ſequitur hominem, qui eſt ſub animali non eſſe rationalem; ita dicendum illa attributa non eſſe idem à parte rei, non tamen inde ſequitur in inferioribus, ſcilicet in creatis habere hanc negationem, ſed de hac re ſuo loco.

QVAESTIO VI.

De varijs modis diſtinctionum apud Thomiſtas.

ARTICVLVS I.

Probatur duo genera eſſe diſtinctionum.

5 Duo tantum genera diſtinctionum ſecundum Th:

CLara eſt opinio Thomiſtarum dicentium, duo tantum eſſe genera diſtinctionum; nam licèt dentur variæ denominationes diſtinctionum, vt eſt Formalis, Eſſentialis, Subiectiua, & ſimiles; tamen reuocantur ad illa duo genera; nam vel formalis eſt realis, vel rationis, & ſic de alijs. Hoc autem

tem probant primo, quia omne ens, aut eſt reale, aut rationis; ſed diſtinctio ſequitur ens, immo eſt ens; ergo omnis diſtinctio, vel eſt realis, vel rationis, quia nulla paſſio poteſt eſſe extra ſuum ſubiectum adæquatum, ita Herueus. Confirmatur, quia omnis diſtinctio, vel eſt à parte rei præciſo omni opere intellectus, & eſt realis; quia omne, quod eſt à parte rei, eſt reale; Vel nõ, ſed eſt ex vi intellectus cognoſcẽtis, & eſt rationis, quia omne, quod non eſt, niſi per opus intellectus, ſcilicet obiectiuè, eſt ens rationis, cũ enim ens, & res conuertantur 4. met. 2. & 4. vbi nulla res, nullum ens, atque adeo nihil. Confirmatur ſecundo, quia omnis identitas, vel eſt ſecundum definitionem, ſeu rationem, vel ſecundum ſubiectum 4. met. 3. ergo omnis diſtinctio, vel eſt ſecundum definitionem, vel ſubiectum; nam ex primo top. quot modis dicitur vnum oppoſitorum, totidem dicitur aliud, At diſtinctio ſecundum ſubiectum eſt realis 3. phyſ. 18. & 22. & 2 eth. c. 4. diſtinctio autem ſecundum definitionem eſt rationis. Confirmatur tertiò, quæ, numero di- 6

Ens, et res conuertuntur 4. met.

Quot modis dicitur vnũ oppoſitorũ totidem dicitur aliud,

ſtinguũtur, realiter diſtinguũtur, quia, quæ ſic ſunt non includunt contradi-ctionem, vnum eſſe ſine altero, quia vnum numero habet quidquid eſt neceſſarium ad ſui exiſtentiam, ſed quæ diſtinguuntur formaliter numero diſtinguuntur, quia vbi eſt formalis diſtinctio, ibi eſt diſtinctio quidditatiua, at vbi eſt diſtinctio quidditatiua ibi eſt diſtinctio ſpecifica, quia quidditas ponit rem in eſſe ſpecifico, at quæ ſpecie diſtinguuntur, neceſſe eſt numero diſtingui, quia maior diſtinctio qualis eſt ſpecifica infert minorem, qualis eſt numeralis. Confirmatur quartò, quia, quæ diſtinguuntur per formas, realiter diſtinguuntur 9. met. 11. et infra, & 7. met. 49. vbi ait diſtinctionem eſſe à forma; at quæ diſtinguuntur formaliter, diſtinguuntur per formas, vt patet ex vi nominis.

Quæ diſtinguuntur per formas realiter diſtinguuntur.

ARTICVLVS II.

De varijs modis diſtinctionis realis apud Thomiſtas.

7 PRima concluſio, omnis diſtinctio, quæ eſt præciſo opere intellectus, eſt

eſt realis, quia reale, vt diſtinguitur ab ente rationis, eſt, quod exiſtit præciſo omni opere intellectus. Hinc putant inter extrema, quorum vtrumque, vel alterum non exiſtit, non eſſe diſtinctionem realem, quia hæc diſtinctio eſt relatio realis, at relatio exigit vtrumque extremum, non ſolum reale, ſed realiter exiſtens ex D. Thom. 1. diſt. 26. q. 2. art. 1. ex quo ſequitur idem dicendum de identitate reali.

Inter extrema quorum vtrumque naturaliter vel alterū nō exiſtit non eſt diſtinctio realis.

Hinc ſecundò ſequitur identitatem genericam, vel ſpecificam eſſe realem ex D. Tho. 1. p. q. 28. art. 1. ad 2. quia alioqui eſſet identitas rationis, atque adeò ens rationis; dicitur tamen identitas realis ſecundum quid. Identitas autem numeralis non eſt realis intrinſecè, & formaliter, ſed denominatiuè, & materialiter, quia fundatur in vna entitate, vnde formaliter eſt relatio rationis ex D. Thom. loc. cit. & 5. met. lect. 7. Aquarius tract. de forma. cap. 3. diſtinctionem realem inter rem, & rem dici, quando vnum poteſt exiſtere ſine altero, ſiue naturaliter, ſiuè ſupernaturaliter, vel vnum eſt cauſa efficiens, vel finalis, & alterum effectus, vel 3.

inter entia poſitiua, quorum vnum nõ prædicatur de altero in abſtracto, quã dicunt coincidere cum diſtinctione ſe totis ſubiectiuè poſita à Scoto, quod alij negant, eo quod anima, & corpus realiter realitate exiſtentiæ diſtinguuntur, & tamen non ſe totis ſubiectiuè; Hinc Aquarius negat perſonas diuinas diſtingui realiter realitate ſeparabilitatis, ſed realitate originis, & relatiua.

Ex Aquario, quomodo perſonæ diuinæ diſtinguãtur realiter.

8 Secunda concluſio, diſtinctio realis eſt duplex; vna eſt ſecundum totam, vtriuſque extremi realitatem, quæ dicitur inter rem, & rem, vt eſt diſtinctio inter plura ſuppoſita diuerſarum ſpecierum. Altera, quæ eſt inter extrema ſecundum aliquid reale incluſum in, vno, quod non eſt incluſum in alio, & poteſt dici diſtinctio incluſionis, quomodo diſtinguitur totum, & pars, & homo ab homine albo, quam Aquar. cap. 8. de facilitatibus vocat negatiuã, ſeu priuatiuam, quam aliqui ponunt inter filium, & Spiritum ſanctum in caſu, quo Spiritus ſanctus non procederet à filio ex Capr. 1. diſt. 11. q. 1. art. 1. & D. Thom. quod. 4 q. 4. art. 2. vbi ait Filium diſtingui à Spiritu ſancto filiatio,

Quæ ſit diſtinctio incluſionis.

ne

ne per habere,& non habere,quia Spiritus ſanctus non habet filiationem.

Tertia cõcluſio, diſtinctio realis incluſionis adhuc eſt duplex; vna per incluſionem intrinſeci,Altera per incluſionem extrinſeci.Prima dicitur,quando incluſum eſt de conſtitutione extremi,quod diſtinguitur,vt diſtinguitur ſuppoſitum ex natura in ſubſtãtijs materialibus,nam hoc ſuppoſitum includit in ſui conſtitutione principia indiuiduantia non incluſa in natura, licèt hæc diſtinguantur etiam per incluſionem extrinſecam ratione exiſtentiæ, quam dicit ſuppoſitum, quam non dicit natura.Secunda dicitur,quando incluſum non eſt de conſtitutione extremi,vt ſuppoſitum, & natura diſtinguũtur in ſubſtantijs immaterialibus præter Deum, quia ſuppoſitum includit exiſtere,ſed non, vt ſui conſtitutiuum. Hæc autem incluſa aliquando ſunt entia abſoluta,aliquando reſpectiua connotata per rationes formales extremorum, quæ tamen ſunt de eſſentia eorũ.vt actio,& paſſio,quæ ex 3.phyſ. ſunt idem motus, ſcilicet in recto, & diſtinguuntur per reſpectus diuerſos

Diſtinctio incluſionis eſt duplex.

9

Quomodò actio,et paſſio diſtinguantur,

connotatos. Hinc patet ea, quorum vnum includit quidquid aliud includit, eſſe eadem realiter.

10 Quarta concluſio illa, quæ diſtinguuntur per differentias rei, diſtinguũtur realiter, quia ſunt plures res, At ſi per differentias alicuius communis, nõ eſt neceſſarium diſtingui realiter; quia licèt ſint plura ſecundum illam rationem communem, ſimpliciter, tamen non ſunt plures res, vt v.g. plures relationes reales, quæ differunt per differentias in genere relationis, vt paternitas, & ſpiratio actiua, & tamen non ſunt plares res, ſic potentiæ generatiuæ, & ſpiratiuæ ſunt plures potentiæ, non tamen plures res, quia in ratione entis non diſtinguuntur, ita D.Thom. 1.d.27.q.1. art. 1. Hinc aliqui apud Manzolium c.11. docent accidẽs ſecundum rationem accidentis, eſſe ignobilius ſubſtantia; ſed vt tale accidens eſſe nobilius, vt gratia, intellectus, & ſimilia ſecundum rationẽ propriam ſunt nobiliora calice, & cognitio Dei eſt nobilior palea, ſed hoc eſſe contra D.Tho 1.d.17.q.1.ar.1. & 2.

Ex aliquibus accidens ſecundum rationem accidentis, eſt ignobilius ſubſtantia, vt tale accidens eſt nobilius.

11 Quinta concluſio, diſtinctio realis

alia

alia ratione diuiditur, in Eſſentialem, Accidentalem, Formalem, ex natura rei, & ſubiectiuam. At verò Zerbius ex opinione Thomiſtarum diuidit primo diſtinctionē in diſtinctionem Rationis, Formalem, & Realem, & hanc in triplicem, vna eſt eſſentialis, ſecundum quam aliqua differunt ſolum ſecūdum eſſe eſſentiæ, & exiſtentiæ, & ſic reale dicitur à re rata, vt ſingularia ſubſtantiæ; & hanc ſubdiuidunt in totalem, ſeu quidditatiuam, qua vnum habet totaliter eſſentiam ab alio diſtinctam, ita vt vnum non ponatur in definitione alterius, & partialem, qua vnum ponitur in definitione alterius, vt homo, & riſibile. Alia realis materialis eſt, quæ differunt ſecundum eſſe exiſtētiæ. Alia realis ſecundum oppoſitionē, ſicut ens à non ente diſtinguitur. Hinc negant diſtinctionem modalem, & diſtinctionem, ex natura rei, quia hæ reducũtur ad prædictas. Sed fallitur, nam ſicut hæ reuocantur ad duo genera prædicta, ita, et aliæ, nam omnis alia, vel eſt realis, vel rationis, nam formalis, vel eſt realis, vt inter hominem, et equum, vel rationis, vt inter bonum, et ve-

Diſtinctionis realis diuiſio.

Negatur diſtinctio modalis.

et verum, quæ formaliter quidem diſtinguuntur, cum ſpecificent diuerſas potentias, ſed talis diſtinctio formalis eſt rationis ſecundum Thomiſtas, at verò dum diuidit formalem in ſpecificam ſine materia, qualis eſt diſtinctio inter Angelos, et formalem, quę includit materialem; quam negat ſemper includere ſpecificam propriè dictam, qualis eſt diſtinctio Animarum, optimè loquitur.

ARTICVLVS III.

Explicatur diſtinctio Realis, & Eſſentialis.

12 PRima concluſio idem eſſentialiter dicuntur, quorum eſſentia eſt eadem, ſiue inadęquate, et inconuertibiliter, vt ſuperius, et inferius, ſiue adęquate, et conuertibiliter, vt ſpecies, et propria differentia, ſynomina, et quę adęquate ſunt idem tertio, vt actio, et paſſio oppoſita, quę in recto dicunt motum.

Diſtinctio eſſentialis, quæ ſit: Secunda concluſio illa dicuntur diſtingui eſſentialiter, quæ habent diuerſas

ſas eſsẽtias, ſeu diſtinctio eſſentialis, eſt illa, quę eſt inter eſſentias poſitiuas, vt homo, & Leo, quæ diuerſitas contingere poteſt, vel per appoſitas differentias, vel formas, vt ſpecies eiuſdem generis, &c. vel per habere, & non habere aliquam formam, vel differentiam, quando extrema ſunt realia, & exiſtẽtia, vt Sapphirus diſtinguitur à ſpeciebus animaliũ, quia habet formam, quam animalia nõ habent ex D. Tho. quodl. 4. q. 4. art. 2. & per hos modos differendi poſſunt aliqua diſtingui etiã realiter, vt patet applicanti. Hinc inferunt filiũ diſtingui à Spiritu ſancto, non ſolum per ſpirationem actiuam, ſed etiam per filiationem, vnde propoſitio illa, *quod in diuinis omnia ſunt vnum, vbi non intercedit relationis opqoſitio* intelligitur de diſtinctione primaria, non de ſecundaria per habere, & non habere, quæ ſupponit priorem. Neque hinc ſequitur hominem diſtingui realiter à chimæra, quia hæc non habet formam, quam habet homo, nam extrema vtraque non ſunt realia, & exiſtẽtia. De hac plura Aquar. c. 6. ſed multa admiſcet, quæ non ſunt ad rem, nec di-

diſtin-

ſtinctionem hanc explicãt perfectè ad mentem Diui Thom.

13 Diſtinctionis eſſentialis diuiſio.

Tertia concluſio, diſtinctio eſſentialis diuiditur in genericam, ſpecificam, & materialem, inter quas eſt hic ordo, quod non omnis generica, vel ſpecifica, vel materialis eſt eſſentialis, vt patet ex ſequentibus exemplis; nã actio, & paſſio genere diſtinguuntur, & non eſſentialiter. Secundò inter qualitatem primi, & ſecundi modi eſt differentia ſpecifica, non tamen eſſentialis, nam idem calor eſt in triplici ſpecie qualitatis, & tamen eſt vnius eſſentiæ ex Thomiſtis. Tertio, perſonæ diuinæ numero diſtinguuntur, non tamen eſſentialiter, inquit Manzolius cap. *10.* ſed hic modus loquendi vitãdus eſt propter æquiuocationem illam ly *numero diſtinguuntur*, nam relata ad eſſentiam falſitatem important.

ARTICVLVS IV.
Explicatur diſtinctio Accidentalis, & Modalis.

14 PRima concluſio. Illa diſtinguuntur accidentaliter, quæ differunt per

ea,

ea,quæ aduenıunt extremis poſt eſſe completum ipſorum, nam diſtinctio eſſe debet proportionata ſuo principio diſtinctiuo.

Secunda concluſio diſtinctio Accidentalis eſt duplex, nam ſicut duplex eſt accidens ex D.Thom.3.d.6.q.3.ar.2 ad 1.& q.7.de poten art.4.ad 8.Vnũ quod dicitur prædicamentale, & conuenit accidentibus exiſtentibus per inhærentiam, vt diſtinguitur à perſeitate,ſeu ſubſiſtentia,ſic homo albus,& niger diſtinguuntur, Alterum prædicabile,quod conuenit omnibus prædicatis,quæ ſunt extra eſſentiam, quomodo exiſtentia dicitur accidens eſſentiæ ex D.Thom.1.d.3.q.4.ar.2.ad 2. & q.5.de potentia ar.4.ad 3. Ita duplex eſt diſtinctio,at hæc proportionatur principijs diſtinctiuis,ſic homo veſtitus, & nudus diſtinguuntur; Et ſicut accidens prædicamentale,vt duplex modale, & entitatiuũ, ita diſtinctio accidẽtalis poteſt eſſe modalis,vt albedo intenſa,& remiſſa diſtinguuntur, & poteſt eſſe entitatiua,vt homo albus, & niger.

Diſtinctio accidentalis duplex.

Tertia concluſio diſtinctio modalis, eſt inter extrema diuerſa habentia di- 15

uer-

Diſtinctio modalis vbi locū habet:

uerſos modos, vel circa eamdem rem in ſe ipſa diuerſimodè ſe habentem, ex Porph. cap. de differentia D. Thom. 1. Perih. lect. 9. vbi de contradictione, & 1. p. q. 12. art. 7. vbi de viſione totius obiecti, & totaliter, & 4. d. 49. q. 2. ar. 3. & alibi, vbi ponit in viſione triplicem modum, primus videntis abſolutè, qui conſiſtit in menſura capacitatis intellectus, ſic hic Angelus totaliter videt Deum, ideſt ſecūdum ſuam totam virtutem. Secundum qualitatis rei in ſe, & conſiſtit in qualitate rei, quare cum in Deo non ſit alia qualitas, quàm eius ſubſtantia, modus eius eſt eſſentia, & ſic totaliter videt Deum, qui videt totum modum, ſcilicet totam Dei eſſentiam. Tertius viſionis, quæ eſt medium inter videntem, & obiectum, & conſiſtit in modo videntis, reſpectu rei viſæ, & ſic videt totaliter, quando viſio habet modum totalem, quod eſt, quando modus viſionis eſt ita perfectus, ſicut modus viſibilitatis obiecti, & ſic non videtur totaliter diuina eſſentia ab intellectu creato. Hinc putant diſtingui
16 modaliter cognitionem per medium demoſtratiuum, & probabile eiuſdem

con-

concluſionis, ſic viſio acutior, & remiſſior eiuſdem obiecti.

ARTICVLVS V.

Explicatur diſtinctio formalis.

PRima concluſio. Diſtinctio formalis eſt diſtinctio ſecũdum rationes formales, vel formalitates proprias rerum; eſt autem formalitas realitas, quæ explicatur per rationem formalẽ, & notatur per ly ſecundum quod 5. met. 23. & quia aliquando hæc ratio formalis, eſt formalis aliqua differentia, & ſpecifica, ideo diſtinctio ſecundũ huiuſmodi differentias dicitur formalis; vnde D. Thom 1.p.q.45.ar.2. ponit diſtinctionem formalem, quæ eſt inter ſpecies, diuerſam à materiali, quæ eſt inter indiuidua, eius tamen ratio eſt vniuerſalior, quia reſpicit omne per ſe vnum intelligibile, ſiue conſtituatur per differentiam formalem, ſiue per aliam rationem, vt ſubſtantia, quantitas, &c. Vnde ratio formalis, alia eſt definitiua, quæ conſtat ex genere, & differentia; Alia obiectiua, quæ eſt ratio 17

Quid ſit formalitas:

Ratio formalis duplex

tio concepta de re, quæ eſt obiectum. Hãc autem rationem formalem obiectiuam diuidũt Thomiſtæ apud Manz, cap. 12. in eam, quæ conuenit obiecto, vt res eſt, et dicitur illa, quę primo terminat actum, habitum, vel potentiam, et ex qua fluunt paſſiones; et in eam, quæ cõuenit obiecto, vt eſt obiectum. vt reuelabilitas reſpectu obiecti Theologici, ex qua ratione ſumuntur diuerſi modi, quibus obiectum obijcitur habitui, ideo ex huius diuerſitate ſumitur diuerſitas obiecti, vt in metaphyſica modus obijciendi eſt abſtractio à materia, vt in phyſica eſt immerſio in materia ſenſibili, et in potentia viſiua, ratio obiecti eſt modus immutandi medium ſine alteratione ſenſibili, et in potentia viſiua, tatio obiecti eſt modus immutandi medium ſine alteratione ſenſibili, et hæc dicitur ratio ſub qua, quæ non attingitur à potentia, altera verò ratio obiectiua dicitur ratio, quæ et eſt ratio formalis, per quã attingitur obiectum, quæ non eſt intrinſeca obiecto, vt lux reſpectu viſus, et prima veritas reſpectu fidei, vt fusè Cap. q. 1. prologi, et Caiet. 1. p. q. 3,

Sonc,

Sonc.6.met.q.8. de qua re nos alibi. 18

Secunda concluſio. Hæc diſtinctio formalis, alia eſt realis, quæ ſcilicet eſt ſecundum diuerſas rationes formales ſignificantes diuerſas formalitates ex natura rei, vt eſſentia, et exiſtentia diſtinguuntur eſſe hominis, & eſſe æqui, Alia eſt rationis tantum, quę eſt ſecũdũ diuerſas formalitates in eſſe obiectiuo, et ſecundum rationem, vt omne ſuperius, et inferius, et attributa diuina inter ſe diſtinguuntur.

Dices, homo eſt formaliter animal, ergo eſt idem formaliter cum animali, ſed quod eſt idem cum animali, nõ diſtinguitur ab illo, ergo idem dicendum de omni inferiore reſpectu ſuperioris. Reſp. Thomiſtæ negando primam cõſeq. quia aliud eſt prędicatum conuenire formaliter ſubiecto, aliud prędicatum, et ſubiectum eſſe idem formaliter, quia ad primum ſufficit vnio, ad ſecundum exigitur, vt vtriuſque ſit vna ratio formalis ſingulis propria, quod patet eſſe falſum, nam ratio propria animalis non eſt propria hominis. Hinc infertur, illa eſſe idem formaliter, quorum proprię rationes formales,

Thomiſtarũ ſententia de comparatione prædicati ad ſubiectũ:

les,ſeu formalitates ſunt eędem, ſiue ratio illa ſit differentia formalis propria, ſiue differentia proportionalis, vnde ſynomina 2. omnia indiuidua eiuſdem ſpeciei 3. ſpecies cum ſuis indiuiduis ſunt idem formaliter.

19 Tertia concluſio, diſtinctio formalis,alia eſt pura,alia impura,quia ratio formalis rei,alia eſt pura, in qua nihil ponitur, quod ſit extra eſſentiam, et formalitatem rei. Alia impura,quando aliquid ponitur, et additur eſſentię in obliquo, qualis eſt ratio formalis accidentium, quorum definitio dicitur per additamentum, non quia non ſit formalis,ſed quia non eſt pura, vnde malè Scotiſtę negã,trationem per additamentum non eſſe formalem, nam verè talis definitio formaliter prędicatur de definito, et additamentum ponitur loco differentię, vt patet ex definitione accidentis in abſtracto.

Diſtinctio formalis duplex.

Dices,an quidditas rei ſit idem, ac formalitas rei?

An quidditas rei ſit idẽ ac formalitas

Reſp. quidditatem accipi dupliciter. Primò propriè, vt eſſentia rei manifeſtata per definitionem, et ſic non ſunt idem,quia latiùs patet formalitas,quã

quid-

quidditas, quia conuenit alijs, quę non ſunt proprie definibilia. Secundo communiter pro realitate ſignificabili per rationem, ſecundum quam intelligitur, nam de vnoquoque intelligibili quæritur quid ſit, vt v. g. quid ſit vacuum, quid infinitum, & quidditas hoc modo accepta conuertitur cum formalitate. 20

Quarta concluſio. Diſtinctio formalis diuiditur etiam in actualem, & fundamentalem, ſeu virtualem. Probãt ex Auerr. 12. met. com. 39. vbi multiplicitas non eſt in eſſe, ſed in intellectu, & Auicen. 8. met. c. vlt. idem aſſerit de Deo, & notat Manz. c. 12. verſ. ex illo loco fol. 43. Secundò, quia aliquæ formalitates diſtinguuntur completè ante opus intellectus; Aliæ verò complentur, quoad diſtinctionem per opus intellectus poſito fundamento in re, quã falsò Scotiſtæ appellant ex natura rei, nàm non dicitur fundamentalis, quaſi in re ſit illarum diſtinctio, ſed quia eſt fundamentum, ex quo intellectus moueri poſſit ad formandos diuerſos cõceptus eiuſdem rei, vndè dicitur diſtinctio ratiocinata. Dices diſtinctio formalis fundat vtramque partem con-

Quando diſtinctio dicitur fundamẽtalis quomodo intelligitur.

contradictionis de eadem re, ergo exigitur diſtinctio à parte rei, quia hæc eſt cauſa, cur contradictoriæ verificentur ſimul de eadem, effectus enim in actu exigit cauſam in actu. Reſp. Caiet. 1.p.q.39 art.1. talem effectum habere quidem cauſam in actu, & hæc non eſt ſolum diſtinctio actualis, ſed etiam virtualis, vnde licet diuina attributa ſint, actu in Deo, non tamen actu diſtincta ſunt, quia actus non diſtinguit rem à ſe ipſa, ſed à cæteris, at omnia attributa ſunt vnus actus, & vna res.

61 Quinta concluſio. Formalitates in vna re ponuntur, quot ſunt, quæ de ea formaliter, & per ſe primò prædicantur, quia formalitas eſt prædicatum formale, & per ſe primo de re, nam diuerſa prædicata per ſe primo habent diuerſas rationes formales.

Confirmatur, quia in homine ponũtur formalitates entis, ſubſtantiæ, corporis, animalis, &c. quia hæc omnia prædicantur formaliter, & per ſe primo de homine, vnde etiam fit, tot eſſe quidditates in re, quot ſunt prædicata quidditatiua, quia vnumquodque prædicatum quidditatiuum habet propriã

quid-

quidditatem, illę tamen formalitates non neceſſariò diſtinguuntur à parte rei,quia ſatis eſt diſtinctio rationis;Neque hinc fit eſſe in ea multas eſſentias; Quia licet quidditas, & eſſentia ſint idem realiter, non tñ ſunt formaliter, & hinc fit, vt multiplicatis quidditatibus non multiplicentur eſſentiæ, ſicut licet relatio, & eſſentia in diuinis ſint idem realiter,quib differunt formaliter ex ratione, multiplicatis relationibus non multiplicatur eſſentia; quidditas enim rei, ſicut, & formalitas, alia eſt adæquata rei, quæ ſignificatur per definitionem,& hæc eſt eſſentia in habẽtibus illam, alia eſt inadæquata, & ſic ſunt plures inadæquatæ,at eſſentia ſemper eſt adæquata rei, quia hæc ſumitur à tota entitate, at quidditas ſumitur à prædicatis, in quid, ſicut formalitas à conceptibus mentis, per quos res intelligitur, intelligi autem poteſt per plures inadęquatos conceptus.

Quidditas, et eſſentia, quomodo idem,et quo modo non.

Vnde eſſentia,quidditas,et formalitas ſumũtur

22 Sexta concluſio. Hę formalitates,dicuntur eſſe diuerſæ,quando per dictiones reduplicatiuas non formatur idem conceptus de re, vt v.g.ſi dicatur homo,vt ſubſtantia, vel vt animal, & ſimilia,

milia, non enim formatur idem cōceptus de re, vt patet, ſunt autem illæ dictiones ly, vt, in quantum eo, & quo, &c. Hæc autem diſtinctio vera eſt de formalitate propria, quando reduplicatio cadit ſupra res habentes formalitatem, at ſi non cadit ſupra tales res, tunc intelligitur de formalitate communiter, ſeu obiectiue, quę ſ. reſpondet conceptui formali. Hinc ſequitur in his propoſitionibus, homo vt albus, vel, vt muſicus non reduplicari formalitates propriè, ſed obiectiuas, quia licèt accidentia in abſtracto habeāt ſuas formalitates propriè, tamen in cōcreto ſignificata non habent propriè formalitates, quia eorum definitio non prædicatur de ipſis formaliter, vt patet ex hac *ſimum eſt naſus curuus*, *vbi ly*, *naſus*, prædicatur in recto de ſubiecto, cum tamen ſit extra eſſentiam, & formalitatem ſubiecti propoſitionis.

23 Septima cōcluſio, Diſtinctio formalis ſimiliter diuiditur in quidditatiuam, & non quidditatiuam, ſeu obiectiuam, quidditatiua dicitur, quæ eſt inter habentia quidditates propriè diuerſas, vel rationes quidditatiuas diuerſas, vel quid.

Diuiſio diſtinctionis formalis.

quidditates ſpecialiſſimas diuerſas. cõtra verè quidditatiuè idem ſunt, quorũ proprię rationes quidditatiuę, vel propriæ quidditates ſunt eædem, vel per ſe cõuenit vnà ratio quidditatiuæ, vel vna quidditas ſpecialiſſima; at formalis non quidditatiua, ſeu obiectiua eſt inter extrema, quorum vnũ, vel vtrũq; caret quidditate, vt inter exiſtentiam, & eſſentiam, vel inter exiſtentiam hominis, & equi, vel inter entia rationis, quia licet hæc habeant conceptum aliquem quidditatiuum non habent eſſentiam, quæ proprie eſt quidditas, vt colligitur ex D. Th. q. 1. de verit. art. 3. & 1 d. 25. ar 4, ad 2.

Diſtinctio formalis non quidditatiua ſeu obiectiua quid ſit.

Octaua concluſio, inter diſtinctionem, & identitatẽ formalem, realem, quidditatiuam, & eſſentialem non eſt mutua illatio, primo, quia diſtinctio realis non infert formalem propriè, licèt ſemper inferat formalem obiectiuam, quia homo albus, & homo muſicus differunt propriè realiter, ſed nõ propriè formaliter, eo quòd accidens in concreto non habeat propriè formalitatem, vt dictum eſt. Secundo identitas quidditatiuè infert eſſentialem, nõ tamen 24

Diſtinctio realis sẽper infert formalem obiectiuam.

tamen contra, vt patet ex attributis diuinis, quæ differunt formaliter quidditatiuè, non tamen eſſentialiter, at verò, quæ diſtinguuntur eſſentialiter, diſtinguuntur quidditatiuè, non tamen
Quomodo diſtinguūtur actio, et paſſio. contra, vt actio, & paſſio, quæ diſtinguuntur quidditatiuè, & non eſſentialiter, ſic ſecundum ipſos attributa diuina.
25 Tertiò, quę ſunt idem quidditatiuè, ſunt idem formaliter, non tamen contra, vt patet ex aliquibus entibus rationis, quæ ſunt idem formaliter, ſed non quidditatiuè, quia carent quidditate, at verò, quæ diſtinguuntur quidditatiuè diſtinguuntur formaliter, non tamen contrà, vt patet ex exiſtentia, & eſſentia, quæ diſtinguuntur formaliter, & non quidditatiuè.
Ex Thomiſtis non omnia, quæ differūt entitatiue, differūt realiter: Vnde hic ſupponunt Thomiſtæ non omnia, quę differunt quidditatiuè, differre realiter, quia poſſunt eſſe quidditates diuerſæ ſecundum rationem.

26 Nona concluſio. Diſtinctio formalis diſtinguitur à D. Th. à diſtinctione materiali, hoc autem pluribus modis accipitur, nam aliquando formalis eſt eadem, ac ſpecifica, vt materialis eſt eadem, ac numerica, aliquando dicit ſpecifi-

cificatiuum intétionale, quomodo D. Thom. 2. 2. qu. 73. art. 2. detractionem formalem, ideſt factam cum intentione detrahendi vocat formalem, ac factam ſine tali intentione vocat materialẽ, qua in re cautè legendus Aquar. c. 11. dum ait dicere verba ex ſe infamatoria, ſine intentione detrahendi non eſſe peccatum, quia hoc debet intelligi cum grano ſalis; vt alibi oſtẽdemus, nam D. Thom. ait non eſſe peccatum, quando proferuntur verba propter aliquem bonum, & neceſſarium finem ſeruatis debitis circumſtãtijs, & de eadem formalitate loquitur D. Tho. 3. p. q. 64. art. 10. cum ait dupliciter confici Sacramentum. Primo formaliter ex intentione miniſtri. Secundo materialiter ſine tali intentione, de qua re vide Alen. 4. p. q. 13.

Cautè legẽdus Aquar. circa diſtinctionem.

ARTICVLVS VI.

Explicatur diſtinctio per ſe ipſa, ſeu ſe totis.

27 Vniuocum ſimpliciter, et ſecundum quid ex Thomiſtis.

PRimo ſuppono Vniuocum ſimpliciter dici quod ſignificat primo, & immediatè naturam vnam communem potentialem, & contrahibilem ad inferiora ſecundum vnam formalē rationem, vniuocum vero ſecundum quid, quod prædicatur de pluribus ſecundum vnam rationem ſignificantem æque primo plura, vt relatio realis in diuerſis, quæ ſignificat omnes relationes diuinas æque primo, quare eſt vniuocum quid, ratione vnius rationis formalis repræſentantis æque primo relationes, non autem ratione vnius rei primo ſignificatæ, & ideo dicitur vniuocum ſecundum quid, ſed patet eos falli, quia illa ratio non eſt vna, niſi proportionaliter, vt alibi.

Secundo ſuppono dari diſtinctionem inter aliqua totaliter vniuoca, quæ poteſt dici totaliter quidditatiuè, quia in nullo prædicato vniuoco quidditatiuè conueniunt.

28 Neceſſario debere dari aliqua primò diuerſa.

Prima concluſio in omni diſtinctione debet deueniri ad aliqua primo diuerſa,

uerſa, quæ ſe ipſis diſtinguuntur. ita D. Thom. 2. d. 17. q. 1. art. 1. ad 5. nam alioqui deberet procedi in infinitum quoad differentias.

Sacunda concluſio. illa totaliter diſtinguuntur vniuocè, quæ in nullo prædicato vniuoco conueniunt formaliter, vt decem prædicamenta, differentiæ generis oppoſitæ, quæ licet ſint realiter idem in genere, non tamen formaliter, item genus, & differentiæ eius diuiſiuæ; Nota tamen non poſſe aliqua diſtingui totaliter analogicè, quia omnia conueniunt in ente analogicè formaliter.

Quæ vniuocè diſtiuguũtur.

29 Tertia concluſio, illa ſunt primo diuerſa, quę non diſtinguuntur per aliquid prius, ſed primo ſe ipſis, nam in hoc diſtinguitur differens à diuerſo, quia differens in aliquo differt, & in aliquo vniuocè conuenit, 10. met. à tex. 12. at primo diuerſa ſe totis primo diſtinguuntur, vt prædicamenta, quæ licèt conueniant formaliter in ente analogicè, non tamen quidditatiuè in aliquo vniuoco contrahibili per differentias.

Quæ ſunt primo diuerſa.

Hinc patet, quod licet homo, & al-

bedo ſe ipſis diſtinguantur, non tamen dicuntur primo diuerſa, quia datur aliquid prius, per quod diſtinguuntur, ſcilicet per rationem qualitatis, & ſubſtantiæ.

30 Quarta concluſio. Hæc diſtinctio totalis, quæ eſt inter extrema, quę ſeipſis diſtinguuntur? duplex eſt; prima dicitur ſecundum rem, quæ eſt, quando non ſolum excludunt conuenientiam realiter in aliquo vniuoco, ſed etiam identitatem illorum, ſiue ſecundum ſe tota, ſiue ſecundum aliquid ſui, vt Deus, & creatura, ſubſtantia, & accidens; Non ſic autem genus, & differentię, quia ſunt idem realiter.

Diſtinctio totalis duplex.

Secundo, vt excludant non ſolum prædictum vniuocum quidditatiuum, ſed etiam identitatem quidditatiuam totalem, vel ſecundum partem, vt differentię diuiſiuę generis, quę licèt ſint idem realiter cum genere, non tamen quidditatiuè genus, & differentia, & ſimiliter paſſiones entis, quę tamen non ſunt primo diuerſa primo modo.

Quin-

Quinta concluſio diſtinctio, quæ eſt inter extrema ſe totis, nõ eſt eadẽ cũ diſtinctione, quæ eſt inter primo diuerſa; Nam licet omnia primo diuerſa ſe totis diſtinguantur, non tamen, quæ ſe totis diſtinguuntur, ſunt ſemper primo diuerſa, quia poſſunt diſtingui per aliqua priora, atque adeo non ſunt primo, ſed ſecundario diuerſa, vt homo, & albedo, quæ quidem ſe totis diſtinguuntur, ſed non primo vt dixi; ſic pater, & filius vt ſic, Nam diſtinguuntur per relationes originis, per quas conſtituuntur. 31

Diſtinctio ſe totis differt à primo diuerſis.

Ex his Thomiſtæ deducunt primo materiam, & formam diſtingui totaliter vninocè, ſeu quidditatiuè, quia ſubſtantia de illis prædicatur analogicè, cum ſit tranſcendentalis ratio, quę primario dicitur de forma.

Secundo ſimiliter diſtinguũtur pars, & totum, quia non conueniunt in prædicato vniuoco quidditatiuè, ſed non ſe totis formaliter, vel realiter, quia aliquis homo deberet diſtingui à ſe ipſo.

Tertio idem dicitur de differentia vltimata, & genere, quia non con-

ueniunt in prædicato vniuoco quidditatiuè.

Quarto licèt ſpecies, & differentia differant totaliter vniuocè, & quiddditatiuè, non tamen ſe totis, quia ſequeretur differentiam differre à ſe ipſa.

Diſcrimen inter Scotū, et Thomiſtas circa diſtinctionē ſe totis obiectiuè

Hinc reprehendunt Scotum dicentem, omnia, quæ in nullo prædicato vniuoco conueniunt, diſtingui ſe totis obiectiuè; Ratio eſt, quia ly, totaliter determinat ly quidditatiuè, vel vniuocè, non tamen extrema diſtincta.

32 Latius patet diſtinctio totaliter quidditatiuè, quā primo diuerſa.

Sexta conclnſio, omnia primo diuerſa diſtinguuntur totaliter quidditatiuè, non tamen contra, quia Deus, & homo diſtinguuntur totaliter quidditatiue, & tamen non ſunt primo diuerſa, quia homo per ſuam formam, & differentias genericas, & ſpecificā differt à Deo. Hinc ſequitur diſtinctionem ſecundum ſe ipſam, eſſe quid inferius ad diſtinctionem totaliter vniuocè; Nam hæc eſt inter primo diuerſa, ſi ſint ſe ipſis primo, vel præcisè.

ARTICVLVS VII.

De diſtinctione ſubiectiua.

PRimo ſuppono, ſubiectum hic accipi pro eo, quod alteri ſubijcitur, ſiue ſecundum rem, ſiue ſecundum modum ſignificandi, vnde fit, vt multiplex ſit ratio ſubiecti; Nam vel eſt ſubiectum phyſicum, quod ſubijcitur formæ, ſiue accidentali, ſiue ſubſtantiali; Vel eſt metaphyſicum, vt eſt ſuppoſitum reſpectu naturæ. 33

Prima concluſio, diſtinctio ſubiectiua, vt patet ex terminis eſt diſtinctio ſecundum ſubiecta. Hinc patet, quotuplex ſit diuiſio ſubiectiua; Nam multiplicatur iuxta multiplicationem generis ſubiectorum, vnde potentiæ organicæ diſtinguũtur ſubiecto ex *Auer.* 3. de *Ani.* t.1.

Quid ſit diſtinctio ſubiectiua.

34 Secunda concluſio, diſtinctio ſubiectiua, vel eſt vniuerſalis, vel particularis, vniuerſalis, ſeu totaliter ſubiectiua dicitur, quando extrema in nul-

Diſtinctio ſubiectiua vniuerſalis, vel particularis.

lo ſubiecto ſunt ſimul, vt riſibile, & rugibile formæ, vel naturæ eiuſdem ſpeciei, quia nequeunt eſſe in eodem ſubiecto adæquato ſecundum Thomiſtas.

Particularis vero eſt, quando in aliquo ſubiecto extrema ſunt ſimul, ſed in aliquo non ſunt ſimul, vt albedo, & muſica, & hinc etiam dici poſſunt eſſe idem ſubiecto particulariter, vt paternitas, & ſpiratio actiua, quæ ſunt in patre, ſed actiua etiam in filio, vnde huiuſmodi identitas ſtat cum diſtinctione particulari:

At vero identitas ſubiectiua vniuerſaliter eſt, quando extrema non poſſunt ab eodem ſubiecto ſeparari, vt riſibile, & flebile.

Diſcrimen inter Thomiſtas, et Scotiſtas quoad identitatem ſubiectiuam.

Hinc reprehendunt Scotiſtas, dum dicunt eadem ſe totis ſubiectiuè dici, quæ conueniunt quidditatiuè in aliqua realitate potentiali, & contrahibili per differentiam, vt eſt genus, contra vero, quæ ſic non conueniunt, diſtingui totaliter ſubiectiuè; Nam male loquuntur, quia ſuperius non ſubijcitur ſuis inferioribus, ſed potius con-

contra, ſed conſtat genus habere aliquam proportionem cum materia, quatenus eſt quid indeterminatum.

ARTICVLVS VIII.

De diſtinctione rationis.

PRimo notandum, rationem apud Thomiſtas ſumi pro potentia diſcurſiua D. Thom. 1. p. q. 79. art. 8. Secundo pro actu huius potentiæ, & dicitur conceptus formalis, & ratio rei ratiocinantis. Nam ex Licon. 1. poſt. c. 2. apud Cap. 1. d. 8. q. 4. art. 1. cap. 2. apud Ariſt. tàm ſyllogiſmus, quàm definitio dicuntur Ratio, quæ ſignificat primo virtutem cadendi ſuper occultũ, Hæc autem virtus diſcurrit ſuper cognitionem occulti per aliquid notum, at ea, per quæ diſcurrit ſunt ſyllogiſmus, & definitio; Nam per ſyllogiſmum venit in cognitionem completi ignoti, & per definitionem in notitiam incompleti, vnde ratio prius dicitur de virtute, vt ſyllogizet, & per poſterius vt definit, quæ definitio di- 35

Ratio quot modis accipitur.

citur etiam terminus, quia exprimit totam rem adæquatè, vnde etiam fit, vt ſtatuat fines rei, & quia exprimit quodquid rei, & ideo Ariſt. 4 met. 10. *Ratio quam ſignificat nomen, eſt definitio*, vt notat D. Thom. 1. d. 2 q. 1. art. 3. ſiue ſit propriè, ſiue impropriè definitio D. Th. 1. d. 33. ar. 1. ad 3. Tertio pro cauſa vt cum dicitur, hæc Ratio cur aliquid ſit. Quarto pro principio cogitandi, vel agendi, quomodo ideæ in Deo dicuntur rationes omnium rerum. Quinto pro conceptu obiectiuo, & dicitur ratio rei ratiocinabilis, ſeu obiectiuè. Sexto pro ſupputatione: Septimo pro forma phyſica, vel metaphyſica, qualis eſt definitio, quo ſenſu 4. met. t. 10. Ariſt. dixit, rationem, quam ſignificat nomen eſſe definitionem, quæ etiam dicitur Ratio formalis.

Hic tamen accipitur 1. 2. & 5. modo, quia à qualibet illarum acceptionũ ſumi poteſt hæc appellatio.

Secundo nota, diſtinctionem hanc rationis diſtingui à reali, nã ſicut realis eſt à parte rei præciſo opere intellectus, ita hæc non eſt à parte rei, ſed ex vi intellectus.

Pri-

Prima concluſio, diſtinctio rationis dicitur, quæ conuenit rebus quatenus cognoſcuntur ab intellectu per actum rectum, vel reflexum, abſolutum, vel collatiuum; Nam conſtat rebus, vt cognitis conuenire aliquam diſtinctionem; at illa diſtinctio non conuenit rebus à parte rei, ergo per opus intellectus; at quod ſic conuenit, eſt ens rationis. 36

Quid ſit diſtinctio rationis ex Themiſtis.

Dices ex Greg. apud Capr. 1.d.8.q. 4. impoſſibile eſt, quod ratio A. non ſit ratio ipſius A, ergo impoſſibile quod ibi ponatur diſtinctio ab intellectu. Reſp. quod licèt ſit impoſſibile, quod ratio A. non ſit ratio A. in quantum A; non tamen eſt impoſſibile, vt non ſit A. in quantum B, vnde licèt impoſſibile ſit, quòd vna res à parte rei, non ſit vna à parte rei, non tamen eſt impoſſibile, eſſe plures in eſſe obiectiuo, & ſecundum rationem, non quòd ibi ſint plura entia rationis, ſed extrema realia, quæ ſint vnum in re, & plura ſecundum rationem; quare intellectus tribuit illis pluralitatem, non quidem à parte rei, ſed intentionalem, ſeu in eſſe repræſentato per diuerſos cóceptus

Quomò vna realiter, ſit multiplex ratione.

tus formales, & licèt à parte rei ſit idē obiectum materialiter, non tamen formaliter, quia non repreſentatur ſecundum eamdem formalitatem, ſed diuerſam per diuerſos conceptus, vt patet in animali, & rationali. Hinc fit, vt illa res non poſſit ſimpliciter dici plures res, ſed ſecundum quid .i. in eſſe obiectiuo.

37 Qua ratione diſtinctio fit ab intellectu

Dices 2. hæc diſtinctio non conuenit rebus intrinſecè, ſed extrinſecè, quia conuenit ratione conceptuum, qui ſunt extrinſeci rebus, ita Occham. Reſp. infra fusè de hac re, nunc nego cum Thomiſtis conſeq. quia non conuenit rebus per intellectum adæquatè, ſed completiuè quoad actualitatē, at radicaliter, & fundamentaliter à re continēte perfectiones virtualiter diuerſas, quæ fiunt actualiter diuerſæ ſecundum actualitatem rationis. Hoc autem prouenit partim ex perfectione rei, partim ex debilitate noſtri intellectus, vnde fit, falli, qui dicunt attributa diſtingui ratione, quia à ratione habent, quod ſint talia; Nam ratio non tribuit illis perfectionem, ſed ſolum concipit illas perfectiones limitatè,

tè,quia ipſa ſunt apta concipi diuerſimodè,ſiue quia propria ratio ipſorum eſt diuerſa, ſiue quia non poteſt tota ratio ipſorũ totaliter attingi à noſtro intellectu, vel quia non intelliguntur ſine aliquo reſpectu rationis.

Secunda concl. quinque ſunt modi, 38 quibus aliqua diſtinguuntur ratione, ita Palud. apud Capr. 1. d. 8 q. 4. ad 16. contra 1. concl. Primus eſt, quo entia rationis inter ſe diſtinguuntur vt figmenta, & ſecundæ intentiones, Nam ſicut entia realia differunt realiter, ita entia rationis differunt ratione.

Quot modi aliqua diſtinguuntur ratione.

Secundo eſt, quo idem à ſe ipſo diſtinguitur, vt concipitur diuerſis conceptibus, vt Anima quatenus vegetatiua diſtinguitur à ſe ipſa, vt ſenſitiua, & rationali; Nam ſicut quæ habent diuerſas formas reales, realiter diſtinguuntur, ſic ratione, quæ habent diuerſos conceptus; hi autem conceptus diuerſi debent eſſe formales, non materiales, qualis eſt diuerſitas conceptuum, quibus eadem res ſub vna ratione concipitur bis, vel ter &c. Nã ſicut materia non eſt cauſa diſtinctionis in rebus, ſed forma, ita diſtinctionũ

rationis, non diuerſitas materialis cō-ceptuum, ſed formalis erit cauſa.

Tertio quando vna res concipitur, vt plures, & hoc tripliciter. Primo ex comparatione illius ad plura, vt centrum ad lineas ab eo procedentes, & ad illud tendentes. Secundo ex comparatione ad idem, vt punctum circuli, quod eſt principium, & finis. Tertio ex comparatione eiuſdem ad ſeipſum, vt in hac propoſitione identica, *Homo eſt homo, vel idem ſibi.*

39 Quarto quando intellectus iudicat, aliqua eſſe vnum re, & plura ratione, non quidem quod ſint plura ratione, quia ſic intellectus non faceret, ſed ſupponeret eſſe plura ratione; ſed ex eo quod videns rem comparabilem ad plura, vel conceptibilem pluribus cō-ceptibus, iudicat eſſe plures ſecundum rationem, quia ſic iudicando facit plures, ſicut Deus dicendo, facit res ad extra, quod iudicium eſt verum, quia in practicis veritas non menſuratur ex eo, quod res eſt, ſed ex eo, quod per rationem fit, vt patet ex verbis ſacramentalibus, quibus corpus Chriſti fit ſub ſpeciebus; Nam verba ſignificando

do faciunt corpus Chriſti ibi.

Quinto, quando extrema ſunt plura ſolum in potentia, vel in actu; Nam poteſt habere plura eſſe rationis, ſicut plura eſſe accidētalia; Nam poteſt apprehendi pluralitas in actu ab aliquo intellectu, abſque eo quod iudicetur pluralitas, vel concipiatur res diuerſis conceptibus. Nam eo ipſo, quo apprehenditur, exiſtit obiectiuè pluralitas, ſiue prius fuerit, ſiue non; quia pluralitas rationis eo ipſo exiſtit, quo obijcitur cognitioni, vt .n. materia nō eſt diſtincta ex eo, quòd poteſt habere plures formas, ſed ex eo, quòd illas habet, ita diſtinctio rationis non exiſtit ex eo, quod poteſt cognoſci in re, ſed cum actu cognoſcitur; cum ens rationis non habeat, niſi eſſe cognitum, quod verum eſt, etiam ſi non eſſet aliqua ratio plurificans ſecundum rationem aliquo ex quatuor modis prædictis.

Sed hæc doctrina non omnino probatur Capreol. Nam ſecundus modus principalis reducitur ad tertium, quia ex eo vna res fortè eſt conceptibilis pluribus conceptibus, quia eſt com-

parabilis ad diuerſa, vel ad idem diuerſimodè, & comparatio eiuſdem ad ſe ipſum exigit comparationem diuerſorum: Ratio eſt, quia intellectus vtitur vna re, ſicut vteretur pluribus, quare quoad intellectum res videntur eſſe plures, atque adeo diſtinguitur ratione.

40 Diuiſio in diſtinctionem rationis ratiocinatæ, et rationis ratiocinantis.

Tertia concl. præcipua diuiſio huius diſtinctionis eſt in diſtinctionē rationis ratiocinatæ, & rationis ratiocinantis. Diſtinctio prior diuerſo modo explicatur, ſed vtraque explicatio in idem recidit. Diſtinctio rationis ratiocinatæ dicitur ea, quæ ſupponit fũdamentum, & diſtinctionem virtualē in re cognita, quæ dicitur rationis, quia cnmpletur ab intellectu, à quo habet actualitatem diſtinctionis, & diſtinctio rationis ratiocinantis dicitur, quæ non habet fundamentum in re ipſa, ſed præciſè eſt ex parte intellectus ſic concipientis, & patet vtrumque membrum ſequentibus exemplis: Iuſticia.n. & miſericordia in Deo diſtinguuntur ratione ratiocinata, quia in Deo continentur illæ perfectiones, nõ quidem diſtinctæ, ſed cum ſumma ſimplici-

plicitate, ſed quia ob imperfectionem noſtri intellectus non poſſunt concipi vno ſimplici, ſed pluribus conceptibus; ideo illæ perfectiones, vt ſunt obiectum plurium conceptuum, dicũtur diſtinctæ; At non ſic accidit in relatione dextereitatis, & ſiniſtreitatis in columna, quia hæc non continet partes dexteras, & ſiniſtras, ſed ſolum fundantur relationes in eo, quod cognoſcitur columna ad partem dexteram animalis, vel ſiniſtram ſita, & idẽ patet de diſtinctione entium fictorũ, quæ non ſunt, niſi per opus intellectus.

41 Explicatur ſecũdũ alios diuiſio diſtinctionis factæ

Secundo alij aliter explicant huiuſmodi diſtinctiones, nam diſtinctio, quæ cõuenit rebus per actum rectum, quo res abſolutè concipitur, dicitur rationis ratiocinatæ, & formalis, quia eſt ſecundum diuerſos conceptus formales rei, formatos per diuerſos actus rationis, de qua diſtinctione formali dictum eſt ſupra art. 5.

At verò, quæ eſt per actum collatiuum, quo res intellecta actu recto cõparatur ad ſeipſam, vel aliam dicitur rationis ratiocinantis, & non formalis,

his, quia non eſt ſecundum diuerſos conceptus formales ſignificabiles per nomina extremorum diſtinctorũ, vel per conceptus formales ſignificantes diuerſas formalitates diſtinctorum, vt v. g. homo, & animal diſtinguuntur ratione ratiocinatæ, ſeu formaliter, nã per ly homo, & ly animal, quæ ſunt nomina extremorum diſtinctorum, ſignificantur diuerſæ formalitates. At vero relatio finis vnius, & principij alterius partis in puncto non ſignificatur nomine puncti, ſicut neque relatio dextereitatis, & ſiniſtreitatis, ſignificatur formaliter nomine columnæ, nec illa nomina ſignificant formalitates puncti, vel columnæ, vel aliud, quod ſit de ratione formali illorum, ſed hoc illis conuenit, quia per intellectum comparantur ad diuerſa, vt patet. 3. Zerb. tract. de diſtinct. §. propter sm̃, paulò aliter explicat hos terminos, dicens diſtinctionem ratiocinantem dici eam, quę non habet proximum fundamentum in re ad extra, ſed remotum, quæ rei conuenit mediante operatione intellectus, vt relatio generis, & ſpeciei, & aliæ ſecun-

dæ intentiones, quorum ſignificatum nõ eſt immediata ſimilitudo rei ad extra exiſtentis, ſed eſt aliquid, quod cõſequitur ex modo intelligendi rem ad extra.

At rationis ratiocinatæ dicitur cõceptio, quæ eſt ſimilitudo rei ad extra, ſicut ſimilitudo hominis, cuius fundamẽtum immediate eſt in re, quatenus res ipſa ex conformitate, quam habet ad intellectum, facit quod ſit verus, & quod nomen ſignificãs illum conceptum propriè de re dicatur ex D. Tho. q. 7. de potentia. Diſtinctio duplex eſt, vna, quæ ſumitur ab intellectu informato ſpecie, & eſt perfecta ſimilitudo rei ad extra, quia dicit quid eſſe rei, alia, quæ cauſatur ab intellectu nõ informato ſpecie, quę dicit ſolũ quid.

Explicatur diſtinctio rationis ratiocinatæ per ordinem ad rẽ ad extra.

Sed hæc explicatio licet in aliquo attingat verum, non tamen probatur, quod dicitur de diſtinctione ratiocinantis habere fundamentum remotũ in re ad extra, quia aliqua nullum tale habent fundamentum, vt diſtinctio inter chimæras, & relationes rationis fictas, ſed ſi quod fundamẽtum hæc habent, totum eſt ex parte intellectus.

2. ne-

2. neque diſtinctio rationis ratiocinatæ ſatis diſtinctè explicatur, quia per eam ſimilitudinem non ſatis intelligitur, quomodo diſtinguuntur extrema, ſed ſolum ad ſummum explicatur eſſe fundamentum in re ad illam diſtinctionem.

42 Quarta concl. Idem ratione dicuntur ea, quorum ratio propria, vel cõceptus eſt idẽ, vt patet ex ſynonimis; nam ſicut diſtincta ratione ſunt, quæ habent proprias rationes diuerſas, vt homo, & animal, vel concipiuntur diuerſis conceptibus; ita identitas debet excludere vtramque diuerſitatẽ. Dices idem poteſt comparari ad ſe ipſum ſecũdum diuerſas formalitates, quę ſibi conueniunt, vt homo riſibilis diſtinguitur à ſeipſo, vt colorato, & tamen ibi eſt diſtinctio realis, quia extrema compoſita diſtinguuntur realiter, ſicut riſibilitas, & color, vt patet. Reſp. concedendo ibi eſſe diſtinctionẽ realem, ſed diſtinctio rationis ex ea comparatione conuenit reſpectu eorum, quæ ſimul eidem non conueniũt, vt cum Sortes puer comparatur cum ſeipſo ſene, vel ſedens cum ſe ipſo ſtãte,

Quæ dicuntur idem ratione.

te, quia in hac comparatione eſt neceſſarius conceptus, per quem alterum extremum exiſtat.

Quinta concl. quæ diſtinguũtur ratione in aliquibus, non debent reduci ad diſtinctionem realem in alijs, ſic D.Thom.q.3. de verit.art 2.ad ſecundum, patet ex vnitate, quæ ratione diſtinguitur ab ente, & tamen nullibi diſtinguũtur realiter, nec reducuntur ad diſtincta realiter, aliquando tamen id fit, vt patet in genere,& differentia, quorum vnum à materia, & alterum à forma inter ſe realiter diſtinguũtur. 43 Quæ diſtinguũtur inter ſe ratione, nõ reducuntur ad diſtinctionem realem aliorum.

ARTICVLVS IX.

De diſtinctione Grammaticali.

EX Thomiſtis aliqui ponũt diſtinctionem grammaticalem, quam dicunt conſiſtere in vario modo grãmaticali nominum, quo eadem res diuerſo modo ſignificatur per inflexionem caſuum, vt Petrus, Petri, &c. vel per verborum ſignificationem paſſiuam, & actiuam. tribuunt D. Thom. 1.p.q.41.art.6.& 1.d.7.q.2.art.2 vbi 44 Explicatur diſtinctio grammaticalis:

hanc

hanc propoſitionem *Filius habet poteſtatem generandi*; putat eſſe veram, ſi ly generandi ſit gerundium verbi paſſiui, vel Imperſonalis; falſam vero, ſi ſit gerundium verbi actiui. Eandem diſtinctionem grammaticalem agnoſcit D. Thom. *1*.p. q.45. art *3*. & *1*.d. 40.q.1.art.*1*.& q.3. de poten.art.*3*.inter ly, creatio, & ly, creare, & idem *1*.p.q *41*.art.*3*.ad tertium, loquens de actu notionali ait, in diuinis non poni paſſiones, niſi grammaticaliter, quoad modum ſignificandi. Vnde concedit Achill. 1. de Elem. d.23.vbi ens, & eſſe grammaticaliter putat diſtingui, quod ens ſit participiũ, & eſſe ſit verbum, & vt participium id, quo exiſtit, & vt nomen ſignificat eſſentiam.

Sotus 4. d.*1*. q.*3*. art 1. loquens de gratia collata ex opere operato, ait ly operatum ſignificare potius actionẽ, quàm paſſionem, ideo operari, & operatum diſtinguuntur grammaticaliter, vt ſcire, & ſcientia, curſus, & currere.

45 Hęc ex officina Thomiſtarum, qui licèt ponant plures diſtinctiones; eas tamen omnes reuocant ad duo genera diſtinctionum, ſcilicet realis, & ra-

tio-

tionis, apud quos plurimum valet diſtinctio virtualis ad ſoluenda argumēta Scotiſtarum, ſumpta ex verificatione cōtradictoriorum de eodem, quod illa licet non dicant formaliter diſtinctionem actualem, tamen dicunt æquiualentem actuali, atque adeo virtualis pręſtat ſubiecto capacitatem contradictoriorum, ſicut diſtinctio actualis, & ideo non mirum ſi eſſentia diuina diſtinguitur ratione à perſonalitatibus, etiam ſi vna ſit cōmunicabilis, & altera incommunicabilis, quia hęc diſtinctio ſupponit in re diſtinctionem virtualem inter eſſentiam, & perſonalitates. Sed hæc doctrina infra erit examinanda, nam ſicut lumen virtualiter calidum, licèt poſſit effectiuè producere calorem, non tamen poteſt ſubiectum, quod afficit reddere formaliter calidum ſine actuali, & formali calore, ita neq; poterit diſtinctio virtualis præſtare ſubiecto capacitatem contradictoriorum, quam præſtat formaliter diſtinctio actualis, & ratio quia virtualis diſtinctio etiam si æquiualeret diſtinctioni actuali quoad perfectiones incluſas, non tamen tollit à per-

Lumen virtualiter calidum nequit ſubiectum, ꝙ afficit, reddere formaliter calidum sine actuali, et formali calore.

perfectione perfectiſſimam vnitatem, & ſimplicitatem, atque adeo non efficit, quin contradictoria verificentur de vno, & eodem ſub eadem ratione à parte rei; ſed de hac re infra.

QVAESTIO VII.

De identitatibus, & diſtinctionibus iuxta doctrinam Scotiſtarum.

1 PRimo not. Cùm Scotiſtæ inter ſe non conueniant, nec in numero diſtinctionum, & identitatum, nec in explicatione terminorum, & modorum, & ſpecierum diſtinctionis, ideo cogimur paulò fuſius eorum opiniones explicare, nam ex confuſione, quę apparet inter formalizantes, vt notauit Fabrus factum, vt pauci eorũ doctrinam ſint ſequuti, cum tamen ſi bene explicetur multa pręclara contineat, quę magnam poſſunt afferre lucem ad cognoſcendas veritates metaphyſicas, quare tria pręſtabo; Primum referam opiniones de numero di-

diſtinctionem, tum explicabo ſingulas iuxta opiniones aliorum, & in ſingulis terminos explicando, æquiuocationem vitare docebimus. Denique oſtendam, quæ connexio, & conſequutio ſit inter ipſas; De quibus Antonius Sirectus, qui fuit Inuentor formalitatum, quos alij ſunt ſequuti, & Trombetta: Mauritius Hybernicus. Stephanus Burlifer: Franciſcus de Maironis, in fine ſententiarum Gabriel Zerbius in fine metaphyſicæ. Philippus Fabius in fine philoſophiæ, & Ioannes Vallonus, qui omnes peculiares tractatus ediderunt de formalitatibus Scoti.

Proponuntur ea, quæ præſtanda ſunt.

Secundo Not. fruſtra quæri à Doctoribus ſubiectum huius tractatus, vt habens conditiones obiecti ſcientifici .ſ. principia, partes; & paſſiones; cum tales conditiones non reperiantur, niſi in ſubiecto perfectę ſcientiæ, qualis non eſt hæc tractatio, nam hic ſolum quæritur, an præter diſtinctionem realem, & rationis detur media aliqua; quæ dicatur formalis, vel alio modo.

Fruſtra à Doctoribus q̃ritur ſubiectũ huius tractatus.

DVBITATIO I.

De numero diſtinctionum.

2 PRima opinio eſt dicentium diſtinctiones eſſe ſeptem, quibus correſpondent totidem identitates, quæ correſpondentia in omni opinione debet intelligi. Prima dicitur Rationis, quę eſt ex vi intellectus, ſiue ſolũ per actum collatiuum rei, vel ad ſeipſam, vel aliam, vt Syrectus art. 2. ſiue etiam per actum rectum, ſeu abſolutũ pręciſiuum. Secunda eſt ex natura rei; quæ neceſſariò eſt in re, de qua verificantur contradictoria. Tertia eſt formalis, quæ eſt in re habente diuerſas formalitates. Quarta eſt realis, quæ eſt inter res plures. Quinta eſt eſſentialis, quæ eſt inter diuerſas eſſentias, vel inter ea, quæ non concurrunt ad rationem intrinſecam, & eſſentialem alicuius. Sexta eſt ſubiectiua, quę eſt inter ea, quæ in nulla realitate potentiali, & contrahibili per realitatem differentiæ quidditatiue conueniunt. Septima eſt obiectiua, quę eſt inter ea, de quibus nullum prædicatum quidditatiuè

Numerantur ſepté diſtinſtiouum ſpecies, quas dari affirmat prima opinio.

ditatiuè

ditatiuè prædicatur, ita Antonius Sy-rectus, Trombetta, Maironus, Vallo-nus.

Secunda opinio eſt dicentium eſſe octo, nam his Mauritius addit diſtin-ctionem modalem, quatenus eadem res diſtinguitur à ſeipſa per modum ſibi additum, & aduenientem, vt Pe-trus ſedens diſtinguitur à ſeipſo ſtan-te, quam dicunt diſtingui à diſtinctio-ne ex natura rei, & formali. Sed Trõ-betta hanc ponit ſub diſtinctione ex natura rei, alij vero ſub formali. 3 Octo alij eſ-ſe affirmant.

Tertia opinio eſt dicẽtiũ diſtinctio-nẽ ſumi poſſe. Primo large. ſ. ꝑ alietate extremorum, ſiue hæc conueniant in aliquo quidditatiue, ſiue non, et ſunt octo, vt docet, & exponit Mauritius; omnia .n. diſtincta Metaphyſicè con-ueniunt quidditatiuè exceptis diſtin-ctis modaliter, & ſe totis obiectiuè, ſecundo ſtricte, quæ eſt alietas ex-tremorum in aliquo conuenientium ex natura rei, vel per actum collatiuũ alicuius potentię, & dicuntur differen-tia, & ſunt ſex, quia ſub hoc modo di-ſtinguendi non continentur diſtinta motus ex ſe totis obiectiue, neq; tamẽ Diſtinctio ſumitur lar-ge, et ſtricte.

debent

debent excludi diſtincta ratione, tum quia poteſt eſſe inter extrema realia, quæ conueniant in aliquo quidditatiue, tum quia etiam ſi extrema ſint entia rationis, tamẽ hæc habent ſuo modo prædicata quidditatiue. Sed non video, cur his tribuat ſuo modo prędicata quidditatiuè, & illa non tribuat modis, & extremis ſe totis obiectiue diſtinctis, quia omnia ſunt entia, vt ens eſt commune reale, & rationis.

4 Quarta opinio eſt dicentium, diſtinctiones ſecũdum Scotum eſſe tres, Prima eſt rationis; Secunda eſt realis; ſiue ſuppoſitorum, ſiue diſtinctione naturarum, ſiue etiam cum diſtinctione naturarum. Tertia formalis media iuter realem, & rationis, quæ eſt duplex vna inter formalitates, quarum vna non includit aliam, vt actio, & paſſio, quæ ab Achillino tr. de diſtinctionibus dicitur mutua. Altera eſt inter formalitates, quarum vna includit aliã non contra, vt homo, & animal, & dicitur non mutua; & ad hanc reuocatur diſtinctio ex natura rei, nam diſtinctio ſe totis ſubiectiua, vel obiectiua reducitur partim ad formalem, partim

Alii tantum ponunt tres diſtinctionũ ſpecies.

partim ad realem, ſicut etiam diſtinctio eſſentialis. Ita Burlifer; & hanc videtur ſequi Fabrus c.5.& 9.vbi probat ex Scoto, diſtinctionem formalē non diſtingui à diſtinctione ex naturà rei, primò, quia ex communi Scotiſtarum, illa ſunt idem ex natura rei, de quibus non poſſunt verificari à parte rei oppoſita, atq; adeo ea, de quibus verificantur contradictoria, ſunt diſtincta ex natura rei, at hæ definitiones conueniunt identitati, & diſtinctioni formali, nam ideo de vna re nō poſſunt verificari contradictoria, quia ibi non ſunt diuerſæ rationes formales, ſed vna ratio formalis, ratione cuius conueniunt eadem prędicata, & ideo de vna re poſſunt, quia ibi ſunt diſtinctæ rationes formales, ratione quarum verificantur oppoſita, nam vbi ſunt diuerſæ formalitates, ibi ſunt diuerſæ quidditates, ob quas conuenire poſſunt diuerſa prædicata. Confirmatur, quia nullibi Scotus has diſtinctiones dixit eſſe diuerſas, imo 1.d.2.q.7. diſtinctionem inter eſſentiam, & relationem, quam vocat formalem, ait eſſe minimam in ſuo ordine .i. inter

Confirmatur auctoritate Scoti.

ter

his, quia non eſt ſecundum diuerſos conceptus formales ſignificabiles per nomina extremorum diſtinctorũ, vel per conceptus formales ſignificantes diuerſas formalitates diſtinctorum, vt v. g. homo, & animal diſtinguuntur ratione ratiocinatæ, ſeu formaliter, nã per ly homo, & ly animal, quæ ſunt nomina extremorum diſtinctorum, ſignificantur diuerſæ formalitates. At vero relatio finis vnius, & principij alterius partis in puncto non ſignificatur nomine puncti, ſicut neque relatio dextereitatis, & ſiniſtreitatis, ſignificatur formaliter nomine columnæ, nec illa nomina ſignificant formalitates puncti, vel columnæ, vel aliud, quod ſit de ratione formali illorum, ſed hoc illis conuenit, quia per intellectum comparantur ad diuerſa, vt patet. 3. Zerb. tract. de diſtinct. §. propter sm̃, paulò aliter explicat hos terminos, dicens diſtinctionem ratiocinantem dici eam, quę non habet proximum fundamentum in re ad extra, ſed remotum, quæ rei conuenit mediante operatione intellectus, vt relatio generis, & ſpeciei, & aliæ ſecun-
dæ

dæ intentiones, quorum ſignificatum nō eſt immediata ſimilitudo rei ad extra exiſtentis, ſed eſt aliquid, quod cōſequitur ex modo intelligendi rem ad extra.

At rationis ratiocinatæ dicitur cōceptio, quæ eſt ſimilitudo rei ad extra, ſicut ſimilitudo hominis, cuius fundamētum immediate eſt in re, quatenus res ipſa ex conformitate, quam habet ad intellectum, facit quod ſit verus, & quod nomen ſignificās illum conceptum propriè de re dicatur ex D. Tho. q. 7. de potentia. Diſtinctio duplex eſt, vna, quæ ſumitur ab intellectu informato ſpecie, & eſt perfecta ſimilitudo rei ad extra, quia dicit quid eſſe rei, alia, quæ cauſatur ab intellectu nō informato ſpecie, quę dicit ſolū quid.

Explicatur diſtinctio rationis ratiocinatæ per ordinem ad ré ad extra.

Sed hæc explicatio licet in aliquo attingat verum, non tamen probatur, quod dicitur de diſtinctione ratiocinantis habere fundamentum remotū in re ad extra, quia aliqua nullum tale habent fundamentum, vt diſtinctio inter chimæras, & relationes rationis fictas, ſed ſi quod fundamētum hæc habent, totum eſt ex parte intellectus.

2. neque diſtinctio rationis ratiocinatæ ſatis diſtinctè explicatur, quia per eam ſimilitudinem non ſatis intelligitur, quomodo diſtinguuntur extrema, ſed ſolum ad ſummum explicatur eſſe fundamentum in re ad illam diſtinctionem.

42 Quarta concl. Idem ratione dicuntur ea, quorum ratio propria, vel cõceptus eſt idẽ, vt patet ex ſynonimis; nam ſicut diſtincta ratione ſunt, quæ habent proprias rationes diuerſas, vt homo, & animal, vel concipiuntur diuerſis conceptibus; ita identitas debet excludere vtramque diuerſitatẽ. Dices idem poteſt comparari ad ſe ipſum ſecũdum diuerſas formalitates, quę ſibi conueniunt, vt homo riſibilis diſtinguitur à ſeipſo, vt colorato, & tamen ibi eſt diſtinctio realis, quia extrema compoſita diſtinguuntur realiter, ſicut riſibilitas, & color, vt patet. Reſp. concedendo ibi eſſe diſtinctionẽ realem, ſed diſtinctio rationis ex ea comparatione conuenit reſpectu eorum, quæ ſimul eidem non conueniũt, vt cum Sortes puer comparatur cum ſeipſo ſene, vel ſedens cum ſe ipſo ſtã-

Quæ dicuntur idem ratione.

te, quia in hac comparatione eſt neceſſarius conceptus, per quem alterum extremum exiſtat.

Quinta concl. quæ diſtinguũtur ratione in aliquibus, non debent reduci ad diſtinctionem realem in alijs, ſic D. Thom. q. 3. de verit. art 2. ad ſecundum, patet ex vnitate, quæ ratione diſtinguitur ab ente, & tamen nullibi diſtinguũtur realiter, nec reducuntur ad diſtincta realiter, aliquando tamen id fit, vt patet in genere, & differentia, quorum vnum à materia, & alterum à forma inter ſe realiter diſtinguũtur. 43

Quæ diſtinguũtur inter ſe ratione, nõ reducuntur ad diſtinctionem realem aliorum.

ARTICVLVS IX.

De diſtinctione Grammaticali.

EX Thomiſtis aliqui ponũt diſtinctionem grammaticalem, quam dicunt conſiſtere in vario modo grãmaticali nominum, quo eadem res diuerſo modo ſignificatur per inflexionem caſuum, vt Petrus, Petri, &c. vel per verborum ſignificationem paſſiuam, & actiuam. tribuunt D. Thom. 1. p. q. 41. art. 6. & 1. d. 7. q. 2. art. 2 vbi 44

Explicatur diſtinctio grammaticalis.

hanc

hanc propoſitionem *Filius habet poteſtatem generandi*; putat eſſe veram, ſi ly generandi ſit gerundium verbi paſſiui, vel Imperſonalis; falſam vero, ſi ſit gerundium verbi actiui. Eandem diſtinctionem grammaticalem agnoſcit D. Thom. 1.p. q.45.art 3. & 1.d. 40.q.1.art.1.& q.3. de poten.art.3.inter ly,creatio, & ly, creare,& idem 1.p.q 41.art.3.ad tertium, loquens de actu notionali ait, in diuinis non poni paſſiones, niſi grammaticaliter, quoad modum ſignificandi. Vnde concedit Achill. 1. de Elem. d.23.vbi ens,& eſſe grammaticaliter putat diſtingui, quod ens ſit participiũ, & eſſe ſit verbum, & vt participium id, quo exiſtit, & vt nomen ſignificat eſſentiam,

Sotus 4. d.1. q.3. art.1. loquens de gratia collata ex opere operato,ait ly operatum ſignificare potius actionẽ, quàm paſſionem,ideo operari, & operatum diſtinguuntur grammaticaliter, vt ſcire, & ſcientia, curſus,& currere.

45 Hęc ex officina Thomiſtarum, qui licèt ponant plures diſtinctiones; eas tamen omnes reuocant ad duo genera diſtinctionum, ſcilicet realis,& ratio-

tionis, apud quos plurimum valet diſtinctio virtualis ad ſoluenda argumēta Scotiſtarum, ſumpta ex verificatione cōtradictoriorum de eodem, quod illa licet non dicant formaliter diſtinctionem actualem, tamen dicunt æquiualentem actuali, atque adeo virtualis pręſtat ſubiecto capacitatem contradictoriorum, ſicut diſtinctio actualis, & ideo non mirum ſi eſſentia diuina diſtinguitur ratione à perſonalitatibus, etiam ſi vna ſit cōmunicabilis, & altera incommunicabilis, quia hęc diſtinctio ſupponit in re diſtinctionem virtualem inter eſſentiam, & perſonalitates. Sed hæc doctrina infra erit examinanda, nam ſicut lumen virtualiter calidum, licèt poſſit effectiuè producere calorem, non tamen poteſt ſubiectum, quod afficit reddere formaliter calidum ſine actuali, & formali calore, ita neq; poterit diſtinctio virtualis præſtare ſubiecto capacitatem contradictoriorum, quam præſtat formaliter diſtinctio actualis, & ratio quia virtualis diſtinctio etiam si æquiualeret diſtinctioni actuali quoad perfectiones incluſas, non tamen tollit à per-

Lumen virtualiter calidum nequit ſubiectum, ꝙ afficit, reddere formaliter calidum sine actuali, et formali calore.

per-

perfectione perfectiſſimam vnitatem, & ſimplicitatem, atque adeo non efficit, quin contradictoria verificentur de vno, & eodem ſub eadem ratione à parte rei; ſed de hac re infra.

QVAESTIO VII.

De identitatibus, & diſtinctionibus iuxta doctrinam Scotiſtarum.

1 PRimo not. Cùm Scotiſtæ inter ſe non conueniant, nec in numero diſtinctionum, & identitatum, nec in explicatione terminorum, & modorum, & ſpecierum diſtinctionis, ideo cogimur paulò fuſius eorum opiniones explicare, nam ex confuſione, quę apparet inter formalizantes, vt notauit Fabrus factum, vt pauci eorũ doctrinam ſint ſequuti, cum tamen ſi bene explicetur multa pręclara contineat, quę magnam poſſunt afferre lucem ad cognoſcendas veritates metaphyſicas, quare tria pręſtabo; Primum referam opiniones de numero di-

diſtinctionem, tum explicabo ſingulas iuxta opiniones aliorum, & in ſingulis terminos explicando, æquiuocationem vitare docebimus. Denique oſtendam, quæ connexio, & conſequutio ſit inter ipſas; De quibus Antonius Sirectus, qui fuit Inuentor formalitatum, quos alij ſunt ſequuti, & Trombetta: Mauritius Hybernicus. Stephanus Burlifer: Franciſcus de Maironis, in fine ſententiarum Gabriel Zerbius in fine metaphyſicæ. Philippus Fabius in fine philoſophiæ, & Ioannes Vallonus, qui omnes peculiares tractatus ediderunt de formalitatibus Scoti.

Proponuntur ea, quæ præſtanda ſunt.

Secundo Not. fruſtra quæri à Doctoribus ſubiectum huius tractatus, vt habens conditiones obiecti ſcientifici .ſ. principia, partes, & paſſiones; cum tales conditiones non reperiantur, niſi in ſubiecto perfectę ſcientiæ, qualis non eſt hæc tractatio, nam hic ſolum quæritur, an præter diſtinctionem realem, & rationis detur media aliqua; quæ dicatur formalis, vel alio modo.

Fruſtra à Doctoribus q̄ritur ſubiectū huius tractatus.

DVBITATIO I.

De numero diſtinctionum.

2 PRima opinio eſt dicentium diſtinctiones eſſe ſeptem, quibus correſpondent totidem identitates, quæ correſpondentia in omni opinione debet intelligi. Prima dicitur Rationis, quę eſt ex vi intellectus, ſiue ſolũ per actum collatiuum rei, vel ad ſeipſam, vel aliam, vt Syrectus art. 2. ſiue etiam per actum rectum, ſeu abſolutũ pręciſiuum. Secunda eſt ex natura rei; quæ neceſſariò eſt in re, de qua verificantur contradictoria. Tertia eſt formalis, quæ eſt in re habente diuerſas formalitates. Quarta eſt realis, quæ eſt inter res plures. Quinta eſt eſſentialis, quæ eſt inter diuerſas eſſentias, vel inter ea, quæ non concurrunt ad rationem intrinſecam, & eſſentialem alicuius. Sexta eſt ſubiectiua, quę eſt inter ea, quæ in nulla realitate potentiali, & contrahibili per realitatem differentiæ quidditatiue conueniunt. Septima eſt obiectiua, quę eſt inter ea, de quibus nullum prædicatum quidditatiuè

Numerantur ſeptẽ diſtinctiouum ſpecies, quas dari affirmat prima opinio.

ditatiuè

ditatiuè prædicatur, ita Antonius Syrectus, Trombetta, Maironus, Vallonus.

Secunda opinio eſt dicentium eſſe octo, nam his Mauritius addit diſtinctionem modalem, quatenus eadem res diſtinguitur à ſeipſa per modum ſibi additum, & aduenientem, vt Petrus ſedens diſtinguitur à ſeipſo ſtante, quam dicunt diſtingui à diſtinctione ex natura rei; & formali. Sed Trõbetta hanc ponit ſub diſtinctione ex natura rei, alij vero ſub formali. 3 Octo alij eſſe affirmant.

Tertia opinio eſt dicẽtiũ diſtinctionẽ ſumi poſſe. Primo large. ſ. ꝑ alietate extremorum, ſiue hæc conueniant in aliquo quidditatiue, ſiue non, et ſunt octo, vt docet, & exponit Mauritius; omnia .n. diſtincta Metaphyſicè conueniunt quidditatiuè exceptis diſtinctis modaliter, & ſe totis obiectiuè, ſecundo ſtricte, quæ eſt alietas extremorum in aliquo conuenientium ex natura rei, vel per actum collatiuũ alicuius potentię, & dicuntur differentia, & ſunt ſex, quia ſub hoc modo diſtinguendi non continentur diſtinta motus ex ſe totis obiectiue, neq; tamẽ debent Diſtinctio ſumitur large, et ſtricte.

partim ad realem, ſicut etiam diſtinctio eſſentialis. Ita Burlifer; & hanc videtur ſequi Fabrus c.*5*.& *9*.vbi probat ex Scoto, diſtinctionem formalẽ non diſtingui à diſtinctione ex natura rei, primò; quia ex communi Scotiſtarum,illa ſunt idem ex natura rei,de quibus non poſſunt verificari à parte rei oppoſita, atq; adeo ea, de quibus verificantur contradictoria, ſunt diſtincta ex natura rei,at hæ definitiones conueniunt identitati, & diſtinctioni formali, nam ideo de vna re nõ poſſunt verificari contradictoria,quia ibi non ſunt diuerſæ rationes formales, ſed vna ratio formalis, ratione cuius conueniunt eadem prędicata, & ideo de vna re poſſunt,quia ibi ſunt diſtinctæ rationes formales, ratione quarum verificantur oppoſita, nam vbi ſunt diuerſæ formalitates, ibi ſunt diuerſæ quidditates,ob quas conuenire poſſunt diuerſa prædicata. Confirmatur, quia nullibi Scotus has diſtinctiones dixit eſſe diuerſas,imo 1.d.2. q.7. diſtinctionem inter eſſentiam, & relationem,quam vocat formalem, ait eſſe minimam in ſuo ordine .i. inter

Confirmatur auctoritate Scoti.

ter diſtinctiones, quæ ſunt à parte rei, at huiuſmodi dicũt eſſe diſtinctionem ex natura rei.

Ex eodem Scoto Confirmatur.

Cõfirmatur ſecũdo quia ibidẽ, Scotus ait formalem diſtinctionẽ ab alijs vocari rationis, non vt ratio accipitur pro differentia formata ab intellectu, ſed pro quidditate rei, quæ eſt obiectum intellectus, at formaliſtæ diſtinctionem ex natura rei eſſe minimã inter diſtinctiones à parte rei, & ab alijs vocari rationis ratiocinatæ, quare diſtinctio formalis ex Scoto eſt idẽ, ac diſtinctio ex natura rei, & hinc Scotus loc. cit. docet, *quod in eſſentia diuina ante actũ intellectus eſt entitas A, et entitas B, & hæc non eſt formaliter illa, quod intellectus paternus conſiderãs A. & conſiderans* B *habet ex natura rei, vnde iſta compoſitio ſit vera, A non eſt formaliter*, B, *non autem præciſe ex aliquo actu intellectus circa A, & circa* B; ex quibus patet ſecundum Scotum, diſtinctionem, ſeu non identitatẽ formalem, & ex natura rei eſſe idem.

DVBITATIO II.

De diſtinctione rationis ex Scotiſtis, qualis ſit.

ARTICVLVS I.

Explicantur termini, & ſenſus quæſtionis.

PRimo Not. cum omnis diſtinctio exigat duo extrema neceſſario, videndum eſt qualia ſint extrema, vt cognoſcatur qualis ſit diſtinctio; extrema autem, vel ſunt ambo negatiua, vt ſunt duæ priuationes, vel poſitiua ambo; vel vnum poſitiuum, & vnum negatiuum, & licet diſtinctio propriè ſit inter extrema poſitiua, nam vbi vnum, vel vtrumque extremum eſt negatiuum potius dicitur non identitas, vel diſtinctio negatiue, quam ſimpliciter diſtinctio; nos tamen hic nomine diſtinctionis largè vtemur. 1

Diſtinctionis natura qualiter cognoſci tur, ex qualitate extremorum.

Secundo Not. poſitiuum ens, vel eſſe reale, vel rationis, Reale illud dicitur, quod eſt, vel eſſe poteſt præciſo opere intellectus; hoc vero, quod non

eſt,

eſt, niſi per opus intellectus, non quidem per efficientiam phyſicam, ſed obiectiuam; vnde dicitur ens rationis, quod habet exiſtentiam præcisè obiectiuam in intellectu. Neque nobis obijciant Scotum dicentē; d. 3. q. 3. A. & q. 2 in corp. ens, quod eſt obiectum intellectus, eſſe id, quod eſt commune Deo, & creaturis, atque adeo videtur negare ens commune enti reali, & rationis eſſe obiectum intellectus, Nā quodl. 3. art. 1. aperte aſſerit, ens communiſſimum ad reale, & rationis, & ad quodlibet conceptibile non includens contradictionem, eſſe obiectum adæquatum intellectus, nam nihil eſt intelligibile, quod non includat rationem entis, atque adeo includens contradictionem, non eſſe intelligibile; vnde dicendum eſt, ens reale eſſe obiectum motiuum intelleetus, terminatiuum vero eſſe ens commune ad reale, & rationis, quod habet vnitatem quandam analogicam ſiue proportionis, vt Vallonus, ſiue attributionis, vt Thomiſtæ, & licet ab aliquibus Scotiſtis dicatur æquiuocū, tamē debet intelligi de æquiuocatione à conſilio; ſunt

Obiectum intellectus. quod ſit ex Scoto,

ſicut riſus dicitur de prato,& homine, nam huiuſmodi proportio potius fundatur in voluntate imponentis nomẽ, quam in re, vt Fabrus c. 5. cum igitur ex Scoto omne cõceptibile ſinè contradictione dicatur ens,& res,meritò ſic dicitur ens rationis, quare ens dicitur ſimul æquiuocum,quia inter ens reale', & rationis nulla eſt conuenientia à parte rei,& eſt analogia, quia ly ens dicitur propriè de reali,& de ente rationis, quia apprehenditur habere quandam proportionem cum reali, & hinc intelligibilitas illis ſecundariò aduenit.

Tertio Not. actum intelligendi eſſe triplicem; vnum Rectum, qui directe terminatur ad obiectum extrinſecum; Alterum reflexum,qui terminatur,vel ad actum p̃exiſtentem in potentia, & habet relationem tendẽtiæ ad ipſum, vt cum intelligo me intelligere,nam terminatur ad ipſum actũ intellectionis, vel terminatur ad potentiam, vt intelligentem,vt cum intelligo, me intelligentem,vel tendit in obiectum,vt cognitum eſt, vt cum intelligo lapidẽ, vt a me intellectum, nam hic actus 2

Actus intelligendi triplex eſt.

terminatur ad lapidem, vt intellectum, de quibus Scot. quodl. *15*. Auer. *3*. de Anim. t. *63*. Tertium eſſe collatiuum, per quem intellectus comparat vnum obiectũ ad aliud, ita Tromb. art. 2. Sed hęc diuiſio Scotiſtarum non omnino placet; nam primò debet diuidi actus in rectum, & reflexum, in abſolutum qui fertur in obiectum abſolute, vt ait Sirectus art. 2. & collatiuũ, quo intellectus comparat rem ad ſeipſam, vel ad aliam, Scot tamen ſæpe actum reflexum accipit pro collatiuo.

Quot modis accipitur ratio à Scotiſtis.

Quarto Not. diſtinctionẽ dici à ratione. Ratio autem ex Sirecto art. 2. principali in primo, primariò ſignificat potentiam intellectiuam diſcurſiuam, vel etiam imaginatiuam; quæ ſecundũ aliquos diſcurrit circa particularia; hinc ſecũdo accipitur pro definitione, vt in definitione vniuocorum dicitur ratio ſubſtantiæ eadem, & æquiuocorum, diuerſa, ſiue quia indicat obiectũ intellectus, ſeu rationis, ſiue quia ex Tromb. eſt ratio obiectiua. Tertio pro diſcurſu à præmiſſis ad concluſionem, qui dicitur actus collatiuus. Quarto ꝓ forma 3. metaph. 3. quia eſt ratio cogno-

gnoſcendi compoſitum, & materiam, cum hæc cognoſcatur per analogiam ad formam; omne .n. quod eſt principium agendi actione reali, vel intentionali dicitur ratio ex Tromb. art.2. §.not.vlterius: vnde diſtinctio rationis dicitur, ſiue quia eſt cauſata à ratione, ſiue quia habet tantum eſſe obiectiue in ratione, ſeu intellectu, nã ſicut ens rationis, quod habet tantum hoc eſſe, ita & diſtinctio rationis, vt diſtinguatur ab ea, quæ eſt à parte rei, & præciſo omni opere intellectus.

Ex quibus patet doctrinã Thomiſtarum dicentium identitatem rationis fieri per cognitionem collatiuam.

ARTICVLVS II.

Opiniones Scotiſtarum circa identitatem, & diſtinctionem rationis.

PRima opinio eſt dicentium diſtinctionem, & identitatem rationis conſequi rem, non vt eſt à parte rei, ſed vt eſt obiectiuè in intellectu; ſed diuerſo modo, nam idẽtitas conſequi- 3 Diſtinctio, et identitas rationis conſequitur rẽ, vt eſt ſubie-

ctiue in intellectu.

tur obiectum cognitum ſimplici abſoluta cognitione; diſtinctio autẽ conſequitur obiectum cognitum cognitione comparatiua; Nam cum ad quodlibet ens conſequatur vnitas, neceſſariò fit, vt ſicut ad lapidem ſecundum ſe conſequitur vnitas ex natura rei, ita ad lapidem, vt cognitum cognitione ſimplici, & indiſtincta à parte rei, & ex parte intellectus non diſtinguentis ipſum obiectum ab alio, conſequitur vnitas rationis, in qua fundatur identitas; at vbi eſt cognitio comparatiua obiecti, vel ad ſeipſum, vel ad aliud, ibi eſt multitudo, & diuiſio, in qua fundatur diſtinctio; & hinc Scotiſtæ dicunt, identitatem rationis eſſe abſolutiſſimam, non quidem abſolutione oppoſita reſpectui, cum ſit reſpectus, ſed abſolutione independentiæ, quia .ſ. non pendet ab actu collatiuo, à quo pendet diſtinctio rationis, ita Sirectus, vt illum explicat Tromb. art. 2. princ. & communiter Scotiſtæ.

Differunt primo in aſſignanda cauſa talis diſtinctionis:

Hi tamen diuiſi ſunt primò nam communiter dicunt, hanc cauſari ab omni actu collatiuo, ſiue intellectus ſiue voluntatis, ſiue cogitatiuæ, ſiue imaginatiuæ,

tiuæ,

tiuæ, ſiue ſenſus communis. At alij volunt cauſari ſolum ex actu intellectus, & non alterius potentię, & Sirectus, vult hunc actum debere eſſe collatiuum, qui diſtinguitur à directo, ſed non à reflexo, ſed alij dicunt cauſari etiam à reflexo, quem diſtinguunt à collatiuo, nam putant collatiuum opponi abſolute, & rectum reflexo.

Secundo differrunt, nam Mauritius vult diſtinctionem rationis eſſe inter extrema inter ſe comparata per actũ potentiæ collatiuæ, ſed conuenientia in aliquo. At alij negant eſſe neceſſariam conuenientiam in aliquo. Tertio differunt, circa identitatem, nam Mauritius ponit duplicem identitatẽ, vnam, quæ præſupponitur ad diſtinctionem rationis, in qua conueniunt extrema diſtincta ſecũdum rationem, & eſt non alietas extremorum in aliquo conuenientium per actum collatiuum rationis ad inuicem cõparatorum, Alteram, quæ opponitur diſtinctioni rationis, & eſt non alietas alicuius quidditatis, vel formalitatis, vel entitatis à ſeipſa concepta per intellectum, cuius extrema nõ ſunt duo,

Requirit Mauritius conuenientiam in aliquo inter extrema. Alii illam neceſſariam non eſſe autumãt

Duplicem identitatem ad diſtinctionem requiri opinatur idẽ Mauritius.

tas non fundatur in actu ſimplici, ſed collatiuo, ſicut diſtinctio, vnde Ariſtoteles 5. met. t.16. ait identitatem eſſe vno modo, quando intellectus vtitur vno vt duobus. Neque dicas cum Trombetta, hoc eſſe verum de relatione actuali, non autem de aptitudinali, quia hæc non exigit duo extrema in actu, ſed ſolũ in aptitudine, & hinc concedit identitatem rationis actualem non fundari in cognitione ſimplici, quia inde obiectum non eſt duo in actu, ſed in collatiuo, at aptitudinalis fundatur in ſimplici; Non, inquam, id dicas, quia in obiecto ſimplicis cognitionis non eſt, niſi vnitas, quæ poteſt quidem fundare identitatem, ſed actu nec habet actualem, nec aptitudinalem idẽtitatem, niſi velint appellare aptitudinalem, quia in obiecto eſt aptitudo ad habendam identitatem.

Quotuplex diſtinctio rationis ſecundũ Scotiſtis.

Sed maior difficultas eſt in opinione Scotiſtarum, quotuplex ſit hæc diſtinctio rationis, nam cõmuniter reijcitur diuiſio illa in diſtinctionem rationis ratiocinantis, & ratiocinatæ, nã putant diſtinctionem rationis ratioci-

natæ non diſtingui à formali, vel à diſtintione ex natura rei, ita Fabrus de formalitatibus c. 3. & ſupra à Sirecto art. 2. vbi ait diſtinctionem rationis ſumi ſolũ à rõne ratiocinante, & non à ratione ratiocinabili, vnde quod Thomiſtę appellãt diſtinctionẽ rationis ratiocinabilis, Scotiſtæ nominant ex natura rei, quia vbi intellectus ſumit occaſionem diſtinguendi à re; ibi reperit plura, non ponit; quare ſolũ agnoſcunt diſtinctionem rationis ratiocinantis ſumptam ſolum ex parte intellectus, dicentes, ibi eſſe diſtinctionem rationis, vbi vna ſecunda intentio poteſt tribui, & non alteri, quia ſicut verificatio contradictionis prædicatorũ realium indicat diſtinctionem à parte rei, ita verificatio cõtradictionis prædicatorum intentionalium indicat diſtinctionem rationis, contra vero, ibi eſt identitas rationis, vbi non poteſt eſſe verificatio oppoſitorum prædicatorum, nec realium, nec intẽtionaliũ, ita Vallonus in declaratione textus §. ponit auctor duas concluſiones.

At alij admittunt hanc diſtinctionem rationis ratiocinatæ, non quidẽ

ex-

expreſſe, ſed virtualiter dum ponunt intellectiuam potentiam eſſe vnam, ſimplicem, quæ per ſuam rationem formalem indiuiſibilem habere poteſt tres actus, nam vt eſt principium apprehenſionis, habet aliquam diſtinctionem à ſe ipſa, vt eſt principium enunciationis, & diſcurſus, at hæc diſtinctio non eſt à parte rei, quia ſic eſſent diuerſa principia à parte rei, atq; adeo diuerſæ potentiæ, ergo ſunt diſtincta ratione, & non ſolum rationis ratiocinantis, quia hæc fundatur in actibus intellectus, & non in reipſa, neq; ſpectatur ex prædicatis realibus, ſed intentionalibus, ergo eſt rationis ratiocinatæ i. fundatæ in re. 6

Diſtinctio rationis rōcinabilis quomō admittitur à Scotiſtis.

Sed hi Doctores facile cōciliari poſſunt, quod prima opinio negat diſtinctionem rationis ratiocinatę ſumendo fundamentum ab intrinſeco eorum, quæ ſic diſtinguuntur, at ſecunda opinio illam ponit ſumpto fundamento diſtinguendo ex aliquo extrinſeco; nā principium apprehenſiuum diſtinguitur ab enuntiatiuo non per aliquid intrinſecum, ſed ratione operationum diuerſarum, quæ ſunt fundamenta, di-

Conciliātur Thomiſtæ cū Scotiſtis circa diſtinctionē rōnis rōcinabilis.

ſtingui principia, ſed de hac re alibi.

Solũ poſſet hic dubitari inter quæ ſecundum Scotiſtas ſit diſtinctio rationis, ſed hoc patebit ex dicendis.

7 Dices cũ Nominalibus hæc diſtinctio rationis, vel fundatur in re, & eſt realis, vel non fundatur & eſt fictitia. Confir. quia vel intellectus intelligit rem, vt eſt, & nulla erit diſtinctio, quia in re nulla eſt diſtinctio, vel aliter, ac eſt, & ſic falſò intelligit. Reſp. diſtĩctionẽ dupliciter fundari poſſe in re, primo poſitiuè, quod .ſ. res ſic exigat intelligi, & non fundatur in re, 2. negatiue .i. per non repugnantiam; vt ſic concipietur, & ſic fundatur in re, ſed hoc non infert diſtinctionem realem, quia ſumitur ſolũ ex parte intellectus ratiocinantis, cum non repugnãtia obiecti.

Diſtinctio rõnis rõcinãtis quomõ fundatur in re.

Ad confirm. ibi non eſſe falſitatem, nam dupliciter poteſt intelligi res aliter, ac eſt, primò præciſiuè .i. nõ intelligendo illam ſub omni modo, quo eſt non tamen negatiuè, ſeu ſub modo repugnante ſibi, & ſic ibi non eſt falſitas vt intelligẽdo lineam præciſe, nõ intelligendo materiam, in qua eſt. Secundo

cundo negatiuè, tribuendo modum repugnantem rei, vt Deum eſſe corporeum, & ſic eſt falſitas.

Hinc Syrectus in fine reprehendit illos, qui negant hanc diſtinctionem eſſe aliam à diſtinctione ex natura rei, quia inde ſequeretur, quod quæ ſunt eadem ex natura rei, eſſent diſtincta ex natura rei, nam idem poteſt poni ex parte ſubiecti, & prædicati, vt in hac Petrus eſt Petrus, nam ibi Petrus vt ſubiectum, eſt diſtinctus ratione a ſe, vt eſt prædicatũ, & tamen Petrus ex natura rei nullo modo a ſe ipſo diſtinguitur.

Dices ſecundo quomodo identitas rationis fundatur in indiſtinctione à parte rei, & ex parte intellectus. Reſp. id dici, quia identitas eſt relatio, quæ fundatur in vnitate, & ideo, quæ habent vnum conceptum à parte rei, vt quando aliqua talia ſunt, quod vnum non poteſt concipi ſine alio, & vnum ex parte intellectus, ideſt, quod vni vt ſic concepto non poteſt attribui aliqua ſecunda intentio, quæ alteri nõ tribuatur, quod ſi ſit vnus ex parte rei, & non ex parte intellectionis, tũc

Explicatur modus, quo identitas rõnis ſundetur in idẽtificatione à parte rei, et ex parte intellectus

fundari poteſt diuerſitas rationis, vt patet ex hoc exemplo *homo eſt homo.* vbi ly homo ante verbum fundat relationem ſubiecti, & poſt verbum, relationem prædicati, quæ relationes diſtinguuntur ratione, non quidem ratione humanitatis, quæ eſt eadem à parte rei, ſiue ſit ante, ſiue poſt verbum, ſed non eadem ex parte intellectionis, cum habeat diuerſum munus, & ſitum in propoſitione.

Rō cur idẽtitas rōnis ſit abſolutiſſima

Hinc intelligitur dictum illud Mauritij .ſ. identitas rationis eſt abſolutiſſima, .ſ. abſolutione independentiæ, quia.ſ. non pendet ab aliquo actu collatiuo intellectus, vel alterius potentiæ, licet non ſit abſoluta abſolutione oppoſita reſpectui. At inquies identitas eſt relatio rationis, quæ exigit fũdamentum, & terminum, ſed hoc nõ poteſt eſſe ſine actu collatiuo intellectus, vnde Ariſt. *5.* met. poſt tex. *15.* identitas dicitur vno modo, quando intellectus vtitur vno, vt duobus. Sed reſpondent, relationem identitatis actualem exigere extrema actu diſtincta, ſiue ſecundum rem, ſiue ſecundum rationẽ, atq; adeo non poſſe fundari

in

in obiecto cognitionem ſimplicis ap-prehenſionis, quia illud obiectum vt ſic cognitum non habet ex ſe, vel ab intellectu duplicitatem, ſed in obiecto cognito per enunciationem, quia illo intellectus actu vtitur vno vt duobus, ſed relatio aptitudinalis exigit quidem terminos diſtinctos, ſed non eſt neceſſarium, vt ſint actu exiſtentes & diſtincti, ſed ſatis eſt diſtingui aptitudine.

Hinc identitas fundata in obiecto cognito ſimplici cognitione non eſt actualis, ſed aptitudinalis. 8

Hinc ſequitur ſecundo modo identitatem rationis ſine actu collatiuo intellectus, quia ſine tali actu non datur duplicitas rationis in obiecto, quia non eſt in obiecto aliqua comparatio ad ſeipſum.

Dices cur ad identitatem rationis requiritur vnitas ex parte rei, & intellectus, & ad diſtinctionem rationis ſatis ſit diſtinctio ex parte intellectus. Reſp. 1. quia ad conſtruendum plura requiruntur, quam ad deſtruendum, quia ſatis eſt, vt vnum deſit ad rei deſtructionē, vt innuit Scot. 2.d.1.q.vl.

Plura neceſſaria ſunt ad vnitatem, q̃ ad diſtinctionem.

Reſp. 2. ad fundandam diſtinctionẽ ſatis eſſe quamcumque diſtinctionẽ ex parte intellectus etiã ſi ſit diuerſus modus concipiendi logicalis, qualis eſt inter concretum, & abſtractum, ex Scoto 1. d. 2. p. 2. q. 1. vel grammaticalis, qualis eſt inter rectum, & obliquum.

ARTICVLVS II.

Modus intelligendi diſtinctionem rationis ex Scotiſtis.

PRimo ſupponunt ex cognitione intellectus produci obiectum in eſſe cognito, ſicut naturale agens producit rem in eſſe reali, illud auté eſſe cognitum dicũt eſſe reſpectum rationis derelictum à cognitione in obiecto, & idem dicunt de eſſe volito in obiecto voluntatis, & conſequenter de obiectis huiuſmodi potentiarum collatiuarum, & ex hoc reſpectu rõnis attendi diſtinctionem rationis.

Secundo ſupponunt actum collatiuum ſupponere actum rectum circa

obiectum, quia potentia non comparat obiectum incognitum ad aliud, ſed prius cognitũ, & hinc res comparata ad aliam fundat hunc reſpectum, & ſi res comparatur ad aliam, vt eadem, reſultat reſpectus identitatis, ſi vt diuerſa reſultat reſpectus diſtinctionis. Hoc autem eſſe cognitum competit obiecto, ſiue comparatur ad aliud, vt eſt cognitum, ſiue abſolutè; & hinc Scotiſtarum dictum ſaluatur, quod poteſt res intellecta comparari ad rē non cognitam .ſ. formaliter ſub eſſe cognito, licet vere ſit cognita ex vi actus recti.

Tertio ſupponunt diuerſos modos concipiendi, vnum grammaticalem, vt cum res concipitur sm̃ varios caſus, alterum Logicum cum conſiderat illam in abſtracto, vel concreto, qui modi cum cauſentur ab intellectu in rebus fundãt reſpectus rationis identitatis, vel diſtinctionis, quia entitas fundata non poteſt habere perfectiùs eſſe, quàm fundamentum.

Duplex cōparatio ētiũ, ex quibus habetur duplex diſtinctio.

Quarto ſupponunt comparationē poſſe fieri vel inter entia rationis, & conſtat relationem diſtinctionis, vel

identitatis non poſſe eſſe, niſi rationis, vel inter ens reale, & rationis, & idem dicendũ, quia reſpectus realis nõ poteſt eſſe, niſi ſubiectum, & terminus ſint realia, quare vno deficiente ibi eſt relatio rationis, & hæc clara ſunt; difficultas eſt quando cõparatio ſit inter res reales, vel realitates.

Reſpon. hæc poſſe comparari primo ſecundum eſſe, quod habent extra intellectum ſine vllo eſſe rationis, & ſic eſt relatio realis. Secundo ſecũdum eſſe, quod habent ex vi intellectus, & ſic eſt relatio rationis.

Hinc patet reſpectum abſtracti, & concreti, vel qui ſupponunt in obiecto hos modos eſſendi eſſe rationis.

Secundo patet reſpectum identitatis rei ad ſeipſam eſſe rationis, quia ſupponit cognitionem, qua vnum vt duo concipiatur.

Tertio quando comparat rem ad aliam in vno, & eodem formali, tunc eſt relatio rõnis, vt ſi color, & diſgregatiuitas albedinis comparentur, fundamentum, quia omnia hæc vel cauſantur, vel ſupponunt in obiecto aliquid cauſatum ab intellectu.

DVBITATIO III.

De diſtinctione modali ex natura rei ex Scotiſtis,

VT hęc diſtinctio intelligatur, quatuor ſunt explicãda. Primo quid ſit modus intrinſecus. Secundo quotuplex. Tertio quomodo inter ſe diſtinguantur. Quarto quo ordine. De quibus Maironus tract. de formal. initio art. 2. Trombet. art. 2. p. 2. Frãc. de Roy. de formal. Scoti fusè. Smiſing. tom. *1*. tr. 2, q. 1. Scotiſtæ in *1*. d. *8*. vbi præclarè Bargius. 1

ARTICVLVS I.

Quid ſit modus.

PRimo notandum ab omnibus cõcedi, dari modos intrinſecos, vt de Thomiſtis patet ex Barg. *1*. p. q. *11*. ar. *1*. c. 2. & *3*. & D. Thom. q. 1. de verit. ar. 1. q. *21*. ar. *1*. & à Scotiſtis, vt apud Mairon. q. *16*. Prolog. & in 1. d. 2. ar. 2. & d. *8*. vbi alij, & à recẽtioribus Fonſ.

In omnium ſententia dãtur modi intrinſeci.

5, met.

5.met.c.6.q.*6*.Suar.diſp.2.met.ſect.*6*. n.*7*.& diſp. 7. ſect. 1. n. *18*.& ab alijs, qui dicunt ens cõtrahi per modos intrinſecos, nam in ſe confundit ea, per quæ contrahitur, vt per finitum, & infinitum &c.

Secundo notandum, modum dici reſpectu rei modificatæ, hic autem poteſt reſpicere tria. Primo ſubiectũ, cui conuenit. Secundo ſuperius, quod contrahit. Tertio conſtitutum per ipſum modum; quare in ordine ad hæc definiri debet.

Quod aduenit formę nõ variat eius formalitatẽ.

Tertio not. communiter modum definiri, quod ſit aliquod, quod adueniens formæ, ſeu quidditati non variat eius rationem formalem, vt intẽſio maior, vel minor adueniens quidditati albedinis; Nam nullum poſterius poteſt variare eſſe ſui prioris, ſed modus intrinſecus eſt poſterior quidditate, cuius eſt modus, quia modus eſt adiacens rei determinatio; Sed difficultas eſt, nam vel dicit negationem variationis ſubiecti, vel ſuperioris cõtracti, vel conſtituti per ipſum.

2 Prima opinio eſt dicentium non intelligi de variatione conſtituti, ſed ſu-

bie-

biecti, vel ſuperioris, ita Lich. 1. d.8. q.8.ibidem Viguer.Bargius q.3. nam ſi aliquod conſtituitur per gradum intellectualem, & infinitate,quod dicatur B. tunc ſi B.conſtituitur per infinitatem, & per remotionem eius deſtruitur, ergo infinitas, quæ eſt modus intrinſecus, variat ipſum.Confir. quia intellectus finitus, & infinitus pluſquam genere differunt, ergo modi intrinſeci variant rationem formalem conſtituti.

Sed contra primo, quia omnis modus ingreditur quidditatem, ergo poteſt illam variare; Nam quod poteſt conſtituere, poteſt variare. Anteced. prob. quia ſi non ingreditur quidditatem,non poteſt dici intrinſecus, ſed extrinſecus. Reſp.Mairon.dici intrinſecum,non quia conſtituit quidditatē, ſed primo,quia non differt formaliter à quidditate, cuius eſt modus, ſic nō dicit nouam formalitatem, eo quod eſt idem cum illa, quia reducitur ad idem genus, ad quod pertinet formalitas, & quia propria paſſio dicit formalitatem diſtinctam à quidditate,nō eſt modus intrinſecus, Tertio addit

Quomodo modus dicatur intrinſecus,

Aegid.

Aegid. dici intrinſecum, quia innaſcitur, & eſt intrinſecus naturæ, & non prouenit à forma extrinſeca, vel terminatiuè, quomodo relatio nō dicitur modus intrinſecus, quia eſt ad terminum extrinſecum, ſed de hac ratione Aegidij dicemus ſuo loco.

3 Secundo, quia hæc definitio conuenit alijs à definito, quia tùm differētiæ eſſentiali, quæ aduenienss generi nō variat eius rationem formalem, tum accidentibus, quæ non variant rationem formalē ſubiecti. Reſp. Mairon. non ſufficere ad modum intrinſecum, non variare rationem formalem illius quidditatis, ſed requiri alterum .ſ. vt non habeat vim conſtituendi aliquid formale, nec ſit cauſa, vt vnū ab alio formaliter diſtinguatur, vndè licèt differentia non variet rationem formalē generis, tamen variat rationem formalem ſpeciei conſtitutæ per ipſam; Vnde eſt cauſa, vt vna ſpecies ab alia formaliter diſtinguatur; Dices impoſſibile eſſe, vt non variet quidditatem, cum omnis modus ſit quidditas, vt patet, quia eſt obiectum intellectus, cuius eſt percipere quidditatem. Nam

illud

illud obiectum eſt quidditas, quod eſt perceptibile per ſe ab intellectu, non autem quando eſt perceptibile cum alio ſibi addito, at modi intrinſeci non ſunt per ſe, ſed cum formalitate perceptibiles, & non ſine illa, ſiue præciſiuè, ſiue realiter. Sed contra quia in definitione debent explicari diſtinctè, quæ conſtituunt rem definitam, at ibi ſolum ponitur negatio variatiua quidditatis, cui additur. Confirmatur quia id probat, quod eſt poſterius quidditate, cui additur, at non eſt poſterius re conſtante ex modo, & quidditate. Sed prior, nam conſtituẽs eſt prius conſtituto.

§ M dus intrinſecus ob quã connexionẽ cũ quidditate ita dicitur

Secunda opinio eſt dicentium, modum intrinſecum dici eum, qui habet talem connexionem cum quidditate, vt quidditas nõ poſſit perfectè cognoſci, ſine illis, nec illi ſine quidditate, ita Fonſec. & Suar. hinc Tatar. coll. 6. §. quantum ad ſecundum dixit, modum intrinſecum dici per ſe primò de quidditate, quia includitur in ratione dicente quid eſt ſubiecti, tum quidditas adæquatè concipitur, ſed non eſt prædicatio in primo gradu perſeitatis pri-

mæ,

non variet, ſed cui aduenit, vel quod contrahit; nam id eſt commune differentijs, ergo debet intelligi de variatione conſtituti per modum intrinſecum, Neque dicant modum explicari per duplicem negationem, Vnam, qua dicitur non variare rationem formalem, Alteram, per quam non dicit aliquid formale; nam prius illi conuenit negatio formalitatis, quàm negatio variationis, nam ideo non variat rationem formalem conſtituti, quia in ſe non dicit formalitatem; Nam non eſt conceptibile per ſe præciſe à re, cuius eſt modus, ſicut poteſt concipi differentia, & in hoc conſiſtit non variatio; & ad fundamentum Borgij Reſpond. 1. aliud eſſe aliquid conſtituere, aliud aliquid variare, & ideo per additionem modi ad quidditatem conſtituitur eſſentia, ſed non variatur ratio formalis, quia variare rationem formalem eſt proprium formalitatis, & per remotionem deſtruitur conſtitutum; ſed non variatur ratio formalis, quia modus non dicit formalitatem, ſed modalitatem; quare variatur cõſtitutum modaliter, ſed non formaliter.

Reſp. ad fundamentum Borgij, quod aliud eſt cõſtituere, aliud variare.

ter. Dices hinc ſequitur infinitatem, & neceſſitatem non eſſe modos, quia inde variantur conſtituti. Reſp. Tröb. ex illis formaliter non variari, quia res eiuſdem ſpeciei poteſt eſſe finita, & infinita, ſed formaliter non poteſt variari, ſed de hac re ſuo loco.

7 Duplex modus secundũ alios, vnus cõſequens nãm ſpecificã, alter eſſe indiuiduale.

Quarto alij, qui diſtinguunt duplicem modum intrinſecum, vnum, qui conſequitur naturam ſpecificam, & quidditatem, alterum, qui conſequitur eſſe indiuiduale, vt intenſio, & remiſſio ſecundum aliquos, nam ſecundum Aretinum, hic eſt formalitas cum terminet motũ alterationis ex *Scot.* 1.d.17.& Canon. 5.phyſ. q.3.Zerb.8. met.q.6. Mairon. 1.d.18.q.2.At modus poſterior non variat; Neque hinc fit modum non differre à differentia, quia diuerſo modo variant rationem conſtituti, nam differentia ſic variat, vt faciat aliam quidditatem à quidditate, cui additur, contrahendo illam ad aliam ſpeciem inferiorem. At non ſic modus intrinſecus, cùm non dicat quidditatem, vt patet ex quantitate perfectionali, vt v.g. finitas perfectionis ſpecificæ, quæ non eſt de quiddita-

te

te ſpeciei v. g. albedinis; Nam eſt demōſtrabilis de ipſa, ſed modus intrinſecus; Nam non poteſt intelligi perfecta eſſentia albedinis, quin intelligatur quantitas perfectionalis, v. g. finitas ipſius, licèt poſſit confusè concipi, non intellecta quantitate perfectionali ipſius. Hinc cum homo dicitur finitus, ſignificatur, quod eius perfectio eſſentialis ſit in tali gradu inter ſpecies vniuerſi. At vero intenſio, & remiſſio eſt modus intrinſecus conſequens eſſe indiuiduale, Vnde nigredo vt 4. eſt perfectior albedine, vt tria ſecundum quantitatem perfectionis indiuidualis, ſed imperfectior ſecundũ quãtitatem perfectionis eſſentialis. Hinc Paulus ſcriptor 1.d.13.q.1. in c. dicto 28. definit modum intrinſecum eſſe, qui additus alteri .ſ. cuius eſt modus non variat rationem eius formalem, ideſt non facit aliam quidditatem, nec deſtruendo priorem, nec cõtrahendo ad inferius, ſed eſt p̄ciſe modus quidditatis inſeparabilis omnino ab illa.

Modus intrĩſecus per Paulum Script, quis ſit.

8

Quinto alij dicunt per modum intrinſecum variari rationem quidditatiuam ſolitariè, non autem rationem

Quomõ intelligitur, ꝙ

quid,

per modum intrinsecum varietur q.d-ditas ſolitariè, et non formalis.

quidditatiuam formalē dicitur ratio quidditatiua ſolitariè, quæ eſt nō includat rationē qualitatiuā .i. differentialē prædicatur de alio in quid vt ens; Ratio autem quidditatiua formalis, quæ cum ſit conſtituta ex prædicato in quid æquale.i.ex genere, & differentia, prædicatur de alio in quid, vt conceptus ſpeciei infimæ, & ſubalternæ. refert illam Tromb.

3.modus dicendi communior inter Scotiſtas.

Hinc Scotiſtæ inter quos cōmunior modus dicendi eſt tertius, explicant quomodo modus intrinſecus, & quidditas dicantur non eſſe per ſe conceptibiles, quia ſcilicet non dicunt in ſe formalitatem diſtinctam, quod intelligitur ſecundū Tromb. de conceptibilitate per conceptum perfectum, & intuitiuū, nā abſtractiuè, & imperfectè ſic poteſt intelligi, quia poteſt terminari cognitio imperfecta ad rem non cognito modo illius. Secundo intelligitur de cognitione modi ſumpti in actu exercito .ſ. pro illa ratione, quæ denominatur modus, non autem ſumpti in actu ſignato .i. pro illa forma, per quam denominantur eſſe modi, quod alij dicunt, modum accipi, 1.

in;

intentionaliter .ſ. pro re denominata, & ſubſtrata. & 2. intentionaliter pro forma denominante.

ARTICVLVS II.

Quomodo diſtinguantur modi inter ſe, & à quidditate.

RESpondent communiter Scotiſtæ diſtingui ex natura rei, quia fundant prædicationem oppoſitorum etiam contradictoriè; Sed pro huius explicatione Not. varias poni conditiones modi intrinſeci. Prima eſt quod ſit primo diuerſus ab omni quidditate, quia nec eſt quidditas, nec pertinens ad quidditatẽ, quia alioqui quidquid eſſet conſtitutum per modum, conſtitueretur in eſſe formali, & quidditatiuo, vt fuſe Tromb. loc. cit. & nos infra d.4. art.3. concl.2.

Modus diſtĩguitur ex natura rei, quia fundat prædicationem oppoſitorũ contradictoriè.

Secundo, quod quidditas non includitur in ratione formali ſui modi, quia ſi includeretur, cuicumque adueniret modus, adueniret eſſe aliquod quidditatiuum, & contrarium accideret in remotione modi.

Quod quidditas non includatur in ratione formali ſui modi,

Ter-

Modus non includitur, quia poſterius non eſt de quidditate prioris.

Tertio, modus non includitur in quidditate, cuius eſt modus, quia nullum poſterius eſt de quidditate prioris. Contrarium docet Paulus ſcriptor 1.d.3.q.1. dicto 81. Nam ideo dicitur modus intrinſecus, quia eſt intra quidditatem. Confir. ex Scoto dicente, quamlibet rem finitam ex ratione ſua formali eſſe finitam, & infinitã ex
9 ſua ratione formali, eſſe infinitã; ergo finitas, & infinitas ſunt intra rationẽ formalem, vnde ait eſſe intimiorem, quàm paſſio, vnde addit non eſſe intra quidditatem, quaſi vnam partem definientem, ſed eſſe modum cuiuslibet partis definientis, nec eſt pars rei, cuius eſt modus, ſed cuiuslibet partis eſſentialis, quia quælibet pars creata eſt finita. Reſp. dici intrinſecum non ob illã rationem, ſed quia non habet diſtinctam formalitatem à re, & ideo dicitur idem formaliter negatiuè, non poſitiuè; Nam eſſe idẽ formaliter poſitiuè eſt eſſe de intrinſeca formalitate ipſius, vt animal reſpectu hominis.

Quartus modus eſt idem formaliter negatiuè cum quidditate, & diuerſum quid ab eo negatiuè; Nam ad diuer-

uerſitatem formalem poſitiuam duo
requiruntur; Primò, quod dicat for-
malitatem. Secundò, quod illa non ſit
de quidditate, & eſſentia rei, cuius eſt
modus, Vnde, cui competit aliqua
iſtarum conditionum, poteſt dici di-
ſtingui formaliter, & cui deficit poteſt
dici non diſtingui formaliter, ſeu eſſe
idem formaliter, ſed modus nec dicit
diuerſitatem formalitatum, & ideo eſt
idem formaliter, & quia non eſt de
eſſentia dicitur diſtingui formaliter,
ſed quia non habet omnes conditio-
nes perfectæ, & poſitiuæ diſtinctionis;
nam deeſt poſitiua formalitas, ideo
dicitur diſtingui negatiue, & quia ne-
que habet omnes conditiones perfe-
ctæ identitatis, quia non eſt de eſſen-
tia, dicitur non idem formaliter nega-
tiuè; Sed quia non dicit formalitatem
diuerſam, ideo dicitur idem formali-
ter negatiue, atque adeo eſt idem, &
non idem ſecundum diuerſam ratio- 10
nem, & ideo non ſunt oppoſita, vt fu-
sè Tromb. loc. cit. & ego addo, aliud
eſſe contra diſtinctionem inter termi-
nos, & inter propoſitiones. Nam in-
ter terminos poteſt eſſe medium, vt

patet,

patet, quia poteſt vtrumque affirmari cum aliqua determiuatione; neque tamen inter propoſitiones, vt alibi oſtendi.

Diſtinctio inter quidditatem, ac modum ſit ne modalis, an quidditatiua

Dices an diſtinctio ex natura rei, q̃ eſt inter quidditatem, & modum ſit modalis, vel quidditatiua. *R*eſp. Trõb. art. 2. in fine; diſtinctionẽ, quæ eſt ex parte quidditatis, & terminatur ad modum, poſſe dici quidditatiuam ex parte fundamenti, & modalẽ ex parte termini, ſed quę ex parte modi poſſe dici modalem fundamentaliter, & quidditatiuam terminatiue. Reſp. 2. alij debere denominari ſimpliciter ex parte termini, quia reſpectus magis intrinſecus reſpicit terminum.

Reſp. tertio alij debere denominari ab ignobiliori, & quia modus eſt ignobilior quidditate, ideo ſimpliciter debet dici modalis.

At Tatar. quodl. *6*. & alij docent diſtingui à quidditate formaliter negatiue, quia non addit aliam formalitatem, non tamen formaliter poſitiuè, ſicut duæ formalitates, quæ ſunt ſeorſum perfectè conceptibiles, & adæquatè. Hinc confutatur opinio dicentium,

tium, modum intrinſecum conſequẽtem naturam ſpecificam talem eſſe, ac conſeqnentem naturam indiuidualem diſtingui realiter, quia poteſt retinere quidditatem ſine illo; vt eadem eſſentia caloris ſe ſolo intentione, & remiſſione; Nam ſi realiter diſtinguitur, & ſeparabilis; tamen non includitur in conceptu adæquato modificati contra definitionem modi intrinſeci, neque exemplum illis prodeſt, cũ ex Scoto, dum calor intenditur, acquiritur indiuidibilis pars caloris, & dum remittitur, deperditur.

ARTICVLVS III.

Quot ſunt genera modorum intrinſecorum.

REſp. primo Maironus, eſſe nouẽ, .ſ. finitum. 2 infinitum. 3. neceſſarium, 4. contingens .ſ. actum. 6. potentiam. 7. exiſtentiam. 8. realitatem. 9. hæcceitatem, quia omnis modus quidditatis, vel eſt de ea demonſtrabilis, vel non; ſi primum eſt finitas, & infinitas, ſi ſecundum, & hoc, vel erit

Nouem genera modorum intrinſecorũ ponuntur ex Mair.

poten-

potentialis, & dicitur potentia obiectiua, vel actualis; & hoc vel immediate ineſt quidditati, & eſt hæcceitas, vel mediate, & hoc vel magis reſpicit qdditatem, quàm modum, vel æque primò vtrumque; ſi primum erit dupliciter, quia vel modo propinquiori, & ſic eſt natura, vel minus propinquo & ſic eſt realitas, ſi verò dicatur 2. tunc aũt vel reſpicit quidditatem ad eſſe producibile, & ſic contingens, ſeu attingentia, vel ad eſſe improducibile, & ſic eſt neceſſariũ, vel neceſſitas

11

Reiicitur opinio Mair.

Sed contra hunc numerum primò obijcitnr; Nam modus intrinſecus nõ variat quidditatẽ, cui eſt intrinſecus; at finitu m, & infinitum neceſarium, et contingens, producibi e, et improducibile variant quidditatem; Nam conſtat hæc inter ſe diſtingui eſſentialiter, et realiter plus genere, quia nõ poteſt eadem entitas eſſe finita, et infinita contingens, et neceſſaria producibilis, et improducibilis. Confir. quia finitas, et infinitas, vel accipiuntur vt ſunt paſſiones quãtitatis molis, et non non ſunt modi, vel quantitatis perfectionis, et ſic ſunt modi intrinſeci

Finitas, et infinitas qnando ſint modi

ſeci, at ſic variant perfectionem eſsẽtialem. Reſp. Trõb art. 2. p. 2. ver. *pro declaratione, quomodo infinitas*; ens finitum, & infinitum poſſe accipi dupliciter primò formaliter pro conceptu obiectiuo exiſtẽte in anima per ſpeciem. Secundò fundamentaliter pro ipſa eſſentia, vt habet eſſe in re extra animam, cui reſpondet vnitas realis extra animam. hic autem non accipiuntur fundamentaliter, quia ſunt ipſæ naturæ rerum, à quibus abſtrahuntur hi conceptus obiectiui. Sed formaliter, quia vt ſic relucent in intellectu, non diſtinguuntur quidditatiuè, neque ſunt diuerſæ rationis formalis, quia illa entia diſtinguuntur ſolum penès finitatem, & infinitatem, & diſtinguuntur per aliquam rationem formalem entis abtractam à ſenſibilibus, in quam feratur intellectus per ſe, id eſt abſque eo quod feratur in illa, à quibus abſtraxit, nam licèt aliquando cõceptus abſtractus conſiderari poſſit abſque determinatione illius, tamen aliquando poteſt determinare rationẽ abſtractam per aliam vnitam illi ſecũdum eſſe, & ſecundum conſideratio-

 nem,

nem; Vnde quando ſic determinat rationem abſtractam illa determinatio eſt per modos intrinſecos, & rationes conſtitutę diſtinguuntur modaliter, nõ obſtante, quod res, quæ ſubſtant huic rationi diſtinguantur eſſentialiter, &
12 quidditatiuè. Hæc doctrina probabilis reddi poteſt, Nam quando finitas, & infinitas poſſunt conuenire eidem rei, tunc non diſtinguunt quidditatiuè conſtituta per ipſa, vt patet ſi darẽtur quãtitates infinitæ, vel albedo infinita eſſent eiuſdem ſpeciei cum finitis, ergo finitas, & infinitas ſecundũ ſe nõ variant quidditatem quidditatiuè, & idem dici poteſt de neceſſario, & contingenti, quia ſæpè aliquid eſt neceſſariũ, & contingẽs reſpectu diuerſorum, & ſimpliciter producibile, & improducibile ſecundum vnã, & non ſecundum aliã rationem, ab vna cauſa, & non ab alia. Hæc dixi in gratiam Scotiſtarum, quorum doctrina non eſt ſatis firma in hac materia.

Finitas, et infinitas quomodo non variant quidditatem quidditatiuè.

Confir. quia alij addunt eſſe à ſe, ſeu incauſatum, ſimplicitatem, ſiue actum purũ, immutabilitatem, æternitatẽ, immenſitatem, incomprehenſibilitatem, inef-

ineffabilitatem, &c.quæ dicuntur de Deo, vt modi eius intrinſeci, vt refert Smiſingh.tom.1.tract 2 dub.1.§.9.vbi modos intrinſecos diſtinguit ab attributis. Ad Confir.Mairon. infinitatem molis non eſſe modum intrinſecum, quia non eſt dabilis, ſed infinitas, vt dicit quantitatem virtutis, & perfectionis, & finitas, ponuntur modi intrinſeci. Nam quidditas hominis finita, ſi fieret infinita adhuc maneret eadem quidditas, ſicut albedo intenſa vt octo, & ſecundum gradus infinitos.

Infinitas molis nõ eſt modus intrinſecus.

Dices 2. æternitas an ſit modus intrinſecus. affirmat Sirectus, quia non dicit formalitatem diſtinctam à quidditate, cum non ſit conceptibilis ſine illa, & contra.

Aeternitas an ſit modus

At contrarium alij, quid.ſ.dicat formalitatem ex Aug.15. de Trin. c. 5. *ſi dicamus æternus, immortalis, iuſtus ſpiritus &c. horum omnium ſpiritus ſubſtantiam ſignificare videtur, cætera vero huius ſubſtantiæ qualitates, ergo æternitas eſt proprietas, at omnis proprietas dicit formalitatem.* Confir. ex Dam. 1.fid.c.4 *quæcunque autem per Theolo-* 13

giam de Deo dicimus, non naturam, ſed ea, quæ ſunt circa naturam inſinuant, nam ſi bonum, ſi iuſtū, ſi ſapiens, ſi quid eris aliud dixeris, nō naturam Dei dicis, ſed ea, quæ circa naturam. Confir. 2. ex Anſ. c. *11. proſol ſic ergo verè,* & *omnipotens, miſericors &c. quemadmodum, viuens, bonus, beatus, æternus, & quidquid melius eſt eſſe, quam non eſſe.*

Ad Confir. Reſp. non omnes conuenire in illo numero modorū, quare non eſt accipiendum, vt verum; Sed ſi támen id concedere quis vellet, deberet aſſerere omnes illos reuocari ad poſitos à Mairone. Nam incauſatū reuocatur ad neceſſitatem eſſendi, ſimplicitas ad actualitatem, immenſitatem, inuiſibilitatem, incomprehēſibilitatem, & cætera huiuſmodi ad infinitatem, denique æternitatem ad exiſtentiam.

ARTICVLVS IV.

An diſtinctio modalis ſit eadem, ac diſtinctio ex natura rei.

HIc non quæritur de diſtinctione ex natura rei, vt comprehendit omnem diſtinctinnem à parte rei, quæ etiam

etiam dici poteſt realis extenſiuè, quæ denominatur ab ente reali, vt diſtinguitur ab ente rationis; ſed quæritur de diſtinctione ex natura rei determinata, q̃ diſtinguitur à formali, & alijs diſtinctionibus, quæ ſunt à parte rei.

Diſtinctio ex natura rei an ſit eadem ac modalis.

1. opinio eſt dicētium, diſtinctionē ex natura rei, & modalē eſſe eandem, eſt aliquorum apud Sirectum art. 2. refert alios Franc. de Roi lib. 2 formal. c. 13 ſect. 2. videtur Maironis dum illā appellat modalem, nam hęc diſtinctio, vel eſt inter modos, vel eſt inter quidditatem, & modum, quæ denominatur modalis ab imperfectiore, & ignobiliori extremo, ſicut diſtinctio inter reale, & ens rationis dicitur rationis ab extremo imperfectiore, Vnde Trōb. art. 2. p. 1. docet quidditatem, & modū eius intrinſecum, & modos extrinſecos diſtingui inter ſe ex natura rei, ſicut omnia, quæ ſunt in recta linea prędicamentali, ſicut ens à Deo, & creatura, vt ibi explicat.

Dici realis largè poteſt quia non eſt per intellectum.

Alij vero illam denominant ex natura rei à fundamento à quo ſumitur, nam ſumitur ex ijs, quæ ſunt in natura rei, et non ex ijs, quæ adueniunt per

intellectum, et licèt poſſit dici realis largè, vt reale ſignificat quidquid habet rationem entis præciſo opere intellectus, non tamen poteſt dici realis propriè, vt reale ſignificet rem ratam, quæ ſcilicet eſt capax exiſtentiæ ſolitariè, vt infra explicabitur.

14 Negant eſſe eandem: Secunda opinio eſt negantium eſſe eãdem, quia inter attributa diuina ſecundũ Scotiſtas eſt diſtinctio ex natura rei, et tamen nõ eſt diſtinctio modalis, quia attributa non ſunt modi, vt patebit infra. Neque alia, quæ infra art. 6. ex Zerbio dicuntur diſtingui ex natura rei, ita Zerb. loc. cit. qui addit diſtinctionem modalẽ contineri ſub diſtinctione ſe totis obiectiue, quia nec modi inter ſe, nec cum quidditate conueniunt quidditatiuè, ſed ſunt primũ q̃d, et primũ quale, de quibus ens denominatiuè prædicatur. Sed non placet quia non põt purè accepta facilè diſtingui à diſtinctione formali, vt infra patebit, quare exiſtimo diſtinctionem ex natura rei ſpecialẽ non eſſe diuerſam apud Scotiſtas à diſtinctione modali. Cõfir. diſtinctio ex nãra rei eſt minima inter reales, at non põt eſſe minima, niſi ſit

eadem, ac modalis, quia aliæ rationes entitatis magis diſtinguuntur; quã modi ob minimã eorum entitatẽ; Vnde Scotus apud Zerb. loc. cit. §. propter 3. verſ. diſtinctio formalis; ait eſſe minorẽ formali, neq; obſtat, quod ponit inter attributa diuina, nam hęc reſpectu eſſentię ſe habent vt modi ex Scotiſtis, vel illorum diſtinctio non eſt pure ex natura rei, quam dicimus eandem cum modali.

ARTICVLVS V.

Quid ſit diſtinctio ex natura rei, quam alij vocant modalem.

PRimo not. diſtinctionem ex natura rei accipi dupliciter primò, vt ſignificet omnẽ diſtinctionem, quæ eſt à parte rei, et ſic eſt cõis ad omnes diſtinctiones, quæ ſunt præter opus intellectus. 2. ſpecialiter, vt eſt ſpecies diſtincta ab alijs. ſ. reali, et formali, etc. et ita accipitur hic, de qua q̃ritur q.d. 15

Diſtinctio ex natura rei dupliciter accipitur.

2. Not. diſtinctionẽ ex nãra rei ſpecificã vario modo explicari; Nã 1. Sirectus in fine ar. 2. partialis ait eſſe reſpectũ, ortum ex proprijs rationibus

formalib⁹ terminorũ ſecluſo quocũq; actu potẽtię collatiuæ, ſequitur Zerb. loc.cit.§.ꝑpter 3.2.Trõb.ar.2.in fine, ait eſſe inter illa, quæ poſſunt fundare veritatẽ contradictoriorũ p̃ciſo opere intellectus,ꝙ non intelligitur de verificatione actuali, quia oĩs affirmatio, et negatio ſunt opera intellectus, ſed de verificatione aptitudinali,et fundamentali, ſeu vt alii id intelligi non de verificatione formali, ſed obiectiua.

In eadem re quot ſpecies diſtinctionũ reperiri poſſint:

3. Not.in eadẽ re poſſe concurrere plures ſpecies diſtinctionũ; ſed sm̃ diuersã rõnẽ. Nam põt A.et B.diſtingui ex natura rei quatenus fundãt contradictionẽ.2.formaliter quatenus dicunt diuerſas formalitates.3.realiter quatenus ſunt res habentes diuersã exiſtentiam, ſeu ſubſiſtentiam.4. eſſentialiter quatenus ſunt diuerſæ eſſentiæ.

Sed difficultas manet duplex 1.quomodo hęc ab aliis diſtinguatur,nã fundare veritatẽ cõtradictoriorũ cõuenit omnibus aliis diſtinctionũ generibus, vt patet conſiderãti,et huic aliud addi debet, per quod diſtinguatur ab aliis. Reſp.diſtingui ex ratione extremorũ, ſed quę ſit hæc ratio explicanda eſt.

Reſp.

Reſp. Tromb.art.2. conſiſtere in imperfectione entitatis,nam vel vtrũque, vel vnum extremum, licèt ſit ens, & res latè, & extenſiuè, non tamen propriè, vt ſignificant quidditatem; Nam ens, & res propriè ſolum conueniũt Deo,& creaturis, ac ijs, quæ ponũtur in recta linea prædicamẽtali, at non ſic extrema diſtinctionis ex natura rei,ſed sũt aliquid quidditatis,vnde dici poſſunt adquidditates. Sed cõtra, quia cum extrema diſtinguantur ex natura rei,debent habere naturam, at natura rei eſt res, & eſſentia,vt cõcedit ipſe Tromb. loc. cit. Not.3. vbi ait primò omnem eſſentiam eſſe quidditatem, ſeu formalitatem,non tamẽ contra,vt patet exDeo,in quo relatio eſt formalitas, & non eſt eſſentia. Secundò, omnem naturam eſſe eſſentiã, non tamen cõtra; nam relationes sũt eſſentiæ, cum definiantur, & tamen non ſunt naturæ, cum non ſint principium formæ abſolutæ.Tertio, omnẽ ſubſtantiam eſſe naturam, non tamen contra, quia qualitas eſt natura,& nõ eſt ſubſtantia. Reſp. dici ex natura rei non accepta re propriè,ſed exten- 16

Quomõ ſe habẽt extrema ad rationẽ diſtinctionis.

ſiuè,quomodo omne,quod eſt,eſt res, & habet eſſentiam, vt eſt impropriè definibilis, quod poteſt confirmari ex Boetio lib. de Trin. vbi diſtinguit rem contra modum, & circumſtantiam rei, ex quo Zerb. infert 9. propter primum ſeptem prædicamenta reſpectiua nõ eſſe res, ſed male, vt alibi, quia aliud eſt negare eſſe ens abſolutum, aliud non eſſe ens, ſeu rem ſine aliquo addito. At ego contra reſponſionem obijcio; Nam ſi res ibi dicitur à Reor, ſequetur inter entia rationis eſſe diſtinctionem ex natura rei, quod eſt contra ipſos Scotiſtas, quare debet ibi res accipi, vt ſignificet omne ens exiſtens aliquo modo à parte rei.

Varij modi diſtinctionũ ex Scotiſtis.

Hinc putãt diſtingui ex natura rei, ſeu modaliter ſpeciẽ,& differẽtiã eius cõſtitutiuã,& omne definitũ à ſua definitione,quia ſe habẽt vt conſtitutũ, & conſtituẽs;Et hinc fit,vt poſſint fũdare cõtradictionẽ.Hinc 2.ſequitur ſic diſtingui eſſe quidditatiuũ ab eſſe eſſẽtiæ,quia illud abſtrahit ab eſſe exiſtentiæ,& ſuppoſitis, ſine quibus eſſe põt, nõ ſic eſſentia ex Scot.1.d 36.vbi vnũ eſt eſſe eſſentiæ, & exiſtẽtiæ,vnũ nõ eſt

ſine

ſine altero qualitercũq.diſtinguãtur.3. ſic ẽt ſuperius,& inferius,vt animal,& homo, totum, & pars, & ſimilia. 4. inter eſſentiã,& perſonas in Deo,quia fundant cõtradictoria.ſ.intellectus, & voluntas,& eorum actus,& habitus.ſ. inter ſapiẽtiã,quæ eſt æternorũ,& ſciẽtiam,quæ eſt temporaliũ. 6.inter modos intrinſecos inter ſe,& cũ entitate, quia oĩa hæc diſtinguuntur ex proprijs rationibus. Hinc diſtinguunt duplicẽ identitatẽ ex natura rei,vnã oppoſitã diſtinctioni,q̃ eſt non alietas quidditatis,vel entitatis à ſeipſa,quę eſt relatio rationis. Alteram eſſe præſuppoſitam à diſtinctione, quæ eſt non alietas extremorum in aliquo conuenientiũ ex natura rei,de quibus vt conueniũt nõ poſſunt contradictoria verificari originata ex proprijs rationibus formalibus extremorum,vbi ly,vt conueniũt, ſtat reduplicatiuè, nam ſpecificatiue poſſunt verificari.

ARTICVLVS VI.

De regulis inueſtigandi diſtinctionem ex natura rei, ex Scotiſtis.

17 Diſtinctio ex natura rei inueſtigatur ex oppoſitione

RESp. inueſtigari per oppoſitionẽ; Nam cũ impoſſibile ſit duo oppoſita conuenire eidem omnino, & ex natura rei, & reſpectu eiuſdem, & ſecundum idem, neceſſario in ſubiecto, cui conueniunt oppoſita, debere ineſſe plures rationes ex natura rei diſtinctas.

Quatuor regulæ cognoſcendi diſtinctiones.

Reſp. cum quatuor ſint genera oppoſitionum. ſ. relatiuæ, contrariæ, priuatiuæ, & contradictoriæ, totidem erunt regulæ cognoſcendi hanc diſtinctionem.

Quid inferũt ex hac doctrina.

Hinc inferunt intellectum agentem diſtingui ex natura rei à poſſibili, quia mouens, & motũ ſunt oppoſita. Neq; obijcias, quod intellectus poſſibilis producit, & recipit intellectionem ex Scoto quodl. 15. Reſp. eandem eſſe potentiam fundamentaliter, nõ tamẽ ſecundum eandem perfectionem aptitudinalem; Nam alia eſt perfectio intellectus illimitata ad agendum; Alia paſſiua ad recipiendum, quia illa eſt in actu, hæc in potẽtia, et licèt agens recipiat ſuam actionem, quia actio non recipitur mediante paſſione, vel actione,

ne, ſed inhærentiæ abſolutæ, quia ad actionem non eſt actio, nec ad paſſionem paſſio; videte Tromb. qui plura adducit art. vlt. vt oſtendat agens non moueri recipiendo ſuam actionem, quia recipit formam reſpectiuam, quæ eſt metaphyſica, vnde non mutatur ad ſe, ſed ad alterum, ſed de his alibi.

Reſp. 3. modalis facilè inueſtigatur ex ſeparabilitate ex parte vnius extremi; Nam res ſeparatur à modo, non cõtra. At vero identitas oppoſito modo inueſtigatur.

DVBITATIO IV.

De diſtinctione formali ex Scotiſtis.

ARTICVLVS I.

Vnde dicatur, & quid ſit formalitas.

Diſtinctiò formalis vnde dicitur.

PRima concl. diſtinctio formalis dicitur proxime à formalitate, remota à forma, non vt forma ſignificet partem actualẽ cõpoſiti ſubſtantialis, vel accidentalis, vel ſubſtantiã abſtractam; Sed vel à forma totius eſſentiali, vt ait Zerbius, vel à forma vt ſignificat

quamcumq. rõnem, ſub qua ex natura aliquid concipi põt, vt Tromb. art. 3. Nã ſicut forma entis eſt rõ cognoſcẽdi rẽ, cuius eſt forma, ita hæc formalitas.

1 Secũda concl. formalitas dupliciter accipitur primo extenſiue, et gneraliter, et eſt rõ obiectiua ex natura rei comprehenſibilis ab intellectu neceſſario terminatiuè, non tñ neceſſario motiue intellectus; et ſic omne conceptibile ex natura rei, ſiue ſit quid, ſiue quale eſt formalitas, quæ dicitur rõ intelligibilis, vel intellectus, vel cõceptus, vel intẽtio apud Arabes, et ab hac formalitate nõ ſumitur diſtinctio formalis, de qua hic agimus, quia ſic conuertitur cũ diſtinctione ex natura rei. 2. accipitur propriè, à qua ſumitur diſtinctio formalis, et de hac q̃ritur q. d.

Formalitas accipitur 1. extrinſecé. 2 propriè

Tertia concl. formalitas eſt rõ obiectiua, ſub qua vnãquaq. res cõceptibilis ex natura rei ſeorſim, quã nõ oportet mouere intellectũ, ſed neceſſarium eſt vt terminet. Hæc definitio primũ explicatur: Dicitur. n. rõ obiectiua, vt diſtinguatur à rõne, qua dicitur actus primus, vt eſt intellectus, et actus ſecũdus, vt eſt diſcurſus. 2. dicitur concep-

Formalitas eſt rò obiectiua;

Explicatur concluſio;

tibilis,

tibilis, quia conceptibilitas pōt conuenire dupliciter, 1. præcisè ex parte intellectus, à quo effectiuè habet entitatē, vt ſunt entia rōnis, et ex natura ſua, quod conuenit rei, quæ non habet eſſe pendens ab intellectu. 3. dicitur ſeorſum ad differentiam modorū, qui non ſunt intelligibiles, ſine re modificata, vt notat Tromb. contra Sirectū, 4. dicitur, ꝙ non oportet; Nā licèt alieno obiecto cōueniat mouere intellectū cauſando ſpeciē in l. 3. de Ani. 54. tamē hoc non conuenit obiecto, vt ſic, quia non conuenit omni, ſed illi vt ſic conuenit, et rō terminandi, quia nihil poteſt eſſe obiectū potētiæ, in quod potētia non tendat vtrūq. interminū, quæ diffinitio ſic declarata, probatur ex dictis ex proportione, quā habet cū forma, q̄ actuat, & conſtituit compoſitū; Nā vnūquodq; vt ſe habet ad eſſe, ita ad cognoſci 2, met. t. 4. Vnde Not. 2 quidditatē dici formā, quia oīs rō agēdi dicitur actus, & forma, ſiue realiter, ex 3. phyſ. 17. vbi dicitur ſpecies mouens, ſiue intentionaliter 9. met. 20. vbi omne cognitū cognoſcitur ex eo, ꝙ eſt in actu. Sed quidditas eſt ratio, &

Quidditas quomō dicatur forma.

principiũ formale agẽdi, tũ quia principiũ formale dicitur id, in quo agens aſſimilat ſibi paſsũ. Hoc aũt eſt natura tanquã forma totali; Et forma partis tanquã forma partiali, ex quo: tũ quia natura, & quidditas totus eſt terminus formalis 7. met. t. 27. tũ quia Ariſt. formã ſemper appellat quodquid erat eſſe, vt 5. met. t. 2. & 7. met. & 8. met. vbi de partibus definitionis.

Explicatur rò obiectiua ex natura rei ſecundum Zerb.

At Zerb. § propter tertium definit, quod ſit rõ obiectiualis ex natura rei comprehenſibilis ab intellectu, vt neceſſariò eius terminatiua, non neceſſariò motiua includens aliquid quidditatiuè, vel incluſa in alio quidditatiuè; Vnde omnis quidditas eſt formalitas non tamẽ contra, quia formalitas, eſt ens naturæ, conceptus, obiectũ adæquatum metaphyſicæ, vel terminatiuũ intellectus ſunt cõuertibiliter idẽ. Hæc aũt incluſio poteſt dupliciter intelligi. Propter identitatem, & eſt eorũ, quæ eſsẽtialiter ſunt idẽ, vt eſſentia diuina, & attributa, et contra, vel quæ in tertio eſſentialiter includuntur, vt paſſiones ſunt idem in ſubiecto, licèt inter ſe non ſe eſſentialiter includant;

Se-

Secundò, per incluſionem formalem, vt quando vnum includit alterum in ſua ratione formali,& quidditatiua, vt materia, & forma in compoſito, & genus, & differentia in ſpecie, ſiue incluſio ſit vt pręedicati in quid, ſiue in quale, & ſic ſumitur, dum denominat diſtinctionem formalem; ex hac varia acceptione formalitatis oritur, vt Scotiſtæ non ſatis inter ſe conueniant circa ea, quæ formaliter diſtinguuntur.

ARTICVLVS II.

Explicatur identitas, & diſtinctio formalis quid ſit, & quotuplex:

QVarta concluſio; Identitas formalis dicitur, quando illud, quod dicitur ſic idem, includit idem, cui ſic eſt idem in ſua ratione formali, & per ſe primò, ita Scot. 1. d.2.q.4. ex quo Sirect. infert, inferius eſſe idem formaliter cum ſuperiori, quia inferius, quod eſt ſic idem .ſ. formaliter, includit illud, cui eſt idem ſic primò; at ſuperius 3 Quid ſit idẽtitas formalis.

non

non includit in ſua ratione inferius: ſed potius contra; vnde fit, vt ſuperiora prædicata quidditatiua non ſint idem formaliter cum inferioribus, nec differentiæ eſſentiales, & modi intrinſeci ſint idem cum ſuis conſtitutis, quia non includunt conſtituta, ſed potius contra. At ex definitione contrarium infert Trombet. ſcilicet ſuperius eſſe idem formaliter cũ inferiorib, quia eſt de quidditate eius, non tamen contra; & idem docet de differentijs eſſentialibus, & omnibus prædicatis quidditatiuis eſſe idem formaliter cum ſuis conſtitutis, & non contra, & probat ar.2.p.3.§. pro declaratione vnitatis, quia ſuperius addit ſuperiori, at quod accidit alteri, eſt extra rationem formalem illius. Vnde Scotus 4. d.12. q.1. & 7. Met.q.1. quod non eſt idem formaliter cum aliquo, non eſt de ratione illius, neque poteſt dici eſſe idem, quia inferius includit ſuperius, quia inferius præter ſuperius includit aliud; at hoc aliud non eſt de ratione ſuperioris, ergo neque inferius; totum enim non poteſt eſſe de ratione partis, & bene dicit, ſed diſtinctio illa

iden-

identitatis formalis mutuæ,& non mutuæ; non probatur, quia hæc diſtinctio relatiuorum reperitur ſolùm in 3 genere relatiuorum,vbi relatio non eſt inexiſtens vtrique extremo formaliter,ſed in vno formaliter,& in alio terminatiuè, quod dicitur ad aliud, quia aliud refertur ad ipſum, quomodo dixit Tromb. ſuperius eſſe idem formaliter ſuperiori,cum qua identitate terminatiuè ſtat diſtinctio ex parte extremi identificati formaliter terminatiuè, & non ex parte extremi identificati formaliter per identitatem ſibi inexiſtentem; ſed ratio Fabri totam hanc diſtinctionem euertit;nam diſtinctio relationis mutuæ, & non mutuæ non poteſt reperiri in primo genere relationum,quæ fundantur in vnitate, ſed ſunt æquiparantiæ,vt ſimilitudo, & æqualitas,ergo etiam identitas: quòd ſi ſuperius eſt idem inferiori, etiam inferius erit idem ſuperiori.

Diſtinctio identitatis formalis mutuæ, et non mutuæ improbatur.

Secundò infert, ſubiectum non eſſe idem cum ſuo accidente, & contra, quia neutrum alterum includit in ſua definitione formali, & licèt ſubiectum ingrediatur definitionem accidentis,

Quomò ſubiectum non ſit idem cum ſuo accidente.

vt additamentum 7.Met.17.& 19.non tamen per ſe primò, & in ſua ratione formali; neque inſtent, quòd accidens non ſit ens, ſed entis ens, atque adeò eſt formaliter ens per ſubſtantiam, quia non dicitur eſſe à ſubſtantia, vt cauſa formali, ſed vt cauſa efficienti, quia omne cauſatum eſt aliud à quo eſt, quia eſt à ſua cauſa quæcumque ſit.

Ex quibus Mauritius definit, quòd ſit non alietas quidditatis ex natura rei à ſe ipſa, ea verò, quam ſupponit diſtinctio formalis eſt non alietas quidditatum ex natura rei conuenientium in aliquo quidditatiuè; ſed identitas, quam deſtruit diſtinctio, eſt non alietas quidditatum, quarum vna ex natura rei aliam includit quidditatiuè.

Quæ diſtinguuntur formaliter.

Quinta Concluſio. Illa diſtinguuntur formaliter, quæ habent aliam, & aliam formalitatem, quarum neutra alteram includit in ſua ratione formali per ſe primò, patet ex terminis. Vnde Mauritius definit, quod ſit alietas quidditatum in aliquo conuenientium ſibi inuicem comparatarum, quarum neutra includit aliam quidditatiuè, & per ſe primò.

Ex

Ex quibus primò inferunt, diuinam eſſentiã diſtingui à relationibus, & cõtra, quia nec abſolutũ includit relatiuũ, nec relatiuum includit abſolutum. Diuina eſſentia cur diſtinguatur à relationibus.

Secundò ſequitur, diuina attributa inter ſe, & ab eſſentia, ac relationibus diuinis diſtingui, & idem de intellectu, & voluntate, quia non ſe mutuò includunt ſecundùm propriam rationem formalem per ſe primò; & licèt in Deo non ſint multæ formæ, adhuc tamen poſſunt eſſe plures formalitates, vt ſunt multa prædicata eſſentialia, licèt ſit vna eſſentia. Ratio eſt, quia nunquam ad plurificationem conſequentis ſequitur pluralitas antecedentis; vt homo habet plures ſcientias, & qualitates, ergo eſt plures ſciẽtes, & plures quales. Intellectus, et voluntas quare diſtinguantur.

Tertiò ſequitur, concretum, & abſtractum, licèt differant in modo ſignificandi, nó tamen formaliter, & ex natura rei, quia modus ſignificandi tribuit illis ſolùm diſtinctionem ra[tio]nis, cùm ſit ab intellectu, & ratione huius modi diuerſi, conceditur, quòd homo ſit riſibilis, non tamen quòd humanitas ſit riſibilis, tamen ſecundùm rem quidquid Abſtractum, et concretũ quomodo diſtinguãtur

4 quid ineſt homini formaliter ineſt humanitati.

Vide Zerbium, ex cuius definitione alia ſequuntur.

Idẽtitas formalis alia adæquata, alia inadæquata.

Quinta Concluſio, Identitas formalis alia eſt adæqua a, quando. ſ. extrema ſunt vnum in tota ratione quidditatis; alia inadæquata, quando ſcilicet extrema conueniunt in aliquo prædicato quidditatiuo, vt ſpecies ſunt idem formaliter in genere inadæquatè, & indiuidua idem adæquatè in ſpecie.

Diſtinctio formalis an codẽ modo diuidi poſſit

*S*ed difficultas eſt, an eodem modo poſſit diſtinctio formalis diuidi; negant aliqu' eo, quòd de ratione eorum, quæ formaliter diſtinguuntur, eſt vt conueniant in aliquo prædicato quidditatiuo; alioqui non eſſent formaliter diſtincta, ſed ſe totis obiectiuè, vel modaliter, ſeu ex natura rei, ergo ſecundùm adæquatam rationem quidditatiuè extrema non poſſunt diſtingui formaliter.

Quãdo ẽ diſtinctio adæquata.

At alij concedunt diuiſionem illam, ſed alio modo explicatam; nam diſtinguuntur formaliter adæquatè, quando vtrumque extremum cõtinet aliquam formalitatem diuerſam poſitiuè, vt equus

equus,& homo, ſed inadæquatè diſtinguuntur, quando vnum continet aliquam formalitatem, quam aliud non continet,vt inferius, & ſuperius; nam homo v.g. continet rationalitatem, quam non continet animal, & hæc ſolet ab aliquibus dici diſtinctio formalis negatiua, ſicut præcedens dicitur poſitiua, quia in vtroque extremo eſt poſitiuè formalitas diuerſa.

At verò Trombet. diuidit identitatem formalem in propriam, quæ eſt inter ea,quorum vnum eſt de conceptu formali alterius, & in ipſo includitur per ſe primò, vnde inter Platonem & Sortem non eſt identitas formalis; & in impropriam, quam ait eſſe inter ea, quæ conueniunt in aliqua quidditate, & formalitate,quomodo Sortes, & Plato dicuntur idem formaliter, nõ quidem abſolutè,ſed in tali quidditate.

Identitas diuiditur in ꝓpriam, et in impropriam ex Tromb.

ARTICVLVS III.

Quomodo formalitas diſtinguatur à quidditate, & realitate obiectiua,& modo intrinſeco.

Prima

5 PRima Concluſio communis *Sco*-tiſtarum, formalitas eſt quid commune ad realitatem, & quidditatem, vnde diſtinguitur tanquam ratio quaſi generica à ſuis ſpeciebus, ſed quia hoc non ſatis intelligitur, niſi explicetur quid intelligatur per realitatem; & quidditatem. Ideo not. ex Scoto 4. diſt. 46. q. 3. eandem eſſe diſtinctionem rei à ſe, quæ realitatis à realitate, & formalitatis à formalitate, & ideò non oportet exponere res per realitates, vel formalitates. Nam ſicut res, quædam eſt eſſentiæ, quædam exiſtentię; ita quędam eſt realitas eſſentiæ, quæ dicitur obiectiuè, quia poteſt eſſe per ſe obiectum intellectus; quædam exiſtentiæ, quæ dicitur ſubiectiuè, quia ſubijcitur quidditati, cùm ſingulare vt ſic ſit ſubiectum quidditatis; ex quo inferunt realitatem obiectiuam eſſe quid inferius ad formalitatem: probant aliqui, quia hæc dicitur quæcumque ratio, cui competit eſſe ex natura rei extra nihil; ſiue ſit conceptibilis per ſe, ſiue cum alio. Hinc dicunt modum intrinſecum habere formalitatem, ſed non realitatem, quia non po-

Formalitas ē quid cômune ad realitatem, et quidditatem.

poteſt ſine alio concipi.

At Tromb. non probatur hæc ratio; nam formalitas dicitur ratio conceptibilis per ſe, vt dicunt ipſi de realitate obiectiua; ex quo negat modos habere realitatem, quidditatem, & formalitatem diſtinctam à re, cuius eſt modus intrinſecus.

Quibus conueniat formalitas.

Vnde ipſe probat ex eo quòd formalitas conuenit tam ijs, quæ exiſtunt in prædicamenti recta linea, quàm alijs vt ens, verum, bonum, &c. At realitas obiectiua reperitur in ijs, quæ ſunt in recta linea prædicamentali differentijs, ſiue ſpecificis, ſiue indiuidualibus, & paſſionibus ſpecificis, ſiue prædicamentalibus; realitati enim obiectiuæ reſpondet aliqua vnitas ex natura rei præciſo opere intellectus. At hæc vnitas non poteſt reſpondere prędicatis traſcendẽtibus, & alijs, quæ tam Deo, quàm creaturis conueniunt. Dices, ens cõmune Deo, & creaturæ eſt vniuocum, quia vt indifferens ad finitum, & infinitum, Deum, & creaturas eſt conceptibile; ergo habet vnitatem. Reſp. non habere vnitatem ex natura rei omnino independentem ab intelle-

ctu,

ctu, abſtrahente illud ab inferioribus per ſpeciem abſtractam, ex vi intellectus poſſibilis, prius quàm intelligatur per actum intellectus agentis: quæ ratio ſic abſtracta habet aliquam vnitatem ex natura rei, ſed non omnino extra intellectum, quia ſpecies, per quam repræſentatur vt vnum, eſt ab intellectu.

6 Realitas obiectiua p alios dupliciter accipitur.

Alij tñ diſtinguunt realitatẽ obiectiuam accipi dupliciter; primò ſtrictè & propriè pro omni ente poſitiuo extra intellectum exiſtente per ſe intelligibili, habente vnitatem ex natura rei omnino independentem ab intellectu, & ſic diſtinguitur à formalitate, vt probat Tromb. Et confirmatur, quia etiã ſi tales formalitates ſint conceptibiles per ſe ſine alio: adhuc non ſunt idem cum realitate obiectiua, quia ens, & alia traſcendentia habent formalitatẽ, & tamen non habent realitatem, quidquid ſit de modis intrinſecis.

Secundò, largè, & extenſiuè pro omni ente poſitiuo, habente eſſe ex natura rei extra intellectum; quomodo dicitur non ſolùm de omni re extra intellectum exiſtente, ſed etiam de omnibus

nibus

nibus quidditatibus prædicamentorũ abſtractis à ſingularibus per ſpecies repræſentatiuas, & ſic conuertitur cũ formalitate. At inquies quomõ quidditates illæ dicantur habere eſſe extrà intellectum, cùm repræſentẽtur per ſpecies intelligibiles. Reſp. id dici, quia non pendent in eſſe obiectiuo ab actu intelligendi; nam præcedunt illum cùm cauſent illum, ex 2. de An. t. 60. & mihi videtur magis ad mentem Scoti ex Tromb.

Hinc patet, quomodo formalitas diſtinguatur à quidditate, tanquam quid ſuperius; nam realitas obiectiua eſt communior quidditate. Nam quidditas propriè dicitur quod pertinet ad aliquam quidditatem, vel de aliquo quidditatiuè prædicatur. Vnde patet paſſiones ſpecificas non dicere quidditatem, licèt dicant realitatem obiectiuam. Pertinere autem ad quidditatem aliquid poteſt, vel conſtitutiuè, vt differentia, vel prædicatiuè, vt genus. Hinc ſequitur formalitatem eſſe quid ſuperius ad quidditatem, cùm ſit ſuperius ad realitatem obiectiuam. Hæc ex Scotiſtis, qui cùm non conueniant

Formalitas diſtinguitur à quidditate vt quid ſuperius.

in vſu terminorum, hanc materiam difficilem, & implicatam reddiderunt.

Modus intrinſecus vt diſtinguatur à formalitate.

Secunda concluſio, Modus intrinſecus diſtinguitur ſecundùm aliquos à formalitate inadæquatè, quia omnis modus intrinſecus eſt formalitas; nam eſt conceptibilis cum alio. Formalitas autem ſignificat omne conceptibile, ſiue per ſe, ſiue cum alio.

At ſecundùm alios diſtinguitur adæquatè ex proprijs rationibus, quia putant de ratione formalitatis eſſe intelligibilitaté per ſe, & ſine alio; at hęc ratio non conuenit modo.

Modus intrinſecus, et formalitas in quo conueniant.

At alij putantes modum intrinſecum, & formalitatem conuenire in eo, quod neutrum ſit intelligibile per ſe adhuc dicunt diſtingui; nam eſſe intellig bile per ſe poteſt prouenire ex varijs rationibus. Vnde formalitas dicitur quando intelligibilitas prouenit ex quacumque ratione, ſiue pertineat ad quidditatem, ſiue non. At modus dicitur ex ſpeciali modo exiſtendi; nam exiſtit vt adhærens quidditati, vt intenſio, & ſimilia, quæ nec ſunt quidditates, nec pertinẽt ad quidditatem, vt patet: tum quia alioqui tot

eſſent conſtitutiua albedinis, quot ſunt gradus intenſionis, atque adeò, & inter duos gradus aequiſibiles per motus eſſent infiniti eſſe formalia, & quidditatiua, & duo alba eſſent diuerſæ ſpeciei, & quidditatis: tum quia poſterius non poteſt conſtituere quidditatẽ, quæ eſt prius; tum quia albedo v.g. definitur quidditatiuè abſtracta ab omni gradu. Ex quo etiam ſequitur, neque quidditatem eſſe de quidditate ſui modi, quia ſi ſic haberet quidditatem, atque adeò non poſſet aduenire; neque deperire ſine variatione eſſe quidditatiui, quod eſt cõtra definitionem modi, vt patet ex dictis.

Quid conueniat mõ eo quod duo habeat, et eſſe modum, et eſſe intrinſecum:

Dices, ſi non ingreditur quidditatẽ, cur dicitur modus intrinſecus; nam non poteſt dici ex eo quòd intrinſecè inhæret, quia ſic omnia accidentia eſſent modi intrinſeci. Reſp. modum habere duo: primum quòd ſit modus, & inde illi conuenit identitas realis cũ re modificata. Secundum, quòd ſit intrinſecus, & inde habet quòd non diſtinguatur poſitiuè à re modificata, licèt non ſit idem formaliter, vt explicaui ſup. d. 3. art. 2.

AR

ARTICVLVS IV.

De Regulis inueſtigandi diſtinctionem formalem.

7 Diſtictio formalis quatuor modis diſtinguitur. Primo, per viam excluſionis.

RESP. Si rectus hanc inueſtigari quatuor modis, Primo, per viam excluſionis; nam quæ ſic ſe habent, quòd vnum non eſt de conceptu alterius, formaliter diſtinguitur: quod intellige de diſtinctione formali propria, non de impropria; nam de hac non valet conſequentia, inferre diſtinctionem formalem, ex eo quòd aliquid non ſit de conceptu formali alterius, vt patet ex indiuiduis eiuſdem ſpeciei, quæ non diſtinguuntur in formalitate, & quidditate.

Secũdo, per viam definitionis.

Secundo, per viam definitionis, vt diſtinguantur formaliter, quæ habent diſtinctas definitiones, quarum vna non includit alteram adæquatè, vel inadæquatè: vt patet ex hominis, & animalis identitate formali, licèt habeant diſtinctas definitiones, nam definitio animalis includitur in definitione hominis.

Ter-

Tertiò, per viam deſcriptionis, quæ ſunt diuerſæ conſtantes ex genere, & propria paſſione. Nam vbi diuerſæ paſſiones, ibi diuerſę formalitates, quæ ſunt principia paſſionum.

Tertio, per viã deſcriptionis.

Quarto, per viam demonſtrationis, vt ſubiecta, de quibus demonſtratur eadem paſſio, ſint idem formaliter; quia habent idem principium paſsionis, quod ẽ ratio formalis ſubiecti. Cõtra verò, quando demonſtrantur oppoſitæ paſsiones ſecũdùm ſe, & quoad proprias rationes, licèt non ſint oppoſita quoad inexiſtentiam in eodem ſuppoſito: aliter hæc via explicari poteſt, quòd quando aliquid demonſtratur per aliud, illa ſunt diſtincta inter ſe.

Quarto, per viam demonſtrationis.

Quinto ex Mairono per viam reduplicationis, vt quando prædicatum conuenit vni, vt tale, & non alij, vel nõ vt tale, illæ taleitates formaliter diſtinguuntur, ex quibus patet, identitatem contrario modo inueſtigari.

Quinto, per viã reduplicationis ex Mair.

DVBITATIO V.
De diſtinctione, & identitate reali ex Scotiſtis.

AR-

ARTICVLVS I.

Quid ſignificet res, ex qua ſumitur realitas.

1 Idẽtitas realis tot modis dicitur, quot res.

PRima Concl. Tot modis dicitur identitas realis, quot modis dicitur res, nam reale à re denominatur. Ideo videndum quot modis res accipiatur: pro cuius explicatione

Res accipitur tripliciter vt ens, Primò ſuper traſcendenter,

Not. primò, rem, ſicut & ens accipi tripliciter: primò ſupertraſcendenter, & hoc dupliciter: tum illimitatè, & diſtinguitur contra purum nihil, quod accipitur pro eo, quod inuoluit contradictionem ſiue extra, ſiue in intellectu; vnde multum habet eſſe, & inde dicitur eſſe inintelligibile, & ita ſignificat tam entia realia, quæ habent eſſe præciſo opere intellectus, quàm entia rationis, quæ habent eſſe ex vi intellectus, quæ vt poſſunt dici entia, ita dicũtur res. Tum, vt nihil dicitur, quod inuoluit limitatè contradictionem .ſ. à parte rei, licèt non ita per intellectum & ita res ſignificat omne ens reale,

non

non tamen entia rationis, & hoc ens dicitur traſcendere per omnia prædicamenta, & per differentias contractiuas generũ, & ſpecierũ, ac etiam de partibus phyſicis compoſiti.

Secundò traſcendenter, & ita prędicatur de omnibus, quæ ponuntur in recta linea, quomodo partes phyſicæ, & differentiæ metaphyſicę, vt non ſunt entia, ſed partes entis, ita neque res; neque tñ fit ens componi ex non entibus, vt non eſt idem ac nihil, ſed vt idẽ eſt ac non ens habens modum eſſendi prædicamentalem; nam verè sũt entia ſupratraſcendenter ſumpto ente, & re. 2. traſcendẽter.

Tertiò ſubtraſcendenter, & hoc dupliciter: Primò ſignificat omne ens abſolutum reale, quomodo Boetius diſtinguit rem à circumſtantia, & modo, qua ratione prædicamenta reſpectiua, nec ſunt entia, neque res, ſed modi rerum. Secundò ſignificat ſubſtantiam quomodo accidentia non dicuntur entia ſimpliciter, ſed entis entia, ſecundùm quid. 3. ſubtraſcẽdenter:

Hinc patet accepta re primo modo, omnis diſtinctio etiam rationis dicitur realis; at accepta ſecundo modo om-

nis diſtinctio, quæ eſt ex natura rei, ſiue formalis, ſiue modalis, ſiue quocumq; modo extra intellectum, dicitur realis. At tertio modo accepta re, nec modalis, vel ex natura rei eſt realis, ſed ſolùm quæ eſt inter entia abſoluta.

Vnde ſumitur varietas rei.

Secundò, Not. hanc variam rei acceptionem oriri ex varietate vocis, à qua nomem rei deriuatur; nam ex Scoto 1. d. 35 deduci poteſt primò à Reor Reris, & ſignificat quidquid participat rationem entis ſupertraſcendenter illimitatum, ſiue per intellectum, ſiue præciſo opere intellectus, quomodo realitas dicitur de formalitate, & cæteris. Hinc diſtinctio realis poteſt eſſe inter omnia, quæ ſunt aliquo mō entia.

Secundò deduci poteſt à Ratus, & ſic rei ſignificatum excludit ſecundum omnes ens rationis; & hinc deduci debet realitas, quæ denominat diſtinctionem realem. Hinc ad vſum diſputationis diſtingui poteſt res in Retam, ſeu opinabilem, & Ratam, ſeu formam.

2 Res rata tripliciter accipitur apud Scotiſtas

Primo pro re eſſentiæ.

Tertiò Not. Rem Ratam apud Scotiſtas tripliciter accipi. *Primò* pro re eſſētiæ, quæ dicitur quidditas abſolutè,

quæ

traſcendens eſt, conuerſa cum en-
iuiſo in Deũ, & creaturas, ex Zer-
, quæ apud Scotum, 4.d.46. eſt idem
 formalitate; quòd ſi quæratur, an
alitas hoc modo ſit quidditas, an
dus ? Reſp. Zerb. ſi conſideretur vt
d, includit ens quidditatiuè, ſi vt de-
minans non includit, ſed concipitur
informatiua entis, & per quod non
alificatur, ex Scoto 4. Met.

Secundò, pro re exiſtentiæ, ſeu pro
entia non abſolutè, & ſecundùm
, ſed exiſtente, vbi notat Zerb. rem
c modo diſtingui ab exiſtentia, quia
diuinis multiplicatur realitas, & nõ
ultiplicatur exiſtentia; quare exiſten-
a erit modus intrinſecus non forma-
tas, & quidditas propriè, ſed eſt con-
iſtincta ab ea. 2. pro re exiſtentiæ.

Tertiò, pro re ſubſiſtentiæ, quomo-
lo prædicatur ſolùm de ſubſtantia, vel
abente modum ſubſtantiæ. Vndè di-
iiditur in rem ſubſiſtentię veram qua-
em habent ſubſtantiæ, vel ſimilitudi-
nariam, qualem habent accidentia ſe-
parata à ſubiecto, vt quantitas in Sa-
cramento; & hæc poteſt eſſe, vel ſecũ-
dùm rem, vt quando accidentia ſunt 3. pro re ſubſiſtentiæ.

verè ſeparata; vel ex modo ſignificandi, vt quando accidentia ſignificantur nomine abſtracto. Vndè eſt difficultas quomodo accipiatur Res rata, vt denominet diſtinctionem realem.

Formalitas propriè diſtinguitur à realitate ſecundum Scotiſtas.

Quartò Not. formalitatem propriè diſtingui à realitate ſecundùm Scotiſtas, quod illa ſit aliquid in re conceptibile per ſe. i. præſcindendo ab alijs, vt dictum eſt, etiam ſi vna nequeat eſſe ſine alia ſecundùm rem, vt animal, & rationale. At realitas dicit aliquid, quod eſt ſeparabile ex ſe ab alio, à quo diſtinguitur non ſolùm ſecundùm conceptionem, ſed etiam ſecundùm exiſtentiam, vel identificatum cum ſeparabilibus ab intrinſeco, vt infra.

ARTICVLVS II.

Quid ſit realitas, vnde dicitur diſtinctio realis ab alijs diſtincta, ex Scotiſtis.

3

Realitas à qua ſumitur diſtinctio realis an ſit res eſſentiæ.

PRima opinio aſſerit realitatem, à qua ſumitur diſtinctio realis eſſe rem eſſentiæ; vnde quæ eſſentialiter diſtinguuntur, etiam putant diſtingui rea-

realiter, quod idem dicerent de identitate, niſi obſtaret myſterium Trinitatis, in quo tres perſonæ realiter diſtinctæ ſunt idem eſſentialiter; hanc docent, qui negant diſtinctionem formalem diſtingui à reali, vt Burlifer, & *Fabius* contra communem Scotiſtarum, quibus obijcitur ex *Sirecto*.

Secnnda opinio putat ſumi à re exiſtentiæ, quia diſtinctio realis ſupponit extrema exiſtentia; vnde eſſentiæ dum non exiſtunt, licèt non ſint idem, non tamen diſtinguuntur realiter. An ſumatur à re exiſtentiæ.

Ita Sirectus auctor formalitatum ...tic. 4. optimè explicat Zerb. qui hinc infert, ſola ſingularia realiter diſtingui, quia illis propriè conuenit exiſtentia, cum quibus conſentiunt Thomiſtæ, vt patet ex q 4.

Ex quo multa infert Zerbius diſtingui realiter, vt Res decem prædicamentorum realiter exiſtentes: ſic indiuidua eiuſdem prædicamenti exiſtentia materiam, & formam, totum, & partes, &c.

Tertia opinio eſt dicentium, realitatem ſumi à re ſubſiſtentiæ, quia debent extrema, quæ diſtinguuntur realiter An ſumatur à re ſubſiſtẽtiæ.

liter ſeparatè poſſe exiſtere; at hæc neceſſariò ſubſiſtunt, vt Sirectus.

Inter hos autẽ eſt diſſentio; nam aliqui putant ſumi à Rè ſubſiſtentiæ veræ, quæ eſt propria ſubſtantiæ; ſed conſtat falli; nam hinc ſequeretur diſtinctionem realem non eſſe, niſi inter ſubſtantias ſubſiſtentes.

Alij verò à re ſubſiſtentiæ, ſiue veræ, ſiue ſimilitudinariæ, quæ conuenit omnibus accidentibus abſolutis, ex quo inferunt accidentia relatiua, neque inter ſe, neque ab alijs diſtingui realiter; hunc modum ſubſiſtentiæ ſimilitudinariæ nemo, quem legerim, expreſſit: ſed ex eorum dictis poteſt colligi.

ARTICVLVS III.

De Regulis eorum, quæ ſunt idem vel diſtincta realiter.

4 Illa ſunt idẽ quorum vnũ nõ poteſt ſeparari ab alio abſq. contradictione.

PRima Concl. apud Sirectũ illa ſunt idem realiter, quorum vnum non poteſt ſeparari ab alio, abſque contradictione ex 4. Metaphyſ. 3. vbi ens, & vnum

vnum ſunt idem, quia ſunt inſeparabilia; modò adſint copulatiuè tres conditiones; Prima eſt inſeparabilitas, quæ non oriatur ab extrinſeco, ſed ex ratione intrinſeca extremorũ, ex Scot. 2.d.1.q.2.& 5. Triplex conditio requiritur ad identitatem.

Secunda, vnum non ſit originatum ab alio, quia nihil ſe ipſum producit.

Tertia, quòd illa non ſint in rebus realiter diſtinctis propter correlationes, quæ ſunt inſeparabiles, nec vna eſt origo alterius; tamen non ſunt idem, quia ſunt in ſubiectis diſtinctis realiter.

Secunda Concluſio, ſi vna ex his conditionibus deſit, non poteſt colligi identitas realis; patet exemplis poſitis; hinc non ſequitur ex inſeparabilitate identitas, vt patet ex motu, qui eſt inſeparabilis à Cęlo; & tamen non eſt idem cum Cęlo; quia eſt ab intelligentia, ſic etiam omnis relatio, quæ ineſt eſſentiæ diuinæ per intellectum diuinum eſt inſeparabilis ab illa, & tamen non eſt idem realiter, quia non eſt res. Ex inſeparabilitate non ſequitur identitas.

Hinc inferunt omnia notionalia attributa, perſonas cum eſſentia eadem

realitate reari.

Secundo, omnia ſuperiora cum ſuis inferioribus inadæquate, imò omnes differentiæ, & modi eiuſdem ſuppoſiti eadem realitate reantur.

Quæ ſunt in potẽtia obiectiuè, quare nõ ſunt idẽ, nec diſtinctę.

Tertio, quæ ſunt in potentia obiectiuè realiter, nec ſunt idem, nec diſtincta, quia hæc exigunt in vtroque extremo diuerſam realitatem poſitiuam exiſtentiæ, vel ſubſiſtentiæ, quod dicitur propter diſtinctionem perſonarum, quæ habent vnam exiſtentiam, ſed diuerſam ſubſiſtentiam.

An oĩa, quæ ſunt idẽ ſint inſeparabilia, vt oĩa inſeparabilia, ſine dependentia eſſentiali ad aliud ſunt eadem.

Sed dubitatur, an ſicut omnia inſeparabilia ſunt ſine dependentia eſſentiali ad aliud, ſunt eadem, ita omnia, quæ ſunt idem, ſunt inſeparabilia. Negant Thomiſtæ; nam relatio, & ſubiectum ſunt idem, & tamen ſubiectum ſeparatur à relatione, licèt non contra.

At negant Scotiſtæ, vt Trombet. §. pro maiori; nam ſi aliqua, quæ ſunt idem ſunt ſeparabilia, ſequitur quòd pro eodem inſtanti, eſſe ineſt vni, & non ineſt alteri, quod ſeparatur; ſed quando duo contradictoria inſunt aliquibus pro eodem inſtanti neceſſariò diſtinguuntur quoad eſſe illorum,

con-

contradictoriorũ, vt ſi v.g. Album ineſt A, & non ineſt B, neceſſariò A, & B. diſtinguuntur in eſſe albo, ergo idem dicēdum de eſſe ſimpliciter, quod tertia concluſione magis probatur. Hinc

Reſp. 1. quando aliqua ſunt eadem realiter, ſemper manet eadem realitas ſecundùm eſſe reale, ſed nō ſecundùm eandem rationem. Quæ ſunt idem realiter ſemper ſunt talia, ſecundùm eſſe reale, ſed nō ſecundùm eādem rationē

Sed contra, quia illa ratio ſecundùm quam res non manet, vel prius fuit aliquid, vel nihil; ſi nihil, ſequitur hanc rem eſſe nihil, quia completur per rationem, quæ eſt nihil; ſi aliquid tunc, vel aliquid aliud à re, quæ manet, & habetur diſtinctio; vel nihil aliud, ſed eſt ipſa res, cùm ratio non maneat, & res maneat; ſequitur eandem rem eſſe, & non eſſe.

Reſp. 2. alij, quæ eadem generatione generantur, & corruptione corrumpuntur ſunt eadem; non tamen omnia inſeparabilia, ſed eadem realiter, vt patet ex ſubiecto, & paſſione, quæ diuerſis generationibus producũtur, & tamē ſunt inſeparabilia. Sed cōtra, quia paſſio vel producitur ab eadem cauſa effectiuè, & ſubiectum habet

habet ſubiectiuè, & materialiter,& ſequitur ſeparabilitas, quia omnis potẽtia paſsiua eſt cõtradictionis 9.Met.17 atque adeò ſubiectum poteſt eſſe ſine propriá paſsione,vel paſsio eſt effectiuè à ſubiecto,& ſequitur ſubiectum eſſe in ſe completum prius generatione, & natura,quàm paſsio;atque adeò intelligitur præciſa paſſione, at quod eſt tale non repugnat eſſe ſine poſteriori.

5 Tertia concl. illa diſtinguuntur realiter, quæ habent diuerſam realitatem exiſtentiæ, vel ſubſiſtentiæ; hæc autem diuerſitas cognoſcitur ex triplici capite. Primo ex mutua ſeparabilitate, quoad exiſtentiam; nam vbi eſt hæc ſeparabilitas,ſemper eſt diſtinctio realis, ſiue ſit per potentiam naturalem, ſiue ſupernaturalem,non tamen contra,vt dictum eſt. Ratio eſt ex Scoto 2. d. 1. q. 5.quia aliter idem ſimul eſſet,& non eſſet. Confirmatur,quia alioqui non poſſet probari vlla diſtinctio entium. Nam proteruus dicere poſſet Sortem & Platonem non diſtingui realiter, licèt poſsit vnum eorum exiſtere, non exiſtente altero, contra *Ariſt.*1. Top. *8.*& *9.*vbi problema ait facilè deſtrui per

Quæ nã diſtinguantur realiter, et quomõ coſcantur. Primò ex mutua ſeparabilitate.

per contradictionem ibi inuentam; ſic enim 1.Phyſ t.60. probatur, materiam diſtingui à forma, quia manet materia corrupta forma, eodem medio *Aug.3.* de Trinit. c.5. & *6.* probat creaturam non eſſe omninò ſimplicem, quia manens eadem poteſt recipere diuerſa accidentia, vt eadem magnitudo manet cum hoc, vel illo colore.

Secundo, ex relatione producentis, & producti, quia nihil producit ſe ipſum, quod de potentia naturali concedi poteſt; at difficultas eſt de potentia abſoluta, quod multi velint idem poſſe ſe ipſum producere, niſi fortè intelligant de productione originis, non de productione conſeruationis. Secundò, ex relatione producentis, et producti.

Dices, totum eſſentiale diſtinguitur realiter à partibus, & tamen eſt inſeparabile à partibus.

Reſp. Tromb. totum diſtingui realiter à partibus intrinſecè, quia exiſtunt non exiſtente toto, tamen totum non diſtīguitur à partibus, niſi terminatiuè, quia terminat totam diſtinctionem partium ad ipſum. Totum vt diſtinguatur à partibus.

Reſp. 2. alij, totũ ēt intrinſecè diſtingui à partibus; quia licèt ſit inſeparabi-

le à partibus, tamen ea inſeparabilitas non oritur ex identitate; ſed ex dependentia, vel coexigentia; quomodo perſonæ diuinæ diſtinguuntur realiter, & tamen ſunt inſeparabiles, ſiue propter identitatem eſſentiæ, per cuius exiſtentiam abſolutam exiſtunt, ſiue propter coexigentiam.

Diſtinctio realis quomodo definiatur ex Maurit.

Quarta Concl. diſtinctio realis in abſtracto definitur à Mauritio, quod ſit non alietas, ſeu diuerſitas entium habentium aliam, & aliam realitatem formaliter poſitiuam actu exiſtentem, vnica, vel diuerſa exiſtentia, vel ſubſiſtentia. Vbi realitas non ſumitur pro realitate eſſentiæ, ſed exiſtentiæ, vel ſubſiſtentiæ.

Alia realitas quatuor mõdis dicitur.

Primò, dicitur aliam realitatẽ propter ſubiectum, & paſsionem.

Secundò, poſitiuam propter priuationes.

Tertiò, actu exiſtente propter diuerſitatem quidditatum.

Quartò, vnica exiſtẽtia propter perſonas diuinas, quæ licèt habeant diſtinctionem realem propter dierſitatem ſubſiſtẽtiarum, tamen vnica eſt earum exiſtentia.

Quinta

Quinta concl. identitas realis præſuppoſita diſtinctioni definitur eſſe nō alietas extremorum exiſtētium in aliquo communi; at quæ opponitur diſtinctioni eſt nō alietas entitatis actualiter exiſtentis ad ſe ipſum actualiter exiſtentem. Ex quibus prima eſt relatio realis: ſecunda verò rationis. Idētitas realis pręſuppoſita vt definiatur.

ARTICVLVS IV.

Quotuplex eſt diſtinctio realis?

PRimò aliqui diuidunt in mutuam, & non mutuam. Mutua dicitur, quando ex parte vtriuſque extremi eſt formaliter relatio diſtinctionis, vt inter materiam, & formam. Non mutua verò, quando relatio non eſt formaliter in vtroque, ſed in vno quod formaliter denominat, & in altero terminatiuè, qualis eſt diſtinctio, ſecundùm Tromb. inter partes, & totum. Sed hoc exemplum falſum eſt ex dictis, melius id diceretur de diſtinctione inter creaturas, & Deum, quia in Deo non eſt formaliter relatio realis ad creaturas, qualis eſt in creaturis ad Deum. 6 Diſtictio realis diuiditur per aliquos in mutuā, et non mutuā.

Secundùm alios diuiditur in adæquatã et inadęquatam.

Secundò, alij diuidunt in adęquatam quando ratio diſtinguens eſt in vtroq. extremo, vt eſt diſtinctio inter materiam, & formam.

Et in inadæquatam, quando ratio diſtinguens eſt in vno extremo, & nõ in alio, vt inter totum, & partem; nam homo diſtinguitur ab anima inadæquatè, quia. ſ. continet materiam, quam non continet anima. Neque hęc diuiſio eſt eadem cum diuiſione mutua, & nõ mutua, vt ait Mauritius, nã Deus adæquatè diſtinguitur à creaturis, ſed diſtinctio non eſt mutua, vt dixi.

ARTICVLVS V.

De modis inueſtigandi diſtinctionem realem.

7 Diſtĩctio realis quatuor modis inueſtigari põt.

RESp. inueſtigari primò per viam generationis, quando vno genito aliud non generatur.

Secundò, per viam corruptionis, ſi vnum corrumpitur, alio nõ corrupto.

Tertiò per viam originis, nam originans diſtinguitur realiter ab originato, ex Aug. *1*. de Trin. cap. *1*.

Quar-

Quartò per viam ſeparationis exiſtentiæ, vel ſubſiſtentiæ.

Vnde identitas contrario modo inueſtigatur.

DVBITATIO VI.

De identitate, & diſtinctione eſſentiali ex mente Scotiſtarum.

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit identitas, & diſtinctio eſſentialis.

Identitas duplex dicitur de conſtitutiuis, et conſtitutis.

PRima concluſ. identitas eſſentialis dupliciter dicitur. Primò, de conſtitutiuis eſſentialiter, vel intrinſecè alicuius, vt animal, vel rationale, ſunt idem eſſentialiter reſpectu hominis, quem conſtituunt.

Secundò, dicitur de rebus conſtitutis, quæ habent eandem eſſentiam, & hanc ex vi nominis propriè ſignificat identitas eſſentialis, & non alietas in eſſentia; hoc autem dupliciter contingere poteſt. Primò, vt ſit in eſſentia

vna numero; & hæc identitas in creatis eſt ſemper coniuncta cum reali idẽtitate; at non ſic in diuinis, vbi eſt diſtinctio realis perſonarum cum identitate eſſentiali; ex quo infert Sirectus artic. 5. quæcumque identificantur in creatis eidem ſingulari, ſiue indiuiduo, ſiue ſupppoſito identificari eſſentialiter in vna eſſentia ſpecifica, vel generica; qualem identitatem habent omnia indiuidua, quæ tamen inter ſe diſtinguuntur realiter.

Dices, materia, & forma, quia conſtituunt vnum animal, ſunt idem eſſentialiter cum animali, & tamen diſtinguuntur realiter non ſolùm inter ſe, ſed etiã ab animali vt partes à toto, ergo identitas eſſentialis non eſt coniuncta cum identitate reali.

Reſp. identitatem eſſentialem cum reali reciprocari, quando eſt identificatio cum eſſentia vna numero; non verò, quando eſt identificatio cum conſtitutiuis eſſentiæ.

Reſp. 2. Tromb. identitatem, quãdo eſt in conſtitutiuis eſſentiæ nõ debere dici eſsẽtialem, ſed formalem, à qua eſt diſtincta identitas eſſetialis, vt infra.

Se-

Secunda Conc. diſtinctio eſſentialis eſt diuerſitas ſecũdum eſſentiam, quæ poteſt eſſe dupliciter, primo eſt inter ea, quæ non concurrunt ad conſtitutionem eiuſdem eſſentiæ. Secundo inter ea, quæ non identificantur eidẽ eſſentiæ numero, vel ſpecie, ſed habẽt diuerſas eſsẽtias ſpecificè, vel numerice.

Diſtinctio realis quæ è diuerſitas ſecundum eſſentiam dupliciter eſſe poteſt.

Hæc autem diſtinctio exigit extrema poſitiua exiſtentia, quare non eſt inter negationes, entia rationis, & quidditates abſtrahẽtes ab exiſtentia.

Hinc Mauritius definit diſtinctionẽ eſſentialem eſſe alietatem, vel diuerſitatem extremorum ex natura rei ſeparatorum, vel ſeparabilium, & ſeparatim conſeruabilium in aliquo conuenientium; Identitas verò præſuppoſita diſtinctioni eſt non alietas extremorum ex natura rei, nec ſeparatorum, nec ſeparabilium in aliquo conuenientium; At quæ opponitur diſtinctioni eſt duplex; vna rationis, & eſt non alietas alicuius entitatis ad ſe ipſam ex natura rei ab alia actu ſeparata, vel ſeparabilis, & ſeparatim cõſeruabilis; Alia eſt realis, & eſt non alietas extremorum ex natura rei,

Diſtinctio eſſentialis definitur eſſe alienas, vel diuerſitas extremorũ eſſe. Ex Maur.

nec

nec ſeparatorum, nec ſeparabilium; & ſeparatim conſeruabilium.

Petrus Thomas apud Zerb. diſtinctionem hanc explicat, vt explicatur diſtinctio realis.

Diſtinctio eſſentialis diuiditur in mutuam, et non mutuã.

Tertia Conc. diſtinctio eſſentialis diuiditur in mutuam, & non mutuam, Prima dicitur, quæ mutuo, & conuertibiliter fundatur, & terminatur in extremis, quorum vnum poteſt eſſe ſine alio, qualis eſt inter Sortem, & Platonem.

Secunda, quæ eſt in altero extremorum, vt eſt inter partes, & totum.

Diſtinctio eſſentialis inter quæ ſit.

Quarta Conc. diſtintio eſſentialis eſt inter res diuerſorum prædicamentorũ exiſtentes, Secundo inter indiuidua diuerſarũ ſpecierũ, vel eiuſdẽ, Tertio inter materiam, & formam quarto inter totũ, & partes, ita Zerb. & Alij.

ARTICVLVS II.

Quomodo diſtinctio eſſentialis diſtinguatur à formali, & reali.

Diſtinctio, et identitas realis in quo fundentur.

PRima Conc. diſtinctio, & identitas realis fundatur ſuper exiſtentiam rerum; At eſſentialis ſupra quidditatẽ

exi-

exiſtentem, Nam identitas eſſentialis eſt inter ea, quæ non tantum habent eandem exiſtentiam, & ſubſiſtentiam, ſed etiam eandem numero eſſentiam ſingularem, ad quam immediate ſequitur exiſtentia. Zerb. ait ad diſtinctionem eſſentialem requiri non ſolũ aliam, & aliam quidditatem, ſed etiam aliam, & aliam exiſtentiam; alias eſſet concedenda in diuinis diſtinctio eſſẽtialis, quia ibi eſt alia, & alia quidditas, ſed non conceditur, quia eſt vna exiſtentia. Confir. quia aliàs eſſentialis non diſtingueretur à formali, eo quod vtrobique eſt quidditas diuerſà, ſed formalis non exigit diuerſam exiſtẽtiam, vt exigit diſtinctio eſſenti alis, & ratio eſſe poteſt, quia eſſentię debetur exiſtentia. Sed hęc doctrina Zerbij videtur contra fidem, niſi ſe explicet.

Hinc eſſe idem alicui eſſentialiter, non infert illud eſſe de eſſe alterius, Nam ex Scoto ſubiectum, & propria paſſio ſunt idem eſſentialiter, quia habent eandem nu mero eſſentiam exiſtentem, & tam en neutrum eſt de eſſentia formali al terius.

Secunda Conc. diſtinctio formalis Diſtinctio

di-

diſtinguitur ex Tromb. ab eſſentiali, quod formalis ſit inter conſtitutiua, eſſentialia, & eſſentiam, at non ſic eſſentialis, quæ eſt vbi aliqua habent eandem numero eſſentiam.

formalis diſtinguitur ab eſſentiali ex Tromb.

ARTICVLVS III.
De modo inueſtigandi diſtinctionem eſſentialem.

8 RESp. primo inueſtigari in creatis per viam generationis:

Diſtinctio eſſentialis quinque modis inueſtigatur.

Secundo per viam corruptionis, vt ſupra.

Tertio per viam ſeparationis.

Quarto per viam dependentiæ, quæ duplex eſt; vna eſſentialis ſimpliciter vt quando implicat dependens eſſe ſine dependentia, vt dependentia creaturę à Deo. Alia eſſentialis ſecundum quid, quando non poteſt fieri per potentiam naturalem, licèt poſſit per potentiam abſolutam, vt accidens pẽdet à ſubiecto.

Quinto per viam generum, & ſpecierum; Nam, quæ ſunt ſub diuerſis generibus, vel ſpeciebus ſunt diſtincta eſſentialiter.

Con-

Contra vero idẽtitas inueſtigatur. Identitas modo contrario inueſtigatur.

DVBITATIO VII.

De identitate, & diſtinctione ſubiectiua.

PRima Conc. identitas, & diſtinctio ſubiectiua eſt duplex, vna ſecundum prædicatum commune contrahibile per veras differentias, & dici poteſt prædicationis; Altera ſecundum ſubiectum, & dici poteſt in exiſtentię, illa dicitur ſubiectiua, & analogia eſt prædicati communis cum ſubiecto, quoad potentialitatem. 1 Identitas, & diſtinctio ſubiectiua é duplex.

Secunda identitas ſubiectiua prædicationis conſiſtit in conuenientia in aliquo prædicato quidditatiuo cõmuni contrahibili per veras differentias, vt eſt genus ſiue ſubalternum, ſiue sũmum, & ſpecies, quæ contrahitur per differentias indiuiduales. Hinc, quæ conueniunt in genere, ſunt idẽ ſubiectiue; Contra verò ſubiectiue diſtinguuntur, quæ non conueniunt in tali prædicato, vt ſunt omnia prædicamẽta, Deus, & creatura, omnes perſonæ di- Idẽtitas ſubiectiua pręd icationis in quo conſiſtat.

diuinæ; hæc enim non conueniunt in prædicato quidditatiuo ſuperiori contrahibili,& potentiali per veras differentias, vt patet.

Idẽtitas ſubiectiua inexiſtẽtię inter quæ eſt.

Tertia Conc. identitas ſubiectiua inexiſtentię eſt inter ea, quæ ſunt in eodem numero ſubiecto, vel ſuppoſito per identitatem, vel informationẽ, quomodo omnia prædicata eſſentialia eiuſdem ſuppoſiti ſunt idem ſubiectiue,& ſimiliter omnia accidentia, quæ ſunt in eodem ſubiecto, vt ſapor, & color in lacte, ſimiliter omnia,quæ sũt in diuinis sũt idem ſubiectiue hoc genere ſubiectionis; ex his patet diſtinctionem ſubiectiuam eſſe inter ea,quæ non ſunt,vel poſſunt eſſe in eodẽ ſuppoſito, vel ſubiecto; Vnde omnia indiuidua, quæ ſunt ſub eadem ſpecie ſubſtantiæ completæ diſtingui ſe totis ſubiectiuè.

Secundo idem de indiuiduis cõpletis aliorum generum ex Tromb. quia duo accidentia eiuſdem ſpeciei non poſſunt eſſe in eodem ſubiecto,de qua re alibi.

Tertio idem de duobus oppoſitis ſecundum gradus incompoſſibiles.

Quarto idem de differentijs diuidētibus immediatè idem genus; Nam diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue inexiſtenter.

Quarta Conc. hæc identitas ſubiectiua poteſt dupliciter contingere primo indiuidualiter, quando ſcilicet cōueniunt in aliquo indiuiduo per identitatem, vel informationem.

Idētitas ſubiectiua dupliciter cōtingere poteſt indiuidualiter, & ſuppoſitaliter.

Secūdo ſuppoſitaliter quando ſcilicet conueniunt in aliquo vno ſuppoſito. Hæc autem identitas ſuppoſitalis infert indiuidualem; non tamen cōtra, vt conſtat ex diuinis; quæ habent identitatem ſubiectiuam indiuidualiter, non autem ſuppoſitaliter, vt Paternitas eſt in Patre, quæ non eſt in filio, licèt tam paternitas, quàm filiatio ſint in eadem natura numero.

Dices. An Deus, & creatura poſſint eſſe idē ſe totis ſubiectiue. Reſp. Zerb. non poſſe indiuidualiter, ſed ſuppoſitaliter, vt patet in Chriſto, vbi diuinitas, & humanitas ſunt idē ſubiectiuè.

Quinta Conc. diſtinctio ſubiectiua inueſtigatur per viam ſeparationis actualis quoad eſſe exiſtentiæ, vel ſubſiſtentię. Contra vero identitas inueſtigatur.

Diſtinctio ſubiectiua, vt inueſtigetur.

DV-

DVBITATIO VIII.

De identitate, & diſtinctione obiectiua.

ARTICVLVS I.

Explicantur aliqua ad faciliorem cognitionem huius identitatis, & diſtinctionis.

Realitas duplex obiectiua vna, altera ſubiectiua.

PRimo Not. ex dictis Realitatem large, vt ſignificet omnem conceptum Realem, eſſe duplicem, vnam obiectiuam, & dicitur quidquid ex natura rei poteſt eſſe obiectum intellectus terminatiuum, de qua dictum eſt ſupra.

Alteram ſubiectiuã, & dicitur quidquid ex natura eſt in ſubiecto, vel ſuppoſito exiſtente. Oritur autem hæc diuiſio ex natura obiecti; Nam cuicũq; conceptui communi reali, reſpondet duplex realitas, vna in ſe, & abſtrahit ab exiſtentia, & concernentibus exiſtentiam; Altera in ſingularibus, & concernit exiſtentiam, & quæ illam

con-

conſequuntur, vt indiuiduationes, & ſuppoſita.

Secundò Not. realitatem obiectiuã, aliam eſſe potentialem, quæ eſt cõtrahibilis per aliam realitatem, vt sũt omnia genera, ſiue ſuprema, ſiue ſubalterna, vt ſpecies ex Scoto 2.d.3. q. *6*.

Realitas obiectiua altera potentialis, alia non contrahibilis per aliam realitatem.

Aliam eſſe non contrahibilem per aliam realitatem, ſed per modos intrinſecos, qui non dicũt diſtinctionem realiter à re modificata, vt ſunt omnia traſcendentia communia Deo, & creaturis.

ARTICVLVS II.

Explicatur identitas, & diſtinctio obiectiua.

PRima Concl. eadem realiter obiectiuè dicuntur, de quibus poteſt prædicari aliquod prædicatum quidditatiuè, ſiue prædicamentale, ſeu limitatum, ſiue traſcendentale, ſiue dicat realitatem potentialem, ſiue non potentialem.

Quæ dicuntur realiter obiectiuè.

Secunda Concl. illa diſtinguuntur ſe totis obiectiuè, de quibus non poteſt ali-

Quę nam diſtinguantur

ſe totis obiectiuè.

aliquod tale prædicatum quidditatiuè prædicari. Ex quo elicitur, quòd hęc diſtinctio ē alietas extremorum in nullo prædicato communi quidditatiuo cōuenientium. Hinc conſtat identitatem obiectiuam præſuppoſitā diſtingui etiā non alietatem extremorum ex natura rei conuenientium; vel quidditatiuè, vel denominatiuè, vel vniuocè, vel in vniuoco. At verò identitas oppoſita diſtingui, eſt non alietas alicuius extremi ad ſe ipſum, cui nihil ex natura rei eſt commune quidditatiuè conueniens, & quia eſt eiuſdem ad ſe ipſum eſt rationis. At realis eſt non alietas extremorum conuenientium in aliquo vno conceptu quidditatiuo.

Hinc collige paſſiones entis inter ſe, & ab ente diſtingui ſe totis obiectiuè, quia de his nihil prædicatur quidditatiuè; cùm ens non ſic de illis prædicetur. 2. differentias vltimas, & oīa, quæ ſunt primò diuerſa ſic etiam diſtingui, quia nihil de illis quidditatiuè p̄dicatur ex 10. met. t. 12. vbi primo diuerſa sūt, quæ non ſunt in aliquo idem ens, ſiue ſint differentiæ vltimæ vltimatè ſpecificantes, vt differentiæ conſtitutiuæ

ſpecie;

ſpecierum etiam ſubalternarum, ſiue vltimatè determinantes, cuius modi ſunt indiuiduales.

ARTICVLVS III.

Quomodo primus modus diſtinctionis ſe totis ſubiectiuè prædicationis diſtinguatur à diſtinctione ſe totis obiectiuè.

2 REſp. aliqui non diſtingui, niſi in diuerſa appellatione nominis; nam illud prædicatū ſuperius dicitur ſubiectum ex Analogia cum ſubiecto quoad potentialitatem: at hæc dicitur obiectum, ex eo quod obijcitur actui intellectus.

Sed fallūtur; nam apparet ex exemplis multa diſtingui, vel idem obiectiuè quæ non ſunt talia diſtinctione ſe totis ſubiectiuè, vt infra.

Prima Concl. diſtinguuntur vt ſuperius, & inferius; nam diſtinctio ſe totis ſubiectiuè eſt quid inferius ad diſtinctionem ſe totis obiectiuè, quia ibi inſpicitur conuenientia, vel diuerſitas in prædicato potentiali, & contrahibili per veras differētias. At in diſtinctione

Diſtinctio ſe totis ſubiectiuè ē quid inferius ad diſtinctionē ſe totis obiectiue.

ſe

ſe totis obiectiuè attēdit diuerſitas in prędicato magis vniuerſali;nã ſatis eſt, vt ſit commune prędicatum quidditatiuum, ſiue ſit potentiale, & verè contrahibile, ſiue non, vt patet ex explicatione ipſorũ. Hinc patet Deum, & creaturas diſtingui ſe totis ſubiectiuè, at nõ ſic obiectiua, quia conueniunt quidem in ente, ſed non in genere aliquo.

Secunda Concl Sub ſubiectiua continetur identitas, & diſtinctio prædicatorum, vt conſtituit aliquid; at non ſic ſub obiectiuè At hoc munus ex Trõb. pertinet potius ad formalem.

Non bene multiplicatur hæc diſtinctio, & identitas ſubiectiua.

Tertia Concl. Non congruè multiplicatur hęc diſtinctio, & identitas ſubiectiua, quia ſatis erat ponere obiectiuam, ſub qua continerentur varia genera prædicatorum quidditatiuorũ, cum ex tanta multitudine diſtinctionũ, & earum affinitate oriatur potius confuſio quædam, quàm diſtinctio, & explicita cognitio in intellectu.

Quomõ inueſtigetur.

Quarta Concl. inueſtigatur per viam prædicati, quando in nullo prędicato quidditatiuè conueniunt, diſtinguũtur ſe totis obiectiuè. Contra verò identitas inueſtigatur.

D V-

DVBITATIO IX.

De comparatione tam identitatum, quam diſtinctionum inter ſe.

ARTICVLVS I.

De identitatibus mutuo comparatis.

REſp. primo maior identitas inſert minores, non tamen cõtra minor infert maiorem. 1

Reſp. ſecundo minima identitas eſt identitas ſe totis obiectiue, quia ab omnibus infertur, & nullum infert; Vnde identitas ſe totis obiectiue ſtat cum diſtinctione ſe totis ſubiectiue, vt de creatura, & Creatore patet. Minima idẽtitas quænam ſit.

Reſp. tertio maxima idẽtitas eſt rationis, quia infert alias non contra. Hanc ſequitur identitas ex natura rei, & poſt hanc eſt formalis in rebus non compoſitis ex Re, & Re. Quia in talibus maior identitas infert minorem. At in rebus compoſitis ex Re, & Re, formalis identitas non infert alias; Nã materia, & forma ſunt eadem formaliter compoſito, cum ſint de eius defini- Maxima quæ ſit.

finitione 7.met. t. 9. & 35. & tamen ſunt inter ſe, & à compoſito realiter diſtincta. Sed Trombet. putat vtrobique eſſe eandem rationem. Nam identitas formalis eſt eorum, quæ non ſunt ſeparabilia ſecundum conceptũ; At quæ non ſunt ſic ſeparabilia, neque ſunt ſeparabilia ſecundum rem, atque adeo, neque diſtincta realiter; & ad inſtantiam de materia, & forma ait, quod licèt materia, & forma abſtracte ſumpta, & per modum partis diſtinguantur realiter à compoſito; Tamen in concreto ſumpta, quomodo ſunt deformali cõceptu totius, non diſtinguuntur, quia ſic ſumũtur per modum totius. Vnde hæc; *Homo eſt anima*, eſt falſa, tam formaliter, quàm identicè; At hæc. *Homo eſt animatus*, eſt vera formaliter, & identice, quia animatũ ſignificat partem per modum totius, quod connotat, perquam connotationẽ prędicatũ identificatur toti. Nam idem eſt animatum prædicatum de homine, ac homo. 4 Realis infert eſſéntialẽ, & ſubiectiue ſecundo modo ſumptam, Non tamen primo modo, ſicut neque obiectiuam,

Identitas formalis quorum nã eſt.

ctiuam, Nam paſſiones entis,& animę ſunt idem realiter, & eſſentialiter inter ſe, & tamen diſtinguntur ſe totis ſubiectiue, quia in nullo quidditatiue conueniunt,& ſi qua inter hæc eſt cõuenientia deueniri debet ad primo diuerſa, quæ ſe totis obiectiue diſtinguuntur.

Reſpond.quarto Zerbius,cum identitate ſubiectiua ſtat diſtinctio eſſentialis, vt patet ex materia, & forma; ſicut cum identitate eſſentiali ſtat diſtinctio realis, vt patet in Trin. Hinc cum idẽtitate reali ſtat diſtinctio formalis, vt patet ex attributis diuinis, ita, Scotus 1. d. 8. notat, quia poſſunt duo habere veram identitatem, abſq; eo, quod vnum includat formaliter aliud. Hinc cum formali identitate ſtat diſtinctio modalis,vt patet in duobus indiuiduis eiuſdem ſpeciei; tum cum identitate modali ſtat diſtinctio ex natura rei, vt patet ex definitione, & definito in eodem ſuppoſito; denique cum identitate ex natura rei ſtat diſtinctio rationis, vt patet ex humanitate & humanitate, quæ habent rationem ſubiecti,& prædicati.

Cũ formali identitate quare ſtet diſtinctio modalis.

Reſp.

Reſp. quinto hunc progreſſum illationum non ſemper eſſe verum, quia in diuinis eſt identitas eſſentialis cum diſtinctione reali. Secundo, paſſiones entis differentiæ vltimæ, & indiuiduales ſunt diſtinctæ ſe totis obiectiue, & eædem ſe totis ſubiectiuè, ita Sirect. ar. vlt. p. 2. Zerbius, ait ſolum eſſe verum quoad identitatem ex natura rei.

Sed contra hanc doctrinam inſurgit *T*rombetta. Nam inter has identitates, vel eſt ordo eſſentialis, & erit ſimpliciter neceſſarius, quia neceſſariò conſequeretur extrema ſecũdum proprias rationes formales ipſorum, atq; adeo neceſſariò vna erit prior altera, & ita infert aliam, vt minus commune, & poſterius ſecundum communitatem infert magis cõmune, & prius, vt homo, animal; vel eſt accidentalis, & ſic prior identitas poteſt eſſe poſterior, & contra.

Confirm. quia identitas realis attenditur ſecundum vnitatem exiſtentiæ, vel ſubſiſtentiæ. At eſſentialis ſecundum vnitatem eſſentiæ, at vbi eſt vna eſſentia, neceſſario erit vna exiſtentia, quia eſt modus eſſentiæ, ergo,

quæ

quæ ſunt idem in exiſtentia,& ſubſiſtentia, erunt idem in natura, & eſſentia, ergo ſemper identitas realis infert eſſentialem.

Reſp.Identitatem ſormalem propriè eſſe quidem maiorē,& priorem in eſſendo identitate reali,non tamen in conſequendo, nam non ſemper prius in eſſēdo,eſt prius in conſequēdo, vt patet ex hac. *A eſt calidum,ergo ignis*. Sed benè contra. *A eſt ignis, ergo calidum*. Et tamen ignis eſt prius in eſſendo, quàm calidum.

Idētitas formalis eſt idē maior,& prior in eſsēdo idētitate reali:ſed non in conſequendo.

Ad confirm.Reſp.concedendo ibi ſequi, ſed negatur ſequi in omnibus alijs ex dictis.Vnde concludit inter has identitates eſſe ordinem eſſentialem,excepta idētitate ſubiectiua, & obiectiua; niſi velint concedere illū etiā inter has. Nā identitas obiectiua poteſt accipi dupliciter. Primò, quando vnum extremum illius identitatis continet alterum quidditatiuè,& aliquid aliud,& ſic non valet conſequentia à ſubiectiua ad obiectiuā.

Identitas dupliciter accipitur.

Secundò, quando vnū continet aliud in exiſtendo, & per identitatem, vt ait Scotus,2.d.2. q.5. ad 2. de primo diuerſis,& ſic idētitas ſubiectiua infert obie-

ctiuam realiter, & identicè.

ARTICVLVS II.

De comparatione diſtinctionum mutua.

2 Quæ nam ſit maior diſtinctio.

RESP. primò, maior diſtinctio, eſt diſtinctio ſe totis obiectiuè. 2. quæ eſt ſe totis ſubiectiuè. 3. eſſentialis. 4. realis. 5. formalis. 6. modalis. 7. ex natura rei. 8. diſtinctio rationis.

Non poteſt dari vniuerſalis regula, quod maior diſtinctio inferat maiorē

Reſp. 2. quoad illationem non poteſt dari regula vniuerſalis, quòd maior diſtinctio inferat minorem. Nam differentię indiuiduales, & ſpecificę diſtinguūtur ſe totis ſubiectiuè, & non ſe totis obiectiuè; & idem dicitur de paſſionibus traſcendentibus.

Confirm. quia in diuinis eſt diſtinctio ſe totis ſubiectiuè, & tamen non eſſentialis, vt ait Zerb.

Confirm. 2. nam realis non ſemper infert formalem. Nam Sortes, & Plato diſtinguuntur realiter, & non formaliter, cùm conueniant in vna formalitate.

Confir. 3. Nam diſtinctio formalis nō infert modalem, quia perſonalitates diuinæ ſunt formaliter diſtinctæ, & tamen moda-

modaliter,idem in exiſtentia,&c.

Confirm.4. Nam diſtinctio ex natura rei non infert diſtinctionem rationis; Nam præciſo opere intellectus, non eſt diſtinctio actualis,licet ſit fundamẽtalis.

Reſp. 3. Omnis alia diſtinctio à parte rei non infert diſtinctionem ex natura rei, quia poteſt fundare prædicationem oppoſitorum.

Reſp.4. cõmuniter,quod inter ſubiectiuam, & obiectiuam non eſt ordo eſſentialis; ſed inter cæteras eſſe,quod tãdem concedit etiam Tomb. Inter ſubiectũ, & obiectum an ſit ordo eſſentialis.

Verùm Burleus vniuerſaliter negat eſſe ordinem eſſentialẽ inter has diſtinctiones; nam homo prædicatur per ſe primò de Sorte, cùm ſit de conceptu formali ipſius, & tamen non eſt de eſſentia eius .i.idẽ ſibi eſſentialiter,& realiter. Nam principia conſtitutiua effectus particularis debent eſſe particularia. Vnde quæ diſtinguuntur eſſentialiter,& realiter,poſſunt eſſe idem formaliter. Sed negant Scotiſtæ ly homo diſtingui realiter, & eſſentialiter à Sorte, quia eſt idem formaliter ſibi.

3 Quę nam diſtinctio infe

At Trõb.putat vniuerſaliter maiorem diſtinitionẽ inferre minorẽ;nã diſtinctio

rõnis, q̃ ẽ minor oĩbus, infertur ab alijs, & nõ infert alias. Contra verò, diſtinctio obiectiua, quæ ẽ maxima, infert alias, & nõ infertur ab alijs. Vnde ſoluit inſtãtiã quam afferunt de paſſionibus entis, & potentijs animæ, quæ diſtinguũtur obiectiuè, & non ſubiectiuè; nam negat, tales paſſiones, & potẽtias diſtingui obiectiuè in omni genere. Nam licèt differant quoad rationes formales, non tamen quoad vnitatem identicam; nam licèt ſint primò diuerſa quidditatiuè, nõ tamen identicè, quod ſi diſtinguerentur obiectiuè, quidditatiuè, & identicè, diſtinguerẽtur etiam ſubiectiuè. Quod ſumitur à Scoto, dum ponit duplex genus primo diuerſorum, vnum in continentia quidditatiuè, alterum in continẽdo per identitatem, & ſecundùm exiſtentiam.

rat maiorem ex Tromb.

At inſtabis duæ indiuiduationes accidentium diuerſorum ſpecie, vt albedinis, & dulcedinis in lacte differunt ſe totis obiectiuè, quidditatiue, & identice, & tamen non diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue. Reſp. negando diſtingui obiectiue per identitatem, quia licet vna nõ contineat alteram identice ratione ſui, tamen ratione entis, quod identice includit,

cludit, vna continet aliam per identitatem.

Ex his infertur, poſſe aliqua eſſe pluribus modis diſtincta; nam poſſunt habere diuerſas rationes formales diſtinctionum, vt v.g. quæ diſtinguuntur realiter, quatenus fundant contradictoria, diſtinguũtur ex natura rei, ſed quatenus habent diuerſas formalitates, diſtinguuntur formaliter, & quatenus diuerſas eſſentias, diſtinguuntur eſſentialiter, quatenus diuerſas exiſtentias, vel ſubſiſtentias, diſtinguuntur realiter, vt facile patet conſideranti.

QVAESTIO VIII.

Quanta, & qualis ſit diuerſitas inter Thomiſtas, & Scotiſtas circa materiam diſtinctionum.

ILlud initio eſt aduertẽdum, omnem ferè controuerſiam inter formalizãtes eſſe de nomine; nam oritur ex diuerſa acceptione terminorum, quod alij aliter idem nomen vſurpant. Nam apud aliquos reale ſignificat quidquid eſt pręciſo 1

ciſo opere intellectus. Apud alios verò non ita largè, ſed quod exiſtere poteſt ſolitariè, & ſeparatum ab alio. Quare in diſputationibus de rerum diſtinctionibus. Primò debet ſupponi, quid nomine talis diſtinctionis .ſ. realis, formalis, &c. intelligatur, ne vanus ſit diſputantiũ labor ex æquiuocatione terminorũ.

DVBITATIO I.

Quomodo differant inter ſe circa diſtinctionem realem.

2 Thomiſtæ conueniunt cum Scotiſtis quòd reale accipiatur dupliciter.

PRimò conueniunt, quòd reale dicitur à Re; Rem autem tàm apud D. Thom. in 1. d. 25. ar. 4. quàm apud Scotũ accipi dupliciter. Primò, vt dicitur à Reor Reris. Secundò, vt dicitur à ratus, rata, &c. Sed primò differũt. Nam Thomiſtæ putant rem, vt dicitur à Reor eſſe communem ad omnia entia, tam realia, quàm rationis, & imaginabilia, vt verò dicitur à Ratus ſignificare omne ens extra animam, quia omne tale eſt firmum in natura. At Scotiſtæ nolunt ens ratũ habere tam vniuerſale ſignificatum, vt patebit ex explicatione opinionis ipſorum,

rum. Aquarius in tract. form. c. 3. ait diſtinctionem realem inter rem, & rē, ex Thomiſtis eſſe inter ea, quorū vnū poteſt eſſe naturaliter ſine alio ex D. Tho. 1. p. q. 20. art. 4. & 3. d. 32. q. 1. art. 5. & alij addunt etiam ſi ſupernaturaliter ſic eſſe poſſunt.

Secūdò differunt in explicatione realitatis; nam apud Thomiſtas Res, & realitas ſunt idem, & ſolùm differunt in modo ſignificandi, ſicut dicitur de ente, & entitate; tum quia res, & ens ſunt omnino idem ex natura rei, & realiter; tum quia vtrumque eſt traſcendens. Vnde ſicut diuiditur ens in ens in anima, & extra animam, ita & res, & hinc realitas quæ dicitur à re, diuiditur in realitatem in anima, & extra animam, quæ dicitur realitas naturæ. Hæc autem realitas naturæ diuiditur in realitatem quidditatiuam, ſeu eſſentiæ, ſiue ſit tota eſſentia, ſiue aliquid eſſentiale, vt realitas materiæ, & formæ. & in realitatem non quidditatiuam, vt eſt realitas exiſtentię, & modalis, & licèt res ſumatur à quidditate, tamen adæquatè non ſignificat ipſam quidditatem, ſicut ens licèt propriè ſumatur ab actu exiſtendi, tamen ſigni-

3 Differunt in explicatione realitatis.

ficat etiam eſſentiam. Vnde ens communiter ſignificat quidquid eſt extra nihil, ſicut & res, quæ conuertitur cum ente communiter ſumpto.

4 Res, & realitas differunt plus quã ratione, & modo ſignificãdi secũdum Scotiſtas.

At Scotiſtæ putant rem, & realitatẽ differre pluſquam ratione, & modo ſignificandi. Nam extrema diſtincta ex natura rei differunt per realitatem, non tamen realiter, vt notat Ioan. Andreas 7. met. q. *14.* vbi ait genus, & differentiã aliquando diſtingui realiter, quando .ſ. ſumuntur à diuerſis partibus realiter diſtinctis, vt ſunt in compoſitis ex materia, & forma. Non autem quando ſumũtur à diuerſis realitatibus, vt in ſimplicibus v.g. in albedine; ſed diſtinguũtur ex natura rei. Hinc negant omnem realitatem eſſe rem propriè, & in recto, licèt ſit aliquid rei, ſicut aliquid ſubſtãtiale non eſt propria ſubſtantia in recto, ſed aliquid ſubſtantiæ.

Ex Thomiſtis realitas diuiditur in obiectiuam, & ſubiectiuam.

Tertiò differunt circa membra diuidentia realitatem. Nam Thomiſtæ diuidunt realitatem in obiectiuam, & ſubiectiuam; Obiectiuam definiunt eſſe entitatem realem per ſe, & directè intelligibilem, ſiue ſit eſſentia, ſiue aliud, ſiue præcedat actum abſtractiuum, qui

eſt ab

eſt ab intellectu agente ; & cognoſcitiuum, qui eſt ab intellectu poſſibili, ſiue ſequatur, vt v.g.lapis eſt realitas obiectiua antecedẽs, quia præcedit vtrumq; actum. At verbum eſt obiectiue conſequens,quia ſequitur ad actum. Dicitur enim entitas realis ad differentiam imaginabilis,quæ dicitur à Reor Reris,quæ impropriè dicitur obiectiua. Nam non continetur per ſe ſub obiecto intellectus,quia hoc eſt ens reale. 5

Secundò, dicitur *directè* ad differentiã realitatis ſubiectiuæ,quę indirectè,& reflexè eſt intelligibilis, vt ſunt ſingularia.

Tertiò, dicitur *ſiue pręcedat*, quia aliquod obiectum ſupponitur ad actum, ſiue ſit motiuum, ſiue terminatiuum.

Quartò dicitur, *ſiue ſequatur*, quòd dicitur propter verbum mentis, quod terminatiuè cognoſcitur ſecũdùm Thomiſtas immediatè,& in eo cognoſcũtur obiecta externa.Realitatem verò ſubiectiuam dicunt eſſe ens reale, quod eſt veluti ſubiectum quidditati, & eſſentiæ, vt ſunt ſingularia, quæ indirectè, & reflexè intelliguntur.

Scotiſtæ realitatem obiectiuã diuer-

At Scotiſtæ aliter explicant realitatem obiectiuam, quam dicunt eſſe idem

ſo modo explicant ac Thomiſtæ.

eum conceptu obiectiuo. Nam dicunt dupliciter ſumi. Primò, pro ente poſitiuo, habente eſſe ex natura rei independenter ab intellectu poſſibili.

6 Secundò, pro ente poſitiuo per ſe conceptibili, ideſt ſine alterius aſſociatione, quod habet vnitatem præter omnem actum intellectus, ſiue agentis, ſiue poſſibilis, vt ſunt omnia, quæ ponuntur in linea prædicamentali, ſiue rectè, ſiue lateraliter, vt differentię ex Tromb.

Hinc docent omnem realitatem obiectiuam eſſe realitatem eſſentiæ.

Deinde negant realitatem obiectiuã, quæ ſequitur actum, vt terminus actionis, quale eſt verbum, quia negãt ſic cognoſci; denique realitatem ſubiectiuam negant ſolùm reflexè cognoſci.

3. Realitas eſſentię cõuertitur per eos cum ente diuiſo in Deũ, & creaturas.

Tertiò, aliter explicant realitatem eſſentiæ apud Manſol. c. 8 Nam volunt conuerti cum ente diuiſo in Deum, & creaturas, ſi conſideretur vt quid eſt ens quidditatiuum, & quidditas; ſi verò vt denominans non ſe habet vt quid, ſed vt informatio entis. At realitas exiſtentiæ ſecundùm eos non eſt formalitas, vel quidditas; ſed modus intrinſecus.

Quartò differũt in explicatione alterius

rius diuiſionis realitatis. ſ. in realitatem eſſentiæ, & exiſtentiæ. Nam Scotiſtæ, & Thomiſtæ, realitatem eſſentię dicunt eſſe quidditatem, ſumptam ſecundùm propriam rationem formalem quidditatiuam, quæ dicitur de rebus, ſiue exiſtant, ſiue non; tamen differunt quod Thomiſtæ negant hominem ſecundùm ſuam rationem eſſe ens reale, quia ſi ſic, pro omni differentia temporis eſſet ens reale; quia quod hoc modo conuenit, ſemper conuenit; atque adeò homo fuiſſet ens reale ante ſui creationem. Vnde etiam per hanc non eſſe ſecũdùm ſuam rationem formalem ens rationis, quare homo, vt ſic abſtrahit ab ente reali, & rationis. Hinc concedunt Antichriſtum eſſe hominem, ſed non eſſe ens reale. Realitas autem exiſtentiæ hic non accipitur pro ipſa exiſtentia in abſtracto, ſed pro re, ſeu ente exiſtente, quod eſt conuertibiliter idem cum ente reali. quia animal, & homo prædicãtur quidẽ de illo ſecundum proprias rationes formales, ſed vt ſunt entia realia. i. exiſtentia, quia illorum ratio formalis abſtrahit ab eſſe reali, & rationis. Hinc ſecundò inferunt in prædicamentis poni ſpecies

7 Differunt 4. diuidẽdo realitatem in realitatem eſſentię, & exiſtentiæ.

reales, vt abſtrahunt ab exiſtentia non per excluſionem exiſtentiæ, ſed per non incluſionem. Nam in prædicamento ponũtur ſpecies rerũ exiſtentes, ſed nõ ſecundùm exiſtentiam; nam niſi haberent exiſtentiam, non ponerentur in prædicamentis: tum ex D. Thom, q. 7. de pot. art 9. vbi negat realitatem eſſe genus, niſi exiſteret, & q. 3. ar. 5. ad 4. *quidditas* (inquit) *antequam eſſe habeat nihil eſt, niſi fortè in intellectu creatoris, vbi non eſt creatura, ſed creatrix eſſentia*. & 1. p. q. 3. ar. 5. quæ ſunt in genere conueniunt in quidditate generis, & differunt in eſſe, tum ex Ariſt. in prædic. ſubſtant. ibi deſtructis primis ſubſtantijs impoſſibile (inquit) eſt aliquid aliorũ remanere. Sed hæc omnia facilè reijci poſſunt, vt alibi.

8 At ſcotiſtæ dicunt, quidditatem non exiſtentem eſſe ens reale, non quidem realitate exiſtẽtiæ, ſed eſſentiæ, quæ verè eſt ens reale licèt non ita perfectè, ac ens exiſtens, & licèt dicatur ens in potentia, non tamẽ eſt in potẽtia ad realitatẽ eſſentiæ, ſed exiſtentiæ; nã non dicitur ens reale ſolũ à ratitudine exiſtẽtię, ſed etiam eſsentiæ, quia vtrumque ens diſtinguitur adæquatè ab ente rationis,

Quidditas non exiſtens quomodo ſit ens per Scotiſtas.

& ſi-

& ficto; neque eſt abſurdum ante creationem dari ens reale eſſentiæ, quod à Deo cognoſcebatur vt potens exiſtere, ſed eſt abſurdum, ſi diceretur eſſe ens reale exiſtens, neque illud ens diceretur increatum poſitiuè, ſed negatiuè, quia licèt non ſit actu creatum, eſt tamen creabile. Neque rectè Thomiſtæ conſequenter concedunt omne ens, vel eſſe reale, vel rationis, & hominē ante creationem eſſe ens, & tamen negant eſſe reale, vel rationis, quia non poteſt participari genus, niſi in aliqua eius ſpecie, ſicut neque rectè negant ſequi, omnem hominem eſſe ſanum, vel ægrum, ſuppoſito, quòd omne animal ſit ſanum, vel ægrum; quia licèt ſanitas, & ægritudo non ſint de ratione ipſius, vt neque de ratione animalis, tamen non poteſt abſtrahere à conditionibus generis, etſi in eo exemplo rectè negetur conſequentia, non tamen in differentijs per ſe generis, quia oīs ſpecies debet participare differentias diuiſiuas eſſentialiter ens.

Quintò, differunt circa numerum diſtinctionum; nā Thomiſtæ non niſi duo genera diſtinctionum agnoſcunt, ſcilicet realium, & rationis, ſub quibus omnes *Differunt 5. in numero diſtinctionū.*

diſtinctiones continentur.

At Scotiſtæ plures diſtinctiones, quæ licet ſint præciſo opere intellectus tamē nō ſunt reales, vt patuit ex opinione ipſorum; ſed hęc controuerſia eſt omnino de nomine, nam diuerſo modo accipiūt nomen realitatis, vt patet ex dictis, & infra dicemus.

DVBITATIO II.

De varietate illorum circa ea, quæ pertinent ad diſtinctionem formalem.

1 Quæ nā formalitas dicatur eſſe ex Thomiſtis.

PRimò Thomiſtæ putant formalitatem dici, quæ ſignificatur per rationem formalem, quę ex D. *T*hom. in 1. d. 8. in expl. litt. in habentibus eſſentiam eſt ipſa eſſentia, in carentibus verò eſt alia realitas in aīa, vel extra, quæ formalitas notatur ꝑ ly ſecundū quod 5. Met. t. 23. & 5, Eth. c. 4. vnde 4. met. *ratio, quā ſignificat nomen, eſt definitio*, quia hanc ſibi format intellectus, cùm nomen rei audit. Dicitur illa realitas ratió formalis, quia dicit principia, vel quaſi principia rei formalia, vt genus, & differentiā, & his proportionalia.

Hinc

Hinc inferunt formalitatem, & intelligibile per ſe vnum conuerti, quia quidquid ſignificatur per rationē formalem vt ſic eſt formalitas; ſed omne intelligibile tale ſic ſignificatur. Confirm. quia formalitas proximè denominatur à ratione formali, per quam ſignificatur, remotè verò à forma communiter, quæ dicitur id, quod eſt principium cognoſcendi rem. Neque dicas formalitatem eſſe poſitiuam, non autem omne intelligibile per ſe vnum eſt poſitiuum, cùm negatio ſit intelligibilis, quia licèt non omne intelligibile ſit in ſe, & extra animam quid poſitiuum; tamen omne intelligibile, vt eſt in anima eſt poſitiuum, quia eſt aliquo modo ens; at omne ens eſt poſitiuum vel extra, vel in anima. Vnde negatio, quæ extra animam non eſt quid poſitiuum, tamen in anima intelligibilis eſt poſitiuum, quia vt ſic apprehenditur.

Formalitas, & intelligibile per ſe conuerti ex eiſdem.

Hinc 2. inferūt in Deo licèt non ſint plures realitates abſolutę, ſunt tamen plures formalitates .ſ. ſapientiæ, iuſtitię, &c. quæ ſunt idē realiter inter ſe, & differūt per reſpectus, vt patet ex ideis, Potentijs vt generatiua, & ſpiratiua. 2

Quomodo in Deo non ſīt plures realitates, & ſint plures formalitates

Nam formalitas in Deo eſt ipſa eſſentia cum reſpectu ad propriam ratioṅe, quã habet in mente Diuina, in quo ſunt omnes rationes ex D. Th. 1. p. q. 55. ar. 3. vt iuſtitia, & eſſentia concepta à Deo cum ordine ad ſeruandum iuſtum. Confir. quia ideo vna formalitas non prædicatur de altera, quia vna formaliter dicit reſpectum, quem non dicit altera. Neq; ex pluribus formalitatibus ſequitur eſſe plures eſſentias; tũ quia ratione differunt, tũ quia in ea conſequentia eſt fallacia figuræ dictionis, quia adaliquid mutatur in quid. Nam in Deo aliqua sũt realiter, & formaliter .ſ. ſecundùm propriam rationem, vt ſapientia, bonitas, &c. aliqua realiter, ſed eminẽter, & virtualiter, vt perfectiones creaturarũ, quę nõ sũt ſimpliciter; in mẽte verò Diuina, aliqua ſunt ſubiectiuè, vt ideę, & rõnes diuinæ, & creaturarum, vt ſunt creatrix eſſentia; aliqua verò obiectiue, & in eſſe cognito, & hæc non ſunt idẽ cum Deo, quæ verò ſunt in mente ſubiectiue ſunt idem cũ Deo, vt ſunt ideæ ex Thomiſtis

Tertiò inferunt, cur omne intelligibile per ſe vnum ſit formalitas, vel habeat formalitatem, quia ex terminis pa-

tet

tet, omne quod prædicatur de alio formaliter, vel ſubijcitur alicui prædicato formaliter,eſt formalitas,vel habet formalitatem; ſed omne ſic intelligibile eſt huiuſmodi, quia omne tale poteſt prædicari de aliquo per ſe primò, vel ſubijci alteri per ſe primò, quia de omni tali intelligibili poteſt prædicari ratio propria per ſe,& non per accidens. 3

Quartò inferunt, rationem formalẽ communiter eſſe rationem obiectiuam vniuſcuiuſque,quia vnumquodq; intelligitur ſub aliqua ratione propria.

Quomò rõ formalis cõmuniter ſit ratio obiectiua.

Quintò inferunt, diſtinctionem formalem aliam eſſe realem,quando eſt in inter formalitates diſtinctas ex natura rei, vt diſtinguitur eſſe, & eſſentia; Aliam eſſe rationis,qando eſt inter formalitates diſtinctas in eſſe obiectiuo,eo quòd vnam rem formaliter ſimplicem concipit diuerſis conceptibus propter virtualem diſtinctionem,quæ eſt in obiecto; atque adeò hanc diſtinctionem eſſe realem aliquandò, aliquando rationis ratiocinatæ,& ſic putant diſtingui ſuperius ab inferiori;in quo differunt à Scotiſtis, qui ſuperius dicunt eſſe idem formaliter cum inferiori,ſed non contra; ſed

Diſtĩctio formalis vt varietur.

ſed errant, quia hinc ſequeretur quòd animal v.g. eſſet idem formaliter cum eo.ſ.homine, quòd diſtinguitur formaliter ab animali, quod videtur abſurdũ.

Confirmatur, quia ſi vnum diſtinguitur formaliter ab alio, etiam alterum diſtinguetur realiter ab illo.

4 Quod nõ diſtinguatur à diſtinctione eſſentiali.

Sextò inferũt, nõ diſtingui à diſtinctione eſſentiali generatim ſumpta, quia oĩs formalitas eſt de ratione illius, cuius eſt formalitas; At aliter *S*cotiſtæ, vt infra.

An diſtĩctio fundamentalis ſit eadem cum diſtinctione ex natura rei.

Septimò inferunt, diſtinctionem fundamentalem, quæ ponitur inter diuerſa attributa, non eſſe eandem cum diſtinctione ex natura rei poſita à *S*coto, quia hæc exigit extrema à parte rei actu diſtincta, illa verò nequaquam; ſed ſolùm aptitudine, & virtualiter, vt contra Scotum probatur ex Auer. 12. Met. com. 39 & Auic. 8. met. c. vlt. quia vnum diſtinctorum non eſt alterum, quia eo modo, quo diſtinguuntur, vnum negatur de altero; ſed ſecundùm Scotũ attributa diſtinguũtur ex natura rei, ergo ex natura rei vnũ non eſt alterum, quod eſt cõtra omnes Sanctos. Sed de hac re alibi.

Diſtĩctio virtualis quę ſit

Octauò, diſtinctionem virtualem conceſſam à Scoto p.d.2.q.7.ad 1.q. vbi ponit

nit diſtinctionem virtualem inter eſſentiam, & ſuppoſitum diuinum non intelligi eodem modo, quo ponitur à Thomiſtis; nam hi accipiunt virtualem, vt diſtinguitur contra actualem; at ipſe ponit illam actualem, non potentialem, nec per opus rationis.

5 De formalitate, vt philoſophantur Scotiſtæ Primò largè pro ratione obiectiua.

At Scotiſtæ aliter de formalitate philoſophantur; nam primò dicunt ſumi tripliciter, 1. largè pro ratione obiectiua in re apprehenſa ex natura rei, quæ non ſemper mouet, modo terminet intellectum, vt patet ex relationibus, & negationibus, quæ terminant cognitionem: ſed non mouent, cùm non ſint actiuæ formarum abſolutarũ, vt eſt intellectio. Hinc omne, quod eſt extra nihil, eſt formalitas, contra quam doctrinam inſurgit Manz. dicẽs realitatem habere propriam ſpeciem in cogitatiua cognoſcẽte omnes intentiones prędicamentorũ, & æſtimatiua brutorum, cognoſcente inimicitiam, & filiationem; vt ouis cognoſcit agnos, & fugit lupum.

2. propriè; ac ſtrictè.

Secundò propriè, & ſtrictè pro ratione obiectiua, ſub qua quęlibet res poteſt diſtinctè concipi ex natura rei; ſeu quod habet diſtinctam conceptibilitatem ex

na-

natura rei, & hoc modo conuertitur cũ ratione obiectiua; ſed latius patet, quàm quidditas, quia prædicatur de ente quidditatiuo, & afficiente quidditatem, præter modos intrinſecos, contra quam conuertibilitatem inſurgit Manz. c. 8.

6 Tertiò proprijſsimè, & ſtrictiſsimè, ſed ſignificat id quod de alio quidditatiuè prædicatur, vel alteri quidditatiuè ſubijcitur; quidditas .n. dicitur quod p̄dicatur in quid. Vnde conuertitur cum quidditate, & minus patet, quàm realitas. Hinc Hecceitates ſunt formalitates primo, & ſecundo modo, non autẽ tertio modo; & ſic etiam differentiæ ſpecificæ, vt illis tribuit Manz. Nam apud ipſum, quidditatiuum ſex modis dicitur: Primò eſſentiatiue, quod .ſ. dicit totam eſſentiam, vt ſpecies, & eius definitio; Nam indiuidua non addunt ſpeciei prædicatum quidditatiuum.

3. propriiſsimè, ac ſtrictiſsimè.

Secundò conſtitutiue, & dicitur quod intrinſece conſtituit rem, ſiue phyſice, vt materia, & forma, ſiue metaphyſice, vt genus, & differentia.

Tertiò ſpecificatiue, quod .ſ. vltimo conſtituit, vt eſt differentia ſpecifica.

Quartò repreſentatiuè, & eſt ſpecies,

vel

vel cognitio repreſentatiua eſſentiæ. Quintò indicatiuè, vt definitio, quæ explicat, & indicat quidditatem.

Sextò prædicatiuè, & dicitur quod prædicatur præcisè in quid ad excludendam differentiam, quæ non prædicatur præcisè in quid, ſed in quale quid.

Hinc Scotiſtæ inferunt diſtinctionem formalem eſſe à parte rei præciſo omni opere intellectus.

Secundo inferũt diſtingui ab eſſentiali, & alijs generibus diſtinctionũ, vt dicemus in explicatione opinionis Scoti.

Tertio rationẽ formalẽ diſtingui à definitione per additamẽtũ, ſed nõ placet aliquibus Scotiſtis, cùm talis definitio p̃dicetur formaliter de re, vt cũ definitur accidens in abſtracto, vbi ſubiectũ ponitur in obliquo loco differentiæ, vnde diſtinguunt aliam formalem puram, aliam formalem impuram, qualis eſt definitio per additamentum.

Quarto apud Scotiſtas ratio formalis, & conceptus accipiuntur pro obiecto formali, & apud Thomiſtas ſignificat, & mentalem conceptum, & obiectiuum. Nam mentalis dicitur formalis, quia repreſentat principia formalia, vel

quaſi

quaſi formalia rei. Obiectiuus, quia illa continet.

Quinto apud Scotiſtas non omnia, quæ diſtinguuntur ex natura rei, diſtinguuntur formaliter; At Thomiſtæ id negant quia talia habent diſtinctas formalitates abſtrahendo à modis ſignificandi in concreto,& abſtracto.

Sexto dicunt identitatem formalem eſſe inter includens aliud formaliter: diſtinctionẽ verò eſſe inter eas formalitates,quarum neutra includit alteram per ſe primo.

At vero hæc explicatio non placet Thomiſtis,tum quia vt includens eſt idẽ formaliter cum incluſo; ita incluſum debet eſſe idem formaliter cum includente,& diſtinguitur ab illo formaliter; tũ quia hæc explicatio nõ explicat identitatem formalẽ,& diſtinctionẽ mutuã.

DVBITATIO III.

De varietate circa diſtinctionem ſcotis obiectiuam.

1 Primo differũt nomine. PRimo differunt nomine,quod Thomiſtæ hanc vocant diſtinctionem totaliter vniuocè, quæ eſt inter primo diuerſa.

Secundo re ipſa quo, Scotiſtæ identitatem obiectiuam ponunt inter ea, de quibus poteſt prædicari aliquid quidditatiue, ſiue ſit limitatum, ſiue traſcendens, ſiue dicat realitatem potentialem, ſiue non, vt ſunt idem Deus, & creatura, de quibus prædicatur ens. Contra verò diſtingui, de quibus non poteſt aliquid ſic prædicari, vt paſſiones entis, & cętera primo diuerſa, quę sũt, quę in nullo prædicato quidditatiuò conueniunt. Secundo re ipſa.

2 Thomiſtarũ diuerſa ſententia.

At hæc diſplicent Thomiſtis, quod decẽ prædicamenta ſint primo diuerſa, quia licèt de illis prædicetur ens, non tamen vniuocè ex Ariſt. 12. met. ex t. 19. ad 29. Confir. quia ſpecies, & differentia illius in nullo quidditatiuè conueniunt, & tamen non ſunt primo diuerſa, & ſe totis obiectiuè diſtinguuntur, quia non ſunt primo diſtincta. Nã homo à rationali, diſtinguitur, quia includit animal; quare Thomiſtæ ad hanc diſtinctionem exigunt inter extrema conuenientiam in prædicato vniuoco, etiã ſi conueniãt in analogo; Vnde reprehendunt Scotiſtas dicentes omne prædicatum quidditatiuum eſſe vniuocum.

Tertio dicunt diſtinctionem ſe totis Quæ dicunt

obie-

diſtinctionẽ ſe totis dupliciter cõtingunt.

obiectiuè dupliciter contingere; primo realitate obiectiua, vt ſubiectum, & eius paſſio, ſecũdo realitate ſubiectiua, & ſic non diſtinguuntur ſubiectum, & paſſio. Sed Thomiſtæ putãt malè confundi realitatem obiectiuam, cum ſubiectiua.

Prędicatum vniuocum, vt diuerſo modo explicatur à Thomiſtis, & à Scotiſtis.

Quarto differunt in explicatione prędicati vniuoci; Nam Scotiſtæ omne prędicatum quidditatium dicunt vniuocũ; At Thomiſtæ diſtinguunt vniuocũ ſimpliciter, quod ſignificat immediatè vnã naturam cõmunem potentialẽ, & contrahibilem per differentias ad ſua vniuocata ſecundum vnam rationem;

3 Vniuocum verò ſecundum quid dicit vnam rationem ſignificãtem plura immediatè, ſed confusè; vt relatio diuina de tribus relationibus, quod dicitur vniuocum nõ ratione rei repreſentatę immediatè; ſed ratione vnitatis formalis rationis repreſentãtis æquè primo plura indeterminate. Hinc realitates diuinę ſunt primo diuerſæ, quia licet conueniãt in eſſentia realiter, & identice, non tamen formaliter, & quidditatiue, quia nõ prędicatur de illis, vt tales sũt ex Mãz. c. 13 ſed melius dicitur non cõuenire in eſſentia, vt prædicato cõi potẽtiali &c.

D V.

DVBITATIO IV.

De varietate circa diſtinctionem ſubiectiuam.

SCotiſtæ dupliciter exponunt hanc diſtinctionem. Primò, per negationē conueĕientiæ in prædicato generico. Secundò, per negationem exiſtētiæ actualis, vel poſſibilis in eodem ſubiecto per identitatem, vel informationem. Vnde omnia, quæ ſunt in diuinis eſſe idem ſubiectiuè, & quæ ſimiliter in eodem ſuppoſito. 1 Diſtĭctio ſubiectiua dupliciter exponitur.

Sed Thomiſtę reprehendunt primum modum dicendi, quia genus non poteſt dici ſubiectum reſpectu inferiorum; ſed potius contra. Quare malè appellant identitatem ſubiectiuam, conuenientiā inferiorum in genere, & diſtinctionē negationem conuenientiæ. Sed vſus obtinuit, vt genus dicatur materia ratione potentialitatis. Hi modi dicendi reprehĕdūtur à Thomiſtis.

Secundò, reprehendunt modum dicendi, tum quia licèt poſſint aliqua eſſe in ſubiecto per modum informabilis; nō tamen poſſunt eſſe in ſubiecto, vt informatiuo ſecundùm rem, vel rationem; ſed Scotiſtæ nolunt ſubiectum informare; 2

re;ſed in ijs,quæ illud informant,dicunt eſſe identitatem ſubiectiuam, quia ſunt in eodem ſubiecto; Tum quia negãt omnia in diuinis eſſe idem ſubiecto, quia filiatio, & paternitas diſtinguuntur ſubiecto, cùm ſint in diuerſis ſuppoſitis? At Scotiſtæ identitatem conſiderant reſpectu eſſentiæ.

Tum quia,licèt Scotiſtæ aſſignẽt modum identitatis ſubiectiuæ, non tamen modũ, quo aliqua ſint idem ſe totis ſubiectiuè. Quare eorum doctrina eſt imperfecta,cùm profiteantur tradere doctrinam formalitatum perfectiſſimam. Sed reſp.eo ipſo quo aſſignent identitatem reſpectu eiuſdem ſubiecti,aſſignant quæ ſunt ſe totis idem ſubiectiuè, quia ſe totis informant idem ſubiectum.

QVAESTIO IX.

De identitatibus,& diſtinctionibus ex Schola Aegidianorum, & Nominalium.

DVBITATIO I.

Quotuplex eſt diſtinctio apud Aegidium?

ARTICVLVS I.

Explicatur diuiſio quadam diſtinctio-nis traſcendentalis.

PRimò diuiditur in diſtinctionem innatam extremis, & diſtinctionem immediatè fabricatam à ratione. Hæc dicitur, qua intellectus, aut aliqua diuerſa diuerſis conceptionibus apprehẽdit, aut vnum, & idem quaſi diuerſa percipit; atque adeò vtitur vno, vt pluribus; quæ non minus adæquatur enti, quàm diſtinctio diuiſa. Nam noſter intellectus vt poteſt ens reale, ita & ens rationis ad ſe ipſum comparare; & ſicut noſter intellectus poteſt entia realia diuerſa, vel vt diuerſa apprehendere, ita poteſt entia rationis diuerſa. 1 Diſtinctio vna innata, altera fabricata à ratione.

At diſtinctio innata, quæ poſitis extremis ſtatim innaſcitur, & defluit inter illa, vt v.g. poſito Sorte, & Gabriele ſtatim apparet inter eos diſtinctio; & ſimiliter poſita intẽtione generis, & ſpeciei, ſtatim apparet inter illa diſtinctio. Diſtinctio innata vnde apparet.

Secundò, diſtinctio innata diuiditur ratione extremorum, quibus innaſcitur, vt quædam ſit conſequens extrema realia, 2 Diſtinctio innata altera

ē conſequēs extrema realia, altera extrema rationis,

lia, quædam extrema rationis. Inter quę hoc eſt diſcrimen, quòd innata conſequens extrema realia, nullum ſupponit opus intellectus præuium, vel concomitans; ſed quę conſequitur extrema rationis, ſupponit opus rationis prę uium, per quod exiſtunt extrema: ſed non exigit opus concomitans, & immediatum fabricans diſtinctionem, vt exigit diſtinctio fabricata; & hinc dicitur eſſe à ratione mediatè, ſcilicet per extrema, quę ſunt fundamenta, & termini diſtinctionis, & hæc item innata poteſt dici traſcendens. Vnde diuiſio diſtinctionis in innatam, & fabricatam à ratione, eſt traſcendentis in traſcendētia. Nec mirum, quia paſſio entis eſt prędicatum quoddam traſcendens, & tamen diuiditur in membra, quorum ſingula ſunt traſcendentia. ſ. vnitatem, veritatem, & bonitatem, quorum ſingula enti adęquantur.

3. diuiditur in innatam extremis, & in fabricatā immediatè à ratione.

Tertiò, diuiditur diſtinctio rationis in innatā extremis, vel fundamentis rōnis, & immediatè fabricatam à ratione, quę cōueniunt extremis tam realibus, quàm rationis. Neque tamen hinc ſequitur diſtinctionis realis eſſe duplex genus, quia non innaſcitur, niſi extremis realibus,

& fun-

& fundamentis, quia nõ poteſt dari diſtinctio immediatè fabricata à ratione, cùm omnis talis ſit rationis.

Dices, hinc ſequitur diſtinctionem realem eſſe minoris fęcunditatis, quàm ſit diſtinctio rationis, cùm huius ſint duo genera. Reſp. id non oriri ex maiore fęcunditate, & perfectione diſtinctionis rationis, ſed potius ex imperfectione ſuæ entitatis: nam multiplicando ſuper illud habet poteſtatem noſtra ratio, non ſic ſupra ens reale.

ARTICVLVS II.

An genus diſtinctionis realis, & rationis conſiſtat in indiuiſibili, an verò habeat latitudinem.

PRima Concluſ. vtrumque genus habet latitudinem; nam in vtroque poteſt aſſignari gradus diſtinctionis ſimpliciter, & ſecundùm quid, vt patebit ex dicendis. Nam diſtinctio realis, quæ dicitur inter rem, & rem, non ſemper eſt inter aliam, & aliam rem, vt notat Aeg. quodl. 5. q. 14 dum ait, non ſolùm vna res ab alia, ſed etiam eadem à ſe ipſa reali-

3 Tā diſtinctio realis, quàm rationis habet latitudinem secūdū ſuos gradus.

realiter diſtinguitur: Nam Socrates non ſolùm diſtinguitur à Gabriele, ſed etiã ſenex à ſe ipſo pucro: nam materia extenſa à ſe ipſa diſtinguitur non extenſa, vt ibi Aegid. Vnde illa dicitur realis ſimpliciter, hæc verò ſecundùm quid.

Diſtĩctio rerum ſumitur ex eſſe rerũ.

Secundò probatur. Nam diſtinctio rerum ſumitur ex eſſe rerum: nam per idem res habet eſſe, & vnum eſſe, & diſtinctum eſſe ex Aegid. 1. d. 26. q. 2. quare tot modis, ſeu gradibus res habebit diſtinctionem, ſeu multiplicatur diſtinctio, quot habet eſſe. Sed omne eſſe vel eſt ſimpliciter, vel ſecũdùm quid ex Aegid. theor. 8. & 9. de eſſe, & eſſentia, quẽ ſequitur Iacobus Viterbienſis de prædicam. in diuinis, & quodl 1. q. 4. ergo ſimiliter diſtinctio diuidetur.

4 Quot grad' ſint diſtinctionis ſimpliciter.

Secunda Concluſ. Diſtinctionis ſimpliciter ſunt plures gradus: Nam vna eſt numeralis, altera formalis eſſentialis, cuius ſunt varij gradus ex Aegid. q. 1. & 18. de Gener. & quodlib. 2. q. 14. & quodl. 4. q. 21. & quodl. 5. q. 18. quæ diſtinctio non ſumitur à formalitate, ſed à forma. Contra verò diſtinctio ſecundùm quid. Vnde pro probatione.

Eſſe reale ſĩpliciter duplex.

Not. primò, eſſe reale ſimpliciter duplex,

plex, vnum communi nomine ſic dictũ ex Aegid. quodl. 5. q. 3. & eſt actualitas naturæ, & eſsentiæ ſuperaddita, per quã in rerum natura exiſtit; eſſentia enim licèt poſſit intelligi ſine tali eſſe, immo ſub oppoſito illius, non tamen poteſt actu exiſtere ſine hoc eſſe, quod proprio vocabulo dicitur eſſe actuale, vel actualis exiſtentia, de quo auctor de cauſis propoſ. 2. vbi Aegidius multa docet; Alterum eſſe ſimpliciter quod propriè, & principaliter dicitur eſſe, eſt natura, & eſſentia rei; vnde dicitur eſſe eſſentiæ, & quidditatiuum, de quo 5. Top. c. 16. loco 9. definitio eſt oratio indicans ꝙ quid eſt eſſe rei, ex quo patet duplicem eſſe diſtinctionem ſimpliciter, vel ſecundùm eſſe exiſtentiæ, vel eſſentiæ, & idem dicam de accidentibus: de qua diſtinctione ſimpliciter dicũtur differre numero ſubiecta ſpeciei, item dũ negant duo numero accidentia poſſe eſſe in eodem ſubiecto, vt Aegid. 1. d. 14. principali 2. q. 1. 3. phyſ. t. 19. d. 2. ſic ex Auer. 8. Phyſ. t. 30. motor differt à remota 2. de anim. 52. quæ differunt definitione, differunt ſecundùm eſſe, & t. 28. diſtinguit diſtinctionem ſecundùm eſſe

ab ea,

ma accidentali derelicti, vt modi quantitatiui, qualitatiui, ex ſuis formis derelicti, vel modi reſpectiui ad formas accidentales, vt ſunt reſpectiuę potentię materiæ ad formas accidentales, & dicuntur extrinſeci, vel quia ſunt ab extrinſeco principio, & accidente; vel quia ſunt ad extrinſecum terminum ideſt accidẽs, quod vniuerſaliter eſt ſubſtãtiæ quid extrinſecum, de quibus Aegidius 1. Phyſ. t.78.in dub.2.de an.t.11. d.1.& 2. d.12. principali 2.q.2.

Modi intrinſeci qui nã ſint. 6

Modi intrinſeci ſunt, qui, vel ſunt à forma ſubſtantiali derelicti in materia, dum conueniunt ad conſtitutionem cõpoſiti; vel à materia in forma ſubſtantiali, ex Aegid.de eſſe, & eſſen.theor.16.& 17.& ſic dicuntur, quia manant à principijs intrinſecis, & ad hanc ſpeciem pertinent, tum modi reſpectiui materiæ ad formam ſubſtantialem, tum modi innati, & congeniti formæ à natura rei, de quibus Aegid.de cauſis prop.2. d.8.licèt ibi modos alios ait ſe tenere ex parte producentis, alios ex parte rei productę, de quibus hic eſt ſermo.

In vno cõmpoſito vna

Tertiò Not. in vno compoſito eſſe vnam formam ſecundùm eſſentiam, per

M quam

eſt forma ſecundùm eſſentiam.

quam homo eſt cum lapidibus, viuit cũ Plantis, ſentit cum animalibus, & diſcurrit ex propria ratione. Vnde habes ex natura rei varios eſſendi modos, ſiue gradus, ex quibus fit latitudo quædam graduum, qui tamen ſecundùm Aegidiũ ſunt idem realiter cum forma; ſed tribuit varios effectus formales per illos gradus. Hinc etiam fit, vt eadem ſit ſibi inferior, & ſuperior ratione diuerſorum graduum, vt Aegid. tract. de medio demonſtrationis, & colligitur ex 2. de an. t. 31. dum ait in eo quod eſt poſterius generatione continetur virtualiter, & eminenter, quod eſt prius, & imperfectius, vt in thetragono, & trigono, de quibus gradibus Aegidius tract. de grad. for. p. 2. c. 10. d. 2. & 2. de an. t. 11. d. 2. vbi ponit hos gradus eſſe in anima ex natura rei. Niph. 3. de an. t. 1. ex his patet dari eſſe reale ſecundùm quid; ex quo neceſſariò conſequitur diſtinctio realis ſecundùm quid.

An nulla detur diſtinctio realis, niſi ſecũdum exiſtentiam.

Quartò Not. quia multi opinantur, nullam dari diſtinctionem realem, niſi ſecundùm exiſtentiam; vnde negant diſtinctionem realem ſimpliciter penes eſſe eſſentiæ, ſeu quidditatiuum, qualis eſt inter

tер

ter duas ſpecis,& generaliſſima, quæ dicunt rem, & ſubſtantias compoſitas, qualis eſt humanitas, & equinitas; ſed etiam ſimplices,ſiue componibiles,vt eſt materia, & forma ex Aegid. quodlib.5. quæſt.14. ſiue incomponibiles,qualis eſt Gabriel, & Michael: ideo ab Aegidianis probatur eſſe realem ſimpliciter;primò, quia innaſcitur eſſentialibus realibus præciſo omni opere intellectus; at huiuſmodi eſſentiæ comparatæ reſpectu modorum, res, & entia ſimpliciter dicuntur.

Secundò ex Ariſt.qui hanc diſtinctionem ſecundùm eſſentiam, vocat ſecundùm eſſe, vt 3.de anima t.9. & 2. phyſ. 28.& 31. vocat diſtinctionem rationis.ſ. formalis,& quidditatiuæ; vbi per rationem non intelligit aliquid à ratione fabricatum, ſed obiectiuam ex natura rei præuiam ad actum intellectus. Nam ibi vult explicare, quæ ſit cauſa,vt ſpecies, & exemplar. *Hac autem* (inquit) *eſt ratio ipſius quod quid erat eſſe*. Nam forma dicitur ſpecies, vt dat eſſe, & ratio ipſius eſſe. Dicitur exemplar, vt eſt ratio generandi ſibi ſimile, & dicitur, quod quid erat eſſe,vt eſt ratio intelligendi,

7 Diſtinctio ſecundùm eſſentiam, vt dicitur ab Ariſt.

di; at forma prius natura eſt ratio ipſius eſſe, quàm det eſſe; ergo etiam prius natura eſt ratio generandi, quàm generet, & prius natura eſt ratio intelligibilitatis, quàm obiectum actu intelligetur ſub illa ratione formali; quia virtus cauſatiua ordine naturæ præcedit actum, & hic 2. de Anim. t. 33 & 34. obiectum ſecundùm ſuam rationem formalem præcedit potentiam: ergo ibi loquitur de diſtinctione, quæ eſt præciſo opere intellectus, quia illæ rationes quidditatiuæ, & eſſentiales ſunt entia præciſo opere intellectus, & eodem modo accipi rationem patet ex Auer. 3. de an. t. 5. in digreſſ. 4. phyſ. 34. 4. Cęl. 8. Aegidius tract. de intel. poſſ. ad 6. Auer. vbi ſpecies intelligibiles noſtras, & Angelicas, inter ſe ait ratione differre, vbi loquitur de ratione formali, & ex natura rei; ſimiliter de materia Cœli, quam dicit eſſe diuerſæ rationis ab elementari.

Præter gradus diſtinctionis realis, dãtur gradus diſtinctionis realis ſecundùm quid.

Tertia Concluſ. præter gradus diſtinctionis realis ſimpliciter, dantur etiam gradus diſtinctionis realis ſecundùm quid, quæ attenditur ſecundùm modum; nam vnus eſt diſtinctionis intrinſecæ, ſcilicet ſecundùm modum intrinſecum; alter

alter extrinſecæ, ſcilicet ſecundùm modum extrinſecum: & quia vterque modus poteſt eſſe abſolutus, & reſpectiuus. Hinc fit, vt alia ſit diſtinctio intrinſeca abſoluta; altera intrinſeca reſpectiua, & ſimiliter diſtinctio realis ſecundùm quid, extrinſeca diuiditur in abſolutam, & reſpectiuam.

Dices quomodo ab Ariſt. vocetur hęc diſtinctio realis ſecundùm quid. Reſp. dici diſtinctionem ſecundùm eſſe, vt colligitur ex 2. de An. t. 47. ibi: *Eſt autem aliud eſſe alimento, & augumentatiuo: ſecundum enim quod quãtum eſt augumentatiuum eſt, ſecundum autem quod hoc aliquid, & ſubſtantia alimentum*: quaſi dicat eadem ſubſtantia eſt alimentum, & augumentum alio, & alio modo. Nam ſecundùm eſſe quantum, qui eſt modus extrinſecus à quantitate derelictus augumentum eſt, ſed ſecundùm ſe, ſcilicet ſine vllo modo, eſt nutrimentum; vnde hæc realiter non diſtinguuntur ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, & t. 122. ſenſitiuum primum eſt quidem idem, ſed eſſe alterum eſt, & idem 3. de anim. 31. loquens de ſenſu communi 2. de an. 138. vbi per eſſe intelligit non eſſe ſimpliciter, 8

Diſtĩctio realis ſecũdum qd quomodo dicatur ab Ariſt.

ter,ſed ſecundùm quid; hoc eſt habitudinem,& modum eſſendi. At ex diuerſo modo eſſendi ſumitur diuerſa ratio formalis, & eodem modo nominari poteſt ſecundùm Aegid.5. phyſ.. 1 v. Aethc.4. vbi iuſtitiam, & virtutem eſſe idem,ſcilicet ſimpliciter,ſed eſſe non idem,ideſt ſecundùm quid,quia virtus non eſt alterũ, vt eſt iuſtitia, lege Aegid.Theor.1. 2. & 6.de Corpore Chriſti, & quodl. 5.q. 14. Auer.2.de an.t.148.loquens de ſenſu cõmuni, quod à ſe ipſo diſtinguitur ſecundùm inſtrumenta,ſed non intellectu,ideſt eſſentiali definitione,& in eſſe actuali, & 4 phyſ.t.103.& 104.loquens de inſtanti, & 141. vbi de modo eſsẽdi extra animã, & inciento, & 2.de an.t.62 76: vbi de duplici eſſe obiectorum ſenſibilium, & 3.de anim. 49. & in fine de ſenſu,& ſenſili.

2.dicitur diſtinctio ſecũdum rationẽ quidditatis, aut ſecundũ quid erat eſſe.

Reſp.2.ab Ariſt. etiam dici diſtinctionem ſecundùm rationem quidditatis,aut ſecundùm quid erat eſse, quæ diſtinctio quidditatiua dici poteſt ex 3.Phyſ. t.20. 21. 22. vbi ſoluit rationes contra naturam actionis, & paſſionis. Nam quidditas actionis, & paſſionis ab his modis realibus, & habitudinibus ſumitur, vt

notat

notat Aegid.q 4, de menſur. Angel.

Reſp.tertio, dici etiam diſtinctionem ſecundùm rationem 3. phyſic. t. 18. vbi *idem eſt actus motiui, & mobilis* : *ratio autem non vna eſt* : vbi Auer.ex t.20. *eſſe ab hoc, non eſt idem ratione cum eſſe in hoc*. ex t.21. *Actio, & paſſio idem ſecũdum ſubiectum, & duo ſecundùm definitionem* : & 8.Phyſ. 69. *inſtans idem, & vnum numero, ratione autem non idem*, vt explicat Auer. 6. phyſ. 26. & Ariſtot. 1. de Gener. 29. de materia, ait eſſe vnã numero, & ratione diuerſam, ideſt ſecundùm eſſe, quod recipit à forma, vt ait Agid. 9

3. dicitur diſtinctio ſecundùm rationem.

At in his locis ratio ſignificat modum, qui à parte rei conuenit, vt patet tum ex eſſe, quod recipit materia à forma, & notat Aegidius Theorem. 8. & 10. de eſſe, & eſſent. tum ex locis citatis Ariſtot. tum ex 1. phyſic. 66. vbi materiam, & priuationem eſſe duo ſecundùm rationem, licèt identificentur realiter, at non poteſt intelligi de exiſtentia priuatiua per intellectum; tum quia Ariſtoteles ibi ponit tria principia contra Platonem, qui priuationem deſpexerat, tamquam eſſe rationis habentem

ex Calcidio in Timæum, qui Platonem
defendit.

Tum quia ſunt principia generatio-
10 nis, quæ exiſtit re ipſa præter opus ra-
tionis; ergo habet principia præter o-
pus rationis, & licèt alterum extremum
non ſit poſitiuum, vnde fit, vt ſit ſim-
pliciter identitas realis, cùm hac ta-
mẽ diſtinctio erit realis ſecundùm quid,
quatenus priuatio eſt modus quidam
materiæ.

Tum denique ex Aegidio aſſerente
diſtinctionem rationis realis quatenus
ponit in eadem re diſtinctionem, vt ſub-
eſt alteri, & alteri formæ, vt 2. phyſic.
t. 33. d.3. vbi diſtinguit ratione Policle-
tum vt hominem, vt ſtatuarium; at cer-
tè ars realiter diſtinguitur ab homine, &
eandem ponit inter naturam, & volun-
tatem, 1.d.5. ſuper litteram propter di-
uerſas habitudines, & reales habitudi-
nes dici res rationis, ſcilicet diminutè,
& ſecundùm quid apud Aegidium patet
ex ſcriptis in primo d.5. principali prima
quæſt. 2. artic. 1. vnde quæſt. 3. de men-
ſura Angelor. putat ab illis ſumi reales
formalitates, idem 2. phyſicor. tex. 65.
dubit. 2. & tex. 67. notab. 3. & tex. 15.
d.1.

d. prima, vbi formalitatem motus vult eſſe ordinem ad vlteriorem perfectionē.

Dices ſecūdo, in quo differt diſtinctio eſſentialis à formali ſecundū Aegidium.

In quo differat diſtinctio eſſentialis à formali ſecundum Aegid.

Reſp. eſſentialem dici formalem ſimpliciter; hæc autem quæ ſumitur ex modis, dicitur formalis ſecundum quid. Quare Aegid. primus excogitauit diſcrimen inter eſſentialem, quæ dicitur formalis ſimpliciter, & formalem ſecundum quid diſtinctam. Neque hoc diſcrimen conſiſtit tantum in verbis, ſed etiam in Re. Nam formalis ſimpliciter ſumitur à forma, ſcilicet eſſentia, quæ dicitur forma totius apud Aegid. Theor. 8. q. 16. 19. de ente, & eſſent.

At formalis ſecundum quid ſumitur à modo eſſendi derelicto à forma, vt ſupra notaui; vide de menſur. Ang. q. 3.

Dices tertio, an hæc diſtinctio formalis ſecundum quid poſſit dici modalis.

An poſsit dici modalis.

Reſp. affirmatiuè, vt probat Iacobus Viterbienſis tra. de prædicam. in diuin. & quodl. 3. q. 3. & ratio ſumitur à modis eſſēdi realibus, ſequitur Niph. in collect. 3. de An. t. 2. Thiennēſis 3. de An. t. 5. ſuper digreſſ. Auer. Hinc Auer. 19. met. t. 7. & 10. met. t. 8. vnum diſtinguit ab ente mo-

daliter,& 12 met.t.6. principia naturalis, & metaphyſicæ diſtinguit ſecundum modum,& t.33. Deus vnus,& habens vitam eſt idem ſubiecto, & duo ſecũdum rationem; vide Auer 7.met.t.23.3.de An.q.4. Cęl.22.26.57.primo Cęl.112.4.met t.3. & lib.de mem. & remin.circa medium virtus conſeruatiua, & rememoratiua idem ſubiecto,& duo ſecũdum ordinem.

ARTICVLVS III.

An, & quid apud Aegidium ſit diſtinctio formalis, & ex natura rei, & eſſentialis.

PRimo Not. apud Aegidium poni diſtinctionem ex natura rei; Nam hoc vocabulo vtitur 2.phyſ. lect.3. d.3.& ratio,quia ponit diſtinctionem extremis innatam. Hæc complectitur omnem diſtinctionem, quæ eſt à parte rei, vel diſtinctionem formalem,vel eſſentialem, quia in his extrema ſunt ipſæ rerum naturæ.

Datur diſtinctio formalis.

Secundo Not. dari etiam diſtinctionẽ formalem. Nam ex dictis patet multa ab ipſo dici diſtingui ſecundum rationem forma-

formalem; Hæc autem confunditur cum diſtinctione ſecundum eſſe .i. eſſentiali, & diſtinctione ſecundum rationem .ſ. quidditatiuam ex natura rei, vel rationē formalem, ideſt, quæ eſt diſtinctio formalis, vt videre licet quodl. 2. q. 5. ad primũ, & in report. in met. lib. 1. q. 9. ad 3. Vbi album, & nigrum ait formaliter diſtingui & 2. phyſ. 18. in dubit. quodl. 3. q. 12. fusè 2. de An. t. 22. vbi diſtinctionē quidditatiuã, & eſſentialem potētiarum animæ, Ariſt. vocat rationis, & Aegid. explicat eſſentialem, & formalem, & idem de calore, & ſapore formaliter diſtingui, licèt ſint idem ſubiecto, & quodl. 2. qu. 9. vbi loquens de dolore diſtinguit realem immutationem ab intentionali formaliter eandem diſtinctionem formalē agnoſcit Auer. in prologo phyſ. vt ſenſibilium diſtinctionē aliam eſſe ſecundum formã, aliam ſecundum quantitatem ideſt numericam, vt explicat Aegid. quem vidè 2. d. 3. & p. d. 2. tra. de compoſ. Angel. qu. 4 & 3. de An. t. 9. d. 2. Theor. 2. de ente, & eſſentia.

Tertio Not. dari etiam diſtinctionem eſſentialem. Nam conſtat multa diſtingui ſecundum eſſentiam, quæ dicitur formalis

Datur diſtinctio eſſentialiter.

malis ſimpliciter, & ſumitur non à formalitate, ſed ab ipſa forma, vt patet ex dictis, ex quibus patet quomodo diſtinguitur formalis ſimpliciter, & eſſentialis à formali ſecundum quid; Nam hæc ſumitur à modis eſſendi derelictis à formis, vt diximus.

Dices, in quo differt formalis diſtinctio à Scoto poſita ab Aegidiana.

Diſtinctio formalis Scoti in quo differat a poſita ab Ægidianis.

Reſp. Scotum formalem diſtinctionem inter illa extrema tantũ agnoſcere, quorum neutrum de altero prædicatur per ſe primo. At ſecundum Aegidium eſt etiam inter extrema, quorum vnum de altero prædicatur per ſe primo, vt eſſe hominem, & animal. Nam de homine prædicatur animal per ſe primo, & tñ inter ea eſt diſtinctio formalis ſecundum quid in eadem quidditate, & eſſentia.

DVBITATIO II.

De Diſtinctione rationis ex ſententia Aegidij.

ARTICVLVS I.

De Diſtinctione rationis innata, & gradibus.

Primo

PRimò Not. conſtare ex dictis diſtinctionem rationis innatam exigere extrema,quæ habent eſſe rationis. Vnde latitudo gradualis huiuſmodi diſtinctionis ſumenda eſt ex varia diſtinctione extremorum. 1

Diſtinctio rationis innata exigit extrema.

Secundò Not.vniuerſalitatem eſſe ens rationis,quia non conuenit rebus ex natura rei;ſed per intellectum ex 1. de An. t.8.vbi Auer.hęc diuiditur in ſpecificam, & genericam; vnde quædam diſtinctio innaſcitur extremis habentibus ens rationis ſpecificum, quædam habentibus ens rationis genericum; qualis eſt inter genereitates tributas ſupremis, vel ſubalternis generibus, vt colligitur ex Aegidio quodl.5.q.19.& quol 4.q.1. & tra. de grad. for.p.2.c.10.& 2.de An. dub. 2. in def. An.

Vniuerſalitas quare ſit ens rationis.

Hinc ſequitur iuxta gradus abſtractionis à ratione fabricatos oriri varias diſtinctiones rationis gradus, ſic homo vt ſtat ſub relatione ſpeciei diſtinguitur à ſe ipſo,vt ſtat ſub relatione generis,& hęc varia eſt iuxta variã relationem generis.

Tertiò Not.alter gradus diſtinctionis rationis ſumitur ex extremis,quæ differunt,vt definitio, & definitum; quia hæ de-

Gradus diſtinctionis maioris vnde ſumitur.

denominationes sũt etiam rationis. Tertius gradus ſumitur ex extremis, quæ sũt partes definitionis, vt genus, & differentia, & ſimiliter inter omnia entia rõnis, ſiue incomplexa, ſiue complexa, quæ vario mõ diuidũtur, vt diximus in Logica.

2 Sed contra hoc genus diſtinctionis illud obſtat, quod ens rationis non exiſtit, niſi actu cognoſcatur; at cognitis extremis, quæ ſunt entia rationis non cognoſcitur diſtinctio inter illa, ergo ibi non poteſt eſſe diſtinctio rationis.

Reſp. ex noſtra ſententia verè ibi non eſſe diſtinctionem rationis actualẽ, quæ ſit relatio, vt probat argum. ſed aptitudinalem, & fundamentalem. An autem ſit diſtinctio rationis, quæ conſiſtit in negatione vnius extremi ab alio, quæ neceſſariò conſequitur eſſe proprium cuiuſq; rei, dicetur alibi. At ſecũdũ alios, qui volunt poſito fundamẽto proximo per rationem conſequi relationem rationis, aliter dicendum eſſet. Sed falsò.

ARTICVLVS II.

Quid ſit diſtinctio rationis fabricata immediatè ab intellectu.

Reſp.

Reſp. eſſe negationem, vel relationem quæ ſolùm habet eſſe in intellectu obiectiuè inter duo extrema realia, vel rationis, per quam vnum non eſt aliud obiectiuè; dixi negationem, vel relationē iuxta varios modos dicēdi de diſtinctione in communi. Secundò dicitur quæ habet, &c. ad explicandam communem rationem entis rationis. Tertio dicitur, per quam, &c. vt explicetur effectus formalis diſtinctionis. 3

Quomodo diſtinctio rationis immediate ab intellectu fabricata ſit negatio, vel relatio.

ARTICVLVS III.

Quotuplex eſt diſtinctio immediatè à ratione fabricata.

PRima Concl. diuiditur in fictam, & fundatam; Ficta dicitur, quæ rei tribuitur aliter ac exigit fundamentum, vt v.g. ſi inter duo diſtincta numero conciperetur diſtinctio formalis, vel inter duas ſpecies infimas diſtingui genere, vel prędicamento; fundata verò dicitur, quando diſtinctio inter extrema concepta, eſt illis conueniens. 4

Diſtinctio immediaté à ratione fabricata, altera ficta, altera fundata.

Dices, vt nulli rei repugnat concipi, ita neque cōparari ad aliam. quomodo idē poteſt ad ſe ipſum comparari; ergo nulli rei repugnat diſtinctio, quæ illi à ratione tribuitur.

5 Reſp. poſſe idem diuerſis conceptibus conceptum diſtingui ratione à ſe ipſo, vt .ſ. habet rationem prædicati, & ſubiecti, non tamen hinc fieri poſſe inter quacũque extrema concipi verè quamcumque relationem, vt dictum eſt; quia ratione fundamenti repugnat illis talis gradus diſtinctionis, vt v.g. idem à ſe ipſo diſtingui poteſt diſtinctione, quæ eſt inter duo comparata; non tamen diſtinctione innata ex extremis, qualis eſt formalis. Vnde ſi illi tribueretur diſtinctio formalis, illa eſſet ficta.

Quomodo ſit hæc diſtinctio in extremis.

Dices ſecundò, an huiuſmodi diſtinctio ſit formaliter, & ſubiectiuè in extremis.

Reſp. negatiuè, ſed eſt in illis obiectiuè & terminatiuè, quatenus res ſecundùm illos diuerſos modos diuerſimodè obijciuntur intellectui, lege Viterb. quodl. 3 q.7 neque hæc diſtinctio eſt in rebus, vt ſunt accidentia in ſubiectis; nam accidẽtia, licèt non ſint ſubſtantiæ, ſunt tamen entia realia, quibus conuenit exiſtere à parte rei; at entibus rationis non conuenit exiſtentia niſi obiectiua re, quare in re eſt formaliter terminatiuè, & obiectiuè, vt dictũ eſt, & explicat ex Aegidij

Scho-

Schola Michael de Meſſ.1.d 8. & Iacob. Viterbien.quod.1.q.1.ar.1.q tñ dicũt eſſe ſubiectiuè in intellectu,ſed falsò,vt alibi.

Secunda Concl. Diſtinctio fundata, quæ ortum habet ex natura rei ſine repugnantia, diuiditur in non repugnatem permiſſiuam, & non repugnantem neceſſitantem.

Diſtĩctio fũdata in natura rei in quid diuiditur.

Prima dicitur, quæ tribuitur rei, cui ex natura rei non repugnat diuerſo modo concipi, qualis eſt relatio definiti, & definitionis, quia vni rei non repugnat cõcipi confusè, & diſtincta 1.Phyſ.t.2.

Altera dicitur, ad quam intellectus tribuendam neceſſitatur ex natura obiecti cogniti, & exiſtentis in proſpectu intellectus, vt v.g. concepto animali, & rationali neceſſitatur intellectus ad tribuendam relationem generis, & differentiæ, & idem dicitur de omnibus diſtinctionibus innatis ex natura terminorum, ſiue ſit diſtinctio ſimpliciter, ſiue ſecundùm quid; nam res vt ſe habent ad eſſe, ita ad cognoſci 2. met. 4. Quare cùm res ſunt diſtinctæ realiter ſimpliciter, vel ſecundùm quid neceſſitatur intellectus ad concipienda illa diuerſis conceptibus. 6

Tertia Conc. Diſtinctio non repugnãs

ne-

Diſtĩctio nõ repugnãs neceſsitãs diuiditur in diſtinctionem ſimpliciter.

neceſſitãs, diuiditur in diſtinctionem rationis ſimpliciter,quæ.ſ.oritur ex extremis diſtinctis realiter, ſimpliciter; & diſtinctionem rationis ſecundùm quid,quæ .ſ. oritur ex extremis realiter diſtinctis ſecundùm quid. Hæc autem extrema ſecundùm ſe,& abſolutè,remotèque sũt fundamenta: at proxima ſunt, vt ſtant ſub diuerſis conceptibus.

Diſtinctio rationis extremis innata, & immediatè fabricata ab intellectu quomodo diſtinguantur

Dices,quomodo diſtinguuntur diſtinctio rationis extremis innata, & immediatè fabricata ab intellectu.

Reſp.conuenire in hoc,quòd extrema vtriuſque generis diſtinctionis exigant concipi diuerſis conceptibus;ſed innata diſtinctio conſequitur extrema realia, vt ſtant ſub ſecundarijs conceptibus productis à ratione circa illa extrema, quæ sũt intentiones à ratione rebus tributis mediante primo conceptu; at immediatè fabricata non exigit in extremis tales intentiones ſecũdas ex Aeg.quod.2.q.6.

Hinc patet, quomodo diſtinctio immediate fabricata oriatur à fundamento neceſſitante,& quæ extrema ſint fundamentum. Nam conſtat eſſe ipſas res reales, non ſimpliciter, ſed vt ſubijciuntur alio, & alio modo intelligendi, ſcilicet

ſol-

confuſo, & diſtincto, quibus correſpondet eadem res ſub alio, & alio modo intrinſeco abſoluto.

Quarta Concl. Diſtinctio rationis diuiditur in actualem, quæ proprie dicitur diſtinctio; & aptitudinalem, quæ dicitur diſtinguibilitas. Huic primò conuenit, vt inſit rebus à parte rei; ſecundò, vt pręcedat diſtinctionem actualem, vt obiectũ præcedit cognitionem illius.

Diſtĩctio rationis diuiditur in actualem, & aptitudinalem.

7 At diſtinctio actualis non eſt in obiectis, niſi terminatiuè, & obiectiuè; formaliter verò, & ſubiectiuè in intellectu, quod fortè intelligunt de actu cognitionis, qui vt denominet obiectum, dicitur ab ipſis ens rationis.

Tertiò, diſtinguibilitas licèt poſſit eſſe ſine aliqua actuali diſtinctione ex natura rei, non tamen ſine omni, quia poteſt eſſe in extremis, quæ non ſint diſtincta ſimpliciter, non tamen ſine diſtinctione ex natura rei modali, ſeu formali ſecundùm quid. Nam ideo dicitur diſtinguibilitas ex parte obiecti fundata.

Diſtinguibilitas non poteſt eſſe sine omni diſtinctione ex natura rei.

Quartò, hæc diſtinguibilitas dicit entitatem extremorum realium cum ordine ſuperaddito, & ad actum rationis terminato; quo poſſunt extrema diſtinctè con-

concipi. Qui ordo non eſt ſecundùm eſſe, ſed ſecundùm dici, ſicut ordo formæ ad materiam, & contra. Vnde terminus huius ordinis eſt intellectus noſter, vt poteſt rem vario modo intelligere. Hęc dicitur apud Aegidianos ratio obiectiua ex natura rei, vt patet apud Aegid. de ſubiecto Theologiæ, vbi ponit rationem obiectiuam ex parte obiecti, & aliam ex parte intellectus, quę ſumitur à ſpecie intelligibili. Vnde ſimiliter poteſt poni duplex diſtinctio rationis obiectiuæ: Altera rationum ſe tenentium ex parte obiectorum, quæ dici poteſt diſtinctio actualis extremorum à ratione diſtinguibilium, ſeu diſtinctio rationis obiectiuæ ex natura rei; altera ratione ſe tenentium ex parte intellectus, diuerſis conceptibus apprehendens obiectum, quæ dici poteſt diſtinctio actualis extremorum à ratione diſtinctorum.

Quotuplex ſit diſtinguibilitas.

Dices, quotuplex eſt diſtinguibilitas.

Reſp. eſſe duplicem; vnam non repugnantiæ permiſſiuæ, & conſiſtit in ipſa entitate rei, alio modo intrinſeco abſoluto obiecto noſtro intellectui, ſecundùm modum eius intelligendi ei connaturalem.

Hic

Hic autem eſt modus cognoſcendi confuſus, qui terminatur ad rem, vt ſtat ſub modo confuſo, & alius intelligendi diſtinctus, qui ad obiectum diſtinctè terminatur, vt v.g. homo poteſt concipi ſub modo animalitatis, & ſub modo rationalitatis.

Alteram dici non repugnantiæ neceſſitantis, quæ exigit extrema ſub diuerſo eſſe exiſtentiæ actualis, vel eadem ſub diuerſis modis realibus, tam extrinſecis, ſiue abſolutis, ſiue reſpectiuis, quã intrinſecis reſpectiuis neceſſitãtibus intellectum ad eam diſtinctè concipẽdã per diuerſos conceptus terminatos ad rem ſub diuerſis modis, vt dũ concipitur homo, vt maguns, & vt citharędus; aut, vt ſedens, vel currens. Nam ab his accidẽtibus relinquitur in ſubiecto aliquis modus eſſendi diuerſus, vt ipſa ſunt diuerſa.

ARTICVLVS IV.

Quid ſentiant de modis eſſendi Aegidiani Authores.

RESp. ex dictis patere dari huiuſmodi modos derelictos à formis ſubſtã- Dantur modi derelicti à
tialibus

formis ſubſtantialibus ſecundũ Aegidianos.

tialibus, vel accidentalibus, qui dicuntur intrinſeci, vel extrinſeci, vt ſupra explicauimus. Confirm. aliqui ex 2. Phyſ. t. 32. vbi de modis cauſarum, & 5. met. t. 2. vbi Auer. Alex. D. Th. Niph. & alij.

Obijcitur 1.

Sed contra huiuſmodi modos inſurgunt aliqui primò, quia vel ponunt innumerum cum re modificata, vt materia cum ſua extenſione, & erunt res ſicut ſunt modificata. Vnde conſequitur, vt res cum ſuo modo ſit aliquid compoſitum: vel non ponit in numerum, & ſequitur quòd modus, & res ſit ſolùm ſubiectum, v.g. materia, quæ modificatur, vt concedit Aegid. de gradib. form. & eſt falſum, tum quia materia cum tali modo habet maiorem compoſitionem, quàm ſine illo, tum quia modus non eſt nihil, quia cum eo materia nõ poſſet dici corpus magis, quàm ſine illo; ſed aliquid nõ rationis, quia ens rationis non conſtituit corpus, ergo eſt aliquid reale, & tunc, vel non idem realiter cum materia, & ſequitur, talem materiam cum tali modo non eſſe ſolam materiã, quia in ea eſt aliquid reale, quod nõ eſt ipſa, vel eſt idẽ realiter cum materia, & ſequitur primò, entitatem materiæ eſſe effectum formalem

lem quantitatis, quia hic modus, qui eſt idem realiter cum materia, eſt effectus quantitatis.

Secundò, idem eſſet prius, & poſterius ſe ipſo naturaliter, præciſo opere intellectus; nam materia eſt prior quantitate, quæ eſt prior hoc modo, vti cauſa eſt prior effectu, ſed quidquid eſt prius priore, & prius poſteriori, ergo, &c. Obiicitur 2.

3. Idē ſimul eſſet, & nō eſſet nā ablata quantitate hic modus aufertur, manente materia cum materia: nec à quantitate nec à modo pēdeat eſſentialiter, & quia eſt idem cum modo, detinet ſimul eſſe cum modo, atque adeò eſſet, & nō eſſet. Obiicitur 3.

Confirm. materia habens modum; vel habet aliquid, quod non habebat, ergo cum tali modo non eſt ſola materia; vel nihil, & non poterit magis dici corpus cum illo, quàm ſine. Cōfirmatur.

Reſp. ab Argent. 4. d. 13. q. 1. art. 1. q. 3. dum ſoluit rationes Scoti de conuerſione panis per verba Sacerdotis. Soluūt obiectiones ex Argent.

Nam quælibet res cum ſuo modo eſt idem realiter identitate ſimpliciter, & ideo dicitur materia cum modo eſſe ſolam materiam per excluſionem realitatis, & formalitatis ſimpliciter, ideſt non

cum

cum alia realitate diuerſa à materia, non tamen eſt ſola cum excluſione realitatis & formalitatis ſecũdùm quid, vt Aegid. explicat tract. de gradib. form. Ad probationem Reſp. eſſe aliquid, vt ly aliquid ſe extendit ad omne ens, ſiue ſit res, ſiue circumſtantia rerum, ſeu modus ſe habendi; ſed non eſſe aliquid, vt ly aliquid ſignificat præcisè rem ſimpliciter, vnde patet non eſſe ens rationis, ſed reale quid realitate, & formalitate ſecundùm quid, hoc autem ens eſt quid medium inter ens rationis, & reale ſimpliciter.

Soluũtur ſequelę impoſſibiles.

Hinc patet nõ ſequi impoſſibilia, quæ inſeruntur; nam propoſitio quòd (modus eſt effectus formalis quantitatis) eſt vera formaliter, & materia eſt modus eſt vera identicè, quare non ſequitur concluſio vera in ſenſu formali; & inde patet ad ſecundum abſurdum; nã materia eſt prior modo derelicto non realiter, & identicè, quia nõ ſunt idem, ſed formaliter; nã formalitas materiæ præcedit formalitatem modi. Hinc ad 3. modus, deſinit quoad ſuam formalitatem, manente formalitate materiæ, non tamen modus quoad ſuã realitatem poteſt deſinere; quia eſt eadem ac realitas materię, quę ſemper manet;

net;quare non ſequitur idem eſſe ſecundum idem, ſed ſecundum diuerſa; Nam modus definit formaliter,& nõ realiter.

Ad Confir. Reſp. habere aliquid, vt ſignificet tam rem,quàm modum,& entia ſecundum quid; quare non erit ſola materia, vt ly ſola excludit formalitates ſecundum quid,& modos, ſed eſt ſola,vt ly ſola excludit rem ſimpliciter aliam à materia, & ſic non habet aliquid, quod prius non habebat. 8 Soluitur cõfirmatio.

Secũdo obijcies nõ ſunt ponẽda plura ſine neceſſitate, ſed ponere duplicem extenſionem in materia, vnã per eſſentiam,alteram per participationem eſt ſine neceſſitate, quia ſufficit extenſio per eſſentiam, per quam omnia, quæ ſunt in vno ſubiecto extendi poſſunt. Obiicitur ſecundo.

Confir. quia prius natura, quam in materia cauſetur hic modus extenſionis, debent vniri materia,& quantitas, quia modus ille,vt cauſetur exigit vnionem formalem materiæ cum quantitate,at in illo priori ex materia,& quantitate conſtituitur vnum quantum, quia ex vnione materiæ,& formæ fit vnum compoſitum,quale aptũ eſt eſſe ex illis ex Aegid. a.de An.7.& alibi,ergo in illo priori materia Confirmatur primo.

teria eſt quanta, ſeu extenſa, & tamen nullum habet modum extenſionis; ergo non requiritur ad extenſionem materię, vt in ea in poſteriori derelinquatur extenſio participata.

9 Confir. ſecundo, nam id per quod, omni alia in re, vel in conceptu excluſo, conuenit eſſe bicubitum finitum, &c. eſt eſſentialiter quantitas de genere quantitatis; ſed talis eſt ille modus extēſionis.

Confirmatur ſecundo.

Reſp. negando multiplicari ſine neceſſitate, quia non poteſt dari cauſa, ſine effectu formali, qui nō eſt entitas materię ergo erit extēſio cauſata à quātitate.

Soluitur obiectiuo.

Ad Confir. Reſp. eſſe impoſſibilem, materiam coniungi cum forma, quin ſit ille modus, quia vel non eſt diſtinctus ab vnione, vel eſſentialiter cum vnione connexus.

Prima Confirmatio.

Reſp. ſecundo in illo priori non fieri vnum quantum actualiter, ſed pro ſigno, in quo extenſio communicatur materiæ; quod idem dicendum de alijs formis, ſiue ſubſtantialibus, ſiue accidentalibus, ſed difficultas eſt quomō poſſit eſſe vnio, niſi prius partes ſint indiſtantes, ſed de hac re in phyſicis.

Ad ſecundam confir. includere, vel excludere

cludere

eludere dupliciter contingit. Primo in conceptu primario, vt ſunt partes eſſentiales. Secundo in ſecundario conceptu, & talia ſunt omnia connotata, vt albedo in ratione hominis albi; Vndè negatur minor, quia illæ paſſiones non cõueniunt præciſa quantitate; Nam hac præciſa non eſſet modus ille extenſionis, cum effectus formalis non poſſit eſſe ſine cauſa; vnde præciſa quantitate à ſecundario conceptu materiæ, remaneret nuda materia, cui tales proprietates non conueniunt.

Soluitur ſecunda confirmatio.

10 Tertio obijciunt, quod talis modus nõ prodeſt intenſioni Aegidij, Nam ponitur vt materia præciſa cum tali extenſione ſit corpus organicum, quod actuetur ab Anima, vt docet Aegidius tra. de grad. for. p. 2. per totũ, & quodl. 5. q. 14. & 2. de Anima dum explicat definitionẽ animę, vbi dicitur corpus illud nullum includere accidens; ſed modum realem, per quẽ ſit corpus organicum; ſed quantitas ſemper ſe tenet ex parte materiæ cum ſequitur compoſitum ratione materiæ ex Aegid. ergo in quolibet compoſito derelinquitur hic modus, atque adeo quælibet forma eſt non ſolum actus materię;

ſed

ſed etiam corporis;at Ariſt.& Aegid. volunt id eſſe proprium animæ.

11 Confir. quia, vel materia cum tali extenſione eſt corpus, quod eſt altera pars compoſiti, vel non: ſi ſecundum, ſequitur contra Aegid. animam ex eo quod eſt actus talis materiæ, non eſſe actum corporis, nec ſubſtantiam panis conuerti in corpus Chriſti, ex eo quod conuertitur in materiam ſic extenſam: ſi primum, ſequitur elementum compoſitum ex materia tali, eſſe cõpoſitum ex forma ſubſtantiali, & corpore; atq; adeo diuidetur in duo, quorum vnum eſt corpus per ſe mobile, & aliud forma per ſe mouens; vnde elementum efficienter ſeipſum mouere poterit cõtra doct. Aegidij. Neque dicas quantitatem in animatis ſe tenere ex parte formæ, quia cum ſit eiuſdem rationis, ſemper ſe tenere debet eodem modo.

Confirmatur primo.

Confir. ſecundo quia forma ſubſtantialis v. g. anima informat materiã prius ordine naturæ, quã quantitas, ergo prius materia eſt actuata per formam ſubſtantialem, quã habeat modum illum; ſed in illo priori eſt corpus, quod ẽ altera pars cõpoſiti, non incorporei, ergo corporei.

Secundo cõfirmatur.

Reſp.

Reſp. non ...

formām ſubſtantialē eſſe actum corporis ſimpliciter,& indeterminati ex Aegid. 2. d.37. princ. primę qu. 1. Gerard. Serenſ. quodl. p. q. vlt. vnde hoc non eſt propriū animæ,ſed proprium illius eſt eſſe actum corporis determinati .ſ. corporis organici &c.

Soluuntur obiectiones.

Ad primam confir. Reſp. concedendo elementum eſſe ſic compoſitum, neque eſt abſurdum elementum aliquo modo mouere ſe ipſum ad vnam differentiam poſitionis apud Aegid. ſed negatur mouere ſe ipſum, vt animal. ſ. ad omnem differentiam poſitionis virtute animæ per corpus organicum.

Soluitur prima cōfirmatio.

Ad ſecundam in illo priori, materiam eſſe quidem corpus, quæ eſt altera pars compoſiti habens partes entitatiuas, & ſubſtantiales indiuiſibiliter. At illas non habet extenſas quantitatiue, niſi poſt vnionem cum quantitate.

Soluitur ſecunda confirmatio.

Quarto obijcies nulla forma in genere cauſæ formalis cauſat aliquid in materia præter ſe ipſam;quia formalis cauſalitas, non eſt aliud, quam ſui ipſius communicatio,neque dicas cauſari ab illa efficienter; Nam cauſa formalis licēt aliquando

Obijcitur 4.

coin-

coincidat cum efficiente, non tamẽ circa idem ſubiectum, & reſpectu eiuſdem effectus.

Primo confirmant. Confir. vel ille modus caret cauſa effectiua, & non; tum quia eſt extra nihil, quod aduenit, & recedit; atque adeo cauſatus, alio qui poſſet dici nullum ens eſſe cauſatum; vel habet cauſam effectiuã, ſed nullam poteſt habere; quia maximè eſſet forma, at hæc non; tum quia non ſemper eſt effectiua, vt patet de quantitate ex Auer. 4. phyſ. t. 84. Tum quia formalis cauſa modum illum, vel crearet; vel educeret, & vtrumq; eſt impoſſibile:

13 Vel haberet cauſam formalem .ſ. ipſammet formam, & hoc etiam eſt impoſſibile, tum qa Aeg quod. 5. q. 4. & de gradib. form. p. 2. ſignificat oriri effectiuè à quantitate, dum ait quod ſicut quantitas ſe ipſa actiue eſt extendens materiam; ita materia ſe ipſa paſſiuè extenditur, tum quia non videtur, quæ alia cauſa poſſit eſſe effectiua illius niſi forma; atq; adeo idem erit principium formale, & effectiuum eiuſdem effectus.

Tum quia ſi cauſa formalis haberet effectum à ſe diſtinctum non minùs haberet vniuocum, quàm efficiens, at effectus

ſectus vniuocus eſt eiuſdem ſpeciei, & modi derelicti à formis erunt eiuſdem ſpeciei cum formis, atque adeo in eodem prædicamento, at Aegidius vult modos poni in eodem prædicamento in quo ſunt res modificatæ.

Confir. ſecundo, quia in eo Syllogiſmo quo ſolet concludi, carnes crudas emptas comediſti, ait mutari, quid in quale; quare ly crudum, quod dicit ſubſtantiam affectam cruditate vocat quale; ſed non eſt quale ratione ſubſtantiæ; ergo ratione affectionis, & modi; ergo eſt in prædicamento qualitatis, non ſubſtantiæ. 14 Cõfirmatur ſecundo.

Confirmatur tertio.

Confir. tertio quælibet affectio exiſtẽs in materia per formam patitur tranſmutationem .ſ. rarefactionem, augumentũ, & diminutionem abſque eo quod tales tranſmutationes fiant in eſſentia materiæ; ergo affectiónes illę diſtinguũtur realiter à materia. Sed entitas differens à materia, realiter eſt de alio genere, cum fiat forma abſoluta, & nõ ſubſtantialis, ergo.

Confirmatur quarto.

Confir. quarto quia modus à forma derelictus, vel ita eſt idem realiter cum materia, vt non ſint aliquo modo plures realitates in ratione plurium extremorũ, vel

vel ſunt plures realitates: non primum, quia cum per illum mutetur materia, debet aliqua realitas in ea de nouo poni; Nam impoſſibile eſt aliquid mutari per idem, quod prius in ea erat. Nam per idẽ ſemper vniformiter ſubiectum ſe habet; ergo ſunt plures realitates, quarum vna eſt materia, & alia de alio genere; Neque dicas non mutari materiam præciſè, ſed cum addito, quia de hoc addito dicimus diſtingui realiter à materia, & eſſe in diuerſo genere.

Confirmatur quinto.

Confir. quinto, quia ſicut derelinquitur hic modus à forma accidentali, ita debet relinqui à ſubſtantiali, quia hæc non eſt minoris virtutis; ſed hoc eſſe falſum patet ex eo; in ſubſtantiali compoſito præter materiam, formam, & compoſitum eſſet alia entitas ſubſtantialis contra Ariſt. 2. de Ani. 2. 7. met. 7 & ſequi. Auer. 8. met 6. qui volunt ſufficienter definiri per materiam, & formam.

Confirmatur ſexto.

Confirmatur ſexto, quia modus hic derelictus differret à forma, ſiue ſit intrinſecus, ſiue extrinſecus, ſiue innatus, ſiue adiacens; vel dicit realitatem indiſtinctam à materia, vel diſtinctam, vt modum à Re. Sed neutrum dici poteſt, cum

qua

quia ſecundùm infert cauſalitatem formæ non eſſe intrinſecam materiæ, ſed extrinſecam, ſicut eſt cauſalitas efficientis, quia eodem modo ſe habet effectus; tum quia modus ille cum materia compoſitum aliquod faceret; quare realitatem quandam in ipſa materia derelinquet, & illa aliam, & ſic in infinitum.

16 Neque poteſt dici primum; Primò, quia per hunc modum aliter materia ſe habet, ac prius; at nihil aliter ſe habet, niſi habeat alietatem ad ſe ipſum; at alietas non habetur, niſi habeatur aliquo modo aliud; ergo materia, & modus ſunt aliud, & aliud.

Secundò, quia quibus conueniunt cōtradictoria non poſſunt eſſe idem, & eadem extrema, vt patet ex primo principio. Sed materiæ, & modo conueniunt contradictoria, ergo.

Minor patet, tum quia materiæ formaliter non conuenit cauſari, & derelinqui, nec incipere eſſe, & deſinere cū ſit ingenerabilis, & incorruptibilis 1.phyſ. 82. at hæc conueniunt modo illi.

Tum ſecundò, quia materiæ conuenit eſſe de ſecundo adiacente pro aliquo ſi-

gno, pro quo non conuenit modo derelicto.

17 Tum tertiò materia naturali ordine præcedit quantitatem, & formam, quo ad totalem ſuam entitatem, non ſic modus: ſi enim hęc, et huiuſmodi alia concederentur, eſſet præcisè via ad probandam diſtinctionem formæ ſubſtantialis à materia; quia poſset dici eſſe vnam realitatem habentem ſe aliter, et aliter, vt eſt materia; et vt eſt forma ſubſtantialis; nam poſſet dici, vt terminet relationem conſeruationis paſſiuæ à ſua causa eſt actu, et actus, ſed ſine hoc reſpectu, vel ſub alio eſt materia.

Soluitur 4. obiectio.

Reſp. hunc cauſari à forma in genere cauſæ formalis, quæ non poteſt communicare ſe ipſam, niſi dando aliquod eſſe à ſe diſtinctum, quia nihil cauſat ſe ipſum, cum præſupponatur; et quia cauſa eſt realis, ideo eſſe quod dat, eſt reale, quod dicitur eſse ſecũdùm quid, et quodammodo cum à materia non ſit diſtinctum, niſi ſecundùm quid.

Soluitur prima confirm.

Ad primam Confir. Reſp. habere cauſam primò formalem, quæ eſt ipſa forma vt informans, cum quantitas dicitur extendere ſubiectiuè, intelligitur actiuita-

tc

te grammaticali, quo ſenſu omnis cauſa dicitur actiuè cauſare ſuum effectum, & effectum paſſiuè cauſari; neque omnis effectus diſtinctus à cauſa debet eſſe vniuocus cum cauſa quacumque, ſed ſolùm cum efficiente; nam cum formali potius æquiuocatur, cùm effectus ſit modus alterius, & vna res cum materia.

Secundò habet efficientem, quę eſt ipſum generans formam, & vniens illam materiæ, ſicut materia ad illum effectum concurrit paſſiuè. 18

Ad ſecundam Confirm. reſp. crudum eſſe formaliter quale, ratione modi, quē vt ſic includit; & cùm quæritur in quo prædicamento ſit. Reſp. modum illum ſecundùm eſſe, poni in eodem prædicamento, in quo ſubſtratum modificatum; ſed ſecūdùm dici, ponitur in eodem prædicamēto, in quo cauſa à qua eſt, vt ſciētia cum ſuo modo reſpectiuo ponitur ſecundū eſſe in prædicamento qualitatis, at ſecundùm dici in prædicamento relationis ex Ariſt. ſic ſubſtantia cū ſuo modo ſecundū eſſe eſt in prędicamento ſubſtantiæ, quia dicit quid quale, ſed ſecundùm dici in prædicamento qualitatis. Soluitur ſecunda cōfirmatio.

Ad tertiam, concedi eſſe ſecundùm Soluitur 3.

quid diuerſum à materia, ſed vt ſit in alio prædicamento non eſt ſatis, quod ſit differens ſecundùm quid, ſed oportet, vt differat, tamquam res modificans, vel potens modificare tamquam forma, ſubiectum, quod non conuenit alicui modo.

19 Ad quartam, modum habere identitatem realem cum materia ſimpliciter, ſed diſtingui ſecundùm quid, hoc autem ſufficit ad mutationem materiæ, ſed non vt ſit in alio prædicamento; neque in diuiſione ſubſtantię fieri debet mentio huius modi, quia hic nec eſt formaliter tota quidditas, nec pars totius, ſed eſt ipſa compoſitio incluſa in tota quidditate.

Soluitur 4.

Soluitur 5. Ad quintam reſp. diſtingui à materia vt realitatem ſecundùm quid à realitate ſimpliciter, vt eſt materia. Neque hinc fit cauſalitatem formæ non eſſe intrinſecam materię, cùm ſit modus illam perficiens; vnde reſultat actuatio quædam materiæ, quæ non eſt forma actuans, ſed ab ea differens realiter ſimpliciter. Neque ſequitur fieri vnum compoſitum, quia ex his non poteſt reſultare aliquod tertium, vel ex his compoſitum. Nam hoc exigit, vt quod gerit vicem formæ,

habeat

habeat vim imprimendi aliquod eſſe derelictum formaliter in ſubiecto; quod non conuenit modis realibus, qui ſe ipſis afficiunt ſubiecta. Neque eſt primo intelligibile apud peritum intellectum, ſed rudem, quod ex re, & modo non fiat compoſitum ſimpliciter, ſed ſecundùm quid; quia vt fiat compoſitum requiritur forma, quæ dat eſſe. Neque hinc fit, materiam cum modo eſſe ſimplicem; quia ſimplicitas perfecta tollitur per compoſitum ſecundùm quid; nec mirum, quia huiuſmodi modi maximè accedunt ad eſſe intentionale propter modicam entitatem.

Ad alteram vero partem, qua negatur identitas ſimpliciter, & diſtinctio modalis.

Reſpond. eſſe aliud, & aliud dupliciter dici, vel alietate realitatis ſimpliciter, vel realitate, & formalitate ſecundum quid. Eſſe aliud, & aliud.

Ad ſecundam prob. ad ſaluanda contraria ſufficere dictionem ſecundum quid, & formalem.

ARTICVLVS V.

In quibus differant Aegidiani à Scotiſtis.

80 AVguſtinus Muſæus tractat. de formal. & mod. diſt. cap. 7. ponit differre doctrinam Aegidianam à Scotica potius nominibus, quàm re. Nam diſtinctionem, quam Aegidiani vocant realem ſimpliciter in eſſe actuali, ideſt numeralem. Scotiſtæ vocant realem ſine aliquo addito; At quam Aegidiani vocant formalem ſimpliciter, vel eſſentialem, eodem modo vocat Scotus, licèt Scotiſtæ formalizantes aliquando ponãt diſcrimen inter formalem, & eſſentialem diſtinctionem. Sed quam Aegidius vocat formalem ſecundum quid, ſeu modalem, non negat illam Scotus, quin immò vocat ex natura rei; diſtinctionem verò rationis vtraque Schola appellat eodem modo.

Aegidiani, in quo differant à Scotiſtis.

*S*ed hæc non dicuntur ad mentem Scotiſtarum; nam ponunt diuerſas rationes diſtinctionum; ex natura rei, modalis, formalis, & eſſentialis, vt patet ex explicatione opinionis ipſorum.

DV.

DVBITATIO III.

De diſtinctionibus ex opinione Nominalium.

ARTICVLVS I.

Explicantur termini, & principia cognoſcendi veritatem diſtinctionum.

PRimò not. medium cognoſcendi diſtinctionem eſſe contradictionem, vt quoties de aliquibus verificantur duo contradictoria; illa ſunt diſtincta, & contra, quando aliqua ſunt diſtincta de illis verificari poſſunt contradictoria. Nam quæ ſunt omnibus modis idem non poſſunt recipere prædicationem contradictoriorum, vt patet ex primo principio; *De quolibet prędicatur alterum contradictoriorū, de nullo vero ſimul*; nam quidquid dicitur de vno dicitur de quolibet, quod eſt illi omnibus modis idem, quia non eſſet ratio cur aliquid diceretur de vno, & non de alio, ita Gab. 1. d. 2. q. 1. art. 1. ex Och. q. 2. & 3.

1 Medium cognoſcēdi diſtinctionem eſt contradictio.

2. not. ad verificanda contradictoria

An ad verifi canda cōtra dictoria ſatis ſit minima diſtĩctio, ſeu non identitas.

ſatis eſſe minimam diſtinctionem, ſeu nō identitatem; quod ſi abſolutè intelligatur verum eſt; at verò ſi determinatè intelligatur exiſtimo non ſufficere; nam debet ſpectari natura extremorum contradictoriorum; quia aliqua exigunt diſtinctionem rationis, vt ſi extrema ſunt rationis, vel continent aliquid rationis vt ſignificantur per terminos; aliqua verò exigunt realem, vt quando contradictoria illam exigunt, vt v.g. eſſe productum, & improductum, quæ ſunt contradictoria exigunt in extremis diſtinctionem realem, cùm nihil poſſit ſe ipſum producere, quare vt de pluribus prædicta verificentur, non eſt ſatis diſtinctio rationis inter illa plura, ſed debet eſſe à parte rei, ſicut à parte rei eſt ly productum, & improductum.

Actu diſtincta dupliciter ſunt.

Tertiò Not. aliqua eſſe actu diſtincta, dupliciter intelligi. Primò diſtinctione ſeparationis, ſcilicet intentionalis, per quam vnum negatur de alio, iuxta modum loquendi Ariſtotel. 6. metaphyſ. 8. vbi verum ait, affirmationem habet in compoſito, & negationem in diſiuncto; & hac ratione, quoties verè dicitur, *hoc non eſt illud*, illa dicuntur

actu

actu diſtincta, & diuiſa. Secundò, actualitate ſeparationis, ſcilicet phyſicè, & diſcretionis, vt loquitur Arim.

Hæc autem ſunt quorum vnum de altero negatur cum negatione vnionis inter ſe ad componendum vnum compoſitum, & hoc aliquid per ſe, vt accipit Ariſt. 7. Met. t. 49. actus ſeparat, & ſic duas medietates continui negat eſſe duo in actu; ſed potentia, quia ſcilicet non ſunt actu ſeparata ex Greg. 2. d. 12. q. 1. ar. 1. & 1. d. 24. q. 1. ſic etiam materia, & forma ſunt diſtincta primo modo, dum ſunt in compoſito; ſed non ſecundo modo, niſi quando ſunt ſeparata. 3

Quartò Not. ex Och. 1. d 2. q. 3. & ibi Gabr. idem, & diuerſum eſſe paſſiones immediatè conuenientes illis, quibus cõueniunt; quare illis cõueniunt omni alio circumſcripto, quia ſicut vnumquodque ſe habet ad ens, ſe habet ad vnum, atque adeò ad eſſe diſtinctum, vel indiſtinctum. Vnde ſicut vnumquodque exiſtens ſe ipſo formaliter eſt ens, & non per aliud extrinſecum; ita eſt vnum, & ſe ipſo formaliter, & immediatè diſtinctum ab alio, & hinc fit, vt nullum diſtinctum ab alio, ab illo diſtinguatur per aliquid ſibi extrin-

Idem, & diuerſum ſunt paſſiones ĩmediatè cõuenientes illis, quibus conueniunt.

verè affirmatur de vno, & verè negatur de altero, vt ſunt omnes creaturæ ponẽtes in numerum.

Secundò, diſtinctionem realem ait ſumi dupliciter. Primò pro omni diſtinctione fundata in re præciſo opere intellectus; & ſic oĩs diſtinctionis gradus, qui eſt à parte rei, dicitur realis, ſeu ex natura rei. Secundò, vt eſt gradus diſtinctionis ab alijs diſtinctus. Vnde cautè legendi ſunt DD. ne ſit æquiuocatio circa vſum nominis illius. Hanc autem dicunt aliam eſſe coniunctam cum diſtinctione eſſentiali, de qua dictum eſt; aliam coniunctam cum identitate eſſentiali, & eſt eorum quorum vnum non eſt aliud, ſed aliquid ſingulare, quod eſt ſimpliciter vnum, eſt vtrumque, vt patet ex diſtinctione perſonarum diuinarum, & relationum oppoſitarum, & originum, & ſimiliter relationes diſparatæ, quæ non conueniunt eidem ſuppoſito. Hinc Aliacenſis putat omnem diſtinctionem eſſẽtialem eſſe realem, non tamen contra, quia licèt in creatis ſit inter illas cõuertibilitas, non tamen in diuinis, in quibus eſt diſtinctio realis, ſine eſſentiali. 5

Realis dupliciter ſumitur

Tertiò, diſtinctionem formalem eſſe

6 eorum, quorum termini præcisè, & ſingulariter ſignificantes inter ſe mutuo prædicantur; ſed non quidquid affirmatur de vno, affirmatur de altero, ſed potius aliquid ſingulare prędicatur de vno, quod negatur de alio; qualis eſt diſtinctio inter eſſentiam, & relationem, vel perſonam; nam eſſentia eſt pater, vel paternitas, & contra; & tamen eſſentia eſt communicabilis, non tamen relatio, & perſona, contra verò perſona gignit, & gignitur, ſed eſſentia non ſic, & eandem Gabr. 1. d. 2. q. 1. art. 3. d. 3. tribuit Ochamo, & Aliacenſis q. 6. vbi ait, diſtinctionem ex natura rei propriè eſt plurium realitatum, quarum vna non eſt alia, ſed impropriè eſt alicuius rei, quæ eſt plures res, & quælibet illarum; & tunc, quæ eſt plures res, & quæ non eſt plures, diſtinguuntur impropriè, quatenus fundant prædicationem contradictoriorum, & hæc dicitur formalis, & ſic diſtinguitur eſſentia à perſona.

Diſtĩctio formalis quorũ ſit.

Quartò, diſtinctionem rationis apud Och. quodl. 3. q. 2. eſſe diſtinctionem ſecundùm definitiones, vel deſcriptiones, quæ poſſunt conuenire, vel diuerſis rebus, vt ſunt nomina diuerſa habentia diuerſas

Diſtĩctio rationis eſt diſtinctio ſecũdùm definitiones, vel deſcriptiones ex Och.

uerſas deſcriptiones, vt homo, & Leo; quæ licèt diſtinguantur ratione, tamen ſignificatiuè ſumpta, & in perſonali ſuppoſitione realiter diſtingui poſſunt; vel illæ variè poſſunt conuenire eidem rei tantùm, & ſic impropriè, dicitur, diſtingui ratione. Vndè.

Tertiò Not. diſtinctionem rationis ex Gabriele 1.d.2.q.3.art.1.& q.11. accipi dupliciter. Primò propriè, & reperitur, tum inter cõceptus, qui habent tantùm eſse obiectiuum, & nullo modo ſubiectiuum, quos alij vocant entia rationis. 7

Diſtĩctio rõnis ex Gab. altera propriè accepta altera impropriè, & quibus conueniunt.

Tum inter ipſos conceptus formales, qui habent eſse ſubiectiuum in intellectu, & ſunt ſub genere qualitatis; inter quas hoc eſt diſcrimen, quòd prima diſtinctio non eſt realis, nec coniuncta cum reali; at ſecunda diſtinctio eſt coniuncta cum reali diſtinctione eſsentiali, generica, vel ſpecifica, vel numerali, ſicut ſolent diſtingui conceptus mentis; nam conceptus ſynonimi in diuerſis intellectibus diſtinguuntur numero; At non ſynonimi etiam in eodem intellectu ſpecie, ſicut conceptus abſoluti, & connotatiui genere diſtinguuntur.

Secundò accipitur impropriè, & tribui-

buitur rebus extra animam, quatenus eadem res concipitur, & ſignificatur diuerſis conceptibus non ſynonimis; quæ res, licèt ſit omnibus modis idem præciſo opere intellectus; tamen, vt repræſentatur, & ſignificatur per diuerſos conceptus, diſtinguitur ratione; ratio improprietatis eſt, tum quia diſtinctio propriè conuenit vni rei reſpectu alterius: at ibi nõ eſt hęc alietas rerum; tum quia illa diſtinctio in eſſe repræſentato nullam ponit non identitatem, & varietatem in re; vel mutationem, ſed eſt multiplex ratione ob diuerſas deſcriptiones, & vi diuerſarum cognitionum, à quibus denominãtur, diſtincta. Vnde hæc diſtinctio potius eſt inter conceptus formales, quàm rerum, quæ ſunt ad extra; ex quibus apparet à Nominalibus negari diſtinctionem rationis ratiocinatæ, quam communiter aſſerunt alij, & videntur ſolùm concedere diſtinctionem rationis ratiocinantis, licèt ipſi his terminis non explicent ſuam ſententiam; ſed an verè, examinabitur quæſt. ſequenti.

Oĩs diſtinctio rerũ, vel eſt diſtinctio realis, vel eã ſupponit.

Quartò Not. omnem diſtinctionem rerum, vel eſſe diſtinctionem realem, vel illam ſupponit, quia quæ recipiunt prædica-

dicationem contradictoriorum, vel ipſa in ſe diſtinguuntur, vel aliqua, quæ illis eſſentialiter identificantur. Nam omnia contradictoria æqualiter repugnant, cum formaliter repugnent. Vnde cum ex aliquibus inferatur diſtinctio realis iuxta ipſos terminos, vel eos, qui his ſunt eſſentialiter idem debet colligi talis diſtinctio in omnibus; ſed omnia aliquo modo diſtincta recipiunt prędicationem contradictoriorum, ergo omnia diſtincta, vel aliqua illis eſſentialiter idẽtificata realiter diſtinguuntur. Confirm. quia alioqui ſi ex hoc medio non probatur diſtinctio realis, nulla manet via illam probandi, vt facile patet conſideranti, ita Gabr.d.2. q.1. not.4. Hinc patet diſtinctionem formalem præſupponere, & oriri ex diſtinctione reali. Nam vbi aliqua diſtinguuntur realiter, & non eſſentialiter, ibi eſt dare aliquod vnum, quod eſt idem realiter cum quolibet ſic diſtinctorum, & per cõſequens à quolibet eorum diſtinguitur, vt patet ex eſſentia diuina, quæ eſt idem realiter cum Patre, & Filio inter ſe realiter diſtinctis, & tũ diſtinguitur formaliter tam à Patre, quã à Filio, cùm eſſentia ſit Pater, & tamen

Pater non eſt Filius, &c. Hinc Gab.loc. cit.infert, nunquam poſſe dari diſtinctionem formalem ſine reali; & vbicumque eſt diſtinctio realis non eſſentialis, ibi eſſe diſtinctionem formalem.

ARTICVLVS III.

Explicatur natura diſtinctionis formalis.

8 Vbi nam ſit concedenda præciſa à diſtinctione reali.

PRimò docent Nominales hanc præciſam à diſtinctione reali, non eſſe concedendam, niſi vbi ratio Diuina ex ſcripturis, & determinatione Eccleſiæ cogit; nam hæc in creaturis ſemper eſt coniuncta cum diſtinctione reali. At ſolùm in Deo reperitur cum identitate reali, & vt notat Gab.1.d.2.q.1.not.4. ex Och.& Aliac.1.q.6.non eſt minus difficilis ad intelligendam quam ſit Trinitas perſonarum cũ vnitate eſſentiæ, quia non reperitur, niſi vbi vna res ſingularis eſt plures res, quarum vna non eſt alia realiter.

Secundo docent, impoſſibile eſſe verificari contradictoria, de quibuſcunque, niſi illa ſecundùm ſe, vel illa, pro quibus ſuppo-

ſupponunt, ideſt quæ eſſentialiter ſunt eadem illis, quæ fundant contradictoria ſint diſtinctæ res, vel diſtinctæ rationes, vel diſtinctæ res, & rationes, terminus n. ſupponit pro omnibus, quæ ſunt eadem re, pro qua ſupponit; Vnde ſequitur A. eſt; B. non eſt, ergo inter A, & B, vel inter aliqua sũt eadem eſſentialiter cũ A. & B. eſt diſtinctio, vel rerum, vel rationum, vel rerum, & rationum, vbi notandum, vt ſit conſequentia formalis ſemper debere inferri illam totam diſiunctiuam, vel de diuuncto extremo. Hinc probata illa diſiunctiua, quod A. & B. ſunt diſtinctæ res, vel rationes, &c. debet argui à deſtructione vnius partis ad poſitionem alterius, vt v.g. A. & B non ſunt rationes diſtinctæ, quia non ſunt rationes, nec res & ratio vt ſupponitur, ergo ſunt diſtinctæ res.

Tertiò Not. ex Gab. ibidem litt. H. vt aliqua diſtinguantur formaliter, requiri tres conditiones. Prima, vt illa ſint idem realiter, vt eſſentia, & filiatio. Secunda vt de illis contradictoria verificentur; nam alioqui nullo modo diſtinguerentur. Tertia, vt illa verificatio contradictoriorum contingat propter diſtinctionem 9

Ad diſtĩctionem formalem ex Gab. tres cõditiones requirũtur.

nem

nem realem aliquorum, quæ ſint idem eſſentialiter. Nam ſi ibi non eſſet diſtinctio realis contradictoria non verificarentur; vt patet de Patre, & eſſentia diuina, quæ ſunt idem realiter, & tamen de illis verificantur contradictoria, ſcilicet filius, & non filius. Hinc patet, cur eſſentia, potentia, ſapientia, & ſimilia nõ diſtinguantur formaliter, quia nulla eſt diſtinctio realis in diuinis, ex qua oriri poſſit diſtinctio inter eſſentiam, potentiam, &c. quia ſi per impoſſibile in diuinis eſſet vna tantùm perſona, vt putant infideles adhuc ibi eſſet potentia, ſapiẽtia, &c. quia in Deo de omnibus æqualiter verificatur potentia, ſapientia, &c. nam quidquid eſt in Deo, eſt ſapientia, potentia, &c.

10 Dices, hinc ſequitur, Paternitatem, & Patrem non diſtingui formaliter, quia diſtinctio Paternitatis, & Patris non oritur ex diſtinctione reali, quia ſi eſſet vna tantùm perſona, adhuc Pater conſtitueretur ex eſſentia, & Paternitate. At ibi eſt verificatio contradictionis; nam Pater eſt conſtitutus, & Paternitas conſtituit. Reſp. ibi eſſe diſtinctionem realem, quia ſi non eſſet Filius, à quo realiter diſtin-

guitur

guitur propter oppoſitionem, non eſſet ibi Pater, quare ſi eſſet vna perſona, ibi nō eſſet nec Pater, nec Filius, ſed omnibus modis eſſentia, ideo non eſſet aliquid conſtitutum, quia non per aliquid relatiuum, cùm ibi non eſſet, nec abſolutum; quia omnia abſolutè diſtincta diſtinguerentur eſsentialiter, qualis diſtinctio non eſt in Diuinis, vt Gabr. 1. d. 36. oſtendit.

ARTICVLVS IV.

Proponuntur aliquæ difficultates contra rationes, quibus probant diſtinctionem formalem, & eius conditiones.

PRima, non rectè probari ad diſtinctionem formalem requiri diſtinctionem realem, ex eo quod omnia contradictoria æqualiter repugnant. Nam plus repugnat, eſse Deum, & non Deum; eſse ens, & non ens, quàm moueri, & non moueri, quia maior repugnantia eſt, vbi difficilior eſt tranſitus ab extremo ad extremum. 11 Obiicitur 1. ad diſtinctionem formalem non requiri realem ratione contradictoriorum.

Reſp. Repugnantiam eſſe attendendā in ordine ad veritatem, & falſitatem pro Soluitur obiectio.

con-

poſitionis, qualis eſt æqualis in omnibus contradictorijs; ita enim impoſſibile eſt moueri, & non moueri, eſſe ſimul vera, ac eſſe Deum, & non Deum. Nam ſi nõ eſſet æqualitas repugnantiæ ſignato gradu, quo vnum excedit alterum, tunc cõtradictoria minus repugnantia non repugnarent, quia non haberent illum gradum; atque adeò in illo gradu contradictoria poſſent eſſe ſimul vera. Ad prob. Reſp. etiam ſi currens poſſit tranſire ad non curſũ, & non ſic Deus ad non Deũ, hoc non ponit maiorem, vel minorẽ repugnantiã quoad contradictionem, ſed in natura extremorum, quæ ſe habent materialiter reſpectu contradictionis, quæ formaliter ſumpta eſt reſpectu omnium æqualis. Nam ita impoſſibile eſt ſimul adeſſe curſum, & non adeſſe, reſpectu eiuſdem, ſicut eſſe Deum, & non Deum, vt fusè Gabr. loco cit. ar. 3.

12 Obiicitur 2. quod aliunde poſſet haberi: & ratio ſolùm ex cõtradictione.

Secunda difficultas eſt, quòd falſum ſit diſtinctionem realem non poſſe probari, niſi ex contradictione; nam poſſet probari ex ſeparabilitate 2. ex productione, & cauſalitate, & ſimilibus.

Reſp. neutram viam eſſe ſufficientem ad hoc, niſi vt includant contradictionẽ.

Ad

Ad primam probationem, ex ſeparabilitate ſcilicet omnia ſeparata loco, & ſubiecto ſunt diſtincta realiter. Reſp. non concludere, quia ſi per ſeparata loco, & ſubiecto, intelligunt quorum vnum eſt in certo loco, & ſubiecto, & alterum non eſt in illo loco, & ſubiecto; iam patet eam probationem ſumi ex contradictorijs; ſi autem intelligãt de locis, & ſubiectis diuerſis, eſt falſum, quia idem omnibus modis poteſt eſſe per potentiam Dei in diuerſis locis, & ſubiectis.

Ad ſecundam probat. ex productione Reſp. negari poſſe producens diſtingui realiter à producto; nam licèt formaliter nihil poſſit ſe ipſum gignere, quando eſt idem ſibi omnibus modis; non tamen quando eſt idem realiter, ſed diſtinctum formaliter. Nam ſicut conceditur, quòd pater producit filiũ q. eſt idem ſibi eſſentialiter, non realiter; ita aliquis poſſet concedere poſſe aliquid producere idem ſibi realiter, non formaliter, ſicut aliqui ponentes principium elicitiuum generationis eſſe eſſentiam, vt intellectũ & tamen elicit generationem, quæ eſt idem realiter cum eſſentia, licèt non formaliter, quare elicit ſe realiter. 13 Soluitur 2. probatio.

Reſp.

Reſp.2. probationem ſumptā ex productione habere vim ex natura contradictionis. Nam ideo producens diſtinguitur à producto; quia producens eſt à ſe, productum verò non eſt à ſe.

14 Dices, ſicut ſine contradictione non poteſt probari diſtinctio realis, ita neque poſſet diſtinctio eſſentialis quarumcumque rerum; quia ſemper affertur inſtantia in diuinis, vbi eſt vna eſſentia plurium ſuppoſitorū cum vnitate eſsentiæ. Reſp. vt apud Gabr. concedendo non poſse probari in creaturis pro hoc ſtatu impoſſibilitatem plurium ſuppoſitorum in vna eſſentia, quia omnes rationes oppoſitæ poſſent ibi ſolui, ſicut in diuinis; Sed quia hæc reſponſio non omnibus probatur. Reſp. 2. poſſe probari mediatè. Primum enim probatur diſtinctio realis ex contradictione tum aſſumi omnia creata realiter diſtincta diſtingui eſſentialiter, quia nulla res ſingularis eſt in creatis pluribus communicabilis vt quod, vt inductione probatur, & alijs medijs; quòd ſi talia media non ſunt efficacia, non poterit euidēter probari diſtinctio eſſentialis.

Diſtinctio eſſentialis, vt poſsit probari.

Tertiò, quia ſi diſtinctio formalis aſſeritur ex eo quod, quæ ſunt realiter eadem

Obiicitur 3. ex perſona, & perſonalitate, &c.

dem, & fundant prædicationem contradictoriorum; ſequitur inter perſonam, & perſonalitatem dari diſtinctionem formalem, quia pater eſt conſtitutus ex eſſentia, & paternitate ex Och.d.5.q.2.& d.12.q.1.& 36.q.1.& Paternitas non eſt conſtituta, ſed conſtituens. Vnde Paternitas eſt in Patre, ſed Pater non eſt in Patre; quæ enim ſunt omnibus modis idem quidquid prædicatur de vno, prædicatur de altero.

Reſp. aliqui concedendo inter illam 15
eſse diſtinctionem formalem ex Och. loc. cit. & ibi Scot. & d.5.q.3. vbi negat, perſonam eſse generationē formaliter, ſed terminum formalem productionis, à qua productione non diſtinguitur relatio; & not. Gab d.2.q.1. litt.S. rationes eſse ſimplices, ideſt non compoſitas, quia non ſunt conſtitutę; at non ſic eſse ſuppoſita, quia conſtituta ex eſsentia, & proprietate perſonali, vt fusè refert Gab. loc. cit. & confirm. quia Pater eſt formaliter eſſentia, et paternitas, quia eſt perſona relatiua, de cuius conceptu eſt eſsentia, et relatio, cùm ex Aug. omne relatiuum ſit aliquid excepta relatione, at non ſic Paternitas, quia eſt formaliter Paternitas,

Aliorum reſponsio.

et

et non formaliter eſsentia copulatim?

Quomõ perſonæ,& perſonalitas diſtinguantur per alios.

At alij putant non diſtingui formaliter vt ſignificat Och. 2.d.2. q.1. et 11.d.3.et clarius quodl.1.q.3.vbi negat inter illa omnem diſtinctionem etiam rationis; nã quod aliquid prædicetur de vno, et non de alio,non oritur ex parte rei,ſed ex diuerſo modo ſignificandi logicali, ſcilicet, abſtractè,et concretè.

Alii diſtinguunt dupliciter formalẽ diſtinctionem.

Tertiò, Alij diſtinctionem formalem dicunt eſse duplicem,vnam inter ea,quæ ſunt idem realiter, et tamen aliqua res eſt realiter idem vni, et diſtincta realiter ab altero,et ſic diſtinguitur eſsentia à relationibus,ſed nõ ſic relationes à perſonis.Alterum eorum,quæ non ſolùm ſunt idem realiter, ſed quidquid realiter eſt idem vni, eſt idem alteri, ſed non quidquid prædicatur de vno,prædicatur de altero, et hæc diſtinctio conuenit perſonalitati,et perſonæ.

Reſpõſio vera.

Quarto Ego reſp.ibi non eſse à parte rei conſtitutum, et conſtituens, ſed ſolũ ſecundùm rationem, et ideo ratione diſtinguũtur ex diuerſo modo ſignificandi logicali, et ideo rõne illius diuerſitatis fundat contradictoria prædicata; vbi aduerte aliquando ly,in,ſumi intranſitiuè.

ARTICVLVS V.

Afferuntur argumenta contra poſitionem, & definitionem diſtinctionis formalis.

PRimò obijcitur, quod fundare contradictoria non ſit ſufficiens ad diſtinctionem formalem. Nam inter intellectum,& voluntatem Dei non eſt diſtinctio formalis,& tamen ibi fundantur cõtradictoria; nam Deus per intellectum intelligit,& non per voluntatem,& contra,per voluntatem vult, & non intelligit; ſimiliter actus dicendi eſt actus memoriæ,& non voluntatis. 16

Cur ex contradictoriis ĩ Deo non inferatur diſtĩctio à parte rei ex Nom.

Reſp.Scotiſtæ concedendo, inter illa diſtinctionem formalem. At quia Nominales negant illam, ideo negant inde ſequi diſtinctionem formalem, quia fundatio contradictoriorũ non eſt ex ijs,quę ſunt intrinſeca Deo, ſed ex diuerſis connotatis; nam vt ait Mag. d.35. Deus propter diuerſos effectus ſortitur diuerſa nomina, etiam ſi in Deo nulla ſit intrinſeca diuerſitas, vel mutatio, ſic dicitur vnum prædeſtinare, alium præſcire, quia vult vni dare gloriam, alterum dã-

nare

nare, et hinc dicitur Deus intelligere malum, et non velle malum, quia in voluntate mali connotatur fieri aliquid cõtra prohibitionẽ, at in intellectione mali connotatur permiſſio mali; et idem dicendum de illis. Deus producit filium per intellectum, & ſpirat per voluntatẽ; nã connotatur diuerſus terminus. Quia licèt in Deo idem ſit intellectus, & volũtas; tamen generare, & ſpirare non ſunt idem ob diuerſos terminos connotatos, vt Gab. 1. d. 7. oſtẽdit, & hinc dicitur Deus per intellectum dicere, & non per voluntatẽ, quia per hæc ſignificatur, quòd dicere non eſt ſpirare; & ſimiliter non omnia, quæ intellexit vult, quia velle connotat facere, at non facit, quæ ſunt contra prohibitionem, & legem, licèt Ocham quodl. 3. q. 2. concedat Deum velle malum, ſed non malè, vide Och. 1. d. d. 47. q. vnica, vbi ait committi fallaciam figuræ dictionis ex mutatione nominis in aduerbium, dum ex intellectione mali, & nolitione infertur intellectum, & voluntatẽ diſtingui formaliter. Hinc Deus dicitur naturaliter intelligere omnia .i. neceſſariò, at non ſic omnia velle, quia non omnia ponit in eſſe neceſſario. Hæc

Quomõ cõmittatur fallacia figuræ dictionis.

Och.

Och.1.d.2.q.1. Vnde ſi ly, intelligere, & velle, non eſſent connotatiua, quod eſt ſi ab illis præſcindes connotata,& conſideres intrinſeca,non poſſet concedi magis vna,quàm alia propoſitio.

Secundò obijcitur, inter ens reale, & rationis non datur medium,ergo neque inter diſtinctionem realem, & rationis, atque adeò formalis, vel erit realis, vel rationis. Confirm.quia diſtinctio formalis eſt à parte rei,ergo realis. Reſp. negando conſeq. primò afferendo inſtantiam. Nam inter ſubſtantiam,& accidẽs non eſt medium, & tamen inter diſtinctionem ſubſtantialem, & accidentalem eſt medium.ſ.diſtinctio realis, non eſſentialis, quæ nec eſt ſubſtantialis,nec accidentalis.

Quomò ex Nominalib. datur diſtinctio media inter realem & rationis.

Reſp.2. ſicut præter ens reale, & rationis datur compoſitum ex vtroque, 17
quod nec eſt purè reale,nec rationis,ita dari poteſt diſtinctio media, quæ neutra ſit,ſed eſt diſtinctio media inter ens reale & ens rationis. Hęc Nominales.

Ego reſp. 3. ens reale ſecundùm totã latitudinem opponitur immediatè enti rationis, at ens reale, ex quo denominatur diſtinctio realis, vt diſtinguitur à for-

Quid ex opinione auctoris.

à formali, non ſumitur ab ente reali ſecundùm ſuam totam latitudinem, ſed vt dicit determitatam realitatem, inter quã & ens rationis datur medium, quod nota contra Thomiſtas.

Ad confirm. Reſp. eſſe realem, vt ly, reale dicit eſſe à parte rei, ſed non eſſe realem, vt dicit rerum diuerſitatem.

81 Dices, contradictio eſt via potiſſima ad probandam diſtinctionem realem, ſed vbi eſt diſtinctio formalis, ibi eſt fundamentum contradictionis, ergo ibi eſt diſtinctio realis. Reſp. cõtradictionem poſſe accipi dupliciter. Primò abſolutè, vt quando vnum de altero ſimpliciter, & omni modo negatur, & hæc infert diſtinctionem realem. Secundò, ſecũdùm quid, vt quando licèt vnum negetur de alio vno modo, tamen alio modo affirmatur, & hęc infert non realem, ſed formalem diſtinctionem, vt v.g. licèt paternitas nõ ſit communicabilis, tamen aliquid, cum quo Paternitas eſt idem, eſt communicabile, quod ſolùm contingit in Diuinis, & ideo ibi ſolùm eſt hęc diſtinctio formalis, ex Nominalibus.

Quale fundamentum cõtradictionis infert diſtinctionem realem, vel formalẽ ex Nom.

Tertiò obijc. vbi eſt diſtinctio formalis ibi ſunt plures formalitates, ſicut vbi ẽ di-

diſtinctio realis,ibi ſũt plures formalitates,& realitates,at in Deo nõ ſũt magis plures , quàm plures realitates. Confir. ſicut omnis diſtinctio materialis eſt realis, ita omnis formalis eſt realis , quia formæ magis diſtinguuntur,quàm materiæ . Confir.2. quia ſicut diſtinctio realis eſt diſtinctio rerum, ita materialis eſt diſtinctio materierum,& diſtinctio rationis eſt diſtinctio rationum , ita diſtinctio formalis eſt diſtinctio formarum .

Confirm. 3. quia quæ diſtinguuntur 19
formaliter,verè diſtinguũtur,quia arguitur à modo ad totum; ſi diſtinguuntur , ergo non ſunt idem .

Ex Nom. eadem eſt ratio realitatũ & formalitatum.

Reſp.Nominales non poſſe minus cõcedi in Deo plures formalitates,quam plures realitates , quia deberet procedi in infinitum, quia ſignata realitate eſſentiæ,& rationis , quæ ſunt idem realiter , & ſignata formalitate eſſentię , per quã diſtinguitur à relatione, quæritur an illa formalitas , quæ eſt in eſſentia,ſit omnino idem cum eſſentia , & ſequitur quod ſicut eſt vna realitas,ita vna formalitas. An verò ſit diſtincta , & tunc quæritur per quid illa formalitas diſtinguitur à formalitate immediata eſſentiæ , ſi enim

ſe

ſe ipſa diſtinguatur, idem dici poterit de eſſentia, vnde aliqua diſtinguuntur formaliter abſque eo, quod ſint plures formalitates, ſi verò diſtinguitur per aliam tunc dabitur proceſſus in infinitum, ita Och. 2. d. 2. q. *11.* d. 1. vnde eſſentia ſicut ſe ipſa eſt idem realiter cum relatione, ita ſe ipſa diſtinguitur formaliter ab eadem; ſed manet difficultas de ipſa eſſentia comparata cum relatione, an ſint duæ formalitates, licèt ſe ipſis diſtinguantur, an vna formalitas; quare exiſtimo in hac opinione non poſſe negari eſſe plures formalitates, & vnam realitatem, vt notat Barg. 1. d. 2. p. 2 §. *ſed hic reſtat vlterior*, vbi putat opinionem Ocham: eſſe chimeram; nam dum dicitur eſſentia, & relatio diſtinguuntur forrmaliter, vel per ſubiectum demonſtratur vna formalitas, & non poteſt eſſe diſtinctio formalis, niſi ſit inter duo extrema, vel plures, & ſic habetur intentum. Sed reſp. id verum, quando ly formalis eſſet categorema dicens perfectionem ex parte obiect; ſed ly formaliter eſt ſyncategorema dicens conditionem propoſitionis, in qua termini ſignificatiuè ſumpti prædicantur de ſe inuicem, & tamen de altero

Barg. iudiciū contra opin. Och.

Defenditur Och. contra Barg.

tero

tero eorum ſignificatiuè ſumpto aliquid prædicatur, quod eo modo præcisè non affirmatur de altero, ſignificatiuè sũpto.

Ad primam confirm. Reſp. negatur hoc genus diſtinctionis formalis eſſe inferius ad realem; vel contra, quia non ſe mutuo inferunt, vt infra. Hinc Aliac. negat, omnem formalitatem eſſe realitatẽ propriè loquendo; nam ly formalitas eſt conditio propoſitionis, quæ non eſt propriè ens reale, ſicut de neceſſitate propoſitionis negatiuæ dicemus. 20

Formalitas impropria non eſt realitas, ſed cõditio propoſitionis; ſeu modus.

Ad ſecundam negatur, omnem diſtinctionem aliquorum eſſe diſtinctionem aliquarum rerum, quia diſtinctio aliquãdo dicit ſolùm conditionem propoſitionum, non autem conditionem obiectorum, & ideo licèt diſtinctio formalis propriè ſit diſtinctio formalitatum, non tamen diſtinctio formalis impropriè, vt ait Aliac. litt. S. & ideo hæc, quæ eſt impropriè diſtinctio formalis, non neceſſariò infert diſtinctionem formarum. Nam ly formaliter, & formalitas non ſunt termini categorematici, ſed ſyncategorematici, vt eſt perſeitas, neceſſitas, & ſimilia, quæ non addunt rem aliquam extremis, vt v.g. cum dicitur *Homo neceſ-*

ſariò

ſariò non eſt Aſinus, nulla vera realitas ibi ponitur, etiam ſi ponatur aliqua neceſſitas, alioqui eſſet aliquod ens neceſſarium aliud à Deo, ſed tantũ dicit quandam conditionem propoſitionis diſtinctam à contingentia, & idem dicitur de ly formaliter, quia nihil ponit præter extrema, ſed ſolùm quod illa ſint idem realiter, & tamen fundant contradictoria, & ſic cùm dicitur eſſentia non eſt paternitas formaliter, non ponuntur res aliquæ, quæ ſint formalitates, ſed negatur formalitas propoſitionis; & cùm aſſeritur A eſt formaliter B, affirmatur formalitas propoſitionis. Vnde formale hic non accipitur, vt diſtinguitur contra materiale, ſed vt conditio propoſitionis, vt dictum eſt.

er Dices, hìc non loquimur de propoſitione, ſed de re, & formalitate, quæ eſt à parte rei. Reſp. Aliac. litt. H. loqui nos de re mediante propoſitione, & ideo cōceditur, eſſentiam, & realitatem in Diuinis ex natura rei diſtingui formaliter, tamen illa formalitas non eſt in re & ex natura rei, ſicut neceſſitas propoſitionis, qua homo dicitur neceſſariò riſibilis non eſt aliquid in re, & cum dicitur,

Quomodo in Diuinis eſſentia nō dicitur relatio vel contra.

Eſ-

Eſſentia non eſt formaliter relatio, exponitur,quod non eſt prædicatio formalis; *Eſſentia eſt relatio*; quia non quidquid prædicatur de eſſentia prædicatur de relatione, & contra.

Ad 3.reſp. negando conſeq.tum quia ly formaliter cum non ſit terminus cathegorematicus, non eſt determinatio alicuius termini cathegorematici, vel modus cathegorematicus, ſed conditio propoſitionis, & ideo non eſt proceſſus à parte ad totum; vnde Aliacen. litt. G. ait ly formalis, & ly formaliter eſſe determinationem diſtrahentem, vel diminuentem reſpectu diſtinctionis,quia non eſt propriè,ſed impropriè diſtinctio; tum quia, cùm ly diſtinguitur, includat negationē conſequentia non tenet,quia in antecedente, negatio eſt determinata ad genus diſtinctionis,at in conſequēte negatio eſſet vniuerſalis ad omnia, diſtingui enim idem valet ac non idem. 22

Ly formalis, vel formaliter eſt conditio diſtrahens, vel diminuens.

Quartò obiic. ſi daretur diſtinctio formalis diuerſa à reali,Eccleſia non poſuiſſet inter perſonas diuinas diſtinctionem realem; nam cùm Deus habeat ſummã ſimplicitatem, debuit in Deo ponere minimam diſtinctionem, quæ minus ob-

O ſtaret

ſtaret ſummæ ſimplicitati, cuiuſmodi eſſet hæc formalis ſi daretur.

23 Confirm. primò, quia ex tali diſtinctione formali non poterit haberi diſtinctio realis perſonarum, ſicut ex diſtinctione rationis inter aliqua non poteſt haberi diſtinctio quælibet ex natura rei, ergo ſicut aliqui ex diſtinctione reali perſonarum inferunt diſtinctionem à parte rei inter eſſentiam, & perſonalitatem, ita ex eadem poterit colligi realis inter eadẽ.

Confirm. 2. quia ſicut datur diſtinctio realis perſonarum cum vnitate eſſentię, ita plures formalitates cũ vna realitate.

Confirm. 3. nam ſicut de eodem formaliter non poſſunt contradictoria verificari, ideo neque de eodem realiter poſſunt contradictoria realiter verificari, ergo ad contradictionem realis communicabilitatis, & incommunicabilitatis non ſufficit diſtinctio formalis, ſed requiritur realis.

Cur inter pſonas Diuinas ponatur realis diſtinctio.

Reſp. ab Eccleſia poni diſtinctionem, quam exigit generatio; hæc autem eſt realis, & non formalis inter perſonas, neque illa repũgnat diuinæ ſimplicitati, ſed magis extollitur, quia cum ſumma ſimplicitate eſt in tribus ſuppoſitis.

Ad

Ad primam confirm.reſp.Aliac. concedendo ex diſtinctione formali eſſentię, & perſonalitatis non colligi à priori diſtinctionem ſuppoſitorum,ſed potius cõtra ex diſtinctione perſonarum cum idẽtitate eſſentiæ colligi diſtinctionem formalem eſſentiæ,& perſonalitatum.

Ad ſecundam Confirm. non repugnare dari duas formalitates in vna realitate, vt contingit in diſtinctione propriè formali. At hæc formalis diſtinctio non exigit plures formalitates, quia non eſt propriè, ſed impropriè, vt ly formaliter dicit conditionem propoſitionis,quę nihil addit extremis, niſi modum prædicandi. 23

Ad tertiam Reſp.eſſe diuerſam rationem, quia identitas formalis nullam cõpatitur non identitatem, vel diſtinctionem, & ideo non poteſt fundare verificationem contradictoriorum; At identitas realis compatitur ſecum aliquam non identitatem, vel negationem alicuius modi identitatis,& ideo permittit verificationem contradictoriorum. Hæc dicta ſint ex officina Nominalium,

Cur idẽtitas realis fundat contradictoria, non autẽ identitas formalis.

ARTICVLVS VI.

24 *Explicans opinionem Aureoli.*

Quid ſẽtiat Aureol. de numero diſtĩctionum.

AVreol. 3.d.1. quæſt.3. artic.2. §. *nota*, ponit varia genera diſtinctionum; nam quædam diſtinguuntur, vt res præciſæ, quædam vt res præciſæ, & non præciſæ, vt res, & modus; quędam non vt res præciſæ, ſed vt ſumitur vna natura diſtincta ab alia, vt materia, & forma, ſecundùm ipſum, quorum quodlibet habet realitatem ſecundùm quid, & ſunt vnum in realitate tertia, non tamen inter ſe. Quædam verò diſtinguuntur, & non ſicut realitates, præciſæ, nec extraneæ, ſed ſicut vnum ſimpliciter in ordine ad aliquod prædicatum, ſed ſecundùm quid diuerſa, ſcilicet quãtum requirit illud prædicatum, & ſic diſtinguuntur in diuinis eſſentia, & perſonæ. Verum idem Aureolus 1.d.8. artic. 4. §. *ſexta autem*, docet cum Thomiſtis, omnem diſtinctionem eſſe vel realem, vel rationis, ſicut omne ens, vel eſt reale, vel rationis.

QVAE-

QVAESTIO X

Qui ſunt in ſingulis opinionibus defe-ctus in genere.

PRima Concl. controuerſia de diſtin-ctionibus magna ex parte eſt de no- 1
mine, vt patet ex dictis ſupra.

Secunda Concl. opinio Thomiſtarum ponentium duo genera diſtinctionum, ſcilicet realium, & rationis, vera eſt, ſed confuſa. Prima pars patet, quia omnis diſtinctio, vel eſt realis realitate ſignificante existentiam quocumque modo à parte rei, vel eſt rationis, ſicut omne ens, vel eſt reale .i. exiſtens à parte rei, vel rationis .ſ. exiſtens obiectiuè in intellectu, neque contra hunc modum dicē-di obijci poteſt aliquid, quod oſtendat falſitatem opinionis;

Quid probetur, vel improbetur in opin. Thomiſtarum.

Secunda pars patet, quia cùm realitas, vt adæquatè diſtinguitur contra ens rationis, magnam habeat latitudinem, & diuerſo modo deſcendat ad inferiora, vt infra, maxima confuſio in intellectu generatur, dum diſtinctio realis de varijs rebus enunciatur, quæ habent, vel habere poſſunt exiſtentiam diuerſo

modo; vnde facilè quis falli poteſt, dum diuerſis rebus diuerſo modo participantibus exiſtentiam tribuitur diſtinctio realis, & ideo melius Scotiſtæ ad vitandum hanc confuſionem inuenerunt nomina ſignificatiua illius diuerſitatis rerum.

2 Quid in opinione Scotiſtarum.

Tertia Concl. Opinio Scotiſtarum eſt quidem magis diſtincta, quàm Thomiſtarum, ſed habet plures defectus.

Prima pars probatur, quia explicat per varia nomina diſtinctionum varias rationes rerum, ſiue conuenientias, ſiue diſconuenientias, & varios modos participandi exiſtentiam, vt patet conſideranti ſingularum explicationes.

Secunda pars probatur primò, quia malè rebus applicãtur illæ diſtinctiones, vt in diuinis diſtinctio formalis; idẽtitas ſe totis ſubiectiuè, prædicamẽtis idẽtitas ſe totis obiectiuè, & ſimilia, vt ſuo loco.

Secundò in explicatione ſingularum non ſunt conſtantes, cùm non conueniãt in explicatione formalitatis, & ſimilium vt patuit ex relatione opinionis ipſorũ: Vnde maxima confuſio oritur in ipſorũ opinione, vt vix ſciatur quid quiſque opinetur.

Ter-

Tertiò,diſtinctionem ex natura rei,vt diſtinctam ab alijs, non ſatis explicant, ex eo quòd ſit inter ea, quæ ſundant veritatem contradictoriorum; nam hoc eſt commune omnibus diſtinctis ſaltem à parte rei, & auctor formalitatum ait, eſſe minimam; at Viguerius id negat, & formalem ait eſſe minimam.

Quartò, diſtinctionem rationis non benè explicant, fieri per omnem potentiam collatiuam, vt dictum eſt tract. de ente rationis, & confutat Bargius 1. d. 2. p.2. §. *& dico ſine aſſertione, verſ. habes hic*, dicens ad diſtinctionem rationis ſufficere diuerſum modum concipiendi grammaticalem, vel logicalem; vnde errant requirentes ad hanc diſtinctionē actum collatiuum, quia ex Scoto 1.d.23. requiritur ad ſecundas intentiones. 3

Quintò, non ſatis conueniunt in definitione modi intrinſeci,vt patuit ex ipſorum opinione, videndus Barg. 1. d.8. q.3.§. *eſt ergo ibi*, vbi concludit modum poſſe comparari primò ad rem cui aduenit, & ſic non variat rationem eius, Secundò,ad id, cui aduenit,& contrahitur, & ſic non variat, ſicut neque differentia; vnde ens finitum, & infinitum

fundamentaliter diſtinguuntur eſſentia-liter, & formaliter ſumpta, ſolùm mo-daliter. Tertiò, ad conſtitutum per mo-dum, & neque variat ex Maiꝛone 1. d. 8. q. 5. & in hoc diſtinguitur à differentia quia modus intrinſecus nullam dicit for-malitatem, ſed ipſe putat variare ratio-nem conſtituti, & licèt modi ſpecifici, vt quantitas perfectionalis, non dicant formalitatem; tamen qui conſequuntur eſſe indiuiduale dicunt formalitatem, vt eſt intenſio, & remiſſio, quæ terminant motum alterationis. Immò neque con-ueniunt cur dicatur modus intrinſecus, vt Barg. loc. cit. notat, neque an ſit pri-ma, an ſecunda intenſio; & hæc, & alia notantur in Scotiſtis.

4 Quarta Cóc. Opinio Aegidianorũ ma-ximè probatur quoad diſtinctionem in-natã extremis, & additam ab extriſeco, ſed eſt magis cõfuſa, quàm Thomiſtarũ.

Quid in opinione Ægidianorum.

Prima pars prob. quia verè aliqua ex-trema ſunt diſtincta ex natura ſua, etiã ſi ſint entia rõnis; nã ſicut equus ex natura ſua nõ ẽ leo, ita nec genereitas, & ſpecie-tas, prædicatum, & ſubiectum; nam licèt ens rationis pendeat ab intellectu dũ ſit,

tamen

tamen poſtquam eſt fabricatum, habet ſuam rationem propriam, vt benè aduertit Barg. loc. cit.

Secunda pars patet, quia ibi nulla ratio determinata diſtinctionis explicatur, nec diuerſa ratio participationis exiſtentiæ, vnde ſumitur diuerſa ratio diſtinctionis, vt infra.

Quinta Concl. in opinione Nominalium nec rectè explicatur diſtinctio rationis, nec diſtinctio formalis propria, vel impropria, vt patebit; neque ſatis explicant quando ex fundatione cōtradictoriorum infertur diſtinctio realis, quando formalis, vel modalis, vt ex dicendis patebit, quia non poſſunt omnia hic probari. 5 Quid in opinione Nominalium.

Sexta Concl. Opinio Recentiorum, quæ ponit tria genera diſtinctionum, ſcilicet rationis, realem ratam, ſeu vt rem à re, & modalem, ſeu formalem, cùm hæc mēbra confundant, mihi nō ſatis placet vt dicemus infra, quam docuit Vaſquius, Faber, Soar. & Gil. ex antiquis Burlifer, Durandus, & alij; Nam licèt primò diuidatur in realem, & rationis, tamen realis diſtinctio habet latitudinem; nam aliqua differunt, vt vnum poſſit eſſe ſine Quid in opinione Recētiorum.

alio; alia verò non ita, vt patet ex re, & modo; vnde Auguſtinus 6. de Trinit. cap. 6. probat figuram diſtingui à quantitate, quia poteſt eſſe quantitas ſine figura, quia hoc eſt ſignum, vnum non eſſe idem cum altero, & hìc Bernard. ſerm. 8. in Cant. iuſtitiam diſtinguit ab anima. vide Ariſt. 1. Top. cap. 1. loco 15.

QVAESTIO XI.

De numero diſtinctionum ex opinione Authoris.

ARTICVLVS I.

Explicantur termini, & ſenſus Quæſtionis.

PRimò Not. in hac Quæſtione poſſe eſſe diſcrimen de modo loquendi, & de re ipſa; & quidē primo modo oritur diſcrimen ex ſignificatione realitatis
1 quæ apud Thomiſtas ſignificat quidquid eſt à parte rei, quare confundunt diſtinctionem realem cum modali, & formali, quia omnes vocant reales, ſed apud alios non

Quomō ſit quæſtio de nomine, vel de re.

non ita . Nam reale Thomiſticum diſtingunt in reale ratum, quod vocant quidquid eſt à parte rei per ſe exiſtens, vel per ſe ſubſiſtens, ideſt ſeparatum ab alio, & in reale retum, vnde hi diſtinguunt imponentes varia nomina varijs rationibus rerum. At de re diſcrepant, qui volunt omnem diſtinctionem, quæ eſt inter res actû diſtinctas, eſſe æqualem, nec dari vnam minorem alia inter res, quæ videtur non minus abſurda, quàm opinio Meliſſi, & Parmenidis, aſſerentium omnia eſſe vnum, quare explicandi ſunt aliqui termini, ſcilicet entitas, formalitas, & modus. Nam cùm diſtinctiones denominentur ab extremorum perfectionibus, & extremorum nomina vario modo vſurpentur, ſit vt etiã nomina diſtinctionum varientur.

Secundò Not. nomine entitatis intelligi non quidquid eſt à parte rei; nam modus, & formalitas ſunt à parte rei, & tamen non dicuntur entitates, ſed intelligi quod habet tantam perfectionem, vt ex ſe exiſtere poſſit non indigens altero, cui ſit affixum, ſed, vel non eſt alteri vnibile, vt ſuppoſitum, vel ſi eſt vnibile non vnitur ſe ipſo, ſed mediante vnio- 2

Quid ſit entitas, realita, modus, & formalitas ex Auctore.

ne diſtincta ab extremis, & hoc idem intelligi nomine realitatis, à quo denominatur diſtinctio realis. Nomine verò modi, ſeu entitatis modalis intelligitur quædam perfectio, quæ nec exiſtere, nec concipi poteſt ſine alio, cum quo identificatur, tanquam cum fundamento, ſed fundamentum poteſt exiſtere ſine illo; nomine verò formalitatis intelligimus perfectionē, quæ eſt quidē conceptibilis ſine alia formalitate, cum qua identificatur, at neutra poteſt exiſtere ſine altera, quia integrant vnam entitatem capacem exiſtentiæ, qualis eſt perfectio generis, differentiæ; quia licèt genus poſſit exiſtere cum alia differentia, vnde colligitur diſtinctio generis à differentia, non tamen hoc genus ſine hac differentia. Vnde patet diſtingui formalitatem à modo; nam modus nec eſt conceptibilis, nec poteſt exiſtere ſine ſuo fundamento; at formalitas eſt conceptibilis ſine altero extremo; & fundamētum modi poteſt exiſtere ſine modo. At neutra formalitas ſine altera, vt dixi.

AR-

ARTICVLVS II.

Opinio Auctoris.

PRima Conc. non omnia entia æqualiter diſtinguuntur, quia non omnia entia habent æqualem perfectionem, vt facilè patet tum ratione, quia rerum ſpecies ſunt ſicut numeri, ideſt inæqualis perfectionis, tum inductione, nam ſubſtantia eſt perfectior accidentibus, & inter hæc abſoluta ſunt perfectiora reſpectiuis, immo in ipſa perfectione ſubſtantiæ eſt latitudo. Nam licèt ſubſtantia non pendeat à ſubiecto inhæſionis, tamen habet aliud genus dependentiæ, vt patet ex dependentia formæ à materia, & vnionis ab extremis, quæ omnia licèt habeant exiſtentiam realem, non tamen ſunt tantæ perfectionis, vt poſſint illam participare extra entitatem, à qua pendent, ergo omnia entia nō habent æqualem diſtinctionem, quia diſtinctio proportionatur naturis rerum, vt ſit maior, & minor iuxta exigentiam rerum. 3

Secunda Concl. Rerum diſtinctiones reuocantur ad quatuor capita. Primum 4

dicitur rationis,ſecundum dicitur reale entitatiuum,tertium reale modale,quartum reale formale,ita Gillius, & alij ſupra cit. Nam omnia entia, quæ poſſunt diſtingui,reuocantur ad quatuor genera rerum, quæ diuerſo modo participant exiſtentiam.Nam quædam licèt nequeãt participare realem, participant tamen obiectiuam,vt ſunt entia rationis.Quędam participant realem perfectam ex parte vtriuſque extremi;eo quod poſsũt ſeorſim ſumpta participare exiſtentiã. Quędam participant imperfectam ratione ſui, non tamen ex parte extremorũ, cum quibus identificantur,vt modi,ſiue intrinſeci,ſiue extrinſeci rerum.Quędam denique participare poſſunt exiſtentiam imperfectam ex parte vtriuſque extremi, licèt ſit perfecta, vt ſunt vna entitas realis,vt ſunt formalitates rerum, vt dictum eſt Not.1.ergo quatuor erunt genera diſtinctionum; Conſeq. probatur, quia diſtinctio rerum ſumitur in ordine ad exiſtentiarum diſtinctionem, quia ſic conſtituuntur omnia in ratione entis, ergo genera diſtinctionum debent ſumi ex modis participandi exiſtentiam.

ARTICVLVS III.

Afferuntur, & ſoluuntur argumenta aduerſariorum.

PRimum ex Thomiſtis omne ens, vel eſt rationis, vel reale; ergo omnis diſtinctio vel eſt rationis, vel realis, quia paſſio non excedit ſubiectum ſuum; diſtinctio autem eſt paſſio entis; vt patet tum quia 4.Met.c.2. ens, & vnum ait dicere eãdem naturam, & vnum, & multa opponi circa idem ſubiectum, ſcilicet ens, & ideò omne ens vel eſt vnum, vel multa; ergo omne ens vel eſt idem, vel diuerſum, quia ex 10.Met.t.10.idem pertinet ad vnum, & diuerſitas ad multa, tum quia expreſsè Ariſt.4.Met.t.4.& 10 Met.t.11.ait idem, & diuerſum adæquatè diuidere ens; omne enim ens alteri comparatum vel eſt idem, vel diuerſum; quare nulla datur diſtinctio à parte rei, quæ non ſit realis. 5

Confirm. quia vel extrema ſunt entia realia, & fundant diſtinctinnem realem; vel ſunt entia rationis, & fundant diſtinctionem rationis; vel vnum extremum eſt reale, & alterum rationis, & fundant

diſtinctionem realem non mutuam.

Reſp. inde primò probari diſtinctionem non conuenire impoſſibilibus, quæ nullo modo participare poſſunt rationem entis, quia non poteſt paſſio excedere ſuum ſubiectum.

6 Reſp. 2. identitatem, & diſtinctionem eſſe adæquatam paſſionem entis, & diſtinctionem realem, & rationis conſequi ens reale, & ens rationis, non tamen omnem diſtinctionem eſſe realem, vel rationis, quia diſtinctio, quæ conſequitur ens reale eſt multiplex, ſicut eſt multiplex ens reale, vt dictum eſt.

Reſp. rectè diuidi in diſtinctionem rationis, & realem, vt reale ſignificet, quidquid eſt à parte rei, quomodo accipiunt Thomiſtæ, cum diuidunt ens, & cũ diuidunt genera diſtinctionum: at nos cũ diſtinguimus diſtinctionum genera, reale non ita laté accipitur .ſ. traſcẽdentaliter, ſed ſubprædicamentaliter, ideſt pro ente determinato, quod participat rationem entis perfectam, quæ eſt ſubſtantialis, vel ſimilis ſubſtantiali, quatenus exiſtere poteſt ſeparatim, & ſine affixione ad aliud ens. Vnde vocauimus illam realitatem entitatiuam, vt dictũ eſt

Reale accipitur traſcẽdentaliter, & ſubprædicamentaliter.

Ad

Ad Confir.etiamſi extrema ſint realia, 7 tamen in illis poſſunt fundari varia genera diſtinctionum, ſcilicet realis entitatiuæ,modalis, & formalis ; imò etiam diſtinctio rationis , quatenus extrema illa realia habent rationem pluralitatis ex modo noſtro intelligẽdi,vt dicemus , cum de diſtinctione rationis ratiocinatę.

Secundò obijc.quia non apparet quomodo diſtinctio formalis , vel modalis non ſint reales , cùm conueniant rebus ex natura rei , at quod conuenit rebus ex natura rei eſt reale .

Confir.Si darentur hæc genera diſtinctionum,deberent concurrere cum reali identitate,vt.ſ. duo ſint idem realiter , non enim ſunt diſtincta realiter , vt ſupponitur,ſed diſtincta modaliter,vel formaliter,ſeu eſſentialiter , ſed hoc eſt falſum : nam in ſingulis rebus entitas , & eſſentia non diſtinguuntur , quid enim intelligitur in re nomine entitatis præter eſſentiam?vel contra, præciſa entitate quid erit eſſentia?ſi enim eſſet aliquid diſtinctum, poſſet diſtinctè cognoſci vnũ ab alio,at patet nihil cognoſci in re prętciſa eſſentia,ſaltem confusè cognita, vel contra ; quia ex 4.Met.11. *Ratio , quam*

nomen

nomen ſignificat, eſt definitio, at mens audito nomine, apprehendit nominis ſignificatum, neque eſſentia apprehendi poteſt non apprehenſa entitate, quia præciſa entitate apprehenderetur, vt non ens.

Diſtĩctio formalis ẽ realis realitate traſcendentali.

Reſp. formalem eſſe quidem diſtinctionem realem realitate traſcendentali, ſed non eſſe realem realitate ſubprædicamẽtali; nam poteſt dari modus, qui eſt ens traſcendentaliter, ſed nòn ſubprædicamentaliter, cùm nequeat exiſtere extra rem modificatam.

Ad Confir. reſp. aliqua diſtingui formaliter, & eſſe idem realiter, intelligi poſſe dupliciter; primò poſitiuè, vt ſcilicet ſint duæ entitates poſitiuæ, & ſint idem realiter, & ſic eſt falſum, quia ſi ſunt duę entitates perfectæ non poſſunt eſſe vna, atque adeo neque eſſe idem. Secũdò negatiuè, quia .ſ. vnum extremũ nõ addit entitatem perfectam alteri entitati perfectæ, vt modus, vel quod neutrum ſit entitas perfecta ſeorſim ſumptum, ſed totum ſit entitas perfecta. Vnde dicuntur eſſe idem realiter in toto, & ſic conceditur eſſe idem realiter, ſed non omnia, quæ ſunt idem realiter negatiuè

gatiuè,habent omnem rationem identitatis ex natura rei; & hinc fit, vt diſtinctio hæc media non neceſſariò cohæreat poſitiuè cum identitate reali, quia ſatis eſt cohęrere negatiuè. Ad probationem Reſp.entitatem, & eſſentiam non eſſe idem,eo quòd entitas addit eſſentiæ exiſtentiam, & ideo poſſe aliqua eſſe idem realiter entitatiuè, quia habent eandem exiſtentiam, ſed non idem formaliter, ſeu eſſentialiter. Sed non placet, quia ſicut datur diſtinctio formalis inter quidditates non exiſtentes, ita diſtinctio realis inter entitates nõ exiſtentes, calor.n. vt habet rationem formalem diſpoſitionis, potentiæ naturalis, etiam ſi non exiſteret, diſtingueretur à frigore realiter, ſicut diſtinguitur, dum exiſtit.

Reſp.ſecundò, entitatem perfectam, cum qua ratio aliqua formalis, vel eſſentialis alicuius identificatur, diſtingui ab eſſentia, quatenus entitas perfecta dicit ordinem ad exiſtentiam perfectam,eſſentia verò formalitatum dicit ordinem ad exiſtentiam imperfectam,quia præciſa, ab alio non poteſt exiſtere; quod clarè patet in modo, qui licèt diſtinguatur à Re, tamen non poteſt habere exiſten- 9

tiam

tiam ſine entitate,quam modificat,& ratione illius incapacitatis fundat identitatem realem cum re, ratione cuius poteſt participare exiſtentiam, vt infra etiam patebit de formalitatibus.

Tertiò, multiplicato inferiori multiplicatur ſuperius,ſed ratio formalis realis eſt inferior ad ens, ergo ſi ſunt duæ rationes formales, erunt duo entia,ergo duæ res. Confir. 1. quia quantitas, & figura eſt quidditatiuè ens, ergo vel idem numero quidditatiuè, & non; quia implicat quæ diſtinguuntur ſpecie eſſe idem numero,ergo aliud,& aliud. Confirm. 2. quæ diſtinguuntur ex natura rei, vel diſtinguuntur numero, vel eſſentialiter;ſi primum,ergo habent eſſentias numero diuerſas;ſi ſecundùm,ergo vel ſpecie,vel genere, ergo neceſſariò habere debent exiſtentias diſtinctas,atque adeò realitates diſtinctas, quia realitas non eſt aliud, quàm eſſentia ad actum reducta, quę autem ſunt huiuſmodi neceſſariò diſtinguuntur realiter.

Confir. 3. id quod eſt determinatum in vltima ſpecie non poteſt amplius per aliam differentiam ſpecificam determinari, ergo non poteſt vna res eſſe idem reali-

realiter duæ ſpecies diuerſę eſſentialiter; Anteced. probatur, quia ſpecies habet completam eſſentiam; conſequentia patet, quia ſi eadem res eſſet albedo, & ſimilitudo, tunc eadem res, vt albedo eſſet determinata in ſpecie albedinis, & vt ſimilitudo in ſpecie ſimilitudinis.

Confir. 4. quia ex diſtinctione formali ſequeretur eandem numero rem poſ- 10
ſe identificari alicui generi, & ſpeciebus oppoſitis illi, ſed conſequens eſt impoſſibile, quia non poteſt intelligi, vt eadem res ſit identicè color, albedo, & nigredo, immò idem indiuiduum generis ſit idem cum ſuis ſpeciebus; Nam albedo ſi eſt idem quod ſimilitudo, & diſſimilitudo erit idem cum genere communi illis, atque adeò albedo poteſt eſſe idem cum omni relatione, quia eſſet idem cum genere ſimilitudinis, quod eſt relatio, atq; adeò idem cum omnibus, cum quibus identificatur relatio.

Reſp. ens ſumptum latiſſimè, vt prædicatur de omnibus, etiam de modis, verum eſt multiplicari multiplicata quæcumque ratione formali. Vnde ſimilitudo, & albedo dici poſſunt duo entia, id eſt duæ rationes reales; quæ non ſunt nihil, ſed

Ens latiſsimè ſumptũ, prædicatur de omni rõne reali, at ſtrictè, non niſi de re ex

ſe capaci existentiæ.

ſed aliquid, tamen ſi ens ſumatur ſtrictè pro eſſentia ex ſe exiſtente, tunc non multiplicata quacumque ratione formali multiplicatur ens, quare reuocatur ad quæſtionem de nomine.

Quomō figura nō ē ens ſed modus.

11 Ad primam Confirm. ſi loquatur de ente ſtrictè ſecundùm phyſicam naturā, tunc quantitas, & non figura eſt quidditatiuè ens, figura autem eſt modus entis, ſed ſi ens ſumitur, vt dicit extra nihil, tunc conceditur quòd figura eſt ens diſtinctum à quantitate; nam ſunt duo entia metaphyſica, & formalia, quod nō ſufficit ad diſtinctionem realem; nam hęc requirit pluritatem entium ex ſe capacium diuerſarum exiſtentiarum.

Duo numero metaphyſicè poſſunt eſſe vnū numero phyſicè.

Ad 2. eſſentiam eſſe idem cum entitate metaphyſicè ſumpta, non autem phyſicè, quare diſtingui poſſunt duo metaphyſicè, numero, & eſſentialiter, non autem phyſicè.

Eſſentialiter determinatum poteſt accidentaliter determinari.

Ad 3. ens completum eſſentialiter nō poteſt amplius eſſentialiter compleri, ſed accidentaliter poteſt, vt albedo eſſentialiter determinata per differentias colorum, poteſt accidentaliter per differentias relationis determinari; ſed contra, Hæc entitas eſt relatio, & relatio eſſen-

tialiter determinatur per differentias relationis, ergo & hæc entitas; ſed negatur conſequentia, quia hæc entitas eſt accidentaliter relatio, & ideo licèt vt relatio determinetur eſſētialiter per differētias relationis, tñ hęc entitas abſolutè sũpta determinatur accidentaliter per illas.

Ad 4. conceditur eandem rem poſſe identificari cum ratione formali generica, diſtincta à ratione eſſentiali illius, & conſequenter identificari cum duabus differentijs illius generis, vt patet in exẽplo albedinis, quæ identificatur cum ſimilitudine, & diſſimilitudine reſpectu diuerſorum, neque id eſt abſurdum, quia hoc genus cum ſuis differentijs non ſignificat, niſi modos compoſſibiles in eodem ſubiecto, quod non eſt de calore, & frigiditate, neque ſequitur idem indiuiduum generis formaliter ſumptum actuari per oppoſitas differentias. Nam licèt hæc res ſit ſimilitudo, & diſſimilitudo, tamen formaliter alia numero relatio eſt ſimilitudo à diſſimilitudine, & ideo ratio relationis generica multiplicatur in vtraque, neque ſequitur vlterius identificari cum omnibus relationibus, vt homo identificatur cum animali, & ta- 12

men

men non cum omnibus alijs ſpeciebus animalis, quare verum tantum eſt id, quando aliquid eſt idem adæquatè cum genere. Nam hoc propter ſuam vniuerſalitatem poteſt identificari cum omnibus differentijs, quæ tamen non poſſunt identificari inter ſe; nam eſt fallacia conſequentis ex identitate vnius cum genere inferre identitatem illius cum alijs differentijs.

13 Quarto obijcies, quælibet ratio formalis habet ſuam eſſentiam, ergo etiã propriam exiſtentiam; nam vt cuilibet potentiæ reſpondet proprius actus; ita cuilibet eſſentiæ propria exiſtentia, quare quæ diſtinguuntur formaliter, diſtinguuntur etiam realiter, quia cùm habeant diuerſas exiſtentias, non eſt cur non poſſint ſeparari, neque dicatur, non poſſe ſeparata exiſtere naturaliter ob imperfectionem talium formalitatum; nam ſufficeret, ſi poſſent ſeparata exiſtere per diuinam potentiam ad hoc vt realiter diſtinguantur, vt dicitur de materia, & forma materiali.

Confir. quia ſi quælibet eſſentia non haberet propriã exiſtentiam, ſequeretur accidens per ſe ſubſiſtere; nam accidens

quod

quod eſt idem realiter cum ſubſtantia exiſteret per exiſtentiam ſubſtantiæ, quę eſt ſubſiſtentia.

Reſp. aliqui, omnium, quę identificantur realiter, eſſe vnam ſimplicem exiſtẽtiam, quæ non poteſt ita ſeparari, vt faciat aliqua ſeparatim exiſtere, ſed quia eſſe plurium vnã exiſtentiam poteſt multipliciter contingere, ideo id explicandum eſt, an, & quomodo fieri poſſit, nam — Quomõ vna ſimplex exiſtentia conueniat duobus.

14 Primò, vt duorum ſit vna exiſtentia ſimpliciſſimum habens conceptum, tam vt facit eſſe extra cauſas vnum, quàm aliud, ſicut dicitur per vnam ſimpliciſſimam exiſtentiã exiſtere mobile, & motum; ſed habet difficultatem, tum quia tunc accidens vt ſic formaliter ſubſiſteret, quia haberet eandem omnino ſimpliciſſimam exiſtentiam ſubſtantiæ; eadem enim forma, vt eadem, habet eundem effectum formalem, neque dicas hinc maximè fieri, vt accidens non ſubſiſtat; nam ſic magis pendebit à ſubiecto; quia eadẽ exiſtentia, vt primario facit exiſtere ſubſtantiam, facit illam ſubſiſtere, & vt ſecundariò facit exiſtere accidens facit illud inhærere; ſed contra, quia ſi conceptus exiſtentiæ vtriuſque eſt ſimpliciſ- — Primus modus. — Reiicitur.

ſimus,

ſimus, tunc in vtroque haberet eundem effectum formalem, & licèt exiſtentia ſit diſtincta à ſubſiſtentia, tamen exiſtentiæ ſubſtantiali connaturalis eſt ſubſiſtentia. Tum quia exiſtentia habet maximam cognationem cum eſſentia, quare vt vnumquodque accidens habet ſuã eſſentiam, ita habet exiſtentiam; quare vt variatur ratio formalis eiuſdem entitatis, quod ad eſſentiam in ordine ad diuerſa, ita debet variari ratio formalis exiſtentiæ, quare vt facit exiſtere extra ſuas cauſas varias eſſentias, ita exiſtentia induit variam rationem formalem.

Secũdus modus.

Dices, forma dat effectum formalem iuxta capacitatem ſubiecti; ſed contra, quia non dat illum vltra, vel contra propriam rationem formalem; atque adeò ſubſiſtentia non poteſt dare alteri, vt inhæreat.

Secundò, vt ſit vna exiſtentia realiter, ſed formaliter diſtincta, & facit eſſe extra ſuas cauſas diuerſas eſſentias, vt anima, & potentiæ habent realiter eandem exiſtentiam, ſed hæc vt facit exiſtere eſſentiam animæ habet vnum conceptũ, & alium, vt facit exiſtere potentiam, & huic reſpectu ſubſtantiæ debetur ſub-

ſiſten-

ſiſtentia, reſpectu accidentis, inhærentia, non quod ſit inhærentia propria, tanquam entitatis aduenientis alteri,ſed quia facit exiſtere aliud, tanquam quid alterius ſubiecti, quare formaliter ſubſiſtentia non poteſt fieri inhęrentia eius, licèt realiter ſint idem, & hic modus dicendi admitti poteſt in pluribus rationibus formalibus, quæ ita ſunt neceſſariò cõiũctę,vt neutra poſſit ſeparari ab alia, vt dicitur de gradibus metaphyſicis;Dices ergo diſtinguuntur realiter, quia habent eſſentias, & exiſtentias diſtinctas, vbi autem ſunt plures exiſtentiæ, ibi eſt diſtinctio realis.

Reſp. quòd ſicut plures conceptus eſ- 15
ſentiales faciunt tantum diſtinctionem formalem,ita plures conceptus exiſtentiæ non faciunt niſi diſtinctionem formalem; nam vt ſit diſtinctio realis debet eſſe talis diſtinctio exiſtentiarum, quæ habeat ſeparabilitatem, vel aliam conditionem ex dictis ſupra, cùm de diſtinctione reali.

Tertius modus.

Tertiò, vt ſint plures exiſtentiæ ita conſtitutæ,vt vna ſit perfecta potens facere rem, cui coniungitur eſſe ſine alia, ſed alia ſit ita imperfecta, vt non poſſit

facere,

facere rem exiſtere niſi ſimul cum exiſtentia alterius; ex quo duplex conſtitui poteſt exiſtentia, vna perfecta, qua res poteſt eſſe extra cauſas ſeparata à quocumque alio; altera imperfecta, quæ eſt modus quidam, quo res eſt extra nihil, licèt non tantæ perfectionis, vt eam à qualibet re ſeparatam poſſit facere exiſtere, quod in quantitate, & relatione dici poteſt; nam fundamentum dici poteſt habere perfectam exiſtentiam, at relatio imperfectam, & hoc dici poteſt in omnibus, quæ habent ſeparabilitatem ex parte vnius extremi; nam vt motus incipit de nouo, ita debet habere nouam aliquam exiſtentiam, neque poteſt diſtingui realiter, quia ad realem diſtinctionem requiritur, vt vtraque exiſtentia ſit ſufficiens efficere, vt vtrumque poſſit exiſtere ſine alio.

16 Dices primò, ergo non erunt idem realiter, quia nec eſſentiam, nec exiſtenſtentiam eandem habent.

Reſp. concedendo, diſtingui, ſed non realiter, quia vnius eſſentia, & exiſtentia eſt imperfecta, cùm ſit modus prioris exiſtentiæ perfectæ.

Dices ſecundò, exiſtentia imperfecta

eſt

eſt id, quo formaliter eſſentia imperfe-ćta eſt extra ſuas cauſas, quare dependentia ab exiſtentia alterius non poteſt eſſe in genere cauſæ formalis, ſed omnis dependentia, quæ non eſt in genere cauſæ formalis, poteſt ſuppleri à Deo, ergo poterit relatio exiſtere ſine fundamento per propriam, & imperfectam exiſtentiam. Confir. quia vt ſe habet exiſtentia perfecta ad eſſentiam perfectam, ita imperfecta ad imperfectam, ergo vt exiſtentia perfecta eſt ſufficies facere, vt eſſentia perfecta ſit extra ſuas cauſas, ita exiſtentia imperfecta ſibi proportionatam eſſentiam.

Reſp. exiſtentiã entis imperfecti pendere in genere cauſæ formalis ab ente perfecto exiſtente; nam ſicut conceptus eſſentialis rei imperfectæ dicit peculiari ratione ordinem intrinſecum ad conceptum rei perfectæ, ita vt concipi non poſſit ſine actuali connexione cum illo, vt patet diſcurrendo in ſingulis, ita de conceptu exiſtentiæ rei imperfectæ eſt vt habeat cõnexionem actualem cum re perfecta. Ad confir. negatur proportio; nam ad exiſtendum ſine coniunctione cum alio, requiritur determinata quæ-dam

17 Exiſtentia entis modalis pendet in genere cauſæ formalis à re, quam modificat.

dam perfectio, & ex illo argumento ſequeretur accidens poſſe naturaliter exiſtere ſine ſubiecto; nam vt ſe habet exiſtentia ad ſubſtantiam, ita exiſtentia imperfecta ad accidens. Quare quod negamus exiſtentiæ accidẽtali naturaliter, poſſumus negare modis rerum, quoad ſeparabilitatem poſſibilem, ob maiorem quandam dependentiam.

18 Quartò, quòd vtraque ſit ita imperfecta, vt ſingulæ non ſint ſufficientes, vt faciant exiſtere eſſentias, quibus ſunt proportionatæ ſeparatim, ſed coniunctę ſufficiunt, quod in gradibus metaphyſicis poteſt contingere. Nã quodlibet habet ſuam particularem exiſtentiam imperfectam inſufficientem ad exiſtendum per ſe, ſed ſimul ſufficientem, ſed non placet; quia cùm ſit omnimoda inſeparabilitas melius eſt conſtituere vnam omniũ exiſtentiam habentem plures cõceptus.

Quartus modus.

Ex his patet ad argumenta initio propoſita, Reſp. primò vni potentiæ poſſe reſpondere plures actus immediatos, vt patet ex materia, quæ poteſt habere immediatè duas formas ſucceſſiuè, & ex eadem eſſentia fluunt plures paſſiones immediatè. Reſp. 2. reſpondere exiſten-

Potentia poteſt reſpicere plures actus immediatè.

tiam

tiam, ſed non ſufficientem, vt ſola efficiat rem ponere extra ſuas cauſas.

Ad confirmationem negatur ſequi accidens per ſe ſubſiſtere, quia licèt exiſtentia ſubſtantiæ, & accidentis ſit eadẽ materialiter, tamen vt eſt accidens poteſt exigere inhærentiam, quæ non eſt idem cum exiſtentia, ſed eſt modus exiſtentiæ; nec mirum, quia illa entitas induit nouam rationem formalem.ſ.eſſentiæ accidentariæ; Neque eſt abſurdum aliqua conuenire in exiſtentia; & differre ſubſiſtentijs, vt patet in Diuinis. 19

Eadem exiſtentia poteſt habere diuerſas ſubſiſtentias.

Reſp. alij, ſi huiuſmodi accidentia ſumantur formaliter ſub hac ratione, nullam includunt exiſtentiam, ſed ſolùm ea, quæ pertinent ad eſſentiam, abſtrahendo à ſubſiſtentia, & inhærentia, ſi verò ſumantur, vt habent eſſe idem realiter cum ſubſtantia, quamuis propriè non per ſe ſubſiſtant, cùm non habeant propriam exiſtentiam, & exiſtànt per exiſtentiam alterius, tamen concedi poteſt vt ſic ſubſiſtere; Nam & ſi accidens ex vi propriæ exiſtentiæ non debeat ſubſiſtere, ſed inhærere, tamen vt exiſtit per exiſtentiam ſubſtantiæ, cum qua identificantur, non eſt abſurdum ſubſiſtere,

Accidens quomò poſſit exiſtere.

vt ani-

vt anima ſenſitiua, licèt ſit materialis; tamen vt identificatur cum rationali eſt immaterialis. At inquies, accidenti per ſe conuenit inhærere, ergo non poteſt illi conuenire ſubſiſtere. Reſp. inhærere non eſſe de eſſentia accidentis, neque per ſe illi conuenire, ſed poſſe inhærere, quare hoc non poteſt ſeparari ab accidentibus, etiam ijs, quæ identificantur cum ſubſtantia; nam accidentia omnia ſi haberent propriam exiſtentiam inhærerent, quare hoc requiritur ad rationem accidentis, vt ex natura ſua poſſint inhærere, ſiue propria inhærentia, ſi habeant propriam exiſtentiam, ſiue impropria ſi exiſtant exiſtentia aliena; nam cùm accidens non dicatur vniuocè de accidentibus, non eſt cur eodem modo illis conueniat inhærentia.

Accidentia tunc inhęrét cum exiſtũt per propriã exiſtentiam,

Quintò, ſi non haberent propriam exiſtentiam, ergo non poſſent indiuiduari; nam licèt accidentia, quæ ſunt in diuerſis poſſint indiuiduari per exiſtentias ſubiectorum, tamen quæ ſunt in eodem ſubiecto non eſt vnde indiuiduentur; nã etſi quæ differunt ſpecie, poſſent dici indiuiduari per id, quo conſtituuntur in ſpecie, tamen figuræ eiuſdem ſpeciei ſucceden-

cedentes in eodem ſubiecto non eſt vn-de indiuiduentur. Reſp. aliqui eſſe eandem numero figuram, cùm quantitatis partes eodem modo diſponuntur, quod tamen non difficile intelligi poteſt, vt ſi quis opus artificioſum diſſoluat, & deinde eaſdem partes ſimul componat, certè erit idem numero opus artificioſum, ergo, idem ſi ſint variæ figuræ ſucceſſiuè in eodem, & idem numero ſeparari nequit, quando generatur vera generatione, &c. & Ariſt. propriè loquitur de ſubſtantijs corruptibilibus, quod ſi ponamus illas habere exiſtentias aliquo modo diſtinctas, argumentum non habet difficultatem.

Dices, Vnde colligitur hæc diſtinctio 20
formalis. Reſp. quod ſi ſit diſtinctio ex natura rei, & non realis, illam vocamus formalem: diſtinctio autem à parte rei ſemper colligitur primò ex ſeparabilitate, ſecundò, ex diuerſa definitione, & deſcriptione, tertio ex aliqua dependentia in re, & cauſalitate, quarto, quæ ſunt membra diuerſa alicuius diuiſi; quintò, quia vnum includit aliquid quod non includit aliud, ſextò, quando verificantur duo contradictoria, quod tamen non eſt

vniuerſaliter verum, vt infra.

Dices 2. quænam diſtinctio contineatur ſub formali. Reſp. contineri diſtinctionem ex natura rei traditam à Scotiſtis, neque vlla ratione concedi debet modum intrinſecum, qui non eſt negatio non dicere conceptum realem; nam quidquid exiſtit à parte rei poſitiuè dicit aliquo modo conceptum realem.

QVAESTIO XII.

De natura diſtinctionis realis, & ijs, quæ realiter diſtinguuntur.

DVBITATIO I.

Quid nomine diſtinctionis realis intelligatur & quid exigatur ad realem diſtinctionem.

1 PRima Conc. Diſtinctio ex natura rei, quæ eſt communis ad omnes diſtinctiones à parte rei, poteſt dici realis; quia reale dicitur traſcendentaliter quidquid eſt præter opus intellectus; At non eſt realis realitate perfecta, & rata, quæ diſtinguitur ab alijs generibus diſtinctionũ de qua nos agimus. Hinc Aureol. in 3. d. p. art. 3. §. *ſed quomodo*, ait diſtinctionem realẽ eſſe minorem diſtinctione rerum, vbi

An diſtĩctio ex natura rei appellanda ſit realis.

vbi nomine realis intelligit omnem, quæ eſt ex natura rei.

Secũda Conc. Diſtinctio realis ſimpliciter, ſeu entitatiua non dicitur, quia ipſa ſit relatio realis, ſed quia extrema ſunt veræ res Ratę, & firmę quoad exiſtentiã, quorum vnum ſimpliciter non eſt aliud. 2

Diſtĩctio realis eſt inter extrema rata, & firma.

Prima pars prob. tum quia diximus, diſtinctionem realem eſſe etiam inter extrema non exiſtentia, inter quæ non poteſt eſſe relaio realis; tum, quia poſita negatione vnius ab altero, ablata quacumq; diſtinctione reali, intelliguntur, & ſunt diſtincta. Confir. quia Deus diſtinguitur realiter à creaturis, & tamen relationem realem ad illas non habet.

Secunda pars patet, quia licet diſtinctio realis, & exigat extrema, & negationem vnius ab altero à parte rei, tamen non poteſt inde ſumi denominatio realis; tum quia res hoc modo ſumitur traſcendẽtaliter, tum quia omnis diſtinctio ex natura rei eſt realis realitate traſcendẽtali, & tamen non omnis eſt realis realitate rata, & perfecta, vt patet ex diſtinctione formali, & modali. Hĩc dicitur hęc diſtinctio eſſe inter rem, & rem. Sed difficultas eſt in explicanda definitione rei

huiuſmodi, à qua dicitur diſtinctio realis.

3 Reſp. primò Heru. quodl. 3. q. 3. diſtingui realiter, dupliciter accipi. Primò, quę ſecundùm affirmationem, & negationē ſumptam reſpectu eiuſdem rei dicitur: quomodo differt eſſe à non eſſe hominis ſimpliciter realiter, non quia negatio ſit res poſitiua, ſed quia eſt negatio rei poſitiuæ, vt dicitur aliquis realiter cęcus, &c. quia habet negationem rei poſitiuę in ſubiecto determinato. Sed hæc non dicitur diſtinctio realis inter rem, & rē, ſed potius realis negatiuè, quia negatio non eſt res. 2. dicitur diſtinctio realis, quòd extrema ſint realia poſitiua, & hęc eſt diſtinctio inter rem, & rem, quia vtrumque extremum eſt res aliqua.

Quænam ſit res propriè dicta.

Opinio Heruei.

Refutatur.

2. ob poſitiuum eſſe extremorum.

Refutatur.

Sed non placet, quia hoc modo etiam formalitas, & modus ſunt res, quia ſunt entia à parte rei poſitiua. Sed hæc opinio procedit ex opinione probabili Thomiſtarum, quia ſub reali comprehendũt formalem, & modalem. At opinio ponens diſtinctionem realem inter rem, & rem, putat has diſtinctiones inter ſe diſtingui, tanquam diuerſas ſpeciès diſtinctionis contentas ſub genere diſtinctionis ex natura rei.

Ter-

Tertiò Tromb.5.Met.q.5.art.4.& q. 4
6. art.vlt.& 7.Met.q.8.art.4.cum Bone- Opinio Trõbet.
to 3.ſuæ Met.c.2. diſtingui vt rem a re,
eſt diſtingui per varias exiſtentias; quia
non diſtinguuntur realiter, quæ habent
eandem exiſtẽtiam, vt gradus metaphy-
ſici, quia non ſunt capaces exiſtentiæ,
niſi ſit tota entitas ex vtraque formalita-
te conflata, ergo contra,quæ diſtinguũ-
tur realiter habent diuerſas exiſtentias.
Sed non placet Fonſecæ, tum quia re- Improbatur.
latio, & fundamentum habent diuerſas
exiſtentias, cum maneat exiſtentia fun-
damenti, corrupta relatione, non ſo-
lùm ratione termini connotati, ſed ſe-
cundùm ſuam rationem formalẽ intrin-
ſecam, ſcilicet ordinem, qui eſt additus
fundamento. Et idem clarius patet ex
quantitate,& figura,quæ tamen non di-
ſtinguuntur realiter. Tum quia perſonę
Diuinæ diſtinguuntur realiter, & tamen
ſecundùm aliquos habent eandem exi-
ſtentiam, quod etiam Thomiſtæ dicunt
de eſſentia diuina,& humana in Chriſto;
ſcilicet quòd habeant eandem exiſten-
tiam. Quæ exempla licèt non admittan-
tur ab alijs,tamen oſtendunt, regulam
illam de diuerſitate exiſtentiæ non eſſe

certam. Neque obſtat exemplum ſumptum ex gradibus metaphyſicis; nam multi putant, exiſtentiam totius metaphyſici conflari ex exiſtentiolis graduum ſingulorum, de qua re fusè alibi. Tum quia eſt fallacia conſequentis, prædicatum vnius ſpeciei tribuere vniuerſaliter generi; quare licèt aliqua realiter identificata habeant vnam exiſtentiam, non tamen omnia, vt dictum eſt de modo, & re modificata.

5 Quid ſentiẽdum. Ego reſp. rem ratam, & firmam dici, quando habet tantam perfectionem, vt non indigeat altero, cui ſit affixum, ad recipiendam exiſtentiam, ſiue naturaliter, ſiue per potentiam Dei, vt patet ex quãtitate Sacramenti Euchariſtię, quod clarius patebit ex dicendis de ſignis realis diſtinctionis.

Diſtĩctio realis entitatiua quid requiſat. Tertia Concl. Diſtinctio realis entitatiua exigit extrema independentia obiectiuè ab actu intellectus, & poſitiua, quæ habeant perfectam rationem entis, non tamen exiſtentiæ.

Prima pars prob. quia eſt ſpecies diſtinctionis ex natura rei, quæ conuenit rebus, quæ habent rationem entis independenter ab intellectu, ergo exigit ex-

tiema

trema independentia ab intellectu; nam diſtinctio pendet ab eo, à quo pendent extrema.

Secunda pars probatur, quia licèt inter ens, & negationem poſſit eſſe diſtinctio realis realitate traſcendenti negatiuè, vt optimè Heru. loco cit. & ſimiliter inter duas negationes diſparatas vt inter tenebras, & cęcitatem, quæ diſtinguuntur realiter, non ſolùm, quia ſunt in diſtinctis ſubiectis, ſed etiam ſecundùm ſe; quia ſic diſtinguerentur, ſi eſſent poſitiuæ entitates: tamen non poteſt eſſe realis entitatiua, quia non vtrumque extremum eſt ens. 6

Tertia pars patet, quia hæc eſt ſpecies diſtinctionis ex natura rei; ergo debet addere aliquid ad illam. At non poteſt addere aliquid ex parte ſuæ formalitatis: quia cum formalitas, & conceptus huius diſtinctionis conſiſtat in negatione, non poteſt dari diuerſitas in illa, niſi ex parte extremorum, quæ negantur: at extrema huius diſtinctionis non poſſunt diſtingui ab extremis aliarum ſpecierum diſtinctionum, niſi ex diuerſa participatione entis. At diſtinctio realis eſt omnium diſtinctionum perfectiſ-

ſima, ergo exigere debet extrema, quæ habeant perfectam rationem entis, quia perfectio diſtinctionis attẽditur ex perfectione extremorum.

7 Quarta pars patet ex dictis; Nam oſtendimus, diſtinctionem eſſe tam inter eſſentias ſecundùm ſe, quàm vt exiſtentes, quia vtroque modo habent rationem entis, cuius paſſio eſt vnitas, ac identitas, & diſtinctio. Ergo res poſitiuæ etiam non exiſtentes poſſunt realiter diſtingui, atque adeò diſtinctio realis non neceſſariò exigit extrema exiſtentia.

Hinc diſtinctio realis dicitur, quæ eſt inter extrema, quæ ſunt entia habentia eſſe firmum, & Ratum, vt explicatum eſt.

Primò, dicitur realis, quia hic non definitur diſtinctio rationis; Secundò dicitur, Entia, vt excludatur diſtinctio modalis. Nam licèt vnum extremum ſit ens, tamen alterum non eſt ens; quia modi non ſunt entia entitate rata, & firma; ſed aliquid entis, vt ſimilitudo eſt quid qualitatis. Tertiò ſubditur habentia, &c. vt excludatur diſtinctio formalis, quæ non exigit, vt aliquod extremum ſit ens firmum per

ſe,

ſe, non coniunctum alteri realitati; licèt ens conſtitutum ex vtraque formalitate maximè ſit firmum, & per ſe primò, & propria actione producibile.

Dices, quænam ſint entia firma?

Reſp. primò, omnia reuocari ad tria prædicamenta, ſcilicet ſubſtantiam, quãtitatem, & qualitatem; non quod omnia, quæ ſunt in his prædicamentis diſtinguantur realiter; nam figura tempus, & motus non ſunt talia entia, & ſimiliter gradus metaphyſici per ſe ſingillatim accepti. Sed quia omne quod eſt ens firmum, eſt in aliquo ex his prædicamentis.

Quibus prædicamentis contineãtur entia rata, & firma.

Reſp. 2. omnia alia, quæ pertinent ad alia prædicamenta, vel ſunt modi, vel formalitates; quæ per ſe nequeunt exiſtere; atque adeo entia firma per ſe non ſunt dicenda.

DVBITATIO II.

Quibus ex ſignis cognoſci poſſit, diſtingui realiter extrema intrr ſe.

DVbium hoc pro vbertate materiæ in plures articulos diſtinguam. Ideo ſit

ARTICVLVS I.

De ſignis diſtinctionis realis realitate traſcendenti.

1 NOt. primò, non eſſe difficultatem agnoſcendi diſtinctionem inter ea, quæ ſunt ſuppoſita diſtincta, vel ſunt in diſtinctis ſuppoſitis. Nam conſtat, illa omnia diſtingui realiter in creatis. Hæc autem limitatio, *in creatis*, ponitur propter eſſentiam Diuinam, quę vna, & eadē numero eſt in ſuppoſitis diſtinctis. Quare difficultas eſt de ijs, quæ ſunt coniuncta in eodem ſuppoſito, ſiue eſſentialiter ſiue accidentaliter, ſiue per informationem, ſiue alio genere vnionis in creaturis.

Secundo Not. poſſe hìc quęri ſigna diſtinctionis realis realitate traſcendenti, quæ dicitur ex natura rei communis ad omnes diſtinctiones à parte rei, & diſtinctionis realis realitate ſubprædicamentali, quam diximus dici diſtinctionē entitatiuam, quia licèt ſigna diſtinctionis entitatiuæ probent etiam diſtinctionem

ex

ex natura rei, cum liceat argumentari ab inferiori ad ſuperius affirmatiuè, non tamen contra. Vnde primò debent poni ſigna diſtinctionis realis *traſcendenter*, quam vocamus ex natura rei. Deinde verò diſtinctionis *entitatiuę*.

Quòd igitur attinet ad primum: Primum ſignum ſit, *fundare oppoſita prędicata*, indicat, inter illa extrema eſſe diſtinctionem à parte rei; ita Scotiſtæ omnes; fundamentum, quia oppoſita à parte rei non poſſunt conuenire vni, quod omnibus modis eſt idem à parte rei, quia de ratione oppoſitorum eſt vt ſe excludant ab eodem ſubiecto. Hæc enim eſt ratio oppoſitorum, vt non poſſint eidem ſubiecto ſecundùm idem, & reſpectu eiuſdem conuenire, ergo ſi oppoſita conueniunt, in ſubiecto, cui conueniunt, debet eſſe aliqua non identitas, ſeu diſtinctio. Confirm. ex 5. Top. cap. 3. vbi ex oppoſitis oſtendit Philoſophus, aliqua eſſe diſtincta, quia nihil ſibi ipſi opponitur. Vnde oppoſita non poſſunt eſſe idem. Quoniam verò quadruplex eſt genus oppoſitorum, ſcilicet relatiuè, contrariè, priuatiuè, & contradictoriè, ideo ex omni genere oppoſito-

a Oppoſita p̄dicata indicant diſtinctionem, ex Scotiſtis.

rum hujuſmodi poteſt colligi diſtinctio à parte rei inter illa, quibus, vel ratione quorum conueniunt.

3 Sed contra hanc doctrinam opponitur, quia oppoſitio relatiua non indicat diſtinctionem in ſubiecto, cui conuenit. Nam alioqui intellectus poſſibilis, qui eſt actiuus ex Scoto quodl. 15. & ſimul receptiuus intellectionis, eſſet diſtinctus: atque adeò actus immanens non reciperetur in eadem potentia, à qua producitur, ſed in alia diſtincta.

Reſpondent Scotiſtæ concedendo, in eodem intellectu eſſe duas formalitates, & perfectiones, ſcilicet actiuam, & paſſiuam, quia hæ ſunt diuerſę aptitudines naturales, quæ tamen integrant vnam perfectionem intellectus; & ideo actio immanens recipitur in eadem potentia, quæ fundamentaliter, & abſolutè eſt vna; licèt habeat plures aptitudines reſpectiuas, atque ita non ſecundùm idem agit, & recipit. Neque hinc ſequitur Agens pati per actionem, dum illam recipit; tum quia actio recipitur in agente, mediante videlicet inhærentia ſimplici, ex qua non infertur paſſio. Nam cùm actio ſit cauſa paſſionis,

nis, non poteſt paſſio eſſe cauſa actionis: ac proinde in inſtanti, in quo actio eſt in agente, nulla eſt paſſio, quæ ſit principium actionis. Itaque cùm actio nõ recipiatur receptione paſſiua, non moue tur agens in agendo. Tum etiam, quia actio eſt cauſa motus, qui recipitur formaliter in paſſo, & materialiter tantùm in agente.

At alij concedunt, agens mutari, non quidem ad ſe, ſed ad alterum, vt ait Simplic. Ariſtoteles autem negauit mutari ad ſe ex Scoto a d. 1. q. 5.

Maironus verò in 1. d. 29. q. 2. ait mutari non quidem mutatione phyſica, quæ concernit locum, ſitum, & alia ſenſibilia accidentia, ſed metaphyſica, quæ abſtrahit ab omni loco, ſitu, diſtantia, & alijs accidentibus ſenſibilibus. Quia omne recipiens formam reſpectiuam ſic mutatur.

Ego reſp. actiuum vt ſic non referri ad paſſiuum, ſed ad effectum; Nam Deus creando eſt actiuus, & tamen non reſpicit ſubiectum mediante effectu, quare actiuum licèt non diſtinguatur à paſſiuo ſecundùm ſe, tamen diſtinguitur à paſſiuo mediante effectu, qui recipitur: & ha- Oppoſitio relatiua actiui, & paſsiui quomò conueniat eidẽ.

dicas, id verum eſſe ex modo noſtro cõcipiendi, quia verè, & realiter ibi ſunt diuerſę productiones, & diſtincta producta, quę neceſſario ſupponunt diſtinctionem principiorum indepẽdenter ab intellectu; & ſic de alijs, & tamen hęc ſunt à parte rei omnino idem realiter, formaliter, & modaliter.

Secundò, multa deſumpta ex humanis. Nam intellectus, vt eſt ratio, diſcurrit, & non vt eſt apprehenſiuus, vel iudicatiuus; & tamen hęc prædicata ſunt omnino idem. 6

Ex Humanis

Reſp. Scotiſtæ concedendo, inter illa eſſe diſtinctionem ex natura rei, quæ tamen non repugnat ſimplicitati Diuinæ, Sed quia hæc opinio communiter reiicitur à Doctoribus, ideo reſp. 2. Cap. ad 6. Scoti §. *& ſi dicatur*. Ex illo ſigno non magis colligi diſtinctionẽ ex natura rei, quàm realem, quia non eſt ratio, cur nõ ſufficiat diſtinctio rationis, & ſufficiat diſtinctio ex natura rei, & non exigatur realis. Sed fallitur. Nam inde rectè infertur, non ſufficere diſtinctionem rationis, quia contradictoria ſunt à parte rei. Et licèt poſſit ibi eſſe diſtinctio realis, tamen non neceſſariò infertur,

Scotus concedit diſtinctioneã p. r. ſed reijcitur

Capr. recurrit ad diſtinctionem rationis.

Reiicitur.

tur, quia poteſt inferri alia, quæ etiam eſt à parte rei minor quàm realis; nã illa ſufficit ad rationem contradictoriorũ.

7 Reſp. 3. Cap. 1. d. 8. q. 4 ad 6. Scoti verſ. *ſciendum*, negando contradictoria eſſe à parte rei, quia licèt vnum extremum ſit à parte rei, non tamen negatio; ſed hæc eſt per rationem. Vnde tota contradictio cùm ſit per rationem non poteſt inferre diſtinctionem à parte rei, niſi fundamentaliter, & in potentia, ſed ſufficere illis diſtinctionem rationis. Sed fallitur; nam propoſitio negatiua habet veritatem ſicut affirmatiua, ergo vtrumque extremum eſt à parte rei. Nam ab eo quod res eſt, vel non eſt, oratio dicitur vera vel falſa.

Negat ibi eſſe contradictoria.

Reiicitur.

Reſp. 4. Cap. loc. cit. contradictoria nõ poſſe verificari de eodem ſubiecto toto, & totaliter, ſed poſſe verificari de toto ſubiecto ſumpto non totaliter, & ita eſſe communicabile cõuenit toti entitati diuinæ, & ſimiliter eſſe incommunicabile, ſed non totaliter vtrumq. ſimul, quia primo modo non ſunt verè cõtradictoria, ſed ſecundo modo; nam quando ineſt toti ſubiecto, & non totaliter, tunc non neceſſariò ineſt omni, quod eſt idem cũ

Negat alio modo ibi eſſe contradictoria.

ſubie-

ſubiecto, & quod dictum eſt de propoſitione affirmatiua idem dici poteſt de negatiua, quod ſcilicet poſſit negare prædicatum de toto ſubiecto, & non totaliter, vel totaliter. 8

Hinc patet quomodo poſſunt eſſe diuerſæ productiones, & producta ab eodem reali principio continente formaliter vim intellectiuam, & volitiuam cum ſumma identitate. Nam hoc poſito aliquid poteſt conuenire illi perfectioni, vt eſt intellectus, quod non conuenit illi, vt eſt voluntas, ſcilicet eſſe principium generandi, quia non eſt neceſſaria diſtinctio inter illa, ſed ſolùm ſatis eſt illius perfectionem non eſſe limitatam ad vnũ modum perfectionis, & cōtinentiæ eminentis perfectionum diſtinctarũ in creaturis, quia non continet ſolùm modum perfectionis, qui conuenit intellectui, vt intelligens, ſed etiam qui conuenit voluntati, vt eſt volens. Fundamentum autem, quia nullum horum prædicatorũ ſcilicet eſſe principium generandi, conuenit intellectui totaliter, ſicut neque eſſe principium ſpirandi conuenit voluntati totaliter; neque negatio principij generandi conuenit voluntati totaliter

nam

nam conuenit intellectui, qui eſt idem cum voluntate. Hinc ſoluit argumentum de eſſentia, & relationibus, quod eſſentia ſit tres perſonæ, relatio autem non eſt tres perſonæ; eſſentia non generat, perſona generat, & ſimilia. Nam hæc prædicata non ſunt contradictoria, quia non ſumuntur reſpectu eiuſdem ſubiecti totius, & totaliter, ſed totius, & non totaliter; & idem dicendum ad 2. arg ductum ex humanis; quia diſcurrere non cõuenit intellectui, vt eſt ratio tota, & totaliter; quia non conuenit illi, vt eſt idem cum virtute apprehenſiua.

9 Hinc Capr. verſ. *Dico igitur*, probat ex contradictorijs, quę verè ſunt contradictoria inferri diſtinctionem ex natura rei, illa autem ſunt, quando ſumũtur reſpectu eiuſd. ſubiecti totius, & totaliter.

Remittitur examen huius explicationis Capreoli.

Sed hæc opinio Capr. qaoad explicationem identitatis neceſſarię in ſubiecto contradictionis, difficultatem habet alibi examinandam; tamen nobis ſufficit, quòd concedat, vbi eſt vera contradictio, ibi eſſe veram diſtinctionem ex natura rei.

Propter diuerſa cõnotata, negant Nominales, ibi eſſe contradictionẽ.

Reſp. 5. Nominales apud Gabr. 1. d. 2. q. 1.

q.1.& q.11. concedendo illud principiū ex quo ipſi probant diſtinctionem formalem inter eſſentiam, & perſonas; ſed quia negant diſtinctionem inter attributa, de quibus prædicari poſſunt contradictoria, aliter oſtendunt, ibi non eſſe cōtradictionem, quia videlicet ſunt ratione diuerſorum connotatorum. Nam eſſentia Diuina dicitur Sapientia, Iuſtitia,&c. & Iuſtitia non dicitur Sapientia, &c. quia hæc nomina non ſunt impoſita ad ſignificandam eſſentiam ſecundum ſe, ſed vt connotat diuerſos actus; nam ſapientia denominat eſſentiam, vt habet actum cognitionis, &c. ſicut nomē Iuſtitiæ denominat eſſentiam, vt connotat actum puniendi,&c. At ſi præſcindas illa connotata, ibi nulla eſt diſtinctio, & nulla negatio vnius de altero; nam ſapientia eſt iuſtitia, miſericordia, &c. quia omnia ſunt vna ſimplex perfectio. 10

Reiicitur.

Sed de hac doctrina Nominalium alibi fusè dicemus. Nunc verò ſatis eſt verè in Deo eſſe perfectionem iuſtitiæ,&c. quæ vt principium iuſta faciendi non eſt nomen, ſed res ſignificata formaliter in Deo exiſtens. Perfectio autem formaliter in Deo exiſtens, nō ē ens connota-

tiuum

tiuum, quia eſſet ordinatum ad aliud, à quo extrinſecè penderet in ſua ratione intrinſeca.

11 Reſp. 6. Alij concedentes illud principium, quando extrema realia ſumuntur ſecundum ſe, & abſolutè; quia tunc eſt vera contradictio à parte rei: ſecus verò ſi ſumantur, vt includunt ens rationis, vel dicunt antecedenter diſtinctionem rationis; quia tunc ratione entis, vel diſtinctionis rationis præſuppoſitæ non indicant neceſſariò diſtinctionem ex natura rei: quoniam ſufficit diſtinctio rationis. Et hoc accidit in argumento propoſito; nam cùm dicitur verbum produci per intellectum, & non per voluntatem, ibi ponitur diſtinctio rationis. Nam nomina imponuntur rebus non vt ſunt in re, ſed vt ſtant ſub apprehenſione intellectus finito modo, atque adeò, vt ſunt diſtinctæ perfectiones. Vnde quia eſſentia Diuina apprehenditur limitate, vt præſcindit à voluntate cum denominatur intellectus, & ſimiliter cum denominatur voluntas, ibi ſignificatur diſtinctio rationis. At inquies, diuerſitas productionum diuinarum non pendet à noſtra apprehenſione, ergo neque

Sententia aliorum, non eſſe ibi verã cõtradictionem.

que diſtinctio illarum potentiarum à noſtra apprehenſione.

Reſp.concedi productionum diuerſitatem non pendere à noſtro modo in- 12
telligendi, non tamen ſequitur principia illarum non diſtingui ex noſtro modo cognoſcendi; quia eadem perfectio ſimplex continens perfectionem intellectus, & voluntatis, vt continet perfectionem intellectiuam eſt principium generationis,vt verò continet voluntatem eſt principium ſpirationis; ex quo intellectus illa principia,quæ ex ſe illimitate continent illas perfectiones, concipiens limitato modo per diuerſos actus diſtinguit illas perfectiones. Hinc concedunt, ſecundùm rem Deum producere filium per entitatem,quæ eſt Intellectus, Volũtas,Immenſitas,&c. licèt hęc non concedantur, vt illæ perfectiones nominantur, & ſignificantur per illa nomina. 2. Concedunt dictas veritates pèdere à præciſione noſtri intellectus non quoad rem, ſed quoad modum, quo à nobis ſignificantur prædictæ perfectiones. Nam in Deo verè eſt perfectio,quę dicitur intellectus,voluntas, &c. 3 verè ab hac perfectione peruenire quod generet,

neret, &c. ſed quod generatio referatur ad Patrem, vt continet perfectionem intellectus excluſa voluntate, & ſpiratio ad voluntatem excluſa perfectione intellectus, oritur ex præciſione noſtri intellectus, quia in Deo non eſt talis excluſio, niſi fundamentalite.

ARTICVLVS II.

Vnde cognoſci poſſit diſtinctio realis entitatiua.

SCotiſtæ varia ſigna afferunt ad cognoſcendam diſtinctionem realem vt Baſſ. 1.d.22.q.2.ar.1. Petrus Thomas in ſuis formal. cap.4. Syrect.art.vlt. vbi omnes Formaliſtæ, Fonſec q.6, ſect.1.

13 Primum ſignũ aliquorum apud Fonſ. ſumptum eſt ex diuerſitate exiſtentiarũ. Sed hoc ſignum primò non eſt certum, tum quia eſt de fide tres perſonas Diuinas diſtingui realiter, & dubium eſt, an habeant vnam exiſtentiam; tum quia ſecundùm Scotiſtas apud Lych. 1.d.8.q.3. *§. occurrit*, formalitates diſtinctæ habent

An diuerſitas exiſtétiæ vel vnitas ſit ſignũ diſtinctionis, vel vnitatis realis exiſtétię.

bent diſtinctas exiſtentias formaliter, vt patet ex figura, quæ non diſtinguitur realiter à magnitudine, & tamen habet diuerſam exiſtentiam, cum pereat, manente exiſtentia magnitudinis. Quòd ſi dicant, figuræ exiſtentiam non deſinere ſimpliciter,ſed ſecundùm quid,ideſt quatenus exiſtentia magnitudinis nō eſt amplius figuræ,neque dat eſſe figuræ. Id alibi impugnatur. Nam idem dicunt de exiſtentia materiæ, quòd ſit à forma. Secundò,non eſt vtile, quia non minor difficultas eſt in cognoſcenda diſtinctione exiſtentiarum, ac entitatum; & fortaſſe maior.

Secundum ſignum ſumptum ab Ariſtotele 4.Met.t.3.quod eadem ſunt idem realiter, quæ eadem generatione generantur, & corruptione corrumpuntur, ſed hoc ſignum neque poteſt eſſe vtile; nam multa ſunt, quæ ſimul generantur, & tamen ſunt diſtincta, vt eſſentia, & paſſiones. Quod ſi dicunt illa non fieri eadem, ſed diuerſa actione, tunc huius queritur ſignum quando quæ ſimul fiunt vnica,vel pluribus fiunt actionibus; vnde cùm non minor ſit difficultas in agnoſcenda diſtinctione actionum, ac terminorum,

14 Alterum ſignum comproductionis, &c.

norum,

norum,hoc ſignum erit inutile, poterit tamen eſſe vtile pro agnoſcenda diſtinctione, quando non ſimul fiunt, & deſinunt, vt infra.

15 Tertium ſignum eſt ſeparabilitas ſecundùm vnionẽ, ſecundùm quam partes vnitæ, ſeparatæ vel exiſtunt, vel poſſunt ſimul exiſtere, quomodo partes quantitatis realiter diſtinguuntur, quia ſunt inter ſe ſeparabiles, & ſic ſeparatæ ſimul exiſtere poſſunt; ſic etiam materia, & forma, & ex ſeparatione animæ rationalis naturaliter patet, & de ſeparatione aliarum formarum, ſiue ſubſtantialium, ſiue accidentalium per potentiam Dei. Ratio huius eſt, quia nihil à ſe ipſo poteſt eſſe diuiſum, quia vnitas conſiſtit in indiuiſione ſui. Quæ ratio ſupra fusè explicata eſt. Et hoc quidem ſignum, quando ſeparatio eſt ex parte vtriuſque extremi, eſt certiſſimum. Hoc autem probatur ex 7. Top. cap. 1. loc. 15. *Amplius ſi poteſt vnum ſine altero eſſe, non erit enim idem ad idem*, a quo ſumpſit Aug. 6. de Trinit. cap. 6. vbi probat, magnitudinem diſtingui a figura, & colore; *Poteſt enim*, inquit, *& diminuta magnitudine manere idem color, & eadem figura*,

Tertium ſignum ſeparabilitatis, certiſsimũ, ſi eſt adæquatum.

ra, & mutato colore manere eadem figura, & magnitudo; figura autem non manente tam magnum eſſe, & eod modo coloratum. Et licèt in exemplo figuræ, & magnitudinis ſit difficultas quoad ſeparabilitatem mutuam, quia non poteſt manere extra quantitatem cum exemplorum non exigatur veritas, manet firma regulæ veritas. Confirm. ex 4.Met. t.3. *Si itaque ens, & vnum idem, ac vna natura ſunt, propterea quod ſe inuicem ſequuntur:* & infra, *patet etiam quod non ſeparatur ens nec in generatione, nec in corruptione ſimiliter & in vno*, ergo ex diuerſa generatione, & corruptione colligi poterit diuerſitas rerum generatarum, & corruptarum; & quidem quoad probandam identitatem non eſt vtile, vt dixi, at eſt vtile ad probandam diſtinctionem, quod ſi Ariſt. eo vtitur, eſt ad probandum non ſeparari ab ente vnitatem, ſed ſemper conſequi, vt alibi.

16 De identitate actus liberi cum Diuina eſſentia.

Sed hoc ſignum habet difficultatem in actibus liberis Dei; Nam hi includunt entitatem neceſſariam Diuinæ eſſentiæ, qui ſecundum ſuam formalem rationem deſinere poſſunt, non deſinente Diuina Eſſentia; neque dicas, licèt poſſint non

eſſe

eſſe, tamen poſtquam ſunt, non poſſunt deſinere eſſe. Nam hæc neceſſitas eſſendi non oritur ex identitate cum Diuina eſſentia, ſed ex Diuina immutabilitate. Vnde ſi conſideretur Diuina Eſſentia ſecundum ſe, & vt in priori, quo concipitur libera ad volendum hoc, vel illud, non habet neceſſitatem volendi, ergo poteſt carere actu libero, vt de facto caret multis actibus liberis, quos potuit ab æterno habere, ergo diſtinguitur ab actibus, a quibus poteſt eſſe ſeparata; ſed hęc inſtantia procedit contra diſtinctionem realem mutuam; nam actus non poteſt ſeparatim exiſtere ab eſſentia, ſed ſolum probat contra diſtinctionem modalem, ſeu realem non mutuam; quare cùm ſeparabilitas huiuſmodi ſit ſignum diſtinctionis modalis, ideo ex hac inſtantia non infringi regulam poſitam, quia voluntas vel comparatur cum actibus exiſtentibus, & ſine illis neque vnquam fuit, nec erit, cum fuerint ab æterno, & duraturi ſint in æternum, vel reſpectu actuum, qui non ſunt, & hi non poſſunt deſinere, quia deſinere ſupponit exiſtentiam rei, quæ deſinit; Vnde reſponderi poſſet, etiam ſi

voluntas potuerit eſſe ſine actu libero ſimpliciter, tamen nunquam eſt ſine actu libero, qui exiſtit, & hoc prouenit radicaliter, ex identitate eſſentiæ cum actu; Nam ideo non poteſt de nouo aliquid velle, quia ſi de nouo exiſteret in eſſentia diſtingueretur ab illa, atque adeo etiam phyſicè illam mutaret, & hinc vt nunquam poteſt ſeparari à ſuo actu, ita neque diſtingui; ſed non placet, quia Deus ab æterno nullum creatum vult neceſſariò, & ideo poteſt non velle; atque adeò poteſt eſſe eſſentia ſolitariè ſine vllo actu ſibi identificato, ergo ſi vult non debet illi identificari, quia quæ ex ſe non ſunt identificata, non poſſunt per Diuinam potentiã fieri identificata.

Reſp.2. alij hanc inſtantiam non deſtruere regulam, quia nihil Deo intrinſecum deſinit non exiſtente actu libero; nam eſt forma relatiua, quæ poteſt deſinere deſinente termino, vel connotato, abſque eo, quòd aliquid identificatum, & intrinſecum Deo deſinat exiſtere; nam rationum formalium, aliæ ſunt abſolutæ ab omni reſpectu, & connotatione, vt eſt quantitas, & figura, & reſpectu harum valet regula tradita de ſeparatio- 17

ratio.

ratione quoad exiſtentiam.

Alias eſſe reſpectiuas, & connotatiuas, vt actio, & paſſio, & reſpectu harum formarum regula non habet locum, quia forma reſpectiua poteſt deſinere deſinente termino, vel connotato, nihil entitatis pereunte ex parte rei relatæ, vt v.g. poteſt perire actio manente calore, cum quo identificatur ex natura rei. Sed contra, quia vt diximus contra Nominales, aliquæ formæ reſpectiuæ dicunt aliquid formaliter ſecundùm ſe, quod tamen pendet à termino, vnde pereunte termino perit aliquod intrinſecũ rebus. Sed reſp. Gillius cap. 1. n. 5. id verum eſſe, quãdo reſpectus ẽ realis, ſecus ſi ſit rationis, qualis eſt reſpectus Dei ad res, quæ ſunt ad extra; vnde quando rationes, ſecũdùm quas eſt diuerſitas, ſunt reſpectiuæ, non poteſt ſumi certum argumentum diſtinctionis ex illa regula; at ſecus quando formæ, quibus ſubſtat entitas ſunt abſolutæ, quia cùm hæ formæ ſint reales deſinit aliquid reale in re, cum qua identificantur. Nam ſi deſinẽte vna forma manet altera, ſequitur entitatem per ſe ſolam non eſſe ſufficiens fundamentum vtriuſque formæ, quia ſi eſ-

ſet

ſet iam ipſa manente maneret ratio formalis; quarè neceſſaria eſt alia ratio entitatis, quæ ſit diſtincta à præcedenti.

18 Sed hoc ſignum, ſi eſt ſeparatio ſecundùm exiſtentiam ex parte vtriuſque extremi .ſ. quod vtrumque extremum exiſtat non exiſtente altero, eſt etiam certiſſimum ad colligendam diſtinctionem realem entitatiuam, ſed quando vnum eſſe poteſt non exiſtente altero, & hoc non poteſt, niſi alterum etiam exiſtat, tunc non poteſt colligi diſtinctio entitatiua, ſed modalis, vt infra, cùm de modali, in quo ſeruanda eſt doctrina de formis abſolutis, & reſpectiuis. Hoc ſignũ Tromb. árt.vlt. p.1. per viam ſeparatæ exiſtentiæ, vel ſubſiſtentiæ explicat, & benè.

Quartum ſignum, productionis, &c.

Quartum eſt ſeparabilitas quoad oppoſitionem relatiuã producentis, & producti, ſiue ſit relatio originis, ſiue alterius dependentiæ, eſt communis DD. qui inde probant diſtinctionem realem inter perſonas Diuinas, vt D.Th.1.p,q. 41.ar.4.ad 3.& Mairon.1.d.8.q.1.ar.3.& tract.de formal. ar.4. minus principali, & 12.principali p.1. Syrectus in vlt. vbi ponit quatuor vias inueſtigandi diſtinctio-

ctionem realem. Prima eſt via generationis; ſecunda, corruptionis ex 4. Met. t. 3. tertia, via originis, vt inter perſonas Diuinas ex Aug. 1. de Trin. c. 1. quia nihil gignit ſe ipſum; quarta, via dependentiæ, vt inter totum, ac partes.

19 Sed difficultas eſt in explicanda ratione huius ſigni; nam aliqui putant ſimpliciter prolatum, eſſe falſum; nam potentia motiua producit motum, à quo non diſtinguitur realiter, & ſic eſſentia reſpectu ſuarum paſſionum, & cætera huiuſmodi. Quare putant, regulam hanc habere limitationes tum ad productionem primam ſubſtantialis ſuppoſiti, non ſecūdariam, qua conſeruari poteſt, vt putat Suarius de Chriſti humanitate in Euchariſtia, ſeipſam conſeruante; quia nihil poteſt ſeipſum primò producere. Tum ad productionem accidentis non vniti ipſi producenti, quia hoc accidens exiſtit ſeorſim à producente. Quod ſi vniatur, tunc non poteſt colligi diſtinctio realis; licèt enim aliqui effectus vniti ipſi producenti ſint diſtincti realiter ab eo, vt intellectio, & volitio à ſuis potentijs, tamen non ſic diſtinguitur præſentia localis ab ipſa re.

Sed

Sed hæc determinatio regulæ ad pro 20
ductionem primariam ſuppoſiti, & non ſecundariam, non placet Gillio; quia hinc eneruatur argumentum, quo Patres vtũtur ad probandam diſtinctionem perſonarum in Trinitate ; nam poſſet Sabellianus reſpondere, Patrem habere triplicem rationem, vnam improducti à ſe, & alteram producti à ſe per intellectum, & alteram producti à ſe per voluntatẽ, quia ſi non repugnat aliquid exiſtens ab alio, ſeipſum producere ſecundaria productione; cur repugnabit aliquid à ſe exiſtens, produci à ſe ipſo ſecundùm aliam rationem ſecundariò? Vnde non erit triplex ſuppoſitum, ſed vnum habens triplicem rationem. Neque vlla ratio diſcriminis ſatis congruens afferri poterit. Et ideo omninò negandum eſt poſſe vnum ſuppoſitum ſe ipſum producere primario, vel ſecundario. Confirm. ex oppoſitione relationum, quæ conſequuntur, at oppoſita eidem ineſſe non, poſſunt; ſed reſponderi poſſet conſequi & eſſe ſub diuerſa ratione.

Reſponderi poſſet, quòd licèt ſe ipsũ 21
primariò, vel ſecundariò aliquid nõ producat, vt cauſa principalis, tamen id poteſt

teſt vt cauſa inſtrumentalis, ſicut humanitas ſe ipſam in Euchariſtia conſeruat, & producit ex Suario. Neque hinc eneruatur fundamentum, quo probatur Trinitas, quia Pater æternus non tanquam cauſa inſtrumentalis, & eleuata ſe ipſum produceret, ſed vt cauſa principalis, quod ſecundùm omnes repugnat. Vel reſpond. Patrem eſſe improducibilem à ſe, & ab alio, & filium produci productione diuerſæ rationis à proceſſione Spiritus ſancti. Vnde fit, vt ſpiratio non poſſit terminari ad Filium. Neque poteſt dici eandem perſonam induere diuerſas rationes, quia huiuſmodi rationes, quæ ſunt accidentales poſſunt conuenire eidem; at ſubſtantiales non ita. Secunda determinatio quoad productionem accidentium non vnitorum producenti, neque placet Gillio; nam ſicut res ſe habet ad eſſe, ita ad produci. Sed entia, quæ ſunt neceſſariò connexa cum alijs, vt ſunt modi, & non ſunt in ſe, non dicuntur ſimpliciter entia, ergo neque ſimpliciter produci, ſed cõproduci. Contra verò, Accidentia, quæ non ſunt modi alterius, vel rationes formales, ſiue cum alijs vniantur, ſiue non,

vt

vt ſunt actus vitales, & primæ quatuor qualitates dicuntur ſimpliciter produci, ſicut dicuntur ſimpliciter entia.

Sed exiſtimo determinationem illam rectè addi, tum quia omnia, quæ producuntur ſeparata à producente ſunt diſtincta realiter, at quæ vt vnita non ſemper, ergo determinatio illa rectè eſt poſita, etiam ſi non omnia, quæ ſunt diſtincta realiter, vt producta à producēte, nō ſunt ſeparata à producente, tum quia licèt modi habeant imperfectiorē rationem entitatis, quàm accidentia realiter diſtincta à ſubiectis, tamen æqualiter denominationem entis ſecundùm quid habent. Nam omnia accidentia dicuntur eſſe entis entia, atque adeo produci vt entis entia. Tum quia licèt modi, qui producuntur ſimul cum ſubiecto, dicantur comproduci, tamen illi, qui producuntur poſt productionem ſubiecti non poſſunt dici comproduci, ſed produci, ſicut cętera accidentia, vt figura, & vbi, & ſimilia, quæ variantur poſt productionem ſubiecti. 21

Hinc patet ſignum allatum à Fonſeca diſtinctionis realis, quando vnum eſt cauſa, & alterum effectus non eſſe abſolutè

verum, vt patet de potentia motiua, & motu, & ſimilibus, ſed debere intelligi ſecundùm limitationes poſitas, quia ſæpè productio terminatur ad formalitatem, vel modum.

ARTICVLVS III.

An ſeparabilitas ſecundùm vnionem, vel exiſtentiam, vel oppoſitionem relatiuam conueniat omnibus entibus diſtinctis realiter.

23 IN hac difficultate cap *1*. d. 3. q. 3. ad primum contra ſecundum; & d. 18 q. 2, ad 1. *Caiet*. de ente q. *5*. & alij negant omnia diſtincta realiter poſſe ſeparari inter ſe quoad exiſtentiam, vel vnionem; Nam inſeparabilitas oriri poteſt ex varijs capitibus, vt totum à partibus, eſſentia ab exiſtentia, relatio à fundamento, vel ex dependentia neceſſariæ reſultantiæ, quomodo paſſiones emanant neceſſariò ab eſſentia, & eſſentia ratione illius dependentiæ habet neceſſariam connexionem cum ſuis paſſionibus, ſed hæc doctrina licèt vniuerſaliter ſit vera,

vt infra ; non tamen rectè applicatur; Nam Deus poteſt ſupplere aliquam dependentiam præſertim effectiuam vnius rei ab alia ; quare non eſt cur nequeant ſeparari, vt v.g. ne ab eſſentia fluant paſſiones realiter diſtinctæ ab illa, & idem multi dicunt de fundamento reſpectu relationis.

Prima Concl. Singulæ ex his ſeparabilitatibus non conueniunt omnibus, quæ ſunt realiter diſtincta. Patet primò, quia ſeparabilitas ſecundum exiſtentiam non conuenit relatiuis realiter diſtinctis; Neque modi vnionis extremorum perfectibilium; nam cùm in ſingulis extremis ſit propria vnio, hęc eſt inſeparabilis etiã diuina virtute ab vnione alterius extremi, à qua tamẽ diſtinguitur realiter ſicut extrema in quibus ſunt, nam implicat eſſe vnionẽ in vno extremo, & non eſſe in alio ſecundùm multos, quibus non obeſt vnio incarnationis, q.a hæc nõ eſt, niſi in humanitate, quia illa ſola pendet à Verbo, non tamen Verbum pendet ab humanitate, at illa extrema ponimus mutuo dependere, & idem dicitur de omnibus, quæ pendent eſſentialiter ab aliis. Vnde creaturæ non poſſunt eſſe 24

Non omnia diſtincta realiter poſſunt ſeparari ſecundùm exiſtentiam.

non exiſtente Deo.

25 Secundò, Idem patet de ſeparabilitate ſecundùm vnionem; nam aliqua diſtincta realiter pendent ab vnione cum ſubiecto, vt dicitur de actibus vitalibus, quæ non poſſunt exiſtere non exiſtentibus potentiis, ſed neque exiſtere extra ſubiecta, quod idem dicunt aliqui Thomiſtæ de paſſionibus reſpectu ſubiectorum, non quia ſunt modi, ſed quia entitas ipſorum dicit ordinem eſſentialem ad vnionem cum ſubiectis.

Neque ſecũdum vnionẽ.

Neque ſecũdum oppoſitionem relatiuam.

Tertiò, idem patet de ſeparabilitate ſecundùm oppoſitionem relatiuam originis, vel dependentiæ; Nam conſtat, non omnia diſtincta realiter ab alijs produci, vel pendere ab illis albedo, & dulcedo, & ſimilia, etiam ſi ſint in eodem ſubiecto; & licèt in Diuinis non debeat admitti modus loquendi ſeparabilitatis ex Nicæno apud Ruiz de Trinit. diſp. 39. ſect. vltim. tamen vt explicetur diſtinctio, poteſt tolerari, dum ſeparabilitas per relationes determinatur, vt loquitur Niſſen. & Nazian.

Hæc tria genera ſeparabilitatis recurrunt cum omnibus realiter diſtinctis.

Secunda Concluſ. Hæc tria genera ſeparabilitatum recurrunt cum omnibus realiter diſtinctis; Nam omnia habent

bent aliquam ex his ſeparabilitatibus, ſi enim nullam haberent, non eſſet ratio vnde colligi poſſit diſtinctio realis. Ratio à priori eſt, quia inſeparabilitas duorum non poteſt oriri, niſi, vel ex identitate extremorum, vel ex dependentia vnius ab alio, vt totum à partibus, & creatura à creatore, & effectus formalis à forma. Nam ablatis his rationibus non apparet, cur Deus nequeat illa ſeparare. Vndè cùm Bernardus ſermon.80. in Cantic. dixit multa eſſe diſtincta ex natura rei, quæ inter ſe nequeunt ſeparari, loquitur de ſeparabilitate ſecundùm exiſtentiam, vel vnionem, quare non comprehendit ſeparabilitatem ſecundùm oppoſitionem relatiuam.

Dices, ſeparabilitas extremorum ſecundùm diuinam virtutem non poteſt 26
eſſe vtilis ad cognoſcendam diſtinctionem, quia præter ſeparationem accidentium à ſubiecto vt in Euchariſtia, & humanitatis à perſonalitate, non ſunt alia per Diuinam virtutem ſeperata, ergo cum neſciamus in alijs, quæ ſunt per Diuinam virtutem ſeparabilia, hoc ſignum nobis eſt inutile.

Reſpond. falli Gillium; Nam alia poſſunt cognoſci eſſe per Diuinam virtutem ſeparabilia, ſiue arguendo ex iis, quæ ſunt ſeparata ad ſimilia, vbi videtur eadem ratio dependentiæ, ſiue arguendo ex deſtructione implicationum, vt ſolemus in alijs, quæ pertinent ad diuinam virtutem; quare gratis ſupponit, debere prius cognoſci eſſe diſtincta, quàm cognoſcantur eſſe ſeparabilia per Diuinam virtutem.

QVAESTIO XIII.

De natura diſtinctionis modalis.

1 NObis ne diſputetur de nomine; ſupponendum eſt, quid nomine modi intelligamus: Fonſ. 5. Met. c 6. q. 6. ſect. 2. vbi diſtinguit tria genera modorum: Vnum eorum, qui ſunt entitates diſtinctæ, & alteri conueniunt vt formæ illius, vt albedo, &c.

Secundum eorum, qui nullo modo ex natura rei diſtinguntur, vt modi contractiui entis, ſcilicet modus per ſe exiſtendi, & inhærentia aptitudinalis, quæ

non

non diſtinguntur, niſi ratione ab ente, & ita non accipitur modus in hac quæſtione.

Tertium eorum, qui ſunt quidem entia, vt ens ſignificat quidquid eſt extra nihil, ſed non ſunt entia perfecta, quæ ſcilicet participare poſſint exiſtentiam ſeparatam à re modificata, & ita accipitur in hac quæſtione, de quibus Scotiſtæ multa dicunt, quid ſit modus, & vt diſtinguitur à formalitatibus, vt ſupra in eorum opinione de formalit. fusè explicauimus, ſed omiſſis illorum dictis; quid ſentiamus breuiter ſequentibus concluſionibus comprehendemus.

Prima Concluſ. Modus eſt ens ſecundum quid, extra eſſentiam rei, cuius eſt modus, à qua eſt inſeparabilis ſecundum exiſtentiam, licèt res modificata ſit ab eo ſeparabilis. Primò, dicitur ens reale ſecundum quid, vt illud diſtinguatur à negatione, & ente rationis. Secundò, dicitur extra eſſentiam, vt diſtinguatur à prędicatis eſſentialibus. Tertiò, à qua eſt inſeparabilis, &c. vt diſtinguatur à re, cuius eſt modus, quia res poteſt ſeparatim exiſtere ſine tali modo, vt quan- 2 Modus quid ſit.

titas ſine tali figura. Quartò, dicitur licèt res modificata, &c. vt diſtinguatur à formalitate; Nam formalitates inter ſe diſtinctæ non poſſunt exiſtere, niſi ſimul coniunctæ, vt ſunt gradus metaphyſici. Hinc patet modum diſtingui ab entitate, à qua ſumitur diſtinctio realis, quia extrema huius diſtinctionis ſunt entia, vel alteri non vnibilia, vel ſi ſunt vnibilia, poſſunt non vniri, vt partes quantitatis, & ſimilia, vel ſi exigunt vniri, illa vnio eſt per aliquod additum extremis, & non per entitatem ipſam extremorum, vt ſunt formę, ſiue ſubſtantiales, ſiue accidentales diſtinctę realiter à ſubiecto.

3 Secunda Concluſ. duo ſunt genera modorum; Aliqui dicuntur intrinſeci, aliqui extrinſeci. Intrinſecum modum definiunt Scotiſtę, qui non variat rationem formalem, cuius eſt modus, quod aliqui intelligunt de variatione rei modificatę, alij de conſtituto ex modo, & re, vt ſortes in potentia, & in actu eſt eiuſdem ſpeciei, vt Tat. 1. d. 8. quæſt. 3. par. prima, quia modum in hoc Scotus diſtinguit à differentia, & formalitate, quæ non variat rationem formalem

Duo modorum genera.

con.

contracti, ſed variat conſtitutum. Ratio huius diſcriminis eſt, quòd formalitas, & realitas conceptibilis ſeorſim conceptu perfecto, & adæquato, vt rationalitas eſt adæquata, & perfectè conceptibilis ſine ſenſitiuo, & hoc ſine rationalitate. At modus intrinſecus non eſt ſic conceptibilis ſine hac re, cuius eſt modus, vt v.g. intenſio hæc ſine hoc calore, & contra, nec quidditas poteſt adæquatè, & perfectè concipi ſine modo, licèt imperfectè, & inadæquatè.

Hinc aliqui dicunt modum diſtingui à re formaliter negatiuè, quia non addit formalitatem.

Hinc Tat.quodl.6.§ *quantum ad ſecundum*, dixit modum intrinſecum prædicari per ſe primò de re, quia continetur in definitione ſubiecti, cùm ſubiectum non poſſit adæquatè concipi ſine modo, non tamen prædicari in primo gradu primi modi, quia non eſt ita intrinſecus ſubiecto, vt nequeat concipi inadæquatè ſine illo. Nam ſine ijs, quæ in primo gradu perſeitatis conueniunt, Res vllo modo concipi poteſt, ſed non placet, quia modus vt modus ſupponit eſſentiam rei, cuius eſt modus, ergo non con- 3

ſtituit illam, quia poſterius non conſtituit prius.

Modus autem extrinſecus dicitur, qui
4 eſt quidem inſeparabilis à re, vt dictum eſt de modo intrinſeco, ſed non eſt de quidditate rei, & adæquato conceptu illius, vt eſt figura, &c. Sed per hoc non diſtinguitur à modo intrinſeco, quia hic etiam non eſt de quidditate; quare puto diſtingui, quòd modus extrinſecus addit aliquid pertinens ad ſpeciem alicujus prædicamenti, non ſic intrinſecus ex Scotiſtis, cum non variet conſtitutū, ſed vagatur per multas ſpecies, & habet quandam traſcendentiam.

Hinc modus extrinſecus dicitur realis; intrinſecus verò formalis.

Quid Fonſ. de numero modorum.

Sed difficultas eſt de numero modorum intrinſecorum, & extrinſecorum, Fonſ. loc. cit. plures numerat, primò exiſtentiam inter modos intrinſecos; Nā eſſe actu, vel potentia ſunt modi eſſendi, qui conueniunt non ſolùm eidem rei ſecundùm ſpeciem, ſed etiam ſecundum numerum; ſed non placet alijs, quia modus ſupponit rem eſſe. Secundò, ponit modum, quo res eſt neceſſariò, vel contingenter; ſed non placet Suario, quia

quia hæc membra ſi accipiantur ſecundùm rationem abſolutam, quam dicunt, non diſtinguuntur ex natura rei, ſed ratione, vel nullo modo, ſi verò ſecundùm rationem relatiuam effectus differũt ſolùm per denominationem extrinſecam à potentia, ſed non aduertit ex parte potentiæ poſſe eſſe diuerſitatem in modo operandi libere, vel neceſſariò. Tertio ponit modum eſſendi completè, vel incompletè; ſed non placet Suario; Nam licèt hoc verum ſit de completione totius, & incompletione partium integralium; nam eadem portio aquæ, quæ eſt completa dum eſt ſeparata, eſt incompleta dũ eſt in toto, in quo amittit terminum, tamen reſpectu entis ſecundùm ſe potius illi modi pertinent ad rationem eſſentialem entis, ſiue ens ſit incompletum phyſicè, vt materia, & forma, ſiue metaphyſicè, vt differentia, quia hæc ſunt eſſentialiter incompleta, & non per modum additum.

Tertia Concl. Modi intrinſeci ſecundùm Scotiſtas ponuntur. Primò, communiter eſſe incauſatum, ſeu à ſe; 2. neceſſe eſſe, 3. infinitas, 4. ſimplicitas, ſeu ratio actus puri, 5. immutabilitas, 6. ęternitas, 5

Quot ſunt modi extrinſeci ex Scotiſtis.

nitas, 7. inuiſibilitas, 8. incomprehenſi-bilias, 9. ineffabilitas, 10. immenſitas, & ſimilia; Extrinſeci autem ſunt omnia accidentia, quæ non poſſunt ſeparatim exiſtere à Re modificata, vt penè omnia, quæ pertinent ad ſeptem prædicamenta.

6 Quarta Concl. datur diſtinctio modalis diſtincta à reali, & eſt cõmunis apud Scotiſtas, & alios Recentiores. Primò probatur ex Ariſt. 3. Phyſ. 21. vbi motum, actionem, & paſſionem ait eſſe idem subiecto, & differre ratione, neque poteſt intelligi de diſtinctione rationis, quæ dicitur ens rationis, quia à parte rei, & eſſentialiter ordo ad agens non eſt ordo ad paſſum, alioqui non poſſet dari actio ſine paſſione, quod patet ex creatione eſſe falſum; vnde confirmatur concluſio; tum quia actio ex ratione ſua eſt ſeparabilis à paſſione & motu, licèt non ſic paſſio ab actione, tum quia conſtituunt diuerſa prædicamenta, quæ vt ſunt à parte rei, ita diſtinguuntur à parte rei, ſi.n. diſtinctio rationis ſufficeret ad diſtinctionem prædicamentorum, poſſent multò plura conſtitui. Confir. ex 1. de Gen. vbi diminutionẽ, & auctionem ait eſſe idem

Diſtinct. modalis diuerſa eſt à reali.

ſu-

ſubiecto,& differre ſecundùm eſſe, quod idem ait in 4. Phyſ. de motu, & tempore, vt infra q. ſeq. fuſius explicabitur.

Secundò probatur ex ratione entis modalis, quod nequit exiſtere ſeparatũ 7
à re modificata, licèt hæc poſſit exiſtere ſine modo, vt patet de figura, & quantitate, quæ licèt Gillius probet non diſtingui modaliter, ſed formaliter, tamen diſputat de nomine, dum modum non accipit pro ratione inepta ad exiſtendũ per ſe extra rem modificatam; ſed pro ratione, quæ non addit formalitatem ſupra rem, vt eſt modus intrinſecus ex Scotiſtis, ſed nos nomine modi accipimus quidquid eſt ita affixum rei, vt nequeat ſine illa exiſtere, etiamſi res poſſit ſine modo, neque ex eo, quod qualitas dicat entitatem ſeparabilem à ſubiecto ſecundum aliquam ſpeciem, rectè infert id conuenire omni qualitati; nam qualitas eſt ex ratione generica, ens traſcendentaliter ſumptum, non tamen determinatum ad ſubſtantialem modum eſſendi verum, vel ſimilitudinarium, vt explicauimus ſupra, ſed habet variam rationẽ entis pro varia perfectione ſpecierum, neque eſt voluntaria hæc accep-

tio,& explicatio entitatis cauſa in rerũ natura, ſit hæc diuerſitas perfectionum entitatis. Ex quibus patet, duplex eſſe genus diſtinctionis modalis iuxta duplicem rationem modorum.

8 Quinta Conc. Separabilitas ſecundum exiſtentiam duorum conceptuum in indiuiduo non mutua eſt ſignum diſtinctionis modalis, ſiue ſeparabilitas ſit per potentiam naturalem, ſiue ſupernaturalem. Ex dictis ſupra patet, ex ſeparabilitate huiuſmodi colligi diſtinctionem actualem à parte rei, & cùm non ſit mutua ex parte vtriuſque extremi non eſt entitatiua, & cùm ſit ex parte vnius extremi, non eſt formalis propriè, ergo erit modalis, quia benè differt modus ab entitate, quòd non poſſit eſſe ſine re modificata; hæc autem poſſit eſſe ſine modo.

Separabilitas non mutua ſignum diſtinctionis modalis.

Sed hæc regula primò habet difficultatem quoad modos extrinſecos, quia non conuenit ſoli, cùm conueniat diuinæ eſſentiæ, quæ eſt ſeparabilis ab actibus liberis, & tamen ab illis non diſtinguitur aliqua diſtinctione à parte rei, quia ex ſe poteſt eſſe ſine illis. Nam licèt Deus actus illos habeat ab æterno, tamen

tamen poterat carere illis, vt caret multis alijs circa creaturas producibiles, & non producendas; at actus non poſſunt eſſe ſine eſſentia, & voluntate.

Confirm. quia conuenit ijs, quæ ſunt 10
diſtincta realiter; nam coruus diſtinguitur realiter à ſua nigredine, & tamen non poteſt ab illa ſeparari, ſic etiam forma non poteſt ſeparata à materia exiſtere.

Confirm. 2. licèt ex inſeparabilitate vnius extremi ab altero colligi poſſit affirmatiua, ſcilicet inter illa eſſe diſtinctionem modalem; non tamen videtur poſſe colligi negatiua, ſcilicet inter ea, quæ ſic ſunt inſeparabilia ex parte vtriuſque extremi non intercedere diſtinctionem entitatiuam, quia inſeparabilitas duarum entitatum oriri poteſt ex alijs capitibus, ſcilicet extrinſecę dependentiæ, qualis eſt inter actus vitales, & potentiam vitalem, quæ diſtinguũtur realiter, & tamen actus non poteſt eſſe ſine potentia.

Confirm. Tertiò quia licèt res poſſit ſeparari ab hoc, vel illo modo, non tamen ab omni modo, vt patet ex quantitate, quæ non poteſt ſeparari ab omni figura, ergo ſecundùm ſe non habet enti-

tatem perfectam ſine tali figura.

11 Confirm. 4. figura deſinit eſſe manente exiſtentia quantitatis, ergo habet propriam exiſtentiam, ſed quod habet propriam exiſtentiam, poteſt à Deo conſeruari extra omne aliud ſupplendo concurſum alterius; Conſequentia probatur, quia alioqui ſi eſſet eadem exiſtentia, ſimul eſſet in quantitate, & non eſſet, cùm ſit corrupta cum figura.

Reſpond. in actibus liberis conſiderari duo; vnum quod eſt intrinſecum Deo, & hoc ſicut eſt idem cum Deo, ita eſt ens neceſſarium, & inſeparabile à Deo; Alterum eſt contingens, ſcilicet reſpectus ad obiectum extrinſecum, & hoc neque eſt intrinſecum Deo, neque eſt inſeparabile à Deo; nam eſt connotatio quædam termini, ad quem actus terminatur. Hoc enim differt forma abſoluta à relatiua, & connotatiua, quod illa non poteſt deſinere niſi ſubiecto, cui conuenit, deſit aliquod reale ſibi intrinſecum, at forma relatiua, & connotatiua deſinit deſinente termino, & cõnotato abſque eo quod aliquod intrinſecum deſit ſubiecto, & licèt quando reſpectus eſt realis ſecundum probabiliorem

rem opinionem definit realis quidam ordo in ſubiecto ob corruptionem reſpectus corrupto termino; non tamen quando reſpectus eſt rationis qualis eſt, quem dicit actus liber Dei ad obiecta. Habet .n.diuina voluntas tantam perfectionē, vt contineat omnem modum operandi ſine vlla ſui intrinſeca mutatione, vt explicaui in prædicamentis, & fuſius cum de Dei libertate.

Ad primam confir.negando conuenire ijs, quæ ſunt diſtincta realiter; nam licèt, quæ ibi narrantur non poſſint ſeparari naturaliter, tamen ſupernaturaliter poſſunt ſeparata exiſtere; Et hinc fit, regulam non eſſe veram ſi ſpectetur ſeparabilitas ſecundum potentiam naturalē, cum multa diſtincta realiter ex parte vtriuſque extremi ſint ſic inſeparabilia, vt materia, & forma, & cætera huiuſmodi.

Ad 2. confir. Nos iudicare de rēbus ex effectis, qui nobis innoteſcunt, vnde quando habemus motiua ad iudicandam ſeparabilitatem ſecundum exiſtentiam ex parte vnius extremi, & non alterius, tunc dicimus ibi eſſe diſtinctionem modalem. Reſp. aliqui negando hos per potentiam Dei non eſſe ſeparabiles, at alij

admittentes eorum inſeparabilitatem. Reſp. 2. quod ſi aliunde conſtat inter illa extrema eſſe diſtinctionem entitatiuam, & apparet inſeparabilitas, tunc recurritur ad dependentiam, quæ ponit aliud genus inſeparabilitatis inter extrema, .ſ. relatiuæ oppoſitionis, vt dictum eſt.

Ad 3. etiam ſi non poſſit ſeparari res ab omni modo, tamen ſufficit ad diſtinctionem poſſe ſeparari ab hoc numero, & tamen hic numero modus non poſſit ſeparari à tali re, vt patet exemplo Vbi, ſeſſionis figuræ, &c. Nam quod hic modus non poſſit exiſtere ſine hoc ſubiecto non poteſt oriri ex aliquo genere depēdentiæ; nam tàm effectiuã, quàm ſubiectiuam poteſt Deus per ſuam potentiã ſupplere, ergo ſi non poteſt efficere, vt hic modus ſit ſine tali ſubiecto, id eſt ob imperfectionem entitatiuam, per quam identificatur cũ hoc ſubiecto, nec ſit capax exiſtentiæ ſine tali identificatione.

Ad 4. Reſp. aliqui, ibi eſſe vnam exiſtentiam, quæ primariò conuenit, v. g. quantitati, & ſecundariò figuræ, cui cõmunicatur dum exiſtit in quantitate, vnde quando deſinit figura nulla exiſtentia ſimpliciter deſinit, ſed ſolum deſinit eſſe

huius,

huius, quia iam non communicatur illi. At alij concedunt propriam exiſtentiam adeo imperfectam, vt nequeat dare effectum ſuum ſeparatæ eſſentię à re, neque ille defectus poteſt ſuppleri à Deo, quia eſt in genere cauſæ formalis, vel materialis intrinſecæ ob identitatem realem.

Secunda difficultas eſt circa modos intrinſecos, ſine q̃bus nõ videtur poſſe res modificata exiſtere, ꝓut patet diſcurrẽdo ꝑ illos. Primo eſſẽtia nõ põt exiſtere ſine exiſtẽtia, & tamen eſſe actu, vel potentia ſunt modi eſſendi eſſentiæ, cũ eadem numero eſſentia, quæ erat in potentia ſit actu. Reſpon. Aliqui ex Thomiſtis poſſe exiſtere ſine hac, vel illa; Nam putant poſſe exiſtere per alienam exiſtentiam, ſed hoc non poteſt dici à Scotiſtis, ideo contra Scotiſtas apud Smiſingh. tomo 1. tract. 1. diſput. 2. quæſt. 1. num. 43. exiſtimo exiſtentiam non eſſe modum intrinſecum eſſentiæ, ſicut neque poſſibilitas eſſendi, ſed rationem quandam formalem completiuam potentiæ obiectiuę eſſentiæ; Nam modus rei ſupponit rem eſſe; Subſiſtentia autem, & inhærentia ſunt modi quidã ſubſtantiæ, & accidẽtis.

Reſpondeo primo; eſſentiam poſſe ſe-

parari ab exiſtentia, vt patet de creatis, ſed non poteſt exiſtere ſine exiſtentia, quia exiſtere eſt effectus formalis exiſtētiæ, qui nō poteſt eſſe ſine cauſa formali, & ideo habet ſeparabilitatem ſibi cōuenientem, & hoc ſufficit ad diſtinctionem modalem.

Secundo eſſe in cauſatum, & eſſe à ſe, eſt ita proprium Dei prædicatum, vt non poſſit eſſe Deus, & non à ſe. Reſp. hoc prædicatum formaliter eſſe negatiuum, quare nō poteſt eſſe modus intrinſecus; ſundamentaliter verò dicit eſſentiam Dei, & ideo neque poteſt eſſe modus intrinſecus, ſed potius prędicatū eſſentiale.

Tertio neceſſarium eſſe, vel contingenter, nam non poteſt eſſe ens, cui cōuenit neceſſitas eſſendi ſine neceſſitate, ſicut neque, cui contingenter conuenit ſine contingentia, vt creatura.

Confir. nā idē dici pōt de ente finito, & infinito, quia variatur eſſentialiter res quibus hæc conueniunt, ſi talia prædicata adimantur.

Reſp. neceſſarium, & contingens eſſe quidē modos eſsendi formaliter accepta, ſed tales, à quibus poteſt eadem res ſapararí, vt patet in actu, qui idem numero

mero phyſicè poteſt elici à potentia liberè, & neceſſariò.

Ad confirm.reſp.poſſe eandem rem carere finitate, & habere infinitatem,& contra, vnde communiter dicunt quantitatem infinitam, & finitam eſſe eiuſdē ſpeciei, quod aliqua entia, quæ aliquam ex his conditionem habent non poſſint ſecundum eſſentiam ſeparari,id non oritur ex ratione infinitatis, & finitatis,ſed ex natura rei,ex qua talia oriuntur,& idē dicitur de æternitate, & temporalitate exiſtentiæ rei.

Quarto ſimplicitas, & cōpoſitio ſunt etiam modi eſſendi, & tamen non poſſunt res, quæ illas habent carere illis. Reſp. hęc nō pertinere ad modos intrinſecos, ſed ad prædicata eſſentialia naturæ, neq;.n. pōt res eiuſdem ſpeciei eſſe compoſita, vel ſimplex,ſed ſemper erūt diuerſæ ſpeciei.

Reſp.2. compoſitionem ex his eſſe de eſſentia rei compoſitæ,ſicut ſimplicitas, quæ excludit hanc compoſitionem, eſt de eſſentia rei ſimplicis; At compoſitio cum his,quam actus purus etiam excludit, non eſt de eſſentia, ſed paſſio conſequens eſſentiam creaturæ, ſicut negatio huius

Cōpoſitio ex his eſt de eſſentia rei cōpoſitæ, non autē compoſitio cum his

huius potẽtiæ eſt attributum Dei, ſignificatum per actum purum; & ex his patet quid dicendum ſit de alijs; vt de inuiſibilitate, incomprehenſibilitate, ineffabilitate, & immenſitate, quæ potius ſunt attributa quædam negatiua Dei, quàm modi eſſendi, vt alibi oſtendemus.

Intenſio, & remiſsio sũt modi intrinſeci qualitatis.

Quinto intenſio, & remiſſio ſunt modi intrinſeci qualitatis, & tñ nõ põt manere qualitas remiſſa ſine deſtructione alicuius partialis entitatis, neque intendi ſine additione entitatis, ex quo non manet illud idem indiuiduũ. Reſp. aliqui primo, hunc modum ſequi naturam non ſpecificam, ſed indiuidualem, & ideo ſeparabilis eſt; Sed contra, quia aliud eſt eſſentiam ſeparari à modo; aliud modum ſeparari .i. exiſtere ſeparatim ab eſſentia; Nam etiã ſi qualitas eadem numero ſeparetur, non tamen intenſio à qualitate.

Reſp. intenſionem eſſe modum apud eos, qui dicũt intenſionem fieri per maiorem radicationem in ſubiecto, .i. per additionem modi cuiuſdam eſſendi perfectioris, debere concedi eſse modum, ſi. ut eſt inhærentia, à qua patet quidditatẽ ſeparari, Non contra; At apud Scotiſtas, qui putant fieri per additionem

Scotiſtæ negare debent eſſe modum.

gradus

gradus ad gradum non poteſt magis latitudo gradualis eſſe modus qualitatis, quam extenſio quantitatis, & ſolum eſt diſtinctio, quod qualitas non ordinatur ad extenſionem ſubiecti qualificati, ſicut ordinatur quantitas, ſed ordinatur ad qualificandū ſubiectum in ordine ad aliquem effectum magis, vel minus, ſicut eſt intenſio qualitatis.

Diſtinctio modalis non ſolum eſt inter rem, & modum, ſed etiam inter ipſos modos

Quinta concl. hæc diſtinctio modalis non ſolum eſt inter rem, & modum, ſed etiam inter modos ipſos. Prima pars patet ex dictis, quia ſeparabilitas non mutua inter illa proximè oſtendit diſtinctionem.

Secunda pars prob. tum quia denominatio fieri ſolet aliquando ex extremis, vt diſtinctio rationis dicitur, quæ eſt inter entia rationis, tum quia ſeparabilitas remotè indicat hāc inter illos diſtinctionem; Nam modus poteſt exiſtere in re non exiſtente alio; & contra, vt quantitas poteſt exiſtere modo ſub hac figura, modo ſub illa, & ſimiliter corpus ſub vno, vel alio vbi.

Dices diſtinctio modalis eſt inter modum, & rem modificatam, ſed vnus modus non eſt modus alterius, ergo non

eſt

eſt inter illos diſtinctio formalis. Confir. quia vnus modus poteſt ſeparatim exiſtere ab alio modo, ergo diſtinguuntur realiter.

Modus dupliciter pōt diſtingui ab alio.

Reſp. Suar. nu. 25. vnum modum poſſe diſtingui ab alio dupliciter. Primo ratione, vt forte diſtinguitur actio, & paſſio, motus, & tempus, exiſtentia, & duratio, & de his non loquimur hic. Secundo ex nāra, rei vt ſubſiſtētia reſpectu humanitatis, & præſentia localis reſpectu corporis, & ſimilia, & hi poſſunt comparari primo vt ſunt in diſtinctis ſuppoſitis, & ſubiectis, & ſic diſtinguūtur inter ſe realiter eo modo, quo res, in quibus ſunt diſtinguuntur; Nam principia, quæ primario diſtinguunt realiter entitates, diſtinguunt ſecundariò omnia, quæ ſunt in illis entitatibus ob identificationem, quam ſinguli modi habent cum ſuis ſubiectis, & ſuppoſitis.

Secundo poſſunt comparari, vt ſunt in eodem ſuppoſito, vel ſubiecto, & non diſtinguuntur realiter, quia non poſſunt diſtingui ratione entitatis, quia in illo ſūt idem; ergo debent diſtingui ratione propriarum rationum, quæ cum ſint modi non poſſunt habere diſtinctionem debi-

tam

tam entitatibus; qualis eſt realis,ſed debitam modis, qualis eſt modalis, Vnde ad argumentum Reſp. quod licèt vnus modus non modificet alium modum,tamen vterque modificat eandem rem, in qua ſicut exiſtunt, vt diuerſi modi, ita modaliter diſtinguntur.

Ad confirm. dupliciter poſſe vnum modum ſeparatim exiſtere, Primo cõparando modos diuerſorum ſubiectorũ, &c. & conceditur poſſe ſeparatim exiſtere,non ſolum inter ſe,ſed etiam vnuſquiſque ab illa re, quam afficit alius modus, vnde diximus diſtingui realiter ſiue ſint eiuſdem rationis,ſiue diuerſę,vt v.g. ſubſiſtentia Petri differt realiter à ſubſiſtentia,vel præſentia locali Pauli.

Comparatio modorum ad idem,vel diuerſa ſubiecta.

Secundo comparando illos ad idem ſubiectum, & hos conceditur aliquando poſſe ſeparari,vt .ſ. ſubiectum nunc exiſtat ſub vno modo, nunc ſub alio, vnde fit, modos eſſe ſeparabiles mutuo ſecũdum exiſtentiam,tamen inde non poteſt ſumi diſtinctio realis inter ipſos, quia nõ ſeparantur à re,cui vterque idẽtificatur, & inexiſtit,quare ſignum illud diſtinctionis realis ex ſeparabilitate mutua debet limitari ad ſeparabilitatem, quam habent

bent ſecundum propriam entitatem, nõ quam habent ratione tertij, cui identificantur.

Modalis põt dici formalis

Dices 2. an poſſet dici eſſe inter modos diſtinctio formalis. Reſp. poſſe dici, vt diſtinctio formalis denominatur à ratione formali; Nam ibi ſunt diuerſæ rationes formales, ſeu eſſentiales, qualis diſtinctio ponitur inter actionem, & paſſionem, inter motum, & tempus, & ſimilia, Vnde aliqui ponunt duo tantum genera diſtinctionum, ſcilicet realis, & formalis ſub formali comprehendentes modalem, quem modum dicendi ſequutus ſum dum hęc docerem, at nũc, vt diſtinctius varię rationes rerum explicentur illas diſtinctis nominibus iudico appellandas.

QVAESTIO XIV.
De natura diſtinctionis formalis.

ARTICVLVS I.
Quid ſit diſtinctio formalis.

1 PRimo not. difficile eſſe inueſtigare naturam diſtinctionis formalis; Nã cum

cũ ſit inter extrema diſtincta actu à parte rei non apparet qualis ſit, ſi non eſt realis, neque modalis, & cum inter illa non ſit ſeparabilitas à parte rei, ſed ſolũ ſecundum noſtros conceptus, videtur potius diſtinctio rationis, quam ex natura rei, quare tria explicanda ſunt. Primum quid ſit. Secundum, an detur. Tertium, ex qua nota colligatur. De qua Smiſingh t.1.tr.2.d.1.q.2.n.50.

Secundo Not. diſtinctionem hanc nõ diſtingui ab eſſentiali, vt diximus; Nam ſicut eſſentia compoſiti phyſici conſtituitur per formam, ita quælibet eſſentia metaphyſice conſtituitur per propriam rationem formalem, per quam vna res, ſicut formaliter ab alia, ita eſſentialiter diſtinguitur ſiue ſit eſſentia completa ſiue incompleta.

Diſtinctio formalis, & eſsẽtialis idẽ

2

Tertio Not. eſſe controuerſiam apud Scotiſtas an hæc diſtinctio ſit actualis p̃ ciſo opere intellectus; Nam Scotus 1.d. 8.q.4.loquens de attributis, & d.2. q.7. §. *ſed hic reſtat*, hãc diſtinctionem vocat diſtinctionem rationis, ſed ibi ratio non accipitur pro definitione formata ab intellectu, ſed pro quidditate rei, vt quidditas dicitur obiectum intellectus, Vnde

Diſtinctio formalis apud Scotiſtas eſt ex natura rei.

ibi

ibi putat potius vocandam diſtinctionē ex natura rei, quā rationis, nec propriè virtualem, ſed formalem, quod ſi aliqui vocant virtualem, debet intelligi de virtualitate, qua vna res continet in ſe duas formalitates, quibus competunt proprietates illius rei, ac ſi eſſent diſtinctæ ſicut duæ res, Vnde Scotus ibi ait hanc diſtinctionem potius explicandam per negationem identitatis formaliter, quā per poſitiuam diſtinctionem, quia per negationem ſignificatur ſenſus præciſiuus, & per poſitiuum ſenſus abſolutus.

Quid ſit formalitas apud Scotiſtas.

Quarto Notan. à Scotiſtis formalitatem eſſe rationem obiectiuam conceptibilem in re aliqua conceptu perfecto diſtincto à conceptu, quo concipitur alia formalitas eiuſdem rei. Dictum eſt *perfecto conceptu*, tum vt diſtinguatur à re concepta pluribus conceptibus imperfectis abſtractè, & concretè, vt homo, & humanitas, quia talis conceptio cauſat diſtinctionem rationis, tum vt diſtinguatur a modo, & re, qui conceptibus imperfectis poſſunt concipi præciſe à ſe inuicem, at non conceptu perfecto; Nam duplex eſt imperfectio conceptus,

vna

vna dicitur improprietatis, qualis eſt in conceptu, quo diſtinguitur concretum ab abſtracto, definitio à definito, & ibi abſtractum, & definitio concipiuntur vt forma concreti, & definiti, cũ vtrumque dicat totam quidditatem; Altera eſt imperfectio inadæquationis, qualis eſt in conceptu quidditatis ſine modo intrinſeco, at formalitates concipiuntur ſine vtraque imperfectione. Hinc inferunt cum Scoto 1.d.8.q.4.ad primum principal. intellectum intuitiuum non poſſe concipere quidditatem ſine modo; at poteſt vnam formalitatem ſine alia, vt ibidem Scotus *§.iſta tamen poſitio*, & d.2 q.7.*§. ſed hic reſtat*, vbi de viſione eſſentiæ ſine attributis, & perſonalitatibus, quia ſunt diuerſæ formalitates. Sed hæc doctrina examinãda eſt alibi, cùm de diſtinctione attributorũ Dei ſecundùm cõmunem rõnem Diuinis, & creatis, nam ſapientia v.g. & iuſtitia ſecundùm ſe cõſideratæ non ſe mutuò includunt ſecundùm præciſas rationes, tum quia hæc ſe includerent etiam dum ſunt in creatis; tum quia illæ perfectiones etiam præciſis omnibus quæ illis cõueniunt, vt creatæ ſunt, adhuc vna non includit aliam,

ſed

ſed vna præſcindit ab alia.

ARTICVLVS II.

Probatur dari diſtinctionem formalem diſtinctam à reali, & modali.

3 PRima Concl. Diſtinctio formalis eſt inter duos conceptus obiectiuos, qui dicuntur formalitates, quorum neuter eſt ſufficiens per ſe ſeparatim exiſtere, ſed exiſtunt in re, quam conſtituunt.

Formalitas é cóceptus obiectiuus, q non pot ſeparatim exiſtere ſine alia conformalitate.

Primò dicitur inter duos conceptus obiectiuos, vt diſtinguatur à diſtinctione reali, quæ eſt inter realitates.

Secundò dicitur, quorum neuter, vt diſtinguatur à modali, vt patet.

Tertiò dicitur, exiſtunt in re, vt diſtinguatur à diſtinctione rationis, quæ nunquam exiſtit niſi obiectiuè in intellectu; ſolet hæc diſtinctio dici ratio ex 3. phyſ. 21. & alibi; Nam diſtinctio, quæ ſumitur à forma dicitur ratio, vt notat Aureol. 2. d. 12. art. 6. §. *hanc concluſionem*, quia forma, & ratio ſunt idem ex Auer. 12. metaph. com. 15.

Datur diſtinctio formalis ab alijs diuerſa.

Secunda Concl. Datur diſtinctio formalis diſtincta à reali entitatiua, & modali,

dali; Primò, quia dantur conceptus entium diſtinctorum, qui ex natura rei diſtinguntur, ſed non diſtinguntur realiter, vel modaliter, quia non habent ſeparabilitatem mutuam, vel non mutuam in indiuiduo; ergo diſtinguntur alio genere diſtinctionis, quam nos vocamus formalem; nam non datur aliud genus diſtinctionis ex natura rei.

Probatur maior à Gillio ex diſtinctione figuræ à quantitate; Nam figura diſtinguitur à quantitate pluſquam modaliter, cùm figura non ſit modus quantitatis, cum ſit in ſpecie qualitatis, nec quantitas modus figuræ, ſed hæc ratio, licèt rectè probet contra Scotiſtas ponentes diſtinctionem modalem ſitam eſſe inter quidditatem, & modum intrinſecum, vel inter modos intrinſecos inter ſe, tamen ex noſtra opinione, qui ſub modali diſtinctione comprehendimus modalem, tam ratione modi intrinſeci, quàm extrinſeci, non poteſt habere vim. 4

Reiicitur Gillius.

Secundò probatur maior à Smiſingh. ex diſtinctione actuali graduum metaphyſicorum. Nam illi diſtinguntur ex natura rei, ſed non realiter, vel modaliter,

Smisingh. ratio.

ter, cùm non habeant mutuam, vel non mutuam ſeparabilitatem, ſed ſint omnino inſeparabiles in indiuiduo, ergo alio genere diſtinctionis.

5 Maior probatur à Smiſingh. tom. 1. tr. 2. d. 1. q. 2. §. *So*, quia ſi Deus non cognoſceret hos gradus inter ſe non eſſe idem, non cognoſceret conuenientiam, & differentiam inter hominem, & brutum, quia non concipit illa conuenire in tota eſſentia, quia cognoſceret falſum; nam cognoſceret non minus brutum eſſe animal rationale, quàm ſit homo; neque cognoſcet differre per totam eſſentiam, quia ſic nec homo, nec brutum eſſet animal; ergo vt cognoſcatur conuenientia, & differentia debent concipi illi gradus in re diſtincti; neque dicas diſtingui per conceptum Dei, quia Deus neque inadæquatè concipit, neque fingit ſecundũ aduerſarios ens rationis, atque adeò neque diſtinctionem rationis facit.

Auctoris ratio. Ego autem præter ea, quæ fusè dixi in Logica tract. 4 q. 3. d. 3. & 4. probo ex ſeparabilitate ſecundùm conceptibilitatẽ exigitam ex natura rei; nam vbi eſt ſeparabilitas, ibi eſt diſtinctio ſecundùm cõceptibilitatem. Nam ſeparabilitas indicat

cat proportionatam diſtinctionem in extremis ſeparabilibus, ergo vbi eſt ſeparabilitas conceptibilitatis exigita à re, ibi eſt diſtinctio ex natura rei inter rationes conceptibiles, ſed inter gradus metaphyſicos eſt huiuſmodi exigita ſeparabilitas, ergo ibi eſt diſtinctio ex natura rei. 6

Minor probatur; Nam conceptus animalis v.g. exigit concipi ſecundùm rationem, quam habet, at illa eſt ſeparabilis à ſingulis, ſicut eſt ens ſeparabile re ipſa à ſingulis, conceptibilitas autem conſequitur conditionem entitatis. At diſtinctio formalis eſt inter ea, quæ habent diuerſam conceptibilitatem.

Reſp. poſſe diſtinctionem à parte rei eſſe inter illa, quæ habent diuerſam conceptibilitatem à parte rei adæquatam; non autem quæ habent inadæquatam.

Sed contra. Gradus generici v.g. habent adæquatam conceptibilitatem diuerſam à conceptibilitate differentiæ, quia ſecundùm totam perfectionem ſuã adæquatam ſibi actualem eſt ſeparabilis à ſingulis; nam animal quod eſt in homine ex natura ſua eſt eiuſdem, & vnius rationis cum eo, quod eſt in equo, & animal quod eſt in equo adæquatè concipi:

tum ſecundùm totam, & propriam perfectionem actualem abſque eo, quod concipiatur differentia equi, alioqui ſi in ſua perfectione includeret aliquid ipſum determinans, non poſſet eſſe eiuſdem rationis in equo, & alijs ſpeciebus, quia in alijs non includeret illam rationem determinantem; neque dicatur animal habere illam vnitatem conceptus ab intellectu, tum quia illa vnitas ſufficienter probatur ex ſeparabilitate, nam animal v. g. habet operationes ſenſitiuas contractum ad ſpecies ſuas. Tum quia in Logica latis probauimus loc. cit. d. 4. dari vnitatem formalem à parte rei.

7 Tertio probari poteſt, quia rerum eſſentiæ non ſunt per intellectũ, ſed à parte rei, ſed ſi nulla eſſet diſtinctio, niſi realis, & modalis non daretur diſtinctio eſſentiarum, ſed ſolùm indiuidualis rerum; nam à parte rei nulla diſtinctio eſſet inter principia eſſentialia inter ſe, & indiuidualia; atque adeò nulla diſtinctio eſſentiæ ſpecificæ, & indiuiduæ, quia non magis differentiæ, quæ ſunt communes pluribus, quàm indiuiduales, & propriæ eſſent de eſſentia ſpecierum, Reſp. poſſe dari

3. ex natura, & cõdictione eſſentiæ.

dari à parte rei eſſentias conſtitutas per differentias ſpecificas,& indiuiduales,ſed non dari diſtinctionem inter illa,niſi per intellectum; ſed contra, nam hoc improbat argumentum, quia ſi à parte rei non eſt diſtinctio, ergo à parte rei ſunt idem differentiæ ſpecificæ, & indiuiduales, at hoc eſt euertere vniuerſas rerum naturas.

Confirm. Gillius,quæ differunt ſecundùm eſſentiam differunt ex natura rei, quia eſſentiarum diſtinctio non eſt per intellectũ,tum quia aliàs homo,& equus eſſent eiuſdem eſſentiæ, quando nemo conſiderat; tum quia eſſentialia conueniunt rebus ex natura rei,ergo etiam diſtinctio,quia hæc conuenit rebus,ſicut illis conuenit diſtinctiuum. Hoc autem eſt conſtitutiuum eſſentiæ. 8

Sed multa ſunt, quæ differunt ſecundùm eſſentiam, & non realiter, vel modaliter;quia carent debita illis ſeparabilitate,ergo differunt formaliter. Minor probatur ex ſpeciebus qualitatis, quæ ſunt idem inſeparabiliter, vt calor eſt in duplici ſpecie qualitatis;at conſtat à calore illas rõnes ſpecificas non ſeparari.

Reſp.Suar.eſſentiam, & definitionem

dupliciter poſſe rebus conuenire. Primò ſecũdùm ſe, & ſic conceditur maior. Secundò, vt ſtãt ſub noſtro mõ concipiendi, & ſic negatur; eſſentię autem conueniunt rebus ſecundo modo; Nam cùm vnam rem non concipiamus adæquatè vt eſt in ſe, cum nobis repræſentetur inadæquatè per ſpecies; hinc fit, vt eamdem rem concipiamus ſub duplici eſſentia, quatenus concipimus ſub duplici ratione, & ideo in illa re non eſt diſtinctio ex natura rei, ſed rationis.

9 Sed contra, tum quia ſi ibi eſſent plures rationes inadæquatè pertinentes ad diuerſas ſpecies, & vna eſſentia adæquatè, ſecundùm hęc non poſſet eſſe vna per ſe, quia cõtineret in ſe plures rõnes ſpecificas. ſ. caloris, motus, actionis, paſſionis, naturalis potẽtiæ, & paſſibilis qualitatis; quę cùm ſint rõnes diſparatæ, non poſſunt conſtituere vnã per ſe eſſentiam. Hinc neceſſariò debet cõcedi diſtinctio eſſẽtialis à parte rei cũ idẽtitate reali entitatiua. Tum quia ſpecies conſtituuntur ſub eodẽ genere p differẽtias oppoſitas diuiſiuas generis, & conſtitutiuas ſpecierũ ſed hæ differẽtię oppoſitæ nõ ſunt per intellectum, ſed ex natura rei; alias ſpe-

cies

cies conſtitutæ non eſſent omninò reales, nec entia per ſe, cùm includerent aliquid rationis, ergo ex natura rei ſpecies diſtinguntur, quia oppoſita ex natura rei diſtinguntur.

Quartò probatur, quia in rebus datur vnitas formalis, quia licèt etiam ſit diuiſa per differentias indiuiduales, non tamen per formales; ergo differentia conſtitutiua naturæ diſtinguitur a differentijs conſtitutiuis inferiorum. Conſeq. probatur, quia de ratione vnitatis eſt facere rem indiuiſam in ſe, & diuiſã a quocumque alio, ergo facict rationem conſtitutiuam generis diuiſam a ratione cõſtitutiua ſpeciei, & rationem conſtitutiuã ſpeciei diuiſam a conſtitutiua indiuid. 10

4. ex vnitate formali.

Dices 2. cum Suar. n. 20. vbi ſunt plures conceptus obiectiui, & non eſt aliquod ſignum diſtinctionis realis, vel modalis, ibi eſt ſolùm diſtinctio rationis, ſiue dicatur formalis, ſiue alio nomine Reſp. 1. debet ſpectari qualis ſit natura illorũ conceptuum; nam ſæpè poteſt ex proprijs conditionibus colligi inter illos diſtinctio ex natura rei, eò quòd conditiones illorum non poſſunt conuenire in vna ratione formali, vt v. g. eſſe com-

Reiicitur Suar.

municabile pluribus ſpeciebus, & non eſſe communicabile, quæ conueniunt animali, & differentijs a parte rei.

Reſp. 2. ſignum diſtinctionis non ſolū
11 eſſe ſeparabilitatem a parte rei in indiuiduo, ſed etiam ſecundùm rationes communes iuxta exigentiam ipſarum, vt dictum eſt, quod erat aduertendum ab aduerſarijs, neque recurrant ad diſtinctionem virtualem, vel potentialem, nam huiuſmodi diſtinctiones non ſunt verè diſtinctiones, ſed ſecundùm quid, & impropriè, ſicut ſol, qui eſt virtualiter calidus, non eſt verè, & propriè calidus, nec lignū quidem in potentia Mercurius eſt verè, & propriè tale, ſed poteſt eſſe tale; at principia eſſentiarum diſtinctiua debent eſſe actu, & formaliter talia, non potentialia, & virtualia, quia eſſentiæ ſunt actu, & formaliter diſtinctę, non in potentia, & virtualiter.

ARTICVLVS III.

Afferuntur argumenta aduerſariorum, & ſoluuntur.

12 PRimò obijcit Suar. diſp. 7. ſect. 1. nu. 20. omnis diſtinctio præter realem, &

& modalem eſt per intellectum, ergo non datur formalis, & eſſentialis diſtincta ab alijs. Anteced. probat. Nam vel extrema ſunt in re ſeparabilia mutuo, vel non mutuo, & eſt diſtinctio realis, vel modalis, vel non ſunt ſeparabilia, & non ſunt ex natura rei diſtincta, quia nullum ſignum talis diſtinctionis apparet. Confirm. quia fruſta multiplicantur formalitates ex natura rei, cùm omnia poſſint ſaluari per pauciora .ſ. per vnam rationem realem, & per plures rationes ſolũ obiectiuè diuerſas, ex eo quòd diuerſis conceptibus concipitur eadem res habens diuerſas perfectiones inadæquatè, vt omnes concedere debent de ratione entis, & ſubſtantię; quare idem dicẽdum de genere, & ſpecie, quæ comparantur, vt totum, & pars, & de genere, & differentia, quæ cõparantur, vt cõpartes eiuſdem eſſentiæ, non enim eſt ratio cur ens & ſubſtantia ratione diſtinguantur, & non animal, & homo, ac rationale cum vtrobique ſit diuerſa conceptio ex parte intellectus, & diuerſa conceptibilitas ex parte obiecti.

13 Confirm. 2. quia inter extrema diſtinctionis realis, & modalis non datur me-

dium, ergo neque datur media diſtinctio. Anteced. probat. Nam habere entitatem propriè ſimplicem, vel compoſitam, vel non habere, ſunt immediatè oppoſita; at diſtinctio realis eſt inter extrema habentia propriam entitatē; modalis eſt inter extrema, quorum vnũ habet propriam, & alterũ non habet, ergo.

Reſp. 1. diſtinctionē ex natura rei non ſolùm colligi ex ſeparabilitate ſecundùm exiſtentiam, ſed etiam ex alijs ſignis, vt dictum eſt, præſertim ex contradictorijs, in quibus fundatur ſignum ſeparabilitatis, vt infra.

14 Reſp. 2. duplicem eſſe ſeparabilitatem vnam ſecundùm rationem indiuidualem, & in ea fundatur diſtinctio realis, vel modalis; Alteram ſecundùm conceptibilitatem exigitam ex natura extremorum, & hæc fundat diſtinctionem formalem. Vnde fallitur negando eſſe vllum ſignum diſtinctionis.

Ex qua ſeparabilitate colligitur realis modalis, & formalis.

Ad primam Confirm. reſp. negando fruſtra multiplicari formalitates. Primò, eſſentia creata exigit compoſitionem, non ſolùm accidentium, & modorum, ſed etiam intrinſecam, cùm non poſſit ſecundùm eſſentiam adęquare perfectionem

Non fruſtra poni plures formalitates in eſſentia creata.

nem ſimplicitatis Diuinæ eſſentiæ, quæ etiam poteſt concipi diuerſis conceptibus, vt dicunt de eſſentia creaturæ. Vnde Diuina, & creata eſſentia haberent æqualitatem quoad ſimplicitatẽ, & cõpoſitionem ex his. At conſtat creaturam ſecundùm nullam perſectionem poſſe adæquare Diuinam, vt fusè alibi oſtendam.

Secundò, quia diuerſitas conceptuum formalium dupliciter poteſt tendere in diuerſas rationes obiecti; Primò ſolùm ex propria imperfectione, & ſumma perfectione obiecti, & tunc reſultat diſtinctio rationis ex illorum diuerſitate, vt in Diuinis, quæ ex ſe exigunt vno conceptu ſibi adæquato concipi. Secundò, ex exigentia obiecti, & tunc ſupponitur diſtinctio in obiecto, non cauſata a diuerſis cognitionibus, & hoc modo eſt diuerſitas conceptuum circa creaturas, quia hæc non exigunt concipi vno conceptu adæquato, ſed pluribus adæquatis, quia ſunt plures conceptibilitates ſicut ſunt plures formales rõnes entis, quas intelligibilitas conſequitur, neque eſt eadem ratio entis, & aliorum prædicatorũ, quia ens eſt traſcendens per omnia prædicata, 15

Obiectũ cõcipi pluribus conceptibus vnde oritur.

dicata, & ideo non poteſt diſtingui, nec exigit concipi diuerſo conceptu a ſubſtantia, neque obſtat quod ſecundũ naturam eſt ſeparabile a ſubſtantia, quia nõ eſt idem ens in ſubſtantia, quod eſt in accidente, quia non habet vnam rationem. ſ. vniuocam, ſed diuerſam analogicè vnam, vt alibi eſt demonſtratum.

16 Ad ſecundam confirm. reſp. inter entitatem propriam, ſeu perfectam, & entitatem non propriam, ſeu non perfectã non dari medium, quia ſunt contradictoria, ſed ſub vtroque membro continentur plura entia habentia diuerſam rationem perfectionis, & imperfectionis, ex quibus ſumuntur varia genera diſtinctionum. Nam perfectũ eſt duplex; Vnum excludens imperfectionẽ indigentię adhæſionis ad aliud, & habet pfectionem rei, & entitatis, vt diſtinguatur a modo & inter hoc ens, & modum fundatur diſtinctio modalis inter rem, & modum, & inter ipſos modos; Alterum excludens imperfectionem partis, habens perfectionem totius vt diſtinguitur a partibus, & inter hoc ens, & partes, & inter partes ipſas, quæ dicuntur formalitates quædam, fundatur diſtinctio formalis

Perfectum duplex.

malis

malis inter totam eſſentiam, & partes, & inter ipſas partes, ſeu formalitates eiuſdem entis. Oritur autem hæc diuerſitas perfectionum ex vario ordine ad exiſtendum, quia eus perfectum primo modo non indiget modo ad ſui exiſtentiam: at ens totale eſſentiæ indiget partibus, & fomalitatibus, vt idem numero exiſtat, ſicut vna formalitas non poteſt exiſtere ſine alia.

Secundò obiic. quia non apparet quomodo poſſit eſſe diſtinctio formalis cũ identitate reali, quia ſi ibi eſt diſtinctio eſſentialis, ibi eſt diuerſitas exiſtentiarum, ſi ibi eſt identitas, ibi eſt vnitas exiſtentiæ; Confirm. quia non apparet quomodo illa entitas ſit vna per ſe, & cõſtet ex pluribus formalitatibus, quia licèt vnitas reperiri poſſit in toto metaphyſico ex partibus metaphyſicis, tamẽ nõ omnes formalitates ſunt partes metaphyſicæ entitatis, cum qua illæ identificantur realiter, & ratione illius identificationis ſunt idem realiter inter ſe. 17

Reſpond. ad hoc argumentum aliqui, in omni re ſecundùm ſuam entitatem necessariò ineſſe vnam rationem eſſentialem ab illa inſeparabilem, & prima-

In omni re poni vnã rationem eſſẽtialẽ primariam.

riam; & quaſi fundamentalem omnium rationum formalium illi conuenientium, ratione cuius res illa conſtituatur in certo prædicamento, ſiue ſeparari poſſit ab illis rationibus formalibus, ſiue non; nam non poteſt reperiri entitas, quæ non ſit certa, & determinata eſſentiæ, quæ explicat aliquam formalitatem illius entitatis, quia alioqui ſi omnes rationes formales eſſent extra eſſentiam illius entitatis, poſſet quantum eſſet ex ſe manere ablatis, & mutatis omnibus rationibus formalibus; at abſurdum eſt manere entitatem ſine vlla eſſentia exiſtente. Dices, poſſe dari in illa entitate duas rationes formales, & eſſentiales ſpecificas primarias, & adæquatas; ſed contra, tum quia quod eſt determinatum in aliqua vltima ſpecie non eſt amplius determinabile per differentiam ſpecificam, vt patet ex diſcrimine inter genus, & ſpeciem; tum quia ſequeretur vnam, & eamdem entitatem per ſe primò conſtitui in duabus ſpeciebus eiuſdem, vel diuerſi prædicamenti; tùm quia ratio eſſentialis eſt origo omnium, quæ conueniunt entitati, & ideò debet in entitate conſtitui vna eſſentia, à qua om-

omnes aliæ perfectiones dimanent.

Sed contra, quia licèt hæc doctrina vera ſit quoad rationes formales accidentales rei, & ſimiles, nō tamen eſt vera quoad rationes formales conſtitutiuas rerum, quia hæc non ſupponunt aliquam eſſentiam primariam, quam afficiant. Reſp. concedendo illam non eſſe vniuerſalem; Vnde ſicut ſupra dictum eſt quod duplex eſt ens perfectum, alterum quod præſupponitur ad modos, alterum quòd componitur ex partibus metaphyſicis identificatis inter ſe, & cum toto realiter, ita dicendum eſt eſſe duplicem entitatem, vnam, quæ habet primariam, & fundamentalem eſſentiam, cui conueniunt variæ rationes formales: Alteram quæ primario conſtituitur ex rationibus formalibus, vt dicitur in confirmatione argumenti; & ratio eſt, quia in creatis non datur aliqua primaria eſſentia entitatis, quæ non ſit compoſita ſaltem metaphyſicè ex partialibus rationibus formalibus, quia ſimplicitas perfecta eſſentiæ repugnat creaturæ, vt dictum eſt; quas rationes formales inter ſe diſtingui oſtendimus ſupra ex ſeparabilitate ſecundùm conceptibilitatem. 18

Duplex rō entis, & eſſentiæ.

Vnde dicunt vnum genus diſtinctionis formalis conſiſtere in negatione mutuę incluſionis duarum rationum: Alterum in incluſione vnius rationis, & prętereà alterius, vt ſpecies diſtinguitur à genere, quod includit ob differentiam, quam ſpecies addit generi.

Tertiò, genus diſtinctionis eſt inter eſſentiam entitatis primariam, & alia, quę illi tanquam accidentia dicuntur cõuenire, ſiue ſint modi ſubſtantiales, ſine quibus eſſentia non poteſt exiſtere, etiam per potentiam Dei, ſiue accidentales.

19 Vnde patet ad argum. ſiue ſit diuerſitas exiſtentiarum, ſiue identitatem ſufficere ad hanc diſtinctionẽ, quòd nequeãt dare effectum, niſi ſimul coniunctę ob ipſarum imperfectionem; nam ſicut modus etiam ſi habeat exiſtentiam diſtinctam à re non poteſt dare effectum, niſi ſit coniuncta cum re, multò minus poterunt effectum dare rationes formales, quæ ſunt ita imperfectæ, vt neutra ſine altera mutuò ſibi coniuncta ſit perfecta entitas.

Ex his patet conſtituta eſſentia, poſſe illi multa conuenire. Primò, modos ſubſtan-

ſtantiales, vt ſubſiſtētia, &c. ſecūdò, accidentia, ex quibus talia afferunt propriā entitatem diſtinctam à ſubiecto, quę ſunt veræ formæ, vt quantitas, albedo, &c. & hæc diſtinguntur realiter à ſubiecto, Alia non afferunt propriam entitatem, ſed modum vt figura reſpectu quantitatis, quæ dicit modum quemdam exiſtendi, & diſpoſitionem partium quantitatis, & non diſtinguntur realiter, ſed vel modaliter, vel formaliter; nam ſi res ſubiecta eſt ab illis ſeparabilis, diſtinguitur modaliter, ſi inſeparabilis diſtinguitur formaliter; & ex his patet ad confir. Nam concedimus dari varios modos diſtinctionis formalis.

Tertiò obijc. nam ſi attēdi debent rerum diſtinctiones ex formalitatibus, tūc deberent poni plura genera diſtinctionū, quàm quatuor, quia plures ſunt conceptus, quorum vnus non includit rationem formalem alterius; Nam primò dari poteſt eſſentialis, qui eſſe poteſt inter plura diſtincta realiter, & plura identificata realiter, & contra diſtinctio realis poteſt eſſe & cum identitate eſſentiali, vt patet ex duobus ſuppoſitis eiuſdem ſpeciei, & cum diſtinctione eſſentiali, vt 20 Formalis diſtīguitur ab eſſentiali.

equus, & leo; quare diſtinctio eſſentialis dicit rationem quamdam diſtinctam à diſtinctione formali, quia hæc non poteſt eſſe cum diſtinctione reali, at eſſe poteſt eſſentialis cum diſtinctione reali.

21 Secundò deberet dari diſtinctio totalis, & partialis; Nam hæc diſtinctio poteſt reperiri tam in ijs, quæ diſtinguntur realiter, vt totum phyſicum diſtinguitur à ſuis partibus, quàm in ijs, quæ diſtingũtur formaliter; ergo hoc genus diſtinctionis diſtinguitur ab alijs.

Diſtĩctio partialis, & totalis diuerſa ab aliis.

Tertiò, deberet poni diſtinctio potẽtialis, & actualis, qualis ponitur inter partes quantitatis, quæ quando ſunt in toto dicuntur diſtingui potentialiter, quando verò ſunt ſeparatæ diſtingũtur actualiter

Diſtĩctio potentialis, & actualis.

Quarto, deberet poni genus diſtinctionis ſe totis obiectiuè, & ſubiectiuè, quia hæc poſſunt reperiri coniuncta cum varijs generibus diſtinctionum, ergo diſtinguntur ab alijs.

Diſtinctio ſe totis obiectiuè, & ſubiectiuè.

Quintò debet poni diſtinctio includẽtis, & incluſi ob eandem rationem, quia hæc reperitur in toto phyſico, & metaphyſico reſpectu ſuarum partium; Neque dicas hæc non poni in numerum cum diſtinctionibus ex natura rei, quia

Diſtinctio includentis, & incluſi.

quia ſunt diſtinctiones rationis; nam non minus ſunt à parte rei, quàm cætera genera diſtinctionum.

Reſp. 1. poſſet, diſtinctiones rerum ſumi poſſe ex varijs capitibus. Primò ex ordine ad prædicata, & ſic poſſunt diſtingui diſtinctiones ex variis modis prædicandi, ſicut ſumitur diſtinctio prædicabilium, vel ex variis prædicatis, ſicut ſumitur diſtinctio prædicamentorum; & hac ratione ſumi poſſunt plura genera diſtinctionum, quàm quatuor, vt probat argumentum, ſed hæc potius ponit diſtinctionem prædicatorum, quàm diuerſa genera diſtinctionum, cùm talia prædicata, quæ ſunt idem quoad modum prædicandi, poſſint eſſe diſtincta ſecundùm entitatem, & contra; Quare reſp. 2. illa omnia non efficere genera diuerſa diſtinctionum, quia non dicunt diuerſam rationem entitatis in ordine ad exiſtentiã, ex quo capite ſumi debet generalis diuiſio diſtinctionum; vnde ſicut entitates, in quibus illæ reperiuntur, participant exiſtentiam; ita illæ diſtinctiones reuocãtur ad diſtinctionum genera, ſub quibus diuerſitas entitatum ponitur, vt patebit ex ſingulorum explicatione. 22

Diſtĩctiones rerum ſumi poſſe ex variis capitib. & inde varii modi diſtinctionum.

Modi diſtinctionũ generales ſumuntur ex vario ordine ad exiſtentiam.

Ad

23 Ad primum reſp. eſſentiam poſſe accipi dupliciter; Primò communiter, vt ſignificat conceptum proprium cuiuſcunque rei; & ita idem eſt ratio formalis, & eſſentialis.

Eſſentia dupliciter accipitur.

Secundò, propria, & ſignificat conceptum entitatis completæ in ſuo genere, & conuenit Diuinitati, & ſpeciebus prædicamentalibus. Nam cętera non dicuntur propriè eſsētia, ſed affectiones, diſpoſitiones, & modi eſſentiarum: ſic etiã formalitas pōt accipi dupliciter. Primò cō-muniter, & largè, & recurrit cum eſsentia communiter accepta, & ſic diſtinguitur à realitate entitatiua, & modali, vt ſuperius ab inferioribus, & ab hac acceptione nō ſumitur denominatio diſtinctionis formalis; nam tam ea, quæ ſunt diſtincta realiter, quàm, quæ ſunt idem realiter poſſunt diſtingui formaliter, formalitate ſic diſtincta.

Formalitas dupliciter accipitur.

Secundò, propriè, & ſtrictè, & ſignificat rationem, quæ non eſt potens per ſe exiſtere, qua ratione conuenit cum modo, & diſtinguitur ab entitate; ſed etiam eſt conceptibilis per ſe ſine alio ſibi idē-tificato, qua ratione diſtinguitur à modo, & hinc ſumitur denominatio diſtin-

Ex qua formalitate accipitur diſtĩctio formalis

ctionis

ctionis formalis. Hinc patet ad argumẽtum, diſtinctionem eſſentialem non poni vt diſtinctam à formali, vel reali, quia continetur ſub vno illorum membrorum; Nam vel diſtinctio eſt eſſentiarum, quæ poſſunt ſeparatim exiſtere, & eſt realis, vel quæ non ſic poſſunt, & eſt modalis, vel formalis; nam ſingula genera harum diſtinctionum habẽt plures gradus, vt realis entitatiua; aliquando eſt ſecundùm entitates non ſolùm diſtinctas, ſed etiam diſſimiles, & tunc eſt coniuncta cũ diſtinctione eſſentiali, aliquando verò ſecundùm entitates ſimiles, & tunc eſt cum identitate eſſentiali, qualis eſt inter ſuppoſita eiuſdem ſpeciei: nam indiuidua, licèt habeant diſtinctas numerò eſſentias, non tamen diſtinguuntur eſſentialiter, quia hoc fit per differentias ſpecificas, & idem poteſt dici de ratione formali communiter dicta, quæ poteſt eſſe communis ad entitatem, modum, & formalitatem propriè. 24

Ad 2. reſp. etiam illam diſtinctionem reuocari ad vnam ex prædictis, quia partialis, vel totalis entitas, vel poteſt exiſtere ſeparatim, vel non; Vnde ſi poteſt exiſtere mutuo ſine alio, reuocatur ad

Quomò partialis, & totalis reuocetur alia genera.

realem;

realem; vel non mutuo ad modalem, ſi nullo modo ad formalem; totum phyſicum, quod diſtinguitur à partibus ſimul ſumptis non poteſt exiſtere ſine partibus, & ideò ab illis formaliter, non realiter diſtinguitur, à ſingulis verò partibus non diſtinguitur adæquatè, ſed inadæquatè, ſicut includens, & incluſum, quia in ſe includit alteram partem, quæ eſt ſeparabilis a comparte, non ſic autem totum metaphyſicum, quia neutro modo diſtinguitur realiter, a ſimul ſumptis partibus, vel ſingillatim.

25 Ad 3. dico primò, potentialem diſtinctionem poſſe accipi dupliciter; primò, vt ſit diſtinctio inter cōceptus circa obiectū & deinde adueniat diſtinctio ſubiecto, & hæc diſtinctio non poteſt reperiri niſi inter illa, quę per rationem diſtinguntur, vt v. g. inter attributa diuina, quæ non ſunt diſtincta, ſed poſſunt diſtingui ratione; vel quę diſtinguntur per denominationem quamdam accidentariam, vt accidit partibus quantitatis, quæ ex natura ſua non diſtinguntur vt partes, vel vt tota, niſi p quamdam denominationem illis accidētalem; nam quatenus vniuntur, diſtingūtur vt partes actualiter, & ſunt in potētia

Potentialis diſtinctio accipitur dupliciter.

tia, vt tota. At verò quatenus ſunt ſeparatæ diſtinguntur actualiter, vt tota, quia habent proprios terminos, & in potentia, vt partes quatenus ex illis poteſt fieri aliquod totum; ſed non poteſt habere locum in diſtinctione reali, & modali, vel formali, nam quæ hac ratione ſunt aliquando idem, vel diſtincta sẽper retinent identitatem, vel diſtinctionem, neque ea, quæ ſunt idem realiter, ſunt in potentia ad diſtinctionem realem vel quæ ſunt diſtincta realiter ſunt in potentia ad identitatem realem, quia hæc identitas, & diſtinctio non oritur ex aliquo illis accidente, ſed ab intrinſeco ex proprijs rationibus formalibus.

Secundò poteſt accipi in ordine ad ex- 26
trema, quæ non ſunt actu, ſed in potentia, vt diſtinctio potentialis dicatur, quæ eſt inter extrema, quæ non exiſtunt actu, ſed in potentia; contra verò actualis, & hæc diſtinctio ſicut dari poteſt inter diſtincta realiter, formaliter, & modaliter, ita ad illa reuocari debet; nam diſtinctio ſuppoſitorum non exiſtentium eſt realis potentialis; exiſtentium verò eſt realis actualis, & idem dicendum proportionaliter de modali, & formali.

Ad

Diſtinctio ſe totis obiectiuè non debet connumerari inter genera diſtinctionum.

Ad 4. Reſp. diſtinctio ſe totis obiectiuè, non ſumitur in ordine ad exiſtentiam, ſed in ordine ad prædicatum commune, à quo ordine non ſumitur diſtinctio, alioqui deberent multiplicari multo plura genera diſtinctionum, ſicut multis modis poteſt aliquod prædicatum eſſe commune pluribus ſiue eſſentialiter, ſiue ſubſtantialiter, ſiue accidentaliter per ſe, vel per accidens. Diſtinctio autem ſe totis ſubiectiuè reuocatur ad diſtinctionem ſubiectorum, quæ poteſt eſſe, vel realis, vel formalis, vel modalis.

Se totis ſubiectiuè reuocatur ad ob

27 ARTICVLVS IV.

Afferuntur aliqua Corollaria ex prædicta doctrina.

Ex quibus patet falli Och. 1. d. 2. q. 1. dum putat cum diſtinctione formali ſemper eſſe coniunctam diſtinctionem realem, eo quod vbi ſunt extrema diſtincta realiter, ibi poteſt eſſe verificatio contradictoriorum, ſicut dicunt Scotiſtæ de extremis diſtinctis formaliter, nam peccat fallacia conſequentis, dum ex ratione communi infert particulare, ſicut ſi

ex

ex animalitate inferretur homo; nam ad diſtinctionem realem præter verificationem contradictoriorum, requiritur ſeparabilitas mutua, vt explicaui.

Secundo patet falli Aur. dum quodl. 1. ar. 2. infert ex eo quod formalitas eſt idem ac res, ex Aug. c. 3. de Incarnat. vbi multiplicantur formalitates, ibi multiplicari realitates; Nam licèt formalitas ſit res, vt res ſignificat quidquid eſt à parte rei, vt ſumit Sir. non tamen eſt res, vt res ſignificat rem ratam, vt explicatum eſt ſupra; diſtinctio autem realis nō ſumitur à re reta, ſed ſumitur à re rata, vt rectè Scotiſtæ ſupra citati ex Baſſ. 1. d. 8. q. 5. art. 3. ad 1 & hinc Mayronus rectè 1. d. 8. q. 5. negat formalitatem neque eſſe nihil, quia eſt à parte rei; neque rem vt ſignificat ens ratum, ſed eſſe rem, vt ſignificat ens retum, ſeu o[illegible] ns à parte rei; qua ratione optimè Baſſolus cōcedit multiplicata formalitate multiplicari realitatem. Ex quo patet reale vt diuidit ens ſignificare quidquid eſt à parte rei; nam hoc adæquatè diſtinguitur ab ente rationis, non autem reale ratum à quo ſumitur diſtinctio realis; quod nec Heru. nec alii Thomiſtæ aduerterunt, 28

vt notat Mayr. 1. d. 8. q. 5. B. & Baſſolus loc. cit. ad 1.

Tertiò falli qui putant, multiplicatis formalitatibus, multiplicari formas phyſicas, nam formalitas dicitur non à forma phyſica ſecundùm totum ſuum eſſe, ſed vt habet vim quamdam determinandi, & ſpecificandi: quare ex proportione ad huiuſmodi prædicatum, dicitur forma metaphyſica, & formalitas, vt patet ex dictis ſupra cum Mayrono, & Sirecto tract. de formalit. & hinc rectè Mayronus ad deſtruendam illam conſequentiam affert inſtantiam de pluribus accidentibus materialibus ſic dictis ab vna, materia, in qua ſunt, & à qua habent vt ſic dicantur ex prædicato proportionaliter ſumpto ex materialitate diſtin-
29 cta contra ſpiritualitatem, quomodo plures formalitates ſunt in vna forma, quæ communicat nomen formalitatis, ex proportione, quam habet cum forma phyſica.

Quartò, hinc patet quomodo diſtinctio formalis recurrat cum eſſentiali, & quomodo non, vt fusè explicaui in opinione Scotiſtarum; nam ex Mayrono eſſentia accipi poteſt dupliciter. Primò,

pro

pro prima radice omnium paſſionum, quæ reperiuntur in aliquo ſuppoſito; & ſic non recurrit cum formalitate, quia hæc magis latè patet, quàm eſſentia. Secundò, pro quolibet conceptu alicuius entis, quomodo omne ens habet ſuam eſſentiam, quæ dicitur etiam quidditas, quatenus prædicatur in quid de ipſo, & ſic magis latè patet, quàm formalitas, quia etiam modus habet ſuã eſſentiam.

Hinc quintò infertur, formalitates ſi- 30
cut differunt ſecundùm eſſentiam communiter acceptam, ita differunt numerice, nam ratio indiuidualis debet proportionari eſſentiæ; vnde ſicut eſſentiæ non diſtinguntur entitatiuè, ſiue realiter, ita neque indiuidualiter. Vndè falluntur, qui putant omnia, quæ differunt numero differre realiter, nam licèt indiuidua ſuppoſitalia, & ſubſtantiarum ſic differant, non tamen omnia, quia non poſſunt omnia inter ſe ſeparata exiſtere, vt patet ex actione, paſſione, & motu, quæ ſunt idem entitatiuè, & differunt non ſolùm indiuidualiter, ſed etiam genere. De qua re Sirectus loc.cit. ad 10 vide quæ dixi ſup. q.7.d.*5.6* & *7.* ex mente Scotiſtarum.

Dices, An diſtinctio formalis ſit ma-

ior

ior reali.

Affirmat Caiet. c. 6. de ente q. 12. quià formalis eſt per prædicata eſſentialia, quæ ſunt magis intima rebus, cùm conueniant in primo modo per ſe, quàm realia, quæ conueniunt ratione entitatis; cum quà identificantur plures formalitates; nam illa entitas ſumitur in ordine ad exiſtentiam, quæ non cōuenit per ſe primò ex Scoto 1. d 2. q. 7. art. 1. Mayron. 1. d 8. q 5. art. 2. vbi ait illā eſſe principaliorem, quia per priora, ſed non maiorē, quia non eſt realitas, quæ dicit exiſtentias ſeparabiles;

31 At Scotiſtæ abſolutè negant, & meritò, vt patet ex dictis, nam diſtinctio realis ſumitur ex realitate perfecta, quæ eſt capax exiſtentiæ independenter ab alia entitate modo ſupra explicato; at formalitates dicunt entitatem imperfectam in ordine ad capacitatem exiſtentiæ; at quæ differunt per entitates perfectas, magis diſtinguntur, quàm quæ per entitates imperfectas: & hinc rectè Lyc. 1. d. 8. q 3. docet formalem, etiam ſi ſit per magis intima, eſſe minorem, quia eſt inter illa, quæ haent imperfectiorem capacitatem exiſtentiæ. Diſtinctio autē

omnis extremorum debet ſumi in ordine ad exiſtentiam.

Confirm. quia realis infert formalem, non contra, vt idem Lych. & Baſſol. 1. d. 22. q. 4. Sirectus loc. cit. art. 3. principali, & alij communiter, quia non licet argumentari à prędicato ſecundùm quid ad prędicatum ſimpliciter, at diſtinctio formalis eſt diſtinctio ſecundùm quid, realis autem eſt diſtinctio ſimpliciter; ſed in hac illatione non conueniunt Scotiſtę, nam multi volunt non ſeruari ordinem illationis, vt ſuo loco dixi; quare nō debet ex opinione vnius ex ſcola Scoti argumentari ad alia, quę dicuntur in ea doctrina. Neque obſtat, quod negatio ſuſcipiat magis, & minus; nam pręter quàm quod illud non eſt certum, cū multi putent ſuſcipere magis & minus etiam ſecundùm intentionem iuxta exigentiam termini: certè falſum omnino eſt de magis vt dixi in eo genere maiorem perfectionem, nam perfectior eſt in genere diſtinctionis ipſa realis, quàm modalis, vel formalis; quia, vt rectè Mayronus, & alij, illa eſt inter extrema mutuò ſeparabilia ex ratione entitatis, licèt aliquando ſit inſeparabilis ex modo de- 33

pen-

pendentię: vnde inter perſonas Diuinas vt ſunt idem in eſſentia, eſt inſeparabilitas, quia neutra poteſt ſeparari à ſua eſſentia: & quia eadem eſt in tribus, fit vt nequeant ſeparari à ſe inuicem: vt verò diſtinguuntur realiter, habent quidem inſeparabilitatem ex coexigentia; ſed inter illas perſonas non colligitur diſtinctio realis, ſed ex ſeparabilitate, ſed ratione ſuppoſiti producentis, & producti. Et hinc ſupra diximus, non omnia diſtincta realiter habere entitatē ſeparabilem, ſed omnia ſic diſtincta habere entitatem perfectam, quia non habent diſtinctionē formaliter vt ſic; quod ſi aliquando diſtincta formaliter habent perfectam entitatem, id non habent ex modo diſtinctionis formaliter, ſed concomitanter quia habent coniunctam diſtinctionē realem. Hinc patet falli Mayronum loc. cit. dum ait, indiuidua eiuſdē ſpeciei diſtingui realiter, & non formaliter, quia non diſtinguuntur quidditatiuè. Nam cùm in illis non ſolùm exiſtentię, à quibus ſumuntur realitates, ſed etiam quidditates ſint diuerſę, non ex principijs eſſentię, ſed ex indiuidualibus, ibi nō ſolùm eſt diſtinctio realis, ſed etiam formalis.

malis, formalitate realiter diſtincta, quia alia numero eſt humanitas in vno, ac in alio.

Quintò patet falli eos, qui putant cõceptus obiectiuos ideo diſtingui formaliter, quia terminant diuerſos conceptus formales; nam hoc eſt commune diſtinctis tam à parte rei, quàm ratione, ſed diſtinctio formalis quando ſumitur ex diuerſitate conceptuum, ſumitur ex illa iuxta exigentiam obiecti, & non pręciſa ex imperfectione intellectus, ex qua ſumitur diſtinctio rationis, vt ſup explicaui, & infra q. vlt. fuſius; ex quibus patet quomô intelligenda ſit doctrina Scotiſtarum dicentium apud Smiſingh. tom. 1. diſp. 1. q. 2. num. 41. quando diuerſitas eſt conceptuum formalium inadæquatorum, tunc fundari diuerſitatem rationis conceptuum obiectiuorum, quia ſcilicet non eſt iuxta exigentiam obiecti; nam hoc vt eſt in ſe entitas ſimplex, ita vno ſimplici conceptu petit concipi. At quãdo diuerſitas eſt conceptuum adæquatorum, tunc eſt diſtinctio formalis conceptuum obiectiuorum, nam ſicut ſunt plures in re, ita petunt concipi. 34

Sextò patet quomodo diſtinctio formalis

malis diſtinguatur à diſtinctione ex natura rei; nam ſecundùm noſtram doctrinam non ponitur diſtinctio ex natura rei vt ſpecies diuerſa ab alijs, ſed vt communis & veluti generica ratio à ſpeciebus, nam diſtinctio ex natura rei eſt communis ad realem, formalẽ, & modalem, inter quas formalis eſt minima, quia eſt inter extrema incapacia exiſtentiæ indiuidualiter, mutuò ſeparata, cùm extrema realis diſtinctionis mutuo ſeparata ſint capacia, & inter extrema modalis, vnum ſit capax exiſtentiæ ſine tali mõ, vt dictum eſt.

35 At verò in opinione Scotiſtarum diſtinctio ex natura rei dupliciter accipitur. Primò realiter, & omnibus communis, qua ratione quæ ſunt diſtincta formaliter, ſunt etiam diſtincta ex natura rei, vt ſignificat Scotus quodl. 1. *§. ad primum*. Secundò ſpecialiter, & ſic diſtinguitur à formali ratione extremorum, nam formalis eſt inter formalitates, quæ dicunt ſpecialem rationem entis ab extremis, quæ exigit diſtinctio ex natura rei, quales ſunt modi intrinſeci, &c. vt dictum eſt in opinione Scotiſtarum; & ſic diſtinctio ex natura rei dicitur minor, quàm formalis, & quia inter formales

vna

vna eſt maior altera, ideo Scotus 1. d.2. q.7.litt.GG. ait diſtinctionē inter eſſentiam Diuinam, & relationem eſſe minimam in ſuo ordine.ſ. formalium, quæ ſcilicet præcedunt omnem actum intellectus, & ideo putat litt. HH debere potius explicari negatiuè, ſcilicet per negationem identitatis, quàm poſitiuè ſcilicet per diſtinctionem, eo quod hęc poteſt eſſe inter formalitates, quæ faciunt compoſitionem, qualis non eſt in Diuinis, vt Scotus ibi explicat; vnde dictum Scoti de explicatione negatiua diſtinctionis formalis, non debet intelligi de omni diſtinctione formali, ſed de ea, quę aſſeritur inter eſſentiam, & perſonas.

Notandū tamen eſt hoc loco, aliquos agnoſcere inter perfectiones Diuinas diſtinctionem ex natura rei, & non formalem, ſed de his ſuo loco. 36

Septimò patet, quòd ſicut eſsētię plures poſſunt diſtingui formaliter, & non realiter, ita exiſtentiæ debitæ illis, ſi plures eſſent, haberent ſimilem diſtinctionem, quia exiſtentia eſt proportionata eſſentiæ, cui conuenit, ſiue ſit primaria eſſentia radicalis, & principium omniū paſſionum, ſiue eſſentialis conceptus,

qui

qui eſt communis ad formalitates. Sed de ha quæſtione peculiaris eſt difficultas, an omnes formalitates exiſtant per vnicam exiſtentiam, an per plures formaliter diſtinctas.i.incapaces ad dandum effectum formalem præcisè ab alia formalitate, vel tertia identitate, ratione cuius identificantur realiter.

37 Octauò patet, rectè apud Scotiſtas poni diſtinctionem formalem cum identitate reali, ſiue quia formalitates exiſtunt per vnam exiſtentiam realiter, & formaliter; ſiue quia exiſtunt per plures formaliter, & vnam realiter, quarum ſingulę per ſe non poſſunt dare effectum exiſtendi, & ideò ſunt vna entitas realis, .i.dantis exiſtentiam; ex quo principio facilè diſſoluitur machina Thomiſtarum contra identitatem realem plurium formalitatum, ſumitur enim illa identitas, vel non identitas realis à realitate eſſentiæ in ordine ad exiſtentiam, vel etiam ex ipſa vna exiſtentia perfecta, vel imperfecta, vt dictum eſt. Quomodo autem in Deo ſint tres perſonæ realiter diſtinctę inter ſe, & idem realiter in vna numero eſſentia, oſtendetur alibi, licèt aliquo modo colligi poſſit ex dictis, & licèt

Sco-

Scotiſtæ falsò affirment diſtinctionē ex natura rei, vel formalē in diuinis prædicatis abſolutis, tamen non loquuntur inconſequenter ad ſua principia cōceſſa ab oībus; nam inuenire cōtradictionē in dictis, & principijs Scotiſtarū nō eſt difficile, quia diuerſorū authorū principia ſunt diuerſa, & ſæpè oppoſita: nec ſicut plures formalitates reantur vnica realitate, ita plures realitates formalizantur vnica formalitate, quia ſaltē debent numero diſtingui formalitates in creatis, vbi ſunt plures realitates, alioqui deberet poni in creatis myſterium Trinitatis, quod ſi velint formalizari vna formalitate in communi, id non eſt abſurdum, vt patet ex identitate generica ſpecierū, &c. Et valde notandum, ne quis decipiatur legendo Scotum, & Scotiſtas æquiuocatione, quæ latet ſub nomine realitatis; nam hoc nomen variè accipi in illa ſchola patet ex dictis.

ARTICVLVS V.

Signa diſtinctionis formalis propria.

PRimum eſt ſeparabilitas ſecundùm conceptibilitatem ex natura rei exi- 38

Primum ſignum eſt ſeparabilitas conceptibilitatis.

gitam, patet ex dictis, & explicatur, quia licèt poſſit eadem res ob plenitudinem ſuæ perfectionis concipi pluribus conceptibus, tamen natura ipſius ſicut eſt ſimplex; ita exigit concipi vno ſimplici conceptu, quod ſi pluribus concipietur, id prouenit ex defectu intellectus non potentis totam perfectionē obiecti percipere, vel medij ordinati ad cognitionē, vel perſonæ nolentis intelligere totam, tunc enim rectè dicitur non eſſe inter illas rationes diſtinctionem ex natura rei, ſed rationis; at hoc dici non poteſt, quando natura rei ſic petit concipi, vt dictum eſt.

2. diuerſitas eſſentialis.

Secundum ſignum eſt diuerſitas eſſentiæ cum identitate reali; nam conſtat illā diuerſitatem petere diſtinctionem in rebus, non realem, vt ſupponimus, neque rationis, quia rerū eſſentiæ non pendent à ratione, ſed earum diſtinctio eſt ab authore naturæ effectiuè, & formaliter ex ſe ipſis, quando propriæ rationes, cùm ſint diuiſiuæ generis, ſint oppoſitæ, atque adeò non poſſunt coaleſcere in vnā rationem formalem, vt dictum eſt art. 1. & ad hoc ſignū reuocantur, quæ ponun-

tur

tur a Scotiſtis .ſ. hoc genus diſtinctionis colligi, quãdo extrema ſunt poſitiua per viam definitionis, vel deſcriptionis deſcriptione conſtante ex genere, & propria paſſione, quarum vna non includit aliam, nam illa diſtinguuntur formaliter.

Tertium ſignum ponitur à Scotiſtis 39
per viam excluſionis, quando.ſ. licèt vnũ non eſt de conceptu alterius (ſed melius diceretur per viam non incluſionis, quia excluſio poſitiua videtur excludere etiã identitatem realem, vt ſignificat Scotus loc. cit.) & licèt aliquod prædicatum ſit de conceptu alterius partis incluſæ in eodẽ, vt v g. animal, licèt ſit de conceptu hominis, tamen diſtinguitur ab homine formaliter rõne rõnalitatis incluſę in homine, à qua diſtinguitur formaliter animal, quia non includitur in definitione rationalitatis, & contra.

Quartum ſignum etiam apud Scotiſtas eſt via demonſtrationis; nam quando de aliqua ratione ſubiecti eſt demonſtrabilis aliqua paſſio, & non eſt demonſtrabilis de alia, ibi eſt alietas rationis formalis præter opus intellectus, quia idem principium formale, vt idem formaliter ẽ aptum facere idem, quod ſi non facit idẽ

ibi eſt diſtinctio principiorum formaliũ à

Quintũ ex Mair. apud Tromb. eſt via reduplicationis, vt quando aliquid conuenit alicui ſubiecto, vt eſt tale, & non vt tale, ibi inter tale, & tale, eſt diſtinctio formalis ex natura rei. Sed hoc non videtur diſtinctum à primo cum ratio vtriuſque ſit eadem, vt patet intuenti.

QVAESTIO XV.

De Diſtinctione rationis.

DE hac præter Formaliſtas tractant Carthuſ. 1.d.2.q.2. Toletan.d.8.q. vnic. vbi Cap.q.4. Niger in Clyp.q.10. in Porph.art.1 Sonc.7 Met.q.36.& 4.Met. q.28.& ſeq. Ianell.12.Met.q.19. Achil. de diſt.c.15. Syl.in conſl q.3.art.3.§.1.

DVBITATIO I.

Quid ſit diſtinctio rationis.

ARTICVLVS I.

Opiniones Doctorum.

1 PRima Opinio Nominalium dicentium diſtinctionem rationis eſſe per

opus

opus intellectus elicitiuè realiter; nam ponunt illam inter actus intellectus, qui non ſolùm ſunt à parte rei, ſed etiam diſtincti ex natura rei, qui cum dicantu- rationes quædam, meritò denominantur diſtingui ratione, quia ſunt entia producta à ratione. i. intellectu. Hinc negant hanc diſtinctionẽ eſſe ſubiectiuè in obiecto, ſiue per exiſtentiã realem, ſiue obiectiuam, ſed eſſe formaliter, & ſubiectiuè in intellectu; quòd ſi illis obijcias hanc diſtinctionẽ contradiſtingui à diſtinctione ex natura rei, qualis eſt diſtinctio inter actus intellectus; reſpondent negãdo inter illos eſſe diſtinctionem ex natura rei; Nam quæ habent eſſe in anima, nõ habent eſſe ex natura rei, ſed ab his diſtiugũtur; quare inter illos actus erit diſtinctio habens eſſe in anima, quæ eſt diſtinctio rationis. Confirm. quia ratio ſignificat eſſentiam, & definitionem, ergo quæ ſunt diſtincta eſſentia, & definitione diſtinguntur ratione.

Negãt actus intellectus diſtingui ex natura rei.

2 Secunda opinio eſt dicentium diſtinctionem rationis accipi tripliciter. Primò communiſſimè pro diſtinctione cõceptuum obiectiuorum, ſiue illi ſint ex natura rei diſtincti, ſiue non, vt accipit

Diſtictio rationis accipitur tripliciter.

Toletan.& Cap.loc.cit.art.2.ad 6.Greg. contra 2.Syl. Achill.loc.cit.

Secundò ſpecialiter pro diſtinctione eorum, quæ primo aſpectu obijciuntur intellectui vt vnum, ſed deinde cogitatione ſecatur in plures rationes, vt ait Baſ. lib. 1. contra Eunomium, vt corpus quod apparet vnum, & tamen diuiditur in colorem, figuram, duritiem, &c. quæ ſecundùm ſe diſtinguntur ex natura rei, & deinde addit exemplũ tritici; quod nunc fructus, nunc ſemen, nunc cibum appellamus, quæ tamen inter ſe ſola ratione, & non ex natura rei diſtinguntur.

Diſtinctio rationis ex Baſil.

3 Tertiò accipitur pro diſtinctione rationis propriè, quæ eſt inter extrema carentia diſtinctione ex natura rei; Vndè aſſerunt diſtinctionem rationis; primò, & ſecundò non diſtingui à diſtinctione ex natura rei, niſi tanquam ſuperius, & inferius. At diſtinctio, quæ eſt ſpecies diſtinctionis contradiſtinctæ a diſtinctione ex natura rei, eſt diſtinctio rationis propriè dicta, quam definiunt eſſe habitudinem rationis inter extrema, quæ ſunt idem, omnimodo ſecundùm rem, ſed multa ſolum ex vi rationis, quia ex 5. Met t.16. non repugnat menti noſtræ, vt vtatur

tur vno, vt pluribus. Sed non placet, quia non eſt adæquata, cùm poſſit eſſe diſtinctio rationis inter extrema, quæ ſunt entia rationis.

ARTICVLVS II.

Opinio Authoris.

PRima Concl. diſtinctio rationis propriè ſumpta eſt habitudo, vel negatio inter extrema realia, vel rationis, habens eſſe præcisè ex vi intellectus obiectiuè. Primò dicitur habitudo, vel negatio; Nam dupliciter concipi poteſt diſtinctio. Primò per modum habitudinis, vt concipitur diſſimilitudo, &c. Secundò per modum negationis, qua vnum extremum non eſt aliud.

4 Quid ſit diſtinctio rationis.

Explicatur definitio.

Secundò, dicitur inter extrema realia, quia ſæpe intellectus poteſt vnum concipere vt plura, ſiue illud concipiatur conceptu adæquato, vt in propoſitione idẽtica, *Petrus eſt Petrus*; ſiue cõceptu inadæquato vt cũ vnũ ſimplex concipitur inadæquatè varijs cõceptibus nõ ſynonimis, vt cùm Dei eſſentia concipitur nũc ſub conceptu ſapientiæ, nunc iuſtitiæ, quæ tamen vnum ſunt à parte rei; vnde

Extrema diſtĩctionis rationis poſſunt eſſe realia dupliciter.

licèt extrema ſint à parte rei, tamen pluralitas eſt per intellectum, & ideo diſtinctio eſt rationis.

Tertiò, dicitur vel rationis, quia extrema aliquando non ſunt realia, ſed entia rationis, vt v.g. eſt diſtinctio inter relationem ſubiecti, & prædicati ſpeciei ſubijcibilis, & prædicabilis.

Quartò, dicitur habens eſſe, &c. quia id eſt commune omni enti rationis, ſub quo genere continetur omnis diſtinctio rationis.

5 Hinc patet falli Nominales, dum putant diſtinctionē rationis eſſe inter actus rationis, quaſi dicatur diſtinctio rationum. Nam actus dicuntur rationes, quia ſunt à ratione; licèt enim actus ſint à ratione elicitiuè, non tamen ſunt à ratione præcisè obiectiuè, & ideo vt illa ſunt entia realia, & plura realiter, ita verè diſtinguuntur realiter, in quo videntur dupliciter peccaſſe. Primò vtendo voce diſtinctionis rationis contra vſum communem, dum putant diſtingui ratione eſſe idem, ac eſſe formales conceptus diſtinctos, quos vocant rationes. Tum ſecundùm rem, ſi inde volunt negare diſtinctionem realem inter actus, cùm diſtin-

Nominaliū error prim.

Cur actus intellectus dicantur ratio

ſtinctio rationis ex communi ſenſu excludat diſtinctionem ex natura rei.

Secundò falluntur, dum negant diſtinctionem rationis ſe tenere ex parte obiecti; Nam infra oſtendemus, non ſolùm diſtinctionem rationis ratiocinatæ, ſed etiam ratiocinantis, ſe tenere ex parte obiecti, cùm intellectus ſuo obiecto tribuat hanc diſtinctionem, vt ſtat ſub diuerſo conceptu; Nam cùm entia rationis non habeant, niſi eſſe obiectiuum, in eo ſubiecto erunt, cui per cognitionem tribuitur, ſicut accidentia in eo ſubiecto habent eſſe reale, cui tribuitur à cauſa phyſica illorum. 6

Diſtinctionẽ rationis non eſſe per denominationem extrinſecam.

Hinc ſecundò ſequitur hanc diſtinctionem non eſſe per puram denominationẽ extrinſecam ab actibus intellectus, quibus obiectum cognoſcitur, quia ſic eſſet à parte rei; nam tam obiectum, quã forma denominãs eſſent à parte rei; immò & vnio inter illa, quia vnio eſſet terminatiua, quæ verè eſt præciſo omni opere intellectus.

Hinc 3. ſequitur, hanc diſtinctionem non eſſe proprias rerũ rationes inter ſe diſtinctas, quatenus ratio vnius non eſt ratio alterius, quia hæc eſt diſtinctio ex

 natu-

natura rei, quando rationes non habent pluralitatem ex vi intellectus.

7 Secunda Concl. Diſtinctio rationis poſitiuè concipi debet, vt habitudo inter extrema: at negatiuè cõcipi debet, vt negatio inter; illa patet ex dictis de diſtinctione reali poſitiuè, & negatiuè, quæ huic applicari debent. Dices, negatiua poteſt eſſe præciſo opere intellectus; nã poſita ratione ſubiecti, & prædicati per intellectum conſurgit negatio inter illa, abſque vlla cognitione circa illam negationem, ergo diſtinctio rationis non habet eſſe obiectiuum, ſed ſubiectiuum in extremis.

Diſtinctio rationis concipi debet vt habitudo & vt negatio.

Reſp. Aegidiani, duplicem eſſe diſtinctionem rationis, vnam innatam extremis, de qua procedit argumentum; Alteram additam extremis ex fabricatione intellectus, ſed vtramque habere eſſe obiectiuè, primam radicaliter in entitate, vel pluralitate extremorum; alteram formaliter, & immediatè in ſe ipſa.

Quomó negatio ſit in extremis ex Aegidio.

Reſp. 2. alij, in extremis illis, quorum fit mentio in argumento, eſſe quidem negationem fundamentaliter, ſed non eſſe ibi formaliter, niſi actu cognoſcatur & obijciatur intellectui; Mihi vterque

Quid ſentiat auctor.

mo;

modus à me excogitatus placet; nã quod dicitur de exiſtẽtia obiectiua entis rationis, verum eſt quando eſt habitudo poſitiua, vel negatio concepta ad modum poſitiui; at quando eſt negatio vt negatio, ſatis eſt ſi habeat exiſtentiam obiectiuam ratione extremorum, vt dixi.

Hinc patet ad Arg. Nomin. Nam eſſe 8
in anima, quod diſtinguitur ab ente reali
nõ eſt eſſe ab aĩa effectiuè, vt arte facta, Quid ẽ eſſe
neque ſubiectiuè, vt habitus, & etiam in anima di-
actus, ſed eſſe obiectiuè, vt cognitum in ſtinctum ab
cognoſcente, à quo præcisè habet exi- eſſe reali, &
ſtentiam obiectiuam, cuiuſmodi non sũt ſubiectiuo
actus, &c. quæ etiamſi cognoſcãtur ſunt capacia exiſtentiæ realis. Ad confir. definitio dicitur quidem ratio; vnde quæ diſtinguuntur definitione, diſtinguuntur ratione, non tamen ratione præcisè obiectiuè, ſed formali, quæ eſſe poteſt à parte rei.

Dices, in quo diſtinguitur diſtinctio rationis à diſtinctione ex natura rei. Reſp. non diſtingui ex eo quod realis diſtinctio ſit relatio realis, & diſtinctio rationis ſit relatio rationis; nam conſtat Deum realiter diſtingui à creaturis, & creaturas poſſibiles inter ſe, & tamen inter illa

non eſſe relationem realem.

9 Reſp. 2. differre ratione extremorum; Nam diſtinctio rationis exigit extrema, vel quæ ſint entia rationis, vel quæ habeant pluralitatem ex vi intellectus; At realis non ſolum exigit extrema realia, ſed etiam pluralitatem à parte rei, quæ colligitur ex ſeparabilitate, & alijs ſignis, vt diximus. Ratio eſt, quia cùm diſtinctio ex 5. Met. t. 16 fundetur ſuper pluralitatē ita diſtinctio rationis debet fundari ſuper pluralitatē, quæ ſit ex vi rationis, ſiue hæc pluralitas ſit extremorum pendentium ex ratione obiectiua quoad entitatem, ſiue ſolùm quoad pluralitatem, vt inter attributa Dei.

Quomodo diſtinguatur diſtinctio rationis, & realis.

DVBITATIO II.

An detur diſtinctio rationis?

ARTICVLVS I.

Opiniones DD.

1 PRima opinio eſt negantium; tribuitur Achillino tr. *6*. c. *1*. Nominalibus, vt Och. 2 d. 2. q. 3. Gab. q. 3. Aliac. q. *6*. ar. 2. Arim. *1*. d. 8. q. 2. ar. *1*. Maiori. q. *1* vel 4.

Qui negant diſtinctionē rationis.

May

Mayron.q.4. And.de Nouo Caſtro d.32. q. 2. ſed hi non negant vniuerſaliter diſtinctionem rationis, ſed inter extrema realia, quæ ſunt omninò idem à parte rei, vt dictum eſt d.1. imò Arim. neque hanc omninò videtur negare, ſed illam, quæ aliquid dicitur diſtingui à ſe ipſo; Nam expreſsè concedit, duas rationes diſtingui inter ſe ratione, ſed ſubiectum, cui conueniunt, negat ſecundùm illas diſtingui à ſe ipſo. Explicatur opinio.

2 Fundamentum eſſe poteſt; Nam extrema vel ſunt ſecundùm proprias rationes diſtincta, & non eſt neceſſarium opus intellectus ad illas diſtinguendas, quia ex proprijs rationibus diſtinguntur, vel non habent proprias rationes, & neque poſſunt illas habere ex opere intellectus, tum quia intellectus non poteſt tribuere verè proprias, & ſpecificas rationes ijs, quæ non habent, quia non poteſt mutare eſſentias extremorum; tum quia ſi in intellectu noſtro ſunt eadem extrema quæ præſupponuntur, cùm in ſe non ſint diſtincta, neque erunt in noſtro intellectu; ſi verò non ſint eadem, iam non intelligimus illa, atque neque ponitur diſtinctio inter illa. Reſp. eſſe quidem ea- Fundam. aduerſ.

dem, ſed in intellectu habent quemdam reſpectum rationis, quem non habent in ſe, & ideo poſſunt per intellectum diſtingui; ſed contra, quæcumque perfectio, vt eſt in ſe, non habet illum reſpectum, ſed quæ eſt in nobis eſt omninò eadem, ac quæ eſt in ſe, ergo vt eſt in nobis non habet illum reſpectum. Conſequētia prob. quia cùm fundamentum ſit prius, quàm reſpectus, intellectus prius intelligit illud, quàm habeat reſpectum. Quare in illo priori eſt in intellectu, & ſine diſtinctione. Confir. vbi non eſt forma non poteſt eſſe effectus formalis, ſed in obiecto non eſt reſpectus diſtinctionis, quia ſi ibi eſſet, iam eſſet realis.

Confir. 2. quia omnis intellectus intelligens obiectum aliter ac eſt, falſus dicitur, ſed intelligens obiectum indiſtinctū diſtingui ratione, intelligit aliter ac eſt, quia intelligit habere reſpectum. ſ. diſtinctionis, quem verè non habet. Reſp. tūc eſſet falſus, quando intelligeret res in ſe, & aliter ac ſunt in ſe, At non ita, ſed intelligit & vt ſunt in eſſe cognito, & illis ſic exiſtentibus tribuit reſpectum. Sed contra, quia ſic nullus intellectus eſſet falſus, quia omnia, quæ intellectus de-

re intelligit, illi conueniunt in eſſe cognito.

Confir. 3. Implicat aliquid diuidi à ſe ipſo etiam per potentiam Dei, ergo multo magis, quæ ſunt omnino idem, diuidi per intellectum, quia diſtinguere eſt diuidere, quòd ſi obiectum eſt vnum, diuideretur à ſe ipſo, dum fiunt plura, & plura fieri non poſſunt, niſi habeat propria diſtinctiua, atque adeo aliquid diuideretur à ſe ipſo; Nam licèt intellectus rem cōpoſitam poſſit diuidere in partes, non tamen rem ſimplicem, vel compoſitam à ſe ipſa diuidere, vt tota ſit in vno extremo, & tota in altero. 3

Confir. 4. quia extrema, quæ ſunt idem omninò à parte rei, vel habent vnam rationem, quæ eſt communis vtrique, & vtrumque extremum conſtituens, ſed nō poſſunt diſtingui ſecundùm illam, quia ſecundùm illam habent vnitatem, vel in re habent proprias rationes, & ſic diſtinguuntur ex natura rei ſine opere intellectus; Nam ratio propria extremi diſtinguitur ab alio extremo; nam ita eſt eius, vt non ſit alterius, à quo diſtinguitur.

Confirm. 5. Extrema habentia rela-

 tionem

tionem identitatis non poſſunt acquirere diſtinctionis relationem, niſi variato fundamento, vel termino, vt patet ex natura relationis, quæ, manente eodem fundamento, & termino, ſemper eadem manet; ſed extrema habentia identitatem à parte rei non mutantur ex vi intellectus, quia manet idem fundamentum, & idem terminus; neque dicant rectè hinc probari non mutari realiter, & per conſequens non deperdi identitatē à parte rei, ſed aduenire nouum reſpectum ex eo, quod obiectum aliter ſe habet in ordine ad intellectum poſt actū, ac ſe habebat ante actum, quia habet diuerſum nomen cum diuerſo ſignificato; non inquam id dicant; nam cùm res ſit omninò eadem quocumque nomine ſignificetur, & quemcumque actū terminet, ſemper manet eadem; quia nō habet in ſe, vnde diuerſimodè terminet cognitiones plures.

Qui affirmēt dari diſtinctionem rationis.

Secunda opinio eſt affirmantium; & eſt communis, vt fatetur Mayron. eam docet Alenſ. 1.p. q.23. num.4. artic. 1. Henriq. art. 24. quæſt. 4. & art. 51. quæſt. 1. & ſequ. & quodl. 5. quæſt. 1. & quodlib. 13. quæſt. 1. Alb. 1. d. 8. art. 3. 4. & 8.

D.Th.

D.Thom.opuſc.9.quæſt.1.2.& 3.& de potentia,quæſt.7. art.6. & 1.d.2. quæſt. vnic.art.2.& 3 & d.22.quæſt.vnic.art.3. quem ſequitur Aegid.1.d.8.primę partis parte 2.quæſt.4. ad 3.& 4. vbi Cap. q.4. Rub.q. 4.ar.1.Tolet.quæſt.vnic.art.2.& 4. Hiſpal. q. 4. art 11. & quæſt.9. Syl.in conflatu q. 13.art.6. & 7. Riccard. 1. d.2.art.1.quæſt.2. & ſequ. Dur. quæſt.3. Aegid. p.1.diſt.quæſt.3 Carth. q.2. Palatius diſp.2. Arg.1.d.6 quæſt.1.art.3 Bonau.d.34. quæſt.2.Carthuſ. d.22.q. vnic. art 2. Heru.quodl.3. q.2. & 3.& quodl. 8.quæſt.1.Marſ.1.quæſt.12.art.2. Ferr.1. contra gen. c.35. Torres 1.p.quæſt.28. art.2.diſp.1.& 2.

Ex Philoſophis Petrus Niger in Clypeo q 10 prædicab.Niphus 12.met.diſp. 13.c.4.Iauellus q.19. Auer.com.39. Caiet.de ente,& eſſentia q.12.

Primò,probari ſolet ex Ariſt.dũ ponit aliqua eſſe idẽ ſubiecto, & differre ratione,vt 1.Phyſ.60 & 68.de materia,& priuatione & 4.met.t.3.de ente,& vno, & 3.Phyſic.de motu, actione, & paſſione, & 10.Metaph.t.2.de igne, & elemento, ſed hæc non vrgent, quia apud Ariſt. diſtingui ratione non eſt diſtingui per intellectum, 4

Affertur, & reijcitur prima ratio ſũpta ex Ariſtotele.

tellectum, ſed diſtingui ratione formali obiecti, ſeu definitione, quæ poteſt eſſe tum à parte rei, tum ex intellectu juxta varias opiniones, vnde cùm ignem dicit diſtingui ratione ab elemento, id dicitur, quia licèt dicant eamdem naturam, tamen ratio elementi addit naturæ ignis relationem ad elementatum, quæ ex D. Thom. diſtinguitur realiter à fundamento, & idem alij dicunt de actione, & paſſione.

Reiicitur ſecunda ratio.

Secundò, alij probant ex genere, & differentia, de quibus, cùm verificentur contradictoria, ſcilicet communicari, & non communicari pluribus, neceſſariò debent diſtingui, ſed non diſtinguntur ex natura rei, quia vtraque perfectio ſumitur à toto, ergo neceſſariò diſtinguntur ratione, ſed neque eſt efficax, quia alij putant diſtingui ex natura rei, quia licèt vtraq; ſit tota & vna perfectio materialiter, tamen formaliter quęlibet dicit perfectionem diſtinctam ab alia.

Reiicitur 3. ratio.

Tertiò probant ex diſtinctione entis à ſubſtantia, cùm de illis cõtradictoria verificentur, cùm ens non ſit genus, ſubſtantia verò ſit genus; ſed hæc non diſtinguntur ex natura rei; Nam ſi ratio

entis

entis diſtingueret ur ex natura rei à ſubſtantia , tunc genera ſumma non eſſent primò diuerſa, quia haberent perfectionem communem entis, & per aliam rationem differrent , atque adeò non differrent, & conuenirent ſe totis,ergo debent diſtingui ratione .

Reſp.aliqui,ens non eſſe genus, non 5
quia non diſtinguitur à ſubſtantia , ſed quia dicit aggregationem omnium inferiorum, quatenus conueniunt in ente , licèt differant per proprias rationes,ratione quarum diſtinguntur ex natura rei, & verificantur contradictoria; ſed contra , quia nomine entis ſignificatur , & intelligitur aliquod prędicatum intrinſecùm ſubſtantiæ , & ſingulis inferioribus; at aggregatum ex inferioribus non eſt intrinſecum ſubſtantiæ . Confirmat. quia deſignato Socrate , ſequentes propoſitiones non ſunt eædem , *hoc ens eſt homo* , *hęc ſubſtantia eſt homo*, & tamen ibi ly,*hoc ens*, non ſumitur indeterminatè, & confuſè pro aggregato , ſed pro determinato, & ſingulari ente, at ex natura rei illud determinatum non diſtinguitur à ſignificato , & ſuppoſito , pro ly, *hæc ſubſtantia* , ergo differt ratione ,

vt per

vt per illa nomina ſignificatur; Nam ſi non differret ſic, non poſſent ex illis conſtitui diuerſæ propoſitiones, neque dici poteſt differre illa nomina quoad modum ſignificandi; nam vtrumque ſignificat concretè, & ſubſtantiuè; quare debent differre in re ſignificata, non ex natura rei, ergo ſecundùm rationem. Hæc Gillius, quæ vera ſunt, ſed non ita clarè demonſtrant; quare recurrendum eſt ad ea, quibus in Logica, & in Metaphyſica probauimus, ens non poſſe ſecundùm rem abſtrahere ab inferioribus, quæ non ſunt hìc repetenda.

Gillius reiicitur.

ARTICVLVS II.

Opinio Authoris.

6 PRima Conc. datur diſtinctio rationis primò, quia dãtur entia rationis, ſed hæc non poſſunt habere diſtinctionẽ ex natura rei, quia non ſunt ex natura rei; diſtinctio enim cùm ſit accidens extremorum, non poteſt habere firmius, & perfectius eſſe, quàm habeat fundamentum, ſeu ſubiectum, in quo eſt, neque dicas illam conuenire extremis ex natura rei præciſo opere intellectus; Nam conuenit

Probatur dari diſtinctionẽ rõnis ex extremis intentionalib.

uenit quidem, ſiue fundamentaliter, ſiue formaliter, & actualiter ex natura rei, ſed quod ſic conuenit eſt ens rationis, quia quidquid continetur in ente rationis eſt ens rationis, atque adeò habet eſſe præcisè obiectium ex vi illius cognitionis, per quam exiſtunt extrema; Nam dans eſſe, dat conſequentia ad eſſe, prɛſertim quando conſequentia ſunt negatiua, cuiuſmodi eſt hæc diſtinctio.

Secundò probatur ex diſtinctione extremorum realium; Nam dantur aliqua quæ neſſariò diſtinguntur, non ex natura rei, ergo ratione, vt patet ex potentia intellectiua, quæ cùm ſit vna formaliter, habet vim apprehenſiuam, iudicatiuam, & diſcurſiuam, quæ non ſunt inter ſe diſtinctæ ex natura rei, quia ſic non eſſet vnus intellectus, ſed eſſent tres potentiæ vt oſtendemus 3. de An. quia nō poſſent fieri tres illæ operōnes, niſi eſſent ab vna potentia, quæ eliciat illam, nam iudicium cadit ſupra apprehenſiones, & obiecta apprehenſa; at non poteſt ſic cadere, niſi ipſa extrema cognoſceret: ex ſimili probat Ariſt. debere dari ſenſum communē; ergo diſtinguuntur ratione. Neque dicas 7

Probatur etiā inter extrema realia

nec diſtingui ex natura rei, neque ratione, quia de illis verificantur contradictoria, vt v. g. vis apprehenſiua, vt ſic, nō poteſt iudicare, & vis iudicatiua poteſt, & ſic etiam de diſcurſiua; tum quia hæ propoſitiones, *Intellectus eſt apprehenſiuus, eſt iudicatiuus, &c.* non ſunt ſynonimæ, ergo illarū prædicata aliquo modo differunt ſecundùm rem ſignificatam quia non poſſunt differre ex parte ſubiecti, cùm ſit idem.

Ratio Cap. eſt congruētia.

Tertiò prob. Capr. quæ ſunt diſtincta realiter, ſi conueniunt in vna ratione, dicuntur vnum ſecundùm rationem, vt plura indiuidua dicuntur vnius ſpeciei, ergo quæ ſunt vnum realiter poſſunt diſferre ratione, dum concipitur illud ſub diuerſis rationibus, quæ ratio eſt quædam congruentia. Demum hæc concluſio patebit ex dicendis de ſpeciebus diſtinctionis.

Dices, quomodo poteſt res, quæ eſt ſecundùm ſe indiſtincta, & indiuiſa, diuidi per intellectum. Reſp. & ſit.

Diſtictio rationis extremorum realium non eſt per denominationē extrinſecam.

Secunda Concl. Res in ſe vna, & indiuiſa non poteſt diſtingui ratione per ſolam denominationem extrinſecam à cognitione, eſt contra Rub. loc. cit. art. I.

c.4. quia in illa denominatione omnia diſtincta ſunt à parte rei, cùm forma, & ſubiectum, & vnio extrinſeca ſint à parte rei; ergo ſi inde ſumitur diſtinctio debet ſumi diſtinctio à parte rei. Confirm. quia in illis denominationibus, formæ ſunt diſtinctæ realiter, cùm ſint ipſæ cognitiones realiter diſtinctę, ergo denominata ſunt etiam diſtincta realiter, quia continent formas realiter diſtinctas.

Diſtĩctio rationis ſumitur ex diuerſa rõne, quæ explicitè terminat cognitionem.

Tertia Conc. Diſtinctio rationis ſumitur ex diuerſa ratione terminandi obiectiua reſpectu diuerſarum cognitionum, patet ex dictis, & magis ex dicendis, quia illæ cognitiones ſunt diuerſæ pluſquam numero, ſed illam habent ex rationibus cognitis in obiecto, ſed hæ non diſtinguntur ex natura rei, vt ſupponitur, ergo ratione.

ARTICVLVS III.

Soluuntur argumenta primæ opinionis.

8

Primum argumentum

RESp. illud argumentum non procedere de proprijs rationibus entiũ rationis, quia illæ non ſunt in re, ſed ſolùm

non impugnat diſtinctionem inter extrema rationis.

lùm obiectiuè, ſed de rationibus extremorum realium, quæ poſſunt dupliciter conſiderari. Primò vt illis aduenit aliqua relatio rationis, & ſic poſſunt diſtingui, vt ſtant ſub illis rationibus; ſecundò, ſecundùm reale eſſe, quod dicunt, & ſic etiam diſtingui poſſunt per intellectum, quatenus ſunt termini explicìti diuerſarum cognitionum, quia explicita ratio vnius licèt ſit implicitè alia ratio, non tamen eſt alia ratio explicita; vnde fit vt propria rei ratio poſſit dupliciter accipi. Primò ſecundùm ſe, & ſic non habet diuerſas, ſed vnam. Secundò, vt explicitè repræſentetur per intellectũ, & ſic habet proprias, & diſtinctàs, quia quælibet ratio explicita eſt propria ratio, & repræſentata per cognitionem, & ſignificata per nomen; vnde cùm ſint rationes plures explicitè repræſentatæ, & ſignificatæ per diuerſa nomina, vt ſic habent diuerſas proprias rationes.

Quomô ſit inter extrema realia.

Eadem res ſimplex ſecundùm rē, eſt compoſita ſecundùm rationem.

Ad primam improbat. reſpondetur non mutari eſſentias per intellectum, quoad rem, ſed quoad modum eſſendi obiectiuum, in quo habent diuerſum eſſe inadæquatè, cùm adęquata ratio ſit vna, & eadem; Vnde eadem

ratio,

ratio,quæ à parte rei adæquata, & implicitè eſt vna ſimplex, ſit adæquatè cõpoſita per compoſitionem rationis ex duabus inadæquatis ratione diſtinctis.

Ad 2.improb. reſp. eſſe eadem ſecundùm ſubſtantiam, & diuerſa ſecundùm modum eſſendi ſimplicem ſecundùm rẽ, vel compoſitum compoſitione rationis.

Ad primam confirm. negando in obiecto non eſſe reſpectum rationis per inhærentiam, non quidẽ realem, ſed obiectiuam, & eodem modo ibi eſt effectus formalis. 6

Inhærentia realis, & obiectiua.

Ad ſecundam confirm. intellectum eſſe falſum, quando intelligit obiectum aliter ac eſt ſecundùm ſe per compoſitionem, vel diuiſionem, non autem quando per actum præciſiuum, quia abſtrahentium non eſt mendacium; diſtinctio autem rationis fundatur in duplici cognitione præciſiua, nam obiectis per illas ſic cognitis tribuitur vt ſic pluralitas, & diſtinctio; neque tamẽ hinc ſequitur, omnem cognitionem eſſe verã, quia non omnia prædicata tribuuntur rebus, non vt ſunt apprehenſæ, ſed vt ſunt in re, vt v.g. cum dicitur *paries eſt albus*, licèt apprehendatur paries, & albedo, tamen

non

non tribuitur albedo parieti, vt eſt apprehenſus ſub albedine,ſed vt eſt in re, vt diximus cum de falſitate.

10 Ad tertiam confirm. ſicut compoſitum phyſicum poteſt diuidi realiter in partes ſuas,quas continet,ita ens vnum formaliter, & virtualiter multiplex poteſt diuidi in partes virtualiter contentas,non quidem realiter,ſed intentionaliter, quia poteſt cognoſci ſecundum vnam rationem in eo contentam, & nõ ſecundum aliam præcisiuè, neque hinc fit diuidi à ſe ipſo,vt adęquatè dicit vtrãque rationem,in duo adęquata extrema, ſicut compoſitum non diuiditur à ſe ipſo,vt compoſitum in duo compoſita, ſed diuiditur in duas rationes inadæquatè contentas, tamquam in duas partes illius,immo etiam vbi extrema ſunt omninò idem ſubſtantialiter, adhuc non ſunt omninò idem ſecundum adæquatã rationem extremorum,quia in vno continetur aliquid eſſe rationis accidentaliter, quod non eſt in alio, & cum ſubſtat illis rationibus diuerſis,diſtinguitur à ſe ipſo ſecundum diuerſas illas rationes.

Quomò ſimplex diuidatur in plura.

Ad 4.in re non ſunt diſtinctæ rationes neque ſunt propriæ, quia habent vnam

ratio-

rationem eminētem, quæ æquiualet pluribus habentibus proprias rationes, ſed per intellectum, per quem perfectio illa eminens non concipitur adæquatè, ſed inadæquatè, & illi ſic conceptę conuenit propria ratio, quia hæc concipitur, vt præſcindit ab alia perfectione.

Ad 5. reſp. ibi variari fundamentum; Nam vt tribuatur diſtinctio rationis: ijs quæ ſunt idem à parte rei, oportet præcedat cognitio limitata obiecti, in qua fundatur proximè diſtinctio, & licèt nō mutetur ſecundùm ſe, & realiter obiectum, mutatur tamen intentionaliter, & vt terminus cognitionis, quod ſufficit ad fundandum nouum reſpectum diſtinctionis rationis non repugnantem identitati reali.

DVBITATIO III.

De extremis, inter quæ eſt diſtinctio rationis, qualia debent eſſe.

ARTICVLVS I.

Explicantur termini, & ſenſus quæſtionis.

Primò

1 PRimò not. cùm diſtinctio ſit ſaltem inter duo extrema, quia diſtinctio eſt relatio quædam, qua vnum ab altero diſtinguitur, ergo exigit plura extrema, meritò quæritur qualia extrema exigat diſtinctio rationis.

Secundò not. extrema poſſe concipi quinque modis. Primò, vt vtrumque extremum ſit reale. Secundò, vt vtrumque extremum ſit rationis. Tertio, vnum reale, alterum rationis. Quartò, vt vtrũque ſit compoſitum ex reali, & rationis. Quintò, vt vnum ſit reale, alterum compoſitum ex reali, & rationis.

Tertiò not. ex Arim. 1. d. 8. q. 2. non eſſe quæſtionem de diſtinctione conceptuum, quæ dicuntur diſtingui ratione à Nominalibus, quia ipſa extrema ſunt à ratione elicitiuè. Nam verè inter illos eſt diſtinctio realis; neque eſſe quæſtionem de propriis rationibus rerum, quę ſunt, & reales, & à parte rei diſtinctæ, ſed quæſtionem eſſe de extremis, quæ vel non ſunt à parte rei, vel ſi ſint, illa ſunt idem omni modo à parte rei; an. ſ. diſtinctio rationis ſit inter huiuſmodi extrema

treme, præſertim quando ſunt realia, & idem à parte rei; Nam tunc idem diſtingueretur à ſe ipſo. Vnde patet quantum ab opinione Nominalium diſtet explicatio, quam affert Vrtadus.

Quartò not. obiectum diuerſis con- 2
ceptibus cognitum, vt formaliter denominatur ab illis cognitionibus differre realiter, vt ſtat ſub vna, & altera cognitione, quia cognitiones denominantes ſunt realiter diſtinctæ, ergo compoſita extrema ex illis formis realiter diſtinguntur, non quidem ratione obiecti, ſed ratione formarum denominantium cõponentium cum obiecto, ſicut album, & dulce licèt ſint vnum ſubiecto, tamen compoſita ex vtriſque ſunt realiter diſtincta.

Quintò Not. cùm noſtra cognitio nõ habeat vim mutandi obiectum phyſicè, non poteſt ponere in obiecto cognito aliquam diſtinctionem ex natura rei; Nã licèt per illas cognitiones concipiantur perfectiones obiecti limitatè, diſtinctim, & explicitè, tamen quia ſecundùm ſe ſunt illimitatæ, & identificatæ, remanent in re illimitatè, & identificatæ; quare ex vi cognitionis nihil acquirunt, niſi quã-

dam

dam denominationem repræſentationis paſſiuæ limitatè, & diſtinctim explicitè.

3 Sextò Not. perfectiones ſic explicitè, & limitatè cognitas implicitè, & ſecundùm ſe continere omnes alias perfectiones illius obiecti eo modo, quo ſunt in ipſa re identificatæ inter ſe, ſiue ſit identificatio materialis, ſiue formalis, ſeu eſſentialis, quod explicatur exemplo Sapientiæ, quæ in Deo concipitur explicitè; nam cognitio licèt feratur in Sapientiam explicitè, tamen fertur in illam, quę tota eſt indiuiſibilis, & ideò fertur in illam, quæ continet iuſtitiam, miſericordiam, &c. quia talis eſt iuſtitia à parte rei. Hinc patet, dum quæritur, an Iuſtitia ſit ratione diſtincta à *S*apientia in Deo, non eſt quæſtio de illis ſecundùm id, quòd continent implicitè; nam ſic ſunt omninò idem, ſed ſecūdùm eas perfectiones, quas dicunt explicitè, ſecundùm quas terminant cognitiones; Hinc patet errare Recentiores dum dicunt, obiectum in ratione obiecti reduplicare cognitionem. Nam licèt illam reduplicet connotando terminatiuè, non tamē reduplicat formaliter, quaſi cognitio formaliter conſtituat obiectum, ſed formaliter

liter reduplicare rationem, ſecundùm quam terminat cognitionem explicitè, ex qua doctrina ruit tota ſpeculatio Recentiorum circa obiectum ſpecificatiuè, vel reduplicatiuè ſumptum, cum non reduplicetur primariò, & formaliter extrinſeca cognitio, ſed ratio intrinſeca obiecto.

Septimò Not. ex dictis ſequi obiectũ habere diuerſum modum eſſendi ſecundum ſe, ac habet in intellectu, & in ratione obiecti, quia ſecundùm ſe ratio explicita terminans cognitionem eſt illimitata, & identificata cum alijs, nec habet eſſe explicitum, & implicitum, quia hæc illi conueniunt in ordine ad intellectum cognoſcentem, at vt eſt in intellectu eſt limitata, & præciſa ab alijs. 4

Octauò Not in hac quæſtione hæc eſſe certa. Primò inter extrema rationis diſtinctionem eſſe rationis, quia res fundata non poteſt habere perfectius eſſe, quãm fundamentum, ergo inter illa non eſt diſtinctio realis. Secundò idem puta quando vnum extremum eſt reale, & alterum rationis, quia ſiue ens rationis ſit fundamentum, ſiue terminus, non poteſt ibi eſſe diſtinctio realis, quia non poteſt

rela-

relatio eſſe realis, nec denominatio, nec negatio, cũ non poſſint eſſe præciſo opere intellectus; vnde non placet opinio nominalium dicentium, talem diſtinctionem eſſe mixtã ex reali, & rationis; ſicut ſunt extrema, nec mirum, quia putantes diſtinctionem non diſtingui ab extremis, ſeu à rationibus formalibus extremorũ, quæ ſunt illorum diſtinctiuæ; ſed falluntur, tum in fundamento, quia diſtinctio eſt aliquid additum fundamento, tum in conſequentia, quia ſicut malum dicitur ex ſingulis defectibus, ita ens reale dicitur, quod habet omnes partes reales, quod ſi habeat aliquid rationis, totum dicitur rationis.

Tertiò, idem dicendum eſt, quando vtrumque extremum eſt compoſitum ex reali, & rationis, vel vnum eſt ſimplex, alterum compoſitum ex reali, & rationis; patet ex ratione poſita, quæ facilè applicari poteſt ad hoc probandum. Hinc difficultas manet quando vtrumq; extremum eſt reale, an inter illa diſtinctio rationis eſſe poſſit.

ARTICVLVS II.

Opiniones DD.

PRima opinio eſt negantium requiri ſ extrema à parte rei diſtincta. Nam vel ſunt extrema ex natura rei diſtincta, & ibi non eſt diſtinctio rationis; vel non ſunt, & non poteſt poni ab intellectu; ita Nominales, vt Och. 1.d.1. q.3. Arim. d.8.q.2. Gab.ibi, & Alij, Aliac.q.6. Hi .n. putant, nullum reale poſſe eſſe idem rationi, vel diſtingui ratione ab aliquo reali; nam ſicut diſtinctio, vel identitas rationis ſe habet ad extrema rationis, ita identitas realis ad extrema realia, ſed realis non poteſt eſſe inter extrema rationis, ergo neque diſtinctio rationis inter extrema realia; ſed hæc facilè ſoluitur, quia realitas non poteſt conueniri per intellectum extremis rationis, ſicut ens rationis poteſt conuenire enti reali per intellectum, vt infra. Alij verò probant; quia non minorem vnitatem habet in ſe ens reale, quàm ens rationis; ſed nullum ens rationis diſtinguitur à ſe ipſo per rem, vel ſecundum rem, ergo

neque ens reale per rem, vel ſecundùm rem rationis. Sed hoc argumentum eodem modo ſoluitur, quia ens rationis non eſt aptum habere multiplex eſſe reale, ſicut ens reale eſt aptum habere multiplex eſſe rationis, neque diſtingui ratione eſt proprium entis rationis; nam ex *10*. met. t. 10. homo, & aſinus diſtingũtur ratione, & Sortes ac Plato ſunt idem ratione, vt ratio ſignificat definitionem, & ſicut ens reale ſolitariè accèptum eſt ipſum, ac non aliud ſecundùm rem, ita & ens rationis, ſed vtrumque ens poſitum ſub ratione, poteſt ſub vna ratione eſſe non ipſum, poſitum ſub alia ratione; ita Cap. ad *6*. Arim. contr. 2.

6 Fundamentum; Nam hæc diſtinctio, ſeu differentia rationis, qua vnum extremum à ſe ipſo, vel ab alio differt ratione, vel oritur ex diuerſis entibus fabricatis per intellectum circa eandem, vel eaſdem res, vel ex diuerſis conceptionibus eiuſdem, & earumdem rerum, ſed neutrum poteſt dici, ergo. Non primum, quia non magis ex rationibus cauſatis in eadem re poteſt oriri diſtinctio in illa, quàm ex realitatibus cauſatis per cauſam phyſicam circa eamdem, ſed ex cau-

ſatis realibus non ponitur diſtinctio in ſubiecto, ſed ſolùm inter realitates, & aggregata ex ſubiecto, & realitatibus; ergo neque poteſt cauſari diſtinctio ex rationibus cauſatis circa illam, ſed ſolùm ſequitur illa entia rationis inter ſe, & aggregata ex illis diſtingui.

Maior probatur, quia magis apparet diſtinctionem fieri debere per cauſam realem circa ſubiectum operãtem, quàm per intellectum circa obiectum, tum quia cauſata in ſubiecto ſunt ibi formaliter per inexiſtentiam realem, non ſic autem cauſata per intellectum circa obiectum. 9

Tum quia actio realis magis eſt apta diuidere, & tranſmutare ſubiectum, quàm cognitio obiectum, quod per noſtrum affirmare, vel negare ſecundùm ſe nullo modo mutatur.

Neque dici poteſt ſecundum, tum quia ſicut ex eo quod obiectum per viſiones aliter, & aliter videatur, vel audiatur, non multiplicatur, nec diſtinguitur ratione, ſeu ſenſatione à ſe ipſo; ita neque ex eo quod eadem res concipiatur diuerſis conceptibus, vel diuerſo modo multiplicatur, vel diſtingui poteſt realiter, vel ratione;

Tum quia potentia cognoſcitiua non poteſt variare obiectum, quia eius actio non attingit phyſicè obiectum.

8 Reſp. primò, rem non diſtingui ex multiplicitate cognitionum, ſed ex diuerſo modo, quo cognoſcitur, quia cognoſcitur ſub diuerſa ratione formali, & inde fiunt diuerſa obiecta formalia.

Sed contra, quia vel multitudo rationum formalium eſt ex natura rei, vel eſt per rationem; & neq. quia intellectus nõ habet vim multiplicandi rõnes obiecti, quia illas ſupponit in obiecto, ſed tantum poteſt multiplicare entia rationis, quæ circa obiectum concipit.

Confirm. ab Arimin. implicat eandem rem fieri non ipſam ſiue realiter, ſiue ratione, ſed ſi diſtingueretur ratione à ſe ipſa, iam ipſa fieret non ipſa, ergo implicat rem diſtingui à ſe ipſa. Maior prob. quia ſi fieret res, & non ipſa eſſet ipſa, quæ ſunt contradictoria. Minor probatur, quia ſi diſtingueretur à ſe ipſa, eſſet alia à ſe ipſa, & per conſequens ipſa eſſet non ipſa, vt patet ex ſignificato termini ly Alia.

Reſpon. Rem non fieri per rationem non ipſam ſecundùm rem, vt ſcilicet

Sortes fiat non Sortes ſecundùm rem; at non eſt abſurdum rem fieri non ipſam ſecundùm rationem; quia ſicut vna ratio obiectiua per rationem non eſt alia, ita res ſubſtrata illis rationibus ſecundùm vnam rationem non eſt ipſa ſecundùm aliam rationem.

9. Sed contra, quia res ſubſtrata rationibus, vel ſumitur vt aggregata ex rationibus varijs, & ſic vera res aggregata ex vna ratione diſtinguitur à re aggregata ex alia ratione, ſed per hoc non fit obiectum ipſum cognitionis diſtingui à ſe ipſo, ſed ipſas rationes; vel ſumitur res, quæ eſt ſub rationibus ſecundùm ſe, & præcisè, & ſic non eſt diſtincta à ſe ipſa, ſed eadem omninò eſt ſub vtraque ratione.

Triplicitèr poteſt res diſtingui per rationem effectiuè, formaliter intrinſecè, & formaliter.

Confirm. ſecundò, nam tripliciter res poteſt concipi diſtingui per rationem. Primò effectiuè, & non poteſt intellectus rem ſecundùm ſe non diſtinctam diſtinguere ſiue realiter, ſiue obiectiuè; Nam virtus intellectus eſt quidem adunata diſtinguere, ſcilicet quæ ſunt inter ſe diſtincta, & per vnionem compoſita, non tamen quæ ſunt idem diſtinguere, & reddere non idem.

Secundò formaliter, quaſi ratio ſit intrinſecum diſtinctiuum, ſicut vna res per ſuam formam intrinſecam diſtinguitur ab alia; & neque, quia cum ratio non ſit rebus intrinſeca, non poteſt ſic diſtinguere.

Tertiò, formaliter extrinſecè, ſicut
80 ſubſtãtia diſtinguitur ab alia per aliquod accidens, vt homo albus à nigro; & neque, quia eatenus ſubſtantia diſtinguitur per accidentia, quatenus in ſe habet diſtinctionem vnius ab alia, ſiue ſecundùm ſe totas, ſiue ſecundùm aliquas ſui partes. Vnde accidentia potius indicant diſtinctionem præſuppoſitam, quàm ſubiectum diſtinguãt; Nam alioqui vna ſubſtantia habens in eadem parte plures qualitates, vt lac dulcedinem, & albedinem, diſtingueretur à ſe ipſa, quia idem eſt ſubiectum vtriuſque qualitatis; at principium diſtinctiuum non poteſt eſſe commune partibus, quæ ſunt diſtinctæ, vt patet ex terminis; nam debet eſſe proprium rei, quam diſtinguit ab alia.

Diſtinctionē rationeis eſſe etiam inter extrema realia.

Secũda opinio eſt dic entiũ, diſtinctionem rationis nõ ſolùm eſſe inter extrema

ma rationis, ſed etiam inter extrema realia, quæ licèt ſit omnibus modis idẽ ex natura rei, tamen ex noſtra cognitione diſtinguuntur; quatenus ex vna ratione reali fiunt duæ rationes obiectiuæ, ſeu formalitates obiectiuæ, vt diſtinguantur à formalitatibus, quæ ſunt à parte rei diſtinctæ) eſt communis omnium Theologorum veterum, & recentiorum, præter paucos, qui Nominalium doctrinam profitentur; Immò ipſe Ariminenſis, qui contendit idem non diſtingui à ſe ipſo, fatetur duas rationes obiectiuas inter ſe diſtingui ratione.

11 Primò probant ex Auer. 12 met t. 39. vbi in immaterialibus diſpoſitio, & diſpoſitum, ait eſſe vnum ſecundùm eſſe, & duo in conſideratione; ergo in vna re ponitur dualitas; atque adeò diſtinctio per rationem. Et rationem reddit, quia intellectus noſter eſt natus diuidere adunata in eſſe, ex quibus componitur; vnde infert in Deo non eſſe multiplicitatem in eſſe, ſed intellectu; at hoc eſt diſtingui ratione.

12 Reſpondent Ocham, & Ariminenſis multa ad hanc Auerr. auctoritatem.

Reſponſio Ariminen. & Och.

Non loqui de diſpoſitione, & diſpoſito, vt ſunt res à parte rei, vt ſcilicet diſpoſitio ſit perfectio, & diſpoſitum ſit perfectum, ſed accipit materialiter pro ipſis terminis propoſitionis, mentalis, vel vocalis, quorum diſpoſitum eſt ſubiectum, & diſpoſitio prædicatum; Nam loquitur de compoſitione propoſitionis, & in ſpecie de terminis concretis, quæ prædicantur de Deo, at conſtat in propoſitione componi terminos, non res, primo Priorum, cap. 39. & dicuntur diſpoſitio, & diſpoſitum reuocari ad vnum ſecundùm eſſe; quia prædicatum, & ſubiectũ ſupponunt pro eodem, & ad duo ſecundùm intentionem; quia prædicatum, & ſubiectum inter ſe differunt, cùm non ſint ſynonima; vbi nota non dicere, rem pro qua ſupponunt ſubiectum, & prædicatum differre ratione, vel eſſe duo ratione, ſed prædicatum, & ſubiectum eſſe duo ratione, in quo nomina rerum materialium differunt ab immaterialibus, quod in his diſpoſitio, & diſpoſitum ſupponunt pro vna re ſimplici, & non connotante, aliquid diſtingui

à prin-

à principali ſignificato, ſed aliter in materialibus; Nam id, pro quo ſupponunt eſt vnum per adunationem, ſeu compoſitionem partium, vt rationale ſupponit pro toto, & ſignificat principaliter rationalitatem. Hæc Arimin.

Sed contra, Nam Auer. expreſsè loquitur de rebus ſignificatis; nam licèt loquatur de ſignificatione nominum, tamẽ deinde tranſit ad res ſignificatas; nam ait *intelligi in ea eſſe adunata aliquo modo, & differentia alio modo v.g. cùm diſponit hominem per rationalitatem, intelligit quod ſubiectum rationabilitatis, & rationabilitas ſunt idem in adunatione; & intelligit quod deferens ex eis, eſt aliud à delato.* At non ſic in carentibus materia; *Nam cùm fuerint conſiderata, tamen reducuntur ad vnam intentionem omnibus modis, & nullus modus erit, quo prædicatum diſtinguatur à ſubiecto, & diſpoſitio extra intellectum. i. in eſſentia rei.* At conſtat prædicatum, & ſubiectum materialiter, & pro terminis accepta, non eſſe idem omnibus modis, ſed diſtingui realiter. Deinde, vt probat in rebus immaterialibus, nomina prædicati, & ſubiecti non eſſe ſynonima, quia differunt 13

Auer. opinio explicatur.

 ſecun-

ſecundùm aſſimilationem ſimili modo; ſ. ac in rebus materialibus, in quibus differunt ſecundùm rationem ſignificatam, *Quia intellectus* (inquit) *poteſt intelligere idem bis.* Deinde addit, *Magna differentia eſt inter ea, quæ differunt in eſſe, & in intellectu, & quæ in intellectu tantùm.* At hoc conuenit rebus ſignificatis per nomina, vnde infert. *Multiplicitas igitur in Deo non eſt niſi in intellectu, differentia non in eſſe.* Confirm. quia compoſita intellectus natus eſt diuidere per ſuam cognitionem, intelligendo vnam partem illius, non intellecta alia, ergo etiam natus eſt diuidere ſimplicia intelligendo vnam perfectionem illius, & non aliam; Neque dicas cum Nominalibus non fieri inde diſtinctionem, quia in obiecto vnius cognitionis cōtinetur alia perfectio eiuſdem obiecti, nam contra non continetur explicitè; ſed implicitè, at ratio obiecti formalis eſt ratio explicita, quæ vt ſic differt ab alia, quæ non eſt explicitè cognita, quia non continetur in obiecto, vt explicitè cognito, cùm non cognoſcatur.

Reiicitur replica Nominalium.

Secundò, alij probant, quia dantur multa entia, quæ habent conceptum rea-

lem,

lem,vt ſunt idem realiter 4.Met.3.& tamen diſtinguuntur ratione;ergo diſtinctio rationis eſt inter extrema realia. Antec. prob.1.ex ente,& vno,quæ diſtinguuntur, & non à parte rei, cum dicant eandem naturám,ergo ratione, & idem dici poteſt de omnibus paſſionibus entis; & aſſerit Ariſt.de ratione principij,& cauſæ, elementi,& ignis 10.met.2.

Secundò in eodem puncto fundatur ratio principij reſpectu lineæ ſubſequentis,& ratio finis reſpectu præcedentis. 14

Tertiò,curſus non differt realiter à ly *currere*, & tamen conſtat differre, ſicut abſtractum, & concretum, quæ differunt ratione.

Quartò ex 3.phyſ.t.21. *Actio,& paſſio ſunt idem realiter,non tamē vt ratio vna quod quid erat eſſe dicens, ſicut tunica eſt indumentum, ſed vt via Thebis Athenas,& Athenis Thebas,&c.non enim eadē omnia ijs inſunt,quę quolibet modo eadem ſunt, ſed ſolùm quibus eſſe eſt idem*. Hæ autem rationes ſunt huius ab hoc,& huius in hoc, t.22.

Quintò,ex 1.Phyſ.t.60.materia eſt eadem ſecundùm eſſe, & plura ſecundùm rationem.i.ſecundùm ordinem ad diuer-

ſas formas.

Sextò, vna Diuina eſſentia habet diuerſas ideas, & hæc diuerſitas eſt per rationem, alioqui ſicut in re non ſunt plures eſſentiæ, ita neque eſſent plures ideę.

Septimò, Sortes in foro, & in theatro eſt idem ſecundùm rem, & tamen differt vt eſt in illis locis, ergo differt ratione.

Octauò, idem homo eſt ſenex, & puer, & tamē ſenex differt à puero. Ex quibus patet eandem rem conceptā diuerſo modo diſtingui à ſe ipſa ſecūdùm rationem; ergo diſtinctio rationis eſt inter extrema realia.

15 Reſp. negando extrema realia habentia identitatem realem diſtingui ratione, quia hoc eſſet idem à ſe ipſo diſtingui. Hic ad primam inſtantiam dicunt, ens, & vnum ſignificatiuè accepta, dicere quidem vnam naturam, ſed ea non eſt diſtincta rōne magis, quàm ens, & ens, vnum, & vnum, ſed illius naturæ poſſunt eſſe plures rationes, quarum vna non eſt alia; vnde illa natura ſecundùm vnam illarum rationum poteſt dici vna, & ſecundùm alteram dici ens; vnde diſtinctio eſt inter illas rationes, non autē naturæ ipſius à ſe ipſa. At materialiter

accep-

accepta, & ita dicuntur ens,& vnum, eſſe vnam naturam, non quidem ſecundùm ſe; nam ſunt conceptus, vel nomina diſtincta, ſed ob vnam naturam ſignificatam, ſed ſecundùm diuerſas rationes exprimentes quid nominis vtriuſq; & ideo non ſunt ſynonima. Sed hæc reſponſio iam concedit diſtinctionem rationis eſſe inter extrema realia, licèt idẽ non poſſit diſtingui à ſe ipſo, de qua re infra. Vnde Auer.4. Met. t.3. ait; *Hæc nomina ſignificare eamdem naturam, ſed modis diuerſis*, ſcilicet, qui tenent ex parte rei ſignificatæ, non ex parte modi ſignificandi.

Ad 2. Reſp. in puncto non eſſe diſtinctionem, ſed in nominibus ſignificantibus punctum diuerſo modo, ſed hæc diuerſitas oritur ex diuerſitate, quæ eſt in puncto, cùm habeat varios reſpectus ad lineam præcedentem, & ſequentem; vndè fallitur dicens ly, principium. & finis perſonaliter accepta non diſtingui ratione, & eodem modo dicendum eſt de inſtanti, quo 4.phyſ. t.121. continuatur tempus præteritum cùm futuro. Vbi dicitur quod eſt idem, ſed eſſe non eſt idẽ. 16

Ad 3. ibi concedi eſſe diſtinctionem ex

parte nominum, quia res ſignificata eſt eadem, ſed diuerſo modo ſignificatur .ſ. abſtractè, & concretè.

17 Ad 4. Reſp. Arim. illa perſonaliter accepta diſtingui ratione, quia ſunt plures rationes inter ſe diſtinctæ; nam actio eſt actus agentis, & paſſio patientis; non tamen ſequitur, rem, in qua ſunt diſtinctæ rationes, diſtingui à ſe ipſa. At verò materialiter accepta non ſunt idem actus, ſed ſignificant eundem actum, ſecundùm diuerſas tamen rationes; ſed ex hac reſponſione patet, diſtinctionem rationis eſſe inter duo extrema realia, quæ ante operationem intellectus erant idem.

Confirm. ex dicto Auer. ibi, vbi ait, illa eſſe idem ſubiecto, & differre ſecundùm definitionem.

Ad 5. nihil reſp. Arim. ſed poteſt eadẽ doctrina accomodari; verùm non placet, quia ibi ponitur pluralitas in ipſa materia, quia in ipſa eſt ordo ad diuerſas formas.

Ad 6. Reſp. negando in Deo, ideas eſſe ipſam eſſentiam, ſed eſſe ipſas res conceptas, ſed non eſt huius loci de ea re diſputare.

Ad 7. negant Sortem poſitum in illis

locis

locis differre à ſe ipſo, quia ſi vtrumque manet affirmatum, eſt falſa implicatio, cùm nequeat eſſe ſimul in vtroque loco; ſed ſi vnum affirmatur, & alterum negatur, tunc eſt vera, quia Sortes in foro non eſt in Theatro, & ideo differt Sortes in foro à Sorte in Theatro; ſed hinc non ſequitur idem differre à ſe ipſo, quia Sortes in foro, non eſt Sortes in Theatro, & idem dicitur de lacte albo, quod differt à lacte dulci, quia nomina illa habẽt ſignificata aliquo modo diuerſa; & idem dicitur de eodem iuuene, & ſene; ſed hæc indigent multo examine maximè ſecundum opinionem Nominalium, quia ſubiectum vtriuſque propoſitionis eſt idẽ, & ſupponit pro eodem. Vnde negant de virtute ſermonis lac album ſupponere pro aggregato, quia de virtute vocis talia non habent ſuppoſitionem, niſi pro ſubiecto præciſè: Nam ſi ſupponeret, ſequeretur de virtute ſermonis in tertia figura lac eſſe aggregatum hoc modo: Omne lac album, cum ſupponat pro aggregato, eſt aggregatum, ſed lac eſt albũ, ergo lac eſt aggregatum.

Ego Reſp. ex his inſtantijs non probari, 18
diſtinctionem rationis eſſe inter extre-

ma realia; Nam multæ rationes forma-les,quæ ibi ponuntur, non diſtinguntur ratione; ſed ex natura rei modaliter, vel formaliter, aliæ autem, vt eſt diſtinctio attributorum, & ſimilium negatur ab aduerſarijs, quare ego aliter.

Probatur ab Auctore.

Probo 3. diſtinctio, quæ oritur ex vi præcisè intellectus, eſt rationis, quia cùm ſit præciſo opere intellectus, non poteſt eſſe ex natura rei, ſed inter extrema realia poteſt eſſe diſtinctio præcisè ex vi intellectus, ergo eſt rationis. Minor probatur, quia intellectus poteſt apprehendere vnum, & duo, ſiue verè, ſiue falsò, vt cùm apprehendit iuſtitiam, & miſericordiam, vt duo attributa, ſeu perfectiones Diuinæ naturæ; ſed ibi licèt ſit perfectio iuſtitiæ, & miſericordiæ, tamen non ſunt duo, ſed vna, & eadem, ergo dualitas ibi eſt per rationem, atque adeo diſtinctio inter illa eſt per rationem.

Confirmatur, quia intellectus poteſt illas comparare quoad æqualitatem, & inæqualitatem, ergo præſupponit fuiſſe per apprehẽſionem diſtinctas, quia huiuſmodi relationes ſunt inter extrema diſtincta, & præterea ipſa æqualitas, & inæqualitas ſunt relationes, quæ ſunt ra-

tionis,

tionis; & tamen extrema ſunt realiter idē. Confir. 2. ex æqualitate Diuinarum Perſonarum, quæ eſt relatio rationis. Confirm. 3. ex identitate eiuſdem ad ſe ipſum, quæ eſt relatio rationis inter vtrumque extremum reale.

ARTICVLVS III.

Opinio Auctoris.

PRima Concl. inter extrema, quę ſunt idem ex natura rei poteſt eſſe diſtinctio rationis, patet ex dictis in ſecunda opinione; Vnde ipſe etiam Arim. concedit inter ipſas formalitates conceptas eſſe diſtinctionem rationis, licèt neget inde ſequi diſtinctionem eiuſdem à ſe ipſo. Confirm. quia ſicut diſtinctio eſt negatio, qua vnum dicitur nō eſſe aliud, & ſi eſt ex natura rei dicitur ſimiliter, vnum non eſſe aliud, ita diſtinctio rationis dicit negationem, qua vnum vt repræſentatur per vnam cognitionem non eſt aliud repræſentatum per aliam, quia illud repræſentatur per cognitionem, quod explicitè terminat cognitionem, nam aliud, quod obiecto conuenit, ignoratur

19 Inter extrema identificata à parte rei eſt diſtinctio rationis

ratur an obiecto conueniat, ergo non poteſt repræſentari per cognitionem, quæ opponitur ignorantiæ.

Denique eadem concluſio patebit ex dicendis de diſtinctione rationis ratiocinatæ.

20 *S*ecunda Concluſ. poteſt id, quod eſt vnum,& idem à parte rei diſtingui ratione à ſe ipſo ſecundùm diuerſas perfectiones explicitè conceptas. Primò patet ex dictis, quia diſtinctio rationis poteſt eſſe inter extrema realia, ſed illa extrema erant vnum, & idem à parte rei, ergo vnum, & idem à parte rei poteſt fundare, vt per intellectum cognoſcatur ſecundùm duas perfectiones,& ſecundùm illas diſtinguatur; vnde idem ſecundùm vnam rationem diſtinguitur à ſe ipſo ſecundùm aliam rationem. Reſp. hoc non eſſe diſtingui à ſe ipſo, ſed duas rationes obiectiuas eſſe diſtinctas inter ſe. Sed cõtra, quia illæ, quæ ſunt duæ rationes per intellectum ſunt vnum, & idem ſecundùm rem, ergo illud idem eſt diſtinctum in duas rationes, ergo idem ſecundum vnam rationem obiectiuam eſt diſtinctũ à ſe ipſo ſecundùm aliam rationem.

Vnum, & idem à parte rei poteſt ratione diſtingui a ſe ipſo.

Secũdò probatur, dupliciter quia plures

rõnes,

rõnes obiectiuæ poſſunt conuenire vni, & eidem rei per intellectum. Primò, intrinſecè, quaſi componentes illam rem. Secundò extrinſecè, quaſi additæ illi rei tanquam ſubiecto,ſed ex vtroque modo ſequitur idem diſtingui à ſe ipſo,ergo.

Dupliciter plures rationes poſſunt eidem conuenire p intellectum.

Maior probatur, tum quoad primam partem ex prædicatis diuinę eſſentiæ ex communi, quæ inter ſe nulla ratione ex natura rei actu, & formaliter diſtinguntur,tamen vt repræſentantur per intellectum ſunt plures obiectiuè rationes intra diuinam eſſentiam, & illam quaſi cõponentes ex noſtro modo intelligendi, vt eſt in Diuinis ratio exiſtentiæ,independentiæ,& ſimilia; & idem ſecundũ alios dicitur de prædicatis eſſentialibus creaturarum. 21

Tum quoad ſecundam partem, nam ſicut eidem rei poſſunt aduenire plura accidentia realia,ita etiam plura accidẽtia intentionalia, vt v.g. animali poteſt tribui relatio generis in ordine ad inferiora, & relatio ſpeciei in ordine ad ſuperiora, ſic etiam in propoſitione idenrica eidem tribuitur relatio ſubiecti, & prædicati.

Confirm. Nam perfectiones additæ 22

vel

vel ſunt in diuerſa parte ſubiecti, vel in eadem; ſi primum conſtat non ſolùm diſtingui ratione, ſed etiam re ipſa, vt idē diſtinguatur à ſe ipſo realiter ſecundùm diuerſas partes realiter diſtinctas, vt Aethiops eſt albus ſecundùm dentes, tamen diſtinguitur à ſe ipſo, vt eſt niger ſecundum manus, quia idem totum habet diuerſas partes.

Si verò dicatur ſecundum, etiam idē poteſt diſtingui à ſe ipſo, vt ſubiectum diuerſorum accidentium, quia vt ſuſtentat, & recipit formaliter vnum, non recipit, & ſuſtentat aliud, vnde habet diuerſas rationes ſuſtentandi, & recipiendi, at hæc diuerſitas non eſt ex natura rei, ergo ex vi rationis, quod expreſſit Ariſtot. cùm dixit materiam eſſe vnā, & diuerſam ſecundùm eſſe .i. vt reſpicit diuerſas determinatas formas.

ARTICVLVS IV.

Reſpondetur ad argumenta primæ Opinionis.

AD primum, eodem modo cauſari diſtinctionem rationis circa eandem,

dem,vel eaſdem res; Nam primo diſtinctio in ſubiecto cauſatur ex denominationibus accidẽtalibus, tum quia eadem res, vt ſubiectum vnius præcisè conceptum non eſt ſubiectum alterius,licèt adęquatè conceptum idem ſit ſubiectum vtriuſque, tum quia ex D.Thom.quæſt. 2. de malo art.6.ad 12. *Idem pomum eſt multiplex quale propter diuerſitatẽ odoris & ſaporis,licèt ſit vnũ quale propter vnitatem ſubiecti*. Secundò cauſatur ex diuerſa terminatione diuerſarum cognitionum, ſicut eadem res viſa eſt multiplex in eſſe cognito ex multiplici viſione, ſed cum hoc diſcrimine,quod ſi viſiones ſunt eiuſdem ſpeciei illa diſtinctio non eſt formalis; ſed materialis, at diuerſitas cognitionum eſt formalis, cum cognitiones ſint diſtinctæ ſpeciei; Vndè ad ſecundum probat intellectum non multiplicare rationes formales obiecti realiter; ſed poteſt multiplicare intentionaliter, quatenus eadem res diuerſis cognitionibus repręſentatur,& licèt cognitio ſupponat rationes illas ſecundùm ſuas perfectiones eſſe in obiecto, non tamen ſupponit eſſe diſtinctas,vndè non dat illis entitatem, ſed diſtinctionem.

Dupliciter cauſatur diſtinctio rõnis 1.ex ratione ſubiectandi, 2. ex ratione terminandi.

Intellectus nõ multiplicat in obiecto rationes reales,ſed intentionales.

Reſp.

Reſp. 2. Capr. ad 3. improb. negando eſſe eandem rationem diſtinctionis ex vi cognitionis, & ex vi qualitatum realium; Nam cùm ratio in anima ſit ipſa res in eſſe intelligibili, quod habet in anima, nõ tamen ſecudùm eſſe naturale, quod habet extra intellectum ex D. Th. quodl. 1. q. 2. art. 2. acquirit eſſe quoddam intentionale;

23 At non ſic res, quæ eſt ſub diuerſis accidentibus realibus, quia ex illis nec acquirit in ſe nouum eſſe naturale ſecundùm ſua intrinſeca, neque nouum eſſe intentionale.

Idẽ ex Cap. nõ diſtingui à ſe ipſo.

Ad primam confirm. reſpond. Capr. concedendo rem non diſtingui à ſe ipſa; ſed duas rationes, quæ ſunt idem ſecundùm rem, diſtingui ratione inter ſe. Nam ſicuti eſt fallacia accidentis in hoc argumento, *Sapientia diſtinguitur ratione ab eſſentia, ſed ſapientia eſt idem re cum eſſentia, ergo Eſſentia diſtinguitur ratione ab eſſentia*: Nam hoc prædicatum, ſcilicet diſtingui ab eſſentia conuenit illi, non ratione illius, in quo conueniunt; ſed ratione illius, in quo diſtinguntur; ita dicendum in caſu noſtro, quia vnum horum prædicatorum accidit alteri in-

quantum

quantum vnum non eſt de ratione alterius, vt v.g. prædicatum conueniens ſapiẽtiæ, vt diſtinguitur ab eſſentia non poteſt conuenire eſſentiæ, vnde non ſequitur idem diſtingui à ſe ipſo.

24 Quomô idẽ diſtinguitur à ſe ipſo.

Reſp. 2. concedendo idem diſtingui à ſe ipſo ſecundùm rationem. Vnde negatur minor .ſ. quod ipſa eſſet non ipſa, nam aliqua ratio, quæ eſſet eius, non fieret non eius, ; Nam ratio, qua vnum diſtinguitur ab alio, eſt vnius extremi illorum, & non amborum eo modo, quo diſtinguntur, licèt alio modo, vt ſcilicet ſunt idem realiter, poſſit eſſe vtriuſque illorum, & ob idem dicitur diſtingui ratione à ſe ipſo ſecundùm diuerſas rationes in ſe contentas, ſed ratione diſtinctas, vt v.g. punctum habet rationem principij, & finis; & vt habet rationem principij diſtinguitur à ſe ipſo, vt habet rationem finis; nam ratio principij eſt puncti, vt conſideratur in ordine ad lineam ſequentem, & non eſt eius, vt cõſideratur in ordine ad lineam præcedentem; contra verò ratio finis non eſt eius, vt eſt principium, & vt diſtinguitur punctum à principio, ſed eſt eius .ſ. puncti, vt eſt res quædam fundans rationem principij,

cipij, & finis, quatenus comparatur ad diuerſa, & idem dicendum de alijs, quæ ſunt idem realiter, & diſtinguntur ratione ſecundum diuerſas rationes conuenientes eidem rei materialiter acceptæ, ſed non eidem formaliter obiectiuè acceptæ; Vnde rectè ibi dicebatur, eamdem rem non fieri non ipſam realiter, ſed ratione, vt fundat diuerſas rationes. Ad improb. reſp. cum dicitur res ſecundum vnam rationem, &c. non ſignificatur aggregatum ex re, & ratione, ſed nuda res, vt correſpondet vni per vnum conceptum cognita, & eadem res, vt correſpondet alteri cognita per aliam cognitionem; quod Cap. verſ. *ad 3. improb.* explicans, ait accipi nudam rem, non ſecundum eſſe quod habet ad extra, ſed quod habet in anima, vt *1.* Phyſ. 62 dicitur de diuerſitate Sortis in domo, & in foro, vbi Auer. com. 104. ait, Sortem eſſe quodammodo idem, ideſt ſecundum ſubiectum, & alio modo diuerſum, ſcilicet ſecundum definitionem. Hæc autem pluralitas dupliciter poteſt eidem conuenire. Primò ſecundum eſſe quod habet in anima ratione ſui, quatenus ſcilicet terminat diuerſas cognitiones; Se-

cundò,

cundò, vt habet eſſe in alia, & alia ſpecie.

Ad ſecundam Confirm.reſp.Capreol. verſ. *ad 4. improb.* cùm ratio dupliciter accipiatur. Primo, pro potentia; Secundò pro actu: ita res poteſt dici diſtingui ratione; primò effectiuè, vt ratio ſignificat potentiam. Secundò formaliter, vt ratio ſignificat cognitionem; nam intellectus effectiuè producẽs diuerſas cognitiones eiuſdem, dat illi duplex eſſe rationis, & per conſequens diſtinguit eam in plura, vt notat Auer.12.met.con.39. de vi intellectus. At inſtant cognitionem diſtingui intrinſecè, cùm ſit extrinſeca obiecto. Reſp. Capr. eſſe diſtinctiuum intrinſecum rei quantum ad eſſe rationis, quod habet, cùm ratio non ſit aliud, quàm res ipſa in eſſe intellecto, ſed non eſt rei intrinſeca quantum ad eſſe extra animam; quare, nec diſtinctiuum formale intrinſecum, vel extrinſecum; nam catenus eſt diſtinctiuum; quatenus eſt illi intrinſecum. 25

Quotupliciter accipiatur ratio.

Cognitio nõ eſt diſtinctiuum intrinſecum, ſed extrinſecũ.

Sed hæc Capr. doctrina mihi non ſatis placet; quare reſp. cognitionem eſſe quidem diſtinctiuum eiuſdem rei formale extrinſecum, conſideratum ſecũdùm eſſe

natu-

naturale, non tamen intrinſecum; tum quia cognitio non eſt obiectum, ſicut imago non eſt res repræſentata, ſiue ſecundùm ſe, ſiue vt terminus repræſentationis; tum quia ſi cognitio eſſet diſtinctiuum intrinſecum, ſicut cognitiones realiter diſtinguntur inter ſe, ita & rationes illæ ſimiliter eſſent diſtinctę. Quare diſtinctiuum intrinſecum erunt rationes explicitè repręſentatę, quatenus ſunt termini diuerſarum cognitionum eiuſdē rei, eo modo, quo ſupra dictum eſt, vt v. g. diſtinctiuum intrinſecum ſapientiæ à iuſtitia erit ratio explicitè cognita exiſtens in diuina eſſentia, quæ ratio explicitè terminans non eſt ratio explicitè terminans aliam cognitionem eiuſdem eſſentiæ.

Quomodo autem res eadem ſecundùm eſſe, quod habet in anima, poteſt dici plures rationes ſecundùm eſſe cognitum, & obiectiuum, fusè explicat Capr. loc. cit. verſ. *ad 2. improbat.* ſed nos alibi.

DVBITATIO IV.

An ad diſtinctionem rationis exigitur pluralitas rationum obiectiuarum, an ſufficiat pluralitas conceptuum.

ARTICVLVS I.

Explicantur termini, & ſenſus quaeſtionis.

PRimo Not. rationem accipi tripliciter. Primò effectiuè, & ſignificat ipſam potentiam, quæ effectiuè eliciendo cognitiones, inducit pluralitatem quandam in obiecto, vt habet eſſe in anima. 1

Ratio accipitur tripliciter, effectiuè, formaliter, & obiectiuè.

Secundò formaliter, & ſignificat conceptus, qui formaliter eliciti ab intellectu in eodem ſunt ſubiectiuè, vnde à Syl. 1. p. q. 13. art. 6. dicitur ratio formalis ſubiectiua.

Tertiò obiectiuè, & ſignificat illam rationem, ſeu formalitatem, quæ explicitè cognoſcitur in obiecto; Vnde dicitur etiam ratio terminatiua cognitionis,

nunc

nunc quæritur, quæ harum rationum diuerſitas ſufficiat ad diſtinctionem rationis, & quidem de ratione effectiua nemo dubitat, ſed ſolum de formali, & obiectiua.

a Secundo Not. rationem formalem ex Heru. quodl. 3. quæſt. 3. ar. 1. accipi dupliciter, Primo pro formalitate conſtitutiua cuiuſcumque rei, vt albedo dicitur ratio formalis Albi, quæ cum cognoſcitur dicitur etiam ratio obiectiua; & hæc eſt communis ad omnes rationes, ſiue ſint ex natura rei conſtitutiua, ſiue ex modo intelligendi. Secundò pro ratione præcisè obiectiua, quæ habet ſuum eſſe limitatum ex vi cognitionis, cui ex parte obiecti reſpondet, vt Syl. loc. cit.

Ratio formalis conſtitutiua, & obiectiua.

Tertiò Not. extrema, quæ denominantur diſtingui, exigere diſtinctiua principia; Nam omnis ratio actualis oritur ab aliquo principio, à quo habet ſuam actualitatem, non ſolum in genere cauſæ efficientis, ſed etiam in genere cauſæ formalis, quare ſicut in diſtinctis realiter ſunt principia formaliter diſtinctiua, ita etiam proportionaliter inquirenda ſunt ſimilia principia inter diſtincta ratione.

Quar-

Quartò Not. rationem obiectiuam eſſe duplicem; vnam antecedentem ad cognitionem, quæ cognoſcitur in obiecto eſſe à parte rei. Secundo, quæ concomitatur actum cognitionis, vt v. g. in Deo ſapientia, & juſtitia ſunt rationes obiectiuæ, quæ præſupponuntur illi conuenire præciſo opere intellectus, at verò pluralitas illarum eſt ratio obiectiua conueniens obiecto ex vi cognitionis, & ſic dicendum de ſimilibus.

Ratio obiectiua antecedens, & conſequens ſeu còcomitans actum animæ.

ARTICVLVS II.

Opiniones Doctorum.

PRima Opinio eſt dicentium rationẽ ſecundum quam aliqua dicuntur diſtingui ratione, eſſe relationem conſequentem rem, vt eſt obiectiuè in intellectu, quæ dicitur relatio cogniti, ita Petrus Niger in clypeo quæſt. 10. in prædicab. art. primo. Fundamẽtum eſſe poteſt, quia diſtinctio rationis eſt relatio quędam rationis, at relatio hæc conſequitur res, vt ſunt obiectiuè in intellectu.

Ratio diſtĩguens ſecũdùm rationem, eſt relatio rationis.

Secunda opinio eſt dicentium ad hanc

di-

Sufficere diſtinctionem conceptuũ.

diſtinctionem non eſſe neceſſariam pluralitatem rationum obiectiuarum, ſed ſufficere pluralitatem rationum formalium, ſeu cóceptuum; ita Gillius loc. cit. num. 5. Nam in identitatis relatione intellectus vtitur vno; vt pluribus 5. met. t. 16. ſed ibi non eſt pluralitas rationum obiectiuarum, ſed ſolum eſt pluralitas conceptuum formalium, ergo ad diſtinctionem rationis non eſt neceſſaria pluralitas rationum formalium obiectiuarum.

Minor probatur, quia ſi pluribus conceptibus ſcilicet apprehenſioni Petri ex parte ſubiecti, & alteri ex parte prædicati, correſponderent plures rationes obiectiuæ, non poſſet eſſe propoſitio identica, ſed eſſet formalis; quia prædicatio identica exigit, vt ſubiectum, & prædicaum ſint idem ſecundum rationem obiectiuam; Neque dicas ſufficere eandem rationem ex parte rei; Nam hinc ſequeretur omnem propoſitionem inter extrema, quæ ſunt idem à parte rei, eſſe identicam, vt v. g. cum Deus dicitur ſapiens eſt identica, ſicut cum Deus dicitur Deus.

Confir. ſecundo, nã diſtinctio rationis

con-

conuenit rei, vt eſt intellecta, ſed præciſis rationibus formalibus obiectiuis poteſt res habere varietatem ſub rationibus formalibus, ſub quibus concipitur, ſcilicet ſub habitudine ad ſe ipſam, cum habitudo non poſſit concipi, niſi ſub pluralitate extremorum, ergo.

Dices, ſi ſufficeret pluralitas conceptuum, ſequeretur eandem rem eadem ratione cognitam à diuerſis, vel ab eadem diuerſis temporibus diſtingui ratione à ſe ipſa. Reſpondetur non ſufficere pluralitatem conceptuum abſolutè, vt probat argumentum, ſed exigi quandam ſubordinationem, vel comparationem eiuſdem ad ſe ipſum, nam tunc intellectus vtitur vna re, vt pluribus, nam ſic concipiendo, quaſi diuidit rem à ſe ipſa. 5

Explicatur opinio.

Hi tamen iter ſe diuiſi ſunt; Nam aliqui putant hanc pluralitatem conceptuum exigi actualem, & formalem, ita Gillius num. 11. ex D. Thom. 1. d. 2. q. vn. art. 3. ad 6. Cartuſ. Fer. Sonc. Henr. in ſum. art. 32. q. 4. 5. & alij dicentes, Deum ab æterno videre diſtinctionem attributorum, quatenus cognoſcit diſtinctionem, quam habent in ordine ad

Alii exigũt pluralitatem formalẽ conceptuum.

diuer-

diuerſos conceptus creatos; vt Riccard. in 1. d.2.art.1.q.3.art.4. Tolet.diſtin.8.q. vn.ar 4.ad 2.Scot. cont.3.concl. Cap.q. 4.ar.2.ad 9. Gadofred.cont.2.concl. Hiſpalen.q.4.ar.4.ad 6.& 16.contr. 1. concl.Mol.1. p.q.28 ar.2.d.3. concl. 3. 4. & 5. quos refert, & ſequitur Gillius lib. 2. tra.6.c.9.num.3.

6 Alij verò dicunt ſufficere vnum actum, qui ſit virtualiter plures, vt apprehenſiuus vnius rei in ordine ad aliud, quia poteſt vnus actus attingere plures rationes formales obiectiuas diſtinctè, vt attinguntur per plures actus.

Alii virtualem.

Tertia Opinio eſt dicentium, ad diſtinctionẽ rationis non ſufficere pluralitatem conceptuum, ſed exigi etiam pluralitatem rationum ex parte obiecti. Ita Heru. quodl 3. quæſt.3. art.1. & 1. d. 2. quæſt.2 ibi Dur.quæſt.3.Beluiſius de terminis Theolog.tract.2.cap.212. Torr. 1. p. quæſt. 28.art.2.d. 52. d. 4. quos citat Gillius c.2.

Exigi pluralitatem conceptuũ formalium, & obiectiuorũ

Probant primo aliqui. Nam poſita diuerſitate cognitionum eiuſdem obiecti cogniti à diuerſis, vel eiuſdem diuerſo tẽpore præciſis rationibus formalibus ex parte obiecti, non oritur in obiecto diſtin-

ſtinctio rationis, vt patet dum Deus cognoſcitur ſub ratione ſapientis per plures cognitiones, non fit, vt ſapientia differat ratione à ſe ipſa. Contra verò poſitis pluribus rationibus in obiecto, ſiue per vnam, ſiue per plures cognitiones, ponitur diſtinctio rationis, ergo pluralitas rationum obiectiuarum eſt fundamentum diſtinctionis, & non cognitionum. Reſpondent Aduerſarij, concedendo multiplicitatem cognitionum abſque habitudine, & ordine, vt dicitur in argumento, non ſufficere ad fundandam diſtinctionem. Sed contra, quia ideo illa multiplicitas non ſufficit, quia ſecundum illam nulla eſt pluralitas rationum in obiecto, quam habet ex cognitione comparatiua, quia comparatio non poteſt eſſe ſine aliqua pluralitate extremorum.

Confir. quia ſi ſola pluralitas conceptuum formalium ſufficeret ad fundandam diſtinctionem rationis, non poſſet dari maior, & minor diſtinctio rationis, quia conceptus æquè realiter diſtinguntur, cum eſt propoſitio inter ſynonima, vt gladius eſt enſis, ac cum eſt inter non ſynonima, vt ſubſtantia eſt ens, at id

eſſe falſum patet, quia maior diſtinctio eſt inter ſubſtantiam, & ens, quàm inter gladium, & enſem, quia ibi eſt diſtinctio rei ſignificatæ, & vocum, at hic eſt ſolum diſtinctio vocum.

Reſpon. negando ſequelam maioris, quia licèt conceptus quoad realitatem æque differant, non tamen quoad rem ſignificatam, & intellectam, quia hæ magis, & minus conuenire poſſunt, & quia diſtinctio rationis conuenit rebus, vt ſunt intellectæ, ſicut hæ magis, & minus conueniunt, ita eſt maior, & minor diſtinctio; Nam, vt recte Heru. in ſum. ar. 51. quæſt. 1. magis, & minus in diuiſione conſiſtit in magis, & minus quoad vnionem, quæ præſupponitur ad diuiſionem, quia quæ magis ſunt vnum, minus differunt. Diuiſio autem aliquorum ſub aliquo vno eſſe poteſt. Primo ex natura rei originaliter, & completiue, & ibi fundatur diſtinctio realis realitate abſoluta, vel relatiua. Secundo ex natura rei originaliter, ſed conpletiuè ex intellectu, qui ſua cognitione ſimplicia diuidit, ſiue per cognitionem abſolutam; vt ſpeciem per conceptum generis, & differentiæ; vel reſpectiuam, vt diſtin-

Diuiſio fieri poteſt dupliciter, originaliter cõpletiuè ex natura rei, & per opus rationis.

diſtinguit attributa diuina.

Sed contra, quia ſicut magis, & minus debet attendi ex rebus ſignificatis, ita diſtinctio, ergo non ſufficit diſtinctio conceptuum, niſi ſit aliquo pluralitas ex re ſignificata, ſiue ſit aliquid primæ intentionis, ſiue ſecundæ intentionis, vt explicat Heru. loc. cit dicens in diſtinctione attributorum non eſſe magis, & minus ex parte eorum, vt ſunt res primę intentionis propter ſummam ſimplicitatem ſed ex parte ſecundarum intentionum, quæ illis conueniunt ab intellectu.

Hi tamen inter ſe diuiſi ſunt; Nam quidam exigũt in obiecto rationes obiectiuas præciſas ad cognitionem, vt ſignificat Heru. & alij.

At quidam dicunt non neceſſariò requiri huiuſmodi rationes, ſed ſufficere obiectiuas concomitantes, quæ ſunt ſecundæ intentionis, vt ſignificat Heru. loc. citato.

ARTICVLVS III.

Opinio Authoris.

8 Pluralitas cognitionū exigitur nō vt proximū fundamentum diſtinctionis.

PRima Conc. ad diſtinctionem rationis requiritur cognitionum pluralitas, ſed non vt proximum principium diſtinctiuum.

Prima pars eſt cōmunis, ita D. Th. 1. d. 2 q. vnic. art. 3. ad 6. Cart. Ferr. Sonc. & alij citati in ſecunda opinione; prob. ex dictis de natura diſtinctionis rationis; Nam dicitur illa, quæ non eſt præciſo omni opere intellectus, ſed quæ fundatur in operibus intellectus, & ab illis habet eſſe ſuum, ſi enim tā rationes obiectiuæ, quàm eorum pluralitas eſſet independens ab intellectu, non eſſet diſtinctio rationis, ſed ex natura rei.

Secunda pars de pluralitate probatur: Nam cum extremorum pluralitas ſit ab intellectu, non poteſt eſſe ab intellectu, niſi per diuerſas cognitiones idem obiectum diuerſo modo conſequatur, nam inde ſumit fundamentum intellectus, vt tribuat obiecto illas rationes, vt repræſentatas, & vt terminet diuerſas cognitiones, & inde tribuat pluralitatem.

Confir. quia omnis diſtinctio actualis extremorum ſupponit pluralitatem illorum proportionatam diſtinctioni, ergo

go diſtinctio rationis, cum conueniat obiecto vt habet eſſe intentionale, debet habere pluralitatem ſecundum illud eſſe, at hoc non habet niſi vt terminet plures conceptus, à quibus habet eſſe intentionale.

Tertia pars probatur contra Gillium. 8
Primò probatur, quia ſi pluralitas, in qua fundatur diſtinctio rationis penderet ex ſola pluralitate conceptuum formalium, tota cauſa diſtinctionis tribueretur modo intelligendi, & non obiecto, at hoc eſt falſum, nam exiſtente eadem diuerſitate cõceptuum formalium quædam ratione diſtincta non poſſunt ſe inuicem negari, vt ſi de gladio negetur enſis; quædam verò poſſunt, vt rationalitas non eſt animalitas, quæ ſecundùm aduerſarios ratione diſtinguntur. Reſp. Gillius cap. 2. num. 6. concedendo præter conceptus formales diuerſitatem rationum obiectiuarum conducere ad diſtinctionem rationis, quæ habet fundamentum in re, & clarius, cùm negatur requiri pluralitatem rationum obiectiuarum non intelligi reſpectu omnis diſtinctionis rationis, ſed illius, quæ non habet fundamentum in re, quæ dicitur ra-

tionis ratiocinantis, quare non eſt efficax.

Secundò probatur, quia ſi cognitiones eſſent proxima diſtinctiua obiecti, tunc non eſſet diſtinctio rationis, ſed realis, quia non minorem diſtinctionem habent quæ ſunt diſtincta, quam habent proxima diſtinctiua, at cognitiones inter ſe diſtingui realiter nemo negat.

Reſp. Gillius, cognitiones ſecundùm eſſe phyſicum diſtingui realiter, neque ſecundùm hanc rationem fundant diſtinctionem rationis, ſed ſecundùm eſſe repræſentatiuum ſunt idem quodammodo cum obiecto, & quia eſſe intellectum, ſeu repræſentatum eiuſdem obiecti indiſtincti ex natura rei non afficit obiectum realiter, ſed intentionaliter, non confert illi diſtinctionem actualem ex natura rei, ſed rationis. Sed contra, nam cùm natura phyſica cognitionis conſiſtat in repræſentatione, ſi diſtinguitur realiter ſecundùm eſſe phyſicum, etiam ſecūdùm eſſe repræſentatiuum diſtingueretur realiter; quare cùm ſint proxima diſtinctiua ſecundùm eſſe repræſentatiuum, etiam quæ ſunt diſtincta per illas erunt realiter diſtincta; at inquiunt non di-

diſtingui realiter, quia non afficit obiectum realiter, ſed intentionaliter.

Sed contra, tum quia afficere inten- 10
tionaliter obiectum, eſt eſſe repræſentationem obiecti, atque adeò eſt ipſum obiectum non ſecundùm ſuum eſſe ad extra, ſed ſecundùm eſſe, quod habet in anima ſubiectiuè ratione cognitionis repræſentantis: at hoc magis oſtendit diſtinctionem realem obiecti ſecundùm eſſe intentionale, quia ipſa cognitio eſt ipſum obiectum ſecundùm eſſe huius intentionale. Tum quia diſtinctio rationis tribuitur obiecto, quod eſt extra, non obiecto intentionali, quia hoc eſt in genere qualitatis.

Confirmari poſſet, quia omnia, quæ ſunt diſtincta ſiue eſſentialiter, ſiue accidentaliter non poſſunt formaliter, & proximè diſtingui per extrinſeca, ſed neceſſariò per aliquod ſibi intrinſecum, ſiue ſit ens abſolutum, ſiue connotatiuum; nam res connotata diſtinguens cenſetur vt intrinſeca enti connotatiuo; & licèt relationes diſtinguantur per terminos extrinſecos radicaliter, tamen proximè diſtinguntur per proprias rationes intrinſecas, ſed de hoc fundamen-

to alibi.

21 Tertiò probatur, quia omnis diſtinctio vel eſt rationis ratiocinantis, vel ratiocinatæ, Sed in omni requiritur pluralitas rationis ex parte obiecti, Ergo proximum diſtinctiuum non eſt cognitio.

Minor quoad diſtinctionem rationis ratiocinatæ patebit ex dicendis infra de illius natura; ſed quoad diſtinctionem rationis ratiocinantis probatur in propoſitione identica, vbi minimè videtur requiri talis pluralitas; nam Petrus non poteſt diſtingui à ſe ipſo, vt eſt vnus, quia diſtinctio non ſundatur in vnitate, ergo vt pluralitatem habet, ſed non habet pluralitatem ſecundùm eſſe reale præſuppoſitum cognitioni; ſed ſecundum eſſe additum intentionale, quatenus Petrus concipitur ex parte ſubiecti, vt ſuppoſitum, & ex parte prædicati, vt adueniens ſibi; at hoc eſſe ſuppoſitum ſibi, & eſſe adueniens eſt duplex ratio obiectiua tribuens proximè Petro, vt principia diſtinctiua Petri, diſtinctionem rationis.

Quartò probatur ex dicendis concluſione ſequēti, & dictis in tertia opinione;

Se-

Secunda Concluſ. Diſtinctio rationis fundatur proximè in rationibus obiectiuis proximè diſtinctiuis formaliter. Primò, quia extrema diſtinguuntur, vt termini cognitionum diuerſarum, quæ non ſunt ſynonima, ſed non poſſunt eſſe termini huiuſmodi, niſi includant diuerſas rationes obiectiuas; nam ſi eadem eſt ratio vtriuſque extremi, & nomina, ac conceptus eſſent ſynonimi, & non poſſent fundare diſtinctionem, quæ exigit pluralitatem in extremis, quæ diſtinguuntur. 12

Diſtinctio rationis proximè fundatur in rationibus obiectiuis, proxime, & formaliter diſtinctiuis.

Reſponderi poteſt in propoſitione identica; Prædicatum, & ſubiectum ſunt ſynonima, ergo etiam conceptus, atque adeò in obiecto non ſunt diuerſæ rationes; ſed contra, tum quia vt ſunt ſynonima, fundant identitatem, ergo non fundant diſtinctionem: Nam fundamenta illarum relationum debent eſſe diuerſa, ex 5.met. tum Petrus à ſe non diſtinguitur ratione ſubſtantiæ, ergo debet diſtingui ratione alicuius rationis additæ; at hæc non poteſt eſſe vna, & eadem in vtroque, vt patet, ergo diuerſa, atque adeò erit ex parte obiecti aliqua pluralitas ibi concepta.

Secundò probari poteſt, quia conceptus ſpecificantur ex obiectis, ergo vbi ſunt diſtincti conceptus, debent eſſe diuerſa obiecta.

13 Reſponderi poteſt, illas cognitiones eſſe numero diſtinctas, quæ poſſunt eſſe circa idem omnino obiectum. Sed contra, quia ex vi cognitionum, vt ſunt numero diſtinctæ non poteſt oriri pluralitas in obiecto, atque adeò neque diſtinctio; nam per illas apprehenditur Petrus ſecundùm ſubſtantiam, ſecundùm quam diſtinguitur à Petro, ergo vt in cognitionibus fundetur diſtinctio, debent terminari ad diuerſas rationes Petri: vnã, quæ ſe teneat ex parte ſubiecti, Alteram quæ ex ſe teneat ex parte prædicati, in quibus fundetur diſtinctio Petri à Petro. Difficultas ſolùm poſſet eſſe de qualitate harum rationum obiectiuarum, an debeant eſſe à parte rei, an verò ſatis eſt, ſi ſint rationes obiectiuæ concomitantes cognitiones, & exiſtentes ex vi cognitionum ſecundùm proprias exiſtentias, & entitates, ideo ſit,

Ad diſtĩctionem rationis nõ eſt neceſſaria plurali-

Tertia Concl. non eſt neceſſaria pluralitas rationum obiectiuarum realium ad

ad diſtinctionem rationis, ſed ſufficit pluralitas rationum intentionalium. Patet, quia diſtinctio rationis ſecundùm communem rationem poteſt eſſe inter entia rationis, ergo ex ſe non exigit extrema realia, ſeu reales rationes obiectiuas, ſecundùm quas eſt diſtinctio, ſed ea realitas exigitur ex peculiari ratione diſtinctionis rationis ratiocinatæ, de qua infra.

tas rationum realium, ſed ſatis eſſe pluralitas intentionalium.

14 Quarta Concl. perfectio obiectiua, & motiua intellectus ad formandos diuerſos conceptus de re, non eſt fundamentum proximum, ſed remotum pluralitatis rationum obiectiuarum realium.

Perfect. motiua ad diuerſos conceptus eſt fundamentũ remotum pluralitatis rõnum obiectiuarum.

Prima pars probatur, quia niſi accedat cognitio actualis, per quam limitatè concipiatur illa perfectio, non eſt in obiecto pluralitatis actualis, ſed vnitas cum virtuali multiplicitate, quia præciſa cognitione, obiectum non habet aliud eſſe, quàm reale, quod eſt cum ſimplicitate, & ſine pluralitate actuali, ac proximum fundamentum diſtinctionis nõ eſt virtualis, & radicalis, ac potentialis multiplicitas, ſed actualis.

Secunda pars patet, quia quando intellectus concipit plures perfectiones in

Eadem entitas ſimplex,

& illimitata poteſt conci pi limitatè, & compoſi-te.

illo obiecto, non fingit entitatem illarum perfectionum, ſed concipit illam, quæ eſt à parte rei, licèt diuerſo modo ſit in re, ac in mente, quia in re eſt perfectio cum illimitatione, & in intellectu cum limitatione, ex quo modo concipiendi tribuitur obiecto pluralitas rationis; at hoc eſt eſſe fundamentum remotum pluralitatis; Nam vt ſit actualis pluralitas exigitur cognitio limitata perfectionum, quæ ſunt in obiecto, vt infra magis patebit.

15 Quid ſentiat Bacconus de fundamento diſtinctionis rationis.

Contrarium Bacconus 1.d.2.ar.3.§.1. & art.4 vbi ait rationes formales repræſentatiuas non præexigere diſtinctas rationes perfectionales abſolutas diſtinctas in eſſe formali, vt in his fundetur, ſed immediatè fundatur in eſſentia, vt vnus color in collo Columbæ fundat diſtinctos reſpectus in repræſentando varios colores incidente lumine ſuper collum; Nam repræſentatur color indicus quantum ad rationem ſuæ ſpeciei abſolutæ, & cum hoc ibi diſtinctè videtur rubedo per rationem abſolutam rubedinis, ac ſi ibi eſſent vere illi colores; Nam aliquando obiecta repræſentata non habent diſtin-

tio-

ctionem, niſi in ſuis repræſentatiuis; Vnde ait diſtinctos reſpectus non fundari in aliquo fundamento, niſi mediantibus diuerſis modis fundandi dupliciter poteſt intelligi. Primo vt inter reſpectus fundatos, & fundamentum mediet modus fundandi abſolutus diuerſus, & eſt falſum; quia daretur proceſſus in infinitum. Secundo vt modus fundandi ſit reſpectiuus non præuius ad reſpectum fundatum, ſed eſt idem cum fundamento, quatenus habet plenitudinem reſpiciendi diuerſa obiecta, vt determinatur per reſpectum proprium ad tale obiectum, ſicut eadem virtus ſolis abſolute eſt virtus conſtructiua materię conſtrigiblis, & diſſolutiua in ordine ad materiam diſſolubilem; Vnde falſa eſt illa propoſitio, quod ab vno, vt vno non procedit niſi vnum vt oſtēdit d.25.q. vn. art. 1. Nam in materia prima oriuntur infiniti reſpectus ad infinitas formas ex Auer. 4. met. com. 2, & ens bonum verum &c. licèt dicant vnam naturam, tamen fundant diuerſos reſpèctus ex Auer. 4. met. com. 3. Nam ſufficit, vt in fundamento immediate ſint diuerſæ aptitudines, & aptitudinales reſpectus.

Explicatur opinio Baconi.

Ab vno vt vno poſſunt plures oriri.

Fundamentum, nam multitudo rationū

16 obiectiuarum eſt prior multitudine conceptuum formalium, ergo in illo priori poteſt fundari diſtinctio in obiecto, quia poteſt obiecto communicari illa pluralitas præciſis cognitionibus. Antec.prob. nam ab eo conceptus habent vnitatem, & multitudinem, à quo habēt propriam ſpeciem, ſed ab obiectis habent ſpeciem, ergo & vnitatem, & multitudinem, ergo prius eſt multitudo in obiecto, vt in cauſa, quàm in conceptibus.

Confir. quia multiplicitas conceptuū, vel habet fundamentum in re, vel non habet; ſi primum illud non poteſt eſſe aliud, quàm multiplicitas rationum ex parte obiecti, quæ denominat obiectum multiplex ſecundum eſſe intelligibile; ſi non habet, ergo ab ea multiplicitate non poteſt ſumi diſtinctio in obiecto, quia conceptio eſt falſa, cum illi non reſpondeat obiectum.

Diſtīctio ꝓportionatur multiplicitati.

Reſpondetur, diſtinctionem reſpondere, & proportionari multiplicitati; Nam ſi fuerit actualis, erit diſtinctio actualis, ſi autem fuerit virtualis, & potentialis ſimiliter, & diſtinctio erit virtualis, & potentialis; Obiectum autem

ante

ante actualem cognitionem habet quidem virtualem, & potentialem multiplicitatem, & ideo, vt ſit fundamentum ſufficiens debet reduci ad actum; hoc autem fit per diuerſam cognitionem; Vnde ſicut multiplicitas virtualis obiecti non pendet ab actuali coguitione, ita poteſt fundare diſtinctionem virtualem independenter ab actuali cognitione, at vt ſecundum actualem multitudinem pendet ab intellectu, ita non poteſt eſſe ſufficiens, & proximum fundamentum actualis diſtinctionis ſine actuali cognitione. Neque obſtat quod obiectum ſit cauſa multitudinis cognitionum, quia ad hoc ſatis eſt multiplicitas virtualis obiecti, vt patet ex cauſæ vnitate, ex qua ſunt plures effectus.

Ad Confir. Reſpondetur multitudinem conceptuum formalium fundari in multiplicitate obiecti, non quidem formali, & actuali, ſed virtuali, & potentiali, quia hæc ſufficit, vt poſſit ab intellectu diuerſo modo intelligi.

Quinta Concl. fundamentum proximum pluralitatis rationum obiectiuarum eſt diuerſitas cognitionis inadæquatæ obiecti. Eſt Heru.loc.cit. D. Tho. op. 9 17 P[illegible]um fundam[illegible] plurium rationum obie

ctiuarum eſt multiplex cognitio inadęquata obiecti.

quæſt. *I*. Capr. I. d. *8*. quæſt. 4. art. I. Concl. 2. Vbi Rubion q. 4. art. I. concl. *4*. & art. 2. Toleta. quæſt. vnic. art. 2. Corr. *4* Sonc. ibi q. *4*. cap. *5*. & *4*. met. q. 29. & *7*. met. q. 36. Riccard. I. d. 2 q. *3*. ar. *3*. & q. 4 eſt communis, vt dicemus diſtinctione rationis ratiocinatæ.

Fundamentum, multitudo actualis fundatur in eſſe rei; Res autem habet duplex eſſe; Vnum reale, & in hoc fundatur multitudo realis, Alterum intentionale, & in hoc fundatur multitudo rationis, at obiectum non habet intentionale, vt eſt extra, ſed vt eſt in anima, at in anima eſt per cognitionem, ergo per cognitionem habet proximè fundamentaliter obiectum multiplicitatem.

Confir. quia præciſa cognitione obiectum eſt actu vnum, & ſimplex, vt ſupponitur; & poſt cognitionem eſt multiplex, ergo cognitio eſt proximum fundamentum, Vnde intellectus mouetur ad tribuendam obiecto multiplicitatem rationum obiectiuarum. Minor probatur, nam poſita cognitione v. g. eſſentiæ ſecundum reſpectum, quem dicit ſapientia, & altera eiuſdem, ſecundum reſpectum

ctum, quem dicit iuſtitia, ſtatim intellectus tribuit eſſentiæ duas rationes obiectiuas, ſcilicet ſapientiæ, & iuſtitiæ, ſecundum quas obiectum terminat diuerſas cognitiones.

Confir. quia poſita multiplici cognitione, ponitur multitudo rationum ex parte obiecti actualis, quia illa poſita poſſunt de eodem verificari contradictoria, non poſita illa non ponitur multitudo, quia tunc eſt tantum in obiecto actu ſimplicitas cum virtuali, & potentiali multiplicitate, alioqui multiplicitas eſſet à parte rei, & non rationis; Vnde de illo obiecto non poſſunt verificari contradictoria, quia hæc requirunt, vt verificentur in ſubiecto, vel prædicato multiplicitatem, vt ſcilicet non ſit idem ſubiectum, vel prædicatum, At quando eſt idem vtrumque non poſſunt contradictoria verificari. 18

Difficultas eſt an multitudo actualis rationum obiectiuarum exigat cognitionem reflexam, per quam cognoſcantur, vt duo obiecta vtriuſque cognitionis; at ſatis ſunt directæ cognitiones obiecti cogniti ſecundum illas rationes.

Sexta Conc. vt ſit actualis requiritur

reflexa

Ad actualem multiplicitatem in obiecto exigitur cognitio reflexa.

reflexa cognitio, quia illa multitudo eſt ens rationis, at hoc non eſt in actu proximo, & formaliter poſito fundamento, ſed exigit, vt actu obijciatur cognitioni, vt patet ex dictis de ente rationis, verum eſt quod poſito fundamento proximo denominari poteſt obiectum ex illa multiplicitate, vt dictum eſt tractatu de ente rationis, quia illa denominatio explicat connexionem, quam habet ens rationis cum obiecto fundamentalem, non formalem, vt v. g. obiectum dicitur cognitum, poſita cognitione directa abſque alia reflexa cognitione, quia obiectum habet connexionem cum cognitione, quæ explicatur per illam denominationẽ, licèt verè & formaliter relatio cogniti non conueniat obiecto niſi per reflexam cognitionem, per quam comparetur obiectum cum cognitione directa.

Hinc patet errare Gillium, dum ait poſitis cognitionibus obiecti, ſtatim poſſe tribui diſtinctionem actualem, Nam hæc fundatur immediatè in multiplicitate rationum obiectiuarũ actuali. Hæc autem non eſt niſi poſt reflexam cognitionem, ergo non poteſt tribui diſtinctio, niſi poſt

cogni-

cognitionem reflexam poſitis, vt proximo fundamento vtraque cognitione obiecti.

Septima; Conc. probabile eſt cognitionum harum diuerſitatem debere eſſe actualem,& non ſufficere eſſe virtualem in vno actu adæquato contentum,eſt Sôc. 4. met.q.29. art 1. dum ait non poſſe eſſe diſtinctionem rationis, niſi ex parte cognoſcentis ſint conceptus realiter inter ſe diſtincti. 19

Nô ſufficere virtualẽ pluralitatem cōtẽtam in vno actu.

Probat optime Gillius cap. ſecundo, num. 11. ex communi. Primò, quia diſtinctio actualis ſupponit pluralitatem actualem eorum, ſecundùm quæ eſt diſtinctio, at omnis diſtinctio rationis eſt in obiecto ſecundùm eſſe intentionale, quia diſtinctio fundatur ſuper pluralitate rationis, & non ſuper reali; at hæc pluralitas rationis, & intentionalis non poteſt conuenire obiecto, niſi quatenus eſt terminus plurium cognitionum actu, quia ſi eſt vnus tantùm actus non eſt, vnde conueniat obiecto pluralitas, cùm illam non habeat ex ſe, neque ex ratione terminandi vnam cognitionem.

Confirm. quia pluralitas virtualis in

obie-

obiecto, vt fiat actualis, exigit aliquam cauſam, ſed hæc non poteſt eſſe, niſi cognitio, quæ obiectum terminando acquirit quandam multiplicitatem in ratione termini.

20 Secundò probatur à priori; nam intelligibilitas obiecti debet adæquari cognitioni, quæ intelligitur adæquatè, ſed intelligibilitas obiecti, licèt ſit vna adæquata, tamen eſt multiplex, non actu, ſed virtute; ergo vnus actus adæquatus intelligibilitati eſt actu vnus, & multiplex virtute, ergo ex illo non poteſt ſumi multiplex actualis rationum obiectiuarum.

Hinc ſequitur ex actu, quo attingitur clarè, diſtinctè, & adæquatè obiectum virtute multiplex, non oriri in obiecto actualem multiplicitatem rationis, quia ille actus ſolum virtute eſt multiplex, ſicut eſt obiectum, quatenus ſcilicet æquiualet pluribus conceptibus formalibus diſtinctis, quorum ſinguli attingerent idem obiectum inadæquatè ſub diuerſis rationibus.

Secundò, Contrarium docent aliqui dicentes ex actu adæquato, qui eſt vir-

tute multiplex, oriri diſtinctionem rationis actualem in obiecto; vt eſt actus Dei circa ſuam eſſentiam.

Fundamentum, quia non habet minorem efficaciam actus perfectus, & diſtinctus obiecti æquiualens pluribus, quàm plures actus circa idem obiectum, quia ille eſt perfectior, & melius cognoſcit proprias, & ſpecificas rationes ſingularum perfectionum, quàm plures actus, ſed ex his cauſatur diſtinctio rationis in obiecto quoad proprias rationes ſingulorum, ergo eadem cauſabitur ex vno actu æquiualente pluribus. 21

Sufficere virtualem pluralitatem in vno actu obeius perfectionem.

Confirmatur, quia ille actus non ſolùm poteſt eſſe apprehenſiuus, ſed etiam iudicatiuus circa ſingulas perfectiones, iudicando vnam non eſſe alteram, ergo.

Reſpondetur, actum illum eſſe quidem perfectiorem quoad attingentiam obiecti, quia ſine imperfectione pluralitatis adæquat obiectum, non tamen quoad imperfectionem diſtinguẽdi; nam per illum actum apparet vnum non diſtingui ab alio, nec vnum poſſe negari ab alio, nec vnum habere perfectionem pro-

Oſtenditur actus adæquati perfecti.

propriam diſtinctam ab alio, ſed cognoſcit vnam perfectionem æquiualentem pluribus cum ſimplicitate, ergo per illum potius cognoſcitur identitas, & indiſtinctio, quàm ponatur inter illas diſtinctio.

22 Ad Confirmationem respond. actum æquiualentem pluribus eſſe quidem iudicium virtuale, ſed inde non oriri diſtinctionem rationis; tum quia obiectum illius non eſt negatio identitatis vnius perfectionis cum alia, vel affirmatio diſtinctionis vnius ab alia, quia eſſet falſum iudicium, ſed alia materia; neque inde ſequitur, noſtrum iudicium eſſe falſum, dum ſimili modo negat, vel affirmat: Nam noſtrum iudicium ſupponit inadæquatas cognitiones terminatas ad perfectiones inadæquatas perfectioni totali obiecti, & inde indicat obiectum, vt terminat vnam, non dicere explicitè aliam perfectionem, ſecundùm quam terminat aliam cognitionem, quod verũ eſt; At hoc non contingit, quando adæquatè per vnum actum cognoſcitur totum obiectum, quia perfectiones illius non cognoſcuntur limitato, ſed illimi-

Ex iudicio virtuali cur non oriatur diſtinctio.

Cur in iudicio virtuali eſſet falsitas, & non eſt in formali.

tato modo; tum quia iudicium, vt indicat diſtinctionem actualem inter extrema iudicata, debet eſſe per modum compoſitionis, & diuiſionis, quod non eſt in illo iudicio.

ARTICVLVS III.

Soluuntur argumenta ſecundæ Opinionis.

AD primum, in relatione identitatis duo poſſunt conſiderari. Primò vnitas, in qua fundatur identitas. Secundò pluralitas, per quam idem habet rationem plurium, vt eſt apprehenſum per plures apprehenſiones, quarum obiectum non habet plures rationes obiectiuas ſubſtantiales Petri, ſed vnam, ratione cuius dicitur idem ſibi: ſed habet plures accidentales, non quidem reales, ſed intentionales, ratione quarum habet rationem plurium, & diſtinguitur à ſe ipſo, vt habet rationem duorum extremorum. 23 Relatio idẽtitatis quid exigat.

Neque

Neque hinc ſequitur, omnem propoſitionem inter extrema, quæ ſunt idem à parte rei, eſſe identicam; Nam quando ſunt plures rationes obiectiuæ in extremis ſignificatæ illis ſubſtantiales, non eſt identica, vt cùm dicitur *Deus eſt ſapiens*, &c. quia ſubiectum dicit explicitè aliam rationem, ac ſapiens; at in propoſitione identica per nomina, quibus exprimitur ſubiectum, & prædicatum, non ſignificantur plures rationes, vt verbi gratia, *Petrus eſt Petrus*. Sed illæ eædem rationes obiectiuè continentur in extremis ex modo ſignificandi, & apprehendendi. Vnde deinde tribuitur diſtinctio rationis inter Petrum, vt ponitur ex parte ſubiecti, & Petrum ex parte prædicati; neque obſtat, quod docet Soncin. quarto Metaphyſic. quæſtione 29. dum ait in propoſitione identica dari duplicem conceptum, qui ſolùm numero diſtinguntur, quia nihil plus rei, vel rationis repræſentatur per vnum, ac per reliquum; Nam alioqui illi conceptus eſſent diuerſæ rationis, & non eiuſdem, quia id verum, quando eſſent rationes ſignificatæ per

no-

nomina ex quibus conſtat propoſitio, non autem quando diuerſitas eſt ex modo ſignificandi.

Ad Confirmat. reſp. non poſſe conspici varietatem obiecti, vt ſtat ſub diuerſis conceptibus, niſi conceptibus reſpondeant in obiecto diuerſæ rationes obiectiuæ; Nam ſi vna ratio obiectiua reſponderet vtrique conceptui, non poſſet illi tribui diſtinctio à ſe ipſo, ſed identitas; quæ habitudo ſupponit non ſolùm duas apprehenſiones, ſed etiam rationes obiectiuas ex modo apprehendendi, licèt non vt res ſignificatas per nomen, quo exprimuntur extrema propoſitionis identicæ, quia in propoſitione identica non exprimitur diſtinctio extremorum in actu ſignato, & explicitè, ſed in actu exercito; & implicitè, quatenus exprimitur identitas, quæ non poteſt eſſe, vt eſt relatio, niſi inter extrema diſtincta.

Dices cum Vaſq. 1. par. diſp. 117. cap. 3. num. 7. dùm idem prædicatur de ſe ipſo, ibi non eſt prædicatio ex parte conceptus obiectiui, ſed ſolius nominis, quod bis repetitur; vnde prouenit, vt Petrus bis concipiatur. Hoc autem non eſt diſtingui

ſtingui, ſed in cognitione noſtra, & voce iterari.

Reiicitur Vaſquius. Reſp. facilè apparere illum falli, quia ſi ſola eſſet prædicatio ſecundùm voces, non eſſet vera, quia nomina ſumpta ex parte prædicati, & ſubiecti, non ſunt idē numero. Confirm. Nam cùm identitas ſit relatio ſaltem rationis, non poteſt intelligi ſine aliqua diſtinctione extremorum; vnde melius ibidem docet, eſſe ibi minimam diſtinctionem, tamen per ordinem ad diuerſa realiter à nobis formatam; nam formatur propoſitio illa per analogiam ad alias propoſitiones, in quibus prædicatum, & ſubiectum ſunt diuerſa.

DVBITATIO V.

Quotuplex eſt diſtinctio rationis.

1 Varietas diſtinctionis vnde ſumitur. RESpond. diuerſitatem diſtinctionis poſſe ſumi ex varijs capitibus. Primò ex cauſa efficiente; Vnde alia dicitur innata extremis, Alia illis adueniens ex intellectu negotiante circa illa, vt explicat Muſæus,

Secun-

Secundò, Alia dicitur oriri ex actibus voluntatis, quando fertur circa obiectum ſub vna ratione, & non alia, ſed hæc ſemper ſupponit diſtinctionem ex parte intellectus iam factam, cùm voluntas feratur in obiectum cognitum. Alia ex ſenſibus, cùm ob diſtantiam, & alia impedimenta non diſcernunt obiectum ſecundùm totam perfectionem, vt cùm turris angularis apparet rotunda, & Petrus cognoſcitur vt corpus motũ, & ſimilia. Sed ibi propriè non eſt diſtinctio, cum ſenſus non percipiat obiecta niſi determinatè, & in particulari, neque poſſit abſtrahere vniuerſale, vt alibi oſtẽdemus. Quare illa cognitio eſt totius, ſed confusè. — *a 1. Ex voluntate, ac ſenſibus, & intellectu.*

Tertiò ex actibus intellectus, & per hos propriè fit diſtinctio rationis, quæ poteſt variari iuxta tres operationes intellectus.

Secundo diuidi poteſt ex parte fundamenti, quod varium eſſe poteſt ſiue ex parte rei, ſiue ex parte potentiarum animæ, præcipue intellectus. Hinc oritur diſtinctio rationis ratiocinantis, & ratiocinatæ, quas infra explicabimus; At Auguſtinus Muſæus cap. 6. diſtinctionem — *2. Ex fundamento.* *Ex Muſæo quotuplex ſit fundamẽtum.*

nem rationis à ratione immediatè fabricatam,diſtinguit in eam, quæ habet originem à fundamento naturæ rei repugnantis,vt ſi duobus indiuiduis tribuatur diſtinctio formalis, & in illam, quæ habet fundamentum ex natura rei non repugnantis,& hæc in illam, quæ eſt per non repugnantiam,& quæ eſt ex natura rei neceſſitantis.

3 Tertio diuiditur ex parte extremorum, quod aliqua ſit inter extrema vtraque intẽtionalia ſeu rationis, alia inter vtraque realia, ſed habentia pluralitatem rationis, Alia inter vnum reale, & alterum rationis, de qua diſputatur qualis ſit; quod Nominales putent eam eſſe mediam inter realem, & rationis. Nec mirum,quia ipſi putant diſtinctionem nõ dicere aliud, quam pluralitatem extremorum. At melius alij putant eſſe rationis,quia ſufficit,vt vnum extremum ſit rationis, quia denominatiõ debet ſumi ex ignobiliori, cum ſit denominatio ad imperfectionem pertinens,& quia nõ ponitur,niſi poſito aliquo obiectiue in intellectu. Hinc patet idem dicendum de diſtinctione inter extrema, quorum ſingula ſunt compoſita ex ente reali, & rationis

3. Ex extremis rationis & realibus.

Qualis eſt diſtinctio inter extrema, quorum vnũ eſt reale, alterum rationis.

tionis . Nos omiſſis cęteris ſolum explicabimus diuiſionem in diſtinctionem rationis ratiocinantis,& ratiocinatæ .

DVBITATIO VI.

An diſtinctio rationis rectè diuidatur in diſtinctionem ratiocinantis & ratiocinatæ.

PRima Opinio eſt negantium , Alij negant quia diſtinctio rationis ratiocinatæ eſt idem ac diſtinctio ex natura rei,ita aliqui apud Cart. 1.d. 2. quæſt. 1. ſed falluntur , quia hæc non pertinet ad ſpecies diſtinctionis rationis conſurgentis ex operatione intellectus,de qua nos loquimur . 1

Aliqui diſtinctionem rationis ratiocinatæ, cum diſtinctione ex natura rei

Alij,quia diſtinctio rationis ratiocinãtis non eſt diſtinctio obiecti,ſed nominis; Nam dum in propoſitione identica , Petrus ,vt ſubiectum diſtinguitur à Petro vt prædicato , ibi non ponitur diſtinctio in Petro,cum ſit omnino idem,ſed nomẽ quod eſt duplex dum bis nominatur Petrus ; Sed falluntur,quia etiam ex parte obiecti eſt diſtinctio,vt eſt terminus duarum cognitionum , Vnde 5. met. t. 1. dixit

Alii diſtinctionem rationis eſſe ſolùm nominũ.

xit Ariſt. intellectum vti vno,vt pluribus,vt ſupra oſtendi.

2 Alij denique,quia hæ ſpecies nõ diſtinguntur ex parte potentiæ, quia vtraque eſt ab eadem,neque ex parte fundamenti,neque ex parte obiecti,& extremorũ, quia vtriuſque diſtinctionis extrema sũt omnino indiſtincta ex natura rei, neque ex parte termini extrinſeci; quo mouetur intellectus; Nam reſpectu vtriuſque mouetur à diſtinctione reali extrinſeca,ad quorum ſimilitudinem concipit diſtinctionem horum extremorum; Ita videtur ſentire Her.quodl.3.quæſt.3. art. 2.3.& 4.Dur.1.d.2.quæſt.3.num. 15: 20. & 23. Fuſe Vaſq. 1. p. diſp. 117. & 121. Palat.1.diſp.2.licet ex alio fundamento ſcilicet quod in re ſit idem fundamentũ, quia vtrique cognitioni reſpondet ratio obiectiua realis,ſed horum opinio quam ſit falſa apparebit ex explicatione vtriuſque diſtinctionis,& eorum diuerſitate.

Alii putant has non eſſe ſpecie diſtinctas.

Palatii fundamentum.

Secunda Opinio eſt dicentium rectè diuidi vt patebit ex dicendis, ita Cart.loc. cit. Tolet. 1.d 8.quæſt.vni.art.4.ad primũ,vbi Capr. & alij, Niger in Clyp. qu. 11. in Porph.art. 1. ad 3. Sonc. 12. met. quæſt.19.Fonſ.5.met.cap.6.q.6. ſect. 3. Suar.

Diſtĩgui has ſpeties diſtĩctionis, qui opinentur.

Suar. diſp 6. met. Molin. 1. p. q. 28 art. 2. ad 3. & alij fere omnes. Primo ex D. Tho. 1. d. 2. q. vnic. art. 2. & opuſ 72. ad 4. quæſtionem, quia apparet inter diſtincta ratione, aliqua non ſolum habere fundamentum ex parte intellectus, ſed etiam ex parte obiecti, & hæc dicitur ratione ratiocinata, ſeu ex parte rei conceptæ diſtinguntur; Aliqua vero ſolũ habent fundamentum ex parte modi concipiendi, & hæc ratione ratiociuanta diſtinguntur, vt infra.

DVBITATIO VII.

Quid ſit diſtinctio rationis ratiocinantis, & ratiocinatæ, & quomodo inter ſe diſtinguantur.

PRima Opinio Aegidianorum apud Muſæum capit. 6. ſignificat diſtinctionem rationis ratiocinantis dici illam; quæ non habet fundamentum in re, ſed potius illi repugnat. Contra vero diſtinctio rationis ratiocinatæ habet fundamentum in natura rei, ſiue non repugnantis, ſiue etiam neceſſitantis, exemplum primi ponit cum inter duo indiui- 1

Quæ dicatur rationis ratiocioantis ex Aegidianis.

dua

dua eiuſdem ſpeciei ponitur diſtinctio formalis, vel inter duas ſpecies ſpecialiſſimas effingitur diſtinctio generica, vel etiam prædicamentalis, quia tali diſtinctioni nihil in re reſponderet, exemplum autem habentis fundamentum ſine repugnantia eſt diſtinctio definiti, & definitionis, quia non repugnat naturæ rei cócipi confusè, & diſtinctè. At vero inter genus, & differentiam eſt diſtinctio ex fundamento ex natura rei non ſolum non repugnantis, ſed etiam neceſſitantis, quia natura rei obiectiuè propoſita intellectui hunc neceſſitat, vt eam concipiat diſtinctis conceptibus, quia illa in ſe ſic diſtincta ſunt; at res ſicut ſe habet ad eſſe, ita ad cognoſci, 2.met. t.4.

Hunc modum dicendi videtur ex parte ſequi Manzolius c. 15. vbi ait diſtinctionem rationis, quæ eſt totaliter à ratione non habere fundamentum in re, vt eſt diſtinctio inter fictitia.

Fundamẽtum eſt, quia talis diſtinctio, vel habet fundamentum, & dicitur diſtinctio rationis ratiocinatæ, vel non habet, & dicitur rationis ratiocinantis, ſeu ſecundum rationem concipientem; nam non eſt aliud per quod diſtinguantur.

Se-

Secunda Opinio eſt dicentium, has diſtinctiones diſtingui quidem ex ratione fundamenti, ſed non per affirmationem illius quoad vnam, & negationem illius quoad aliam, cum vtraque poſſit habere fundamentum, ſed quia ratio fundamenti eſt diuerſa; Nam diſtinctio rationis ratiocinantis ſuum fundamentum ſumit ex parte intellectus ex vniuerſa vi intelligendi illius, & ſumitur ex parte obiecti cogniti, & intelligibilitate illius. At diſtinctio rationis ratiocinatæ habet duplex fundamentum, vnum remotum ex parte & perfectione illius, quod eſt intelligibile pluribus conceptibus diuerſæ rationis. Alterum proximum ex parte intellectus, quod eſt pluralitas conceptuũ eiuſdem rei, ſecundùm diuerſas rationes obiectiuas in re virtualiter contentas. Hinc Thomiſtæ appellãt illam diſtinctionem virtualem obiecti, quæ reducitur ad actum quaſi formalem, & proximum per intellectum, vt diuerſis conceptibus illam agnoſcit. Alij vocant potentialem, quæ reducitur ad actum per intellectum. 2

Quomò diſtinctio harũ diſtinctionũ ſumatur ex fundamento

Ita DD. Thomiſtæ, vt c.1.d.8.q.2.ex D. Th. 1.d.2.q.1.a.3.& 9.& d.22.q.1.a.3.& d.33.q.1.ar.1.ad 3.& q.7. de pot.ar.7.& 3

q.21.de veritate art.4 ad 4 Torr.1.p.q. 40.d.2.vbi huiuſmodi diſtinctionem tribuit etiã intellectui Diuino Ferr.3. phyſ. q.3. Niger de prædicab q.7.8. & 9. Suar. diſp.6 met ſect.1. fusè Gillius lo.cit.Molin.1.p.q 27 art 2. diſp.7. vbi ex D Tho. ait,diſtinctionem rõnis rõcinatæ habere fundamentum, at non ſic rationis ratiocinantis, quæ exercetur, quando idem apprehenditur, vt duo extrema, & inde fit propoſitio identica; vel quando eadem res modo concipitur vno conceptu ſcilicet confusè,modo pluribus per partes, vt definitio, & tota integra definitio eſſentialis, vbi negat diuinum, vel beatificum intellectum diſtinguere diuina attributa, Canarienſis 1. part. quæſt. 28. artic.2. diſput 3. part.2. poſt 3. concluſionem; vbi expreſse hanc opinionem docet, & inde relationem à perſona ait diſtingui ratione ratiocinantis, at attributa in Deo ratione ratiocinata, quem impugnat Vaſq.1.part.diſput.121. cap 5.concedit tamen dari huiuſmodi diſtinctionem.

4 Hi tamen inter ſe diuiſi ſunt; Nam Vaſq.1. diſput. 117. cap.3. putat fundamentum ſumi non ex re ipſa, quæ deno-

mi-

minatur diſtincta, ſed ex alijs, quæ ſunt verè ex natura rei diſtincta, ad quorum ſimilitudinem concipitur diſtinctio in re, quæ denominatur diſtincta; Nam fundamentum non poteſt ſumi ex ipſa ob eius ſimplicitatem, vt probat Duran. 1. d. 2. quæſt. 3. At Vaſq. ibi num. 7. id probat ex doctrina D. Thom. quæſt. 7. de pot. art. 6. Nam ex duplici capite oritur, vt res ſimplex à nobis diſtinguatur: Primò ex imperfectione noſtri intellectus, qui non poteſt concipere rem, vt eſt in ſe. Secundò, ex modo cognoſcendi per ſpecies perfectionum, vel effectuum inter ſe diſtinctorum, & ideo dum rem ſimplicem cognoſcimus, non poteſt intellectus circa illam ferri, niſi reſpiciendo ad perfectiones, quarum habet ſpecies. Hinc fit, vt iuſtitiam Dei concipiamus in ordine ad actum, quo tribuit ſuum vnicuique, ſic etiam ex ijs, quæ experimur in nobis cognoſcimus intelligere, & velle Diuinum. Hoc autem fundamentum diſtinguendi conuenit omnibus, quæ ſunt idem à parte rei, & diſtinguntur ratione, ſiue ſit identitas nominis, & rationis, vt cùm idem prædicatur de ſe ipſo; vbi idem concipitur ad modum ſubiecti, & prædi-

Fundamẽtũ non ſumi ex ipſa re simplici, ſed ex aliis extrinſecis.

Res ſimplex à nobis diſtĩguitur ob 2. cauſas ex Vaſq.

cati, quæ ſunt diſtincta ex natura rei, vel cùm comparatur ad diuerſa accidentia realiter, vt idem, quatenus refertur ad accidentia debita iuuentuti, diſtinguitur à ſe ipſo, vt refertur ad accidentia debita ſenectuti; ſiue ſit identitas plurium rationum virtualiter diſtinctarum; Nam certum eſt in ipſa re, nullum eſſe veſtigium diſtinctionis, quam illi tribuimus.

5 Hinc negat diſcrimen poſitum inter diſtinctionem rationis ratiocinantis à distinctione rationis ratiocinatæ; Nam vtraque habet idem fundamentum, ſcilicet ex parte intellectus, & ex parte aliorum diſtinctorum, ad quorum ſimilitudinem diſtinguimus: & eamdem ferè doctrinam repetit diſput. 121. cap. 5. Vbi addit poſſe vnam diſtinctionem rationis eſſe maiorem altera; Nam diſtinctio, quæ impedit prædicationem vnius de altero eſt maior, illa autem eſt, quando extrema concipiuntur per modum duarum formarum, quarum vna non includit aliam formaliter, vnde differunt definitione, & ex parte directi, & formalis ſignificati, vt ſunt attributa diuina inter ſe, & ab eſſentia, quæ ſic etiam differt à perſonalitatibus.

Vna diſtictio rationis eſt maior altera.

At

At verò quæ non impedit prædicationem eſt minor, ea autem eſt inter ſuperius, & inferius, commune, & particulare, & ſimilia, quorum vnum extremum includitur in alio.

Dices. Diſtinctio Rationis inter concretum, & abſtractum, eſt minor, quàm inter ſuperius, & inferius, & tamen illa diſtinctio impedit prædicationem. 6.

Reſpondetur, illa non differre ex parte directi ſignificati, ſed ex connotato; Nam Pater ſignificat formaliter Paternitatem ipſam, ſed connotat eſſentiam, quam non connotat Paternitas; At verò duo abſtracta, vt Diuinitas, & Paternitas differunt ex parte directi ſignificati, & non ex parte connotati. Nam vtraque ſignificatur, vt forma diuerſa, ſed de prædicatione concretorum, & abſtractorum fusè Valquius diſputatione 155.

Quomõ differant abſtractum, & concretum.

At verò Thomiſtæ putant hæc genera diſtinctionum differre, quod rationis ratiocinantis totum fundamentum habeat in noſtro modo intelligendi. At rationis ratiocinatæ habet duplex fundamentum ex parte ſcilicet intellectus, &

Quomõ ex fundamento differant ſecũdum Thomiſtas.

Rei, cui tribuitur diſtinctio; Non tamen negant diſtinctionem in alijs, ad quorum ſimilitudinem diſtinguit cognoſcendo rem, vt videre licet in Capreolo; ſed ſolum negant, ſemper hoc eſſe neceſſarium, quam neceſſitatem Vaſq. aſtruit, quoad vtrumque genus diſtinctionis.

ARTICVLVS II.

Opinio Authoris.

7 PRima Concluſ. Datur diſtinctio rationis; Probari ſolet ex Ariſtot. vbi multa dicit eſſe vnum, & idem ſubiecto, & differre ratione, vt primo Phyſic. *60.* de materia, & priuatione; quarto Metaphyſ. *3*. de ente, & vno, eſſe vnam naturam, ſed ratione differre: 10. Metaph. t. 2. ignem, & elementum ratione differre, quia ignis dicitur elementum, vt illi addit relationem ad elementatum, & tertio Phyſic. de actione, motu, & paſſione, quod differant ratione, & alibi, ſed non vrgent, quia apud Ariſtot. ratio non ſignificat rationem præciſiuam intellectus, ſed definitionem, & quidditatem,

tatem, vt patet ex definitione vniuocorum; & ſeprimo Metaphyſ. c. 13. *Quod quid erat eſſe illorum eſt quorumcumque ratio eſt definitio*. Vnde differre ratione eſt differre definitione, quæ poſſunt differre tam ex natura rei, vt definitio equi, & leonis; quam ratione, vt definitio puncti, vt principij, & vt finis; At cùm ratio applicatur diſtinctioni ſignificat eam, quæ conſequitur puram operationem intellectus.

Secundò, Alij probant varijs exemplis, vt ex diſtinctione generis, & differentiæ; ſed hæc exempla ſunt ignotiora, quàm concluſio, quia plerique negant diſtingui ratione, ſed ex natura rei, cùm tamen concedant dari diſtinctionem rationis. 8

Tertiò, Alij probant ratione; Nam intellectus habet vim concipiendi non ſolum entia realia, ſed etiam rationis, at inter hæc non poteſt eſſe diſtinctio ex natura rei, quia non habent eſſe ex natura rei; ergo neque ſic diſtinguuntur, quia hæc ſupponit extrema; neque poteſt accidens habere maius eſſe, quàm ſubiectũ; An autem hæc ſit diſtinctio rationis innata extremis, vel fabricata immediatè — Ex vi intellectus.

 ab in.

ab intellectu non impedit veritatem conclusionis.

9 Confirm. primò ex conceptu entis, & ſubſtantiæ; Nam intellectus concipit illa diuerſis conceptibus non ſynonimis, quia reſpondent illis diuerſæ rationes obiectiuæ. Nam ſi eadem reſponderent, non eſſet inter illa prædicatio formalis, ſed identica, & nugatoria: neque dicant illa differre ex natura rei, tum quia alibi oſtendi conceptum entis à nullo ente, ſiue inferiori, ſiue non, poſſe diſtingui ex natura rei; tum quia ſi ibi eſſet talis diſtinctio, ſumma genera non eſſent primò diuerſa, quæ ſe totis differant, ſed conuenire in vna perfectione, & per alias differre: neque dicant ens ſignificare aggregatum ex omnibus inferioribus, vt conueniunt in ente, quia ſic non poſſet prædicari de ſubſtantia ſingillatim ſumpta: Nam totum aggregatum non eſt intrinſecum, & eſſentiale ſubſtantiæ, cuiuſmodi eſt ratio ſignificata per ly ens.

Ex cõceptu entis.

Confir. ſecundò ex perfectione intellectus, quę cùm ſit ſimplex ex natura rei, principium trium operationum diſtinguitur ratione, vt eſt principiũ illarum:

Ex virtute intellectus triplici.

Nam

Nam concipitur diuerſis conceptibus, ac illis reſpondet intellectus, vt habens triplicem virtutem, ſcilicet apprehenſiuam, iudicatiuam, & diſcurſiuam, at apprehẽſiua ſic præciſe cognita non eſt iudicatiua ſic cognita, quia neutra eſt terminus cognitionis explicitæ alterius; Neque dicatur eſſe tres potentias ex natura rei diſtinctas, quia vt alibi oſtendemus potentia iudicatiua ſi eſſet diſtincta ab apprehẽſiua non poſſet propriam operationem habere, quæ coniungit extrema apprehenſa, atque adeo debet cognoſcere illa; quia coniunctio illa eſt quoddam genus cognitionis, ſicut Ariſt. probat, dari ſenſum communem, quia comparare debet cognoſcendo actus, & obiecta aliorum, ſed hæc ſupponantur ex libris de Anima.

Contrarium tribuitur Nominalibus, ſed falſo, quia ipſi non negant omnem diſtinctionem rationis, ſed idem à ſe ipſo diſtingui ratione, Vnde Arim. & Maior. expreſsè concedunt, duas rationes obiectiuas diſtingui inter ſe ratione, quare potius negant diſtinctionem inter extrema realia, vt dictum eſt ſupra, & dicemus cum de diſtinctione rationis ratio- 10 Quid Nominales.

 cina-

cinatæ ;

In omni diſtinctione rationis ſunt neceſſarii 2. actus.

Secunda Conc. in omni diſtinctione rationis ſunt neceſſarij duo conceptus extremorum formaliter diſtincti ; Nam hæc diſtinctio conſequitur actum intellectus, ſed non poteſt conſequi vnum, quia vnus eſt vnius obiecti, vel ſi eſt plurium ex natura rei concipit illa, vt vnum, quare potius vnit, quàm diuidit, ergo debet conſequi duos.

11 Confir. quia tota diſtinctio conſiſtit in ratione terminandi actus intellectus ; nã ideo ratione diſtinguntur, quia terminãt diuerſos actus, ergo ablata ratione diuerſa terminandi, aufertur diſtinctio, ſed illa diuerſitas aufertur ablata diuerſitate actuum, ergo.

Confir. Thomiſtę vt cap. 1. d. *8*. q. *1*. art. 2. ad. 2. Greg. contra 2. & Hiſpal. q. *4*. ar. *4*. ex *D.* Th. quæſt. contra Gent. c. 1*1*. quia obiectum ex eo quod eſt in intellectu per cognitionem acquirit quodam eſſe intentionale ſimiile illi, quod habet intellectus, ſed hic habet duplicem cognitionem obiecti, ergo obiectum acquirit duplex eſſe intentionale, ſed hæc ratio habet difficultatem, quia eſſe intentionale obiecti eſt duplex repreſentatio

obie-

obiecti realiter, quia illa repreſentatio dicitur eſſe res intentionaliter, quia non eſt res ſecundum ſuum eſſe ad extra, ſed eſt repreſentatio illius eſſe, ergo ratione illius eſſe obiectum non poteſt diſtingui ratione, ſed potius ex natura rei, quare ego aliter inde probo concluſionem, nam ex ſimilitudine, quæ eſt inter repręſentatiuum intentionale, & obiectum repręſentatum, quæ conueniunt repręſentatiuo tribuuntur cum quadam proportione Rei repręſentatæ. Vnde Ioan. Primo dicitur, *quod factum eſt in ipſo vita erat*. Nam licèt pleræque creaturæ careant vita, tamen quatenus aſſimilantur vitalitati diuinæ illas continenti, dicuntur vita, vt fusè D. Th. quæſt. 1. de verit. art. 8. Scolaſtic. inp. d. 35. Sed cognitiones repreſentatiuæ ſunt diuerſæ, ergo repræſentata acquirunt quandam diuerſitatē; ſed non poteſt eſſe ex natura rei, quia ſic non variatur, ergo eſt rationis, videtur ſumpta ex Auer. 7. met. con. 23. & 12. met. con. 51. vbi prædicata, quæ conueniunt intellectui, vt eſt intelligens ait poſſe applicari obiecto.

Contrarium docent aliqui dicentes poſſe per vnum actum, quo obiectum 12

Probatur uō exigi duos actus.

adæquate concipitur explicitè ſecundum rationes, quas continet identificatas, diſtingui ratione, quia ille actus eſt æquiualens pluribus, & tanto maioris efficaciæ, quam duplex, quanto eſt maioris perfectionis, ita docent omnes, qui putāt per intellectum diuinum, & Beatorum, diſtiñgui in Deo attributa, ſed non placet, quia ille actus fertur in obiectum, vt eſt vnū ſimplex, & in perfectiones obiecti non vt plures, ſed vt eſt vna eminens quædam perfectio, ergo non poteſt inde oriri diſtinctio, quia non oritur ex modo cognoſcendi, neque ex ſubſtantia cognitionis, quæ eſt vna, & ſimplex, ergo. Dices exoriri ex cognitione reflexa, quatenus cōcipitur ille actus, vt æquiualēs pluribus, quibus cognoſcitur obiectū inadæquate, ſed cōtra, quia diſtinctio non oriretur ex actu directo, neque immediatè ex reflexo, ſed ex pluribus actibus, quibus æquiualet; Nam cognoſcitur, per illos actus plures cauſari diſtinctionem.

Tertia Conc. datur diſtinctio rationis rōcinantis diuerſa à diſtinctione rōnis ratiocinatæ in hac concluſione ſupponitur dari diſtinctionem rationis ratiocinatæ.

Prima pars probatur ex dictis de diſtin-

ſtinctione entium rationis, & diſtinctione, quæ fundatur in eadem re, vt habet rationem ſubiecti,& prædicati, vt dictum eſt, & idem probatur ex diſtinctione concreti, & abſtracti, quæ dicitur logicalis; & diſtinctione grammaticali, participij, nominis,& verbi, vt ſuo loco.

Secunda pars probatur ex diſcrimine inter vtramque diſtinctionem; Nam diſtinctio rationis ratiocinantis ſumit totum ſuum fundamentum ab intellectu, ſiue ex modo ipſius intelligendi, ſiue ex pluritate cognitionis, nec habet fundamentum obiectiuum in re, cui tribuitur diſtinctio; nam in illa non continentur rationes illæ obiectiuæ, ſecundum quas eſt diſtinctio, ſed adueniunt illi, ex eo, quod cognoſcitur ab intellectu, quod dicitur propter varias relationes rationis, quæ habent fundamentum,& illi tribuuntur ab intellectu, ſed non eſt fundamentum obiectiuum, quod eſt quando diuerſæ rationes obiectiuæ ſunt reales perfectiones obiecti inter ſe identificatæ: Vnde illa diſtinctio dicetur carere fundamẽto diuerſæ intelligibilitatis obiectiuæ ſaltem virtualis. At extrema diſtinctionis rationis ratiocinatæ continentur in re, 14

quæ dicitur diſtincta, & ſolum ex modo cognoſcendi aduenit illi pluralitas, dum plures cognitiones inadæquatas terminat, vt dicemus cum de illius natura. Neque ab illo talis diuerſitas negari poteſt, nam in Deo verè eſt ſapientia, & iuſtitia etiam præciſo omni opere intellectus; at in re non eſt ratio ſubiecti, nec prædicati, nec ſimilia entia rationis, ex quo patet quàm longè diſtet à veritate ſpeculatio Vaſquij contra Thomiſtas, quia non poteſt negari hæc diuerſitas in continendo extrema, inter quæ ponitur diſtinctio.

Dices, an conueniant in fundamento extrinſeco ſumpto ab alijs rebus diſtinctis, ad cuius ſimilitudinem intelligit ea, quæ non ſunt diſtincta. Reſp. probabile eſt non differre; Nam entia rationis ab intellectu concipiuntur ad modum entiũ realium, ergo etiam diſtinctionem rationis eodem modo concipiet, qualiſcumque illa ſit, ſiue rationis ratiocinantis, ſiue ratiocinatæ.

Dices 2. an ad concipiẽdam diſtinctionem inter ea, quæ non ſunt diſtincta à parte rei, requiratur fundamentum extrinſecum aliarum rerũ re ipſa diſtinctarum

rum. Reſp. cōmuniter diſtinctionē rōnis fieri ad ſimilitudinem diſtinctorum ex natura rei, vt rectè probat argumentum Vaſq. at non ſemper eſſe neceſſarium multi putant tractantes de diſtinctione attributorum Dei, quia poteſt ſumi diſtinctio in ordine ad alia, vt ad proprios actus, vel vt terminant diuerſas cognitiones, etiam ſi ignoretur diſtinctio aliorum, ſed de hac re infra.

Quarta Concl. Diſtinctio rationis ratiocinantis diuidi poteſt in tria genera. Primum dicitur grammaticale; Alterum logicale, Tertium Metaphyſicale. Primum reperitur in varijs modis ſignificādi grammaticalibus, vt acceptio nominis, & participij, vt ens quod nominaliter ſignificat eſſentiam, & participaliter exiſtentiam, ſic verbum, & nomen vt ens, & eſſe apud Achill.cap.de elem. d.11.ſic D.Thom.quæſt.2. de potentia ar. 1.vbi negant in filio potentiam generandi actiuè ſumptam, ſed illam concedit filio, ſi ly generandi accipiatur paſſiuè, vel impersonaliter; Nam potentia generandi ſignificat in recto naturam diuinam, & in obliquo relationem, quæ diuerſa eſt in parte, & filio, quare ly 15

Tria genera diſtinctionis rationis ratiocinatæ.

generandi ſic acceptum differt diſtinctio ne grammaticali, ſic etiam 1.p. quæſt.45. art.3.& 1.d.40.q 1.art.1.diſtinguit creationem, & creare, & ſimiliter diuidit paſſionem phyſicam,& grammaticalem.

26 Logicale genus dicitur, quod fundatur in modis prædicandi, diſcurrendi, & alijs actibus intellectus, circa ea, quæ pertinent ad logicas ſpeculationes, vt reduplicationes ex parte intellectus.

Metaphyſicale appello, quod fundatur in actibus, vt cognoſcitiuis rerum, & explicatiuis eſſentiæ, ſic differt abſtractum à concreto, definitio, & definitum & ſimilia, ita tamen dicunt aliqui negantes hoc genus diſtinctionis rationis metaphyſicale pertinere ad logicale, ſed de nominibus non contendo.

Alij tamen diſtingunt in duo genera; Nam alia non habent fundamentum in re pluralitatis, ſed ſolùm in intellectu, vt dicitur de diſtinctione rationis inter ſubiectum, & prædicatum propoſitionis identicæ.

Alia verò habent fundamentum in re pluralitatis, ſed non obiectiuum, vt relatio ſubijcibilitatis, & prædicabilitatis in ſpecie infima, quæ relationes non contineno-

tinentur in ipſa re, cui tribuuntur, licèt ſit fundamentum remotum illarum.

Quinta Concluſ. Diſtinctio rationis ratiocinantis, & ratiocinatæ debet ſumi ex fundamento, non quidem proximo, quia vtraque fundatur ſuper cognitionis diuerſitate; neque remotiſſimo, & extrinſeco, quia vtraque poteſt habere illud, cum facile moueamur ad concipienda inſenſibilia ex modo, quo cognoſcimus ſenſibilia, & indiſtincta ex modo, quo cognoſcimus diſtincta; ſed ſumi debet ex fundamento intrinſeco rei, eo quod diſtinctio rationis ratiocinatæ fundatur immediatè in cognitione imperfecta obiecti, & maxima perfectione obiecti continentis cum maxima identitate reali perfectiones extremorum explicitè conceptas ſecundum diuerſas rationes formales obiectiuas. At verò diſtinctio rationis ratiocinantis habet ſolum fundamentum ex parte intellectus diuerſo modo concipientis obiectum ſecūdum eandem rationem intrinſecam, ſed diuerſam accidentaliter, non quidem accidentalitate phyſica, ſed intentionali. Vnde immeritò Vaſq. ait ex parte obiecti nullum eſſe veſtigium talis diſtinctionis: Nam 16

Diuersitas interhos modos diſtīctionis ſumi debet ex fundamento intrinſeco.

Reiicitur Vaſq.

cùm

cum in ſe contineat perfectionem æquiualentem pluribus ſufficiens fundamentum præbet intellectui, vt poſſit illud cognoſcere diuerſis cognitionibus, quia cognoſcibilitas adæquatur perfectioni entitatiuæ obiecti: Neque eadem cognoſcibilitas reperitur in obiectum, in quo ponitur diſtinctio rationis ratiocinantis, ſed potius illa diuerſitas oritur ex perfectione potentiæ intellectiuæ, quæ repetere poteſt actus circa idem obiectum, & habere cognitionem reflexiuam ſupra ſuos actus.

17 Confirm. quia, vt obiectum habeat diſtinctionem rationis, neceſſariò debet eſſe terminus duarum cognitionum, vt dictum eſt. Hoc autem dupliciter poteſt contingere. Primò ex ſola aptitudine obiecti potius extrinſeca, quàm intrinſeca, ſcilicet vt denominetur intelligibile à potentia intellectiua, quæ vt poteſt idem obiectum concipere duobus conceptibus, ſiue ſynonimis, ſiue non ſynonimis, ita obiectum dicitur aptum concipi duobus conceptibus.

Secundò, non ſolum ex aptitudine obiecti, ſed etiam ex rationibus formalibus contentis in obiecto indiuiſè, quia

aptum

aptum eſt determinare duas cognitiones non ſynonimas,ac ſi illæ rationes formales eſſent in re diſtinctæ; ex prima conditione obiecti oritur diſtinctio rationis ratiocinantis, & ex ſecunda diſtinctio rationis ratiocinatæ, quia licèt obiectum, vt fundat vtrãque diſtinctionem, habeat aptitudinem, vt intelligatur duplici cognitione;tamen hæc aptitudo non variat ſpeciem diſtinctionis,ſed quæ ingreditur ſignificatum obiecti cogniti, & repræſẽtati,quæ aptitudo, cum non ſit in diſtinctis ratione ratiocinante, meritò diſtinguitur ab illa, in qua eſt. Ex hoc oritur proxima ratio diſcriminis, quia etiam ſi diſtinctio rationis ratiocinantis habeat fundamentum, quatenus duplici cognitioni reſpondet obiectum reale, non tamen reſpondet in re, vel fundamentum pluralitatis, ſed hæc ſolum habet fundamentum in operatione intellectus, vel ſi aliquando pluralitas entium rationum habet fundamentum in re, non tamen illæ rationes,quæ ſunt plures,ſunt in ipſa re, vt ſubijcibilitas, & prædicabilitas in natura humana remotè habẽt fundamẽtum,tamen quia ſubijcibilitas, & prædicabilitas nõ ſunt in re,ſed ab intellectu,

illæ

illæ relationes rationis naturæ tribuuntur, ideo diſtinctio hominis vt ſubijcibilis, & vt prædicabilis non dicitur rationis ratiocinatæ, ſed ratiocinantis. At verò in diſtinctione rationis ratiocinatæ non ſolum eſt fundamentum re, & pluralitas, ſed etiam ipſæ rationes, quæ ratione ſunt plures, ſunt in ipſa re, vt infra explicabitur.

DVBITATIO VIII.

An detur diſtinctio rationis ratiocinata.

ARTICVLVS I

Explicantur termini, & ſenſus quaſtionis

1 PRimo Not. huius quæſtionis veritatem poſſe patere ex dictis ſupra q. 13. d. 2. tamen quia multi recentiores hanc diſtinctionem confundunt cum diſtinctione ex natura rei, & alij omnino illam negant, ideo de ea ſpecialis quæſtio eſt inſtituta.

Secundo Not. cum diſtinctio hæc ſit inter extrema vnius, & eiuſdem rei ſimpliciſſimæ, quæ in illa continentur; difficultas

cultas tota oritur ex modo, quo poſſint ea, quæ non ſunt inter ſe diſtincta, diſtingui per virtutem intellectiuam per diuerſum modum, quo cognoſcitur obiectum. 2

Tertio Not. in hac dubitatione, duo eſſe certa, primum, obiectũ non dici ratione diſtingui per denominationem extrinſecam diuerſarum cognitionum, per quas intelligitur quaſi informari, quia non ratione, ſed realiter diſtinguitur à ſe ipſo, vt quando informatur, & intelligitur diuerſis cognitionibus realiter diſtinctis; Nam compoſita tantam habent diſtinctionem, quantam formę eorum diſtinctiuæ. Secundo eſt certum ex vi cognitionũ quantumcumque diuerſarum non cauſari in obiecto diſtinctionem realem intrinſecam, quia potentia intellectiua non habet vim imitandi realiter obiectum, ſed ſolum cognoſcendi illud magis, vel minus perfectè, pro vt eſt perfectio maior, & minor potentiæ & medij adiuuantis potentiam ad cognoſcendum.

Non eſt per denominationem extrinſecam.

Non eſt intrinſeca realis.

Quarto Not. perfectiones obiecti ſimplicis aliter eſſe in obiecto, & aliter in potentia cognoſcente; Nam in obiecto ſunt realiter, & modo illimitato, quia cùm inter ſe ſint omninò idem, vna perfectio

Aliter perfectiones ſunt in obiecto, ac in intellectu.

ſectio non habet proprios terminos, ſed extenditur ad aliam, cum habeant vnam realem, & formalem rationem à parte rei; Nam entitas v.g. diuina eſt indiuiſibiliter potentia cognoſcendi, volendi, miſerendi, creandi, &c.

At in noſtro intellectu ſunt intẽtiona-
3 liter, & repræſentatiuè, & limitato modo, quia habent terminũ ex repræſentatione, per quam repræſentantur. Vnde Diuina, quæ in ſe illimitatè continet potentiam intelligendi, & appetendi, dum eſt in intellectu concipiente illam, vt eſt principium intellectionis, inde limitatur, vt ſolum dicat potentiam intellectiuam præſcindendo à potentia volitiua, quia ſecundum illam rationem explicite repræſentatur.

ſex conditiones exiguntur in diſtinctione ratione rationis ratiocinatæ.

Quinto Not. diſtinctionem rationis ratiocinatæ quinque exigere cõditiones, aliquas communes omni diſtinctioni, aliquas proprias.

Prima, eſt vt habeat extrema aliquo modo plura, quia hæc exigitur non ſolum ex ratione habitudinis, ſed etiam ex habitudine, quæ eſt diſtinctio.

Secunda, vt cognoſcantur diuerſis cognitionibus; Nam hæc diſtinctio non cõ-

uenit rebus ſecundum ſe, ſed vt habent eſſe in intellectu, vnde perfectiones, quæ ſunt idem ex natura rei, non diſtinguntur ratione, præciſa omni operatione intellectus, cùm hæc ſit proximum fundamentum diſtinctionis.

Tertia, vt hæc diuerſitas cognitionis non cōueniat obiecto ex virtute extrinſeca cognoſcitiua, ſed ab intrinſeco propter diuerſas rationes formales conceptibiles de obiecto, vnde in propoſitione identica ſubiectum, & prædicatum ratione non ratiocinata diſtinguntur, quia Petrus v. g. ex parte prędicati vel ſubiecti eſt aptus concipi diuerſis conceptibus, non quia dicat diuerſas rationes, ſed quia intellectus habet vim ſæpius concipiendi eandem rem. 4

Quarta, vt in obiecto diuerſarũ cognitionum ſit fundamentum diuerſarum rationum obiectiuarum, & ſignificatarum per diuerſa nomina, non synonima, & hinc etiam Petrus in propoſitione identica non diſtinguitur ratione ratiocinata à ſe ipſo, quia tam ex parte ſubiecti, quàm prędicati habet eandem rationem formalem ſignificatam; Nam licet ex modo cognoſcendi conueniāt illi rationes obie-

ctiuæ diuerſę, tamen illę non ſignificantur per rem denominatam ly ſubiecto, & prędicato; Neque illę rationes obiectiuę intentionales habent fundamentum in re, ſed ſolum noſtro modo cognoſcendi.

5 Quinta, vt rationes ſignificatę ſint rationes; & perfectiones obiectiuę reales in ipſa re. Hinc fit, licèt relatio ſubijcibilitatis, & prędicabilitatis habeat aliquod fundamentum remotum in natura ſpecifica, tamen quia non ſunt rationes reales, ſed intentionales, non diſtinguuntur ratione ratiocinata, ſed ratiocinante; Nam illę rationes non ſunt in ipſa re, ſed illi tribuuntur ab intellectu, cum aliquo fundamento in re, & idem dicitur de alijs huiuſmodi entibus rationis.

Sexta, vt non ſint plures, ſed idem ex natura rei; Nam alioqui non eſſet diſtinctio rationis, ſed ex natura rei. Hinc Pomum vt album, & vt dulce non diſtinguitur ratione, quia albedo, & dulcedo, cum quibus componit pomum, ſunt plura ex natura rei, quod ſi acciperetur pomum ſecundùm vim ſubſtentandi, & recipiendi albedinem præcisè, & vim recipiendi, & ſubſtentandi albedinem, tunc

ſet

eſſet diſtinctio rationis ratiocinatæ, quia illa vis eſt vna, & ſolùm per intellectum diſtinguitur cum fundamento in re.

ARTICVLVS II.

Opiniones Doctorum.

PRima negat dari huiuſmodi diſtinctionem, etiam ſi eadem res diuerſis cóceptibus concipiatur, quia ex illis cognitionibus nulla diuerſitas ponitur in re, ſed tantùm diuerſa denominatio extrinſeca. Ita Och. in 1. d. 2 q. 3. Gabr. quæſt. 2. Arim. d. 6. q. 2 art. 1. & alij; vnde concludunt inter extrema realia, vel nullam eſſe diſtinctionem, vel diſtinctionem realem, vel formalem, vbi fides cogit, quæ nullo modo pendeat ab intellectu, ſicut nullum ens reale pendet ab intellectu obiectiuè quoad ſuam exiſtentiam, at verò diſtinctionem rationis agnoſcunt; quando vtraq; exrrema ſunt entia rationis, quòd ſi vnum extremum eſt reale, & alterum rationis, inter illa non eſt propriè diſtinctio realis, vel rationis, ſed qnaſi media, quod etiam dicunt, quando vtrumque exrremum eſt aggregatum ex ente reali, 6 Negant diſtinctionem rationis ratiocinatæ.

&

& rationis. Hinc idem docent de identitate rationis, quæ non poteſt conuenire extremis realibus. Nam ſicut identitas, & diſtinctio realis ſe habent ad entia realia, ita identitas, & diſtinctio rationis ad entia rationis, ex quibus patet à Nominalibus agnoſci quidem diſtinctionem rationis ratiocinantis, non tamen rationis ratiocinatæ. Hanc ſequitur Hurtadus diſp. 6. met. ſec. 6. qui in multis deficit; primò §. 34 putat Nominales negare diſtinctionem formalem inter eſſentiam, & relationem in Deo, ſed in noſtro modo concipiendi; nam ipſe in 1. d. 2. q. 1. 3. & 11. expreſsè ponit diſtinctionem formalē eſſe à parte rei. Secundò, dum §. 40. tribuit Suario ſententiam Nominalium, quod dicat p. p. lib. 1. cap. 13. n. 2. Nominales vti nominibus æquiuocè, & magis differre in communi in modo loquendi, ſed fallitur: Nam Suar. ibi potius vult trahere opinionem Nominalium ad cōmunem, quàm contra, & reprehendit Nominales, quòd malè vtantur terminis. Cæterum opinio *Suarij* ſatis patet ex diſputat. 7. Metaphyſic. ſectio. 1. & magis diſplicet, dum illam opinionem tribuit Vaſqu. Nam cùm hic expreſsè

Impugnatur Hurtadus.

parte

parte prima, quæſtion.1 7. capit.1.opinionem Nominalium confutet, & eorum rationes ſoluat, non poteſt ſequi illorum opinionem, niſi ex ignorantia opinionis, quam impugnat tanquam Nominalium, neque illa doctrina de compoſitione rationis quam negat obiecto, eſt Vaſq. loc. ab eo cit ſed vbicumque id dicat, explicandus de compoſitione rationis ſcilicet reali conceptu, quæ compoſitio non eſt ex parte obiecti, eandem tribuit *D.* Tho. opuſ. 9. q. 1. vbi diſtinctionem attributorum tribuit cognitionibus, quibus illa limitatè & diſtinctè cognoſcuntur, ſed hoc non eſt negare diſtinctionem rationis ex parte obiecti, ſed explicare cauſam illius diſtinctionis, quæ eſt diuerſa cognitio: Vnde quæſt. 2. aſſerit diſtinctionem attributorum fundari aliter, & aliter ſuper vtrumque, ſcilicet intellectum, & obiectum; Nam, vt ait q. 3. obiectum præſtat cauſam, & fulcimentum veritatis intellectualis ſcilicet perfectiones diuinæ eſſentiæ eſſe cauſam, vt ab intellectu finitè concipiatur inadæquate, & hinc eſt quod diſtinctio fundetur ſubiectiuè in intellectu, & obiectiue in Deo, at conſtat diſtinctionem conceptuum

tuum eſſe realem, quę tamen non eſt ſubiectiuè in obiecto, ſed eſt ibi tanquam in obiecto, at ens quod eſt tantum obiectiue in intellectu conſtat eſſe ens rationis. Deinde hanc tribuit Goffredo quodl. 7. q. 1. Heru. quodl. 3. q. 3. quos refert, & ſequitur Aur. in 1. d. 8. p. 3. ar. 1. fauere dicitur Caiet 3. p. q. 3. ar. 3. §. Nota hic, & §. in reſponſione ad 3. Sed non eſt noſtrum terere tempus in examine opinionum ſingularium, ſed ſatis eſt aliqua adnotaſſe, vt ex illis cætera cognoſcantur.

7 Denique docet, Nominales non negare, Diuina attributa diſtingui ratione in ratione obiecti, quia hoc non eſt aliud quàm cognitiones diſtingui, quod reduplicatur per ly diſtingui in ratione obiecti: at negare obiectum ſpecificatiuè ſumptum diſtingui ratione, ſed nec mentem Nominalium percipit. Nec D. Thom. quia Nominales negant, ex vi cognitionis poni aliquam diſtinctionem in obiecto, vt obiectum eſt, vt eorum rationes oſtendunt, D. Thom. verò ait poni, vt re vera ponitur, vt infra oſtendemus. Eandem videntur negare Scotiſtæ, ſed alio modo, quod putent diſtinctionem

Opinio Scotiſtarum.

ratio-

rat onis ratiocinatæ, quam Caiet. vocat fundamentalem], & virtualem non eſſe diuerſam à diſtinctione, quam Scotiſtæ vocant ex natura rei eo quod à parte rei eſt in obiecto diuerſa intelligibilitas perfectionum, vt conatur oſtẽdere Smiſingh. to. 1. tra. 2. diſp. 1. num. *40*. Sed aperte fallitur, Nam diſtinctio illa virtualis non eſt actualis, niſi accedente operatione intellectus, per quam fit actualis. Neque eſt in obiecto diuerſa intelligibilitas à parte rei, ſed eſt vna adæquata reſpectu intellectus perfecti, ſed pluralitas attenditur ex imperfectione intellectus, per quem tota intelligibilitas obiecti non poteſt adæquari per vnum actum, & ideo cogitur illud per plures conceptus inadæquatos diſtinctè concipere. Ex quo patet non poſſe mihi probare doctrinam Toletani in 1. d 8. q. vnic. art. 2. dum agnoſcens diſtinctionem actualem eſſe ex vi intellectus, aſſerit intellectum neceſſitari ab obiecto ad concipiendum illud pluribus conceptibus; Nam cùm in obiecto ſit vna perfectio ſĩplicitiſſima etiã ſi æquipolleat pluribus, non exigit res concipi pluribus cõceptibus, ergo nõ poteſt mouere ex natura rei ad concipiendã illam

Reiicitur Smiſingh.

Reiicitur Toletan.

illam rem per conceptus eſſentialiter diſtinctos, hoc enim poneret diſtinctio nem ex intelligibilitate obiecti, alioquin neceſſitaret ad modum intelligendi improportionatum ſuæ naturæ. Confirmant alij, Nam intellectus non diſtiuguit plures rationes in vna re, niſi quia non cognoſcit rem perfectè ſicuti eſt, ſed imperfectè, ergo intelligibilitas obiectiuè non cogit intellectum ad apprehenſionem illius per diſtinctos conceptus, non tamen negari poteſt, poſſe neceſſitari aliquando quoad ſpecificationem, vt v. g. ſi quis vellet cognoſcere adæquate obiectum, quod excedit perfectionem intellectiuam, tunc neceſſitaretur ad formandos plures conceptus, vt totum obiectũ adæquatè intelligeret quia nõ poſſet per vnum illud intelligere, & adæquare intelligibilitatem obiectiuam rei, vt notant Aegidiani apud Muſeum, & ſequitur Gill. lib. 2. tra. 6. cap. 4. num 7.

8 Communis aſſerit dari diſtinctionem rationis ratiocinatæ.

Secunda Opinio aſſirmat eam dari. eſt communis antiquorum, & recentiorum D. Thom. 1. diſp. 2 quæſt. vnic. art. 2. vbi Carthuſ. quæſt. 3. opuſc. 74. ad 4. q. vbi D. Thom. non ſolũ nullam ſimpliciter aſſerit, ſed etiam oſtendit, quomodo differat

rat à diſtinctione rationis ratiocinantis, & quæſt.7.de potentia art.6.quæſt.21. de verit.art.4.ad 4. fusè Cap. 1.d.8.q.4. vbi Hiſp.& alij 1 p. quæſt. 13. art.12. Petrus Niger in Clyp.quæſt.8,9.& 10. in Porph. Molina 1.p.quæſt.28.art.2.diſp,3. Iauel. 12 Metaphyſ.quęſt.19. Fonſec.5.Met.c. 6.quęſt.6. ſect.3. Suar. diſput. 9. Ferr. 5. Phyſic.quæſt.3.& aliorum antiquorum, vt Alenſ.p.p.quæſt.23.n.4.art. 1. Henr. art.24 quæſt.4.ad 1.& art.51. quæſt.1.2. & 3. & quodl.13.quæſt 1. Albert.in 1.d. 8.& 3.& 4 vbi Ricc.artic.1.quęſt.1.2.& 3 Durand. quæſt 3. Aegid. in 1.d 2.p.1. quæſt.3.& d.8.quęſt.4.& alij. Hi tamen inter ſe diuiſi ſunt: Nam licèt omnes conueniant, proximum fundamentum eſſe diuerſas cognitiones eiuſdem obiecti, tamen differunt in fundamento remoto. Nam Vaſq. putat illud fundamentum non eſſe intrinſecum rebus diſtinctis ratione, ſed extrinſecum in alijs rebus actu diſtinctis, ad quarum ſimilitudinem concipit diſtinctionem in rebus ſimplicibus cognitis imperfectè, & inadæquatè, & quod intellectus noſter concipit ſimplicia per ſpecies rerum diſtinctarum; Nam ſicut quia concipit ſpiritualia per

Alii ponunt fundamentū extrinſecum

ſpe-

ſpecies rerum corporearum, concipit illas ad modum corporum, ita quia concipit ſimplicia per partes ad modum rerum diſtinctarum, concipit illa vt diſtincta, Ita Burl. loc. cit Henr. Arg. in 1. qu. 6. art 3. refert Scotus in *1*. d. *8* q. 4.

9 Alij concedentes hoc fundamentum remotiſſimum ſæpe contingere, ponunt aliud in re ipſa intrinſecum, quod dicunt eſſe plenitudinem ſimpliciſſimam perfectionum rei, quæ attinguntur per actus non minus, quàm illæ perfectiones eſſent inter ſe diſtinctæ à parte rei; Ita D. Thom. Capr. Caietan. & alij locis citat. & Baccon. in *1*. d. 2. q. 2. art. 3. & 4.

Alii præter extrinſecum ponũt intrinſecum.

Tertiò, Alij dicunt eſſe plenitudinem perfectionis rei, v. g. Dei non abſolutè ſpectati, nec vt connotat terminum extrinſecum, ſcilicet perfectiones diuerſas in creaturis, ſed vt connotat cognitionem, vel volitionem Dei, quatenus ſimplicem rem Deus non ſolùm vno actu adæquato, & comprehenſiuo cognoſcit, ſed etiam actu collatiuo comparante vnam perfectionem cum alia; Nam dum ſupra hoc eſſe ſic cognitum, ac volitum quaſi reflectitur, diuinus intellectus cauſat actualem diſtinctionem rationis inter ſua

Alii illud ponunt etiã ex cognitione, & volitione diuina.

ſua attributa, & alierum perfectionum rerum ſimplicium. Hanc videntur docere; qui putant per Diuinum intellectum cauſari diſtinctionem rationis, de qua re diſputat Vaſq. diſp. 118.

ARTICVLVS III.

Opinio Authoris.

PRima Concluſ. Datur diſtinctio rationis ratiocinatæ; Primò, quia diſtingui hac diſtinctione, eſt diſtingui ſecundum extrema inter ſe ex natura rei identificata, vt terminant diuerſas cognitiones ſecundùm diuerſam rationem obiectiuam explicitè, vt patet ex ipſius explicatione. Sed multa ſunt quæ ſic diſtinguuntur, ergo datur huiuſmodi diſtinctio. Minor probatur; nam quando obiectum cum ſimplicitate æquiualet multis perfectionibus realiter diſtinctis, & non cognoſcuntur per vnum conceptum ob aliquod impedimentum; ſed per plures adęquatos non ſynonimos; ibi neceſſariò debent eſſe plures rationes obiectiuę cõtentæ in tali obiecto; Nam quælibet cognitio exigit neceſſario obiectum, & cum 10

Probatur dari diſtĩctionẽ rationis ratiocinatæ.

 ſit

ſit diſtincta non ſolùm numero; ſed etiã quaſi ſpecie ab alia neceſſario in obiectis illarum debet eſſe diuerſa ratio obiectiua; quia ſi eſſet vna, & eadem, cognitiones non eſſent diuerſæ rationis. Confirmatur, quia diſtinctio conceptuum ſumitur ex diſtinctione obiectorum formaliũ, ſed ibi eſt diſtinctio conceptuum, ergo etiam obiectorum, ſed hæc diſtinctio non eſt ex natura rei, vt ſuppono, ergo eſt rationis.

Confirm: ex diſtinctione rõnum formalium.

11 Confirmatur ſecundo, quia per vnam cognitionem aliqua obiecti perfectio cognoſcitur, quæ non cognoſcitur per aliã, ergo obiecta illarum ſunt diſtincta, vt explicitè terminant plures cognitiones: Conſ. prob. tum quia ibi eſt diſtinctio, vb. ſunt plura, quorũ vnum negatur de alio; at ibi eſt duplex ratio explicita, ſcilicet Sapientia, & Iuſtitia, & vna ratio explicita non eſt alia explicita, licèt vna contineat aliam implicitè. Tum quia ſi eadem perfectio cognoſceretur, non cognoſceretur obiectum perfectius per vnã, quàm per duas, vel plures cognitiones; Nam obiectum cognitum ſecũdum vnam perfectionem explicitè ſemper cognoſcetur eadem perfectione, dum eadem perfectio

Confirm. 2. rõne diuerſarum cognitionum in ordine ad diuerſa obiecta

ctio obiecti repreſentatur, & notificatur intellectui.

Confirm. tertio ex diuerſis nominibus nō ſynonimis, quia horum diuerſitas ſupponit, rem ſignificatam eſſe diuerſam: at ſignificatio diuerſa ſupponit cognitionem, cum nominum impoſitio, & ſignificatio ſequatur modum intelligendi, ergo ſi ſignificata nominum ſunt diſtincta, etiam obiecta cognitionum ſunt diſtincta; quia idem eſt obiectum cognitionis, & ſignificatum nominis. Neque dicant nomina fuiſſe impoſita ad ſignificandas perfectiones creatas, quæ ſunt inter ſe diſtinctæ ex natura rei. Tum quia ſunt multa nomina Dei propria, vt independentia, omnipotentia, & ſimilia. Tum quia nomina impoſita ſunt ad ſignificandas perfectiones diſtinctas, ſi in Deo illæ perfectiones non eſſent, aliquo modo ſaltem ratione diſtinctæ, non poſſent ſignificari illis nominibus; quare aptantur Dei perfectiones, quatenus ex noſtro modo concipiendi ſunt diſtinctæ: ex quo rectè D. Thom. loc. cit. d. 2. dixit, Diuinis perfectionibus adæquatè cognitis vnum nomen conuenire, cuius tamen ſignificatum contineret omnes perfectiones, di- 12

Confir. 3. rõne diuerſorũ nominum ſynonimorum

uerſis nominibus explicatis, & ſignificatis.

13 Secunda Concluſ. Fundamentum proximum huius diſtinctionis eſt diuerſa cognitio obiecti, ſecundum diuerſas rationes obiectiuas in eo contentas. Patet ex dictis, & confirmatur, quia diſtinctio nō poteſt prædicari verè de illis extremis, vt ſunt in ſe, quia vt ſic ſupponuntur eſſe omnino idem, atque adeo eſſet falſa propoſitio; ſed prædicatur de illis, vt ſunt obiecta diuerſarum cognitionum; at hoc ſupponit diuerſas cognitiones, neque eſt, qui illam neget; ſolum difficultas eſt de fundamento remoto de quo.

Quod nā sit proximum fundamentū huius diſtinctionis.

14 Tertia Concluſ. Ad diſtinctionem rationis ratiocinatæ, neceſſario requiritur ex parte obiecti plenitudo aliqua perfectionum, per quam contineat perfectiones extremorum cum ſimplicitate. Patet ex dictis, quia per hoc diſtinguitur à diſtinctione rationis ratiocinantis. Nam hæc vel non habet fundamentum in ipſa re, ſed ſolum in modo cognoſcendi; vel ſi habet, illud non eſt ex continentia perfectionis extremorum; ſed ex capacitate, & non repugnantia, vt illi tribuantur ab intellectu plures relationes rationis:

Ad hanc diſtinction. requiritur ex parte obiecti plenitudo aliqua perfectionū, &c.

In quo diſtĩguitur à diſtinctione rationis ratiocinantis.

nis: at hæc habet non ſolum in obiecto capacitatem, vt illi tribuantur perfectiones extremorum, ſed verè illas in ſe continet, licèt diuerſo modo, vt dictum eſt.

Contrarium Vaſq. dicit, nullum poſſe ſumi fundamentum ex parte rei obiecti ſecundum ſe; quia ſimplex non poteſt eſſe fundamentum plurium. Nam repugnat aliquid eſſe ſimplex, & plura continere: at nihil eſt fundamentum conditionis ſibi oppoſitæ. 15 Obiicit Vaſ.

Reſp. ſimplicitati repugnare compoſitionem, & multitudinem ſecundum eam rationem, ſecundum quam res eſt ſimplex: at obiectum, in quo fundatur hæc diſtinctio, eſt ſimplex ſimplicitate à parte rei, & ideo illi repugnat multitudo à parte rei, ſed non repugnat illi pluralitas per rationem; ſicut neque repugnat illi intelligibilitas inadæquata per intellectum imperfectum; ſed potius ob maximam eius perfectionem exigit non poſſe intelligi adæquatè ab intellectu imperfecto, & hæc eſt eſſe fundamentum diſtinctionis rationis ratiocinatæ. Soluitur. Obiecto ſimplici repugnat à p. rei multitudo, non per intellectum.

Dices, Hæc diſtinctio fundatur in limitatione extremorum, quæ limitatio non

eſt à parte rei;ergo res obiecta non continet perfectiones illorum extremorum. Nam perfectiones , quas continet, ſunt illimitatæ , at quæ concipiuntur ſunt limitatæ:at repugnat idem eſſe limitatum, & illimitatum ; ergo perfectiones cognitæ , non ſunt , quæ continentur in obiecto , ſed aliæ confictæ : ſicut dicitur de relationibus rationis , quæ tribuuntur eidem naturæ . Vnde fit , per hanc conditionem non diſtingui hanc diſtinctionem à diſtinctione rônis ratiocinantis.

16 Quomò intellectus non fingit in obiecto simplici perfectiones, quas cõcipit.

Reſp.Limitationem, & illimitationem repugnare eidem ſub eodem modo eſſendi , at non ſub diuerſo , quomodo ponitur in extremis diſtinctionis : Nam habent illimitationem in re , & limitationem in noſtra cognitione . Neque hinc fit non cognoſci eaſdem perfectiones , quæ ſunt in re , ſed ſolùm non cognoſci cum omni perfectione , quam habent in obiecto , quod oritur ex cognitione abſtractiua , in qua non eſt falſitas . Poſita autem hac limitatione extremorum præciſiua tribuitur ab intellectu per reflexionem limitatio poſitiua , & pluralitas, in qua proximè fundatur diſtinctio rationis , quæ omnia ſunt entia rationis .

Vnde

Vnde patet eaſdem eſſe perfectiones, quæ ſunt à parte rei, quàm quæ ſunt cognitæ, licèt habeant diuerſum modum eſſendi.

Quarta Concluſ. Fundamentum illud in re extrinſecum obiecto, licèt multùm iuuet ad concipiendam diſtinctionem extremorum; non tamen eſt neceſſarium ad fundandam diſtinctionem rationis ratiocinatæ.

Quomò hoc fundamentũ iuuet, ſed nõ ſit neceſſariũ ad diſtinctionem rationis ratiocinatę.

Prima pars probatur, quia ſicut imperfectio noſtri intellectus facit, vt vna, & ſimplex concipiatur diuerſis conceptibus; ita aſſuetudo concipiendi aliquas perfectiones diſtinctas, facit vt concipiãtur ad ſimilitudinem illarum diſtinctarum etiam in obiecto, in quo non ſunt diſtinctæ, quia illarum ſpecies cum acquiſiuerit, ijſdem vtitur ad concipiendas ſimiles in obiecto, vbi non ſunt diſtinctę.

Vnde ſimili modo cognoſcimus ſpiritualia, & ea, quæ ſunt ſupra nos, vtendo varijs ſpeciebus rerum ſenſibilium ad formandum aliquem vnum conceptum proprium rei ſpiritualis, vt ſuo loco oſtẽdemus.

Secunda pars probatur primò, etiam 17

ſi intellectus nullam aliorum cognitionē habuerit, ſi illi præſentatur obiectum imperfectè, adhuc concipiet aliud imperfectè, vt v. g. etiam ſi numquam ſciuerit calorem eſſe diuerſum à ſiccitate, ſi illi præſentetur lux, vt productiua caloris, illam concipiet ſub illa perfectione inadæquata, præſcindendo à virtute exiccatiua, & contra; ergo poterit illas virtutes ratione diſtinguere abſque ſimilitudine, & experientia habita quoad eas perfectiones in alijs.

Quomō i[illegible] tellectus n[illegible] fingit in ob[illegible] cto simpli[illegible] perfectione[illegible] quas cōcipi[illegible]

Confirmat Gillius loco citato, capi. 4. numero [illegible]; Nam diſtinctio rationis, quæ eſt per comparationem [illegible] [illegible] diſtincta, non eſt ſufficiens [illegible] huiuſmodi diſtinctionem, [illegible] in propoſitione identica, in [illegible] concipitur, vt duo, ſicut con[illegible] [illegible] propoſitio[illegible] [illegible] non ſunt identicæ; ſed requi[illegible] [illegible] diſtinctas habet ra[illegible] [illegible] diuerſis perfe[illegible] [illegible] Nam alioqui non haberet [illegible] inadæquatas; [illegible] apprehendit vnum o[illegible] [illegible] inadæquatè [illegible] apprehenderet eo mo-

do

do, quia in re eſt fundamentum talium conceptuum inadæquatorum, quale non eſt in alia re.

Confirm. idem Gillius loc. cit. c. 9. n. 11. 18 Nam licèt in actibus naturalibus cauſa adæquata pluralitatis ſit plenitudo obiecti, & finitas intellectus cum diuerſitate medij, ſcilicet ſpecierum, vel alterius ſupplentis vim ſpecierum. Nam cum finitate intellectus ſemper eſt coniuncta finitudo ſpecierum iuxta naturalem cognoſcendi modum; tamen in ſupernaturalibus illa fortitudo, & limitatio medij non eſt neceſſaria, quia loco illius poteſt poni actus re[illegible]us ſupra actum, qui eſt multiple[illegible]; Nam poteſt abſque multipl[illegible]pecierum cognoſcere perfe[illegible]xionem perfectiorem illius [illegible]uem attingitur obiectũ habe[illegible]ter plures perfectiones obie[illegible] ratio non caret difficultat[illegible]oteſt hic examinari.

Confirmat Gil. ex diuerſitate rerum naturaliũ, ac ſupernaturalium.

[illegible]em probat cap. 10. nu. 5. ex fi[illegible] diſtinctione Diuinarum [illegible], quæ ſicut eſt independens [illegible] quia eſſet, etiam ſi nulla [illegible]t poſſibilis; ita vt cognoſca[illegible]um diſtinctio, non eſt neceſ-

illam rem per conceptus eſſentialiter diſtinctos, hoc enim poneret diſtinctionem ex intelligibilitate obiecti, alioquin neceſſitaret ad modum intelligendi improportionatum ſuæ naturæ. Confirmant alij, Nam intellectus non diſtiuguit plures rationes in vna re, niſi quia non cognoſcit rem perfectè ſicuti eſt, ſed imperfectè, ergo intelligibilitas obiectiuè non cogit intellectum ad apprehenſionem illius per diſtinctos conceptus, non tamen negari poteſt, poſſe neceſſitari aliquando quoad ſpecificationem, vt v. g. ſi quis vellet cognoſcere adæquate obiectum, quod excedit perfectionem intellectiuam, tunc neceſſitaretur ad formandos plures conceptus, vt totum obiectũ adæquatè intelligeret quia nõ poſſet per vnum illud intelligere, & adæquare intelligibilitatem obiectiuam rei, vt notant Aegidiani apud Muſęum, & ſequitur Gill. lib. 2. tra. 6. cap. 4. num 7.

8 Secunda Opinio affirmat eam dari. eſt communis antiquorum, & recentiorum D. Thom. 1. diſp. 2 quæſt. vnic. art. 2. vbi Carthuſ. quæſt. 3. opuſc. 72. ad 4. q. vbi D. Thom. non ſolù nullam ſimpliciter aſſerit, ſed etiam oſtendit, quomodo differat

Communis aſſerit dari diſtinctionem rationis ratiocinatæ.

rat

rat à diſtinctione rationis ratiocinantis, & quæſt. 7. de potentia art. *6*. quæſt. 21. de verit. art. *4*. ad 4. fusè Cap. 1. d. *8*. q. *4*. vbi Hiſp. & alij 1. p. quæſt. *13*. art. *12*. Petrus Niger in Clyp. quæſt. 8. *9*. & 10. in Porph. Molina *1*. p. quæſt. 28. art. 2. diſp. 3. Iauel. *12* Metaphyſ. quęſt. 19. Fonſec. *5*. Met. c. *6*. quęſt. *6*. ſect. 3. Suar. diſput. 9. Ferr. 5. Phyſic. quæſt. *3*. & aliorum antiquorum, vt Alenſ. p. p. quæſt. 23. n. *4*. art. *1*. Henr. art. 24 quæſt. 4. ad 1. & art. *51*. quæſt. 1. 2. & 3. & quodl. 13. quæſt *1*. Albert. in 1. d. *8*. & 3. & *4* vbi Ricc. artic. 1. quęſt. 1. 2. & 3. Durand. quæſt 3. Aegid. in 1. d. 2. p. 1. quæſt. 3. & d. 8. quęſt. *4*. & alij. Hi tamen inter ſe diuiſi ſunt: Nam licèt omnes conueniant, proximum fundamentum eſſe diuerſas cognitiones eiuſdem obiecti, tamen differunt in fundamento remoto. Nam Vaſq. putat illud fundamentum non eſſe intrinſecum rebus diſtinctis ratione, ſed extrinſecum in alijs rebus actu diſtinctis, ad quarum ſimilitudinem concipit diſtinctionem in rebus ſimplicibus cognitis imperfectè, & inadæquatè, & quod intellectus noſter concipit ſimplicia per ſpecies rerum diſtinctarum; Nam ſicut quia concipit ſpiritualia per ſpe-

Alii ponunt fundamentũ extrinſecum

ſpecies rerum corporearum, concipit illas ad modum corporum, ita quia concipit ſimplicia per partes ad modum rerum diſtinctarum, concipit illa vt diſtincta, Ita Burl. loc. cit Henr. Arg. in 1. qu. 6. art 3 refert Scotus in *1*. d. *8* q. 4.

9 Alij concedentes hoc fundamentum remotiſſimum ſæpe contingere, ponunt aliud in re ipſa intrinſecum, quod dicunt eſſe plenitudinem ſimpliciſſimam perfectionum rei, quæ attinguntur per actus non minus, quàm illæ perfectiones eſſent inter ſe diſtinctæ à parte rei; Ita D. Thom. Capr. Caietan. & alij locis citat. & Baccon. in *1*. d. 2. q. 2. art. 3. & 4.

Alii præter extrinſecum ponũt intrinſecum.

Tertiò, Alij dicunt eſſe plenitudinem perfectionis rei, v. g. Deí non abſolutè ſpectati, nec vt connotat terminum extrinſecum, ſcilicet perfectiones diuerſas in creaturis, ſed vt connotat cognitionem, vel volitionem Dei, quatenus ſimplicem rem Deus non ſolùm vno actu adæquato, & comprehenſiuo cognoſcit, ſed etiam actu collatiuo comparante vnam perfectionem cum alia; Nam dum ſupra hoc eſſe ſic cognitum, ac volitum quaſi reflectitur, diuinus intellectus cauſat actualem diſtinctionem rationis inter ſua

Alii illud ponunt etiã ex cognitione, & volitione diuina.

ſua attributa, & aliorum perfectionum rerum ſimplicium. Hanc videntur docere; qui putant per Diuinum intellectum cauſari diſtinctionem rationis, de qua re diſputat Vaſq.diſp.118.

ARTICVLVS III.

Opinio Authoris.

PRima Concluſ. Datur diſtinctio rationis ratiocinatæ; Primò, quia diſtingui hac diſtinctione, eſt diſtingui ſecundum extrema inter ſe ex natura rei identificata, vt terminant diuerſas cognitiones ſecundùm diuerſam rationem obiectiuam explicitè, vt patet ex ipſius explicatione. Sed multa ſunt quæ ſic diſtinguuntur, ergo datur huiuſmodi diſtinctio. Minor probatur; nam quando obiectum cum ſimplicitate æquiualet multis perfectionibus realiter diſtinctis, & non cognoſcuntur per vnum conceptum ob aliquod impedimentum; ſed per plures adęquatos non ſynonimos; ibi neceſſariò debent eſſe plures rationes obiectiuę cõtentæ in tali obiecto; Nam quælibet cognitio exigit neceſſario obiectum, & cum 10

Probatur dari diſtĩctionẽ rationis ratiocinatæ.

ſit diſtincta non ſolùm numero, ſed etiã quaſi ſpecie ab alia neceſſario in obiectis illarum debet eſſe diuerſa ratio obiectiua; quia ſi eſſet vna, & eadem, cognitiones non eſſent diuerſæ rationis. Confirmatur, quia diſtinctio conceptuum ſumitur ex diſtinctione obiectorum formaliũ, ſed ibi eſt diſtinctio conceptuum, ergo etiam obiectorum, ſed hæc diſtinctio non eſt ex natura rei, vt ſuppono, ergo eſt rationis.

Confirm: ex diſtinctione rõnum formalium.

11 Confirmatur ſecundo, quia per vnam cognitionem aliqua obiecti perfectio cognoſcitur, quæ non cognoſcitur per aliã; ergo obiecta illarum ſunt diſtincta, vt explicitè terminant plures cognitiones: Conſ. prob. tum quia ibi eſt diſtinctio, vb. ſunt plura, quorũ vnum negatur de alio; at ibi eſt duplex ratio explicita, ſcilicet Sapientia, & Iuſtitia, & vna ratio explicita non eſt alia explicita, licèt vna contineat aliam implicitè. Tum quia ſi eadem perfectio cognoſceretur, non cognoſceretur obiectum perfectius per vnã, quàm per duas, vel plures cognitiones; Nam obiectum cognitum ſecũdum vnam perfectionem explicitè ſemper cognoſcetur eadem perfectione, dum eadem perfe-

Confirm. 2. rõne diuerſarum cognitionum in ordine ad diuerſa obiecta

ctio

ctio obiecti repreſentatur, & notificatur intellectui.

Confirm. tertio ex diuerſis nominibus nō ſynonimis, quia horum diuerſitas ſupponit, rem ſignificatam eſſe diuerſam: at ſignificatio diuerſa ſupponit cognitionem, cum nominum impoſitio, & ſignificatio ſequatur modum intelligendi, ergo ſi ſignificata nominum ſunt diſtincta, etiam obiecta cognitionum ſunt diſtincta; quia idem eſt obiectum cognitionis, & ſignificatum nominis. Neque dicant nomina fuiſſe impoſita ad ſignificandas perfectiones creatas, quæ ſunt inter ſe diſtinctæ ex natura rei. Tum quia ſunt multa nomina Dei propria, vt independentia, omnipotentia, & ſimilia. Tum quia nomina impoſita ſunt ad ſignificandas perfectiones diſtinctas, ſi in Deo illæ perfectiones non eſſent, aliquo modo ſaltem ratione diſtinctæ, non poſſent ſignificari illis nominibus; quare aptantur Dei perfectiones, quatenus ex noſtro modo concipiendi ſunt diſtinctæ: ex quo rectè D. Thom. loc. cit. d. 2. dixit, Diuinis perfectionibus adæquatè cognitis vnum nomen conuenire, cuius tamen ſignificatum contineret omnes perfectiones, di-

12 Confir. 3. rōne diuerſorū nominum ſynonimorum.

uerſis nominibus explicatis, & ſignificatis.

13 Secunda Concluſ. Fundamentum proximum huius diſtinctionis eſt diuerſa cognitio obiecti, ſecundum diuerſas rationes obiectiuas in eo contentas. Patet ex dictis, & confirmatur, quia diſtinctio nõ poteſt prædicari verè de illis extremis, vt ſunt in ſe, quia vt ſic ſupponuntur eſſe omnino idem, atque adeo eſſet falſa propoſitio; ſed prædicatur de illis, vt ſunt obiecta diuerſarum cognitionum; at hoc ſupponit diuerſas cognitiones, neque eſt, qui illam neget; ſolum difficultas eſt de fundamento remoto de quo.

Quod nã sit proximum fundamentũ huius diſtinctionis.

14 Tertia Concluſ. Ad diſtinctionem rationis ratiocinatæ, neceſſario requiritur ex parte obiecti plenitudo aliqua perfectionum, per quam contineat perfectiones extremorum cum ſimplicitate. Patet ex dictis, quia per hoc diſtinguitur à diſtinctione rationis ratiocinantis. Nam hæc vel non habet fundamentum in ipſa re, ſed ſolum in modo cognoſcendi; vel ſi habet, illud non eſt ex continentia perfectionis extremorum; ſed ex capacitate, & non repugnantia, vt illi tribuantur ab intellectu plures relationes rationis:

Ad hanc diſtinction. requiritur ex parte obiecti plenitudo aliqua perfectionũ, &c.

In quo diſtĩguitur à diſtinctione rationis ratiocinantis.

nis: at hæc habet non ſolum in obiecto capacitatem, vt illi tribuantur perfectiones extremorum, ſed verè illas in ſe continet, licèt diuerſo modo, vt dictum eſt.

Contrarium Vaſq. dicit, nullum poſſe ſumi fundamentum ex parte rei obiecti ſecundum ſe; quia ſimplex non poteſt eſſe fundamentum plurium. Nam repugnat aliquid eſſe ſimplex, & plura continere: at nihil eſt fundamentum conditionis ſibi oppoſitæ. 15 Obiicit Vaſ.

Reſp. ſimplicitati repugnare compoſitionem, & multitudinem ſecundum eam rationem, ſecundum quam res eſt ſimplex: at obiectum, in quo fundatur hæc diſtinctio, eſt ſimplex ſimplicitate à parte rei, & ideo illi repugnat multitudo à parte rei, ſed non repugnat illi pluralitas per rationem; ſicut neque repugnat illi intelligibilitas inadæquata per intellectum imperfectum; ſed potius ob maximam eius perfectionem exigit non poſſe intelligi adæquatè ab intellectu imperfecto, & hæc eſt eſſe fundamentum diſtinctionis rationis ratiocinatæ. Soluitur. Obiecto ſimplici repugnat à p. rei multitudo, non per intellectum.

Dices, Hæc diſtinctio fundatur in limitatione extremorum, quæ limitatio non

 eſt

eſt à parte rei;ergo res obiecta non continet perfectiones illorum extremorum. Nam perfectiones, quas continet, ſunt illimitatæ, at quæ concipiuntur ſunt limitatæ:at repugnat idem eſſe limitatum, & illimitatum; ergo perfectiones cognitæ, non ſunt, quæ continentur in obiecto, ſed aliæ confictæ: ſicut dicitur de relationibus rationis, quæ tribuuntur eidem naturæ. Vnde fit, per hanc conditionem non diſtingui hanc diſtinctionem à diſtinctione rõnis ratiocinantis.

16 Quomō intellectus non ſingit in obiecto simplici perfectiones, quas cōcipit.

Reſp. Limitationem, & illimitationem repugnare eidem ſub eodem modo eſſendi, at non ſub diuerſo, quomodo ponitur in extremis diſtinctionis: Nam habent illimitationem in re, & limitationem in noſtra cognitione. Neque hinc fit non cognoſci eaſdem perfectiones, quæ ſunt in re, ſed ſolùm non cognoſci cum omni perfectione, quam habent in obiecto, quod oritur ex cognitione abſtractiua, in qua non eſt falſitas. Poſita autem hac limitatione extremorum præciſiua tribuitur ab intellectu per reflexionem limitatio poſitiua, & pluralitas, in qua proximè fundatur diſtinctio rationis, quæ omnia ſunt entia rationis.

Vnde

Vnde patet eaſdem eſſe perfectiones, quæ ſunt à parte rei, quàm quæ ſunt cognitæ, licèt habeant diuerſum modum eſſendi.

Quarta Concluſ. Fundamentum illud in re extrinſecum obiecto, licèt multùm iuuet ad concipiendam diſtinctionem extremorum; non tamen eſt neceſſarium ad fundandam diſtinctionem rationis ratiocinatæ.

Quomō hoc fundamentū iuuet, ſed nō ſit neceſſariū ad diſtinctionem rationis ratiocinatę.

Prima pars probatur, quia ſicut imperfectio noſtri intellectus facit, vt vna, & ſimplex concipiatur diuerſis conceptibus; ita aſſuetudo concipiendi aliquas perfectiones diſtinctas, facit vt concipiātur ad ſimilitudinem illarum diſtinctarum etiam in obiecto, in quo non ſunt diſtinctæ, quia illarum ſpecies cum acquiſiuerit, ijſdem vtitur ad concipiendas ſimiles in obiecto, vbi non ſunt diſtinctę.

Vnde ſimili modō cognōſcimus ſpiritualia, & ea, quæ ſunt ſupra nos, vtendo varijs ſpeciebus rerum ſenſibilium ad formandum aliquem vnum conceptum proprium rei ſpiritualis, vt ſuo loco oſtēdemus.

Secunda pars probatur primò, etiam 17

ſi intellectus nullam aliorum cognitionē habuerit, ſi illi præſentatur obiectum imperfectè, adhuc concipiet aliud imperfectè, vt v. g. etiam ſi numquam ſciuerit calorem eſſe diuerſum à ſiccitate, ſi illi præſentetur lux, vt productiua caloris, illam concipiet ſub illa perfectione inadæquata, præſcindendo à virtute exiccatiua, & contra; ergo poterit illas virtutes ratione diſtinguere abſque ſimilitudine, & experientia habita quoad eas perfectiones in alijs.

Confirm. ex paritate diſtinctionis reſpectiuæ non ſufficiētis ad fundandā diſtinctionem hanc.

Confirmat Gillius loco citato, capit. 4. numero nono; Nam diſtinctio reſpectiua, quæ eſt per comparationem ad alia actu diſtincta, non eſt ſufficiens ad fundandam huiuſmodi diſtinctionem, vt patet in propoſitione identica, in qua idem concipitur, vt duo, ſicut concipiuntur extrema aliarum propoſitionum, quæ non ſunt identicæ; ſed requiritur, vt res, quæ diſtinctas habet rationes, ſit æquipollens diuerſis perfectionibus]. Nam alioqui non haberet diuerſas intelligibilitates inadæquatas; ideo intellectus apprehendit vnum obiectum ſub diuerſa ratione inadæquatè & non poteſt aliud apprehendere eo mo-

do

do, quia in re eſt fundamentum talium conceptuum inadæquatorum, quale non eſt in alia re.

Confirm.idem Gillius loc.cit.c.9.n.11. Nam licèt in actibus naturalibus cauſa adæquata pluralitatis ſit plenitudo obiecti, & finitas intellectus cum diuerſitate medij, ſcilicet ſpecierum, vel alterius ſupplentis vim ſpecierum. Nam cum finitate intellectus ſemper eſt coniuncta finitudo ſpecierum iuxta naturalem cognoſcendi modum; tamen in ſupernaturalibus illa fortitudo, & limitatio medij non eſt neceſſaria, quia loco illius poteſt poni actus reflexus ſupra actum, qui eſt multiplex virtute; Nam poteſt abſque multiplicatione ſpecierum cognoſcere perfectè per reflexionem perfectiorem illius actus, per quem attingitur obiectũ habens virtualiter plures perfectiones obiectiuas; quæ ratio non caret difficultate, ſed non poteſt hic examinari. 18

Confirmat Gil. ex diuerſitate rerum naturaliũ, ac ſupernaturalium.

Denique idem probat cap.10.nu.5. ex fundamentali diſtinctione Diuinarum perfectionum, quæ ſicut eſt independens à creaturis, quia eſſet, etiam ſi nulla creatura eſſet poſſibilis; ita vt cognoſcatur actu earum diſtinctio, non eſt neceſ-

ſarium præcognoſcere diſtinctionem inter perfectiones creatas.

ARTICVLVS IV.

Referuntur, & ſoluuntur argumenta Aduerſariorum.

19 PRimò obijciunt, quòd non poſſit intellectus inter extrema realia, quæ ſunt vnum à parte rei, affigere diſtinctionem, ſed hæc omnia ſunt ſoluta ſupra.

Obiiciunt 2. quod p hęc non habeatur nisi diſtĩctio rationis ratiocinantis.

Secundo, quia ſi eſſet aliqua diſtinctio inter extrema realia ex vi rationis, ea eſſet, quatenus poteſt concipere eandem rem explicitè, vel implicitè; Nam oritur ex vi conceptus, quo res repræſentatur, ſecundum vnam rationem ſapientiæ explicitè, & implicitè ſecundum aliam, ſcilicet iuſtitiæ. Contra vero alia cognitione repreſentatur res ſecundum rationem ſapientiæ; at cognitio eiuſdem rei explicita, & implicita non ponit in re diſtinctionem rationis ratiocinatæ; ſed ad ſummum rationis ratiocinantis, cum ſolum ſit ex diuerſo modo concipiendi, vt dicitur de definitione, & definito, abſtracto, & concreto.

Re-

Reſpondet. rectè probari, inde non ſumi ſufficienter diſtinctionem rationis ratiocinatæ; quia requiritur prætereà, vt obiectum contineat virtualiter plures perfectiones, quæ explicitè concipiantur. Ad diſtīctionem rationis ratiocinatæ requiritur etiam obiectū virtualiter multiplex.

Reſpondeo, diſtinctionem hanc nō ſumi ex implicito, & explicito conceptu, ſed ex duplici conceptu explicito, quo ſcilicet repræſententur duæ rationes formales obiectiuæ eiuſdem rei; quod ſi eadem ratio obiecti concipietur implicitè, & explicitè, fortè non eſſet ibi diſtinctio rationis ratiocinatæ, de qua re infra. Soluitur ſecūda obiectio, quod diſtinctio hæc ſit ex duplici conceptu explicito: non verò implicito, & explicito.

Tertio obijc. Subiectum carens forma non poteſt formaliter habere effectum formæ; ſed obiecta cognitionum diuerſarum carent forma, quæ eſt diſtinctio; quia diſtinctio rationis, quæ eſt per intellectum, eſt ipſa ratio, & cognitio diſtinguens; at cognitio non eſt formaliter ſubiectiuè in obiecto, ſed in intellectu, ergo non poteſt obiectum actu, & formaliter diſtingui per rationem. Obiic. 3. ꝙ obiecta cognitionum aliam formam non habeant diſtinctionis quàm ipſam rationem.

19 Reſp. negando, diſtinctionem rationis eſſe ipſam cognitionem; ſed contra. Tum quia D. Thom. opuſ9. aſſerit, rationes diſtinguendi eſſe in intellectu; Tum quia diſtinctio rationis eſt ſeparatio rationum Soluitur 3. obiectio.

vnius conceptus ab alio; ergo eſt cognitio præciſiua vnius ab alio; id enim ſignificat diſtinguere, ſed hoc fit formaliter per actum intellectus; Nam intellectus non aliter præſcindit, quàm cognitione imperfecta obiecti, dum non attingit omnes formalitates intrinſecas obiecto, vel eius omnia connotata. Poſita enim hac attingétia obiecti, fit ſeparatio vnius rationis ab alia, etiam ſi nullum addatur aliud ens reale, vel rationis. Reſponderi poteſt, etiam ſi ratio diſtinguens ſit in intellectu, tamen communicat effectum formalem obiecto, quia eſt ipſum obiectum in eſſe repreſentato. Nam hoc eſt proprium formarum intentionalium transmittere effectus in extrinſeca obiecta. Sed contra, quia pluralitas in obiecto, debet eſſe in illo, vt adæquatè diſtinguitur à cognitione; ſed non poteſt illam habere ex ſe, quia ſic eſſet ex natura rei; neque ex vi cognitionis, tum quia cognitio non poteſt tribuere obiecto pluralitatem, niſi vt denominat illum dupliciciognitione cognitum; at obiectum ſic denominatum non diſtinguitur adæquatè à cognitione, quia includit cognitionẽ vt formam denominantẽ; tamen eatenus

An ratio diſtinguens etiamſi ſit in intellectu cõmunicet tamen effectũ realem obiecto.

Impugnatur hæc ratio.

tribuit cognitio pluralitatem obiecto, quatenus attingit in obiecto pluralitatẽ formalem; at cognitio attingendo formalitates obiecti non attingit ſe ipſam. Maior probatur, quia cognitio non attingit obiectum, niſi ſecundùm formalitates, quas habet, quod ſi in obiecto vt adæquate diſtincto à cognitione non ſunt plures formalitates, neque poſſunt attingi per cognitionem; Neque dicas non eſſe neceſſarium pluralitatem formalitatum eſſe in obiecto, vt adæquate diſtincto à cognitione; Nam cognitiones plures attingunt obiectum, vt diſtingũtur ab obiecto; Nam attingunt obiectum ſecundum ea, quæ habent ex ſe, & non ſecundum ea, quæ habent ex vi cognitionis, ſicut per cognitionem non cognoſcuntur in obiecto ea, quæ obiecto accidunt poſt cognitionem, ergo ſi attingit per plures cognitiones formalitates plures obiecti, hæ debent eſſe in obiecto vt adæquate diſtinguuntur à cognitione.

Reſpondetur in hoc argumento plures eſſe defectus. Primus quoad vſum terminorum; Nam confundit diſtinctionem effectiuam cum formali, dum ait cognitiones ipſas eſſe formales rationes 21 Soluitur tertia obiectio oſtendendo eius plures defectus.

 for-

Prim', quod cõfundat diſtinctionem effectiuã cũ formali.

formaliter diſtinguentes ; Sed fallitur, Nam formalis diſtinctio non eſt ipſa cognitio, ſed ipſa negatio, per quam vnum non eſt aliud, vel ipſa relatio media inter duo extrema, quæ ſi fuerint à parte rei, diſtinguuntur formaliter ex natura rei, ſi vero ſunt ab intellectu quaſi effectiuè mediante cognitione, erit diſtinctio rationis, & inde extrema, ratione dicuntur diſtincta: quare cognitio nõ eſt ipſa formalis diſtinctio, ſed effectiua diſtinctio, ex quo negatur, diſtinctionem formalem eſſe formaliter in intellectu ſubiectiuè; ſed ſolum obiectiuè, & in obiecto eſſe formaliter per quaſi inhærentiam eo modo, quo inhærentia conuenit entibus rationis.

22

Secundus, ꝙ cõfundat diſtinctionem fundamentalem cum formali.

Secundus confundit diſtinctionem fundamentalem cum formali; Nam obiectũ vt eſt terminus duarum cognitionum directarum, non habet formaliter diſtinctionem; ſed illam habet ex vi actus reflexi, quo obiecto ſic cognito tribuitur diſtinctio: Nam explicita ratio obiectiua vnius actus, non eſt explicita ratio obiectiua alterius.

Tertius, ꝙ cõfundat plura

Tertius confundit pluralitatem cum ſubſtantia formalitatum: Nam actus di-

rectus ſertur in formalitates obiecti, quas habet, non tamen in pluralitatem formalitatum, quam non habet; Nam pluralitas non ſupponitur ante cognitionem, ſiue fundamentaliter, dum ponuntur duo actus directi præciſiui, ſiue formaliter dum ponitur actus reflexus tribuens illis formalitatibus præciſiuè cognitis, pluralitatem.

litatem cum ſubſtātia formalitatum.

23 Dices, Ante actum reflexum verè obiectum habet pluralitatem rationum obiectiuarum: Nam terminat duos actus diuerſæ rationis, quæ diuerſitas in actu oritur ex diuerſitate obiectiua. Reſp. Ante actum reflexum eſſe in obiecto ſubſtantiam formalitatum, non tamen ibi eſſe formaliter pluritatem, ſed virtualiter, à qua virtuali pluralitate oritur in actibus pluralitas actualis, neque nouum eſt, effectum ſecundùm ſuum eſſe formale eſſe à cauſa virtuali: vt calor eſt à calore virtuali lucis, & creaturæ à Deo, vt virtualiter continente perfectiones illarum: quare ſicut eſſe terminum cognitionis ponit in obiecto relationem rationis, ſine qua non poteſt intelligi ratio termini; ita terminare plures cognitiones non ſynonimas, ponit pluralitatem rationis in

Quomò ante actum reflexum in ſubiecto ſit ſubſtantia formalitatū per virtualē, non formalē pluralitatem.

Effectus ſecūdùm ſuū eſſe formale vt poteſt dependere à cauſa virtuali.

obiecto. Nam vt rectè Ariſtot. aduertit in huiuſmodi relatiuis ex vna parte relatio eſt realis; ſed in alio extremo eſt rationis. At inſtant illa pluralitas non eſt cognita per actus, quos obiectum terminat, & tamen ibi ſtatim ac terminantur plures, ponitur pluralitas inter formalitates obiecti, quia ſicut terminari in actu, eſt ante actum reflexum, ita illi reſpondet in obiecto actiua terminatio, & cùm plures actus terminentur, reſpondere debent in obiecto plures actiuæ terminationes.

24 Duplex terminatio actiua ante reflexionem habetur, ſed p denominationẽ extrinſecam.

Reſp. Negari non poſſe, ibi oriri terminationem duplicem actiuam ante reflexionem; ſed illam eſſe per denominationem extrinſecam, quæ eſt independens ab intellectu obiectiuè ſumpta, nam licèt denominatio fiat per actum intellectus, tamen forma, & ſubiectum, & eorum connexio ſupponuntur in obiecto, vt patet ex denominationibus intrinſecis, & eadem eſt ratio de extrinſecis.

Reſp. 2. eſſe aliqua nomina, quæ includunt rem aliquam abſolutam cum relatione, vt v.g. manus, & caput, quæ licèt ſint ſubſtantiæ, tamen non poſſunt intelligi ſine relatione, non intellecta ipſorum

rum ſubſtantia, & huiuſmodi eſt ly terminus: Nam licèt obiectum ſecundùm ſuam formalitatem terminet actum: tamen non poteſt intelligi huiuſmodi terminatio ſine aliqua relatione, qua terminus ordinetur ad rem terminatam, vt aliquid illius.

Reſp. 3. Vtriuſque actus obiectum eſſe idem ſecundùm rem, ſed diuerſa ratione explicitá repræſentatum, quæ diuerſitas non conuenit obiecto ſecundùm ſe, quia licèt in ſe contineat vtramque rationem, tamen in ſe illas habet ſecundum rationem vnius perfectionis illimitatæ ad vtramque perfectionem: at diuerſitatem, & limitationem effectiuè habet, & remotè, & fundamentaliter à cognitone: proximè verò ex rationibus obiectiuis repræſentatis cum limitatione præciſiua; effectiuè autem proximè à cognitione reflexa; formaliter verò à negatione, vel relatione obiecta; & tributa extremis per cognitionem reflexam; quare ante hanc reflexionem non ſunt formaliter diuerſæ rationes illæ obiectiuæ, ſed fundamentaliter; cùm diuerſitas illa ſit ens rationis immediatè fabricatum ab intellectu ſicut partes quantitatis 25

obiectū idē ſecundú rem quomodo habeat diuerſitatem fundamentaliter a coguitione: proximè ex rationibus obiectiuis, &c

tis ſunt plures effectiuè à diuidente per diuiſionem; tamen fundamentaliter proximè ſunt plures per propriam terminationem reſultantem ex diuiſione: formaliter verò per ipſam pluralitatem, ſeu vnitates plures; quia ſi eſſet vna, non eſſent plures, cum hoc tamen diſcrimine, quod in partibus terminus ille reſultat formaliter ex vi cognitionis directæ, quia per illam cognoſcitur tantùm formalitas obiectiua ſecundum ſubſtantiam, nec in ea cognoſcit eſſe limitatam, vel illimitatam, ſed limitatio illis tribuitur per reflexum actum, quo rationes obiectiuę cognitæ directè cognoſcuntur repræſentari limitatè.

26 Ex quibus ruit tota machina argumentorum Vrtadi contra communem, dum ſupponit cognitionem eſſe formalem diſtinctionem, & non fundamentalem, ſicut eſt diuiſio quantitatis reſpectu partium; neque obſtat dum dicitur cognitio præſcindere, dum cognoſcit vnum ſine alio, nã ly ſine alio, non importat alietatem ex natura rei, ſed obiecti, vt terminantis cognitionem; terminare autem cognitionem eſt ſimul cum cognitione, quam concomitanter ſpecificat; etiamſi natu-

ra,

ra, quæ ſubjicitur terminationi ſit prior; immo etiam terminatio actiuè ſumpta, videtur prior, quàm denominatio cogniti ex cognitione; & licèt ratio obiectiua terminans non habeat præciſionem actualem ab alia ratione terminante aliã cognitionem; tamem illam habet fundamentaliter in potentia, quæ exercet actum ſuum quaſi actiuum, cùm ponuntur cognitiones circa illud obiectum.

Dices 2. ſicut ex eo ꝙ terminet cognitionẽ dicitur obiectũ cognitum, ita ex eo ꝙ terminat duas cognitiones, dicetur duplex ratio terminandi, Sed cognitio denominans ſe tenet ex parte intellectus, non obiecti, ergo duplex ratio terminandi ſe tenebit ex parte intellectus, ergo duplex ratio eſt pluralitas quædam, ergo pluralitas ſe tenebit ex parte intellectus, ſed vbi eſt pluralitas, ibi eſt diſtinctio, ergo diſtinctio ſe tenebit ex parte intellectus, uon ex parte obiecti. 27

Confir. quia illæ cognitiones non terminantur ad obiecta diſtincta ex natura rei ante cognitionem, vt ſupponitur, ergo terminantur ad obiectum, vt habet pluralitatem ex vi cognitionis, ſed non eſt alia cognitio, quam quæ ſunt præciſiuæ,

&

& inadæquatæ; ergo ex hac habet duplicitatem, & pluralitatem, ergo prius pluralitas eſt in cognitionibus,& per denominationem ab illis obiectum dicitur habere pluralitatem.

28 Reſpondetur negando eſſe parem rationem; nam eſſe cognitum in obiecto, eſt formaliter à cognitione tanquam forma denominante,at eſſe terminum cognitionis non habet formaliter à cognitione, ſed ex ſe quatenus exercet actum potentiæ terminatiuæ, & intelligibilitatis; Vnde,terminare duplicem cognitionem non ſe tenet ex parte intellectus,ſed obiecti, & quia ſingulæ cognitiones terminantur ad perfectionem obiecti, (quæ licèt implicitè dicat totam perfectionem obiecti; tamen ſecundum explicitam rationem;vna perfectio non cõtinet aliam, quia non explicat illam) ideo duæ illæ cognitiones inter ſe realiter diſtinctæ præbent ſundamentum intellectui, vt poſſit tribuere illis perfectionib. obiecti,vt terminant duas cognitiones, diſtinctionem rationis; quæ diſtinctio ſe tenet ex parte obiecti, licèt originem ducat à cognitione:

Eſſe cognitum formaliter eſt à cognitione in obiecto, ſed eſſe terminũ cognitionis habet ex ſe.

*H*inc ad Confir. Reſpondetur,eſſe quidem

dem obiectum vnum in re, ſed duplicem fundamentaliter, vt terminat duplicem cognitionem, & duplicem formaliter, dũ intellectus negat vnam rationem explicitam eſſe aliam explicitè; neque ab illis duabus cognitionibus poteſt cauſari pluralitas, vel diſtinctio actualis in obiecto, quia per illas non cognoſcitur pluralitas, vel diſtinctio formalitatum, ſed ipſarum ſubſtantia, at pluralitas, & diſtinctio cum ſint entia rationis, quæ non exiſtunt, niſi obiectiuè in intellectu, neceſſario cognoſci debent formaliter per alium actum, vt illa ſint actu.

Dices tertio, cognitio v. g. ſapientiæ non terminatur formaliter, & immediatè ad iuſtitiam, ergo iuſtitia, & ſapientia diſtinguuntur à parte rei. Conſeq. prob. tum quia illa diſtinguuntur à parte rei, quibus conueniunt prædicata contradictoria, at terminare, & non terminare cognitionem ſunt contradictoria; tum quia ſi ſapientiæ cognitio non terminatur formaliter, diſtinguitur à ſapientia, quia illis diſtinctis cognitionibus reſpondent obiecta diſtincta. 29

Inſtatur 2. ex eo quod cognitio immediate terminetur ad ſapientiam, & nõ iuſtitiam, diſtinguũtur hæ inter ſe.

Reſpondent primo, poſſe prædicata extrinſeca contradictoria eidem conuenire,

Prædicata contradicto-

ria eidem neque extrinſeca conuenire poſſunt.

nire: Sed contra, quia contradictio repugnat reſpectu eiuſdem ſubiecti tàm ſecundum prædicata extrinſeca, quàm intrinſeca, quando ſubiectum reſpectu vtriuſque eſt indiuiſibile, & non poteſt ſubijci per plures partes.

30 Implicat diſtinctionem eſſe ratioeis, & eſſe in obiecto.

Reſpondent ſecundo, illam diſtinctionem obiectorum eſſe rationis. Sed contra, quia implicat, diſtinctionem eſſe rationis, & eſſe in obiecto, quia ſi eſt rationis, eſt in ratione. Sed falluntur; nam diſtinctio rationis eſt formaliter in obiecto, cui attribuitur obiectiuè ab intellectu. Nam quæ eſt in intellectu eſt realis, & non rationis, quia hæc habet tantum exiſtentiam obiectiuam; non enim dicitur diſtinctio rationis, quia eſt ſubiectiuè in ratione, ſed quia ibi eſt tantum obiectiuè.

Soluitur 2. inſtantia, quod dupliciter accipi poteſt ly immediase, & formaliter

Reſpond. ly immediate, & formaliter poſſe accipi dupliciter. Primo implicite, & ſic cognitio terminatur ad rationem, cum terminatur immediate, & formaliter ad aliam. Secundo explicite, & ſic, quæ terminatur ad vnam, non terminatur ad aliam; neque hinc ſequitur diſtinctio à parte rei, quia cognitio noſtra non immutat obiectum realiter.

Ad

Ad Primam probationem, Reſpondeo, contradictoria realia, indicant diſtinctionem à parte rei, & contradictoria rationis, ſeu dependentia à ratione, non indicant diſtinctionem realem, ſed rationis; cuiuſmodi ſunt hæc contradictoria terminandi explicitè, & non terminandi; relatio enim termini, eſt relatio rationis, vt alibi oſtendi, quod ſi quis velit illam contradictionem eſſe realem contradictionem, quæ conuenit obiecto, ſumptam à cognitione non indicare diſtinctionem realem, quia cognitio poteſt vnam, & eandem rem diuerſo modo cognoſcere, & ideo cognoſci hoc modo, vel non cognoſci illo modo poteſt eidem rei conuenire, concedi poteſt. 31 Contradictoria realia indicant diſtinctionem à p. r. & non rationis.

Reſpondetur tertio, contradictionem illam non eſſe, quia nō ſumitur reſpectu eiuſdem rei, vt eſt obiectum, licèt ſit eiuſdem rei ſecundum ſe; Vnde ſi ſumeretur reſpectu eiuſdem, vt eſt obiectum, tūc eſſet contradictio, vt v. g. ſi diceremus cognoſci Deum, vt ſapientem per vnam cognitionem, & per eandem non cognoſci vt ſapientem; Si vero per cognitionem, cognoſci vt ſapientem, & non vt vt iuſtum, nulla eſt contradictio. quia ſa- Neq: eſt contradictio, q. i non reſpectu vnius.

ſapientia, & iuſtitia licèt ſecun dum ſe ſint idem in Deo, non tamen in ratione obiecti.

Ad ſecundam probat. Reſpon. ly formaliter poſſe accipi, vel vt dicit formalitatem explicitam, & ſic conceditur; ſed inde non ſequitur diſtinctio formalis à parte rei; ſed diſtinctio formalis ſecundum rationem explicitam; vel implicitã, quæ eſt diſtinctio rationis, vel vt dicit formalitatem explicitè, & ſic negatur; quia cognitio terminatur implicite ad totum eſſe rei, & ad omnes formalitates, quæ ſunt in re, quia non implicat, rem, quæ eſt vna ſecundum ſubſtantiam, & extra animam eſſe plures formaliter, & in eſſe obiectiuo, ſeu plures res ſecundum rationes, non autem plures res ſimpliciter; neque tamen hinc ſequitur eandem rem ſecundum aliam, & aliam rationem ſumptam, eſſe plura entia rationis, ſed plura ſecundum rationem, vt homo quatenus v.g. ens, & quatenus ſubſtantia, eſt plura entia ſecundum rationem, & obiectiue, quia ſi obiectum plurium cognitionum, quia per illas repræſentatur eadem res, ſed ſecundum diuerſas rationes. Hinc dicitur illarum cognitionum eſſe

32 Ly formaliter accipi poteſt primò vt dicit formalitatem explicitam, ſecundo implicitam.

eſſe

idem obiectum materialiter, non formaliter, ſed diuerſo modo.

Quarta Obijc. alij, omnis diſtinctio extremorum eſt per rationes intrinſecas extremis, quia ſicut ſunt entia per extrinſeca ita eorum vnitas, & diſtinctio. *Sed* hæc diſtinctio conuenit obiecto, vt habet duplex eſſe cognitum, quod eſt extrinſecū obiecto, ergo non poſſunt extrema inde diſtingui. Reſpondet Capr. etiam ſi diſtinctio proxime fundamentaliter ſit à cognitione completiue tamē radicaliter, & fundamentaliter eſt à perfectionibus cō tentis in re eminenter. Nam perfectiones diſperſæ in creaturis inferioribus ſunt vnitæ in ſuperioribus ſecundum rem, & afferri ſolet exemplum animæ rationalis, quæ continet vegetatiuum, & ſenſitiuum, vt in Pentagono continetur trigonum, & tetragonum ex ſecundo de An. Vnde anima conſiderata ſecundum illas perfectiones reſpondet pluribus conceptionibus, & inde diſtinguitur ratione cum fundamento in re, & ideo hæ perfectiones diſtinguuntur radicaliter per intrinſeca, & completiuè per extrinſeca ſcilicet per cognitiones directas tanquam fundamento proximo in actu exercito limitatiuo per-

33 Obiiciunt 4. quod hæc diſtinctio cōuenit obiecto, vt habet eſſe cognitum, ꝙ eſt extrinſecum obiecto

Soluitur, ꝙ diſtinctio fūdamentaliter eſt à cognitione.

perfe ctionum præcisè cognitarum,& per cognitionem reflexam , tanquam cauſam effectiuam diſtinctionis,& formaliter per proprias rationes limitate repręſentatas, addita relatione , vel negatione, quæ eſt diſtinctio vnius perfectionis ab altera , vt dictum eſt ſupra .

DVBITATIO IX.

Quot ſunt ſpecies diſtinctionis rationis ratiocinatæ .

1 PRima Conc. tribus modis poteſt hæc diſtinctio variari.Primò ex parte intellectus ; Nam aliqui volunt fieri ab intellectu comprehendente rem ſiue creato,ſiue increato:aliqui ab intellectu creato comprehendente obiectum ; Alij non poſſe ab huiuſmodi intellectibus diſtingui , quæ in re ſunt vnum,& ſimplex, ſed tantum ab intellectu imperfecto,qui poteſt adæquare per vnum actum intelligibilitatem obiecti , quæ eſt communior , & magis probatæ ſententiæ apud Recentiores .

Diſtinctio rationis ratiocinatę variatur primo ex parte intellectus

Se-

Secundo ex parte medij cognoſcendi; Nam potentia cognoſcitiua etiam ſi haberet perfectam vim intelligendi obiectum : tamen non poteſt illius intelligibilitatem adæquare ex defectu medij, Nã tantum intellectiua virtus percipit obiecti, quantum illi medium oſtendit. Hinc dicunt intellectum noſtrum ſeperatum perfectius intellecturum naturalia, cum fuerit ſeparatus à corpore; quàm dum eſt vnitus corpori, quia habebit perfectius medium. 2. ex parte medii cognoſcendi.

Tertio ex patre fundamenti, eo quod variæ ſint rationes fundamentorum ex quibus mouetur intellectus ad diſtinctionem huiuſmodi, vt patebit concluſione ſequenti. 3. ex parte fundamenti.

Secunda Conc. tribus modis poteſt fundamentum huius diſtinctionis variari. Primo quando vna, & ſimplex æquiualet multis realiter diſtinctis perfectionibus : Nam dum res non concipitur adaquatè ſecundum totam ſui intelligibilitatem, ſed pluribus; facile intelligitur per vnum conceptum repræſentari obiectum ſub vna ratione præciſe diuerſa ab illa, ſecũdum quam repræſentatur per alterum, quia conceptus terminatur ad obiectum, 2 Fundamentũ huius diſtinctionis tripliciter variatur 1. cùm vna & ſimplex æquiualet multis.

vt

vt æquiualet vni, & non alteri. Et hoc fundamentum diuidi poteſt, ſicut diuiduntur perfectiones, quibus æquiualet; Nam ſi perfectiones hæ diſtinguuntur realiter, in obiecto eſt diſtinctio virtualis realis, ſi illæ diſtinguuntur formaliter, vel modaliter in obiecto erit diſtinctio virtualis formalis, vel modalis.

2. cùm eſt ſeparabilitas rationum obiectiuarũ, &c.

Secundo fundari poteſt in ſeparabilitate rationum obiectiuarnm ſiue adæquata, ſiue inadæquata, vel ex aliqua parte in diuerſis ſubiectis. Nam licet ſeparabilitas in omnibus inferioribus indicet diſtinctionem ex natura rei, ſiue realem ratam; quando eſt mutua ſeperabilitas, qualis eſt in candorem, & ſaporem, quæ in omnibus inferioribus ſunt per aliquã potentiam ſeparabilia, ſiue realem modalem, vt eſt inter quantitatem, & figuram, ac ſimilia; tamen quando ſeparabilitas rationum non eſt quoad omnia inferiora; ſed ratione aliquorum ſunt ſeparabiles; non autem ratione aliorum, tunc non inde deducitur diſtinctio ex natura rei, ſed rationis ratiocinatæ, ob prędictum fundamentum. Hoc autem dupliciter

pliciter poteſt contingere. Primo vt ſit adæquata ſeparabilitas, vt patet ex iuſtitia, & miſericordia, quæ ſunt communes Deo, & creaturis; Nam in Deo ſunt inſeparabiles, at in creaturis eſt adæquata, & mutua ſeparabilitas; ſecundo vt ſit ſeperabilitas inadequata, qualis cernitur inter gradus metaphyſicos. Nam inferiores non poſſunt ſeparari à ſuperioribus ratione aliqua; contra verò, ſuperiores, licèt non poſſint ſeparari à ſubiecto, in quo ſuut coniunctæ cum differentijs inferioribus, tamen ſunt ſeparabiles in alio ſubiecto, vt v. g. rationale non poteſt reperiri ſine ſenſibilitate; at ſenſibilitas poteſt reperiri in bruto ſine rationalitate.

Sed hæc doctrina omnino diſplicet. Primo, nam quod docet, perfectiones communes Deo, & creaturis diſtingui ſecundum conceptus communes non ex natura rei, ſed ratione ratiocinata, non poteſt ſubſiſtere, quia inde ſequeretur etiam in creaturis illas perfectiones identificari ex natura rei, quia quod conuenit prædicato communi ſecundum propriam naturam, deſcendit ad omnia inferiora; Quare exiſtimo illas perfectiones ſecundum ra- 3

tiones communes, neque exigere identitatem realem, neque diſtinctionem, & ſimiliter neque exigere diſtinctionem rationis, neque identitatem, ſed abſtrahere à diſtinctione, & identitate poſitiuis, ſed permiſſiue habere vtramque, nec mirum, quia cum huiuſmodi diſtinctio ſumatur ex diuerſo modo participandi exiſtentiã, & illæ perfectiones ſecundum ſe abſtrahant ab exiſtentia, quia diuerſo modo illam participant ob diuerſas rationes differentiarum, per quas deſcendit ad inferiora; quare ſicut lapis abſtrahit à viſu, & cæcitate, ita & illæ perfectiones ab idẽtitate, & diſtinctione; Vnde dictum Ariſt. quod omnis entitas alteri comparata, vel eſt eadem, vel diuerſa intelligitur, vbi eſt capacitas, ſed hæc alibi fuſius.

4 Secundo diſplicet, quod docet de gradibus metaphyſicis; Nam ex ſeparabilitate alibi oſtendimus illis conuenire diſtinctionem ex natura rei, quia cùm tota perfectio gradus reperiatur in alio ſubiecto; Vnde infertur habere propriam perfectionem, & conceptibilitatem exigitam ex natura ipſius, at illa manet integra in ſubiecto cum differentia, à qua non eſt ſeparabilis, ergo in eo manet diſtincta

ſtincta ab alio gradu, quia diſtinctio ſequitur rationem propriam.

Tertius modus fundandi diſtinctionẽ hanc, eſt ex vi connotationis, quatenus vna res habet diuerſa nomina, propter diuerſum ordinem, vel connotationem ad diuerſa ex natura rei diſtincta actu, vel etiam aptitudine, & virtualiter, vt eſt diſtinctio naturæ, & ſuppoſiti in diuinis, quia ſuppoſitum addit ſupra ſignificatum naturæ rationem ſuppoſitalem à natura ſolum virtualiter, & fundamentaliter diſtinctam; hæc autem connotatio poteſt dupliciter eſſe. Primo, vt ex parte vtriuſque connotati ſit aliqua diuerſa ratio obiectiua connotata, vt v. g. intellectus practicus diſtinguitur à ſpeculatiuo connotatiuè, quia practicus connotat obiectum operabile, at ſpeculatiuus connotat obiectum ſpeculabile, ſic etiam ratio inferior, quę connotat directionem à regula inferiori differt à ſuperiori, quæ connotat regulam ſuperiorem.

5 Tertius ex vi connotationis, quæ poteſt eſſe dupliciter.

1. Ex parte vtriuſq. connotati ſecundum aliquã diuerſitatem rationis obiectiuæ connotatæ.

Intellectus practicus, in quo diſtinguitur à ſpeculatiuo.

Secundo, poteſt eſſe cõnotatio ex parte vnius extremi, quæ dici poteſt inadæquata, quomodo intellectus ſecundum ſe differt à ſpeculatiuo, quia ſecundum ſe connotat obiectum intelligibile abſolu-

2. Ex parte vnius extremi

tè, at vt ſpeculatiuus addit ſupra connotationem obiecti intelligibilis, vt ſic ſpeculabile, & non operabile,

6 Obiicitur, quod ex diuerſa cõnotatione ſumatur diſtinctio realis, nõ rationis.

Dices, ex huiuſmodi diuerſa connotatione non poteſt ſumi diſtinctio rationis ratiocinatæ, ſed realis: Nam entia connotatiua non diſtinguuntur ex principali ſignificato, ſed ex ſignificatis connotatis, at hæc diſtinguuntur ex natura rei, vt patet exemplis adductis; Nam cognitio practica, & ſpeculatiua directio à regula ſuperiori, & inferiori, diſtinguuntur ex natura rei.

Confirm. 1.

Confir. quia vel quælibet connotatio ſufficit ad fundandam diſtinctionem rationis, & ſequitur in qualibet potentia eſſe infinitas rationes obiectiuas, quia ſunt infiniti actus, qui ſucceſſiuè fieri poſſunt, & connotantur, quod clare patet tum in potentia intellectiua, quæ poteſt habere infinitas reflexiones ſupra ſuos actus, & infinita intelligere per æternitatem, tum in potentia materiæ ad diuerſas formas à Deo in infinitum factibiles; vel non ſufficit quælibet connotatio, & tunc oſtendi debet quæ ſit ſufficiens, & quæ inſufficiens cuius diſcriminis difficile afferri poteſt ratio probabilis.

Con-

Confir. Secundo, quia oſtendi non poteſt quomodo huiuſmodi connotatio fūdet diſtinctionem rationis ratiocinatæ, quia hęc exigit, vt in re ſint diuerſę perfectiones, & rationes obiectiuę. Confirm.2.

7 Reſpondet Aureol. 1.d. quęſt.5. diſtingui per connotata, eſt diſtingui per relationem ſecundum dici; hoc autem dicit rationem abſolutam, quæ appropriat ſibi aliud extrinſecum, vt terminum ſiue immediatè, vt manus poteſt dici relatiuum ſecundum dici, quia appropriat ſibi immediatè, & ſine relatione media extrinſecum terminum ſcilicet capitatum; ſiue mediatè, eo quod immediatè appropriat ſibi habitudinem & per hanc appropriat ſibi terminum, vt manus appropriat ſibi habitudinem partis ad manuatum, & audito nomine carnis intelligitur ſubſtantia cum habitudine ad animal; quare ratio connotatiua non eſt formaliter, & intrinſecè relatiua; quia, vel determinat ſibi terminum extrinſecum immediatè, vel ſi determinat ſibi habitudinem immediatè, illa non eſt intrinſeca rei; ſed extrinſecè, & connotatiuè, hoc autem eſt, vt aliquid cointellectum, vt patet ex ſubſtantia manus; quæ eſſentialiter non in-

Reſpondet Aur. diſtīgui per connotata, eſſe diſtingui per relationem ſecūdum dici.

cludit habitudinem, & eſſe alterius, & rationem partis, quamuis neceſſariò ſic intelligatur extrinſecè, & per modum connotati. Hinc patet quomodo relatiuum ſecundum dici diſtinguatur à relatiuis ſecundum eſſe; quia in illis eſt aliqua ratio abſoluta, quæ principaliter, & in recto ſignificatur per nomen, & cointelligitur cum abſoluta ratione habitudo, vel terminus; at relatiuum ſecundum eſſe eſſentialiter eſt relatio, nec dicit abſolutum exigens relationem, vt eius ſignificatum intelligatur. Hinc ſecundo intelligitur quomodo aliqua ſint vnum, & idem ſecundum rationem intrinſecam, & differant ſecundum connotata; Nam poteſt vna res intelligi ſub diuerſis habitudinibus extrinſecis ſibi appropriatis quaſi quibuſdam cointellectis.

8 Sed contra, quia cum connotata ſint extrinſeca principali ſignificato entis cõnotatiui, & connotatiua non differunt ſecundum principale ſignificatum; ſed connotatiua, & hæc ex natura rei diſtinguuntur; fit vt in ente connotatiuo non fundetur diſtinctio rationis, ſed ex natura rei, quod magis explicatur exemplo Solis, quo vtitur Aureolus: Nam Sol ſecun-

Impugnatur hæc Aur. reſponſio.

cundum ſuam quidditatem vnam,perquã eſt Sol,multa continet in virtute: Nam per eandem lucem illuſtrat, calefacit, exiccat rarefacit,& liquefacit; Vnde varia nomina lux ſortitur, ſcilicet quod ſit illuſtratiua,calefactiua, exiccatiua, rarefactiua,&c Hæ autem virtutes non differunt per rationem intrinſecam, quæ eſt lux,ſed per extrinſeca connotata, quia vna connotat calorem,altera ſiccitatem, &c.quæ differunt inter ſe realiter; ex quibus patet eodem modo refelli reſponſionem Gillij loc.citat.num.15.quatenus ſequitur Aureolum.

Ego Reſpondeo diſtinctionem inter connotatiua dupliciter poſſe conſiderari. Primò, vt connotatiua ſunt, & ſic differunt non ratione ratiocinata, ſed ex natura rei iuxta diſtinctionem con notatiuorum, vt rectè probat argumentum. Secundò, vt ſunt res ordinatæ ad connotata, & ſic diſtinguuntur ratione; quia eſt vna res realiter, in qua concipiũtur diuerſæ rationes obiectiuæ, occaſione tamen diuerſorum connotatorum. Nam lux concipitur, vt habens perfectionem calefaciendi præcisè à virtute exiccandi, vt patet experientia; Nam

9 Soluitur argumentum, quod diſtinctio inter cõnotatiua duplex ſit.

poteſt quis ſcire virtutem Solis illuminatiuam, & neſcire in ea contineri virtualiter calefactiuam, vel exiccatiuam; ergo illæ ſunt rationes obiectiuæ diuerſæ, quia ſunt intelligibiles diuerſis conceptibus; At hoc eſt proprium diſtinctorum ratione ratiocinata, quod idem patet de perfectione intellectiua, vt eſt eliciciua cognitionis practicæ, vel ſpeculatiuę; Vnde fit falsò dici hanc diſtinctionem eſſe per extrinſeca; Nam eſt per intrinſeca, ſcilicet perfectiones obiectiuas contentas in vna re explicitè: tamen conceptas per diuerſos conceptus.

10 Dices, in quo igitur differt hæc ratio fundandi ab alijs. Reſpond. differre per hoc, quod in alijs non ſolum extrema continent diuerſas rationes obiectiuas intrinſecas Rei, ſed etiam occaſio, vnde mouetur intellectus eſt intrinſeca intellectui; quia in primo modo occaſiones ſunt ſpecies perfectionum diſtinctarum; in ſecund. eſt ſeparabilitas rationum; at in tert. occaſio, ſcilicet connotata diuerſa, neque ſunt intrinſeca intellectui, neque rebus, ſed extrinſeca vtriſque.

In quo differat hæc ratio fundandi ab aliis.

Soluitur prima confirmatio, quod multi-

Ad primam confirmat. Reſpond. concedi multiplicari rationes obiectiuas iuxta

ta diuerſitatem connotatorum; neque eſt abſurdum has rationes poſſe multiplicari in infinitum, quia non eſt pluralitas realis actualis; ſed ſolùm aptitudinalis, & virtualis, quæ eſt vna perfectio, & ex vi intellectus ſunt plures obiectiuę. Vnde, ſicut non eſt abſurdum, dari vnã potentiam, quæ poteſt recipere formas infinitas ſucceſſiuè; ita neque eſt abſurdum illam potentiam congnoſci præcisè, vt habet aptitudinem ad vnam præſcindendo ab explicita cognitione eiuſdem potentiæ, vt habet habitudinem ad aliam formam, & hoc in infinitum, vt idem patet de virtute intellectiua, quæ poteſt habere ſucceſſiuè infinitos actus, non ſolum reflexiuos, ſed etiam directos, circa infinita obiecta illi ſucceſſiuè propoſita. ...icatur iuxta diuerſi... connotata in infinitum, & quare nō implicet.

Ad ſecundam Confirmationem reſpondetur, ex dictis patere, quomodo entia huiuſmodi fundent diſtinctionem huiuſmodi; Nam non fundant immediatè ratione connotatorum, ſed mediatè, quatenus ratione illorum intellectus ſumit occaſionem cognoſcendi rem ſub vna ratione præſcindendo ab alia, quatenus concipit connexionem cũ 11 Soluitur ſecunda.

vno, & non cum alio.

Ex his ſequitur, illa entia connotatiuá, in quibus intellectus non concipit principale ſignificatum, vt habens diuerſas rationes obiectiuas: non diſtingui ratione ratiocinata, ſed realiter, vel ratione iuxta modum, & gradum entitatis, quem habent extrema connotata. Videndus Gillius loco citato tractat. ſexto, capit. ſeptimo, & num. 6. dum loquitur de diſtinctione diuinorum attributorum.

Sunt alij modi diſtinctionis rationis, quos refert Petrus Palud. in 1. diſtinct. 8. quæſtione 4.

DVBITATIO X.

De ſubiecto diſtinctionis rationis.

1 Quod ſit ſubiectum diſtinctionis rõnis ratiocinaantis.

EX dictis patere, ſubiectum diſtinctionis rationis ratiocinantis eſſe omne ens ſiue reale, ſiue rationis, ſiue poſitiuum, ſiue abuſiuum: At ſubiectum diſtinctionis rationis ratiocinatæ debere eſſe reale continens virtualiter perfectiones extremorum, inter quas eſt diſtin-

ſtinctio. Nunc ſolum reſtat, aliqua in particulari an habeant huiuſmodi diſtinctionem.

ARTICVLVS I.

Quomodo definitio diſtinguatur à definito.

RESpondetur, diſtingui ratione ratiocinante. Nam definitio ex D. Thom. 1. d. 22. quæſt. vnic. art. 1. dupliciter ſumi poteſt. Primo realiter, ſeu primo intentioaliter. Secundo, accipi poteſt ſecundo intentionaliter; & quidem ſecundo intentionaliter acceptam conſtat diſtingui ratione ratiocinante, quia cum ſit ens rationis, eſt enim prædicatum conueniens rei, vt eſt cognita ab intellectu: ſi vero accipiatur primo intentionaliter facilè probatur: quia definitio quando eſt perfecta, explicat totum id, quod eſt in definito, & vt ait D. Thom. non ſolum explicat partes, vt partes: ſed etiam vt vnitas, & terminatas in ratione totius. Nam totum nihil eſt aliud, quàm partes vnitæ: Vnde definitio explicans partes per modum 2

2 Definitio diſtinguitur à definito ratione ratiocinante.

totius, explicat totum: ſi enim aliquid non explicaret, non eſſet diſtincta cognitio totius. Vnde etiam ſi totum ſupra partes vnitas dicat integritatem quamdam, adhuc illa debet explicari per definitionem, alioqui ſi non attingeret rationem per ſe primò complectiuam totius, definitio non eſſet diſtincta cognitio, & perfecta totius eſſentiæ.

3 Confirm. ratione intellectus Diuini.

Confirmatur, quia reſpectu intellectus Diuini non eſt diuerſitas cognitionis confuſæ, & diſtinctæ eiuſdem obiecti: ſed ſolum eſt in illo cognitio diſtincta: ergo in toto definito non eſt aliqua ratio obiectiua, quæ non explicatur per definitionem. Nam ſi in definito confuſè concepto eſſet aliqua ratio obiectiua, illa Deum lateret, cùm non habeat cognitionem confuſam, vel diſtinctam illius: at hoc eſſe falſum patet ex natura comprehenſiua cognitionis, cuius eſt attingere totam cognoſcibilitatem obiecti: At cognitio comprehenſiua obiecti eſt obiecti definitiua, ſi non eſt propriè definibile ob ſui ſimplicitatem, ob quam caret partibus phyſicis, & metaphyſicis.

Ita

Ita Gillius tractat.6.capit.quinto,numero ſexto ex Henriq. 1.parte artic.27. quæſt.5.M.

Contrarium docent aliqui, quia definitio eſt medium demonſtrationis potiſſimæ, 2. Poſter. & 7. Metaphyſic. at hoc debet diſtingui totum ratione ratiocinata à ſubiecto, de quo demonſtratur paſſio, quia debet continere rationem obiectiuam, quæ ſit cauſa conuenientiæ paſſionis ſubiecto; ſed vbi eſt diſtinctio rationis ratiocinantis, non eſt hæc ratio fundata in re, vt patet ex dictis. 4 Contrariorũ opinio de hac re.

Confirmatur, quia ſpecies, quæ eſt definita, eſt gradus metaphyſicus diſtinctus à genere, & differentia, quæ ſunt partes definitionis: at gradus metaphyſici inter ſe ratione ratiocinata diſtinguuntur.

Reſpondetur primò, inde ſequi debere diſtingui ex natura rei, quia ſi mediũ debet eſſe cauſa ex natura rei paſſionis, non poteſt hoc eſſe ſine diſtinctione ex natura rei, quia à parte rei nihil ſe ipſum cauſat.

Reſpondetur ſecundò, medium eſſe cauſam paſſionis non ſecundum ſe, quia 5 Medium eſt cauſa paſſio-

ſic

nis non ſec... dum ſe; ſed ex noſtro modo intelligendi.

ſic deberet diſtingui ex natura rei, ſed ex noſtro modo intelligendi, quia à nobis intelligitur, vt ratio prior; at ad hoc ſufficit diſtinctio ex parte medij intelligendi, ſiue habeat fundamentum in re, ſiue non, vt patet ex demonſtrationibus metaphyſicis, quibus probantur paſſiones de ente, in quibus medium eſt cognitio clara entis, quæ non diſtinguitur ratione ratiocinata ab ente.

ARTICVLVS II.

An concretum diſtinguatur ratione ratiocinata ab abſtracto

6 Eadē eſt rō abſtracti, & concreti; ac definiti, & definitionis ex Capr.

CAprcol. 1. d.4. quæſtion.2. artic.3. ad 5. Aureol. contra ſecundum, docet eamdem eſſe rationem abſtracti, & concreti, ac definiti, & definitionis, quia ex D. Thoma opuſc.69 ſuper Boet. de Hebdomad. concretum ſe habet vt definitum, & definitio vt abſtractum, quia hoc non habet aliquid extrinſecum eſſentiæ, vnde eſt forma, & concretum, vt habens formam: At concretum licèt non poſſit habere aliam formam

mam oppoſitam illi, quam habet, tamem poteſt habere alias.

At alij negant eſſe eamdem rationem, quia abſtractum ſignificat formam per modum; at definitio ſignificat partes per modum totius, ſicut illas ſignificat definitum; ergo non idem ſignſficat abſtractum, ac definitio. Ex quibus dicunt, concretum, & abſtractum diſtingui, vel ratione ratiocinata, vel ex natura rei; Nam abſtractum ſignificat formam præſcindendo à ſuppoſito, vel ſubiecto, ſeu vnione, & ſubiecto; At concretum addit ſuppoſitum, vel vnionem cum ſubiecto; At verò ſuppoſitum ei ſubiectum in creatis diſtinguitur ex natura rei ab eſſentia, & in Deo diſtinguitur ratione ratiocinata. 7 Eſt diuerſa ſecundùm alios.

Dices, ita eſt de eſſentia iuſti ſuppoſitalitas, ſicut eſt de eſſentia iuſtitiæ, quia Dei omnis perfectio includit per ſe exiſtere; ergo non differunt quoad rationes obiectiuas ſiguificatas, ſed ſolum differunt quoad modum ſignificandi.

Reſpondetur, differre quidem ex modo ſignificandi, ſed etiam differre quoad

rem

rem ſignificatam, quia licèt iuſtitia in Deo ſit per ſe ſubſiſtens, non tamen id ſignificatur eo nomine; nam ſicut iuſtitia ſignificatur per nomen concretum, vt forma habitum, ita concretum ſignificat, vt illam habens; quare ly habens non ſignificatur per nomen abſtractum.

Ex Caietano duplex datur genus eorũ, quæ diſtinguuntur ex modo ſignificandi.

8 Contrarium Caietanus parte prima, quæſtion. 40. articul. ſeptimo, *§. circa differentiam*, vbi ait, duo eſſe genera eorum, quæ diſtinguuntur ex modo ſignificandi; Vnum ex modo ſignificandi grammaticali, vt actiuo, & paſſiuo; & coſtat, hæc differre ratione ratiocinante, quia ſe tenet tantum ex parte nominis, vel conceptus ſignificantis: Secundum ex modo ſignificandi metaphyſico, & hæc ſe habet ex parte rei cõceptę, & tot ſunt conceptus obiectiui quot ſunt modi. Modus autem ſignificandi abſtractè, & concretè, pertinere ait ad primum modnm, quia non eſt vlla ratio obiectiua ſignificata nomine concreto, quæ non ſignificetur nomine abſtracto: quia ratio obiectiua eſt forma, vel quatenus forma rei, ac nomine abſtracto ſignificatur forma ipſius concreti, vt albedo eſt forma

albi,

albi, & humanitas hominis. Reſpondetur, rationis nomen aliquãdo ſumi ſtrictè pro forma abſtracta ſignificata, ſed largè ſignificat quidquid poteſt terminare intellectus, vt aliquid rei, & hoc modo ſuppoſitalitas, eſt quædam ratio obiectiua diſtincta à natura, quæ ſignificatur nomine abſtracto à ſuppoſito, vt v. g. homo ſignificat naturam, vt in ſuppoſito; at humanitas ſignificat præciſe naturam; Vnde abſtractum à ſuppoſito poteſt accipi dupliciter. Primo à ſuppoſito in actu ſignato, & sic eſt ſuppositalitas, vel à ſupposito in actu exercito, & sic non eſt ſupposita-litas, ſed varia nomina significantia naturas, vt in alio, ſeu significantia ea, quæ habent, vt quatenus habent naturam, at in concreto, & abſtracto licet forma propria ſtricte dicitur ratio ſit perfectio eadẽ, tamen per concretum ſignificatur alia ratio large ſumpta, quæ eſt quidam modus entitatis, & perfectio diſtincta à natura rei, ſiue ratione ratiocinata.

Nomen rationis aliquã do ſumitur ſtrictè, aliquã do largè.

Abſtractum à ſuppoſito, ſumitur dupliciter in actu exercito & ſignato.

FINIS.

Digitized by Google

S. BANDITELLI - Tel. 6782409

Digitized by Google